

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EUROSISTĒMA

GADA PĀRSKATS 2011

2011

2011

2011

2011

2011

2011

2011

2011

2011

2011

2011

2011

GADA PĀRSKATS
2011

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EUROSISTĒMA

GADA PĀRSKATS 2011

Visās ECB 2012. gada
publicācijās attēlots
50 euro banknotes
motīvs.

© Eiropas Centrālā banka, 2012

Adrese

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main
Germany

Pasta adrese

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Germany

Tālrunis

+49 69 1344 0

Interneta vietne

<http://www.ecb.europa.eu>

Fakss

+49 69 1344 6000

Visas tiesības rezervētas.

*Atļauta pārpublicēšana izglītības un
nekomerciālos nolūkos, norādot avotu.*

Fotogrāfijas:

*Andreass Bethers (Andreas Böttcher)
Eiropas Centrālā banka/Roberts Mečs
(Robert Metsch)
ISOCHROM.com*

*Šajā pārskatā iekļautie dati atbilst
stāvoklim 2012. gada 2. martā.*

ISSN 1830-298X (interneta versija)

SATURS

PRIEKŠVārds

I. NODAĻA

TAUTSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBA UN MONETĀRĀ POLITIKA

1. MONETĀRĀS POLITIKAS LĒMUMI 14

1. ielikums. Nestandarta pasākumi
2011. gadā 14

2. MONETĀRĀS, FINANŠU UN EKONOMISKĀS NORISES 20

- 2.1. Pasaules makroekonomiskā vide 20

- 2.2. Monetārās un finanšu norises 25

2. ielikums. Nauda un kredīti kā
aktīvu cenu noviržu
agrīnā brīdinājuma
rādītāji 28

3. ielikums. Jaunākās norises euro
zonas finanšu kontā 34

4. ielikums. TARGET2 atlikumi
Eurosistēmā naudas
tirgus darbības
traucējumu apstākļos 35

5. ielikums. Euro zonas valdības
obligāciju tirgu
satricinājums un tā
ietekme uz finanšu
sektoru 2011. gadā 40

- 2.3. Cenu un izmaksu dinamika 49

6. ielikums. Preču cenu dinamika
un SPCI inflācija euro
zonā – 2008. un
2011. gada krasā
kāpuma salīdzinājums 50

- 2.4. Produkcijas izlaides, pieprasījuma
un darba tirgus norises 55

7. ielikums. Euro zonas un
ASV darba tirgus
korekcijas kopš krīzes
sākuma 59

- 2.5. Fiskālās norises 62

8. ielikums. Euro zonas valdības
finanšu aktīvi un
saistības 63

3. EKONOMISKĀS UN MONETĀRĀS NORISES ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠAJĀS ES DALĪBVALSTĪS 70

7 2. NODAĻA

CENTRĀLĀS BANKAS OPERĀCIJAS UN DARBĪBA

1. MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJAS, VALŪTAS MAIŅAS DARĪJUMI UN IEGULDĪJUMU AKTIVITĀTES 80

- 1.1. Monetārās politikas operācijas 80

- 1.2. Valūtas maiņas darījumi un
darījumi ar citām
centrālajām bankām 87

- 1.3. Ieguldījumu aktivitātes 88

2. MAKSĀJUMU UN VĒRTSPAPĪRU NORĒĶINU SISTĒMAS 90

- 2.1. TARGET2 sistēma 90

- 2.2. TARGET2 vērtspapīriem 91

- 2.3. Nodrošinātu darījumu norēķinu
procedūras 93

3. BANKNOTES UN MONĒTAS 94

- 3.1. Banknošu un monētu apgrozība 94

- 3.2. Banknošu viltošana un viltojumu
novēršana 95

- 3.3. Banknošu ražošana un emisija 96

4. STATISTIKA 98

- 4.1. Jauna un pilnveidota euro zonas
statistika 98

- 4.2. Citas statistikas norises 98

5. EKONOMISKIE PĒTĪJUMI 100

- 5.1. Pētījumu prioritātes
un sasniegumi 100

- 5.2. Pētījumu rezultātu izplatīšana:
publikācijas un konferences 100

6. CITI UZDEVUMI UN AKTIVITĀTES 102

- 6.1. Monetārās finansēšanas
un privileģētās piekļuves
aizlieguma ievērošana 102

- 6.2. Padomdevēja funkcijas 102

9. ielikums. Centrālās bankas
neatkarība Ungārijā 104

- 6.3. Aizņēmuma un aizdevuma
operāciju administrēšana 106

- 6.4. Eurosistēmas rezervju
pārvaldīšanas pakalpojumi 107

3. NODAĻA FINANŠU STABILITĀTE, UZDEVUMI SAISTĪBĀ AR ESRK UN FINANŠU INTEGRĀCIJA		5. NODAĻA STARPTAUTISKIE JAUTĀJUMI	
1. FINANŠU STABILITĀTE	110	1. GALVENĀS NORISES STARPTAUTISKAJĀ MONETĀRAJĀ UN FINANŠU SISTĒMĀ	138
1.1. Finanšu stabilitātes uzraudzība	110	2. SADARBĪBA AR ĀRPUS ES ESOŠAJĀM VALSTĪM	140
1.2. Finanšu stabilitāti veicinošie pasākumi	112	6. NODAĻA ĀRĒJĀ KOMUNIKĀCIJA UN ATBILDĪBA	
2. AR EIROPAS SISTĒMISKO RISKU KOLĒGIJAS DARBĪBU SAISTĪTIE UZDEVUMI	114	1. ATBILDĪBA UN KOMUNIKĀCIJAS POLITIKA	144
2.1. Institucionālais regulējums	114	2. ATBILDĪBA PRET EIROPAS PARLAMENTU	145
2.2. Analītiskais, statistikas, loģistikas un organizatoriskais atbalsts ESRK	114	3. KOMUNIKĀCIJAS PASĀKUMI	147
10. ielikums, ECBS makrouzraudzības pētniecības tīkls	115	7. NODAĻA INSTITUCIONĀLĀ STRUKTŪRA UN ORGANIZĀCIJA	
3. FINANŠU REGULĒŠANA UN UZRAUDZĪBA	118	1. ECB LĒMĒJINSTITŪCIJAS UN KORPORATĪVĀ VADĪBA	152
3.1. Banku darbība	118	1.1. Eurosistēma un Eiropas Centrālo banku sistēma	152
3.2. Vērtspapīri	119	1.2. Padome	153
3.3. Grāmatvedība	120	1.3. Valde	153
4. FINANŠU INTEGRĀCIJA	121	1.4. Ģenerālpadome	155
5. MAKSĀJUMU SISTĒMU UN TIRGUS INFRASTRUKTŪRAS PĀRRAUDZĪBA	125	1.5. Eurosistēmas/ECBS komitejas, Budžeta komiteja, Cilvēkresursu konference un Eurosistēmas IT koordinācijas komiteja	157
5.1. Liela apjoma maksājumu sistēmas un infrastruktūras pakalpojumu sniedzēji	125	1.6. Korporatīvā vadība	158
5.2. Neliela apjoma maksājumu sistēmas un maksāšanas līdzekļi	127	2. ORGANIZĀCIJAS AKTUALITĀTES	162
5.3. Vērtspapīru un atvasināto finanšu instrumentu klīrings un norēķini	127	2.1. Cilvēkresursu vadība	162
4. NODAĻA EIROPAS JAUTĀJUMI		2.2. Darbinieku savstarpējās attiecības un sociālais dialogs	163
1. POLITIKAS UN INSTITUCIONĀLIE JAUTĀJUMI	132	2.3. ECBS sociālais dialogs	163
2. NORISES ES KANDIDĀTVALSTĪS UN ATTIECĪBAS AR TĀM	135	2.4. Eurosistēmas Iepirkumu koordinēšanas birojs	164
		2.5. ECB jaunās telpas	164
		2.6. Vides aizsardzības jautājumi	165
		2.7. Informācijas tehnoloģiju pakalpojumu vadība	165

FINANŠU PĀRSKATI

Vadības ziņojums par 2011. gadu	168
Bilance 2011. gada 31. decembrī	172
Peļņas un zaudējumu aprēķins 2011. gada 31. decembrī	174
Grāmatvedības politika	175
Bilances skaidrojumi	180
Peļņas un zaudējumu aprēķina skaidrojumi	194
Neatkarīga revidenta ziņojums	199
Peļņas un zaudējumu sadales skaidrojums	200
Eurosistēmas konsolidētā bilance 2011. gada 31. decembrī	202

PIELIKUMI

ECB APSTIPRINĀTIE JURIDISKIE INSTRUMENTI	206
---	-----

ECB APSTIPRINĀTIE ATZINUMI	209
-----------------------------------	-----

EUROSISTĒMAS MONETĀRĀS POLITIKAS PASĀKUMU HRONOLOĢIJA	215
--	-----

PĀRSKATS PAR ECB AR LIKVIDITĀTES NODROŠINĀŠANU SAISTĪTO KOMUNIKĀCIJU	218
---	-----

EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS SAGATAVOTĀS PUBLIKĀCIJAS	219
--	-----

TERMINU SKAIDROJUMS	220
----------------------------	-----

SAĪSINĀJUMI

VALSTIS

BE	Beļģija
BG	Bulgārija
CZ	Čehijas Republika
DK	Dānija
DE	Vācija
EE	Igaunija
IE	Īrija
GR	Grieķija
ES	Spānija
FR	Francija
IT	Itālija
CY	Kipra
LV	Latvija
LT	Lietuva
LU	Luksemburga
HU	Ungārija
MT	Malta
NL	Nīderlande
AT	Austrija
PL	Polija
PT	Portugāle
RO	Rumānija
SI	Slovēnija
SK	Slovākija
FI	Somija
SE	Zviedrija
UK	Lielbritānija
JP	Japāna
US	Amerikas Savienotās Valstis

CITI

EBI	Eiropas Banku iestāde
ECB	Eiropas Centrālā banka
ECBS	Eiropas Centrālo banku sistēma
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
EIOPA	Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestāde (<i>European Insurance and Occupational Pensions Authority</i>)
EKS 95	Eiropas Kontu sistēma 1995
EMS	Ekonomikas un monetārā savienība
ES	Eiropas Savienība
ESMA	Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde (<i>European Securities and Markets Authority</i>)
EUR	euro
IKP	iekšzemes kopprodukts
MFI	monetārā finanšu iestāde
NCB	nacionālā centrālā banka (valsts centrālā banka)
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
PCI	patēriņa cenu indekss
RCI	ražotāju cenu indekss
SDO	Starptautiskā Darba organizācija
SNB	Starptautisko norēķinu banka
SPCI	saskaņotais patēriņa cenu indekss
SVF	Starptautiskais Valūtas fonds

Saskaņā ar ES praksi šajā pārskatā ES dalībvalstis un pievienotās valstis uzskaitītas alfabēta secībā atbilstoši attiecīgo valstu nosaukumiem to nacionālajās valodās.

Ja nav noteikts citādi, šajā pārskatā visas atsauces uz Līguma pantu numuriem atspoguļo numerāciju, kas ir spēkā kopš Lisabonas līguma stāšanās spēkā 2009. gada 1. decembrī.

PRIEKŠVĀRDS

2011. gads bija īpašs gads, ko raksturoja sarežģīti ekonomiskie un finansiālie apstākļi. Šajā kontekstā Eiropas Centrālā banka konsekventi darbojās kā stabilitātes un uzticības garants. To apliecināja fakts, ka vidēja un ilgāka termiņa inflācijas gaidas joprojām tika stingri noturētas līmenī, kas atbilst Padomes mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam, kas, ņemot vērā nelabvēlīgās norises, uzskatāms par ievērojamu sasniegumu un liecina par lielo uzticēšanos ECB monetārajai politikai.

2011. gada laikā cenu dinamiku būtiski ietekmēja enerģijas un preču cenu kāpums, kas izraisīja inflācijas līmeņa paaugstināšanos. Kopējā SPCI gada vidējā inflācija bija 2.7%. Gada pirmajā pusē euro zonā turpinājās tautsaimniecības atveseļošanās, ko veicināja globālā izaugsme un iekšzemes pieprasījuma nostiprināšanās. Vienlaikus kopējās inflācijas līmenis 2011. gada sākumā būtiski pieauga un, kā liecināja tautsaimniecības analīze, inflācijas prognožu augšupvērstie riski pārsniedza

lejupvērstos. Monetārās ekspansijas pamattempis pakāpeniski atjaunojās, savukārt monetārā likviditāte bija augsta un būtu varējusi radīt augšupvērstu cenu spiedienu. Lai nodrošinātu cenu stabilitātes saglabāšanu, Padome 2011. gada aprīlī un jūlijā paaugstināja galvenās ECB procentu likmes (katru reizi par 25 bāzes punktiem) pēc tam, kad gandrīz divus gadus tās bija saglabātas ļoti zemas.

Sākot ar jūlija vidu, spriedze finanšu tirgos pastiprinājās, un to galvenokārt noteica tirgus dalībnieku bažas par valsts finanšu attīstības tendencēm vairākās euro zonas valstīs. Šo apstākļu radītā finansēšanas nosacījumu pasliktināšanās un ekonomiskās konfidences mazināšanās kopā ar vājāku globālo pieprasījumu 2011. gada 2. pusgadā palēnināja ekonomisko aktivitāti euro zonā. Reālais IKP 2011. gadā kopumā pieauga par 1.4%. Arī lielā nenoteiktība finanšu tirgos kopā ar aizņemto līdzekļu apjoma samazināšanās radīto spiedienu uz bankām ietekmēja monetāro rādītāju kāpumu, kas 2011. gada beigās samazinājās. Monetārās ekspansijas pamattempis saglabājās ierobežots. Ņemot vērā minēto, Padome novembrī un decembrī kopumā par 50 bāzes punktiem samazināja galvenās ECB procentu likmes.

2011. gada laikā, saasinoties valsts parāda krīzei un tās ietekmei uz banku sektoru, riski, kas apdraud euro zonas finanšu stabilitāti, būtiski pieauga. Īpaši 2. pusgadā nelabvēlīgā ietekme arvien spēcīgāk skāra lielākas euro zonas valstis, izpaužoties valsts finanšu nestabilitātes un finanšu sektora mijiedarbības radītajiem kavējošajiem faktoriem. Vienlaikus, īpaši tuvojoties gada beigām, pasliktinājās makroekonomiskās izaugsmes perspektīvas. Vairākos tirgus segmentos euro zonā būtiski pieauga banku finansējuma, t.sk. noteikta termiņa beznodrošinājuma finansējuma un īstermiņa finansējuma ASV dolāros, problēmas. Rezultātā 2011. gada beigās ar banku aizņemto līdzekļu samazināšanos saistītais spiediens pieauga, norādot uz risku, ka šis process varētu negatīvi ietekmēt kredītu pieejamību. Ar aizņemto līdzekļu apjoma samazināšanos

saistīto spiedienu, ko radīja īstermiņa un vidēja termiņa banku finansējuma problēmas, pienācīgi ierobežoja savlaicīga centrālo banku rīcība.

Tā kā spriedze finanšu tirgos nelabvēlīgi ietekmēja monetārās politikas transmisijas mehānismu, Padome, sākot ar 2011. gada augustu, nolēma īstenot vairākus nestandarta monetārās politikas pasākumus, t.sk. atsākt "Vērtspapīru tirgu programmas" īstenošanu, uzsākt otro "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" un decembrī īstenot pasākumus likviditātes nodrošināšanai ārvalstu valūtās. Vienlaikus Eurosistēma nolēma turpināt veikt refinansēšanas operācijas, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoļu procedūru ar pilna apjoma piešķirumu vismaz līdz 2012. gada jūnija beigām. Padome decembrī apstiprināja papildu pastiprinātā kreditēšanas atbalsta pasākumus, t.sk. divu ilgāka termiņa refinansēšanas operāciju ar termiņu 3 gadi veikšanu, nodrošinājuma pieejamības paplašināšanu un rezervju normas samazināšanu līdz 1%. Šo pasākumu galvenais mērķis bija mazināt finanšu tirgos vērojamās spriedzes ietekmi uz kredītu piedāvājumu mājāsaimniecībām un uzņēmēj sabiedrībām, gādājot, lai bankām nerastos likviditātes grūtības.

Vispārējais finanšu stabilitātes risku pieaugums atklāja nepārprotamu nepieciešamību pēc drosmīgas un apņēmīgas rīcības gan euro zonā, gan ārpus tās. Eiropadomes un euro zonas valstu vai valdību vadītāju izsludināto vai īstenoto pasākumu kopums, kas skāra vairākas svarīgākās jomas, bija vērsts uz euro zonas finanšu stabilitātes atjaunošanu. Šā pasākumu kopuma centrālie elementi bija jauna fiskālā vienošanās un euro zonas stabilizācijas instrumentu stiprināšana, t.sk. Eiropas Finanšu stabilitātes fonda efektīvāka darbība, Eiropas Stabilitātes mehānisma ātrāka ieviešana un pasākumi, lai rastu risinājumu unikālajiem sarežģītajiem uzdevumiem Grieķijā.

2012. gada 27. janvārī valstu vai valdību vadītāji pieņēma jaunu fiskālo vienošanos – "Līgumu par stabilitāti, koordināciju un pārvaldību

Ekonomikas un monetārajā savienībā". Līgums veicina esošo fiskālo pamatnostādņu nostiprināšanu, īpaši ieviešot nacionālajos tiesību aktos normu par strukturāli sabalansētu budžetu, kuru paredzēts pārbaudīt Eiropas Kopienų tiesai. Novērotās novirzes no šīs normas un ar tām saistītā kumulatīvā ietekme uz valdības parādu tiks automātiski koriģēta. Ja šī jaunā fiskālā norma tiks efektīvi ieviesta un īstenota, tai vajadzētu uzlabot valsts finanšu ilgtspēju euro zonā.

Attiecībā uz banku sektoru Eiropas Banku iestāde un nacionālās uzraudzības iestādes veica pasākumus, lai nodrošinātu ES banku kapitāla noturīgu nostiprināšanu, pamatojoties uz jūlijā veikto ES mēroga stresa testu. Lai apmierinātu banku finansējuma vajadzības, tika nodrošināta vieglāka pieeja noteikta termiņa finansējumam, no jauna ieviešot valsts fondēto garantiju shēmas. Noteikumi par piekļuvi šīm shēmām un to nosacījumi tika koordinēti ES līmenī.

2011. gadā turpinājās strauja regulatīvo reformu programmas īstenošana. Svarīgs solis ceļā uz globālo finanšu sistēmu apdraudošo risku ierobežošanu bija G20 valstu pieņemtais integrētu politikas pasākumu kopums saistībā ar sistēmiski svarīgām finanšu institūcijām. ECB pilnībā atbalsta šos jaunus starptautiskos standartus, kas izstrādāti, lai novērstu ar globālajām sistēmiski svarīgajām finanšu institūcijām saistītos negatīvas ārējās ietekmes un morālā kaitējuma riskus. Šie standarti ir nepieciešams solis, lai mazinātu finanšu nestabilitātes un glābšanas nepieciešamības iespēju un apmērus. ECB kā Finanšu stabilitātes padomes locekle aktīvi piedalījās šajā darbā.

Vēl viena svarīga tēma bija tālāka jauno kapitāla un likviditātes standartu (Bāzeles III) dažu elementu pārskatīšana un galīga formulēšana. ECB piedalījās arī Bāzeles III standartu ieviešanā Eiropā un atzinīgi vērtēja Eiropas Komisijas 2011. gada 20. jūlija priekšlikumu par direktīvu un regulu, kas transponēs Bāzeles III ietvaru ES tiesību aktos. 2012. gada 27. janvārī publicētajā atzinumā

ECB pilnībā atbalstīja ES stingro apņemšanos ieviest starptautiskos standartus un vienošanās finanšu regulējuma jomā, vienlaikus vajadzības gadījumā ņemot vērā noteiktas specifiskas ES finanšu un tiesiskās sistēmas iezīmes.

2011. gads bija Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas (ESRK) – ES finanšu sistēmas makrouzraudzības iestādes, kas atbild par sistēmisko risku identificēšanu un novērtēšanu, kā arī brīdinājumu un ieteikumu sagatavošanu, – pirmais pastāvēšanas gads. ECB nodrošina ESRK Sekretariāta darbu. 2011. gadā ESRK uzsāka regulāru viedokļu apmaiņu par sistēmiskajiem riskiem, kas apdraud ES finanšu sistēmu. Svarīgākais jautājums šajā kontekstā bijusi mijiedarbība starp Eiropas valstu kredīspējas mazināšanos, banku pieaugošajām grūtībām nodrošināt finansējumu un tautsaimniecības izaugsmes palēnināšanos. ESRK sagatavoja trīs šādus ieteikumus sabiedrībai: 1) par aizdevumiem ārvalstu valūtās; 2) par kredītiestāžu finansējumu ASV dolāros un 3) par nacionālo atbildīgo iestāžu makrouzraudzības pilnvarām. Tā pašlaik veido atbilstošu papildu pasākumu mehānismu saskaņā ar "rīkojies vai paskaidro" režīmu. Visbeidzot, ESRB visu gadu turpināja ES makrouzraudzības politikas pamatnostādņu izstrādi. Šajā sakarā tā izskatīja ES likumdošanas aktu priekšlikumu makrouzraudzības aspektus, īpaši attiecībā uz banku kapitāla prasībām un tirgus infrastruktūru, pārrunāja ar ES likumdošanas institūcijām savus apsvērumus saistībā ar makrouzraudzību.

ECB turpināja piedalīties galvenajās politikas un regulatīvajās iniciatīvās, kuru mērķis bija veicināt finanšu tirgu infrastruktūru stabilitāti, t.sk. likumdošanas iniciatīvās ES līmenī. ECB piedalījās arī Maksājumu un norēķinu sistēmu komitejas un Starptautiskās Vērtspapīru komisiju organizācijas darbā, īpaši finanšu tirgu infrastruktūras principu izstrādes un atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumu tirgus infrastruktūras jomā. Turklāt 2011. gada maijā Padome apstiprināja Eiropas Neliela apjoma maksājumu drošības foruma pilnvaras. Visbeidzot, visu 2011. gadu norisinājās ar TARGET2 vērtspapīriem projektu saistītās

pieejamās dokumentācijas plaša sākotnējā pārskatīšana, kurā piedalījās visas iesaistītās institūcijas.

Centrālo banku pakalpojumu jomā Eurosistēma pārvalda liela apjoma maksājumu sistēmu TARGET2. TARGET2 vienotā platforma atbalsta reālā laika bruto norēķinus darījumiem euro un ļauj 24 ES valstu centrālajām bankām un to attiecīgajai sistēmas lietotāju kopienai izmantot vienotu visaptverošu un modernizētu pakalpojumu priekšrocības. Ievērojami panākumi tika sasniegti 2011. gadā Eurosistēmas programmā jaunam vairāku valūtu norēķinu risinājumam – TARGET2 vērtspapīriem (T2S). Pēc gandrīz divus gadus ilgām sarunām Padome apstiprināja juridisko dokumentāciju, radot centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un Eurosistēmai iespēju 2012. gadā noslēgt savstarpējus līgumus. Noslēdzās sarunas arī ar tām ārpus euro zonas esošo valstu centrālajām bankām, kuras vēlas T2S piedāvāt norēķinus par vērtspapīru darījumiem savā valūtā. Bija vērojamas pozitīvas norises arī saistībā ar tehniskajiem jautājumiem, īpaši lietotāju detalizēto funkcionālo specifiskāciju publicēšana un tīkla pakalpojumu sniedzēju izvēle. Turpinājās arī paredzamo uzlabojumu sagatavošana saistībā ar Eurosistēmas nodrošinājuma pārvaldības pakalpojumiem, konkrētāk, repatriācijas prasības atcelšana un pārrobežu trīspusējo nodrošinājuma pārvaldības pakalpojumu izmantošana centrālo banku korespondentattiecību modelī.

Runājot par organizatoriskiem jautājumiem, 2011. gada beigās ECB bija 1 440.5 pilna darba laika ekvivalenta amata vietas (2010. gada beigās – 1 421.5). Palielinājums galvenokārt skaidrojams ar augošām darbības vajadzībām finanšu krīzes rezultātā. ECB darbinieki ir no visām 27 ES dalībvalstīm un piesaistīti, rīkojot atklātus konkursus vakanču aizpildīšanai, paziņojumu publiskojot ECB interneta vietnē. Atbilstoši ECB mobilitātes politikai 237 darbinieki 2011. gadā pārvietojās iekšēji uz citām amata vietām, 6 darbinieki tika nosūtīti komandējumā uz citām organizācijām, lai gūtu ārējā darba pieredzi, un 54 darbiniekiem

tika piešķirts bezalgas atvaļinājums mācībām, darbam citā organizācijā vai personisku iemeslu dēļ. Visu darbinieku nemītīga prasmju un iemaņu apgūšana un attīstība joprojām bija viens no ECB cilvēkresursu stratēģijas stūrakmeņiem. Svarīgākās norises cilvēkresursu politikas jomā ietvēra ģimenēm draudzīgāku darba laika un atvaļinājumu noteikumu ieviešanu, Darba drošības un veselības komitejas izveidi un individuālo pārrunu pakalpojumu sniegšanas uzsākšanu darbiniekiem.

Jaunās ECB ēkas būvniecība 2011. gadā norisinājās saskaņā ar noteikto laika plānu un piešķirto budžetu. Dubultā biroju torņa būvniecības temps bija vidēji viens stāvs sešās dienās. Jauno telpu celtniecības beigu datums joprojām nav mainījies (2013. gada beigās).

Runājot par finanšu pārskatiem, ECB peļņa 2011. gadā bija 1.89 mljrd. euro (2010. gadā – 1.33 mljrd. euro). Padome nolēma 2011. gada 31. decembrī pārskaitīt 1.17 mljrd. euro uz uzkrājumu valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam, tādējādi palielinot to līdz maksimālajai pieļaujamai summai (6.36 mljrd. euro), kas atbilda euro zonas valstu NCB apmaksātā ECB kapitāla vērtībai minētajā datumā. ECB tīrā peļņa pēc summas pārskaitīšanas uz uzkrājumu 2011. gadā bija 728 milj. euro. Šo summu sadalīja euro zonas NCB proporcionāli to apmaksātajai daļai ECB kapitālā.

Frankfurtē pie Mainas 2012. gada martā

Mario Dragi (*Mario Draghi*)

Skats uz jauno ECB ēku no austrumu puses. Jauno ECB ēku, kas tiek būvēta saskaņā ar COOP HIMMELB(L)AU projektu, paredzēts pabeigt 2013. gada beigās. Ansambli veidos trīs galvenie ēku elementi – dubultais biroju tornis, Tirgus halle un ieejas ēka.

I. NODAĻA

TAUTSAIMNIECĪBAS
ATTĪSTĪBA UN
MONETĀRĀ POLITIKA

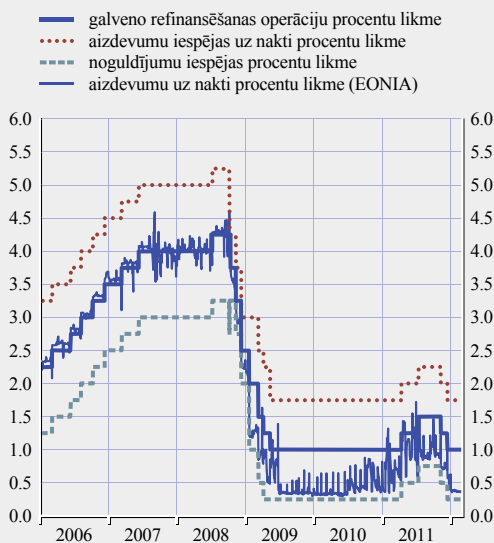
I. MONETĀRĀS POLITIKAS LĒMUMI

2011. gadā Eurosistēma atkal saskārās ar ārkārtīgi problemātisku situāciju. Līdz 2011. gada vasarai augošu preču cenu dēļ inflācijas spiediens pastiprinājās – tautsaimniecības atveseļošanās apstākļos tas būtu varējis izraisīt plašu inflācijas procesu. Tautsaimniecības analīzē konstatētie inflācijas prognožu riski politikai nozīmīgajā termiņā kļuva augšupvērsti. Turklāt, lai gan monetārā analīze liecināja, ka monetārās ekspansijas pamattempis bija mērens, monetārā likviditāte bija augsta un, iespējams, veicināja cenu spiediena mazināšanos. Lai šos riskus ierobežotu, Padome paaugstināja galvenās ECB procentu likmes divos posmos (aprīlī un jūlijā) kopumā par 50 bāzes punktiem. Euro zonas ekonomisko aktivitāti būtiski mazināja spriedzes pastiprināšanās finanšu tirgū 2. pusgadā. Lai saglabātu cenu stabilitāti, Padome samazināja galvenās ECB procentu likmes divos posmos (novembrī un decembrī) par 50 bāzes punktiem. Galveno refinansēšanas operāciju procentu likme 2011. gada beigās bija 1.00%, noguldījumu iespējas procentu likme – 0.25%, bet aizdevumu iespējas uz nakti procentu likme – 1.75% (sk. 1. att.).

Finanšu tirgus spriedzes augstais līmenis kopš vasaras varēja kavēt monetārās politikas signālu

I. attēls. ECB procentu likmes un aizdevumu uz nakti procentu likme

(gadā; %, dienas dati)

Avoti: ECB, Bloomberg un Thomson Reuters.

transmisiju tautsaimniecībā. Lai nodrošinātu raitu un viendabīgu transmisiju, ECB no 2011. gada augusta līdz decembrim pieņēma lēmumus par vairākiem nestandarta monetārās politikas pasākumiem (sk. 1. ielikumu).

I. ielikums

NESTANDARTA PASĀKUMI 2011. GADĀ¹

Tā kā situācija vairākos finanšu tirgus segmentos euro zonā nopietni pasliktinājās, 2011. gada 2. pusgadā ECB nācās ieviest vairākus nestandarta monetārās politikas pasākumus. Spriedze valdības obligāciju tirgos, kas sākotnēji kopumā bija vērojama tikai Grieķijā, Īrijā un Portugālē, arvien vairāk izplatījās, aptverot Itāliju un Spāniju un pēc tam arī citas euro zonas valstis (sk. att.). Šīs norises atspoguļoja arī fiskālās ilgtspējas problēmas, kas bija īpaši raksturīgas dažās euro zonas valstīs, bažas par pasaules tautsaimniecības perspektīvu un neskaidrību par kārtību, kādā tiks nodrošināts Eiropas finanšu atbalsts tām euro zonas valstīm, kuras visvairāk skārusi valsts parāda krīze, tostarp par privātā sektora iesaistīšanās iespējām. Spēcīgais stress, kas valsts obligāciju tirgos bija vērojams 2011. gada 2. pusgadā, ietekmēja arī euro zonas naudas tirgu.

1 Sīkāku informāciju par ECB reakciju uz finanšu krīzi 2011. gada 2. pusgadā sk. ECB 2011. gada septembra "Mēneša Biļetena" ielikumā *Financial markets in early August 2011 and the ECB's monetary policy measures* ("Finanšu tirgi 2011. gada augusta sākumā un ECB monetārās politikas pasākumi") un ECB 2011. gada decembra "Mēneša Biļetena" ielikumā *Additional non-standard monetary policy measures decided by the Governing Council on 8 December 2011* ("Padomes 2011. gada 8. decembrī pieņemtie papildu nestandarta monetārās politikas pasākumi").

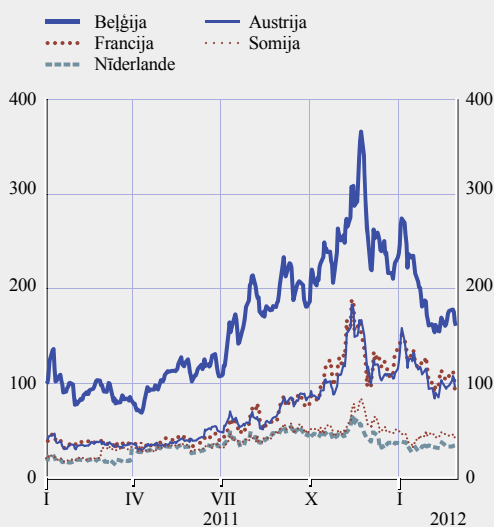
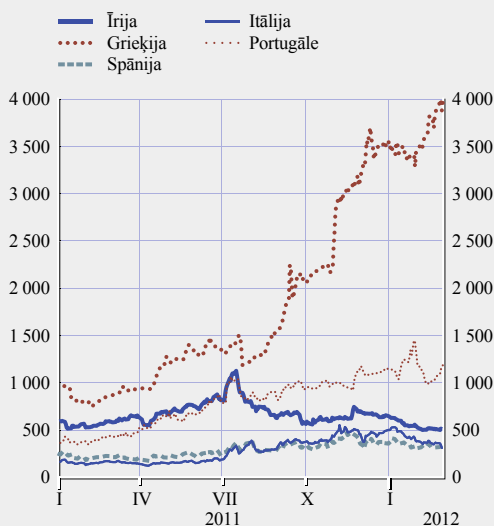
Šīs norises lika ECB Padomei ar 2011. gada augustu ieviest vairākus nestandarta monetārās politikas pasākumus, kuru mērķis bija novērst pēc *Lehman Brothers* sabrukuma 2008. gada septembrī vērotajām norisēm līdzīgas darbību traucējošas norises finanšu tirgū. Bez šādiem pasākumiem tirgus norises varētu nelabvēlīgi ietekmēt monetārās politikas impulsu transmisiju un tādējādi – galu galā arī cenu stabilitātes saglabāšanu vidējā termiņā euro zonā kopumā.

2011. gada augustā Padome paziņoja, ka Eurosistēma turpinās nodrošināt bankām likviditāti, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūras ar pilna apjoma piešķirumu vismaz līdz 2012. gada sākumam. Turklāt tika ieviesta ilgāka termiņa refinansēšanas operācija ar aptuveni 6 mēnešu termiņu.

Tāpat ECB paziņoja, ka tā atjaunos "Vērtspapīru tirgu programmu" (VTP). Šīs 2010. gada maijā ieviestās programmas mērķis ir sniegt atbalstu monetārās politikas lēmumu transmisijai nefunkcionējošu finanšu tirgu segmentu apstākļos, lai nodrošinātu cenu stabilitāti euro zonā kopumā. Kopš marta beigām programmas ietvaros nebija veiktas iegādes, taču kopš augusta parādījās būtiski riski, ka varētu tikt pārtraukta dažu valdības parāda vērtspapīru tirgu darbība un spriedze varētu izplatīties citos tirgos. Ja šādi riski īstenotos, tas nopietni ietekmētu finansējuma pieejamību euro zonas tautsaimniecībā. Pieņemot lēmumu atsākt VTP intervences, Padome ņēma vērā arī euro zonas valdību apņemšanos nodrošināt fiskālo mērķrādītāju izpildi un to, ka dažas valdības bija izplatījušas paziņojumus par pieņemamiem pasākumiem un reformām fiskālās un strukturālās politikas jomā. VTP kārtība palika nemainīga – Eurosistēma pērk valdības obligācijas tikai otrreizējā tirgū, VTP obligāciju pirkumu likviditāti palielinošā ietekme tiek pilnībā sterilizēta ar īpašām likviditāti absorbējošām operācijām un VTP, tāpat kā visi citi nestandarta monetārās politikas pasākumi, pēc būtības ir pagaidu pasākums. 2011. gada beigās Eurosistēmas bilancē atspoguļotais VTP nopirkto obligāciju apgrozībā esošais kopapjoms bija 211.4 mljrd. euro.

Valdības obligāciju peļņas likmju starpības

(bāzes punktos)

Avots: Thomson Reuters.

Piezīmes. Peļņas likmju starpības atspoguļo valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmes, no kurām atņemta Vācijas valdības 10 gadu obligāciju peļņas likme. Par attēlā nenorādītajām euro zonas valstīm nav pieejami salīdzināmi dati.

Sarežģītoties situācijai ar finansējumu ASV dolāros, 15. septembrī Padome paziņoja par trim ASV dolāru likviditāti palielinošām operācijām ar aptuveni 3 mēnešu termiņu, ietverot gada nogali. Lēmums par šo pasākumu tika pieņemts, saskaņojot ar citām lielākajām centrālajām bankām. Šīs operācijas tika veiktas kā *repo* darījumi pret atbilstošu nodrošinājumu.

6. oktobrī tika izziņotas divas papildu ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas (viena 2011. oktobrī ar aptuveni 12 mēnešu termiņu, bet otra – 2011. gada decembrī ar aptuveni 13 mēnešu termiņu). Oktobrī Padome arī norādīja, ka turpinās izmantot fiksētas procentu likmes izsoļu procedūras ar pilna apjoma piešķirumu visās refinansēšanas operācijās vismaz līdz 2012. gada 1. pusgada beigām. Šie pasākumi tika veikti, lai veicinātu banku finansējumu, tādējādi stimulējot bankas turpināt mājāsaimniecību un nefinanšu sabiedrību kreditēšanu. Turklāt tika izziņota jauna nodrošināto obligāciju iegādes programma, ļaujot Eurosistēmai no 2011. gada novembra līdz 2012. gada oktobrim iegādāties nodrošinātas obligācijas ar plānoto vērtību 40 mljrd. euro sākotnējā un otrreizējā tirgū. 2011. gada beigās šajā programmā iegādāto obligāciju apgrozībā esošais kopapjoms bija 3.1 mljrd. euro.

30. novembrī ECB izziņoja ar citām centrālajām bankām koordinētu pasākumu, lai stiprinātu to spēju nodrošināt likviditātes atbalstu pasaules finanšu sistēmai, izmantojot likviditātes mijmaiņas darījumus. Turklāt spēkā esošo pagaidu ASV dolāru likviditātes mijmaiņas līgumu cena tika pazemināta par 50 bāzes punktiem. Šādas rīcības mērķis bija gala rezultātā mazināt finanšu tirgus grūtību ietekmi uz kredītu pieejamību mājāsaimniecībām un uzņēmumiem.

8. decembrī Padome paziņoja par papildu pastiprinātā kreditēšanas atbalsta pasākumiem, lai veicinātu banku kreditēšanu un likviditāti euro zonas naudas tirgū. Tā konkrēti nolēma veikt divas ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas ar termiņu 3 gadi, paredzot pirmstermiņa atmaksas iespēju pēc 1 gada. Tika palielināta nodrošinājuma pieejamība, samazinot reitinga robežu noteiktiem ar aktīviem nodrošinātiem vērtspapīriem un ļaujot NCB uz laiku pieņemt kā nodrošinājumu papildu standarta kredīprasības (t.i., banku aizdevumus), kas atbilst konkrētiem atbilstības kritērijiem. Turklāt rezervju norma tika samazināta no 2% līdz 1%. Visbeidzot, tika pārtrauktas precizējošās operācijas, ko veica katra rezervju prasību izpildes perioda pēdējā dienā. Pirmā ilgāka termiņa refinansēšanas operācija ar termiņu 3 gadi, ko veica 2011. gada 21. decembrī, bankām nodrošināja 489.2 mljrd. euro, savukārt otrā, ko veica 2012. gada 29. februārī, – 529.5 mljrd. euro.

Pēc reālā IKP pieauguma 2010. gadā par 1.8% ekonomiskā aktivitāte 2011. gadā turpināja augt, tomēr nedaudz lēnākā tempā. 2011. gada 1. ceturksnī reālā IKP ceturkšņa kāpuma temps bija spēcīgs, bet daļēji to noteica īpaši faktori, piemēram, būvniecības aktivitātes, kas 2010. gada beigās bija zema nelabvēlīgo laika apstākļu dēļ, palielinājums. Šo īpašo faktoru ietekmei beidzoties, reālā IKP ceturkšņa pieaugums 2. ceturksnī ievērojami saruka, atspoguļojot arī Japānas zemestrīces radīto negatīvo ietekmi. 2. pusgadā reālā IKP kāpums bija ļoti neliels.

Inflācija visu gadu bija augsta, 2011. gadā vidēji – 2.7% (2010. gadā – 1.6%). Mēneša izteiksmē SPCI gada inflācijas rādītāji liecina, ka inflācijas līmenis pakāpeniski pieauga no 2.3% janvārī līdz rekordaugstam līmenim septembrī–novembrī (3.0%), bet decembrī saruka līdz 2.7%, galvenokārt atspoguļojot enerģijas un citu preču cenu dinamiku. Vidēja termiņa un ilgtermiņa inflācijas gaidas joprojām bija stabilizējušās līmenī, kas atbilst Padomes mērķim vidējā termiņā noturēt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam.

Pēc samērā neliela M3 pieauguma 2010. gadā (1.7%) euro zonas monetārās ekspansijas temps 2011. gada pirmajos trijos ceturkšņos pakāpeniski palielinājās, 2011. gada septembrī gada izteiksmē sasniedzot 2.9%. Tomēr spriedze finanšu tirgū un spiediens uz bankām, lai tās koriģētu savas bilances, īpaši saistībā ar kapitāla prasībām, rudenī mazināja monetāro dinamiku, izraisot M3 gada pieauguma sarukumu (decembrī – 1.5%). Mēneša izteiksmē M3 kāpumu 2011. gadā būtiski ietekmēja ar centrālo darījuma partneru (kas ietilpst naudas līdzekļu turētāju sektorā) starpniecību veiktie starpbanku darījumi. Kopumā monetārās ekspansijas pamattempa visu gadu bija mērens.

AUGOŠS INFLĀCIJAS SPIEDIENS 2011. GADA

I. PUSGADĀ

Sīkāk aplūkojot 2011. gadā pieņemtos monetārās politikas lēmumus, paaugstinātas nenoteiktības apstākļos euro zonas tautsaimniecība sāka gadu ar pozitīvu izaugsmes pamattempu un kopumā līdzsvarotiem riskiem. Tika gaidīts, ka pasaules tautsaimniecības ekspansija veicinās euro zonas eksporta kāpumu. Ņemot vērā uzņēmēju konfidences labvēlīgo līmeni, stimulējošo monetārās politikas nostāju un pasākumus, kas veikti, lai uzlabotu finanšu sistēmas darbību, bija vērojams arī arvien lielāks privātā sektora pieprasījuma devums izaugsmē. Šādas gaidas atspoguļoja arī ECB speciālistu 2011. gada marta makroekonomiskās iespēju aplēses, paredzot, ka 2011. gadā reālā IKP gada kāpums būs 1.3–2.1% un 2012. gadā – 0.8–2.8%.

Vienlaikus galvenokārt preču cenu dēļ bija vērojams augšupvērstas spiediens uz kopējo inflāciju, kas bija jūtams arī ražošanas procesa sākumposmos. Ņemot vērā labvēlīgo izaugsmes pamattempu, šāda norise varētu izraisīt sekundāro ietekmi un plašāku inflācijas procesu. ECB speciālistu 2011. gada marta makroekonomiskās iespēju aplēses paredzēja, ka SPCI gada inflācija 2011. gadā būs 2.0–2.6% un 2012. gadā – 1.0–2.4%, kas salīdzinājumā ar Eurosistēmas speciālistu 2010. gada decembra makroekonomiskajām iespēju aplēsēm bija augšupvērstā pārmaiņa galvenokārt augstāku enerģijas un pārtikas cenu dēļ.

Tāpēc, ņemot vērā, ka riski kopumā ir līdzsvaroti, bet, iespējams, 2011. gada pirmajos divos mēnešos būs augšupvērsti, Padome martā norādīja, ka riski, kas apdraud vidēja termiņa cenu stabilitātes perspektīvu, joprojām ir augšupvērsti. Padome šādos apstākļos uzsvēra savu gatavību rīkoties apņēmīgi un laikus, lai vidējā termiņā neļautu īstenoties augšupvērstiem cenu stabilitātes riskiem. Šie riski īpaši saistīti ar lielāku preču cenu kāpumu, nekā tika pieņemts, tāpat arī ar straujāku, nekā tika pieņemts, netiešo nodokļu un administratīvi regulējamo cenu pieaugumu sakarā ar nepieciešamību nākamajos gados īstenot fiskālo konsolidāciju, kā arī ar spēcīgāku, nekā gaidīts, iekšzemes cenu spiedienu ilgstošas aktivitātes atjaunošanās apstākļos.

Tautsaimniecības analīzes rezultātu salīdzinājums ar monetārās analīzes sniegtajiem signāliem liecināja, ka monetārās ekspansijas pamattempa vēl joprojām bija mērens. Vienlaikus nelielais naudas un kredītu apjoma kāpums noteica to, ka līdz šim tikai daļēji mazinājies tautsaimniecībā pirms finanšu spriedzes uzkrātais lielais monetārās likviditātes apjoms. Tas varēja veicināt cenu spiediena, kas tajā laikā radās preču tirgos, sarukumu spēcīgas pasaules tautsaimniecības izaugsmes un pasaulē augstas ar ekspansīvu monetāro politiku saistītās likviditātes dēļ.

Ņemot vērā tautsaimniecības analīzē konstatētos augšupvērstos cenu stabilitātes riskus un lai nodrošinātu noturīgu inflācijas gaidu stabilizāciju cenu stabilitātei atbilstošā līmenī, Padome 2011. gada 7. aprīļa sanāksmē nolēma palielināt galvenās ECB procentu likmes par 25 bāzes punktiem. Pirms tam šīs procentu likmes gandrīz divus gadus tika noturētas nemainīgas vēsturiski zemā līmenī. Tika uzskatīts, ka svarīgi nodrošināt, lai SPCI inflācijas kāpums neizraisa sekundāro ietekmi un vidējā termiņā – plašu inflācijas spiedienu. Ņemot vērā zemās visu termiņu procentu likmes, monetārās politikas nostāja joprojām bija labvēlīga, tādējādi turpinot nozīmīgi veicināt ekonomisko aktivitāti un jaunu darbvietu radīšanu.

Pēc krasa euro zonas reālā IKP pieauguma 1. ceturksnī neliela ekonomiskās aktivitātes pavājināšanās bija paredzama 2. ceturksnī, bet saskaņā ar vērtējumu vēl saglabājās euro zonas ekonomiskās aktivitātes pamattempis. 2011. gada 1. ceturksņa spēcīgā kāpuma dēļ Eurosistēmas speciālistu 2011. gada jūnija makroekonomiskajās iespēju aplēsēs 2011. gadam veiktas augšupvērstas reālā IKP pieauguma iespēju aplēšu korekcijas 2011. gadam, paredzot, ka tas būs 1.5–2.3%, bet diapazonu 2012. gadam pamatā nemainīja. Arī ražošanas procesa sākumposmos dominēja preču cenu augšupvērstais spiediens uz inflāciju. Par to liecināja Eurosistēmas speciālistu 2011. gada jūnija makroekonomiskajās iespēju aplēsēs veiktās augšupvērstās SPCI gada inflācijas diapazona korekcijas (2011. gadam – 2.5–2.7%), bet salīdzinājumā ar ECB speciālistu 2011. gada marta makroekonomiskajām iespēju aplēsēm 2012. gadam diapazons sašaurināts (1.1–2.3%). Neraugoties uz nelielām īstermiņa svārstībām, M3 pieaugums 2. ceturksnī turpināja palielināties un privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma gada kāpuma temps šajā periodā arī nedaudz pieauga, liecinot par pakāpenisku monetārās ekspansijas pamattempa atjaunošanos. Vienlaikus monetārā likviditāte joprojām bija augsta, pastāvot iespējai mazināt cenu spiedienu euro zonā.

Ņemot vērā šīs norises, Padome 2011. gada 7. jūlija sanāsmē nolēma palielināt galvenās ECB procentu likmes par 25 bāzes punktiem. Padome turklāt uzskatīja, ka, ņemot vērā zemās procentu likmes visā termiņu spektrā, monetārā politika joprojām ir labvēlīga.

VALSTS PARĀDA KRĪZES PADZIĻINĀŠANĀS KOPŠ 2011. GADA AUGUSTA

Euro zonā, sākot ar 2011. gada vasaru, pasliktinājās makroekonomiskie apstākļi, un euro zonas valstu valdības obligāciju tirgos augošā spriedze galvenokārt saistīta ar tirgus dalībnieku bažām par vairākiem faktoriem. Šie faktori bija globālās izaugsmes perspektīvas, valsts finanšu ilgtspēja dažās euro zonas valstīs un tas, ko kopumā uzskatīja par valdību nepietiekamu reakciju uz valsts parāda krīzi.

Obligāciju peļņas likmju starpības dažos euro zonas valsts obligāciju tirgos strauji palielinājās līdz līmenim, kāds nebija pieredzēts kopš 1999. gada. Šīs pārmaiņas ietekmēja arī citus tirgus, īpaši naudas tirgu.

Šāda norise nepārprotami negatīvi ietekmēja finansēšanas nosacījumus un ekonomisko noskaņojumu, kas euro zonā 2011. gada 4. ceturksnī un vēlāk mazināja pamatā esošo izaugsmes tempu vienlaikus ar mērenāku globālās izaugsmes dinamiku un bilanču koriģēšanas procesu finanšu un nefinanšu sektorā. Tāpēc 2011. gada rudenī reālā IKP pieauguma gaidas 2012. gadam tika pakāpeniski pazeminātas. Lai gan ECB speciālistu 2011. gada septembra makroekonomiskajās iespēju aplēsēs joprojām paredzēts, ka reālā IKP gada kāpums 2012. gadā būs 0.4–2.2%, Eurosistēmas speciālistu 2011. gada decembra makroekonomiskajās iespēju aplēsēs izaugsme paredzēta daudz zemākā diapazonā (–0.4–1.0%). Saskaņā ar Padomes viedokli lielas nenoteiktības apstākļos euro zonas tautsaimniecības perspektīvu apdraudēja nozīmīgi lejupvērsti riski.

Lai gan inflācija 2011. gada 2. pusgadā joprojām bija augsta, tika gaidīts, ka 2012. gadā tā būs mazāka par 2%, jo euro zonā izmaksām, darba samaksai un cenu spiedienam vajadzētu sarukt lēnākas euro zonas un globālās izaugsmes apstākļos. Eurosistēmas speciālistu 2011. gada decembra makroekonomiskās iespēju aplēses paredzēja, ka 2012. gadā SPCI gada inflācija būs 1.5–2.5% un 2013. gadā – 0.8–2.2%. Diapazons 2012. gadam bija nedaudz augstāks nekā ECB speciālistu 2011. gada septembra makroekonomiskajās iespēju aplēsēs, kas 2012. gadam paredzēja 1.2–2.2% inflāciju. Šādas augšupvērstas pārmaiņas liecināja par augstākām naftas cenām euro izteiksmē un lielāku netiešo nodokļu devumu, kas ar uzviju kompensēja zemākas aktivitātes mazinošo ietekmi. Riski, kas apdraud inflācijas perspektīvas, tika novērtēti kā kopumā līdzsvaroti.

Lielā nenoteiktība finanšu tirgos ietekmēja arī monetārās norises, 2011. gada beigās

mazinoties M3 pieaugumam. Vienlaikus bija vērojamas pazīmes, kas liecināja par mazāk labvēlīgu kreditēšanas dinamiku īpaši attiecībā uz nefinanšu privātā sektora kreditēšanu. Tā kā kredītu piedāvājuma ietekme var izpausties ar laika nobīdi, uzskatīja, ka rūpīgi jānovēro kreditēšanas norises. Kopumā monetārās un kredītu ekspansijas pamattempis joprojām bija mērens.

Padome 2011. gada 3. novembra un 8. decembra sanāksmē nolēma samazināt galvenās ECB procentu likmes par 25 bāzes punktiem. Šāds lēmums novērtēts kā būtisks, lai euro zonas inflācijas gaidas tiktu noturīgi stabilizētas līmenī, kas atbilst Padomes mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam.

2. MONETĀRĀS, FINANŠU UN EKONOMISKĀS NORISES

2.1. PASAULES MAKROEKONOMISKĀ VIDE

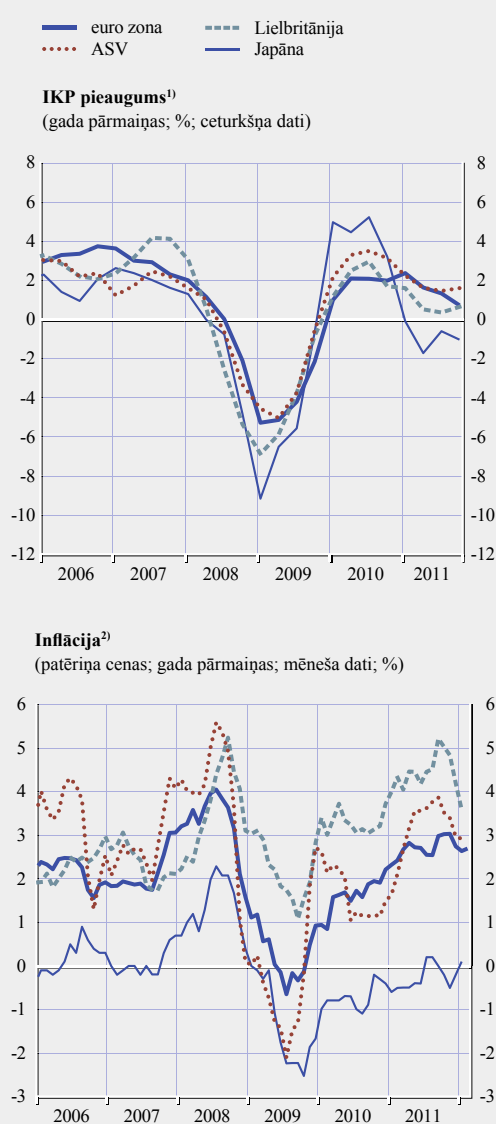
2011. GADĀ SARUKA GLOBĀLĀS IZAUGSMES TEMPS

Apsekojumu rādītāji 2011. gada sākumā liecināja, ka 2010. gada pēdējā ceturksnī novērotā globālās izaugsmes tempa stabilizēšanās 2011. gada 1. ceturksnī turpinājās, globālās visas rūpniecības produkcijas izlaides iepirkumu vadītāju indeksam (IVI) februārī sasniedzot pēckrīzes augstāko punktu (59.4). Tomēr virkne neparedzētu un nelabvēlīgu notikumu 2011. gada 1. pusgadā izraisīja pasaules tautsaimniecības tempa sarukumu. Lielā zemestrīce Japānas austrumos ne tikai tieši ietekmēja ekonomisko aktivitāti Japānā, bet izraisīja problēmas arī pārējā pasaulē, radot pārrāvumus globālajās piegādes ķēdēs. Turklāt lielākajās attīstītajās valstīs augošajām preču cenām bija slāpējoša iedarbība uz reālajiem ienākumiem. Globālās izaugsmes modeļu atšķirības joprojām bija vērojamas ne tikai attīstītajās un attīstības valstīs, bet arī attīstīto valstu grupā. Attīstības valstu izaugsme joprojām bija samērā spēcīga, tomēr gada beigās tā nedaudz palēninājās, palīdzot slāpēt pārkaršanas spiediena veidošanos. Attīstītajās valstīs izaugsmi turpināja ierobežot nepārtrauktās valsts un privātā sektora bilancu korekcijas, kā arī ilgstoši vājie darba un mājokļu tirgi (sk. 2. att.). Neraugoties uz attīstīto valstu atšķirīgajām darba tirgus norisēm, OECD valstu grupā nemainīgi saglabājās augsts bezdarba līmenis.

2011. gada 2. pusgadā uzņēmēju un patērētāju noskaņojums turpināja pasliktināties spēcīgas nenoteiktības un paaugstinātas finanšu tirgu spriedzes apstākļos, kad padziļinājās euro zonas valsts parāda krīze un ieilga diskusijas par ASV valsts parāda griestiem. Šīs norises zināmā mērā mazināja pozitīvo ietekmi, ko nodrošināja pēc martā notikušās Japānas zemestrīces radušos piegāžu ķēžu pārrāvumu novēršana. Kopumā pasaules tautsaimniecības izaugsmes pamattempis palēninājās. Tomēr gada nogalē gan publicētie dati, gan apsekojumu rādītāji liecināja par iespējamu pasaules tautsaimniecības aktivitātes stabilizēšanos.

2011. gada 1. ceturksnī atbilstoši globālās ekonomiskās aktivitātes norisēm turpinājās 2010. gada pēdējā ceturksnī aizsākusies pasaules preču tirdzniecības atvēršanās. Pārrāvumi globālajās piegādes ķēdēs, kurus izraisīja dabas katastrofas Japānā, 2. ceturksnī

2. attēls. Galvenās norises lielākajās attīstītajās valstīs

Avoti: valstu dati, SNB, Eurostat un ECB aprēķini.
1) Par euro zonu un Lielbritāniju izmantoti Eurostat dati; par ASV un Japānu izmantoti attiecīgo valstu dati. IKP dati ir sezonāli izlīdzināti.
2) SPCI – euro zonai un Lielbritānijai, PCI – ASV un Japānai.

pirmo reizi kopš 2009. gada vidus noteica pasaules tirdzniecības sašaurināšanos. Lai gan palēnināšanās aptvēra plašus reģionus, vislielāko eksporta sarukumu pieredzēja Japāna un Āzijas jaunās industrializētās valstis. Lai gan piegādes ķēžu pārrāvumu novēršana 2011. gada 3. ceturksnī veicināja pasaules tirdzniecību, tās dinamika atbilstoši pasaules tirdzniecības aktivitātei 2. pusgadā bija vāja. Arī plūdi Taizemē negatīvi ietekmēja tirdzniecību. Tomēr, tuvojoties gada beigām, globālais jauno eksporta pasūtījumu IVI liecināja par zināmu pasaules tirdzniecības stabilizēšanos.

Runājot par cenu norisēm, gada inflācija attīstītajās valstīs 2011. gadā pakāpeniski pieauga, bet pēdējā ceturksnī nedaudz saruka. Attīstītajās valstīs kopumā saglabājās samērā ierobežots pamatā esošais inflācijas spiediens. OECD valstu vidējā patēriņa cenu inflācija 2011. gadā bija 2.9% (2010. gadā – 1.9%). Vidējā patēriņa cenu inflācija, izņemot pārtiku un enerģiju, bija 1.7% (2010. gadā – 1.3%). Attīstības valstīs 2011. gada 4. ceturksnī novērota mērena gada inflācijas lejupslīde, kas lika atsevišķām centrālajām bankām pārtraukt stingrākas monetārās politikas ciklus. Tomēr pamatā esošais inflācijas spiediens turpinājās.

ASV

2011. gadā ASV tautsaimniecība turpināja atveseļoties, tomēr tas notika lēnāk nekā 2010. gadā. Reālais IKP pieauga par 1.7% (iepriekšējā gadā – par 3.0%). 2011. gada 1. pusgadā izaugsme bija neliela, jo to ietekmēja zemāki valdības izdevumi gan federālajā, gan valsts līmenī un minētie īslaicīgie nelabvēlīgie ārējie faktori. 2. pusgadā tautsaimniecības izaugsme paātrinājās, jo, neraugoties uz zemo patērētāju konfidenci un rīcībā esošo ienākumu pieticīgo kāpumu, palielinājās privātais patēriņš. Nerezidentu ieguldījumi turpināja būtiski veicināt izaugsmi, ko atbalstīja stabilā uzņēmumu peļņa un ļoti zemu procentu likmju vide. Turklāt šķiet, ka rezidentu ieguldījumi jau bija sasnieguši zemāko punktu un, sākot ar 2011. gada 2. ceturksni, deva pozitīvu ieguldījumu IKP izaugsmei. Neto tirdzniecības pozitīvais devums izaugsmei bija neliels. 2011. gada pirmajos trijos

ceturkšņos tekošā konta deficīts bija 3.2% no IKP, gandrīz nemazinoties salīdzinājumā ar stāvokli 2010. gadā. Runājot par darba tirgu, nodarbinātības kāpuma temps nebija pietiekams, lai atjaunotu 2008. un 2009. gadā slēgto darbavietu skaitu un būtiski pazeminātu bezdarba līmeni, kas 2011. gadā vidēji bija 8.9% (2010. gadā – 9.6%).

Neraugoties uz panīkumu produktu un darba tirgos, inflācija 2011. gadā bija augsta, īpaši augstāku pārtikas un enerģijas cenu dēļ. PCI gada inflācija 2011. gadā bija 3.1% (2010. gadā – 1.6%). Izņemot pārtiku un enerģiju, PCI inflācija vidēji bija 1.7% (iepriekšējā gadā – 1%), tādējādi pavēršot 2008. gadā sākušos ekonomiskās lejupslīdes tendenci pretējā virzienā.

Federālo rezervju sistēmas Federālā atklātā tirgus komiteja (FOMC) visu 2011. gadu saglabāja nemainītu federālo fondu mērķa likmi 0–0.25% diapazonā, atsaucoties uz resursu izmantošanas zemo līmeni un inflācijas ierobežoto vidēja termiņa prognozi. Attiecībā uz federālo fondu likmes perspektīvu FOMC augustā sniedza skaidrāku paziņojumu, konstatējot, ka gaidāmie ekonomiskie apstākļi, iespējams, noteiks ārkārtīgi zemu federālo fondu likmes līmeni "vismaz līdz 2013. gada vidum" (iepriekš definēts kā "ilgstošs laika periods"). 2011. gada jūnijā FOMC noslēdza ilgāka perioda Valsts kases vērtspapīru piršanas programmu 600 mljrd. ASV dolāru vērtībā, ko uzsāka 2010. gada novembrī. Ņemot vērā lēno ekonomisko izaugsmi un joprojām vājo darba tirgu, FOMC 2011. gada septembrī nolēma pagarināt tās turējumā esošo vērtspapīru vidējo termiņu, lai sasniegtu divus mērķus – radītu lejupvērstu spiedienu uz ilgāka termiņa procentu likmēm un palīdzētu veidot vēl labvēlīgākus plašākas finansēšanas nosacījumus.

Fiskālās politikas jomā federālā budžeta deficīts 2011. gadā nedaudz samazinājās (līdz 8.7% no IKP; iepriekšējā gadā – 9.0%). Tas 2011. gada beigās izraisīja jaunu valsts federālā parāda līmeņa kāpumu līdz 68% no IKP (2010. gada beigās – 63% no IKP). Politisko nesaskaņu radītās lielās spriedzes un valdības parādsaistību

neizpildes riska apstākļos 2011. gada vidū tika panākta divpusēja vienošanās paaugstināt ASV parāda limitu, īstenojot deficīta samazināšanas programmu aptuveni 2.1 trlj. ASV dolāru apjomā turpmāko 10 gadu laikā. Starp partijām tomēr joprojām valdīja lielas nesaskaņas jautājumā par deficīta samazināšanai nepieciešamajiem pasākumiem, vairojot ar globālo attīstības perspektīvu saistīto nenoteiktību.

JAPĀNA

2011. gadā Japānas izaugsmes gaitu spēcīgi ietekmēja martā notikuši zemestrīce un tās izraisītā kodolkatastrofa. Tūlīt pēc tās strauji saruka ražošana un eksports, kā arī būtiski samazinājās iekšzemes pieprasījums. Tas savukārt 2011. gada 1. pusgadā izraisīja krasu reālā IKP sarukumu. Zemestrīces radītie piegāžu ierobežojumi mazinājās straujāk, nekā sākotnēji gaidīts, un 3. ceturksnī ekonomiskā aktivitāte atjaunojās. Tomēr gada pēdējā ceturksnī reālais IKP atkal saruka, atspoguļojot vājāku globālo pieprasījumu un Taizemes plūdu izraisīto pārtraukumu Āzijas tirdzniecībā. Nelielais eksporta apjoms daļēji Japānas jenas kursa kāpuma dēļ un arvien lielāks izejvielu imports pēc zemestrīces radīja pirmo tirdzniecības bilances gada deficītu kopš 1980. gada. Tautsaimniecībai joprojām bija raksturīga deflācijas vide. PCI inflācija gandrīz visu 2011. gadu saglabājās negatīva.

Pēc katastrofas Japānas Banka ievērojami paplašināja savu politikas pasākumu klāstu. Tie ietvēra tūlītēju ārkārtas īstermiņa likviditātes nodrošinājumu, Japānas Bankas aktīvu iegādes programmas palielināšanu un katastrofas skarto apgabalu finanšu iestāžu aizdevumu atbalsta programmas ieviešanu. 2011. gadā Japānas Banka īstenoja labvēlīgu monetāro nostāju ar nolūku stimulēt tautsaimniecību un cīnīties pret deflāciju, saglabājot noteikto uz nakti izsniegto nenodrošināto kredītu procentu likmi 0.0–0.1% diapazonā. Turklāt, lai nepieļautu strauju Japānas jenas kursa kāpumu, Japānas pārvaldes iestādes veica periodiskas intervences valūtas tirgos. Fiskālās politikas jomā valdība apstiprināja četrus papildu budžetus 20.7 trlj. Japānas jenu kopapjomā (4.4% no IKP) tūlītējas palīdzības un rekonstrukcijas pasākumu atbalstam.

ĀZIJAS ATTĪSTĪBAS VALSTIS

Pēc ārkārtīgi spēcīga kāpuma 2010. gadā Āzijas attīstības valstu ekonomiskā izaugsme 2011. gadā palēninājās. Mērenākas globālās izaugsmes apstākļos 2. pusgadā būtiski palēninājās eksporta pieauguma temps. Turklāt, tuvojoties gada beigām, bažas par globālās attīstības perspektīvu radīja finanšu tirgu nestabilitāti un veicināja liela apjoma kapitāla aizplūdes no reģiona. Iekšzemes pieprasījums, kas, pakāpeniski samazinoties politikas stimuliem, nedaudz pavājinājās, tomēr saglabājās stabils. IKP gada izaugsmes temps bija 7.3%, t.i., tuvu ilgtermiņa vidējam līmenim.

2011. gadā reģionā saglabājās spēcīgs inflācijas spiediens. Pirmajos divos ceturkšņos inflācija paaugstinājās sākumā pārtikas un citu preču cenu kāpuma dēļ, kas pēc tam kļuva plašāks. Taču 3. ceturksnī, samazinoties gan t.s. importētās inflācijas, gan iekšzemes pieprasījuma spiedienam, inflācijas kāpums bija straujš. Gaidot inflācijas spiediena mazināšanos un izaugsmes perspektīvai kļūstot mazāk labvēlīgai, centrālās bankas 4. ceturksnī pārtrauca monetārās stingrības ciklu, ko tās bija sākušas 2010. gada 2. pusgadā. Tomēr pārkaršanas spiediens, lai gan ievērojami mazinājies, līdz gada beigām nebija pilnībā izzudis.

Runājot par Ķīnas tautsaimniecību, reālā IKP pieaugums 2011. gadā samazinājās līdz 9.2% (2010. gadā – 10.3%). Pieaugumu galvenokārt veicināja iekšzemes pieprasījums, bet neto eksporta devums kļuva negatīvs. Iekšzemes pieprasījumu noteica iepriekšējos gados veidojusies augstā likviditāte. Būvniecības sektoru stiprināja valdības 2011. gada sociālo mājokļu celtniecības programma, kura paredzēja līdz 2015. gada beigām nodrošināt 36 milj. jaunu mājokļu vienību. Inflācija visu gadu joprojām bija paaugstināta, un to galvenokārt noteica augstās preču cenas un iekšzemes piedāvājuma šoku nelabvēlīgā ietekme uz pārtikas precēm, bet gada beigās tā saruka līdz 3.1%. Sliktāku tautsaimniecības perspektīvu dēļ pārvaldes iestādes 2011. gada decembrī par 0.5 procentu punktiem pazemināja banku obligāto rezervju normu un ieviesa fiskālos

un monetāros pasākumus mazo un vidējo uzņēmumu atbalstam. 2. pusgadā galvenokārt vājāka globālā pieprasījuma dēļ nozīmīgi saruka eksporta izaugsme. Imports, ko veicināja stabils iekšzemes pieprasījums, diezgan ievērojami palielinājās. Tāpēc 2011. gadā tirdzniecības pozitīvais saldo samazinājās līdz 155 mljrd. ASV dolāru (iepriekšējā gadā – 181 mljrd. ASV dolāru). Renminbi nominālais efektīvais kurss 2011. gadā paaugstinājās par 5.5%. 2011. gada beigās Ķīnas ārvalstu valūtas rezerves pārsniedza 3.2 trilj. ASV dolāru.

LATĪNAMERIKA

Ekonomiskā aktivitāte Latīņamerikā 2011. gada 1. pusgadā turpināja paplašināties stabilā tempā, kas tomēr bija lēnāks nekā 2010. gadā. Reģionā kopumā 2011. gada 1. pusgada izaugsme salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu bija 4.9% (2010. gadā – 6.3%). Mērenāks iekšzemes pieprasījuma kāpums vairākuma reģiona valstu stingrākas monetārās politikas nostājas dēļ bija galvenais faktors, kas noteica lēnāku IKP izaugsmi. To daļēji kompensēja ārējā pieprasījuma mazāk negatīvais devums. Privātais patēriņš joprojām bija galvenais izaugsmes virzītājs, saglabājoties labvēlīgiem darba tirgus nosacījumiem un atvieglotiem kreditēšanas standartiem. Tomēr visdinamiskākais iekšzemes pieprasījuma komponents bija ieguldījumi. Aplūkojot katrai valstij raksturīgās norises, īpaši dinamiskas joprojām bija preču eksportētājvalstīs. Latīņamerikas reģiona valstu stabilo izaugsmes rādītāju un augošo pārtikas cenu dēļ inflācijas spiediena pastiprināšanās bija plaša. 2011. gada 1. pusgadā inflācija bija 6.7% (par 0.3 procentu punktiem augstāka nekā 2010. gadā), kas rosināja vairākas centrālās bankas šajā periodā paaugstināt to politikas procentu likmes.

Pastiprinoties finanšu tirgu spriedzei un sakarā ar pasaules tautsaimniecības atveseļošanās perspektīvas būtiskām lejuvērstām korekcijām 2011. gada 2. pusgadā ārējie apstākļi krasi pasliktinājās. Šādā situācijā notika nozīmīgas kapitāla aizplūdes no Latīņamerikas, tāpēc būtiski pazeminājās valūtu kursi un pasliktinājās finanšu rādītāji, t.sk. akciju

cenās un valdību obligāciju peļņas likmju starpības. Šīs norises vairākumā reģiona valstu noteica tālāku ekonomiskās aktivitātes pavājināšanos, saglabājoties paaugstinātam inflācijas spiedienam. Monetārās politikas stingrības pasākumu ieviešanā vairākumā reģiona valstu iestājās pauze, atspoguļojot arvien lielāku nenoteiktību. Pēc paaugstināšanas kopumā par 175 bāzes punktiem 1. pusgadā Brazīlijas centrālā banka 2011. gada 2. pusgadā pazemināja monetārās politikas likmi par 150 bāzes punktiem.

DAŽĀDAS PREČU CENU NĪORISES 2011. GADĀ

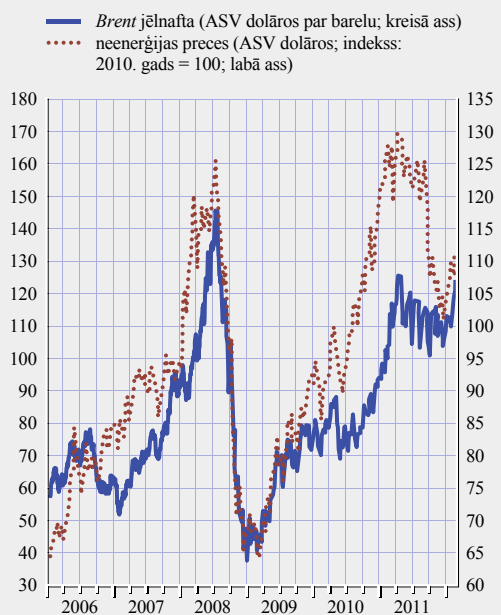
Vidējā *Brent* jēlnaftas cena 2011. gadā bija 111 ASV dolāru par barelu, t.i., par 38% lielāka nekā 2010. gada vidējā cena. Vidējais gada kāpums bija lielākais kopš 2005. gada. 2011. gada 2. maijā strauji sasniegusi augstāko cenu (126 ASV dolāru par barelu) naftas cena 2011. gada decembra beigās noslīdēja līdz 108 ASV dolāriem par barelu (2011. gada janvāra sākumā – 93 ASV dolāri par barelu).

Straujā augšupvērstā naftas cenu tendence, kas sākās 2010. gada septembrī, turpinājās līdz 2011. gada maija sākumam, lielā mērā atgādinot naftas cenu kāpumu no 2007. gada līdz 2008. gada vidum. Šādu cenu paaugstināšanos veicināja spēcīgāks naftas pieprasījums pasaulē un Lībijas naftas piegādes krasais pārrāvums šā reģiona politiskā satricinājuma dēļ. Turklāt ārpus OPEC esošo valstu naftas piegādes pārtraukumi, kas bija nopietnāki, nekā gaidīts, tālāk saasināja jau tā saspringto situāciju attiecībā uz naftas piegādēm un pieprasījumu, kas turpinājās gada lielāko daļu. Tas bija galvenais iemesls naftas cenu noturībai 2011. gada 2. pusgadā, neraugoties uz globālās izaugsmes palēnināšanos. Tuvojoties gadu mijai, naftas cenas uzturēja augošās bažas par iespējamem lieliem pārrāvumiem naftas piegādē no Irānas.

Pretēji naftas cenu dinamikai neenerģijas preču, īpaši krāsaino metālu, cenas 2011. gadā būtiski saruka (sk. 3. att.), galvenokārt atspoguļojot globālās ekonomiskās perspektīvas nenoteiktību un salīdzinoši labvēlīgos piedāvājuma puses nosacījumus.

3. attēls. Svarīgākās preču cenu norises

Avoti: Bloomberg un Hamburgas Starptautiskās ekonomikas institūts.

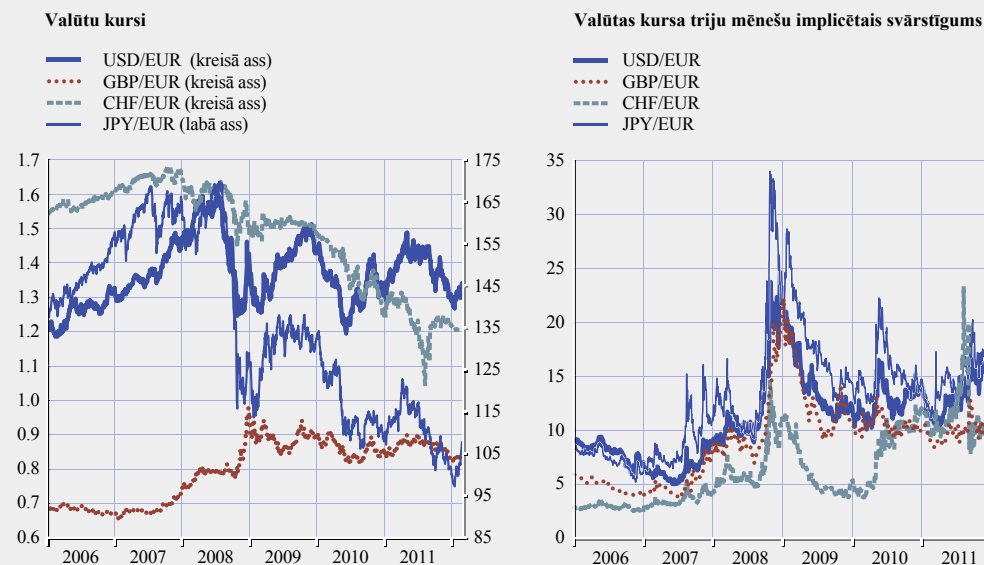
Kopējā izteiksmē neenerģijas preču cenas (ASV dolāros) 2011. gada beigās bija aptuveni par 15% zemākas nekā gada sākumā.

PAAUGSTINĀTAS NESTABILITĀTES APSTĀKĻOS EURO EFEKTĪVAIS KURSS GADA LAIKĀ MĒRENI SAMAZINĀJĀS

Euro kursa dinamika 2011. gadā lielā mērā atspoguļoja tirgus izpratnes attīstību par ekonomisko perspektīvu euro zonā un tās dalībvalstu fiskālajām iespējām salīdzinājumā ar citām galvenajām valstīm. Tāpēc nelielo euro kursa sarukumu tāpat kā iepriekšējā gadā raksturoja paaugstināts implicētā svārstīguma līmenis (sk. 4. att.). Periodā līdz 2011. gada aprīlim euro kurss paaugstinājās, bet pēc tam to raksturoja lejupvērsta tendence, kas vasaras beigās kļuva krasāka. Šī tendence beidzās oktobrī, kad euro kursa kāpums attiecībā pret ASV dolāru un Japānas jenu īslaicīgi sarūkoša svārstīguma apstākļos bija nozīmīgs. Tam sekojošo euro kursa samazināšanos attiecībā pret minētajām valūtām daļēji kompensēja euro kursa paaugstināšanās attiecībā pret citām, īpaši

4. attēls. Valūtu kursu pārmaiņu tendences un implicētais svārstīgums

(dienas dati)

Avoti: Bloomberg un ECB.
 Piezīme. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2012. gada 2. martā.

Centrālās un Austrumeiropas valstu, valūtām. Tā rezultātā euro nominālais efektīvais kurss attiecībā pret euro zonas 20 lielāko tirdzniecības partneru valstu valūtām gada laikā saruka par 2.2% (sk. 5. att.). 2011. gada beigās euro nominālais efektīvais kurss bija par 4.0% zemāks nekā tā vidējais līmenis 2010. gadā un tuvu tā vidējam līmenim kopš 1999. gada.

Pēc kāpuma laikā līdz 2011. gada aprīlim euro kurss 2. pusgadā attiecībā pret ASV dolāru kopumā pazeminājās. Tas atspoguļoja mainīgo valsts finanšu perspektīvas uztveri dažās euro zonas valstīs un ASV, kā arī šo abu tautsaimniecību peļņas likmju starpību pārmaiņas. 2011. gada 30. decembrī euro kurss attiecībā pret ASV dolāru bija 1.29, t.i., par 3.2% zemāks nekā 2011. gada sākumā un par 2.4% zemāks nekā vidēji 2010. gadā.

2011. gadā euro kurss pazeminājās arī attiecībā pret Japānas jenu un Lielbritānijas sterliņu mārciņu. 2011. gada 30. decembrī euro atbilda

100.20 Japānas jenām (t.i., euro kurss bija par 7.8% zemāks nekā gada sākumā un par 13.9% zemāks nekā vidēji 2010. gadā) un 0.84 Lielbritānijas sterliņu mārciņām (t.i., par 3.0% zemāks nekā gada sākumā un par 2.7% zemāks nekā vidēji 2010. gadā).

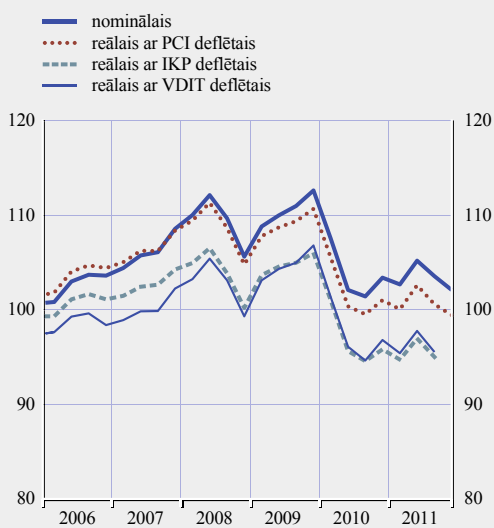
Euro kurss pret Šveices franku 2011. gadā būtiski svārstījās, sasniedzot vēsturiski zemu punktu augustā, bet pēc tam paaugstinoties līdz septembra sākumam, kad Šveices Nacionālā banka vienpusēji noteica minimālo Šveices franka kursu (1.20). 2011. gada 30. decembrī euro atbilda 1.22 Šveices frankiem (t.i., tā kurss bija par 2.8% zemāks nekā gada sākumā un par 12.0% zemāks nekā vidēji 2010. gadā).

Attiecībā pret citām nozīmīgākajām valūtām – Austrālijas dolāru, Kanādas dolāru un Norvēģijas kronu – euro kurss pazeminājās attiecīgi par 3.1%, 0.8% un 0.6%. Euro kurss saruka arī attiecībā pret ASV dolāram piesaistītajām Āzijas valstu valūtām, t.sk. Ķīnas renminbi (par 7.5%) un Honkongas dolāru (par 3.2%), bet attiecībā pret Korejas vonu saglabājās nemainīgs.

Euro reālie efektīvie kursi, kas balstās uz dažādiem izmaksu un cenu rādītājiem, 2011. gada 1. pusgadā paaugstinājās un pēc tam pazeminājās līdz 2010. gada beigās dominējošajiem līmeņiem (sk. 5. att.). Reālais efektīvais ar PCI deflētais kurss 2011. gadā vidēji bija zemāks nekā iepriekšējā gadā un 2011. gada beigās – tuvu vidējam līmenim kopš 1999. gada.

5. attēls. Euro nominālie un reālie efektīvie kursi (EEK20)¹⁾

(ceturkšņa dati; indekss: 1999. gada 1. cet. = 100)

Avots: ECB.

1) EEK20 indeksu palielinājums atspoguļo euro kursa kāpumu. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2011. gada 4. ceturksnī nominālajam un reālajam ar PCI deflētajam kursam un stāvoklim 2011. gada 3. ceturksnī reālajam ar IKP deflētajam un reālajam ar VDIT deflētajam kursam, un tie daļēji pamatojas uz aplēsēm. VDIT – vienības darbaspēka izmaksas visā tautsaimniecībā.

2.2. MONETĀRĀS UN FINANŠU NORISES

SAGLABĀJĀS MĒRENS MONETĀRO RĀDĪTĀJU PIEAUGUMS

Salīdzinājumā ar 2010. gada sākumā vēroto vājo dinamiku 2011. gadā plašs naudas pieaugums palielinājās, tomēr joprojām bija mērens. M3 gada kāpuma temps 2011. gada 1. pusgadā stabili turējās aptuveni 2.0% līmenī (2010. gada decembrī – 1.7%) atbilstoši mērenam kopējā pieprasījuma pieaugumam. Paaugstinātā finanšu tirgus spriedze un ekonomiskā nenoteiktība, kas

raksturoja 2. pusgadu, veicināja portfeļu sastāva pārmaiņas, gan iepludinot līdzekļus monetārajos aktīvos, gan arī otrādi. Tas izraisīja M3 gada kāpuma tempa īstermiņa svārstīguma ievērojamu palielināšanos – 2011. gada septembrī šis temps sasniedza 2.9%, decembrī tas saruka līdz 1.5%, bet 2012. gada janvārī atkal pieauga līdz 2.5%. Gan naudas rādītāju, gan kredītu atlikuma mēneša datu augušo svārstīgumu vēl vairāk palielināja ar centrālo darījuma partneru (CDP; ietilpst naudas līdzekļu turētāju sektorā) starpniecību veiktie darījumi (galvenokārt starpbanku darījumi; sk. 6. att.).

Šādi faktori ietekmēja arī privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma gada pieauguma tempu, kas koriģēts ar aizdevumu pārdošanas un vērtspapīrošanas darbību ietekmi. Attiecīgi gandrīz visu 2011. gadu turējies virs 2.5%, tuvojoties gada beigām, tas būtiski saruka, decembrī sasniedzot 1.2% (2010. gada decembrī – 2.4%). Dati par kreditēšanu 2012. gada janvārī liecina, ka nopietnas kredītu pieejamības pasliktināšanās

riski ir samazinājušies. Šajā ziņā MFI radušās finansējuma grūtības palīdzēja mazināt ECB Padomes decembra sākumā pieņemtie nestandarta pasākumi, īpaši ITRO ar termiņu 3 gadi (šo pasākumu aprakstu sk. 1. ielikumā). Kopumā, neņemot vērā īstermiņa svārstīgumu, naudas rādītāju un kredītu atlikuma dinamika liecina, ka monetārās ekspansijas pamattempš 2011. gadā bijis mērens.

GALVENAIS M3 SASTĀVDAĻU DINAMIKAS NOTEICĒJS BIJA APSVĒRUMI PAR PORTFEĻU SASTĀVU

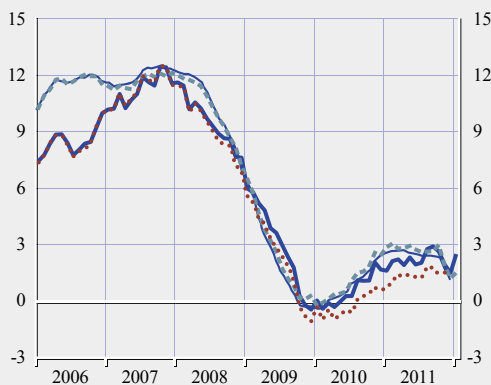
2011. gada 1. pusgadā M3 galveno sastāvdaļu dinamiku noteica apsvērumi par portfeļu sastāvu saistībā ar procentu likmēm, ko maksā par dažādiem M3 ietilpstošajiem instrumentiem. Šajā periodā palielinājās par noguldījumiem uz nakti un citiem īstermiņa noguldījumiem maksāto procentu likmju starpība, mudinot naudas līdzekļu turētāju sektoru pārvietot līdzekļus uz citiem īstermiņa noguldījumiem. Finanšu tirgus spriedzei palielinoties un ekonomiskajai nenoteiktībai augot, vasaras beigās notika būtiskas portfeļu sastāva pārmaiņas, pārvirzot līdzekļus no riskantākiem aktīviem uz M3. To, kāpēc šie M3 iepludinātie līdzekļi pamatā tika ieguldīti noguldījumos uz nakti, palīdz skaidrot tas, ka priekšroka tika dota likviditātei, kā arī tas, ka tobrīd noguldījumu uz nakti un citu īstermiņa noguldījumu procentu likmju starpība bija pārstājusī augt un pat bija nedaudz sarukusi (sk. 7. un 8. att.).

Tirgojamo finanšu instrumentu gada pieauguma tempam, kurš 2011. gada decembrī palielinājās līdz -0.5% salīdzinājumā ar -2.3% 2010. gada decembrī, visu gadu bija raksturīgs liels svārstīgums. Šo mazāk negatīvo pieauguma tempu skaidroja īstermiņa MFI parāda vērtspapīru turējumu nelielais kāpums un tas, ka nedaudz sarukušo naudas tirgus fondu akciju un daļu gada līdzekļu aizplūdi pilnībā kompensēja līdzīga apjoma *repo* darījumu līdzekļu gada ieplūde. Lielo datu svārstīgumu mēnešu dalījumā galvenokārt noteica ar *repo* darījumiem saistītās plūsmas. Tāpat kā 2010. gadā, līdzekļu ieplūdes saistībā ar šo instrumentu pamatā atspoguļoja to, ka lielākā

6. attēls. M3 un aizdevumi privātajam sektoram

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; sezonāli un ar kalendāro ietekmi izlīdzināti dati)

- M3
- ..... M3, kas koriģēts atbilstoši ar CDP starpniecību veiktajiem starpbanku darījumiem
- aizdevumi privātajam sektoram¹⁾
- aizdevumi privātajam sektoram, kas koriģēti atbilstoši ar CDP starpniecību veiktajiem starpbanku darījumiem¹⁾

Avots: ECB.

1) Koriģēts atbilstoši aizdevumu pārdošanas un vērtspapīrošanas darbībām.

7. attēls. M3 galvenās sastāvdaļas

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; sezonāli un ar kalendāro ietekmi izlīdzināti dati)

- M1
- pārējie īstermiņa noguldījumi (M2 – M1)
- - - tirgojamie finanšu instrumenti (M3 – M2)

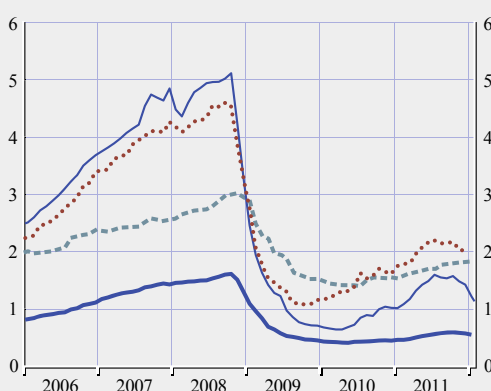

Avots: ECB.

8. attēls. MFI īstermiņa noguldījumu procentu likmes un naudas tirgus procentu likme

(gadā; %)

- noguldījumi uz nakti
- noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem
- - - noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem
- 3 mēnešu EURIBOR

Avots: ECB.

apjomā tika izmantoti ar CDP starpniecību veikti nodrošinātie starpbanku darījumi, kuru priekšrocība ir samazināts banku darījuma partnera risks. Monetāro datu skatījumā šādi darījumi sastāv no diviem posmiem: 1) kreditējošās MFI aizdevums CDP un 2) *repo* darījums starp aizņēmēju MFI un CDP.

Ņemot vērā starpbanku darījumiem raksturīgo svārstīgumu, tas, ka finanšu krīzes laikā (īpaši kopš *Lehman Brothers* sabrukuma) pieaudzis šādas nodrošinātas, ar CDP starpniecību veiktas starpbanku kreditēšanas apjoms, noteicis lielāku svārstīgumu ar to saistīto monetāro rādītāju laikrindās (sk. arī sadaļas par sektoru naudas līdzekļu turējumiem un aizdevumu atlikuma dinamiku). Tādējādi šajā periodā monetāro rādītāju dinamiku galvenokārt noteica negatīvās plūsmas *repo* darījumos, ko jau minētā darījumu slēgšanas veida dēļ vēroja 2011. gada beigās un kas atspoguļoja ar valsts parādu saistītās spriedzes pastiprināšanos vairākās euro zonas valstīs un vēroto starpbanku kreditēšanas apsīkumu, pastāvot ciešai sakarībai starp valsts saistību neizpildes risku un banku saistību neizpildes risku.

KOPĒJĀ M3 SVĀRSTĪGUMS LIELĀKOTIES ATSPUGOĻA CFS VEIKTOS NOGULDĪJUMUS

M3 noguldījumu, ko veido īstermiņa noguldījumi un *repo* darījumi un kas ir plašākais monetārais rādītājs, par kuru pieejama ticama informācija sektoru līmenī, atlikuma gada kāpuma temps 2011. gada decembrī samazinājās līdz 1.1% (2010. gada decembrī – 3.1%). Tomēr M3 noguldījumu dinamiku lielākoties noteica nemonetāro finanšu starpnieku (izņemot apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondus), t.i., citu finanšu starpnieku jeb CFS, ieguldījumus. CFS veikto M3 noguldījumu atlikuma gada pieauguma temps, kas 2010. gada decembrī bija 10.4%, gandrīz visu 2011. gadu svārstījās 6–12% robežās, bet tad saruka, 2011. gada novembrī un decembrī sasniedzot attiecīgi 3.4% un 0.9% (2012. gada janvārī tas atkal pieauga līdz 5.7%). Šo lielo svārstīguma pakāpi galvenokārt skaidro starpbanku darījumi, kas veikti ar CDP starpniecību (jo CDP ietilpst CFS sektorā) un tas, ka 2011. gada beigās, pastiprinoties spriedzei finanšu tirgos un bažām par banku risku, institucionālie ieguldītāji samazināja savus M3 noguldījumus. Faktiski CFS naudas līdzekļu turējumiem parasti raksturīga liela korelācija

pakāpe ar aktīvu cenām. (Analīzi par naudas rādītāju un kredītu atlikuma dinamikas lomu aktīvu cenu nesabalansētības veidošanās procesā sk. 2. ielikumā.¹)

Mājsaimniecību veikto M3 noguldījumu atlikuma gada kāpuma temps 2011. gada 1. pusgadā turpināja lēni atjaunoties, kā to vēroja kopš 2010. gada vidus. Pēc tam tas stabilizējās līmenī, kas nedaudz pārsniedz 2%, bet 2011. gada decembrī saruka līdz 1.4% lielas mēneša aizplūdes rezultātā. Ieplūde atsākās 2012. gada janvārī pēc turpmāku nestandarta monetārās politikas pasākumu īstenošanas. Mājsaimniecību

veiktie noguldījumi veido M3 noguldījumu atlikuma lielāko daļu un ir visciešāk saistīti ar patēriņa cenām. Pretēji mājsaimniecību M3 noguldījumu atlikuma dinamikai nefinanšu sabiedrību veikto noguldījumu atlikuma gada pieauguma temps 2011. gadā, īpaši 2. pusgadā, samazinājās. Tas, iespējams, bija saistīts ar to, ka sabiedrības labprātāk izmantoja iekšējus, nevis ārējus finansējuma avotus.

¹ Sk. arī ECB 2012. gada janvāra "Mēneša Biļetena" rakstu *The interplay of financial intermediaries and its impact on monetary analysis* ("Finanšu starpnieku mijiedarbība un tās ietekme uz monetāro analīzi").

2. ielikums

NAUDA UN KREDĪTI KĀ AKTĪVU CENU NOVIRŽU AGRĪNĀ BRĪDINĀJUMA RĀDĪTĀJI

Aktīvu tirgiem ir arvien svarīgāka loma daudzās tautsaimniecībās, un pašlaik politikas veidotāji krietni labāk apzinās, ka apjomīgas aktīvu cenu pārmaiņas un korekcijas var izraisīt finansiālu un galu galā arī makroekonomisku nestabilitāti. Tāpēc centrālās bankas ir ieinteresētas šādu norišu izraisīto cenu stabilitātes risku mazināšanā. Jaunākie pētījumi liecina, ka, prognozējot aktīvu cenu lēciena un krituma ciklus, īpaši noderīgi var izrādīties naudas un kredītu rādītāji. Tas dod centrālajām bankām vēl vienu iemeslu rūpīgi sekot šo mainīgo rādītāju dinamikai.¹

Aktīvu cenu lēciena un krituma konstatēšana

Agrīnā brīdinājuma sistēmas izveidi aktīvu cenu nesabalansētības konstatēšanai var sadalīt trijos posmos. Pirmajā posmā tiek definētas aktīvu cenu novirzes (piemēram, novirzes no vēsturiskajām tendencēm vai novirzes ekonomisko seku ziņā). Literatūrā izmantotas daudzas pieejas, lai definētu šādas novirzes, – no tīri statistiskām metodēm līdz pat metodēm, kuru pamatā vairāk izmanto modeļus.² Praksē, ņemot vērā ar šādu epizožu pareizu konstatēšanu reālajā laikā saistīto nenoteiktību, nepieciešama ar dažādām metodēm iegūto rezultātu salīdzināšana. Otrajā posmā izvēlas atbilstošus apstādīto rādītājus un izveido modeļus, lai rādītājus piesaistītu konkrētajam novirzes periodam. Trešajā un pēdējā posmā tiek veikts katra rādītāja paredzamās darbības novērtējums izlases periodā un/vai valstu grupā. Rādītāja lietderību parasti vērtē, salīdzinot rādītāja sniegto nepamatoto brīdinājumu skaitu ar pareizo signālu skaitu. Aktīvu cenu noviržu prognozēšanai literatūrā izmantotas vairākas atšķirīgas (un savstarpēji papildinošas) metodes, un divas no tām nesen lietotas ECB pētījumos. Pirmā ir signalizēšanas metode, saskaņā ar kuru, izvēlētajam rādītājam pārsniedzot robežvērtību, tiek dots signāls, kas brīdina par lēciena vai krituma iestāšanos attiecīgajā periodā. Otrā ir diskretās izvēles metode, kas izmanto probita/

¹ Sīkāku informāciju sk. ECB 2005. gada aprīļa "Mēneša Biļetena" rakstā *Asset price bubbles and monetary policy* ("Aktīvu cenu burbuļi un monetārā politika").

² Sk. ECB 2010. gada novembra "Mēneša Biļetena" rakstu *Asset price bubbles and monetary policy revisited* ("Vēlreiz par aktīvu cenu burbuļiem un monetāro politiku").

logita regresijas paņēmienus, lai novērtētu rādītāja spēju prognozēt vai nu lēcieni, vai kritumu, vērtējot šādas epizodes iestāšanās varbūtību attiecīgajā laikposmā. Brīdinājuma signāls tiek dots, ja šī varbūtība pārsniedz noteiktu robežvērtību.

Naudas un kredītu kā agrīnā brīdinājuma rādītāju nozīme

Būtisks aspekts, lai agrīnās brīdināšanas rādītāji darbotos, ir to mainīgo rādītāju izvēle, kuriem saskaņā ar vēsturiskām tendencēm periodā pirms lēciena vai krituma raksturīga neparasta dinamika. Šajā ziņā jāuzsver naudas un kredītu dinamika, jo vairāki teorētiski kanāli šos mainīgos rādītājus saista ar aktīvu cenām un galu galā – ar patēriņa cenām. Pirmkārt, aktīvu cenas ietekmē naudas pieprasījumu (plašākas portfeļu sastāva sadalījuma problēmas ietvaros) tādējādi, ka par dažādiem aktīviem gūtie ieņēmumi ietekmē monetāros turējumus. Turklāt kredītu norises var ietekmēt aktīvu cenu dinamika (t.sk. tā, kuru izraisa ar noteiktiem pašpastipriņošiem mehānismiem). Piemēram, aktīvu cenu lēciena laikā finanšu un nefinanšu sabiedrību bilancu stāvoklis uzlabojas un nodrošinājuma vērtība pieaug, tāpēc bankas var izsniegt vēl vairāk kredītu uzņēmumu ieguldījumu finansēšanai. Aktīvu cenām kāpjot, banku aizņemto līdzekļu attiecība samazinās, tādējādi tās var uzņemties jaunas saistības.³ Finanšu un nefinanšu sabiedrību rīcībā esošie papildu līdzekļi var daļēji tikt ieguldīti aktīvos, kuru cena aug, tādējādi izraisot turpmāku aktīvu cenu kāpumu. Šajā ziņā nozīme var būt arī t.s. finanšu akseleratoram. Proti, uzņēmumu un mājsaimniecību aizņemšanās iespējas var būt ierobežotas asimetriskās kredītu tirgus informācijas dēļ, un, jo zemāka to tīrā vērtība, jo lielāki šie ierobežojumi, ņemot vērā, ka pieejams mazāk nodrošinājuma, pret kuru saņemt aizdevumus.⁴

Šī cēloņsakarība vienlaikus var darboties arī pretējā virzienā. Piemēram, aktīvu pieprasījuma kāpums, ko izraisījusi ieguldījumu pozīciju veidošana, arvien vairāk izmantojot aizņemtos līdzekļus, pasaulē, kurā pastāv finanšu spriedze, var izraisīt aktīvu cenu palielināšanos.⁵ Turklāt augsts naudas līdzekļu turējumu līmenis var norādīt uz lielu likviditātes apjomu, ko iegulda instrumentos ar potenciāli augstāku peļņu, tādējādi, iespējams, izraisot burbuļa veidošanos, kad radusies tendence un sācis darboties puļa instinkts. Visa šā pamatā varētu būt reāla portfeļa līdzsvarošana ietekme no nemonetāro finanšu starpnieku (izņemot apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondus) puses – pārmērīgas likviditātes uzkrājums to bilancēs radītu vēlmi veikt portfeļa sastāva pārmaiņas, palielinot citu aktīvu daļas. Vēl viena iespējama saikne starp naudas un kredītu rādītājiem, no vienas puses, un aktīvu cenām, no otras puses, ir monetārās transmisijas t.s. riska uzņemšanās kanāls. Lai gan zemas procentu likmes parasti saistās ar spēcīgu naudas rādītāju kāpumu, konstatēts, ka tās izraisa arī kredītstandartu pavājināšanos, kas savukārt pieļauj aizņemto līdzekļu īpatsvara kāpināšanu ieguldījumos, tādējādi, iespējams, izraisot aktīvu cenu paaugstināšanos.

Tiešām, aplūkojot empīriskās tendences, šķiet, ka lēciena un krituma cikli aktīvu tirgos vēsturiski bijuši cieši saistīti ar lielām naudas un kredītu rādītāju svārstībām, īpaši periodos, kad vērojams vai nu 1) aktīvu cenu kritums, vai arī 2) aktīvu cenu lēcieni, kas beidzas ar finanšu problēmām.⁶ Viens no stabiliem secinājumiem vairākos jaunākajos pētījumos ir, ka labi apsteidzošie rādītāji,

3 Sk. Adrian, T. un Shin, H. S., *Liquidity and leverage*, Staff Reports, Nr. 328, Ņujorkas Federālo rezervju banka, 2008.

4 Sk. Bernanke, B., Gertler, M. un Gilchrist, S., *The financial accelerator in a quantitative business cycle framework*, NBER Working Paper Series, Nr. 6455, Nacionālais ekonomisko pētījumu birojs, 1998.

5 Sk. Allen, F. un Gale, D., *Bubbles and crises*, *Economic Journal*, 110. sēj., 2000, 236.–255. lpp.

6 Sk. Fisher, I., *Booms and depressions*, *Adelphi*, Ņujorka, 1932; un Kindleberger, C., *Manias, panics and crashes: a history of financial crises*, John Wiley, Ņujorka, 1978. Papildu atbalsts attiecībā uz sekām, kādas pārmērīgs kreditēšanas kāpums var izraisīt burbuļa veidošanās procesā, atrodams Austriešu skolas agrīnajos darbos.

kas liecina par finanšu nesabalansētības veidošanos tautsaimniecībā, ir dažādi pārmērīgas kredītēšanas rādītāji. Ir arī atsevišķi pierādījumi, kas liecina, ka labs aktīvu cenu lēciena un krituma rādītājs var būt nauda, jo tā ir banku bilances kopsavilkuma rādītājs.⁷

Aktīvu cenu lēciena un krituma ciklu prognozēšana

ECB darbinieku jaunākajos pētījumos analizēta cenu lēciena un krituma veidošanās aktīvu tirgos. L. Alesi un K. Detkena⁸ veiktā pētījuma pamatā ir signalizēšanas metodes lietojums, lai konstatētu (dārgi maksājot) aktīvu cenu lēciena periodus. Šādus periodus definē kā cenu lēcieni, kam seko trīs gadi, kuros reālā IKP pieaugums ir vismaz par 3 procentu punktiem vājāks par potenciālo izaugsmi. Rezultāti atklāj, ka šādu epizožu labākie agrīnā brīdinājuma rādītāji ir pasaules privāto kredītu starpība un pasaules M1 starpība.

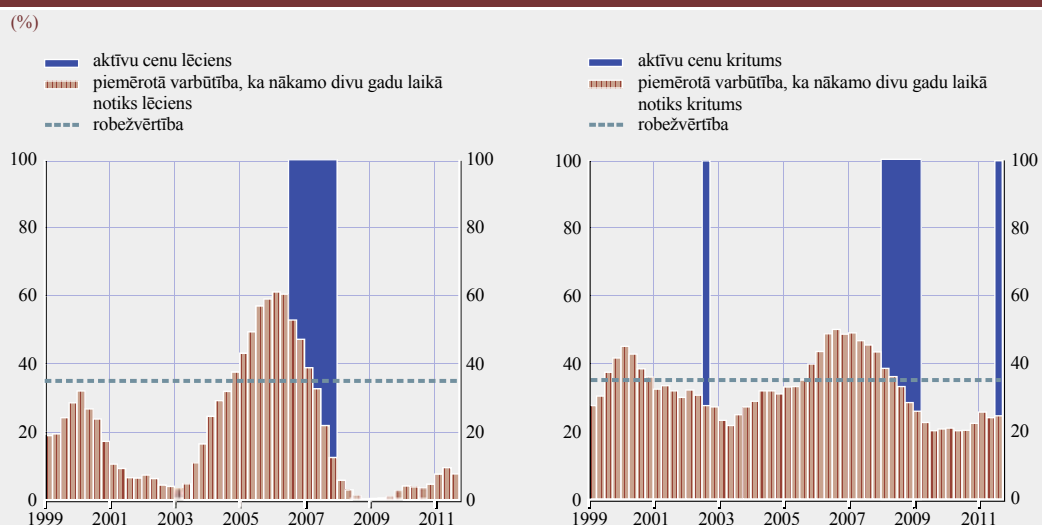
Divos citos pētījumos D. Gerdemesiers, H. E. Reimerss un B. Roffia izmanto probita modeļus, kas novērtē akciju cenu lēciena vai krituma varbūtību nākamo divu gadu laikā.⁹ Lēcieni (kritumi) notiek, kad salikts akciju cenu rādītājs (aprēķina kā akciju un mājokļu cenu indeksu vidējo svērto rādītāju) pieaug (samazinās) virs (zem) konkrētas robežvērtības. Pēc tam binārajam lēciena/krituma mainīgajam rādītājam piešķir vērtību "viens", ja lēcieni/kritumi notiek nākamo

7 Sk. *Lessons for monetary policy from asset price fluctuations*, 3. nodaļa, *World Economic Outlook*, SVF, Vašingtonas apgabals, 2009. gada oktobris; Detken, C. un Smets, F., *Asset price booms and monetary policy*, no: Siebert, H. (ed.), *Macroeconomic Policies in the World Economy*, Springer, Berlīne, 2004; Adalid, R. un Detken, C., *Liquidity shocks and asset price boom/bust cycles*, *Working Paper Series*, Nr. 732, ECB, 2007; Borio, C. un Lowe, P., *Asset prices, financial and monetary stability: exploring the nexus*, *BIS Working Papers*, Nr. 114, SNB, Bāzele, 2002. gada jūlijs; un Helbling, T. un Terrones, M., *When bubbles burst*, 2. nodaļa, *World Economic Outlook*, SVF, Vašingtonas apgabals, 2003. gada aprīlis.

8 Sk. Alessi, L. un Detken, C., "Real time" early warning indicators for costly asset price boom/bust cycles: a role for global liquidity, *Working Paper Series*, Nr. 1039, ECB, 2009.

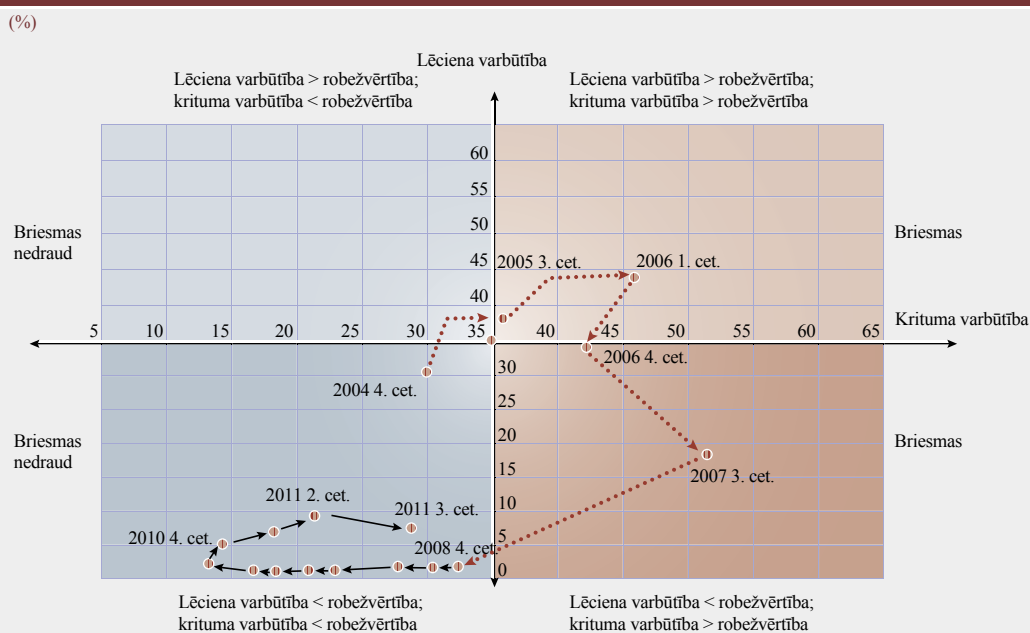
9 Sk. Gerdemesier, D., Reimers, H.-E. un Roffia, B., *Asset price misalignments and the role of money and credit*, *International Finance*, 13. sēj., 2010, 377–407. lpp.; un Gerdemesier, D., Reimers, H.-E. un Roffia, B., *Early warning indicators for asset price booms*, *Review of Economics & Finance*, 3. sēj., 2011, 1.–20. lpp.

A attēls. Aktīvu cenu lēciena vai krituma varbūtība euro zonā nākamo divu gadu laikā

Avots: ECB (sk. 9. zemsvītras piezīmē minētos pētījumus).

B attēls. Lēciena un krituma riska novērtējums euro zonā

Avots: ECB speciālistu aplēses.

Piezīme. Periodā, kuram izmantotas melnās bultiņas, aprēķins veikts par katru ceturksni reālajā laikā, bet periodā, kuram izmantotas sarkanās punktotās bultiņas, – tikai par atsevišķiem ceturkšņiem (pseidoreālajā laikā).

astoņu ceturkšņu laikā. Probīta vienādojumus pārbauda 17 OECD valstu grupā. Lēcienā galīgā specifiskācija ietver gan kredītu pieauguma un mājokļu cenu kāpuma starpības, gan ieguldījumu attiecību pret IKP, kā arī akciju tirgu un reālā IKP pārmaiņas (pēdējās divas krituma gadījumā aizstāj ar nominālo ilgtermiņa procentu likmju pārmaiņām).

Šos rezultātus var izmantot, lai novērtētu iespējamo lēciena un krituma periodu parādīšanos aktīvu tirgos euro zonā. Pirmkārt, globālās kredītu starpības, iekšzemes kredītu pieauguma un mājokļu cenu pieauguma starpību un ieguldījumu attiecības pret IKP jaunākā dinamika, šķiet, īpaši neliecina par lēciena vai krituma tuvošanos euro zonas līmenī. Otrkārt, tiek novērtēti probīta lēciena un krituma modeļi, izmantojot jaunākos pieejamos datus, un tiek aprēķināta piemērotā varbūtība (sk. A att.). Rezultāti liecina, ka 2011. gada 3. ceturksnī krituma iestāšanās varbūtība vēl vairāk palielinājās, sasniedzot 28%, tomēr tā nepārsniedza 35% robežvērtību. Vienlaikus lēciena iestāšanās varbūtība joprojām ir samērā zema – aptuveni 10%.

Šī kvantitatīvā informācija sniegta arī grafiskā veidā B attēlā. Vertikālā un horizontālā ass attiecīgi norāda uz lēciena vai krituma varbūtību, un izejas punkts ataino 35% robežvērtību. Četri kvadranti ataino dažādas iespējamās kombinācijas lēciena un krituma varbūtības ziņā. Pašreizējās norises joprojām nosaka euro zonas atrašanos kreisajā apakšējā kvadrantā, kuru raksturo varbūtība, ka nākamo divu gadu laikā varētu notikt cenu lēcienš vai kritums, pārsniedzot attiecīgās robežvērtības. Tomēr šķiet, ka dažos pēdējos ceturkšņos krituma varbūtība pieaugusi, tādējādi tuvojoties labajā apakšējā kvadrantā atainotajai situācijai.

Kopējais novērtējums

Kopumā jaunākie ECB pētījumi liecina, ka iespējams noteikt tādus agrīnā brīdinājuma rādītājus atsevišķām valstīm un valstu grupām, kuri darbojas pietiekami labi. Šie pētījumi arī netieši apstiprina, ka viens no galvenajiem rādītājiem dārgi maksājoša aktīvu cenu lēciena vai krituma ciklu prognozēšanā ir aizņemto līdzekļu īpatsvars. Šādu rādītāju nodrošinātie signāli būtu jāuzskata tikai par vienu elementu informācijas paketē, ko lēmumu pieņēmēji izmanto, vērtējot makroekonomiskās stabilitātes riskus un iespējamās sekas attiecībā uz cenu stabilitātes riskiem.

PRIVĀTĀJAM SEKTORAM IZSNIEGTO KREDĪTU ATLIKUMA GADA KĀPUMS SARUKA

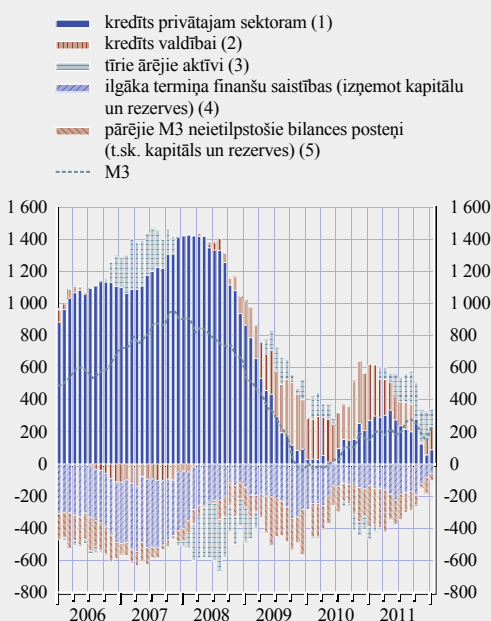
No M3 neietilpstošajiem bilances posteņiem euro zonas rezidenti izsniegto MFI kredītu atlikuma gada pieauguma temps 2011. gada decembrī saruka līdz 1.4% (2010. gada decembrī – 3.4%; sk. 9. att.). Tas atspoguļoja valdībai izsniegto kredītu atlikuma gada kāpuma tempa krasu samazināšanos un privātajam sektoram izsniegto kredītu atlikuma gada pieauguma tempa palēnināšanos. Valdībai

izsniegto kredītu atlikuma gada kāpuma kritumu noteica aizdevumu dinamika – to atlikuma gada pieauguma temps, kas pakāpeniski samazinājās gandrīz visu 2011. gadu, gada 4. ceturksnī kļuva nepārprotami negatīvs, galvenokārt atspoguļojot apjomīgu bāzes efektu, kurš bija saistīts ar aktīvu pārvešanu uz t.s. slikto banku shēmu 2010. gada oktobrī.² Turpretī parāda vērtspapīru gada kāpuma temps gada beigās nedaudz pārsniedza 2010. gada beigās vēroto līmeni, atspoguļojot 2. pusgadā reģistrētās pozitīvās plūsmas. Tomēr šādas ieplūdes gandrīz pilnībā atspoguļoja "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros veikto valdības vērtspapīru pirkumus. Turpretī euro zonas valdības vērtspapīru daļa MFI (neietverot Eurosistēmu) aktīvos kopumā nemainījās.

Privātajam sektoram izsniegto kredītu atlikuma pieauguma rādītāju dinamika atspoguļo aizdevumu, kas ir šā kopējā rādītāja galvenā sastāvdaļa, dinamiku. Tomēr šā rādītāja gada kāpuma temps, kas 2011. gada decembrī bija nedaudz zemāks par privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma gada pieauguma tempu, atspoguļojot negatīvu MFI rīcībā esošo 1) privātā sektora neakciju parāda vērtspapīru un 2) akciju un citu kapitāla vērtspapīru turējumu gada kāpumu. Sarukums, kas vērojams šo instrumentu MFI turējumos, visticamāk, atspoguļoja euro zonas MFI veikto aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanu, mazinot riskantāko aktīvu turējumus, kā arī zemo vērtspapīrošanas aktivitātes līmeni.

9. attēls. M3 neietilpstošie bilances posteņi

(gada plūsmas; mljrd. euro; sezonāli un ar kalendāro ietekmi izlīdzināti dati)

Avots: ECB.

Piezīmes. M3 parādīts tikai kā atsauce ($M3 = 1 + 2 + 3 - 4 + 5$). Ilgāka termiņa finanšu saistības (izņemot kapitālu un rezerves) parādītas ar mīnusa zīmi, jo tās ir MFI sektora saistības.

2) Sīkāku informāciju sk. ECB 2011. gada janvāra "Mēneša Biļetena" ielikumā *Revisiting the impact of asset transfers to "bad banks" on MFI credit to the euro area private sector* ("Vēlreiz par aktīvu pārdevumu uz t.s. sliktajām bankām ietekmi uz euro zonas privātajam sektoram izsniegtajiem MFI kredītiem").

Privātajam sektoram izsniegto MFI aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps, kas koriģēts atbilstoši aizņēmumu pārdošanas un vērtspapīrošanas darbībām, tuvojoties 2011. gada nogalei, būtiski saruka, decembrī sasniedzot 1.2% (2010. gada decembrī – 2.4%, bet gandrīz visu 2011. gadu – virs 2.5%; sk. 6. att.). Šāda dinamika atbilst 2011. gada laikā vērotajai ekonomiskajai aktivitātei un finanšu tirgus norisēm, lai gan kritums, kas pilnībā notika gada pēdējos divos mēnešos, galvenokārt decembrī, pārsvarā bija vērojams nefinanšu sabiedrībām izsniegtajos aizdevumos. Neraugoties uz to, privātajam sektoram izsniegto aizdevumu gada plūsmu joprojām galvenokārt noteica nefinanšu privātajam sektoram (t.i., mājsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām) izsniegto aizdevumu plūsma. CFS izsniegto aizdevumu atlikuma daļa kopējā privātajam sektoram izsniegto MFI aizdevumu atlikumā 2011. gadā turpināja palielināties. Tāpat kā iepriekšējā gadā, tas galvenokārt atspoguļoja to, ka MFI arvien vairāk dod priekšroku nodrošinātiem starpbanku darījumiem, ko veic ar CDP starpniecību. Gluži kā monetāro rādītāju gadījumā, šā tipa darījumu raksturīgais svārstīgums izraisīja gan CFS izsniegto aizdevumu, gan, pamatojoties uz šādu aizdevumu īpatsvaru katrā atsevišķajā datu laikrindā, – citu apkopoto kredītu rādītāju lielāku svārstīgumu.

Kas attiecas uz nefinanšu privātajam sektoram izsniegtajiem aizdevumiem, mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps (koriģēts atbilstoši aizdevumu pārdošanas un vērtspapīrošanas darbībām), kas 2010. gada decembrī bija 3.1%, 2011. gada 1. pusgadā kopumā nemainījās. Pēc tam 2. pusgadā tas pakāpeniski saruka (2011. gada decembrī – 1.9%). Tas pamatā atbilda ekonomiskās aktivitātes kritumam un mājokļu tirgus perspektīvu pasliktināšanās tendencei, lai gan sava nozīme bija arī piedāvājuma faktoriem. (Sīkāku informāciju par mājsaimniecību kredītēšanu sk. šīs nodaļas tālākā sadaļā par mājsaimniecību aizņēmumiem.) Nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada kāpuma temps (koriģēts atbilstoši aizdevumu pārdošanas un vērtspapīrošanas darbībām) 2011. gada beigās

bija palielinājies līdz 1.2% (2010. gada decembrī – 1.0%). Tas tomēr neparāda to, ka pieauguma līnija bija ar mērenu izliekumu uz augšu, kurš vairāk jūtams tuvāk gada nogalei novembrī un īpaši decembrī neto izteiksmē būtiskā aizdevumu atmaksāšanas apjoma dēļ. Ekonomiskās vides pavājināšanās un uzņēmēju gaidu pasliktināšanās bija galvenie faktori, kas skaidroja samērā pieticīgo uzņēmumu aizņemšanās līmeni 2011. gadā. Tomēr, iespējams, tajā vainojami arī citi faktori. Pieprasījuma pusē vēsturiskā skatījumā joprojām saglabājās augsts uzņēmumu parāda līmenis. Mēģinot ierobežot parāda līmeni, uzņēmumi parasti negribīgi ņem papildu aizdevumus un tā vietā vairāk izmanto iekšēji pieejamos līdzekļus. Šādu viedokli pamato nefinanšu sabiedrību veikto M3 noguldījumu atlikuma dinamika. Piedāvājuma pusē 2011. gada 2. pusgadā euro zonas kredītiestādes saskārās ar finansējuma spiediena būtisku pieaugumu, kas īpaši pastiprinājās gada pēdējos divos mēnešos un ko noteica valsts parāda krīzes padziļināšanās, kā arī aplēšu par kredītiestādēm trūkstošo kapitālu palielināšana. Kopumā, lai gan situācija dažādās valstīs atšķiras, dati par 2012. gada janvāri liecina, ka 2011. gada decembrī vērotā neto izteiksmē apjomīgā aizdevumu atmaksāšana nav turpinājusies.

No citiem M3 neietilpstošajiem bilances posteņiem naudas līdzekļu turētāju sektora rīcībā esošo MFI ilgāka termiņa finanšu saistību (izņemot kapitālu un rezerves) turējumu gada pieauguma temps gada gaitā attīstījās līdzīgi privātajam sektoram izsniegto aizdevumu dinamikai, 2011. gada decembrī sarūkot līdz 1.6% (2010. gada beigās – 3.1%). Ilgāka termiņa vērtspapīru emisiju apjoms bija samērā ierobežots un, tuvojoties 2011. gada nogalei, samazinājās, atspoguļojot finansējuma spiedienu, ar ko saskārās euro zonas kredītiestādes.

Visbeidzot, euro zonas MFI tīrā ārējo aktīvu pozīcija 2011. gadā palielinājās par 162 mljrd. euro (2010. gadā samazinājās par 85 mljrd. euro). Pieaugums pamatā notika 1. pusgadā, kad aktīvos bija vērojama ieplūde, bet saistībās – neliela aizplūde. 2. pusgadā MFI kāpināja ārējo saistību samazināšanas tempu, ko kompensēja

ārējo aktīvu līdzīga apjoma sarukums, daļēji atspoguļojot nerezidentu veikto noguldījumu izņemšanu, kā arī institucionālo ieguldītāju veikto līdzekļu novirzīšanu ārpus euro zonas.

Euro zonas MFI tīrajai ārējo aktīvu pozīcijai 2011. gadā bija būtiska nozīme – tā atspoguļoja M3 pārmaiņām pretējas norises, īpaši 2. pusgadā. (Sīkāku informāciju sk. 3. ielikumā.)

3. ielikums

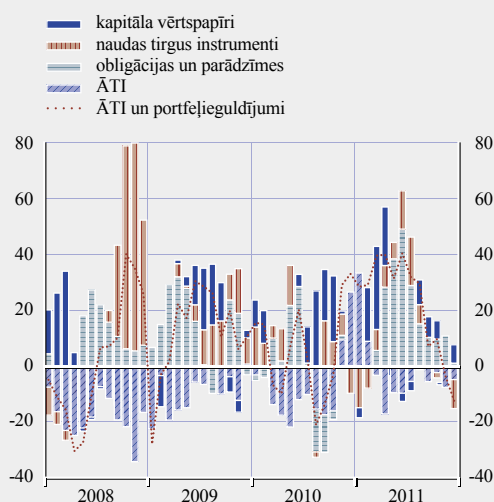
JAUNĀKĀS NORISES EURO ZONAS FINANŠU KONTĀ

12 mēnešu periodā līdz 2011. gada decembrim euro zonas finanšu konta pozitīvais saldo palielinājās. To galvenokārt noteica apvienoto tiešo investīciju un portfeļieguldījumu pozitīvais saldo, kas pieauga līdz 223.7 mljrd. euro salīdzinājumā ar 98.1 mljrd. euro iepriekšējā gadā. Tas gan skaidrojams ar lielāku portfeļieguldījumu pozitīvo saldo, ko tikai daļēji kompensēja mazliet lielāks ārvalstu tiešo investīciju negatīvais saldo. Vienlaikus palielinājās citu ieguldījumu negatīvais saldo.

Ceturkšņu dalījumā portfeļieguldījumu dinamika bija samērā svārstīga, strauji mainoties tirgus noskaņojumam un ieguldījumu tendencēm. Īpaši būtiski portfeļieguldījumu pozitīvais saldo palielinājās 2011. gada 1. pusgadā. 1. ceturksnī šo kāpumu galvenokārt noteica tas, ka ārvalstu investori veica lielākus euro zonas kapitāla vērtspapīru pirkumus un samazinājās euro zonas investoru ieguldījumi ārvalstu kapitāla vērtspapīros. Parāda vērtspapīros veikto ieguldījumu neto ieplūde bija stabila. Turpretī 2011. gada 2. ceturksnī lielāku portfeļieguldījumu pozitīvo saldo galvenokārt noteica ārvalstu investoru veiktie būtiskie euro zonas parāda vērtspapīru pirkumi un – mazākā mērā – mērenāki euro zonas ieguldījumi ārvalstu parāda vērtspapīros (sk. att.). Ārvalstu pieprasījums pēc ne-MFI sektoru emitētiem parāda vērtspapīriem dažās euro zonas valstīs bija samērā liels, kas varētu atspoguļot līdzekļu ieguldīšanu drošākos aktīvos, krasi pasliktinoties pasaules izaugsmes gaidām. Vienlaikus ārvalstu investori pārdeva euro zonas kapitāla vērtspapīrus. Kopumā šīs norises šķietami norāda uz to, ka ārvalstu investori mainījuši savu portfeļu sadalījumu, samazinot kapitāla vērtspapīru īpatsvaru un palielinot ieguldījumus parāda vērtspapīros ar augstu likviditāti un reitingu. Turklāt, tā kā liela daļa šo portfeļieguldījumu ieplūžu euro zonā atspoguļo darījumus, kuros iesaistīts ne-MFI sektors, tās veicināja euro zonā pieejamo likviditāti, kā par to liecina MFI tīrā ārējo aktīvu pozīcija.¹

Finanšu konta galvenie posteņi

(neto plūsmas; mljrd. euro; triju mēnešu mainīgie vidējie rādītāji; mēneša dati)

Avots: ECB.

Piezīmes. ĀTI nozīmē ārvalstu tiešās investīcijas. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2011. gada decembrī.

1 Tā kā norēķinu veic ar rezidentu bankas starpniecību, naudas līdzekļu turētāju sektora veiktie darījumi ietekmē banku sektora ārējos aktīvus un saistības, kas ir viens no M3 neietilpstošajiem bilances posteņiem. Naudas līdzekļu turētāju sektoru veido mājaisaimniecības, nefinanšu sabiedrības, nemonetārie finanšu starpnieki un valdība, izņemot centrālo valdību. Sīkāku informāciju par maksājumu bilances monetāro atspoguļojumu sk. *Bé Duc, L., Mayerlen, F. un Sola, P., The monetary presentation of the euro area balance of payments, Occasional Paper Series, Nr. 96, ECB, 2008. gada septembris*. Sk. arī ECB 2008. gada augusta "Mēneša Biļetena" rakstu *The external dimension of monetary analysis* ("Monetārās analīzes ārējā dimensija").

Vērtējot 2011. gada 2. pusgadu, 3. ceturksnī parāda vērtspapīros veikto ieguldījumu neto ieplūde būtiski samazinājās un 4. ceturksnī to nomainīja neto aizplūde, bet abos ceturkšņos bija vērojama neto ieplūde kapitāla vērtspapīros. Notika abpusēja ieguldījumu aizplūde no portfeļieguldījumiem, neto izteiksmē ārvalstu investoriem kļūstot par euro zonas vērtspapīru pārdevējiem, bet euro zonas investoriem – par ārvalstu vērtspapīru pārdevējiem. Turpmāka finanšu tirgus spriedzes pastiprināšanās un augošās bažas par valsts parāda krīzi noteica paaugstinātu vēlmi izvairīties no riska. Tas savukārt varētu būt izraisījis to, ka investori devuši priekšroku vietējiem vērtspapīriem un drošākiem ieguldījumiem. No euro zonas investoriem ārvalstu vērtspapīru neto pārdošanu palielināja MFI sektors, un tas atbilst notiekošajiem centieniem veikt strukturālos pārkārtojumus to bilancēs. Šī neto pārdošanas apjoma kāpināšana varētu būt arī līdzekļu mobilizēšanas veids apstākļos, kad ārvalstu investori veic euro zonas MFI vērtspapīru neto pārdošanu. Īpaši spēcīgs bija parāda vērtspapīru (gan obligāciju, gan naudas tirgus instrumentu) apjoma sarukums, liecinot par iepriekšējām ārvalstu investīciju tendencēm pretēju procesu.

NAUDAS TIRGUS APSTĀKĻUS IETEKMĒJA SPRIEDZES ATJAUNOŠANĀS EURO ZONAS VALDĪBAS OBLIGĀCIJU TIRGOS

2011. gada 1. pusgadā apstākļi euro zonas naudas tirgos īslaicīgi uzlabojās, veicinot pakāpenisku likviditātes pārpalikuma samazināšanos (to nosaka atbilstoši Eurosistēmā veikto noguldījumu apjomam). Tomēr 2011. gada 2. pusgadā situācija krasi pasliktinājās valsts parāda krīzes padziļināšanās ietekmē. Spriedzes atjaunošanās dažu euro zonas valsts valdības obligāciju tirgos 2011. gada augustā izraisīja likviditātes riska un kredītriska novērtējuma paaugstināšanos, negatīvi ietekmējot monetārās

politikas transmisijas mehānismu. Lai risinātu vērtspapīru tirgu darbības problēmas un atjaunotu atbilstošu monetārās politikas transmisijas mehānismu, Eurosistēma atkal aktivizēja "Vērtspapīru tirgu programmu" un paplašināja nestandarta pasākumu klāstu. 1. ielikumā aplūkoti 2011. gadā izmantotie nestandarta pasākumi, kas bija būtiski, lai ierobežotu problēmu izplatīšanos, kas ietekmētu naudas tirgus procentu likmes. 4. ielikumā analizēts, kā traucētas naudas tirgus darbības apstākļos Eurosistēmas nodrošināto banku likviditātes vajadzību apmierināšanu atspoguļo NCB uzkrātās apjomīgās pozīcijas TARGET2 maksājumu sistēmā.

4. ielikums

TARGET2 ATLIKUMI EUROSISTĒMĀ NAUDAS TIRGUS DARBĪBAS TRAUCĒJUMU APSTĀKĻOS

Ja banka veic maksājumu bankai citā valstī ar maksājumu sistēmas TARGET2¹ starpniecību, darījuma norēķins tiek veikts, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus, un tas maina banku norēķinu kontu atlikumus attiecīgajās centrālajās bankās. Tādējādi šādu pārrobežu maksājumu norēķins starp bankām euro zonā ar TARGET2 starpniecību rada Eurosistēmas iekšējos atlikumus. Šie atlikumi tiek automātiski uzkrāti, un katras dienas beigās visā Eurosistēmā tiek veikts mijieskaits, iegūstot katras NCB divpusējo tīro pozīciju attiecībā pret ECB. Rezultātā dažām NCB izveidojas TARGET2 prasības, bet citām – TARGET2 saistības attiecībā pret ECB.

Pirms finanšu un valsts parāda krīzes NCB TARGET2 prasības un saistības bija samērā stabilas, jo pārrobežu maksājumu plūsmas parasti kopumā bija līdzsvarotas visās euro zonas

¹ TARGET2 ir Eurosistēmas reālā laika bruto norēķinu sistēma (sk. 2. nodaļas 2. sadaļu). Tā ļauj komercbankām Eiropā veikt maksājumu darījumus euro, izmantojot vienotu platformu, un tiek lietota centrālo banku operāciju norēķiniem euro zonā.

valstīs. Atsevišķas valsts banku sistēma varēja kompensēt ar preču un pakalpojumu neto importu vai aktīvu iegādi no citām euro zonas valstīm saistītos izejošos maksājumus ar ienākošajiem maksājumiem, īpaši piesaistot līdzekļus pārrobežu starpbanku tirgū.

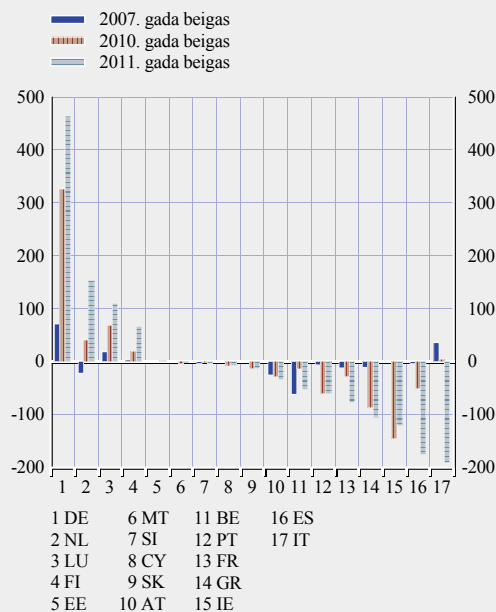
Krīzes apstākļos dažu NCB TARGET2 saistības būtiski palielinājušās (sk. A att.), jo to banku sistēmā radušies izejošie maksājumi euro, kuriem pretī nav līdzvērtīgu ienākošo maksājumu euro, pat ņemot vērā valsts līdzekļu ieplūdes (t.sk. ES un SVF aizdevumu veidā, kuru līdzekļi galarezultātā nonāk banku sistēmā). Tā noticis Īrijas, Grieķijas un Portugāles un pavisam nesen arī citu valstu gadījumā. Starpbanku naudas tirgus pieejamība kritiski pasliktinājusies, un dažām banku sistēmām vairs nav pieejami pārrobežu aizdevumi, tomēr iepriekš saņemtie aizdevumi jāatmaksā. Turklāt dažās valstīs banku finansējuma grūtības padziļināja tas, ka tiek izņemti privātpersonu noguldījumi.

Tomēr nauda, kuru banka var izmantot maksājuma veikšanai, jākompensē ar attiecīgiem ienākošajiem līdzekļiem. Ņemot vērā apgrūtināto piekļuvi starpbanku naudas tirgiem un saistībā ar to ECB ieviestos nestandarta monetārās politikas pasākumus, kompensējošos līdzekļus iegūst, izmantojot centrālo banku likviditāti. Ja bankai ir atbilstošs nodrošinājums, tā var aizņemt līdzekļus no savas centrālās bankas. To atspoguļo neparasts Eurosistēmas likviditātes nodrošinājuma pieaugums krīzes laikā (sk. B att.). Nesabalansētās pārrobežu maksājumu plūsmas nozīmē to, ka dažās valstīs banku sistēmai nepieciešams lielāks centrālās bankas likviditātes nodrošinājums nekā citās valstīs, kur pieejamas komercbanku līdzekļu ieplūdes. Tāpēc likviditātes nodrošinājuma sadalījums Eurosistēmā ir nevienmērīgs, un dažas NCB nodrošina neto izteiksmē lielāku likviditāti (attiecībā pret to valsts banku sistēmas apmēru) nekā citas NCB. Tādējādi tām NCB, kuras nodrošina lielāku likviditāti neto izteiksmē, ir TARGET2 saistības attiecībā pret ECB. Un otrādi – tām NCB, kuras nodrošina neto izteiksmē mazāku likviditāti, ir TARGET2 prasības attiecībā pret ECB (sk. C att.): to banku sistēmām reģistrētas maksājumu neto ieplūdes no citām euro zonas valstīm. Centrālās bankas likviditātes nodrošināšana šajās banku sistēmās nav ierobežota; gluži otrādi – TARGET2 prasības liecina, ka tajās bagātīgā apjomā pieejama banku likviditāte.

Tādējādi būtisks dažu valstu NCB TARGET2 saistību pieaugums finanšu krīzes laikā atspoguļo finansējuma spriedzi šo valstu banku sistēmā un to, ka Eurosistēma apmierina ar to saistītās likviditātes vajadzības. Attiecīgi ļoti augsts neto pārrobežu maksājumu plūsmu līmenis liecina par Eurosistēmas sniegto ārkārtas atbalstu, lai nodrošinātu vienotās monetārās politikas efektivitāti. Eurosistēmas nestandarta pasākumu galvenais mērķis ir panākt, lai maksāspējīgām bankām nerastos likviditātes ierobežojumi, nodrošinot finansējumu (sk. 1. ielikumu). Tas veicina

A attēls. Euro zonas NCB TARGET2 atlikumi

(mljrd. euro)

Avots: NCB.

efektīvu monetārās politikas transmisiju uz euro zonas tautsaimniecību plašākā nozīmē un tādējādi arī cenu stabilitātes saglabāšanu euro zonā vidējā termiņā.

Monetārajā savienībā riski, ar kuriem saskaras Eurosistēmas centrālās bankas (t.i., ECB un euro zonas NCB), saistīti ar pašu monetārās politikas operāciju veikšanu, nevis ar attiecīgajiem TARGET2 atlikumiem. Īstenojot monetāro politiku, centrālajai bankai vienmēr rodas darījuma partnera risks. Tomēr šo risku mazina riska pārvaldības regulējums. Tas nozīmē, ka, nodrošinot centrālo banku likviditāti bankām, tiek prasīts atbilstošs nodrošinājums, kas novērtēts tirgus cenās un kam piemēro diskontus. Papildus nodrošinājuma iekļāšanai bankas saglabā pilnu atbildību par aizņēmumu, ko tās saņem no Eurosistēmas (sk. 2. nodaļa 1. sadaļu). Euro zonas NCB parasti savstarpēji sadala atlikušo risku, kāds varētu saglabāties, neraugoties uz riska mazināšanas pasākumiem, atbilstoši to attiecīgajām daļām ECB kapitālā, un tas nav saistīts ar atsevišķu centrālo banku TARGET2 pozīcijām.

Visas Eurosistēmas centrālās bankas savās bilancēs regulāri publicē ar TARGET2 saistītās prasības vai saistības. Kas attiecas uz Eurosistēmas konsolidēto bilanci, Eurosistēmas iekšējie atlikumi (piemēram, ar TARGET2 saistītie atlikumi) netiek atspoguļoti, jo to summa ir nulle. Tomēr euro zonas NCB TARGET2 saistību un TARGET2 prasību summas dokumentētas "Balances skaidrojumu" 6.2. sadaļā.

B attēls. Likviditātes nodrošinājums euro zonas darījuma partneriem Eurosistēmas monetārajās operācijās

(mljrd. euro; mēneša beigu dati)

Avots: ECB.

Piezīme. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2011. gada decembra beigās.

C attēls. Stilizēta NCB bilance ar negatīviem, pozitīviem un neitrāliem TARGET2 atlikumiem

NCB ar negatīvu TARGET2 atlikumu		NCB ar pozitīvu TARGET2 atlikumu		NCB ar neitrālu TARGET2 atlikumu	
Aktīvi	Pasīvi	Aktīvi	Pasīvi	Aktīvi	Pasīvi
Aizdevumu operācijas	Banknotes	Aizdevumu operācijas	Banknotes	Aizdevumu operācijas	Banknotes
	NK un noguldījumi		NK un noguldījumi		NK un noguldījumi
Citi (t.sk. finanšu aktīvi)	TARGET2 saistības	TARGET2 prasības	Citi	Citi (t.sk. finanšu aktīvi)	Citi
	Citi	Citi (t.sk. finanšu aktīvi)	Citi		Citi

Avots: ECB.

Piezīmes. Šis ir stilizēts NCB bilanču atainojums un neatspoguļo faktiskos datus.

Aktīvu pusē kategorija "Citi" konkrēti ietver finanšu aktīvus, zelta rezerves un iespējamās Eurosistēmas iekšējās prasības, kas saistītas ar mazāku banknošu emisiju attiecībā pret NCB daļu ECB kapitālā.

Pasīvu pusē kategorija "Banknotes" attiecas uz apgrozībā esošajām banknotēm (proporcionāli NCB daļai ECB kapitālā). Kategorija "NK un noguldījumi" atbilst banku likviditātei norēķinu kontos (NK) to atbilstošajās NCB galvenokārt obligāto rezervju prasību izpildes nodrošināšanai, kā arī to noguldījumiem, izmantojot noguldījumu iespēju, un noguldījumiem ar noteiktu termiņu. Kategorijā "Citi" ietilpst kapitāls un rezerves, uzkrājumi un pārvērtēšanas konti, kā arī citas saistības (t.sk. saistības pret euro zonas rezidentiem, piemēram, valdības noguldījumi, un Eurosistēmas iekšējās saistības, kas saistītas ar lielāku banknošu emisiju attiecībā pret NCB daļu ECB kapitālā, kas ir būtiskas tikai attēla vidusdaļā).

10. attēlā atspoguļota beznodrošinājuma darījumu procentu likmes (3 mēnešu EURIBOR) un nodrošināto darījumu procentu likmju (3 mēnešu EUREPO un uz nakti izsniegto kredītu indeksa mijmaiņas darījumu procentu likme) 2011. gada dinamika. Visas naudas tirgus procentu likmes 1. pusgadā stabili palielinājās. Kad 2. pusgadā no jauna pastiprinājās spriedze euro zonas valsts parāda tirgos, naudas tirgus nodrošināto darījumu un beznodrošinājuma darījumu procentu likmju starpība atkal krasi pieauga. Šādas norises, visticamāk, skaidrojamas ar paaugstināto darījuma partnera risku un joprojām ierobežoto aktivitāti termiņdarījumu naudas tirgos.

No ļoti īsa termiņa naudas tirgus procentu likmēm EONIA dinamika 2011. gadā lielākoties atspoguļoja to, ka Eurosistēma turpināja sniegt dāsno likviditātes atbalstu, kādu tā nodrošinājusi euro zonas bankām kopš 2008. gada oktobra. Aprīlī un jūlijā ECB Padome palielināja galvenās ECB procentu likmes kopumā par 50 bāzes

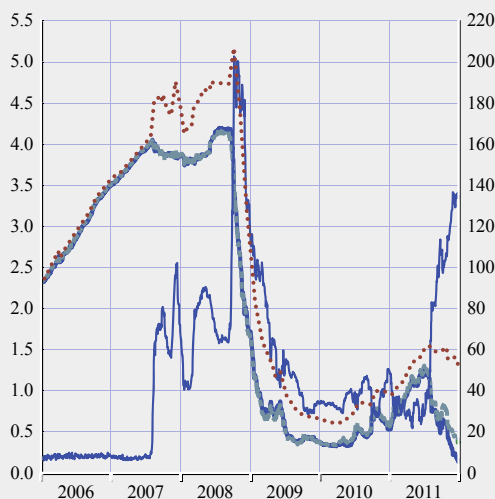
punktiem. 1. pusgadā, likviditātes pārpalikumam sarūkot, EONIA tuvojās galveno refinansēšanas operāciju procentu likmei, lai gan tai bija raksturīgs zināms svārstīgums (sk. 11. att.). Tāpat kā 2010. gada 2. pusgadā, likviditātes pārpalikumam samazinoties, EONIA dinamikai katrā atsevišķā rezervju prasību izpildes periodā bijusi raksturīga spilgtāka tendence, rezervju prasību izpildes perioda sākumā sasniedzot augstāku līmeni, bet pēc tam līdz pat beigām pakāpeniski samazinoties. Šāda tendence lielākoties saistīta ar to, ka bankas labprātāk izpilda rezervju prasības to izpildes perioda sākumā. Šāda rīcība bija vērojama kopš satricinājuma sākuma 2007. gada augustā.

2. pusgadā, kad euro zonas valsts parāda krīze atkal pastiprinājās, liekot bankām būtiski palielināt likviditātes pieprasījumu, EONIA saglabājās krietni zem fiksētās procentu likmes Eurosistēmas galvenajās refinansēšanas operācijās un ilgāka termiņa refinansēšanas operācijās un tuvu noguldījumu iespējas

10. attēls. 3 mēnešu EUREPO, EURIBOR un uz nakti izsniegto kredītu indeksa mijmaiņas darījumu procentu likmes

(gadā; %; starpība bāzes punktos; dienas dati)

- 3 mēnešu EUREPO (kreisā ass)
- 3 mēnešu EURIBOR (kreisā ass)
- 3 mēnešu uz nakti izsniegto kredītu indeksa mijmaiņas darījumu procentu likme (kreisā ass)
- 3 mēnešu EURIBOR un 3 mēnešu EUREPO starpība (labā ass)

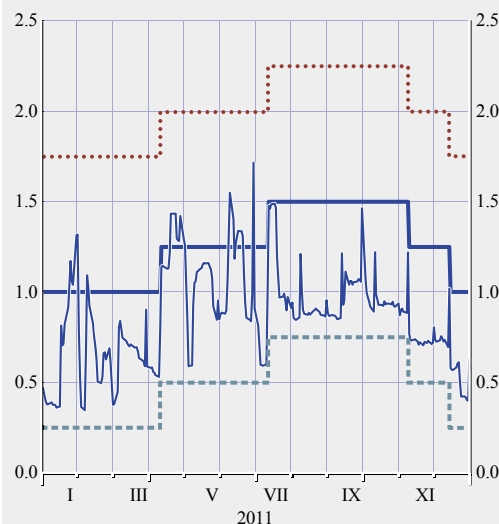

Avoti: ECB, Bloomberg un Thomson Reuters.

11. attēls. ECB procentu likmes un aizdevumu uz nakti procentu likme

(gadā; %; dienas dati)

- galveno refinansēšanas operāciju minimālā pieteikuma procentu likme
- aizdevumu iespējas uz nakti procentu likme
- noguldījumu iespējas procentu likme
- aizdevumu uz nakti procentu likme (EONIA)

Avoti: ECB, Bloomberg un Thomson Reuters.

procentu likmei. Gan novembrī, gan decembrī Padome nolēma samazināt galvenās ECB procentu likmes par 25 bāzes punktiem. Visu 2011. gadu rezervju prasību izpildes perioda beigās un naudas plūsmas vadības periodu beigās (piemēram, gada beigās) dažkārt bija vērojami EONIA krasas kulminācijas punkti.

EURO ZONAS VALDĪBAS OBLIGĀCIJU TIRGŪ 2011. GADĀ BIJA VĒROJAMA AUGOŠA SPRIEDZE

AAA reitinga valdības ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes 2011. gadā kopumā samazinājās gan euro zonā, gan ASV. Salīdzinājumā ar janvāra sākumu, kad abos reģionos peļņas likmes bija aptuveni 3.3%, decembra beigās tās saruka līdz 2.0% ASV un līdz 2.6% euro zonā (sk. 12. att.).

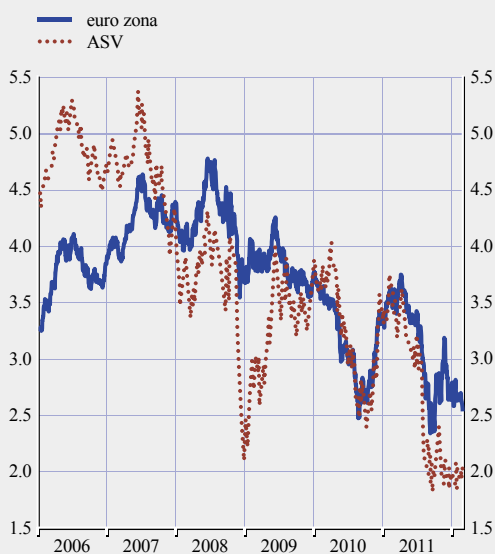
2011. gada pirmajos trijos ceturkšņos euro zonas valstu un ASV valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmes kopumā attīstījās līdzīgi, turpinot tendenci, kas sākās aptuveni 2010. gada vidū. Taču atlikušajā gada daļā peļņas likmju dinamikai abos reģionos bija atšķirīgas tendences, lielākoties tāpēc, ka euro zonā tās atspoguļoja straujās tirgus noskaņojuma svārstības, ko savukārt galvenokārt noteica valsts parāda krīzes attīstība.

Runājot par valdības obligāciju peļņas likmju dinamiku 2011. gadā, var skaidri izšķirt divus posmus. Janvārī un februārī, kad publiskotie tautsaimniecības dati turpināja signalizēt par stabilu tautsaimniecības atveseļošanos, euro zonas valstu un ASV valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmes pieauga. Euro zonā papildu atbalstu sniedza tirgus noskaņojums, atspoguļojot valsts parāda tirgus apstākļu uzlabošanos valstīs, kurās ar Eiropas Finanšu stabilitātes fonda (EFSF) darbības jomas un apjoma palielināšanu saistītās gaidas radīja fiskālo spriedzi. ASV papildu pozitīva ietekme uz valdības obligāciju tirgiem bija plānotajiem pasākumiem nodokļu jomā, ko 2010. gada decembrī izsludināja ASV administrācija.

Otrais posms sākās martā, kad gan euro zonā, gan ASV valdības obligāciju peļņas likmju pieauguma tendence apstājās, iezīmējot ilgstoša

12. attēls. Valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmes

(gadā; %, dienas dati: 2006. gada 1. janvāris–2012. gada 2. marts)

Avoti: Thomson Reuters un ECB.

Piezīme. Euro zonas 10 gadu peļņas likme ietver tikai valstis ar Fitch AAA reitingu.

krituma perioda sākumu. Šo tendences virziena maiņu izraisīja politiskā spriedze Ziemeļāfrikā un Tuvajos Austrumos, kā arī zemestrīce Japānā, kas noteica vispārēju ieguldījumu plūsmu uz drošākiem, galvenokārt ASV dolāros un euro denominētiem, aktīviem. Daļēji peļņas likmju kritums skaidrojams arī ar mazāk pozitīvu ASV izaugsmes novērtējumu līdztekus stingrākas monetārās politikas īstenošanai Ķīnā un preču cenu kritumam, ko tirgus dalībnieki sliecas skaidrot ar pasaules ekonomiskās lejupslīdes pazīmju parādīšanos. Euro zonā spriedzes atkārtota pastiprināšanās valsts parāda tirgū un augošās bažas par iespējamo Grieķijas valsts parāda pārstrukturēšanu veicināja peļņas likmju sarukumu valstīs ar AAA reitingu, pastāvot augstām likviditātes prēmijām.

Sākot ar jūliju, valsts parāda krīze euro zonā sāka izplatīties pāri mazāko valstu robežām, skarot arī dažas lielās valstis. Tā rezultātā pēc obligāciju pirkšanas apjomu kāpuma, lai novirzītu līdzekļus uz drošākiem aktīviem, AAA reitinga valdības 10 gadu obligāciju

peļņas likmes turpināja sarukt. Neraugoties uz augošo nenoteiktību tirgos augusta sākumā, kas sākās, vienai no trim galvenajām kredītreitingu aģentūrām pazeminot ASV valsts parāda kredītreitingu un izvērtoties diskusijām par ASV valsts parāda griestiem, peļņas likmju kritums saistībā ar līdzekļu novirzīšanu uz drošākiem aktīviem turpinājās, arvien jauniem datiem liecinot par tautsaimniecības perspektīvas pasliktināšanos un tirgiem pārvērtējot īstermiņa procentu likmju nākotnes tendences.

Gada pēdējā ceturksnī bija vērojams mērens euro zonas AAA reitinga valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmju pieaugums, kas kulmināciju sasniedza novembra beigās (mazliet vairāk par 3%), bet pēc tam saruka līdz 2.7% gada beigās. Turpretī ASV atbilstošu obligāciju peļņas likmes turpināja samazināties, sarūkot aptuveni par 20 bāzes punktiem (līdz 2%) sakarā ar ilgstoši lielo starptautisko investoru pieprasījumu pēc ASV dolāros denominētiem aktīviem un Federālās atklātā tirgus komisijas paziņojumu, ka tā pagarinās tās turējumā esošo valdības vērtspapīru vidējo dzēšanas termiņu. Euro zonas AAA reitinga obligāciju peļņas likmju pieaugumu šajā gada periodā var skaidrot ar atšķirīgajām norisēm atsevišķās

euro zonas valstīs ar AAA reitingu. Lai gan 2011. gada pirmajos trijos ceturkšņos Vācijas un Francijas valdības obligāciju peļņas likmju dinamika bija līdzīga, oktobrī sāka parādīties novirzes, atspoguļojot augošās atšķirības valsts parāda risku uztverē. Īpaši tas bija pamanāms novembra pirmajā pusē, kad Vācijas obligāciju peļņas likmes turpināja samazināties atbilstoši norisēm ASV, savukārt Francijas obligāciju peļņas likmes būtiski pieauga.

Euro zonas valstu valdības obligāciju tirgus būtiska iezīme 2011. gadā bija peļņas likmju atšķirīgā attīstība dažādās valstīs, kas skaidrojama vai nu ar šo valstu kredītreitingiem, vai ar tirgus uztveri par attiecīgās valsts fiskālajiem pamatrādītājiem. Kopumā ilgtermiņa peļņas likmju samazināšanās dažās euro zonas valstīs ar AAA reitingu un peļņas likmju kāpums euro zonas valstīs ar zemāku kredītreitingu, iespējams, varētu norādīt uz pastāvošo uzskatu, ka riska atšķirības starp šīm abām valstu grupām pieaug. Taču, kā liecina valsts kredītriska mijmaiņas darījumu (KMD) prēmiju līdzīgā pozitīvā attīstība visās euro zonas valstīs, valsts parāda risks euro zonā kopumā palielinājies, lai gan atšķirīgā mērā (sk. 5. ielikumu).

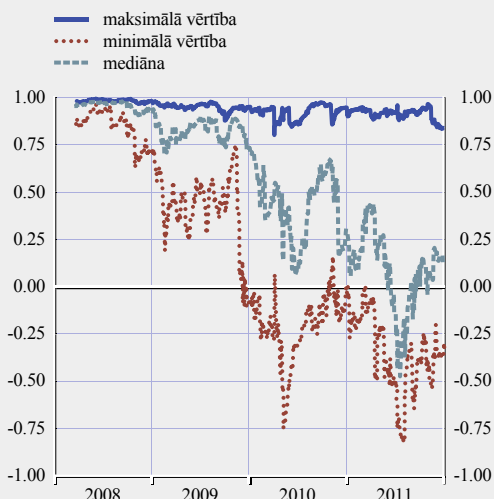
5. ielikums

EURO ZONAS VALDĪBAS OBLIGĀCIJU TIRGU SATRICINĀJUMS UN TĀ IETEKME UZ FINANŠU SEKTORU 2011. GADĀ

Pēc euro ieviešanas 1999. gadā peļņas likmju dinamika valsts parāda ilgtermiņa vērtspapīru tirgos dažādās euro zonas valstīs bija līdzīga un to līmeņi kopumā bija pietuvināti. Saistītā progresējošā peļņas likmju pāru korelācijas palielināšanās atspoguļoja tirgus uztveri, ka dažādās valstīs riski pamatā ir līdzīgi un ka atsevišķu valstu riski attīstās gandrīz paralēli. Taču finanšu satricinājums, kas sākās 2007. gada vasarā un saasinājās aptuveni gadu vēlāk, pēc *Lehman Brothers* bankrota, būtiski mainīja šo tendenci. Faktiski kopš 2007. gada vasaras valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmju korelācijas euro zonā kļuva atšķirīgā. Galvenais faktors, kas noteica šādu attīstību, bijusi tirgus uztvere par fiskālajiem pamatrādītājiem konkrētās valstīs. Kopš 2007. gada vasaras vērojamā paaugstinātā riska uztvere līdztekus valdības obligāciju tirgiem ietekmējusi arī finanšu sektoru, dažādās euro zonas valstīs izpaužoties ļoti atšķirīgā mērā. Šajā ielikumā īsumā aplūkotas pārmaiņas euro zonas valdības obligāciju tirgos valdošajās sakarībās, kā arī sakarībās starp valdības obligāciju tirgiem un finanšu sektoru.

A attēls. Divpusējo korelāciju attiecībā pret Vācijas 10 gadu obligāciju peļņas likmēm maksimālā un minimālā vērtība un mediāna

(dienas dati; 2008. gada 24. marts–2012. gada 6. janvāris)

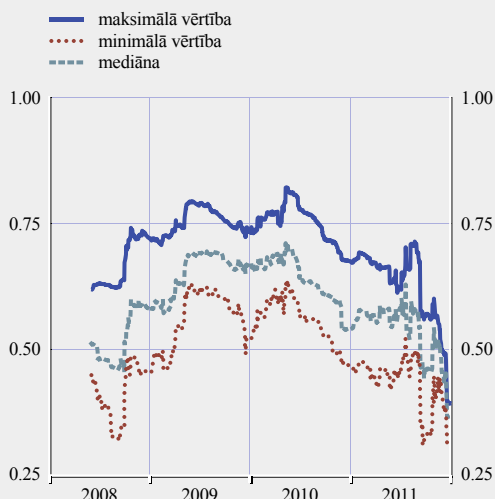

Avoti: Thomson Reuters un ECB.

Piezīme. Katras dienas maksimālā un minimālā vērtība un mediāna aprēķināta, par pamatu ņemot 10 Vācijas obligāciju peļņas likmju un Beļģijas, Īrijas, Grieķijas, Spānijas, Francijas, Itālijas, Nīderlandes, Austrijas, Portugāles un Somijas 10 gadu obligāciju peļņas likmju divpusējās korelācijas.

B attēls. Divpusējo korelāciju attiecībā pret Grieķijas 5 gadu KMD prēmijām maksimālā un minimālā vērtība un mediāna

(dienas dati; 2008. gada 2. jūnijs–2012. gada 6. janvāris)

Avoti: Thomson Reuters un ECB.

Piezīme. Katras dienas maksimālā un minimālā vērtība un mediāna aprēķināta, par pamatu ņemot 10 Grieķijas 5 gadu KMD prēmiju un Beļģijas, Vācijas, Īrijas, Spānijas, Francijas, Itālijas, Nīderlandes, Austrijas, Portugāles un Somijas 5 gadu KMD prēmiju divpusējās korelācijas.

Līdz 2007. gada vidum atšķirības gan starp euro zonas valdības obligāciju peļņas likmēm, gan valsts kredītriska mijmaiņas darījumu (KMD) prēmijām bija nenozīmīgas. Taču kopš minētā laika sākušas parādīties nesakrītības, sasniedzot iepriekš nepieredzētus apmērus, īpaši attiecībā uz tām valstīm, kurām ir akūtas fiskālās problēmas, t.i., Īriju, Portugāli un Grieķiju, lai gan kopš 2010. gada šī parādība bijusi vērojama arvien lielākā skaitā euro zonas valstu.

Pārmaiņas sakarībās starp dažādu valstu valdības obligāciju peļņas likmēm un valsts KMD prēmijām var uzskatāmi attēlot, izmantojot laikā mainīgās korelācijas, pamatojoties uz ekonometriskā modeļa aplēsēm.¹ A attēlā redzams valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmju un atbilstošo Vācijas valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmju divpusējo korelāciju diapazons (ko aprēķina kā maksimālā un minimālā rādītāja starpību) un mediāna, savukārt B attēlā parādīts atbilstošais tās pašas valstu grupas KMD prēmiju un Grieķijas 5 gadu KMD prēmiju divpusējo korelāciju diapazons un mediāna.² Kopumā šie divi attēli rāda, ka, lai gan peļņas likmju korelācijas 2009. gada beigās kļuva negatīvas, KMD prēmiju korelācijas pamatā saglabājās pozitīvas, neraugoties uz būtiskajām svārstībām un tendences samazināšanos kopš 2010. gada. Šo divu korelāciju grupu atšķirīgās attīstības pamatā ir fakts, ka KMD galvenokārt ļauj novērtēt saistību neizpildes risku, savukārt obligāciju peļņas likmes ietekmē arī tas, ka atšķiras tirgus dalībnieku

1 Laikā mainīgās korelācijas aprēķina, izmantojot daudzfaktoru GARCH modeli. Lai gan principā tās varētu aprēķināt arī kā korelācijas starp peļņas likmju un KMD prēmiju pārmaiņu tempu iepriekš noteikta ilguma periodos, labāk izmantot uz modeli balstītas aplēses, tāpēc ka optimālajā variantā pats modelis izvēlas periodu, kura laikā korelācijas tiek aprēķinātas, kā arī tāpēc, ka tā iegūtās korelācijas vairāk interpretējamas kā vietējās korelācijas (t.i., korelācijas, kas attiecināmas uz izvēlētajā periodā, par kuru tiek veikta aplēse, beigu punktiem), nevis kā vidējās korelācijas attiecīgajā izvēlētajā periodā.

2 11 laikrindu ietvaros katru korelācijas matricu veido pavisam 55 laikrindas, ko vienkāršā attēlā nav iespējams parādīt. Lai pārvarētu šo sarežģītību, aprēķina 55 divpusējo korelāciju kvantiles katrai izlases perioda dienai, t.i., 5. un 95. kvantili, kā arī mediānu. Tādējādi daudzās korelāciju koeficientu laikrindas tiek sintezētas tikai trijās laikrindās.

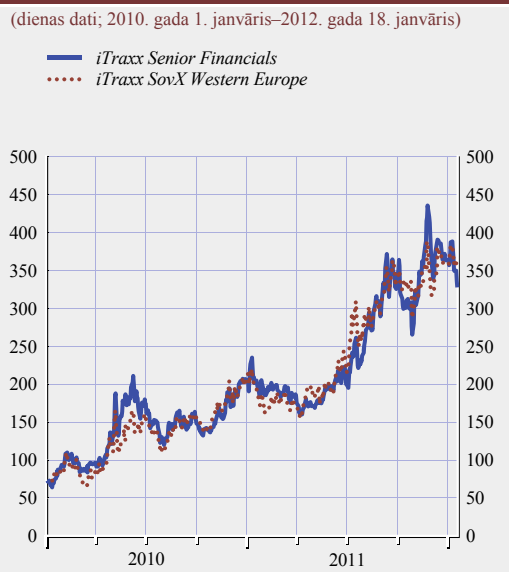
likviditātes izvēle, kas bijusi būtiskākais faktors visā neseno finanšu tirgus satricinājumu laikā. Fiskālajai spriedzei pastiprinoties un izplatoties euro zonas valstīs, investori faktiski centās ieguldīt līdzekļus galvenokārt tajos obligāciju tirgos, kuri tika uzskatīti par relatīvi likvīdākiem un relatīvi drošākiem. Šo tirgu vidū īpaši izcēlās Vācijas obligāciju tirgus. Tāpēc negatīvo korelāciju starp euro zonas valdības obligāciju peļņas likmēm nevar interpretēt tikai kā norādi uz kredītriska mazināšanos dažās valstīs un palielināšanos citās. Sarūkošās, bet kopumā joprojām pozitīvās divpusējās korelācijas starp euro zonas valstu KMD prēmijām un KMD prēmijām, kas tiek maksātas par Grieķijas valsts parādu kopš 2010. gada vidus, faktiski norāda, ka valsts saistību neizpildes riski euro zonā bijuši savstarpēji atkarīgi, kaut arī dažādā mērā.

Runājot par risku mijiedarbību valsts parāda un finanšu sektorā, nozīmīgi bijuši vairāki kanāli. Pirmkārt, euro zonas banku sistēmu pakļautība valsts saistību neizpildes riskam bijusi tiešs risku transmisijas avots. Otrkārt, iespējams, ka sakarā ar savstarpēji saistīto finanšu institūciju tīklu un to sarežģīto savstarpējo riska atkarību dažas finanšu institūcijas bijušas netieši pakļautas valsts saistību neizpildes riskam. Treškārt, jāmin tirgus uztvere, ka banku sistēmas problēmu gadījumā sekotu valsts iejaukšanās, kas radītu fiskālās izmaksas un paaugstinātu valsts saistību neizpildes risku.

Lai ilustrētu šo mijiedarbību, C attēlā parādīta divu *iTraxx* 5 gadu indeksu, respektīvi, *iTraxx SovX Western Europe* indeksa un *iTraxx Senior Financials* indeksa, attīstība.³ Pirmais indekss ir valsts KMD apkopojums euro zonas līmenī, bet otrajā ietverti 25 euro zonas lielāko finanšu institūciju

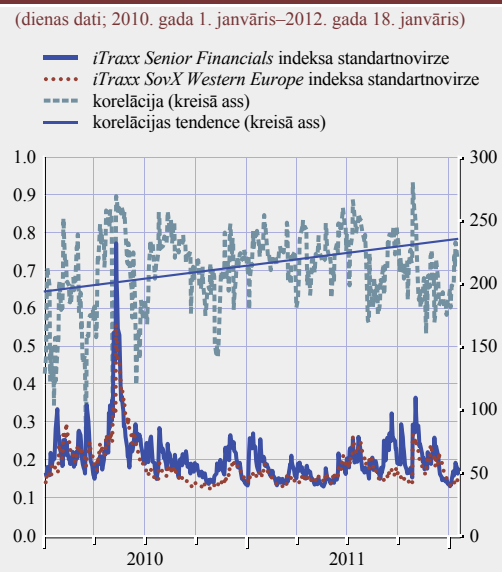
3 *iTraxx SovX Western Europe* ir indeksu līgums, kura pamatā ir Rietumeiropas KMD prēmijas noteiktam termiņam. *iTraxx Senior Financials* ir indeksu līgums, kura pamatā ir 25 lielāko euro zonas finanšu institūciju augstāka ranga tranšu KMD prēmijas noteiktam termiņam. Sīkāka informācija par šo indeksu sastāvu atrodama *Markit* interneta vietnē.

C attēls. 5 gadu *iTraxx SovX Western Europe* indeksa un *iTraxx Senior Financials* indeksa attīstība

Avots: Bloomberg.

D attēls. Atsevišķu *iTraxx* indeksu laikā mainīgās standartnovirzes un korelācija

Avoti: Bloomberg un ECB.

Piezīmes. Labā ass atspoguļo uz gadu attiecinātus rādītājus procentos. Abu *iTraxx* indeksu pārmaiņu tempa laikā mainīgās standartnovirzes un laikā mainīgā korelācija tiek aprēķinātas, izmantojot divu mainīgo faktoru GARCH modeļus.

KMD (augstākā ranga tranšas). Lai gan var pieņemt, ka šīs finanšu institūcijas neietekmē valsts saistību neizpildes riska norises lielā mērā, tomēr, ņemot vērā, ka šo institūciju portfeļi ir plaši diversificēti, to saistību neizpildes risks, kā parāda KMD cenas, pieaudzis līdztekus valsts saistību neizpildes riskam, īpaši no 2011. gada marta līdz oktobrim. Laikā mainīgajai korelācijai starp šiem diviem KMD indeksiem, kā arī starp to attiecīgajām svārstībām kopš 2011. gada aprīļa bijusi tendence palielināties (sk. D att.). No 2011. gada augusta pēc "Vērtspapīru tirgu programmas" atsākšanās un ES 21. jūlija sanāksmes rezultātu ietekmē šī korelācija samazinājās, lai gan 2012. gada pirmajās dienās tā atkal krasi palielinājās augusta beigās dominējošā līmeņa virzienā. Šī vispārējā korelācijas tendence skaidri parāda augošo iespēju, ka kredītriska krīzes var norisināties vienlaikus valsts un finanšu sektorā sakarā ar augošo finanšu sistēmas pakļautību valsts saistību neizpildes riskiem.

Grieķijā, Īrijā un Portugālē valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmju starpības salīdzinājumā ar attiecīgajām Vācijas obligāciju peļņas likmēm martā sāka palielināties, jo šajās valstīs tika pazemināts valsts parāda reitings, un turpināja palielināties aprīlī un maijā, kad nepieciešamība pārstrukturēt Grieķijas valsts parādu piesaistīja arvien plašāku uzmanību (sk. attēlu 1. ielikumā). 2011. gada jūnija sākumā peļņas likmju starpības Grieķijā, Īrijā un Portugālē bija vidēji vairāk nekā par 500 bāzes punktiem lielākas nekā 2010. gada maijā, kad spriedze valsts parāda tirgos tikko sāka palielināties. No 2011. gada jūnija ar valsts parādu saistītā spriedze sāka ietekmēt arī lielākas valstis, īpaši Itāliju un Spāniju, vienlaikus norisinoties diskusijām un valdot neskaidrībai par euro zonas valsts parāda krīzes atrisinājumu. Pēc augstākā punkta sasniegšanas novembra pēdējā nedēļā, tuvojoties gada beigām, 10 gadu obligāciju peļņas likmju starpības salīdzinājumā ar attiecīgajām Vācijas obligāciju peļņas likmēm ievērojami samazinājās. Tam par iemeslu bija tirgus noskaņojuma uzlabošanās pirms gaidāmās euro zonas valstu vai valdību vadītāju tikšanās 9. decembrī, kā arī galveno ECB procentu likmju pazemināšana un papildu nestandarta monetārās politikas pasākumi. Turklāt spriedzes mazināšanos valsts parāda tirgos veicināja arī pasākumi, ko svarīgākajos ekonomiskajos reģionos veica vairākas centrālās bankas, lai uzlabotu savu spēju nodrošināt likviditāti pasaules finanšu sistēmā.

Pēc mērena pieauguma 2011. gada pirmajos trijos mēnešos reālās peļņas likmes sāka samazināties,

atspoguļojot augošos ģeopolitiskos riskus un globālās attīstības perspektīvas pasliktināšanos. Jūnija sākumā inflācijai piesaistīto euro zonas valdības 5 gadu obligāciju peļņas likmes bija sarukušas līdz pat 0.5%, savukārt valdības 10 gadu obligācijām tās bija 1.2%. Pēc tam reālo peļņas likmju sarukums kļuva vēl straujāks – par to liecināja tas, ka 5 un 10 gadu tagadnes darījumu reālā peļņas likme decembrī bija attiecīgi 0.2% un 0.8%. Pamatā reālo peļņas likmju kritums gada laikā atbilda datiem, kas liecināja par tautsaimniecības perspektīvas pasliktināšanos, un kopumā norisinājās vispārēji stabila inflācijas gaidu kontekstā. 2011. gada beigās 5 gadu perioda līdzsvara inflācija pēc 5 gadiem nākotnē bija 2.4% (par 10 bāzes punktiem augstāka nekā pirms gada), un līdzīgi bija arī inflācijai piesaistīto mijmaiņas darījumu rādītāji.

KAPITĀLA VĒRTSPAPĪRU CENAS EURO ZONĀ

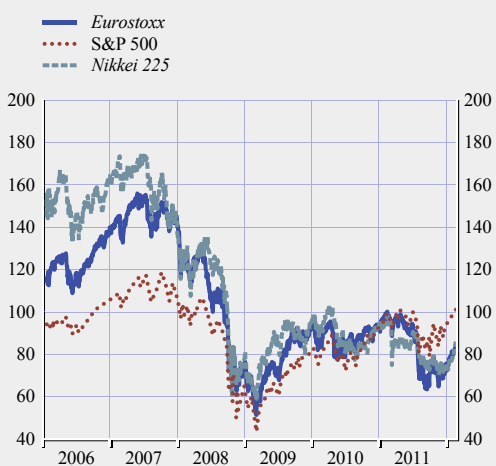
2011. GADĀ STRAUJI KRITĀS

Kopumā 2011. gada laikā kapitāla vērtspapīru cenas euro zonā saruka aptuveni par 20%, savukārt ASV tajā pašā laika posmā tās saglabājās pamatā stabilas (sk. 13. att.). Vienlaikus strukturētais kapitāla vērtspapīru cenu indekss Lielbritānijā saruka par 7% un Japānā – par 19%. Euro zonas indeksa būtiskāks kritums salīdzinājumā ar atbilstošo ASV indeksu 2011. gadā skaidrojams galvenokārt ar norisēm 2. pusgadā un lielā mērā atspoguļoja euro zonas valsts parāda krīzes saasināšanos, kā arī mazāku peļņas pieaugumu euro zonā.

2010. gada beigās un 2011. gada pirmajos trijos mēnešos pēc labvēlīgu tautsaimniecības datu

13. attēls. Galvenie akciju tirgus indeksi

(indeksu bāze mainīta: 04.01.2011. = 100; dienas dati:
2006. gada 1. janvāris–2012. gada 2. marts)

Avots: Thomson Reuters.

publiskošanas, pozitīviem paziņojumiem par peļņu un nedaudz atgriežoties vēlmei riskēt, kapitāla vērtspapīru cenu indeksi euro zonā un ASV palielinājās. Kopumā no 2010. gada novembra beigām līdz 2011. gada marta beigām *Dow Jones EURO STOXX* indekss un *Standard & Poor's 500* indekss pieauga attiecīgi par 9% un 12%. Euro zonā akciju cenu kāpums finanšu sektorā (aptuveni 15%) pārsniedza kopējā indeksa pieaugumu šajā periodā. Vienlaikus, ņemot vērā labvēlīgo tautsaimniecības izaugsmes tempu, cenas būtiski pieauga arī rūpniecības un naftas un gāzes sektorā.

2011. gada aprīlī pozitīvā kapitāla vērtspapīru cenu tendence apstājās galvenokārt sakarā ar politisko spriedzi Ziemeļāfrikā un Tuvajos Austrumos, Japānā notikušās zemestrīces faktiskajām un gaidāmajām sekām un spriedzes saasināšanos euro zonas valsts parāda tirgos. Vēlāk, 2. ceturkšņa laikā, kapitāla vērtspapīru cenu kritums gan ASV, gan euro zonā bija mērens, tirgus dalībniekiem sākot rēķināties ar pasaules tautsaimniecības izaugsmes perspektīvas pārvērtēšanas ietekmi.

Kapitāla vērtspapīru cenu lejupslīde kļuva straujāka 3. ceturksnī, atspoguļojot tirgus

negatīvo reakciju uz vienas no lielākajām kredītreitingu aģentūrām veikto ASV valsts parāda reitinga pazemināšanu, kā arī augošo neskaidrību par euro zonas valsts parāda krīzes izplatīšanās mērogiem. Kopumā trijos mēnešos līdz septembra beigām *Dow Jones EURO STOXX* indekss samazinājās aptuveni par 23%, savukārt ASV *Standard & Poor's 500* indekss – par 14%. Vienlaikus euro zonas finanšu sektora akciju cenas saruka aptuveni par 30% salīdzinājumā ar maija beigu rādītāju, un arī komunālo pakalpojumu un rūpniecības uzņēmumi cieta lielus zaudējumus. Norises ASV bija līdzīgas – arī tur finanšu un rūpniecības sektorā akciju cenas šajā periodā samazinājās vairāk nekā par 20%.

Līdztekus minēto faktoru ietekmei kapitāla vērtspapīru cenu negatīvo dinamiku 2011. gada 3. ceturksnī noteica arī sliktie uzņēmumu peļņas rādītāji. *Dow Jones EURO STOXX* indeksā iekļauto euro zonas uzņēmumu faktiskās vienas akcijas peļņas gada pieauguma temps samazinājās no 29% maijā līdz 20% augustā. Arī gaidāmais vienas akcijas faktiskās peļņas pieauguma temps īstermiņā pazeminājās no 12% maijā līdz 10% augustā.

Gada pēdējā ceturksnī, neraugoties uz strukturēto kapitāla vērtspapīru cenu indeksu implicētā svārstīguma kāpumu, būtisku spriedzi vairākos tirgus segmentos un neskaidrību par globālās tautsaimniecības izaugsmi, abos Atlantijas okeāna krastos atsākās akciju cenu pieauguma tendence. Īpaši vispārējais *Dow Jones EURO STOXX* indekss un *Standard & Poor's 500* indekss šā ceturkšņa laikā pieauga attiecīgi aptuveni par 5% un 10%. Visa šā perioda laikā ar euro zonas valsts parāda krīzi saistītās tirgus noskaņojuma pārmaiņas turpināja nelabvēlīgi ietekmēt euro zonas akciju cenas. Taču īpaši novembrī un decembrī kapitāla vērtspapīru cenu dinamiku labvēlīgi ietekmēja ASV publiskotie dati, kas izrādījās labāki, nekā gaidīts, pozitīvas tirgus noskaņojuma pārmaiņas pirms gaidāmajām euro zonas valstu vai valdību vadītāju sanāksmēm 26. oktobrī un 9. decembrī, koordinētie pasākumi, ko visā pasaulē veica vairākas centrālās bankas, lai uzlabotu savu spēju

nodrošināt likviditāti pasaules finanšu sistēmā, un galveno ECB procentu likmju samazināšana, kā arī turpmāko nestandarta monetārās politikas pasākumu apstiprināšana.

Euro zonas akciju cenu indeksu pārmaiņas sektoru dalījumā gada pēdējā daļā bija visai atšķirīgas – kritums koncentrējās finanšu, telekomunikāciju un komunālo pakalpojumu sektorā, savukārt visos pārējos sektoros un īpaši naftas un gāzes sektorā cenas pieauga. Euro zonas finanšu sektora akciju cenu negatīvie rezultāti atspoguļoja ar euro zonas valsts parāda krīzi saistītos notikumus un to ietekmi uz banku sektora stabilitāti sakarā ar tā turējumā esošajām valdības obligācijām, kā arī negatīvās norises saistībā ar kredītreitingiem un augošo spriedzi banku finansējuma tirgos.

SAGLABĀJĀS MĒRENS MĀJSAIMNIECĪBU AIZŅEMŠANĀS LĪMENIS

Mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu kopapjoma gada pieauguma temps 2011. gadā nedaudz samazinājās, saskaņā ar aplēsi decembrī sasniedzot 1.5% (2010. gada decembrī – 2.5%). To noteica MFI bilancēs palikušo mājsaimniecībām izsniegto MFI aizdevumu (t.i., dati nav koriģēti atbilstoši aizdevumu pārdošanas vai vērtspapīrošanas darījumiem) devuma samazināšanās gandrīz par pusi salīdzinājumā ar 2010. gadu, savukārt ne-MFI izsniegto aizdevumu atlikuma gada kāpuma temps krasi palielinājās un kļuva pozitīvs (šo aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps 2011. gada decembrī sasniedza 2.3%; 2010. gada decembrī – -2.4%). Mājsaimniecībām izsniegto MFI un ne-MFI aizdevumu atšķirīgā dinamika galvenokārt atspoguļoja to, ka ne-MFI aizdevumus lielākoties veido vērtspapīrošanas plūsmas. Šīs plūsmas pēc 2010. gadā vērotās ļoti ierobežotās aktivitātes vērtspapīrošanas jomā 2011. gada 2. pusgadā apjoma ziņā bija būtiskas.

Aizdevumi mājokļa iegādei vēl arvien bija galvenie mājsaimniecībām izsniegto MFI aizdevumu atlikuma kāpuma noteicēji. Aizdevumu mājokļa iegādei atlikuma gada pieauguma temps (koriģēts atbilstoši aizdevumu

pārdošanas un vērtspapīrošanas darbībām), kas 2010. gada beigās bija 3.1%, 2011. gada 1. pusgadā kopumā nemainījās, bet 2. pusgadā pakāpeniski saruka, decembrī sasniedzot 1.9%. Visticamāk, ka mājsaimniecībām mājokļa iegādei izsniegto aizdevumu atlikuma kāpuma dinamika atspoguļoja gan piedāvājuma, gan pieprasījuma faktorus. Novērotā ekonomiskās aktivitātes pavājināšanās un mājokļu tirgus perspektīvu pasliktināšanās euro zonas banku veiktās kreditēšanas apsekojumā tika minēti kā galvenie spēki, kuri noteica mājokļa iegādei izsniegto aizdevumu neto pieprasījuma būtisku samazināšanos īpaši 2. pusgadā. Piedāvājuma pusē apsekojums parādīja to banku neto īpatsvara pieaugumu, kuras ziņoja par kredīstandartu pastiprināšanu, īpaši tuvojoties gada nogalei. Lai gan tirgus procentu likmes saruka, banku procentu likmes aizdevumiem mājokļa iegādei 2011. gadā mēreni palielinājās (vidēji par 36 bāzes punktiem), un lielākais kāpums bija vērojams aizdevumiem ar procentu likmes darbības sākotnējo periodu līdz 1 gadam.

Patēriņa kredītu atlikuma gada pieauguma temps 2011. gadā joprojām bija negatīvs un nedaudz samazinājās, decembrī sasniedzot -2.0% (2010. gada decembrī – -1.2%). Vājo patēriņa kredītu dinamiku lielā mērā noteica pieprasījuma faktori, un tā atbilda patērētāju apsekojumu rezultātiem, īpaši ņemot vērā patērētāju ierobežoto vēlmi iegādāties luksuspriekšmetus. Patēriņa kredītu pieprasījumu, visticamāk, negatīvi ietekmējis mājsaimniecību reāli rīcībā esošo ienākumu vājais pieaugums un tas, ka mājsaimniecību parāda līmenis joprojām ir ļoti augsts. Banku veiktās kreditēšanas apsekojums norādīja gan uz pieprasījuma kritumu, gan arī kredīstandartu pastiprināšanu šā veida aizdevumiem. Banku procentu likmes patēriņa kredītiem 2011. gadā vidēji palielinājās par 32 bāzes punktiem, daļēji kompensējot 2010. gadā vēroto sarukumu (sk. 14. att.).

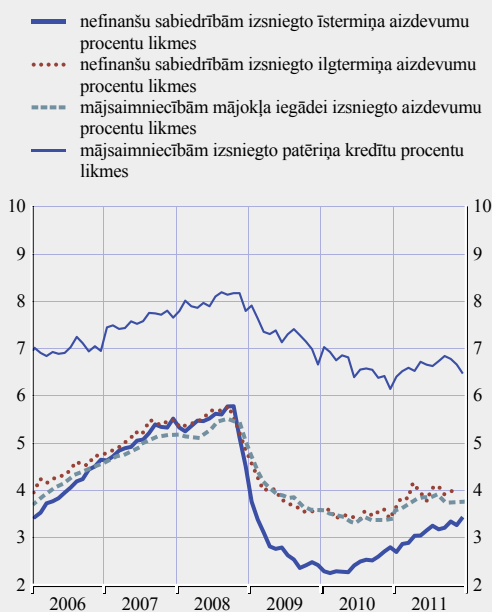
MĀJSAIMNIECĪBU PARĀDA LĪMENIS NEDAUDZ SAMAZINĀJĀS, TOMĒR JOPROJĀM BIJA AUGSTS

2011. gadā euro zonas mājsaimniecību parāds nominālajā izteiksmē mēreni pieauga (saskaņā ar aplēsi – par 1.5%). Tomēr to pārspēja

14. attēls. Mājsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu procentu likmes

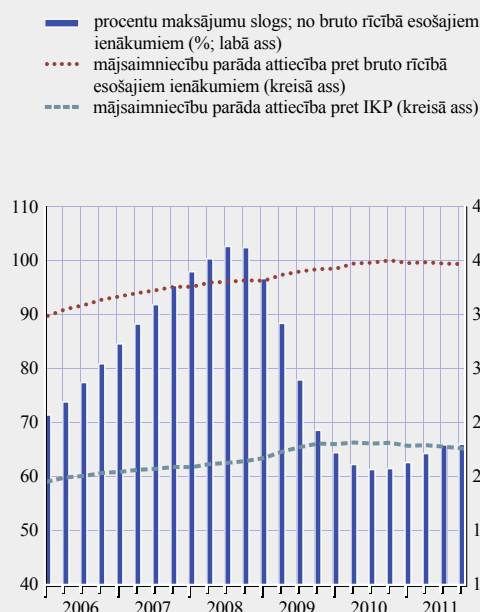
(gadā; %; neskaitot maksas; jauno darījumu procentu likmes)

Avots: ECB.

15. attēls. Mājsaimniecību parāds un procentu maksājumi

(%)

Avoti: ECB un Eurostat.

Piezīmes. Mājsaimniecību parāds ietver visu institucionālo sektoru mājsaimniecībām izsniegtos aizdevumus, t.sk. no pārējām pasaules valstīm. Procentu maksājumi neietver mājsaimniecību finansējuma izmaksas pilnībā, jo nav iekļautas komisijas maksas par finanšu pakalpojumiem. Dati par pēdējo ceturksni daļēji ir aplēses.

nominālo ienākumu kāpums, vērtējot gan pēc bruto rīcībā esošajiem ienākumiem, gan pēc IKP. Rezultātā tiek lēsts, ka mājsaimniecību parāda rādītāji 2011. gadā salīdzinājumā ar 2010. gada beigās reģistrēto līmeni nedaudz samazinājušies – to attiecība sarukusi no 100.1% līdz 99.4% no bruto rīcībā esošajiem ienākumiem un no 66.3% līdz 65.2% no IKP (sk. 15. att.). Mājsaimniecību procentu maksājumu slogs (t.i., procentu maksājumi procentuāli no bruto rīcībā esošajiem ienākumiem) 2011. gadā nedaudz pieauga, galvenokārt atspoguļojot novēroto banku aizdevumu procentu likmju mēreno kāpumu.

2011. GADĀ NEFINANŠU SABIEDRĪBU ĀRĒJĀ FINANSĒJUMA IZMAKSAS JOPROJĀM BIJA IEROBEŽOTAS

2011. gada beigās nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma reālās izmaksas salīdzinājumā ar

2010. gada beigām kopumā nedaudz samazinājās. Pēc krituma 1. pusgadā, paaugstinoties ar valsts parāda krīzi saistītajai spriedzei finanšu tirgos, 2. pusgadā ārējā finansējuma kopējās reālās izmaksas kopumā nemainījās. Kopējās norises slēpj atšķirības dažādu finansējuma avotu dalījumā. Gan parāda vērtspapīru emisiju, gan īstermiņa banku aizdevumu reālās izmaksas 2011. gada 2. pusgadā krasi pieauga, banku ilgtermiņa aizdevumu procentu likmes visu gadu kopumā nemainījās, turpretī kapitāla vērtspapīru reālās izmaksas svārstījās ap vēsturiski augstāko līmeni (sk. 16. att.). Kopumā ārējā finansējuma reālās izmaksas 2011. gadā joprojām bija ierobežotas – nedaudz zemākas par vēsturisko vidējo līmeni.

Runājot par banku finansējuma izmaksām, reālās īstermiņa MFI aizdevumu procentu likmes pieauga no aptuveni 1.4% 2010. gada

decembrī līdz 1.7% 2011. gada beigās. Banku īstermiņa aizdevumu procentu likmes lielā mērā atspoguļoja naudas tirgus procentu likmju dinamiku. No 2010. gada beigām līdz 2011. gada beigām 3 mēnešu EURIBOR palielinājās aptuveni par 40 bāzes punktiem. Īstermiņa aizdevumu procentu likmju dinamika, iespējams, atspoguļoja arī sabiedrību kredībspējas pasliktināšanos dažās jurisdikcijās un saspringtos apstākļus banku finansējuma jomā. Īstermiņa MFI aizdevumu procentu likmju un naudas tirgus 3 mēnešu procentu likmes starpība euro zonā 2011. gada pirmajos trijos ceturkšņos kopumā joprojām bija stabila, bet pēdējā ceturksnī palielinājās. Ilgtermiņa aizdevumu gadījumā gan reālās, gan nominālās MFI aizdevumu procentu likmes 2011. gada 1. ceturksnī pieauga aptuveni par 20 bāzes punktiem, bet pēc tam kopumā nemainījās. 2011. gada sākumā banku ilgtermiņa aizdevumu procentu likmju un AAA reitinga valdības ilgtermiņa obligāciju peļņas likmju starpības samazinājās, bet gada gaitā atkal pieauga, galvenokārt atspoguļojot valdības obligāciju peļņas likmju svārstības, ko izraisīja drošības apsvērumu noteikta līdzekļu iepludināšana Vācijas valdības obligācijās.

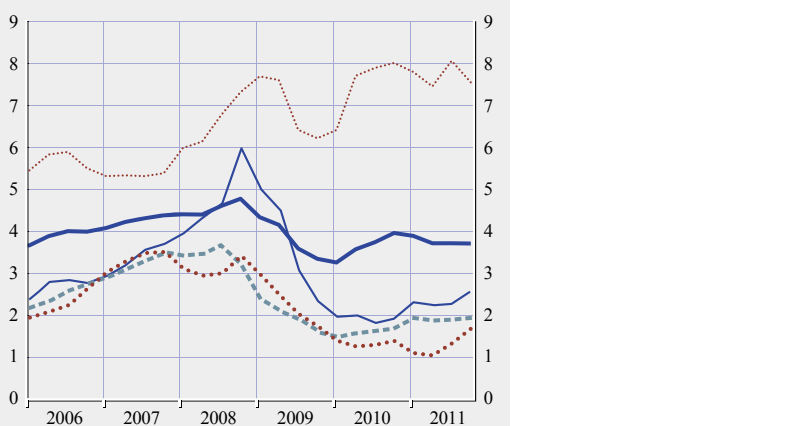
Iespējams, ka 2011. gadā reģistrētā MFI aizdevumu procentu likmju dinamika nepilnīgi atspoguļoja spriedzes atjaunošanos finanšu tirgos 2. pusgadā. Saskaņā ar euro zonas banku veiktās kredītēšanas apsekojumu 2011. gada 2. pusgadā nozīmīgi pasliktinājās banku piekļuve tirgus finansējumam un to likviditātes stāvoklis, un tas veicināja privātajam sektoram izsniegto aizdevumu kredītstandartu būtisku pastiprināšanu.

Uz tirgus instrumentiem balstītā parāda finansējuma reālās izmaksas no 2010. gada decembra līdz 2011. gada decembrim palielinājās aptuveni par 70 bāzes punktiem, tomēr vēsturiskā skatījumā tās joprojām bija samērā zemas. Pieaugums galvenokārt tika reģistrēts 2011. gada 2. pusgadā apstākļos, kad spriedze valsts obligāciju tirgos izplatījās citos finanšu tirgus segmentos. Finanšu investoriem pārvirzot līdzekļus uz likvidākiem un drošākiem

16. attēls. Euro zonas nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma reālās izmaksas

(gadā: %)

- kopējās finansējuma izmaksas
- reālās MFI īstermiņa aizdevumu procentu likmes
- - - - reālās MFI ilgtermiņa aizdevumu procentu likmes
- reālās uz tirgus instrumentiem balstīta parāda izmaksas
- reālās kotēto kapitāla vērtspapīru izmaksas

Avoti: ECB, Thomson Reuters, Merrill Lynch un Consensus Economics Forecasts.

Piezīmes. Nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma reālās izmaksas tiek aprēķinātas kā vidējās svērtās banku aizdevumu, parāda vērtspapīru un kapitāla vērtspapīru izmaksas, ko iegūst no attiecīgajiem atlikumiem un deflē ar inflācijas gaidām (sk. ECB 2005. gada marta "Mēneša Biļetena" 4. ielikumu).

aktīviem, uzņēmumu obligāciju ienesīguma likmju starpības (nosaka pēc uzņēmumu obligāciju ienesīguma likmju un euro zonas valdības ilgtermiņa obligāciju peļņas likmju starpības) nedaudz palielinājās visās reitingu kategorijās, lai gan obligācijām ar augstu ienesīgumu to kāpums bija būtiskāks.

Kotēto kapitāla vērtspapīru emisiju reālās izmaksas gada laikā nedaudz svārstījās un 2011. gada decembrī bija aptuveni par 50 bāzes punktiem zemākas nekā 2010. gada decembrī. Kapitāla vērtspapīru reālās izmaksas 2011. gadā vidēji bija līmenī, kas tuvs vēsturiskajam maksimumam.

MĒRENA ĀRĒJĀ FINANSĒJUMA IZMANTOŠANA 2011. GADĀ

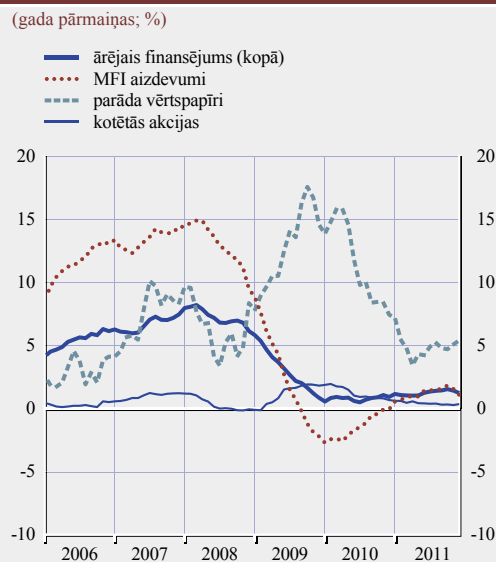
Euro zonas nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma gada pieauguma temps 2011. gadā kopumā bija nemainīgs un mērens, jo turpmāku MFI aizdevumu atlikuma kāpuma

izlīdzināšanos lielā mērā kompensēja uz tirgus instrumentiem balstīto parāda vērtspapīru emisiju samazināšanās un vēl arvien nelielās kotēto akciju emisijas (sk. 17. att.). Šī atgriešanās pie starpniekpakalpojumu izmantošanas, kas sākās 2010. gada sākumā, 2011. gada 2. pusgadā, iespējams, apstājusies apstākļos, kad ārējā finansējuma izmantošanas apjoms kopumā bija neliels.

Konkrētāk, pēc tirgus sašaurināšanās no 2008. gada līdz 2010. gadam banku finansējuma izsniegšana uzņēmumu sektoram normalizējās galvenokārt īstermiņa kreditēšanas jomā. Īstermiņa aizdevumu (t.i., aizdevumu ar fiksētu sākotnējo termiņu mazāku par 1 gadu) atlikuma gada pieauguma temps 2011. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu vidēji palielinājās aptuveni par 10 procentu punktiem, turpretī ilgtermiņa aizdevumu (t.i., aizdevumu ar fiksētu sākotnējo termiņu ilgāku par 5 gadiem) atlikuma gada kāpuma temps nedaudz saruka. Uz tirgus instrumentiem balstītā finansējuma jomā parāda vērtspapīru emisiju gada pieauguma temps 2011. gadā vidēji joprojām bija daudz lēnāks par 2010. gadā reģistrēto kāpuma tempu. Vienlaikus kotēto akciju emisijas 2011. gadā vēl arvien bija ierobežotas, un tām bija raksturīga turpmāka sarukuma tendence.

Samērā zemo ārējā finansējuma kopējo pieprasījumu, iespējams, daļēji noteica stingrie kreditēšanas nosacījumi un ekonomiskās aktivitātes pavājināšanās 2. pusgadā. Saskaņā ar euro zonas banku veiktās kreditēšanas apsekojumu 2011. gada pirmajos divos ceturkšņos uzņēmumu aizdevumu pieprasījumu stimulēja pieaugusi nepieciešamība finansēt ieguldījumus un krājumus, bet 2. pusgadā tas atkal samazinājās. Ārējā finansējuma mēreno dinamiku var skaidrot arī ar iekšējo līdzekļu pieejamību, īpaši lielajiem un vidējiem uzņēmumiem. Saskaņā ar biržā kotēto nefinanšu sabiedrību finanšu pārskatiem 2011. gada pirmajos trijos ceturkšņos pelnītspēja, ko nosaka pēc tīro ienākumu attiecības pret apgrozījumu, tiešām joprojām bija augsta – aptuveni tajā pašā līmenī, kāds dominēja 2010. gadā. Īpaši sakarā ar joprojām stabilo ārējo tirdzniecību 2011. gada

17. attēls. Nefinanšu sabiedrību ārējais finansējums instrumentu dalījumā

Avots: ECB.

Piezīme. Kotētās akcijas denominētas euro.

1. pusgadā uzņēmumu tīrais apgrozījums turpināja augt, lai gan lēnākā tempā nekā iepriekšējā gadā. Kas attiecas uz mazajiem uzņēmumiem, ECB apsekojumi par finansējuma pieejamību euro zonas mazajiem un vidējiem uzņēmumiem liecināja par bēdīgāku situāciju – līdz 2011. gada 3. ceturksnim peļņa bija maza, bet pēdējā ceturksnī tā, iespējams, pat vēl vairāk pasliktinājusies.³

UZŅĒMUMU PARĀDA LĪMENIS 2011. GADĀ STABILIZĒJĀS

Nemot vērā ekonomiskās aktivitātes palēnināšanos un pamatojoties uz kopsavilkuma datiem, uzņēmumu peļņa 2011. gada 1. pusgadā salīdzinājumā ar 2010. gada beigām nedaudz samazinājās. Tomēr kopumā piesardzīga dividendu politika minētajā periodā palīdzēja stabilizēt euro zonas nefinanšu sabiedrību sektora uzkrājumu attiecību samērā augstā līmenī. Tādējādi ieguldījumus pamatkapitālā lielā mērā finansēja no apjomīgajiem iekšējiem līdzekļiem, un finansējuma deficīts (plašākā nozīmē – tas,

³ Sk., piemēram, ziņojumu *Survey on the access to finance of small and medium-sized enterprises in the euro area*, ECB, 2011. gada decembris.

kādā apjomā nefinanšu sabiedrībām ieguldījumu finansēšanā jāizmanto ārēji finansējuma avoti) 2011. gada 1. pusgadā saglabājās mērenā līmenī. Tomēr uzņēmumu aizdevumu pieprasījuma normalizēšanās tajā pašā periodā nozīmēja to, ka uzņēmumu sektors ārējo finansējumu izmanto mazliet vairāk. Tāpēc visu 2010. gadu novērotajā uzņēmumu parāda līmeņa lejupvērstajā tendencē 2011. gada 1. pusgadā iezīmējās pauze (sk. 18. att.). Konkrētāk, pirmajos trijos ceturkšņos parāda attiecība pret IKP un parāda attiecība pret bruto darbības rezultātiem kopumā bija stabila (attiecīgi aptuveni 79% un 400%). Lai gan kopš 2009. gada beigām uzņēmumi uzlabojuši savu finansiālo stāvokli un samazinājuši bilanču problēmas, vēsturiskā skatījumā parāda līmenis joprojām ir augsts. Tādējādi tas liecina, ka euro zonas uzņēmumu sektors joprojām pakļauts augstāku ārējā finansējuma izmaksu vai vājas ekonomiskās aktivitātes riskam.

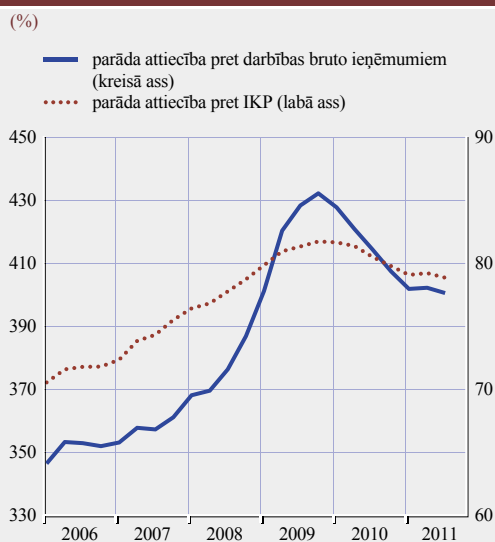
2.3. CENU UN IZMAKSU DINAMIKA

2011. gadā SPCI inflācija paaugstinājās vidēji līdz 2.7% (2009. gadā – 0.3% un 2010. gadā – 1.6%). Gada inflācija kopš 2010. gada beigām joprojām nepārprotami pārsniedza 2%. To galvenokārt noteica preču cenu krasā kāpuma pasaulē izraisītais enerģijas un pārtikas cenu straujais gada pieaugums. Dažās euro zonas valstīs SPCI inflācijas kāpumu veicināja arī netiešo nodokļu un administratīvi regulējamo cenu palielināšanās.

Kā liecina ražotāju cenu rūpniecībā dinamika un apsekojuma dati, ārējais cenu spiediens īpaši spēcīgs bija 2011. gada 1. pusgadā naftas un citu preču cenu kāpuma dēļ. Pēc tam, galvenokārt saistībā ar preču cenu kritumu, šis spiediens, šķiet, mazinājās.

2011. gadā pamazām pieauga darbaspēka izmaksas, atspoguļojot darba tirgus nosacījumu uzlabošanu 1. pusgadā. Darba samaksas kāpums nozīmīgi palielinājās, bet nesasniedza 2008. gada līmeni. Darba ražīguma gada pieaugums sakarā

18. attēls. Nefinanšu sabiedrību parāda rādītāji

Avoti: ECB, Eurostat un ECB aprēķini.
Piezīmes. Dati par parādu ņemti no Eiropas sektoru kontu ceturkšņa statistikas un ietver aizņēmumus, emitētos parāda vērtspapīrus un pensiju fondu rezerves. Informācija ir par periodu līdz 2011. gada 3. ceturksnim.

ar būtisku aktivitātes lejupslīdi kopš 2011. gada 2. ceturkšņa bija lēnāks nekā 2010. gadā. Tāpēc krasi palielinājās vienības darbaspēka izmaksas, kas visu 2010. gadu bija negatīvas.

Augstākas inflācijas apstākļos 2011. gadā turpināja palielināties patērētāju uztvertā inflācija un inflācijas īstermiņa gaidas, kas 2009. gadā bija ļoti zemā līmenī. Turpretī apsekojumos precizētās ilgtermiņa inflācijas gaidas bija ļoti noturīgas.

SPCI INFLĀCIJA 2011. GADĀ JOPROJĀM NEPĀRPROTAMI PĀRSNIEDZA 2%

Euro zonas inflāciju 2011. gadā galvenokārt noteica preču cenas. Pasaulē ekonomiskās lejupslīdes laikā pēc *Lehman Brothers* sabrukuma 2008. gadā preču cenas krasi saruka, bet 2011. gada sākumā sasniedza iepriekšējo, rekordaugsto, līmeni. 6. ielikumā salīdzināts preču cenu straujais kāpums 2011. gadā un 2008. gadā, kā arī tā ietekme uz euro zonas SPCI inflāciju.

PREČU CENU DINAMIKA UN SPCI INFLĀCIJA EURO ZONĀ – 2008. UN 2011. GADA KRASĀ KĀPUMA SALĪDZINĀJUMS

Euro zonas inflāciju 2011. gadā galvenokārt noteica preču cenas. Šo cenu straujo kritumu pasaules ekonomiskās lejupslīdes laikā pēc *Lehman Brothers* bankrota ātri nomainīja kāpums, un 2011. gada sākumā preču cenas bija tuvu to iepriekšējam augstākajam līmenim. Ņemot to vērā, šajā ielikumā salīdzināts preču cenu krasais pieaugums 2011. gadā un 2008. gadā un aplūkota tā ietekme uz SPCI inflāciju euro zonas valstīs.

Preču cenas

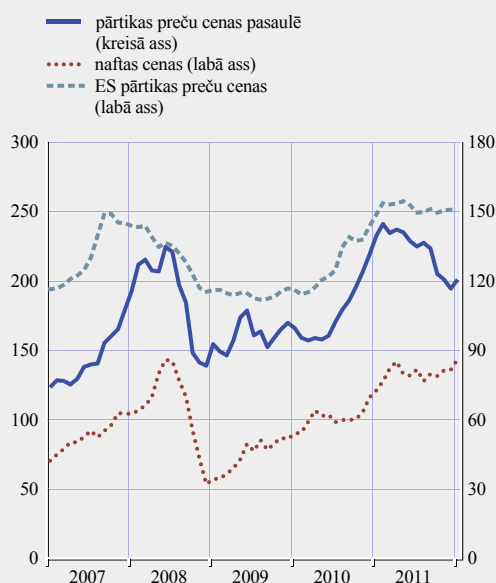
Naftas un pārtikas cenas ir tās preču cenas, kas vistiešāk ietekmē patēriņa cenu inflāciju.¹ Pasaules ekonomiskās attīstības cikls lielā mērā nosaka šo cenu dinamiku, un 2008. un 2011. gada krasais kāpums liecināja par strauji augošu attīstības valstu īpaši spēcīgo pieprasījumu. Vienlaikus naftas un pārtikas preču cenas noteica piedāvājuma puses idiosinkrātiskā ietekme, piemēram, ģeopolitiskā spriedze vai ārkārtēji laika apstākļi preču ražotājvalstīs. Abu aplūkojamo periodu kopējā iezīme ir tā, ka šādi piegādes pārtraukumi notika laikā, kad jau bija radies ļoti spēcīgs pieprasījums. No tā izrietošo spriedzi naftas tirgū 2008. gadā turklāt saasināja bažas par samērā zemo krājumu apjomu.

Saistībā ar naftas cenām 2011. gada krasā kāpuma rekordlīmenis, izsakot to ASV dolāros, bija zemāks nekā 2008. gada straujais pieaugums, bet, izsakot euro (85 euro par barelu; sk. A att.), – aptuveni tāds pats. Saistībā ar pārtikas preču cenām euro izteiksmē 2011. gada krasā kāpuma laikā sasniegtais ļoti augstais līmenis pārsniedza 2008. gada straujā pieauguma laikā novēroto līmeni. Abos periodos cenas noteica attīstības valstu pieprasījums pēc pārtikas ar augstu proteīna saturu (piemēram, gaļas un piena produkti) un industriāli attīstīto valstu labības un eļļas augu sēkļu pieprasījums strauji augošas biodegvielas ražošanas kontekstā. Tomēr, tā kā piegādes nosacījumi pasaulē zināmu laiku varēja pielāgoties, šādu pārmaiņu uztura vai enerģētikas politikas jomā izraisītajam spēcīgajam pieprasījumam 2011. gadā varētu būt bijusi mazāka ietekme.

Runājot par pārtikas preču cenām, jāņem vērā, ka euro zonā ES Kopējai lauksaimniecības politikai ir būtiska nozīme pārtikas cenu šoku

A attēls. Preču cenu dinamika

(pārtikas cenu indeksi: 2005. g. = 100; naftas cenas euro)

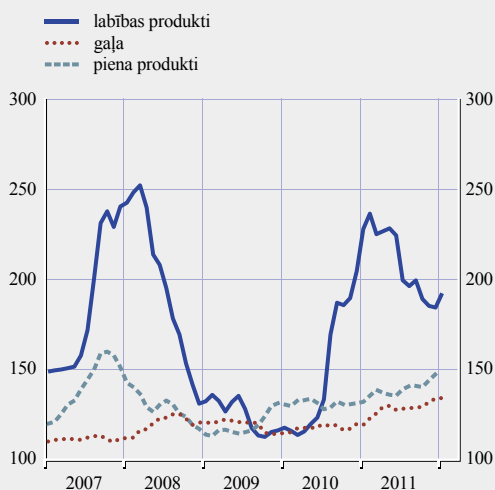
Avoti: Hamburgas Starptautiskās ekonomikas institūts, Eiropas Komisijas Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāts un ECB aprēķini.

1 Rūpniecības izejmateriālu cenas patēriņa cenās tieši neatspoguļojas un tāpēc šajā ielikumā netiek aplūkotas.

transmisijā. Lai gan šādas politikas kontekstā noteiktās cenas 2011. gada krasā kāpuma laikā arī bija augstākas nekā 2008. gada straujā pieauguma periodā, atšķirības nebija tik būtiskas kā starptautiskajām preču cenām. Svarīgi atzīmēt, ka kopējās ES pārtikas preču cenas slēpj ļoti atšķirīgas konkrētu preču kategoriju tendences (sk. B att.). Piemēram, 2011. gadā labības un piena produktu cenas nesasniedza 2008. gadā reģistrēto cenu līmeni, bet kopējā rādītājā tās bija augstākas. Turklāt attiecīgās rekordaugstās cenas arī novērotas nedaudz atšķirīgos laika periodos. Piemēram, analizējot piena produktu cenas, jau 2007. gada beigās tās bija sasniegušas ļoti augstu līmeni, savukārt gaļas cenas nekļuva rekordaugstas līdz 2009. gada sākumam. Šādas atšķirības ir nozīmīgas, jo dažādām pārtikas precēm ir atšķirīga preču cenu ietekmes uz patēriņa cenām struktūra.

B attēls. ES pārtikas preču cenu dinamika

(indekss: 2005. g. = 100)

Avots: Eiropas Komisijas Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāts.

Ietekme uz SPCI inflāciju

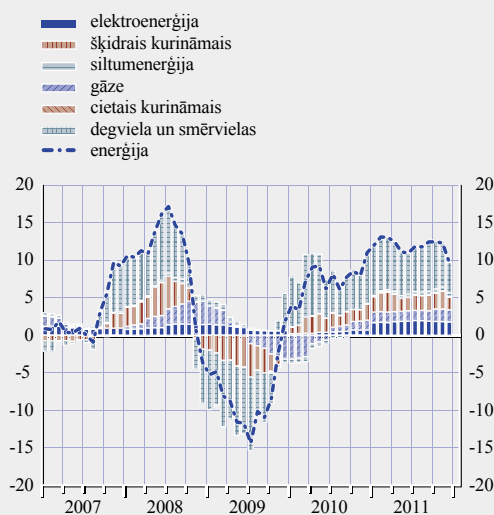
Preču cenu kāpuma ātrākā un būtiskākā ietekme uz SPCI inflāciju izpaužas kā tiešā ietekme uz enerģijas un pārtikas patēriņa cenām. 2008. gada vidū un 2011. gada sākumā, kad preču cenas tiešām bija rekordaugstas, šīs divas sastāvdaļas veidoja aptuveni 60% no euro zonā novērotās augstās SPCI inflācijas.

Enerģijas cenu inflācija 2011. gada sākumā bija aptuveni 12%, nedaudz zemāka nekā vidējā 2008. gada vidū novērotā inflācija (sk. C att.). Naftas cenu pārmaiņas gandrīz tūlīt ietekmēja SPCI enerģijas komponenta degvielas cenas, īpaši personiskajiem transportlīdzekļiem. Tāpēc un ņemot vērā arī to nozīmi, enerģijas cenu inflācijas līmeni un tendences šajos divos aplūkojamajos periodos galvenokārt noteica degvielas cenas. 2011. gada krasā kāpuma laikā nodokļiem bija spēcīga augšupvērstā ietekme, bet to līdzsvaroja tas, ka pārstrādes izmaksu starpība bija mazāka nekā puse no 2008. gadā novērotās. Gāzes un elektroenerģijas cenas nav pakļautas tūlītējai naftas cenu pārmaiņu ietekmei, bet tās reaģē ar pāris mēnešu nobīdi. 2008. un 2011. gada inflācijas rekordlīmeņu atšķirības galvenokārt saistītas ar šo divu enerģijas cenu komponentu relatīvo ieguldījumu (gāzes cenu devums bija spēcīgāks 2008. gadā, bet elektroenerģijas cenu – 2011. gadā). Iespējamais iemesls tam, ka gāzes cenām 2011. gadā bija mazāka nozīme, ir pēdējo gadu tagadnes darījumu tirgus pakāpeniskās norises, kas varētu mazināt indeksam piesaistīto gāzes cenu ietekmi. Lielāks elektroenerģijas cenu ieguldījums 2011. gadā, šķiet, galvenokārt saistīts ar augstākām atjaunojamo resursu cenām un nodokļu pārmaiņām.

Pārtikas cenu gada inflācija pretēji enerģijas cenu inflācijai 2011. gadā bija zemāka nekā 2008. gadā. Pārtikas cenu inflācijas līmenis (2011. gadā – aptuveni 3%) patiesībā bija aptuveni puse no 2008. gada līmeņa (sk. D att.). Pārtikas preču cenu pārmaiņas, kā arī reģionālie piedāvājuma nosacījumi tieši un gandrīz nekavējoties ietekmē neapstrādātās pārtikas cenas. 2011. un 2008. gadā neapstrādātās pārtikas cenu devums kopējā pārtikas cenu inflācijā bija gandrīz nemainīgs, lai gan

C attēls. Ietekme uz enerģijas cenu inflāciju

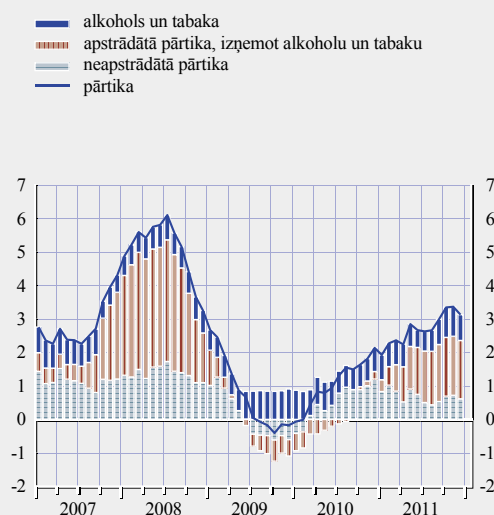
(procentu punktos; gada pārmaiņas; %)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

D attēls. Ietekme uz pārtikas cenu inflāciju

(procentu punktos; gada pārmaiņas; %)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

daži apakškomponenti (piemēram, gaļa un dārzeņi) bija atšķirīgi. Apstrādātās pārtikas (izņemot alkoholu un tabaku) cenas noteica pārtikas cenu inflācijas 2011. un 2008. gada rekordlīmeņu lielākās atšķirības, jo preču cenu ietekme jūtama netieši ar ražotāju cenu starpniecību.

Vērtējot apstrādātās pārtikas cenas, 2011. gada sākumā to devums rekordaugstajā inflācijā veidoja tikai pusi no 2008. gada rekordaugstā līmeņa. Konkrētāk, 2008. gadā daudz augstāks bija piena produktu un maizes un labības produktu devums. Tas atbilst attiecīgajai ES preču cenu tendencei un secinājumam, ka šāda ietekme ir daudz spēcīgāka attiecībā uz piena produktiem nekā uz citiem apstrādātās pārtikas veidiem.² Tāpēc 2011. gadā dažādu apakškomponentu devums apstrādātās pārtikas cenu inflācijā bija samērā vienmērīgs. Produktu grupas, kas ietver kafiju, tēju un kakao, un tās, kas ietver eļļas un taukus, devums bija gandrīz tikpat liels kā piena produktu grupas ieguldījums. Vienlaikus mazāks apstrādātās pārtikas cenu devums kopējā pārtikas cenu inflācijā 2011. gadā, iespējams, liecina par daudz sarežģītāku ekonomisko vidi dažos pēdējos gados, kas mazinājuši preču cenu spiediena ietekmi.

Nobeigumā jāatzīmē, ka šajā ielikumā atspoguļotā naftas un pārtikas preču cenu līdzīgā dinamika 2008. un 2011. gada krasi kāpumu laikā saistīta ar atšķirīgām euro zonas SPCI inflācijas atbilstošo komponentu tendencēm. No vienas puses, enerģijas cenu inflācijas straujais kāpums 2011. gadā kopumā atbilda 2008. gada norisēm un naftas cenu dinamikas tendencei šajos gados. No otras puses, pārtikas cenu inflācija 2011. gadā bija zemāka nekā 2008. gadā, atspoguļojot ierobežotāku ietekmi atsevišķu preču cenu atšķirīgās struktūras dēļ un kopumā sarežģītāku vidi šādas ietekmes izpaušmei dažos pēdējos gados. Tomēr kopumā 2011. gada norises atbilst uzskatam, ka euro zonas SPCI inflācija ir ļoti jutīga pret preču cenu dinamiku un tiešā ietekme uz SPCI inflāciju lielā mērā ir neizbēgama. Tāpēc, lai neīstenotos sekundārā ietekme un vidējā termiņā ilgstoši neietekmētu inflāciju, nepieciešams atbilstošs darba samaksas un cenu noteikšanas mehānisms.

² Sk. Ferrucci, G., Jiménez-Rodríguez, R. un Onorante, L., *Food price pass-through in the euro area: the role of asymmetries and nonlinearities*, Working Paper Series, Nr. 1168, ECB, 2010. gada aprīlis.

Augstu naftas cenu dēļ SPCI enerģijas komponenta gada pārmaiņu temps, kas veido 10.4% no kopējā SPCI, 2011. gadā joprojām bija divciparu skaitlis (12 mēnešu vidējais – 11.9%). Visspēcīgāk šis kāpums ietekmēja ar naftas cenām tieši saistīto produktu, piemēram, šķidrā kurināmā un personisko transportlīdzekļu degvielas un smērvielu, cenas. Turklāt nozīmīgs bija elektroenerģijas, gāzes un siltumenerģijas cenu pieaugums.

Atspoguļojot pārtikas preču cenu dinamiku starptautiskajos tirgos, vēl vairāk palielinājās SPCI pārtikas cenas, īpaši apstrādātās pārtikas cenas, kas visu 2011. gadu stabili auga. 2011. gadā apstrādātās pārtikas cenu gada pārmaiņu vidējais temps bija 3.3% – būtiski augstāks nekā 2010. gadā (0.9%) un 2009. gadā (1.1%). Salīdzinājumam – 2011. gadā neapstrādātās pārtikas cenām, neraugoties uz atsevišķu mēnešu svārstībām, bija raksturīga lejupvērstā tendence. Gada vidējā izteiksmē neapstrādātās pārtikas cenas arī pieauga, bet lēnāk nekā apstrādātās pārtikas cenas (kāpums 2011. gadā – 1.8%, 2010. gadā – 1.3% un 2009. gadā – 0.2%).

Vairāki ārējie un iekšējie faktori noteica to, ka vidējā SPCI inflācija (izņemot enerģiju un pārtiku) 2011. gadā bija augstāka nekā 2010. gadā. Turpinājās neenerģijas rūpniecības

preču cenu inflācijas augšupvērstā tendence, atspoguļojot valūtas kursa iepriekšējās samazināšanās ietekmi un preču cenu kāpumu, kā arī netiešo nodokļu kraso pieaugumu. Turklāt zināmu šā komponenta gada pārmaiņu tempa svārstīgumu noteica jaunā regula par SPCI ietvertu sezonas produktu atspoguļošanu, kas īpaši ietekmēja preču ar ierobežotu lietošanas laiku (apģērbu materiālu, tekstilizstrādājumu, grāmatu utt.) apakškomponentu.

Saskaņā ar darba samaksas kāpuma dinamiku pakalpojumu cenu inflācija 2011. gada 1. pusgadā nozīmīgi pieauga, bet, tuvojoties gada beigām, stabilizējās aptuveni 2% līmenī. Šāda tendence bija vērojama visiem galvenajiem pakalpojumu apakškomponentiem, izņemot sakaru pakalpojumus.

RAŽOTĀJU CENU INFLĀCIJA 2011. GADĀ MAZINĀJĀS

Galvenokārt saistībā ar augstāku globālo izejvielu pieprasījumu piegādes ķēdē cenu spiediens kopš 2009. gada vasarā sasniegtā viszemākā līmeņa līdz 2011. gada vidum krasī pieauga. Tāpēc ražotāju cenu rūpniecībā inflācija 2010. gada beigās un 2011. gada 1. pusgadā palielinājās. Pēc tam tā mazinājās, galvenokārt atspoguļojot preču cenu svārstību ietekmi. Euro zonā 2011. gadā ražotāju cenas rūpniecībā (izņemot būvniecību) vidēji pieauga

I. tabula. Cenu dinamika

(gada pārmaiņas; %, ja nav norādīts citādi)

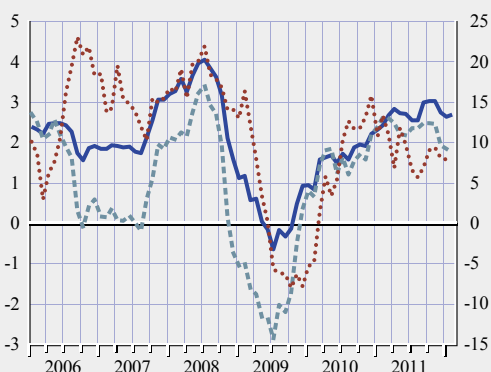
	2009	2010	2011	2010 4. cet.	2011 1. cet.	2011 2. cet.	2011 3. cet.	2011 4. cet.	2012 I	2012 II
SPCI un tā komponenti										
Kopējais indekss ¹⁾	0.3	1.6	2.7	2.0	2.5	2.8	2.7	2.9	2.6	2.7
Enerģija	-8.1	7.4	11.9	9.2	12.7	11.5	12.0	11.5	9.2	.
Neapstrādātā pārtika	0.2	1.3	1.8	2.7	2.3	1.9	1.3	1.8	1.6	.
Apstrādātā pārtika	1.1	0.9	3.3	1.3	2.1	3.0	3.7	4.2	4.1	.
Neenerģijas rūpniecības preces	0.6	0.5	0.8	0.8	0.5	1.0	0.4	1.2	0.9	.
Pakalpojumi	2.0	1.4	1.8	1.3	1.6	1.9	2.0	1.9	1.9	.
Citi cenu un izmaksu rādītāji										
Ražotāju cenas rūpniecībā	-5.1	2.9	5.9	4.8	6.5	6.3	5.9	5.1	3.7	.
Naftas cenas (euro par barelu)	44.6	60.7	79.7	64.4	77.3	81.3	79.3	80.7	86.2	89.7
Neenerģijas preču cenas	-18.5	44.6	12.2	48.6	42.9	11.6	3.8	-2.5	-4.6	.

Avoti: Eurostat, ECB un ECB aprēķini, kuru pamatā ir Thomson Reuters dati.
1) SPCI inflācija 2012. gada februārī atbilst Eurostat ātrajai aplēsei.

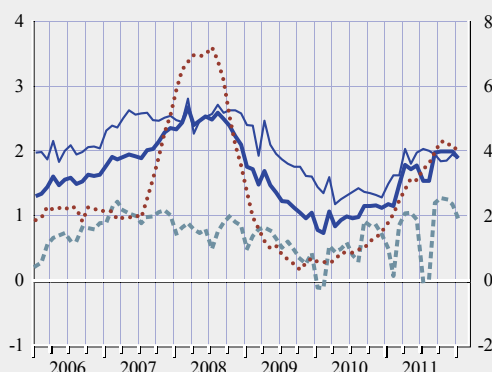
19. attēls. SPCI inflācijas dalījums: galvenie komponenti

(gada pārmaiņas; %; mēneša dati)

— kopējais SPCI (kreisā ass)
 ..... neapstrādātā pārtika (kreisā ass)
 - - - enerģija (labā ass)

— kopējais SPCI (izņemot enerģiju un neapstrādāto pārtiku; kreisā ass)
 ..... apstrādātā pārtika (labā ass)
 - - - neenerģijas rūpniecības preces (kreisā ass)
 — pakalpojumi (kreisā ass)

Avots: Eurostat.

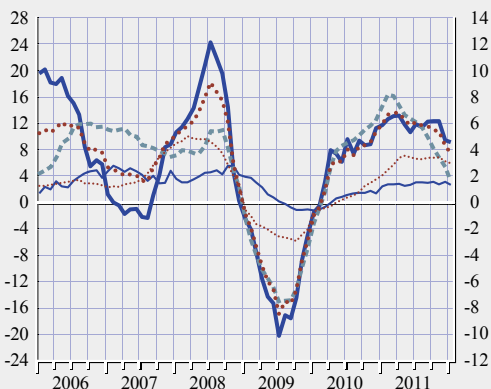
par 5.9% (kāpums 2010. gadā – 2.9%, kritums 2009. gadā – 5.1%; sk. 20. att.). Enerģijas preču ražotāju cenu gada pārmaiņu temps bija 11.9% (2010. gadā – 6.4%, samazinājums 2009. gadā – 11.8%).

Ražotāju cenu rūpniecībā (izņemot būvniecību un enerģiju) gada kāpuma temps arī bija lielāks nekā iepriekšējos gados (2011. gadā – 3.8%; kāpums 2010. gadā – 1.6% un kritums 2009. gadā – 2.9%). Cenu spiediena mazināšanās 2. pusgadā vairāk izpaudās cenu noteikšanas sākuma posmos (starppatēriņa preču ražotāju cenas) nekā vēlākos posmos (patēriņa preču ražotāju cenas).

20. attēls. Ražotāju cenu rūpniecībā dalījums

(gada pārmaiņas; %; mēneša dati)

— enerģija (kreisā ass)
 ..... rūpniecība, izņemot būvniecību (labā ass)
 - - - starppatēriņa preces (labā ass)
 — kapitālpreces (labā ass)
 ..... patēriņa preces (labā ass)

Avots: Eurostat.

DARBASPĒKA IZMAKSU RĀDĪTĀJI 2011. GADĀ PAKĀPENISKI AUGA

Darbaspēka izmaksas 2011. gadā pakāpeniski auga, atspoguļojot darba tirgus nosacījumu uzlabošanos 1. pusgadā. Gada laikā stabili palielinājās vienošanās ceļā noteiktās darba samaksas gada kāpuma temps, 2011. gadā kopumā sasniedzot vidēji 2.0% (2010. gadā – 1.7%; sk. 2. tabulu). Iespējams, ka pakāpeniska šā rādītāja, kas atspoguļo darba samaksas galveno komponentu, par ko vienojas iepriekš, parakstot koplīgumus, palielināšanās liecina par līgumu nosacījumu novēlotu reakciju uz darba tirgus apstākļu uzlabošanos, kas savukārt veicināja darbinieku iespējas vienoties. To varētu būt ietekmējis arī inflācijas kāpums kopš 2010. gada beigām.

2. tabula. Darbaspēka izmaksu rādītāji

(gada pārmaiņas; %, ja nav norādīts citādi)

	2009	2010	2011	2010 4. cet.	2011 1. cet.	2011 2. cet.	2011 3. cet.	2011 4. cet.
Vienošanās ceļā noteiktā darba samaksa	2.6	1.7	2.0	1.6	2.0	1.9	2.1	2.0
Kopējās darbaspēka stundas izmaksas	2.7	1.6	.	1.7	2.5	3.2	2.7	.
Atlīdzība vienam nodarbinātajam	1.4	1.6	.	1.6	2.4	2.5	2.4	.
<i>Papildposteņi</i>								
Darba ražīgums	-2.5	2.4	.	1.9	2.2	1.3	1.0	.
Vienības darbaspēka izmaksas	4.0	0.8	.	-0.3	0.2	1.2	1.3	.

Avoti: Eurostat, valstu dati un ECB aprēķini.

Arī darbaspēka stundas izmaksu gada kāpuma temps 2011. gadā krasi pieauga pretēji 2010. gadā novērotajai tendencei. Atlīdzības vienam nodarbinātajam gada pieauguma temps 2011. gada pirmajos trijos ceturkšņos bija aptuveni 2.4%, būtiski pārsniedzot 2010. gada vidējo tempu (1.6%). Vienības darbaspēka izmaksas strauji palielinājās, jo darba ražīguma pieaugums uz vienu nodarbināto bija ievērojami zemāks nekā atlīdzības kāpums nodarbinātajam.

MĀJOKĻU CENU INFLĀCIJA MAZINĀJĀS

Euro zonā mājokļu cenas, kas nav iekļautas SPCI, 2011. gada 3. ceturksnī pieauga par 1.0% (kāpums vidēji 2010. gadā – 1.1%). Tāpēc

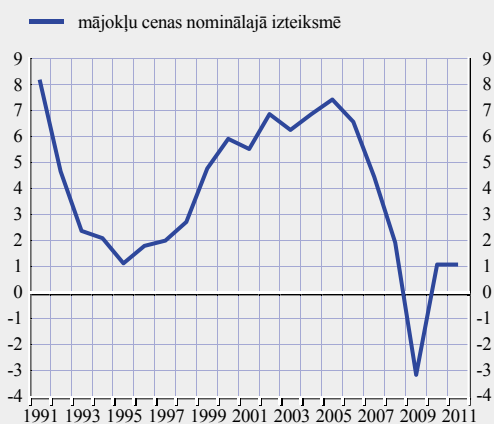
kāpuma temps joprojām bija būtiski zemāks nekā 1999.–2010. gadā novērotais vidējais temps (4.5%; sk. 21. att.). Euro zonas mājokļu cenu indekss 2011. gada 3. ceturksnī bija par 1.1% zemāks nekā 2008. gada 2. ceturksnī sasniegtais rekordaugstais līmenis.

INFLĀCIJAS GAIDU DINAMIKA

No *Consensus Economics*, *Euro Zone Barometer* un *ECB Survey of Professional Forecasters* iegūtā informācija norāda, ka uz apsekojumiem pamatotās ilgtermiņa inflācijas gaidas (pēc 5 gadiem nākotnē) bija tuvu 2.0%. Padomes cenu stabilitātes definīcijai pilnībā atbilda arī uz tirgus instrumentiem pamatotie rādītāji, ko sniedz līdzsvara inflācijas līmenis, kurš iegūts no inflācijai piesaistītajām obligācijām un salīdzināmām procentu likmēm, kas iegūtas no inflācijai piesaistītajiem mijmaiņas darījumiem.

21. attēls. Mājokļu cenu dinamika euro zonā

(gada pārmaiņas; %, gada dati)

Avots: ECB aprēķini, pamatojoties uz nesaskaņotiem valstu datiem. Piezīme. 2011. gada datus ietverti dati līdz 3. ceturksnim.

2.4. PRODUKCIJAS IZLAIDES, PIEPRASĪJUMA UN DARBA TIRGUS NORISES

2011. GADĀ PALĒNINĀJĀS IZAUGSMES TEMPS

Pēc atveseļošanās 2010. gadā reālā IKP izaugsme 2011. gadā palēninājās. IKP gada izaugsme 2011. gadā bija 1.5% (2010. gadā – 1.9%; sk. 3. tabulu). IKP izaugsmes struktūru 2011. gadā lielā mērā ietekmēja investīcijas un eksports. Lai gan 2011. gada 2. pusgadā izaugsme tempa kritumu galvenokārt noteica izdevumu posteņi, investīcijām un eksportam bija lielākā ietekme uz izaugsme profilu, jo šie komponenti saruka viskrasāk.

3. tabula. Reālā IKP pieauguma struktūra

(pārmaiņas; %; sezonāli izlīdzinātas, ja nav norādīts citādi)

	Gada temps ¹⁾									Ceturkšņa temps ²⁾				
	2009	2010	2011	2010	2011	2011	2011	2011	2011	2010	2011	2011	2011	2011
	4. cet.	1. cet.	2. cet.	3. cet.	4. cet.	4. cet.	1. cet.	2. cet.	3. cet.	4. cet.	1. cet.	2. cet.	3. cet.	4. cet.
Reālais iekšzemes kopprodukts	-4.3	1.9	1.5	2.0	2.4	1.6	1.3	0.7	0.3	0.8	0.2	0.1	-0.3	
<i>t.sk.</i>														
Iekšzemes pieprasījums ³⁾	-3.7	1.1	.	1.5	1.6	0.7	0.4	.	0.2	0.5	-0.2	-0.1	.	
Privātais patēriņš	-1.2	0.9	.	1.1	0.9	0.2	0.0	.	0.3	0.0	-0.5	0.2	.	
Valdības patēriņš	2.5	0.6	.	-0.1	0.5	0.1	0.0	.	0.0	0.2	-0.1	-0.1	.	
Kopējā pamatkapitāla veidošana	-12.0	-0.6	.	1.3	3.6	1.6	1.3	.	-0.4	1.8	-0.1	-0.1	.	
Krājumu pārmaiņas ^{3), 4)}	-0.9	0.5	.	0.7	0.3	0.3	0.1	.	0.1	0.0	0.2	-0.1	.	
Neto eksports ³⁾	-0.6	0.8	.	0.5	0.8	0.9	0.9	.	0.1	0.3	0.3	0.2	.	
Eksports ⁵⁾	-12.8	11.5	.	12.0	10.4	6.8	5.8	.	1.5	1.8	1.2	1.2	.	
Imports ⁵⁾	-11.7	9.7	.	11.2	8.5	4.6	3.7	.	1.3	1.1	0.5	0.8	.	
Reālā bruto pievienotā vērtība														
<i>t.sk.</i>														
Rūpniecība, izņemot būvniecību	-13.3	6.6	.	6.7	5.7	4.2	3.5	.	1.3	1.2	0.6	0.3	.	
Būvniecība	-6.8	-4.4	.	-2.9	0.7	-0.8	-0.6	.	-1.2	1.4	-0.2	-0.5	.	
Pakalpojumi	-1.6	1.4	.	1.3	1.5	1.3	1.0	.	0.2	0.5	0.2	0.1	.	

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīme. Gada dati aprēķināti, pamatojoties uz sezonāli neizlīdzinātiem datiem. Eurostat otrreiz publicēja 2011. gada 4. ceturkšņa nacionālo kontu datus (ar izdevumu dalījumu) pēc noteiktā datu publicēšanas termiņa (2012. gada 2. marts).

1) Pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu (%).

2) Pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni (%).

3) Ieguldījums reālā IKP pieaugumā (procentu punktos).

4) Ietverot vērtslietu iegādi un neietverot to pārdošanu.

5) Imports un eksports aptver preces un pakalpojumus, ieskaitot iekšējo pārrobežu tirdzniecību euro zonā.

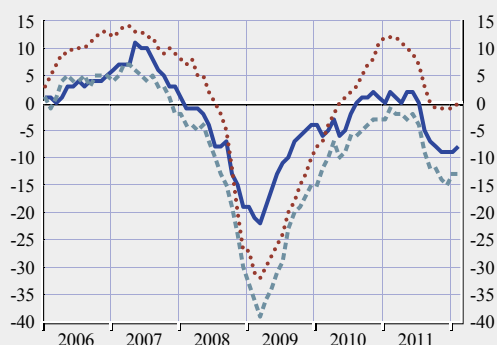
Salīdzinājumā ar norisēm iepriekšējā ceturksnī euro zonas reālais IKP 2011. gada 1. ceturksnī pieauga par 0.8% (2010. gada 4. ceturksnī – par 0.3%). Taču 1. ceturksnī izaugsmi ietekmēja vairāki īpaši faktori, tāpēc bija gaidāma atvēršanās tempa būtiska palēnināšanās 2. ceturksnī, kad IKP salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni pieauga par 0.2%. Lai gan arī 2011. gada 3. ceturksnī bija vērojams IKP kāpums (0.1%), jau parādījās iepriekš identificēto lejupvērsto risku īstenošanās pazīmes. Šie riski atspoguļojās sliktākos uzņēmēju un patērētāju apsekojumu rezultātos un ietvēra globālā pieprasījuma pieauguma tempa palēnināšanos un nelabvēlīgu ietekmi uz vispārējiem finansēšanas nosacījumiem euro zonas valdības parāda tirgos ieilgušās spriedzes dēļ. Eurostat 4. ceturkšņa pirmajā aplēsē izaugsme salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni vērtēta –0.3% līmenī. Lai gan pagaidām nav pieejams dalījums, tomēr rīcībā esošā informācija norāda uz vājām norisēm rūpniecības (t.sk. būvniecības) aktivitātē, bet pakalpojumu sektora darbība, šķiet, bijusi nedaudz labāka.

Privātā patēriņa kāpums 2011. gadā bija lēnāks nekā 2010. gadā, kad tas pieauga par 0.9%. Šķiet, ka šis palēninājums atspoguļo vājāku kāpumu patērētāju izdevumos par mazumtirdzniecības precēm un nedaudz mazākā mērā arī par pakalpojumiem. Dati par jaunu vieglo automobiļu reģistrāciju 2011. gadā liecina par automobiļu iegādes sašaurināšanos, kas tomēr nebija tik krasa kā iepriekšējā gadā. Lēnāks patēriņa kāpums atbilst reālo ienākumu lejupslīdei, ko izraisīja augošā inflācija. Turpretī nodarbinātība vidēji 2011. gadā paaugstinājās, tādējādi nedaudz stimulējot ienākumu kāpumu. Iespējams, ka mērenākas ienākumu norises 2011. gadā noteica vēl lielāku uzkrājumu veidošanas tempa kritumu, jo mājsaimniecībām vajadzēja ķerties pie saviem ietaupījumiem. Pēc stabilitātes perioda 2011. gada 1. pusgadā patērētāju konfidences rādītājs, kas sniedz pietiekami labu priekšstatu par patēriņa tendencēm, 2. pusgadā strauji pasliktinājās. 2011. gada decembrī tas bija 2009. gada rudens līmenī (sk. 22. att.).

22. attēls. Konfidences rādītāji

(procentu starpības; sezonāli izlīdzināti dati)

- patērētāju konfidence
- rūpniecības konfidence
- pakalpojumu sektora konfidence

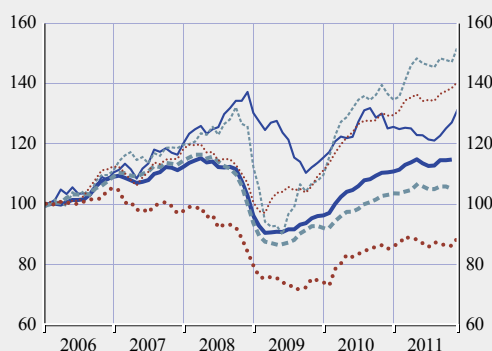

Avoti: Eiropas Komisijas uzņēmumu un patērētāju apsekojumi.
Piezīme. Sniegtie dati aprēķināti kā novirzes no vidējā rādītāja periodā kopš 1985. gada janvāra (patērētāju un rūpniecības konfidences rādītājam) un periodā kopš 1995. gada aprīļa (pakalpojumu sektora konfidences rādītājam).

23. attēls. Euro zonas eksports uz atsevišķām tirdzniecības partnervalstīm

(indekss: 2006. gada 1. cet. = 100; sezonāli izlīdzināti dati; triju mēnešu mainīgie vidējie rādītāji)

- ārpus euro zonas esošās valstis
- ASV
- ārpus euro zonas esošās ES valstis
- OPEC
- Āzija
- Latīņamerika

Avots: ECB.
Piezīme. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2011. gada decembrī, izņemot ārpus euro zonas esošās valstis un ārpus euro zonas esošās ES valstis (2011. gada novembris).

2011. gadā kopējo ieguldījumu pamatlīdzekļos pieauguma temps bija samērā spēcīgs un tādējādi daudz straujāks nekā 2010. gadā, kad ieguldījumu apjoms saruka par 0.6%. Taču tas attiecas galvenokārt uz gada 1. ceturksni, atspoguļojot lielus būvniecības, īpaši mājojumu, ieguldījumus. Tas savukārt jāvērtē kā atgūšanās pēc problēmām, kuras atsevišķos euro zonas rajonos izraisīja neparasti aukstais laiks 2010. gada decembrī. 2011. gada laikā ieguldījumu apjoma kāpums gan būvniecībā, gan ar būvniecību nesaistītajās nozarēs samazinājās.

Visticamāk, ka valdības patēriņa gada kāpums 2011. gadā bija ar nelielu pozitīvu vērtību, un tādējādi mazāks nekā 2010. gadā, kad tas palielinājās par 0.6%. Ja tas apstiprināsies, šāds gada pieauguma temps būs zemākais kopš 1996. gada. Nelielais palielinājums atspoguļo tālākas fiskālās konsolidācijas pasākumus vairākās valstīs. Šo konsolidācijas pasākumu pamatā galvenokārt ir ierobežojumi valdības sektorā nodarbināto atalgojumā, kas veido aptuveni pusi no kopējā valdības patēriņa.

Konsolidācijas prasību ietekmē citi valdības patēriņa posteņi, piemēram, starppatēriņa izdevumi, arī palielinājās tikai nedaudz.

Iespējams, ka krājumu ieguldījums 2011. gada izaugsmē bijis ierobežots. Tas varētu atspoguļot krājumu veidošanas tempa sarukumu salīdzinājumā ar 2010. gadu, kad krājumu devums IKP pieaugumā bija 0.5 procentu punkti. Palēninoties izaugsmei un pasliktinoties ekonomiskās aktivitātes perspektīvai, krājumu veidošanas stimulējošā ietekme uz kopējo izaugsmi vājinājās visa gada laikā, un 2011. gada 3. ceturksnī salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni tā kļuva negatīva.

Gada laikā no 2010. gada 3. ceturkšņa līdz 2011. gada 3. ceturksnim euro zonas tirdzniecība turpināja atveseļoties. Taču tirdzniecības pieauguma temps ievērojami atpalika no iepriekšējā gada atbilstošajā periodā reģistrētajiem ar divciparu skaitli izteiktajiem izaugsmes tempiem. Gada laikā līdz 2011. gada 3. ceturksnim reālais preču un pakalpojumu eksports palielinājās

par 5.8%, bet reālais imports – par 3.7%. Eksporta kāpums visu laiku apsteidza importa kāpumu visa perioda katrā ceturksnī. Tā rezultātā neto eksporta devums IKP ceturkšņa izaugsmē bija pozitīvs visos ceturkšņos, tādējādi šajā periodā veicinot euro zonas atveseļošanu. Gada laikā līdz 2011. gada 3. ceturksnim tirdzniecības dinamika kopumā atspoguļoja pasaules tautsaimniecības nevienmērīgo attīstību. Gan izaugsme euro zonas iekšējā tirdzniecībā, gan importa apjoms no ārpus euro zonas esošajām valstīm bija samērā neliels, jo valdības parāda krīze joprojām ierobežoja euro zonas pieprasījumu. Eksports ārpus euro zonas, īpaši uz Āziju un Latīņameriku, bija stabils (sk. 23. att.), bet eksporta apjoms uz vairākumu attīstīto valstu, t.sk. ASV un Lielbritāniju, palielinājās lēni. Gada laikā līdz 2011. gada 3. ceturksnim preču eksporta uz ārpus euro zonas esošajām valstīm apjoma kāpums attiecās gandrīz vienādi uz visām galvenajām produktu kategorijām. Turpretī nelielo importa apjoma pieaugumu galvenokārt noteica starppatēriņa preces (ko arī izmanto eksporta produktu ražošanā), bet euro zonas vājā privātā patēriņa dēļ patēriņa preču imports sašaurinājās. 2011. gadā euro zonas tekošā konta saldo kopumā joprojām bija tuvu sabalansētam stāvoklim.

RŪPNIECĪBAS PRODUKCIJAS IZLAIDE TURPINĀJA PIEAUGT, PĒC TAM SAMAZINĀJĀS

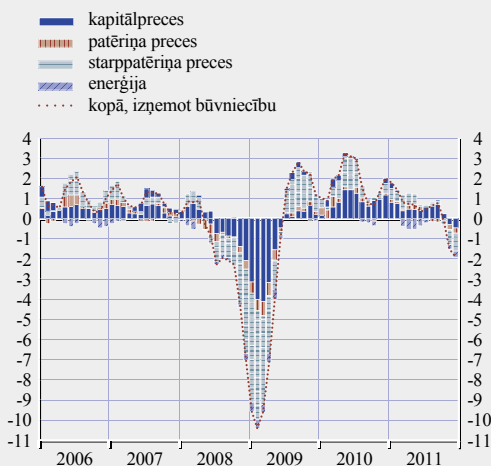
Sektoru līmenī produkcijas izlaides lielākais kāpums 2011. gadā bija vērojams rūpniecībā. Gada pirmajos trijos ceturkšņos pievienotā vērtība rūpniecībā (izņemot būvniecību) gada izteiksmē vidēji palielinājās par 4.5%. To var salīdzināt ar 6.6% pieaugumu 2010. gadā. Tomēr gada laikā atbilstoši IKP kāpuma tempa dinamikai izaugsme kļuva vājāka. To apstiprina arī gada pārmaiņu tempa rādītājs rūpniecības produkcijas izlaides (izņemot būvniecību) mēneša rādītājā, kas 2011. gada decembrī noslīdēja līdz -1.6% (janvārī – gandrīz 7%).

No rūpnieciskās produkcijas (izņemot būvniecību) izlaides komponentiem starppatēriņa un kapitālpreču pieaugums 2011. gada bija visspēcīgākais, bet patēriņa preču izlaides apjoms bija mazāks (sk. 24. att.). Vienlaikus krasi saruka enerģijas ražošana.

Pēc ilgāka lejupslīdes perioda 2011. gadā būvniecības produkcijas izlaide sašaurinājās vēl vairāk. Pēc 4.4% sarukuma 2010. gadā pievienotā vērtība būvniecībā 2011. gada

24. attēls. Rūpnieciskās produkcijas pieaugums un ieguldījums

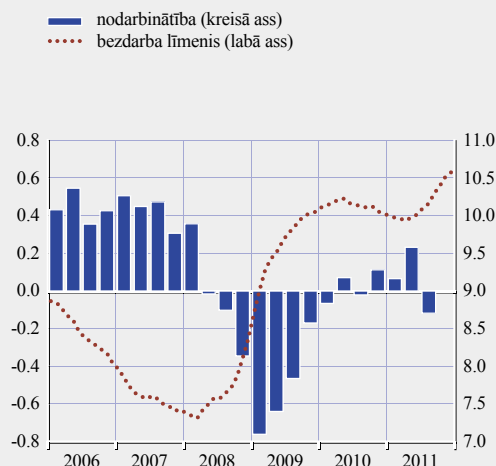
(pieauguma temps un ieguldījums; procentu punktos; mēneša dati; sezonāli izlīdzināti)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.
Piezīme. Atspoguļotie dati aprēķināti kā triju mēnešu mainīgais vidējais lielums salīdzinājumā ar atbilstošo vidējo lielumu pirms trim mēnešiem.

25. attēls. Darba tirgus norises

(kāpuma temps salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni; % no darbaspēka; sezonāli izlīdzināti dati)

Avots: Eurostat.

pirmajos trijos ceturkšņos salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu vidēji sašaurinājās par 0.2%. Pievienotās vērtības gada pieaugums šajā periodā pakalpojumu sektorā vidēji bija 1.3%. Tas kopumā neatšķiras no 2010. gada rādītāja.

UZLABOJUMI DARBA TIRGŪ VAIRS NENOTIKA

Nodarbinātības kāpums, tai sākot atvaseļoties 2010. gada beigās, 2011. gada 1. ceturksnī salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni kļuva pozitīvs. Tomēr, samazinoties par 0.1%, nodarbinātības dinamika 3. ceturksnī kļuva negatīva (sk. 25. att.). Apsekojumu dati

norāda uz tālāku pasliktināšanos 2011. gada 4. ceturksnī. Sektoru dalījuma lielāko uzlabojumu gadā kopumā varēja vērot pakalpojumu sektorā. Nodarbinātība rūpniecībā (izņemot būvniecību) uzlabojās mazāk. 2011. gadā kopējais nostrādāto stundu skaits pieauga daudz vairāk nekā nodarbināto skaits, īpaši gada sākumā. Tā gan jāuzskata tikai par pretēju tendenci norisēm lejupslīdes laikā, kad liela daļa no tā laika kopējam darba tirgus korekcijām tika veikta, samazinot darba stundu skaitu uz vienu strādājošo, bet ne darbinieku skaitu. 7. ielikumā sniegts euro zonas un ASV darba tirgus norišu salīdzinājums kopš finanšu krīzes sākuma.

7. ielikums

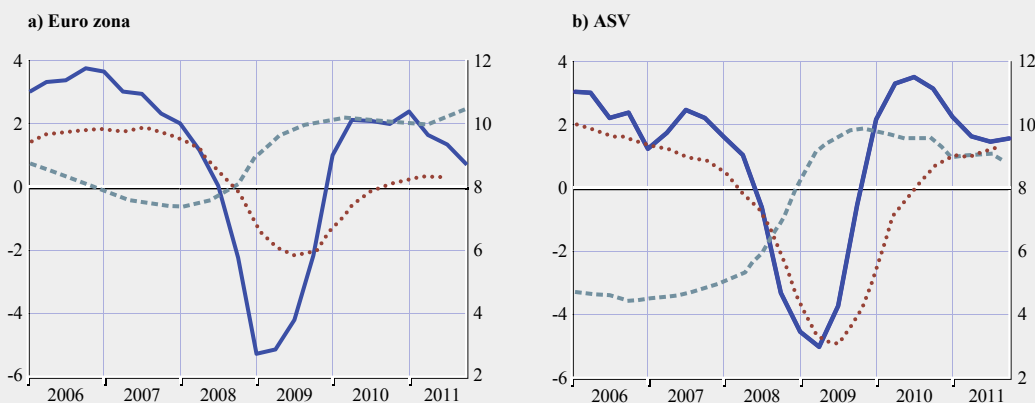
EURO ZONAS UN ASV DARBA TIRGUS KOREKCIJAS KOPŠ KRĪZES SĀKUMA

Finanšu krīze un tai sekojošā ekonomiskās aktivitātes samazināšanās spēcīgi ietekmēja darba tirgus euro zonā un ASV, radot krasu nodarbinātības sarukumu un būtisku bezdarba pieaugumu (sk. A att.). Lai gan jaunākie dati liecina, ka kopumā aktivitātes kritums gan euro zonas, gan ASV tautsaimniecībā bija samērā līdzīgs, reālajam IKP no kāpuma līdz sarukuma punktam samazinoties aptuveni par 5%, šķiet, ka darba tirgus korekcija ASV bija radikālāka un

A attēls. IKP, nodarbinātības un bezdarba līmeņa pārmaiņas euro zonā un ASV

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, %; bezdarba līmeņa pārmaiņas attiecībā pret civilo darbaspēku, %)

- IKP (kreisā ass)
- ..... nodarbinātība (kreisā ass)
- - - - bezdarba līmenis (labā ass)

Avoti: Eurostat, ASV Ekonomiskās analīzes birojs un Darbaspēka statistikas birojs un ECB aprēķini.

Piezīme. Jaunākie dati visām laikrindām atbilst stāvoklim 2011. gada 4. ceturksnī, izņemot euro zonas nodarbinātības laikrindu (2011. gada 3. ceturksnis).

nozīmīgāka nekā euro zonā.¹ Tas zināmā mērā noticis tāpēc, ka ASV aktivitātes sarukums bija lielāks sektoros ar lielāku nodarbināto skaitu (piemēram, būvniecībā un finanšu sektorā), bet euro zonai bija raksturīga intensīvāka darbaspēka saglabāšanas politika. Šajā ielikumā galvenā uzmanība pievērsta darbaspēka ieguldījuma korekcijām euro zonā un ASV kopš krīzes sākuma, kā arī izskaidrotas korekciju procesa galvenās atšķirības.

Darba tirgus dinamika kopš krīzes sākuma

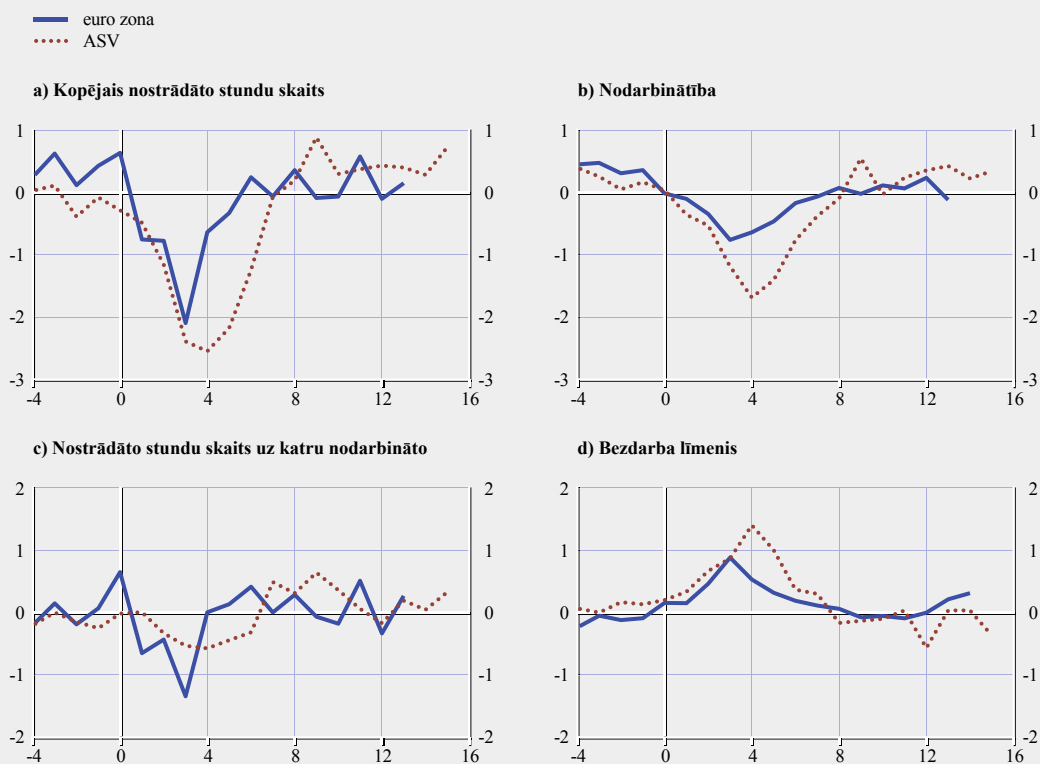
B attēlā sinhronizētas abās tautsaimniecībās novērotās cikliskās korekcijas attiecībā pret pirmo IKP ceturkšņa sarukumu 2008. gadā (salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni), lai parādītu abu tautsaimniecību korekciju virzienu un mehānismu atšķirības.

Recesijas iestāšanās (katras komponentes nulles punkts B attēlā) izraisīja straujāku un ļoti spēcīgu kopējā nostrādāto stundu skaita samazināšanos gan euro zonā, gan ASV, jo uzņēmumi

¹ Informāciju par nodarbinātības datu apkopošanas metodoloģiskajām atšķirībām euro zonā un ASV sk. rakstā *Comparability of statistics for the euro area, the United States and Japan* ("Euro zonas, ASV un Japānas statistikas salīdzināmība") 2005. gada aprīļa "Mēneša Biļetenā".

B attēls. Nodarbinātības, nostrādāto stundu skaita un bezdarba līmeņa pārmaiņas: euro zonas un ASV salīdzinājums

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni; %; civiliedzīvotāju bezdarba līmeņa pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni; procentu punktos)

Avoti: Eurostat, OECD, ASV Darbaspēka statistikas birojs un ECB speciālistu aprēķini.
Piezīmes. Nulles punkts uz x ass apzīmē katras valsts IKP sarukumu 1. ceturksnī (ASV – 2008. gada 1. ceturksnī, euro zonā – 2008. gada 2. ceturksnī). Jaunākie dati visām laikrindām atbilst stāvoklim 2011. gada 4. ceturksnī, izņemot euro zonas nodarbinātības un stundu skaita laikrindas, kas beidzas 2011. gada 3. ceturksnī.

koriģēja darbaspēka ieguldījumu atbilstoši sarūkošajam pasūtījumu skaitam un mazākam produkcijas pieprasījumam. Aktivitātes sašaurināšanās ASV izraisīja straujas nodarbinātības korekcijas un līdz ar to arī bezdarba līmeņa celšanos, kas turpinājās līdz 2010. gada sākumam. Turpretī euro zona nodarbinātību un bezdarba līmeni no spēcīgā IKP krituma pilnas ietekmes pasargāja, samērā plaši izmantojot katra strādājošā nostrādāto stundu skaita korekciju. Lai gan iespējams, ka spēcīgākajiem nodarbinātības aizsardzības tiesību aktiem euro zonā bijusi zināma loma atsevišķu darba tirgus korekciju mīkstināšanā, mazāka nodarbinātības korekciju daļa neapšaubāmi arī notika īsāku darba stundu plānu ieviešanas dēļ (bieži ar valdības atbalstu), ko plaši izmantoja daudzas valstis (visvairāk Beļģija, Vācija un Itālija).

Recesijas laikā euro zonas nodarbināto skaits samazinājās aptuveni par 3.8 milj. (2.6%), bet ASV tas saruka vairāk nekā par 8 milj. (aptuveni par 6%). Abu tautsaimniecību nodarbinātības un darba stundu skaita atšķirīgās reakcijas dēļ euro zonas reģistrētā bezdarba līmenis paaugstinājās daudz lēnāk, tomēr sākotnēji tas bija ievērojami augstāks un darbaspēka piedāvājuma dinamika bija samērā atšķirīga.² Runājot konkrētāk, krīzes laikā euro zonas bezdarba līmenis, kas 2008. gada 1. ceturksnī bija nedaudz zemāks par 7.4%, 2010. gada 2. ceturksnī sasniedza 10.2%. Vienlaikus ASV bezdarba līmenis 2009. gada pēdējā ceturksnī paaugstinājās līdz 10% (krīzes priekšvakarā – 4.4%).

Darba tirgus dinamika euro zonā atjaunojās nedaudz ātrāk nekā ASV

Šķiet, ka kopš recesijas un neraugoties uz mērenākām korekcijām visā krīzes laikā, euro zonas darba tirgi reaģēja uz ekonomiskās aktivitātes atjaunošanos mazliet ātrāk nekā ASV – gan nostrādāto stundu skaita (īpaši stundu skaita uz vienu strādājošo), gan nodarbinātības līmeņa ziņā pozitīva izaugsme euro zonā atkal sākās nedaudz straujāk nekā ASV, neraugoties uz to, ka ASV ātrāk atjaunojās aktivitāte. Tas daļēji var liecināt par nedaudz ilgāku sarūkuma periodu ASV nekā euro zonā – tur recesija turpinājās vienu ceturksni ilgāk. Taču vienlaikus tas atspoguļo mazliet intensīvāko esošā darbaspēka izmantošanu ASV pēc aktivitātes atjaunošanās, kā rezultātā darba ražīgums ASV pēc recesijas krasi paaugstinājās.³

Līdz 2011. gada vidum gan euro zonā, gan ASV bija vērojamas darba tirgus apstākļu uzlabošanās pazīmes – pakāpeniski sāka pieaugt darba stundu skaits un nodarbinātība, kā arī nedaudz samazinājās bezdarbs. Kopumā no zemākā līmeņa euro zonas nodarbināto skaits pieauga aptuveni par 900 000 (0.6%), savukārt ASV radīti aptuveni 2 milj. jaunu darbvieta (1.5%). Zināmā mērā tas, ka euro zonā pēc krīzes periodā radīts mazāk jaunu darbvieta, ir recesijas periodā īstenotās lielākas darbaspēka saglabāšanas saprotamas sekas. Tāpēc pēc recesijas periodā euro zonā saglabājās augsts bezdarba līmenis (2011. gada 4. ceturksnī – 10.4%). Savukārt ASV šajā pašā ceturksnī bezdarbs samazinājās gandrīz par 1 procentu punktu, noslīdot līdz 8.7%.

Ilgstošā bezdarba kāpums abpus Atlantijas okeānam

Bezdarba perioda ilguma kāpums kopš krīzes sākuma ir kopēja iezīme abpus Atlantijas okeānam. Ilgāku bezdarba periodu rezultātā var notikt cilvēkkapitāla un/vai darba tirgus līdzdalības spēcīga

2 Darbaspēka pieaugums euro zonā pēc recesijas iestāšanās galvenokārt stagnēja. To var gandrīz vienādi attiecināt uz lēnāku izaugsmi gan iedzīvotāju skaita, gan darba tirgus līdzdalības pieauguma ziņā. Turpretī ASV darbaspēks samazinājās tikai aptuveni par 0.5%, galvenokārt būtiski sarūkot līdzdalības līmenim, bet iedzīvotāju skaita kāpumam palēninoties tikai nedaudz.

3 Sk. 2011. gada decembra "Mēneša Biļetena" ielikumu *Recent sectoral productivity developments in the euro area and the United States* ("Jaunākās sektoru produktivitātes norises euro zonā un ASV").

pasliktināšanās, kas savukārt var nelabvēlīgi ietekmēt tautsaimniecības ilgtermiņa attīstības potenciālu. Raksturīgi, ka ilgstošā bezdarba proporcija ASV ir daudz zemāka nekā euro zonā, vairāk par sešiem mēnešiem bez darba esošo daļai pēcrecesijas periodā ASV sasniedzot aptuveni 25%, bet euro zonā – aptuveni 65% no kopējā bezdarbnieku skaita. Taču pēdējās recesijas laikā šī daļa ASV kopš 2010. gada sākuma ir būtiski palielinājusies, pārsniedzot 40%, kas tomēr ir par 20 procentu punktiem mazāk nekā euro zonā. Daļēji šādu kāpumu, bez šaubām, noteica dziļā recesija un jaunu darba iespēju trūkums joprojām nomāktajā ASV darba tirgū, tomēr daļēji to var saistīt arī ar bezdarbnieka pabalsta saņemšanas perioda pagarināšanu no 26 līdz 99 nedēļām kopš 2008. gada jūnija.⁴ Savukārt iespējams, ka nemainīgā ilgstošā bezdarba līmeņa starpība atspoguļo plašākas institucionālās atšķirības, kādām pakļauti darba tirgi Eiropā un ASV.

Nesenā recesija radīja lielus zaudējumus darba tirgiem abpus Atlantijas okeānam, darbaspēka izmantošanas rādītājiem joprojām nedaudz atpaliekot no pirmskrīzes līmeņa. Situācijas pasliktināšanās īpaši būtiska bija ASV darba tirgū. Iespējams, ka gan euro zonā, gan ASV vēl kādu laiku saglabāsies mērens nodarbinātības kāpums. Iespējams, ka ilgāka termiņa uzlabojumi euro zonas darba tirgos būs lielā mērā atkarīgi no spējas veikt tālāku pārstrukturēšanu, lai veicinātu inovācijas un efektīvas darba iemaņas, tādējādi ilgākā termiņā palielinot nodarbinātību. Iespējams, ka euro zonā būs nepieciešamas turpmākas reformas, lai palīdzētu atvieglot darba tirgus pārmaiņu norisi, īpaši attiecībā uz jaunajiem darba tirgus dalībniekiem, kurus krīze līdz šim skārusi neproporcionāli, un ilgstošo bezdarbnieku arvien augošajām rindām.

4 Plaši atzīts, ka bezdarba pabalsta saņemšanas perioda pagarināšana palielina darba meklēšanas laiku, tomēr aplēses būtiski atšķiras. Pievēršoties nesenai epizodei, Deilijns, Hobijns un Valeta secina, ka ASV bezdarba apdrošināšanas maksimālā izmaksu perioda ievērojama pagarinājums varēja tikai nedaudz ietekmēt ASV kopš 2008. gada novēroto arvien ilgāko bezdarba periodu (sk. Daly, M., Hobijn, B. and Valletta, R. "The recent evolution of the natural rate of employment", *Federal Reserve Bank of San Francisco Working Paper*, No 2011-05, September 2011). Šķiet, ka šajā epizodē daudz svarīgāki dzinējspēki bijuši lielais nodarbinātības sarukums dažos sektoros un ar to saistītā strādājošo kvalifikācijas un pieprasījuma neatbilstība, kā arī ierobežotā ģeogrāfiskā mobilitāte ASV mājokļu tirgus burbuļa plīšanas dēļ.

Tā kā darba tirgus norisēm ir tendence atpaukt no vispārējiem cikliskiem notikumiem, nodarbinātības pieaugums 2011. gadā bija spēcīgāks nekā 2010. gadā. Kopā ar IKP izaugsmes tempa sarukumu tas liek domāt, ka produktivitātes kāpums uz katru nodarbināto personu 2011. gadā samazinājās. Produktivitātes uzlabošanās gada temps no 2.2% 2011. gada 1. ceturksnī saruka līdz 1.0% 3. ceturksnī. Palēninājums produktivitātes pieaugumā bija gandrīz vienāds visos sektoros. Lai gan mazākā mērā, tomēr samazinājās arī uzlabojumi kopējā produktivitātē, ko mēra ar nostrādāto stundu skaitu.

Pēc zemākā punkta sasniegšanas 2011. gada aprīlī bezdarba līmenis atkal paaugstinājās, pārsniedzot iepriekšējo, 2010. gadā sasniegto augstāko līmeni

(sk. 25. att.). 2011. gada decembrī bezdarba līmenis bija 10.6% (0.7 procentu punktus augstāks par zemāko līmeni aprīlī).

2.5. FISKĀLĀS NORISES

Euro zonā finanšu un ekonomiskā krīze pārtapusī valsts parāda krīzē, nopietni ietekmējot konfidenci. Ņemot vērā tirgus dalībnieku bažas par banku sektoru un pieaugušo nenoteiktību saistībā ar makroekonomisko prognozi, mazinājās uzticēšanās valdības spējai saglabāt parādu atmaksājamā līmenī, un daudzās valstīs būtiski palielinājās valdības obligāciju peļņas likmes. Krīze ietekmēja arī valdības finanšu aktīvus un saistības (sīkāku informāciju sk. 8. ielikumā).

EURO ZONAS VALDĪBAS FINANŠU AKTĪVI UN SAISTĪBAS

Jautājums par valdības parāda saglabāšanu atmaksājamā līmenī kļuvis aktuāls gan finanšu tirgus dalībniekiem, gan politikas veidotājiem. No maksātspējas viedokļa, t.i., izvērtējot valdības spēju saglabāt parādu atmaksājamā līmenī, ir svarīgi ņemt vērā gan valdības saistības, gan valdības aktīvus. Šajā ielikumā argumentēts viedoklis, ka koncentrēšanās tikai uz valdības bruto parādu var sniegt nepilnīgu izpratni, jo aktīvi zināmā mērā kalpo par nodrošinājumu un valdības principā varētu savus aktīvus pārdot, lai dzēstu parādu. Turklāt atsevišķos gadījumos valdības saistību pieaugums tiek saistīts ar vienlaicīgu valdības aktīvu palielinājumu, piemēram, ja parādu finansējošais kapitāls tiek iepludināts privātā finanšu institūcijā.

Tātad finanšu aktīvi ir vissvarīgākie finanšu saistībām atbilstošie posteņi. Valdībai piederošajiem nefinanšu aktīviem parasti ir daudz lielāka vērtība nekā finanšu aktīviem. Tomēr tos grūti novērtēt, un to likviditāte var būt zemāka, turklāt ir maz salīdzināmu datu. Galvenais aspekts ir likviditātes pakāpe, t.i., cik viegli valdība varētu pārdot vai likvidēt finanšu vai nefinanšu aktīvus. Valdības finanšu aktīvu vērtība laika gaitā tiešām var mainīties atkarībā no finanšu tirgus nosacījumiem, un iespējamā steidzamā nepieciešamība aktīvus pārdot var ierobežot peļņu. Īpaši bieži grūti novērtēt finanšu krīzes situācijā iegādāto finanšu aktīvu vērtību. Turklāt valsts uzņēmumu privatizācija ir laikietilpīgs process, un daļa no valdības aktīviem varētu būt valsts pensiju fondu turējumā un atbilst šo fondu saistībām pret to dalībniekiem. Šīs iebildes liecina, ka liela uzmanība jāpievērš valdības finansiālā stāvokļa novērtēšanai, jo valdības finanšu aktīviem un saistībām ir atšķirīgs raksturojums un varētu būt, ka pilns mijieskaits nav pamatots.¹ Izvērtējot potenciālos valsts finanšu stabilitātes riskus, jāņem vērā arī ārpusbilances aktīvi un saistības. Ar valdības aktīvu aprēķināšanu saistīto problēmu dēļ īpaša piesardzība jāievēro, salīdzinot valdības fiskālo pozīciju dažādās valstīs.

Valdības finanšu saistības ietver valdības saņemtos aizdevumus, valdības izlaistos parāda vērtspapīrus un citus instrumentus, piemēram, atvasinātos finanšu instrumentus. Valdības finanšu aktīvi ietver naudu un noguldījumus, valdības izsniegtos aizdevumus, neakciju vērtspapīrus, akcijas un citus kapitāla vērtspapīrus un citus debitoru parādus. Tā kā šie instrumenti iekļauti nacionālo kontu valdības bilancē, tie uzrādīti tirgus vērtībā saskaņā ar EKS 95.

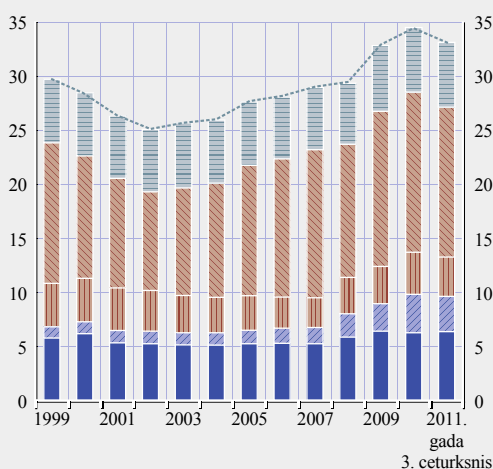
Euro zonas valstu valdības pastāvīgi uzkrājušas finanšu aktīvus (sk. A att.). Euro zonas valstu valdību turējumā esošo kopējo finanšu aktīvu konsolidētā tirgus vērtība 2011. gada 3. ceturksnī bija 33.3% no IKP. Euro zonā kopumā valdības finanšu aktīvu tirgus vērtība veidoja vairāk nekā trešdaļu no valdības saistību tirgus vērtības, kas šajā pašā periodā bija 92.9% no IKP (sk. B att.). No 2008. gada rudens, kad sākās finanšu krīze, līdz 2011. gada 3. ceturksnim valdības bija iegādājušās finanšu aktīvus aptuveni 4.2% no IKP apmērā. Šajā periodā neakciju vērtspapīru pieaugums atspoguļoja euro zonas valstu valdību veiktos finanšu institūciju izlaisto vērtspapīru neto pirkumus un Vācijas gadījumā – lielā mērā aktīvu iegādi saistībā ar *FMS Wertmanagement* (likvidēšanas iestādes, kas saskaņā ar klasifikatoru ietilpst valdības sektorā) izveidošanu. Naudas un noguldījumu pieaugums atspoguļo skaidrās naudas rezervju nostiprināšanu sakarā ar likviditātes drošības rezervēm, kas tika izveidotas finanšu krīzes laikā, bet var ietvert arī likvidēšanas iestāžu turējumā esošo naudu

¹ Sīkāku informāciju sk. *Hartwig Lojsh, D., Rodríguez-Vives, M. un Slavík, M., The size and composition of government debt in the euro area, Occasional Paper Series, Nr. 132, ECB, 2011. gada oktobris.*

A attēls. Euro zonas valstu valdību finanšu aktīvu sastāvs

(% no IKP)

- nauda un noguldījumi
- aizdevumi
- pārējie debitoru parādi
- neakciju vērtspapīri
- akcijas un citi kapitāla vērtspapīri
- finanšu aktīvi kopā

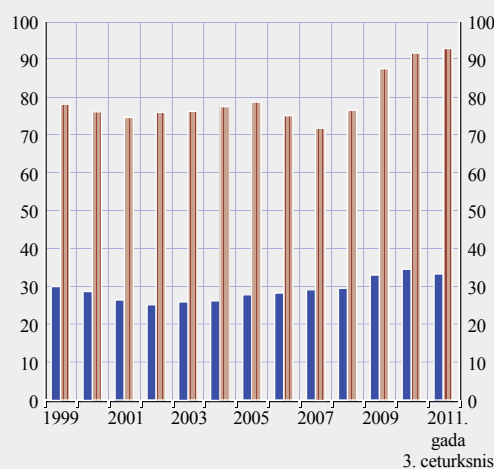

Avots: ECB aprēķini, pamatojoties uz Eurostat un valstu datiem.

B attēls. Valdības finanšu aktīvi un saistības euro zonā

(% no IKP)

- finanšu aktīvi
- finanšu saistības

Avots: ECB aprēķini, pamatojoties uz Eurostat un valstu datiem.

un noguldījumus. Arī akciju un citu kapitāla vērtspapīru vērtības pieaugums rāda kapitāla ieplūdes problemātiskajās finanšu iestādēs daudzās valstīs² vai īpaši sociālās nodrošināšanas fondu, kuriem ir aktīvu pārpalikums, portfeļieguldījumus.

C attēlā sniegtie 2011. gada 3. ceturkšņa dati rāda, ka vairākums euro zonas valstu uzkrāja finanšu aktīvus, kuru tirgus vērtība būtiski pārsniedz 20% no IKP. Igaunijas, Īrijas, Portugāles un Slovēnijas aktīvu vērtība 2011. gada 3. ceturkšņa beigās pārsniedza 40% no IKP, savukārt Somijas un Luksemburgas (valstu, kurām parasti ir aktīvu pārpalikums) finanšu aktīvi attiecīgi veidoja aptuveni 111% no IKP un 68% no IKP. Valdības finanšu saistību tirgus vērtība bija diapazonā no 11% no IKP Igaunijai līdz 121% no IKP Itālijai šajā pašā periodā.

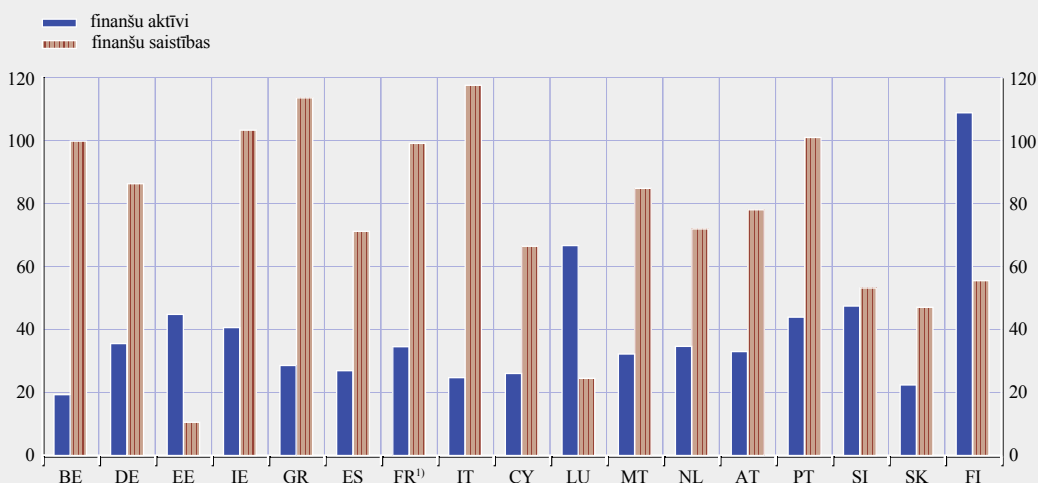
Kopumā valdības finanšu aktīvi ir noderīgs papildu rādītājs valdības maksātspējas analizēšanai. Valdības finanšu aktīvu pieejamībai principā var būt svarīga nozīme valdības bruto parāda samazināšanā, taču tikai tā nedrīkstētu būt motivējošs faktors privatizācijai. Gluži otrādi – noteiktu valdības aktīvu privatizācijai būtu jāveicina vispārējā ekonomiskā efektivitāte un ilgtermiņa tautsaimniecības izaugsmes perspektīvas. Atsevišķos gadījumos šie uzlabojumi noteiktu nepieciešamību vienlaikus ar privatizāciju īstenot regulatīvo reformu, kas garantē konkurētspējīgu vidi. Turklāt jāņem vērā, ka pašreizējā makroekonomiskajā situācijā ieņēmumi no privatizācijas varētu būt mazāki, ierobežojot to pozitīvo ietekmi uz fiskālo ilgtspēju. Vienlaikus koncentrēšanās tikai uz valdības neto parādu varētu būt maldinoša, jo valdības finanšu aktīviem un saistībām ir

2 Īrijas gadījumā tas atspoguļo kapitāla iepludināšanu *Anglo Irish Bank*, *Allied Irish Bank* un *Bank of Ireland*, Nīderlandes gadījumā – *Fortis*, *ABN AMRO* un *ING* rekapitalizāciju, savukārt Beļģijas gadījumā – *Fortis*, *Dexia* un *KBC* rekapitalizāciju.

C attēls. Euro zonas valstu valdību finanšu aktīvi un saistības 2011. gada 3. ceturksnī

(% no IKP)

Avots: ECB aprēķini, pamatojoties uz Eurostat un valstu datiem.

Piezīme. Krājumu dati 3. ceturksnī izteikti procentos no 1 un triju iepriekšējo ceturkšņu IKP summas.

1) Francijas dati attiecas uz 2010. gada 4. ceturksni.

atšķirīgs raksturojums. Īpaši jāveido pieņēmumi par cenām un valdības aktīvu pārdošanas iespējām vai likviditāti. Saskaņā ar Stabilitātes un izaugsmes pakta nominālajā vērtībā uzrādītā valdības bruto parāda jēdziens joprojām ir stūrakmens fiskālās uzraudzības ES veikšanā.

Krīze parādījusi, ka stabils valsts finanšu nodrošināšana ir vispārējās makroekonomiskās un finanšu stabilitātes, kā arī monetārās savienības raitas darbības priekšnoteikums. Reaģējot uz valsts parāda krīzi un negatīvu blakusefektu ietekmi, vairākas valstis, t.sk. krīzes vissmagāk skartās valstis, lai atjaunotu uzticēšanos, īstenoja fiskālās konsolidācijas un strukturālo reformu pasākumus un nostiprināja to iekšzemes budžeta struktūras. Turklāt pēc stingrākas ES ekonomiskās vadības struktūras pieņemšanas Eiropas līmenī veikti vairāki turpmākas fiskālās vadības uzlabošanas pasākumi.

FISKĀLĀ KONSOLIDĀCIJA 2011. GADĀ

Saskaņā ar Eiropas Komisijas 2011. gada rudens ekonomisko prognozi kopējais euro zonas valdības budžeta deficīts būtiski samazinājās (no 6.2% no IKP 2010. gadā līdz 4.1% no IKP 2011. gadā; sk. 4. tabulu). Budžeta deficīta sarukumu noteica gan konsolidācijas pasākumi (īpaši valdības ieguldījumu un nodarbināto skaita samazināšana, kā arī netiešo nodokļu

palielināšana), gan ar labvēlīgākiem cikliskajiem nosacījumiem saistītā pozitīvā ieņēmumu dinamika. Valdības kopējie ieņēmumi un kopējie izdevumi 2011. gadā bija attiecīgi 45.3% no IKP un 49.4% no IKP (iepriekšējā gadā – 44.7% un 50.9%).

Saskaņā ar Eiropas Komisijas 2011. gada rudens ekonomisko prognozi euro zonas valdības vidējā bruto parāda attiecība pret IKP lielā budžeta deficīta dēļ turpināja pieaugt (no 85.6% 2010. gadā līdz 88.0% 2011. gadā). 2011. gada beigās 12 no 17 euro zonas valstu parāda rādītājs pārsniedza atsauces vērtību 60% no IKP.

Eiropas Komisijas 2011. gada rudens fiskālās prognozes dažām valstīm bija labvēlīgākas nekā 2011. gada aprīlī iesniegtajās aktualizētajās stabilitātes programmās iekļautie plāni (sk. 4. tabulu). Tomēr vairākuma valstu budžeta deficīts bija lielāks, nekā gaidīts. Tas īpaši attiecās uz Grieķiju, Spāniju, Kipru, Nīderlandi un Slovākiju. Runājot par valstīm, kurām sniegts atbalsts ES un

4. tabula. Euro zonas un euro zonas valstu fiskālā pozīcija

(% no IKP)

	Valdības budžeta pārpalikums (+)/deficīts (-)				Valdības bruto parāds			
	Eiropas Komisijas prognoze			Stabilitātes programma	Eiropas Komisijas prognoze			Stabilitātes programma
	2009	2010	2011	2011	2009	2010	2011	2011
Beļģija	-5.8	-4.1	-3.6	-3.6	95.9	96.2	97.2	97.5
Vācija	-3.2	-4.3	-1.3	-2.5	74.4	83.2	81.7	82.0
Igaunija	-2.0	0.2	0.8	-0.4	7.2	6.7	5.8	6.0
Īrija	-14.2	-31.3	-10.3	-10.6	65.2	94.9	108.1	-
Grieķija	-15.8	-10.6	-8.9	-7.8	129.3	144.9	162.8	-
Spānija	-11.2	-9.3	-6.6	-6.0	53.8	61.0	69.6	67.3
Francija	-7.5	-7.1	-5.8	-5.7	79.0	82.3	85.4	84.6
Itālija	-5.4	-4.6	-4.0	-3.9	115.5	118.4	120.5	-
Kipra	-6.1	-5.3	-6.7	-4.0	58.5	61.5	64.9	61.6
Luksemburga	-0.9	-1.1	-0.6	-1.0	14.8	19.1	19.5	17.5
Malta	-3.7	-3.6	-3.0	-2.8	67.8	69.0	69.6	67.8
Nīderlande	-5.6	-5.1	-4.3	-3.7	60.8	62.9	64.2	64.5
Austrija	-4.1	-4.4	-3.4	-3.9	69.5	71.8	72.2	73.6
Portugāle	-10.1	-9.8	-5.8	-5.9	83.0	93.3	101.6	101.7
Slovēnija	-6.1	-5.8	-5.7	-5.5	35.3	38.8	45.5	43.3
Slovākija	-8.0	-7.7	-5.8	-4.9	35.5	41.0	44.5	44.1
Somija	-2.5	-2.5	-1.0	-0.9	43.3	48.3	49.1	50.1
Euro zona	-6.4	-6.2	-4.1	-4.3	79.8	85.6	88.0	-

Avoti: Eiropas Komisijas 2011. gada rudens ekonomiskā prognoze, aktualizētās stabilitātes programmas 2011. gada aprīlim un ECB aprēķini. Piezīmes. Dati saskaņā ar EKS 95 definīcijām. Eiropas Komisijas 2011. gada rudens ekonomiskā prognoze tika izmantota dažādu valstu datu salīdzināšanai un tāpēc, ka pārskata veidošanas brīdī *Eurostat* sagatavotie 2011. gada fiskālie rezultāti nebija pieejami. Īrijai, Grieķijai un Portugālei SVF un ES finansiālās palīdzības programmā noteikti mērķi, savukārt Itālijai – 2011. gada septembrī pārskatītie mērķi.

SVF finansiālās palīdzības programmas ietvaros, Grieķijā un Īrijā 2011. gadā bija vērojamas īpaši lielas budžeta neatbilstības, savukārt fiskālā situācija Portugālē šajā pašā periodā būtiski uzlabojās, daļēji atspoguļojot nozīmīgu īslaicīgu darījumu. Turpmāk sniegts īss jaunāko budžeta norišu vērtējums tikai tām valstīm, kuras saņem atbalstu ES un SVF finansiālās palīdzības programmas ietvaros.

ES UN SVF PROGRAMMĀ IETVERTĀS VALSTIS

Grieķijā strukturālo reformu radītais nogurums, valdības nestabilitāte un sliktāki ekonomiskie nosacījumi, nekā gaidīts, negatīvi ietekmēja ES un SVF finansiālās palīdzības programmas īstenošanas rezultātu. Eiropas Komisijas 2011. gada rudens ekonomiskajā prognozē norādīts, ka 2011. gadā gaidāms budžeta deficīts 8.9% no IKP. Gaidāmo neatbilstību 2011. gada budžeta deficīta mērķim (7.8% no IKP) noteica nelabvēlīgākas makroekonomiskās norises, nekā paredzēts, novēlota fiskālo pasākumu un strukturālo reformu īstenošana, kā arī noteikto pasākumu projektu pārmaiņas, kas vājināja to deficītu mazinošo ietekmi un varētu arī turpmāk

samazināt iekšzemes pieprasījumu. Fiskālā ilgtspēja Grieķijā jāatjauno, veicot dažādus papildu konsolidācijas pasākumus un privātajam sektoram brīvprātīgi iesaistoties valdības parāda sloga samazināšanā. Grieķijas valdība 2011. gada jūnijā un oktobrī noteica papildu konsolidācijas pasākumus (vairāk nekā 14% no IKP līdz 2015. gadam). Ieņēmumu pusē šie pasākumi bija vērsti uz plašu nodokļu spektru, un to mērķis bija paplašināt nodokļu bāzi (beznodokļu sliekšņu pazemināšana un atbrīvojuma no nodokļu maksāšanas atcelšana), kā arī uzlabot ar nodokļu jomu saistīto likumu ievērošanu. Izdevumu pusē lielākā ietekme bija valsts sektorā nodarbināto darba samaksas, pensiju un citu sociālo pabalstu, kā arī valdības patēriņa un ar darba samaksu nesaistīto pakalpojumu samazināšanai. Eurogrupa 2012. gada 20. februārī vienojās par politikas paketi, kas ietver papildu valsts sektora finansējumu (130 mljrd. euro līdz 2014. gada beigām), tomēr noteica, ka nepieciešami turpmāki vērienīgi Grieķijas varas iestāžu centieni valdības izdevumu samazināšanā.

Īrijā 2011. gadā turpinājās ekonomisko korekciju programmas īstenošana atbilstoši sākotnējiem

5. tabula. Euro zonas un euro zonas valstu cikliski koriģētās bilances, cikliski koriģētās sākotnējās bilances un strukturālās bilances pārmaiņas

(procentu punktos no IKP)

	Cikliski koriģētās budžeta bilances pārmaiņas			Cikliski koriģētās sākotnējās budžeta bilances pārmaiņas			Strukturālās budžeta bilances pārmaiņas		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Beļģija	-2.3	1.1	0.1	-2.5	0.9	0.0	-1.6	0.5	0.2
Vācija	-0.1	-2.3	2.2	-0.2	-2.5	2.1	-0.6	-1.0	1.1
Igaunija	5.6	1.6	-1.5	5.6	1.5	-1.4	3.9	0.7	-0.1
Īrija	-4.6	-17.4	20.2	-4.0	-16.3	20.7	-2.6	0.1	0.6
Grieķija	-4.6	6.4	3.4	-4.4	6.9	4.6	-5.6	6.4	4.0
Spānija	-4.6	2.1	2.5	-4.4	2.3	2.8	-4.2	1.5	2.1
Francija	-2.3	0.4	1.1	-2.8	0.4	1.3	-2.2	0.5	1.0
Itālija	-0.1	0.1	0.4	-0.7	0.0	0.8	-0.6	0.6	0.4
Kipra	-5.6	0.8	-1.1	-5.9	0.5	-1.0	-5.9	0.6	-0.2
Luksemburga	-0.6	-0.8	0.2	-0.5	-0.8	0.3	-0.6	-0.8	0.1
Malta	2.2	-0.4	0.2	2.1	-0.5	0.4	1.9	-0.9	1.2
Nīderlande	-3.3	0.2	0.4	-3.4	0.0	0.3	-3.3	0.3	0.3
Austrija	-0.8	-0.8	0.3	-0.6	-0.9	0.3	-0.8	-0.4	0.1
Portugāle	-5.5	-0.2	4.5	-5.6	-0.1	5.8	-4.1	-0.8	2.7
Slovēnija	0.8	0.3	-0.2	1.0	0.6	0.1	0.9	0.2	0.9
Slovākija	-3.4	0.1	1.9	-3.2	0.0	2.1	-3.4	0.4	2.6
Somija	-1.9	-1.2	0.7	-2.2	-1.2	0.8	-1.9	-1.2	0.6
Euro zona	-1.8	-0.4	1.8	-2.0	-0.4	1.9	-1.9	0.3	1.0

Avots: Eiropas Komisijas 2011. gada rudens ekonomiskā prognoze.

Piezīmes. Pozitīvi skaitļi norāda uz fiskālās situācijas uzlabošanu un negatīvi skaitļi – uz fiskālās situācijas pasliktināšanu. Īrijas cikliski koriģētās un cikliski koriģētās sākotnējās bilances pārmaiņas ietver finanšu sektora atbalsta pasākumus 2009. un 2010. gadā (attiecīgi 2.5% no IKP un 19.8% no IKP).

mērķiem. Eiropas Komisijas 2011. gada rudens ekonomiskajā prognozē norādīts, ka 2011. gadā gaidāms budžeta deficīts 10.3% no IKP. Tika uzsāktas strukturālās fiskālās reformas un izveidota Īrijas Fiskālā konsultatīvā padome ar pilnvarojumu novērtēt oficiālās prognozes un fiskālās nostājas piemērotību, kā arī budžeta plānu atbilstību fiskālajiem noteikumiem. Lai samazinātu valsts tēriņus un uzlabotu valsts sektora efektivitāti, tika pabeigta valsts izdevumu visaptveroša analīze. Īrijas valdība saglabāja apņemšanos izpildīt stabilitātes programmā noteiktos mērķus un 2011. gada novembra vidēja termiņa fiskālajā ziņojumā izteikto apņemšanos pēc programmas izpildes turpināt fiskālo konsolidāciju, lai ievērotu pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņu (2015. gads).

Eiropas Komisijas 2011. gada rudens ekonomiskajā prognozē norādīts, ka 2011. gadā gaidāms Portugāles budžeta deficīts 5.8% no IKP, un tas ir atbilstošs, lai sasniegtu ES un SVF finansiālās palīdzības programmā noteikto fiskālo mērķi (5.9% no IKP). Reaģējot uz atkāpēm no 2011. gada budžeta mērķa, kas radās ekonomisko korekciju programmas īstenošanas

laikā, jaunā valdība ieviesa papildu pasākumus, t.sk. Ziemassvētku prēmijas aplikšanu ar ārkārtas nodokli un PVN likmes paaugstināšanu elektroenerģijai un gāzei. Turklāt 2011. gada decembrī tika veikts vienreizējs pensiju fondu pārvedums no privātajām bankām uz sociālās nodrošināšanas sistēmu (aptuveni 3.5% no IKP). Tāpēc paredzams, ka 2011. gada budžeta deficīts būs 4% no IKP, t.i., daudz zemāks par mērķi.

CIKLISKI KORIĢĒTIE RĀDĪTĀJI

Visi trīs 5. tabulā sniegtie fiskālie rādītāji, kuri atspoguļo tautsaimniecības cikliskos nosacījumus (t.i., cikliski koriģētā bilance, cikliski koriģētā sākotnējā bilance un strukturālā bilance), liecina par nozīmīgiem konsolidācijas centieniem euro zonā kopumā 2011. gadā. Īpaši 2011. gadā uzlabojās gan euro zonas cikliski koriģētā bilance, gan cikliski koriģētā sākotnējā bilance, neietverot procentu maksājumu ietekmi (attiecīgi par 1.8 un 1.9 procentu punktiem no IKP). Euro zonas strukturālā bilance (kurā nav iekļauti vienreizējie un pagaidu pasākumi) šajā pašā periodā uzlabojās par 1.0 procentu punktu no IKP. Šie skaitļi jāvērtē piesardzīgi, jo cikliskās ietekmes uz budžeta bilancēm reālā laika aplēsēm raksturīga nenoteiktība.

6. tabula. Pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras euro zonas valstīs

(% no IKP)	2011. gada budžeta bilance	Sākums	Izpildes termiņš	Rekomendētā vidējā strukturālā korekcija gadā
Beļģija	-3.6	2010	2012	¾
Vācija	-1.3	2011	2013	≥0.5
Igaunija	0.8	-	-	-
Īrija	-10.3	2010	2015	vismaz 9½ 2011.–2015. gadā
Grieķija	-8.9	2010	2014	10% 2009.–2014. gadā
Spānija	-6.6	2010	2013	>1.5
Francija	-5.8	2010	2013	>1.0
Itālija	-4.0	2010	2012	≥0.5
Kipra	-6.7	2010	2012	1½
Luksemburga	-0.6	-	-	-
Malta	-3.0	2010	2011	¾
Nīderlande	-4.3	2011	2013	¾
Austrija	-3.4	2011	2013	¾
Portugāle	-5.8	2010	2013	1¼
Slovēnija	-5.7	2010	2013	¾
Slovākija	-5.8	2010	2013	1.0
Somija	-1.0	2010	2011	½

Avots: Eiropas Komisija.

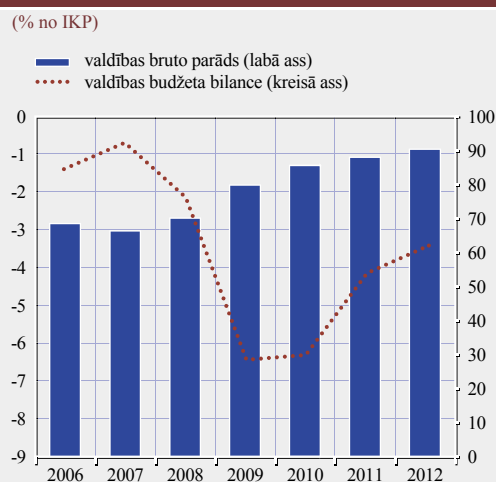
Visu euro zonas valstu (izņemot Vāciju, Igauniju, Luksemburgu, Maltu un Somiju) budžeta deficīts 2011. gadā pārsniedza atsauces vērtību 3% no IKP. Līdz 2011. gada beigām 14 euro zonas valstu bija pakļautas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūrai, un to budžeta deficīta rādītāja samazināšanas zem atsauces vērtības 3% no IKP termiņš bija noteikts diapazonā no 2011. gada (Maltai) līdz 2015. gadam (Īrijai; sk. 6. tabulu). Eiropas Savienības Padome 2011. gada jūlijā Somijai atcēla pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru, jo pēdējie dati liecināja, ka tās budžeta deficīts 2010. gadā nebija pārsniedzis atsauces vērtību 3% no IKP, un Eiropas Komisijas 2011. gada pavasara ekonomiskā prognoze paredzēja turpmāku budžeta deficīta sarukumu 2011. gadā (līdz 1% no IKP).

PAREDZĒTA TURPMĀKA FISKĀLĀ KONSOLIDĀCIJA

Paredzams, ka fiskālā situācija euro zonā 2012. gadā turpinās uzlaboties (tomēr lēnākā tempā). Saskaņā ar Eiropas Komisijas 2011. gada rudens ekonomisko prognozi euro zonas vidējais valdības budžeta deficīta rādītājs samazināsies par 0.7 procentu punktiem (līdz 3.4% no IKP; sk. 26. att.). Prognozēts, ka euro zonas vidējais ieņēmumu rādītājs palielināsies par 0.5 procentu punktiem no IKP,

savukārt izdevumu rādītājs saruks par 0.2 procentu punktiem no IKP. Paredzēts, ka euro zonas valdības vidējā parāda attiecība pret IKP 2012. gadā turpinās palielināties (par 2.4 procentu punktiem; līdz 90.4% no IKP), t.sk. četru valstu (Īrijas, Grieķijas, Itālijas un Portugāles) parāda rādītājs pārsniegs 100% no IKP.

26. attēls. Fiskālās norises euro zonā

Avots: Eiropas Komisijas 2011. gada rudens ekonomiskā prognoze.
Piezīme: Budžeta bilances dati neietver UMTS licenču pārdošanas ieņēmumus.

FISKĀLĀ PIESARDZĪBA IR BŪTISKA, LAI ATJAUNOTU TIRGUS UZTICĒŠANOS

Runājot par fiskālās politikas veidošanas institucionālo struktūru, jaunās vadības reformu paketes ieviešana pēc intensīvām sarunām par ES ekonomiskās vadības struktūras reformu bija solis pareizajā virzienā, bet tas nenozīmē nepieciešamās straujās kvantitatīvās pārmaiņas (sk. 4. nodaļas 1. daļu). 2011. gada septembrī starp Eiropadomi, Eiropas Parlamentu un Eiropas Komisiju tika noslēgta vienošanās par jauniem vadības noteikumiem, kura oficiāli tika pieņemta novembrī un stājās spēkā 2011. gada decembrī. Vadības reformu pakete (t.s. sešu tekstu pakete) ietver sešus juridiskos tekstus, kuru mērķis ir nostiprināt ekonomisko vadību ES un īpaši euro zonā. Pieņemtā tiesību aktu pakete ietver vairākus ES un euro zonas fiskālās vadības uzlabošanas elementus, un, pat ja strikti tiktu piemēroti jaunie noteikumi, tomēr nepieciešamas dziļākas reformas. Turklāt fiskālais pakts (kā Līguma par stabilitāti, koordinēšanu un vadību Ekonomikas un monetārajā savienībā sastāvdaļa) turpmāk uzlabos fiskālo vadību valstu līmenī.

Lai atjaunotu finanšu tirgus uzticēšanos, kopumā fiskālās konsolidācijas stratēģiju īstenošanā strikti jāievēro Stabilitātes un izaugsmes paktā noteiktie nosacījumi. Īpaši valstīm, kuras saņem ES un SVF finansiālo palīdzību, pilnībā jāievēro programmā noteiktās saistības. Visām valstīm, kuras pakļautas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūrai, jānodrošina pilnīga atbilstība budžeta mērķiem, savukārt vidēja termiņa budžeta plānos jāparedz pietiekami droši pasākumi, fiskālās stratēģijas stingri koncentrējot uz pārmērīga budžeta deficīta novēršanu.

Lai veicinātu izaugsmi un palielinātu banku sektora stabilitāti, jānovērš fiskālās ilgtspējas riski, īstenojot strukturālās reformas, tomēr ņemot vērā valstij raksturīgo nesabalansētību. Dažādās euro zonas valstīs piemēro atšķirīgas fiskālās stabilitātes atjaunošanas un palielināšanas stratēģijas, un tas ir atkarīgs no fiskālās nesabalansētības galvenajiem cēloņiem. Tāpēc katrai valstij jāīsteno individuāla

stratēģija, strikti ievērojot saskaņā ar Eiropas semestri (ekonomiskās politikas koordinēšanas ciklu) sniegtos ieteikumus. Lai nostiprinātu konkurētspēju, veicinātu tautsaimniecības elastību un palielinātu darba ražīguma kāpumu, pēc iespējas ātrāk jāievieš strukturālās reformas, tādējādi veicinot ilgāka termiņa izaugsmi.

3. EKONOMISKĀS UN MONETĀRĀS NORISES ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠAJĀS ES DALĪBVALSTĪS

EKONOMISKĀ AKTIVITĀTE

2011. gadā vairākumā ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu turpināja atjaunoties produkcijas izlaide (sk. 7. tabulu). Tomēr gada nogalē parādījās arvien vairāk pazīmju, kas liecināja par aktivitātes palēnināšanos, jo šīs valstis nelabvēlīgi ietekmēja tautsaimniecības izaugsmes tempa samazināšanās un paaugstināts finanšu stresa līmenis euro zonā. Izaugsmes svārstīgums un valstu ekonomiskās atšķirības joprojām bija būtiskas. Lai gan tautsaimniecības izaugsmes veicināšanā lielāku nozīmi ieguva vietējais pieprasījums (īpaši Latvijā, Lietuvā un Polijā), 2011. gadā vairākumā valstu tautsaimniecības izaugsmi joprojām veicināja neto eksports. Vairākās valstīs atveseļošanās ierobežoja nelabvēlīgi darba tirgus apstākļi, zems jaudu izmantošanas līmenis un fiskālā konsolidācija. Turklāt ekonomiskā noskaņojuma pasliktināšanās, aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana banku sektorā, konkrētām valstīm raksturīgi faktori un nepieciešamība uzlabot privātā sektora bilances pakāpeniski arvien vairāk kavēja iekšzemes pieprasījumu.

Aplūkojot iekšzemes pieprasījuma galvenos komponentus, vairākumā valstu privātais patēriņš joprojām bija neliels, atspoguļojot minētos faktorus. Visās ārpus euro zonas

esošajās ES valstīs saglabājās augsts bezdarba līmenis, un tikai dažās no tām tautsaimniecības atveseļošanās veicināja situācijas uzlabošanu darba tirgū. Neraugoties uz panīkumu darba tirgū un ierobežojumiem valsts sektorā, 2011. gadā vairākumā valstu darba samaksa palielinājās, citstarp atspoguļojot struktūras ietekmi un problēmas darba tirgū. Privātajam sektoram izsniegto kredītu atlikuma pieaugums joprojām bija neliels gandrīz visās ārpus euro zonas esošajās ES valstīs. To noteica gan saspringtā piedāvājuma situācija kapitāla un finansēšanas spiediena rezultātā, gan zema pieprasījuma atbilstoši mērenajai ekonomiskajai aktivitātei un valsts parāda apjoma samazināšanai. Vidē, ko raksturoja lielas neizmanto jaudu rezerves, ieguldījumu apjoma pieauguma temps pakāpeniski pieauga vairākumā valstu, un bieži to veicināja ES fondu līdzekļu apguve.

Ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs reālā IKP pieaugums 2011. gada pirmajos trijos ceturkšņos īpaši strauji palielinājās Latvijā, Lietuvā, Polijā un Zviedrijā, t.i., valstīs, kurās bija vērojams lielākais iekšzemes pieprasījuma ieguldījums. Savukārt Lielbritānijā IKP pieaugums būtiski samazinājās atbilstoši iekšzemes pieprasījuma sarukumam. IKP pieauguma temps samazinājās arī Čehijas

7. tabula. Reālā IKP pieaugums ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs un euro zonā

(gada pārmaiņas; %)

	2008	2009	2010	2011 ³⁾	2011	2011	2011	2011 ³⁾
					1. cet.	2. cet.	3. cet.	4. cet.
Bulgārija	6.2	-5.5	0.2	.	1.5	2.2	2.3	.
Čehijas Republika	3.1	-4.7	2.7	.	3.1	2.0	1.2	.
Dānija	-0.8	-5.8	1.3	1.1	1.9	1.7	0.1	0.6
Latvija	-3.3	-17.7	-0.3	.	3.5	5.6	6.6	.
Lietuva	2.9	-14.8	1.4	5.9	5.9	6.5	6.7	4.4
Ungārija	0.9	-6.8	1.3	1.7	2.5	1.5	1.4	1.4
Polija	5.1	1.6	3.9	4.3	4.1	4.7	4.3	4.3
Rumānija	7.4	-7.1	-1.3	.	1.7	1.4	4.4	.
Zviedrija	-0.6	-5.0	6.1	4.0	6.1	4.4	4.5	1.1
Lielbritānija	-1.1	-4.4	2.1	.	1.3	1.6	0.4	.
ES7 ¹⁾	4.4	-3.2	2.2	.	3.3	3.3	3.5	.
ES10 ²⁾	0.4	-4.3	2.5	.	2.4	2.4	1.6	.
Euro zona	0.4	-4.3	1.9	1.5	2.4	1.6	1.3	0.7

Avots: Eurostat.

Piezīme. Visām valstīm ceturkšņa dati ir sezonāli un pēc darbadienu skaita izlīdzināti, izņemot Rumāniju (tikai sezonāli izlīdzināti dati).

1) ES7 kopējais rādītājs ietver septiņas ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis, kuras pievienojās ES 2004. vai 2007. gadā.

2) ES10 kopējais rādītājs ietver 10 ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis 2011. gada 31. decembrī.

3) 2011. gada dati ir ātrās aplēses, t.i., provizorisks dati.

Republikā, bet Ungārijā tas nedaudz palielinājās. Rumānijā krājumu atjaunošanas un iekšzemes pieprasījuma pozitīva devuma rezultātā 2011. gadā IKP pieaugums kļuva pozitīvs pēc tam, kad tas divus gadus bija sarucis.

CENU NORISES

Gada vidējā inflācija 2011. gadā pieauga gandrīz visās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs (sk. 8. tabulu). Vispārējais inflācijas pieaugums atspoguļoja gan iekšējos, gan ārējos faktorus. Augšupvērsto spiedienu īpaši 1. pusgadā izraisīja pārtikas un enerģijas cenas, kā arī netiešo nodokļu, administratīvi regulējamo cenu un akcīzes nodokļu pārmaiņas un valūtas kursa kritums dažās valstīs. Preču cenu kāpumam starptautiskajos tirgos bija tendence radīt lielāku ietekmi uz inflāciju Centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstīs salīdzinājumā ar citām ārpus euro zonas esošajām ES valstīm, jo pārtikas un enerģijas īpatsvars to SPCI grozos ir lielāks. Turklāt, atspoguļojot pakāpenisku iekšzemes pieprasījuma atveseļošanu, vairākumā valstu palielinājās arī gada inflācija (izņemot pārtiku un enerģiju), lai gan dažās valstīs inflācijas līmenis pirms tam bija ļoti zems vai pat negatīvs.

Dažādu valstu SPCI gada inflācijas atšķirības joprojām bija būtiskas. Augstākā vidējā inflācija tika reģistrēta Rumānijā (5.8%), kur 2010. gadā

tika būtiski paaugstināts PVN nodoklis. Vairākumā pārējo valstu inflācija bija 3.4–4.5%. Čehijas Republikā un Dānijā inflācija bija attiecīgi 2.1% un 2.7%, savukārt zemākā inflācija ārpus euro zonas esošajās ES valstīs bija Zviedrijā (1.4%). Gada laikā norises dažādās valstīs bija atšķirīgas. Inflācijas lejupslīdes efektu, ko noteica pārtikas un enerģijas cenu pārmaiņas 2. pusgadā, zināmā mērā kompensēja konkrētajai valstij raksturīgie faktori – PVN paaugstināšana (piemēram, Latvijā, Polijā un Lielbritānijā), akcīzes nodokļu krasa paaugstināšana (Latvijā) un administratīvi regulējamo cenu kāpums (Čehijas Republikā) vai valūtas kursa kritums (piemēram, Ungārijā un Polijā). 2. pusgadā Rumānijā inflācija būtiski saruka. To citstarp veicināja statistiskais bāzes efekts saistībā ar PVN likmes paaugstinājuma ietekmes mazināšanos un labu iekšzemes ražu.

FISKĀLĀ POLITIKA

Saskaņā ar aplēsēm visās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs, izņemot Bulgāriju, Ungāriju un Zviedriju, 2011. gadā budžeta deficīts pārsniedzis atsaucis vērtību (3% no IKP; sk. 9. tabulu). Tomēr Ungārijā fiskālo pārpalikumu (3.6% no IKP) būtiski ietekmēja vienreizējie ieņēmumi, kas saistīti ar obligātā privātā pensiju līmeņa nacionalizāciju. Lielbritānijā joprojām bija ļoti liels deficīts (saskaņā ar aplēsēm – 9.4% no IKP), kas

8. tabula. SPCI inflācija ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs un euro zonā

(gada pārmaiņas; %)								
	2008	2009	2010	2011	2011 1. cet.	2011 2. cet.	2011 3. cet.	2011 4. cet.
Bulgārija	12.0	2.5	3.0	3.4	4.5	3.4	3.1	2.5
Čehijas Republika	6.3	0.6	1.2	2.1	1.9	1.8	2.0	2.8
Dānija	3.6	1.1	2.2	2.7	2.6	2.9	2.6	2.5
Latvija	15.3	3.3	-1.2	4.2	3.8	4.6	4.4	4.1
Lietuva	11.1	4.2	1.2	4.1	3.2	4.7	4.6	4.0
Ungārija	6.0	4.0	4.7	3.9	4.3	3.9	3.4	4.1
Polija	4.2	4.0	2.7	3.9	3.6	4.0	3.7	4.2
Rumānija	7.9	5.6	6.1	5.8	7.5	8.3	4.2	3.4
Zviedrija	3.3	1.9	1.9	1.4	1.3	1.7	1.6	0.9
Lielbritānija	3.6	2.2	3.3	4.5	4.1	4.4	4.7	4.7
ES7 ¹⁾	6.5	3.7	3.2	3.9	4.1	4.4	3.5	3.7
ES10 ²⁾	4.7	2.7	3.2	4.0	3.9	4.2	4.0	4.0
Euro zona	3.3	0.3	1.6	2.7	2.5	2.8	2.7	2.9

Avots: Eurostat.

1) ES7 kopējais rādītājs ietver septiņas ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis, kuras pievienojās ES 2004. vai 2007. gadā.

2) ES10 kopējais rādītājs ietver 10 ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis 2011. gada 31. decembrī.

9. tabula. Valsts finanses

(% no IKP)

	Budžeta bilance					Bruto parāds				
	Eiropas Komisijas prognoze				Aktualizētās 2011. gada aprīļa konverģences programmas dati	Eiropas Komisijas prognoze				Aktualizētās 2011. gada aprīļa konverģences programmas dati
	2008	2009	2010	2011	2011	2008	2009	2010	2011	2011
Bulgārija	1.7	-4.3	-3.1	-2.5	-2.5	13.7	14.6	16.3	17.5	16.4
Čehijas Republika	-2.2	-5.8	-4.8	-4.1	-4.2	28.7	34.4	37.6	39.9	41.4
Dānija	3.2	-2.7	-2.6	-4.0	-3.8	34.5	41.8	43.7	44.1	43.0
Latvija	-4.2	-9.7	-8.3	-4.2	-4.5	19.8	36.7	44.7	44.8	48.3
Lietuva	-3.3	-9.5	-7.0	-5.0	-5.3	15.5	29.4	38.0	37.7	38.1
Ungārija	-3.7	-4.6	-4.2	3.6	2.0	72.9	79.7	81.3	75.9	75.5
Polija	-3.7	-7.3	-7.8	-5.6	-5.6	47.1	50.9	54.9	56.7	54.9
Rumānija	-5.7	-9.0	-6.9	-4.9	-4.9	13.4	23.6	31.0	34.0	33.3
Zviedrija	2.2	-0.7	0.2	0.9	0.6	38.8	42.7	39.7	36.3	36.8
Lielbritānija	-5.0	-11.5	-10.3	-9.4	-7.9	54.8	69.6	79.9	84.0	84.1
ES7 ¹⁾	-3.5	-7.0	-6.5	-3.9	-4.2	38.1	44.1	48.7	49.6	49.0
ES10 ²⁾	-3.3	-8.5	-7.5	-6.3	-5.6	47.3	58.0	64.5	66.2	66.1
Euro area	-2.1	-6.4	-6.2	-4.1	-4.3	70.1	79.8	85.6	88.0	-

Avoti: Eiropas Komisijas 2011. gada rudens ekonomiskā prognoze, aktualizēto 2011. gada aprīļa konverģences programmu dati un ECB aprēķini.

Piezīmes. Dati saskaņā ar EKS 95 definīcijām. 2011. gada skaitļus aktualizētajās 2011. gada aprīļa konverģences programmās noteikušas valstu valdības, tāpēc tie var atšķirties no galīgā rezultāta.

1) ES7 kopējais rādītājs ietver septiņus ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis, kuras pievienojās ES 2004. vai 2007. gadā.

2) ES10 kopējais rādītājs ietver 10 ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis 2011. gada 31. decembrī.

skaidrojams ar to, ka makroekonomiskā vide bija ievērojami nelabvēlīgāka, nekā iepriekš gaidīts. Kopumā vairākumā valstu 2011. gada fiskālie rezultāti atbilda 2011. gada aprīļa konverģences programmās noteiktajiem mērķiem. Budžeta bilanču uzlabošanās 2011. gadā galvenokārt noteica strukturālā fiskālā konsolidācija (t.sk. Latvijā un Rumānijā, kur tika īstenotas ES un SVF programmas) un pozitīvas cikliskās norises (Ungārijā un Zviedrijā). Tikai Dānijā 2011. gadā fiskālā bilance pasliktinājās.

2011. gada beigās uz visām ārpus euro zonas esošajām ES dalībvalstīm, izņemot Zviedriju, attiecās ES Padomes lēmums par pārmērīga budžeta deficīta esamību. Tika noteikti šādi pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņi: Bulgārijai un Ungārijai – 2011. gads, Latvijai, Lietuvai, Polijai un Rumānijai – 2012. gads, Čehijas Republikai un Dānijai – 2013. gads un Lielbritānijai – 2014./2015. finanšu gads.

Tiek lēsts, ka visās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs, izņemot Lietuvu, Ungāriju un Zviedriju, bruto valdības parāda attiecība pret

IKP 2011. gadā ir palielinājusies. Valdības parāda rādītāja sarakumu Ungārijā noteica tikai minētā bijušā privātā pensiju līmeņa aktīvu daļēja izmantošana valdības parāda dzēšanai. Ungārijā un Lielbritānijā valdības parāda attiecība pret IKP saglabājās virs 60% atsaucēs vērtības.

MAKSĀJUMU BILANCES NORISES

2011. gadā lielākajā daļā ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu apvienotā tekošā konta un kapitāla konta bilance (procentos no IKP) vai nu uzlabojās, vai saglabājās pamatā nemainīga (sk. 10. tabulu). Bulgārijai bija pirmais apvienotā tekošā konta un kapitāla konta pārpalikums kopš pievienošanās ES, savukārt Ungārijā pārpalikums palielinājās. Rumānijā deficīts samazinājās. Latvijai un Lietuvai joprojām bija pārpalikums, bet, neraugoties uz spēcīgu eksportu, šis pārpalikums bija mazāks nekā 2010. gadā. Tas lielā mērā atspoguļoja lielāku importa pieprasījumu, ko stimulēja būtisks IKP pieaugums, kā arī ienākumu konta situācijas pasliktināšanos. Polijā un Čehijas Republikā, kur, sākoties pasaules finanšu krīzei, deficīts

10. tabula. Ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu un euro zonas maksājumu bilance

(% no IKP)												
	Apvienotā tekošā konta un kapitāla konta bilance				Neto tiešo investīciju plūsmas				Neto citu ieguldījumu plūsmas			
	2008	2009	2010	2011 ¹⁾	2008	2009	2010	2011 ¹⁾	2008	2009	2010	2011 ¹⁾
Bulgārija	-22.3	-7.6	-0.5	2.2	17.5	7.2	4.4	2.9	17.0	-2.0	-3.0	-4.6
Čehijas Republika	-1.4	-1.0	-2.2	-2.2	0.9	1.0	2.6	0.8	1.7	-1.4	-1.8	2.1
Dānija	2.9	3.3	5.6	6.9	-3.3	-0.8	-3.5	-2.3	2.1	3.8	4.1	-11.2
Latvija	-11.6	11.1	4.9	1.3	3.0	0.6	1.5	5.1	7.6	-9.8	-1.1	-3.6
Lietuva	-11.1	7.8	4.2	3.2	3.4	-0.4	1.8	2.9	5.8	-10.7	-9.0	-2.5
Ungārija	-6.3	1.0	2.9	3.0	2.7	-0.2	0.4	-0.3	16.9	9.2	0.4	-2.7
Polija	-5.4	-2.2	-2.8	-2.7	2.0	1.9	0.7	1.2	6.0	3.1	2.0	0.8
Rumānija	-11.1	-3.6	-4.3	-4.2	6.7	3.0	1.8	0.7	6.5	2.3	4.9	1.9
Zviedrija	8.6	6.9	6.5	7.4	1.2	-3.9	-5.6	-4.9	9.4	-9.9	-9.0	-7.1
Lielbritānija	-1.3	-1.5	-3.1	-2.7	-2.6	1.2	0.9	-1.5	-9.8	-3.0	0.0	10.0
ES7 ²⁾	-6.8	-1.4	-1.7	-1.6	3.4	1.8	1.4	1.1	7.1	1.8	0.9	0.2
ES10 ³⁾	-1.4	-0.2	-1.0	-0.5	-0.7	0.7	0.0	-1.3	-2.5	-1.9	-0.5	3.8
Euro zona	-0.2	-0.4	-0.2	-0.5	-1.2	-0.6	-0.8	0.3	-1.9	-0.6	-2.8	-3.1

Avots: ECB.

1) 2011. gada dati ir četru ceturkšņu vidējais rādītājs līdz 2011. gada 3. ceturksnim.

2) ES7 kopējais rādītājs ietver septiņas ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis, kuras pievienojās ES 2004. vai 2007. gadā.

3) ES10 kopējais rādītājs ietver 10 ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis 2011. gada 31. decembrī.

bija mazāks, apvienotā tekošā konta un kapitāla konta bilance būtiski nemainījās. Vienlaikus Lielbritānijas deficīts samazinājās, savukārt Dānijas un Zviedrijas nozīmīgais pārpalikums palielinājās vēl vairāk.

Runājot par finansējumu, ārvalstu tiešo investīciju ieplūdes 2011. gadā kļuva mazākas gandrīz visās ārpus euro zonas esošajās valstīs, kuras ES pievienojās 2004. gadā vai vēlāk. Lielbritānija kļuva par tiešo investīciju neto eksportētāju, savukārt Dānijā un Zviedrijā joprojām bija vērojams investīciju negatīvā saldo palielinājums. Dānija un Ungārija saņēma būtiskus portfeļieguldījumus, savukārt no Latvijas un Lielbritānijas portfeļieguldījumi aizplūda. Attiecībā uz citiem ieguldījumiem 2011. gadā daudzās valstīs joprojām bija vērojams ieguldījumu negatīvais saldo vai pozitīvā saldo samazinājums, kas, iespējams, bija saistīts ar notiekošo kredītsaistību apjoma samazināšanu. Latvijā un Rumānijā privātā kapitāla ieplūdes joprojām papildināja

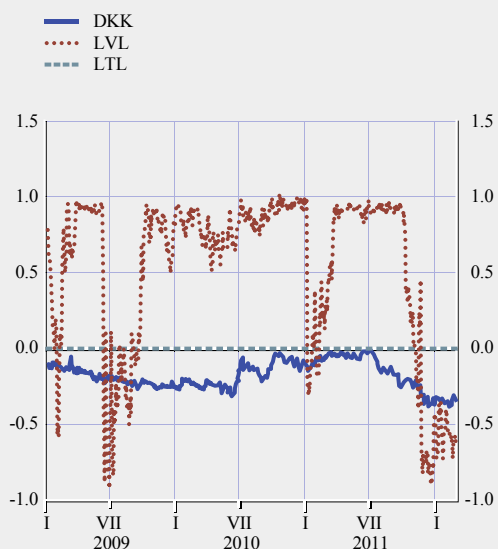
starptautisko organizāciju nodrošinātais finansiālais atbalsts.

VALŪTAS KURSU DINAMIKA

Valūtas kursu dinamiku ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs 2011. gadā spēcīgi ietekmēja atsevišķu valstu valūtas kursa režīmi. Dānijas, Latvijas un Lietuvas valūta piedalījās Valūtas kursa mehānismā II (VKM II). Latvijas latam un Lietuvas litam tika piemērots standarta svārstību koridors $\pm 15\%$ no centrālā kursa attiecībā pret euro, un Dānijas kronai tika piemērots šaurāks svārstību koridors $\pm 2.25\%$ (sk. 27. att.). Papildus dalībai VKM II atsevišķos gadījumos pastāvēja attiecīgo valstu vienpusējas saistības piemērot šaurāku svārstību koridoru vai saglabāt valūtas padomes režīmu. Šīs vienpusējas saistības nerada ECB nekādus papildu pienākumus. Konkrēti, Lietuvas lits tika pievienots VKM II, saglabājot izveidoto valūtas padomes mehānismu, savukārt Latvijas iestādes pieņēma lēmumu saglabāt centrālajam kursam attiecībā pret euro atbilstošo lata kursu, nosakot $\pm 1\%$ svārstību koridoru. 2011. gada laikā Lietuvas lita kurss atbilda

27. attēls. Norises to ES valstu valūtās, kuras piedalās VKM II

(dienas dati; novirze no centrālās paritātes; procentu punktos)

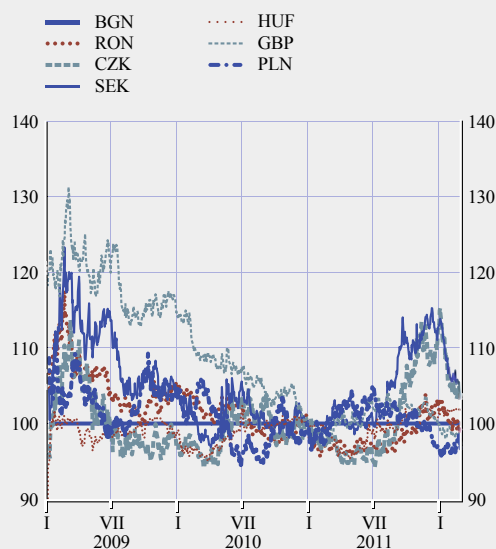

Avots: ECB.

Piezīmes. Pozitīva (negatīva) novirze no centrālā kursa attiecībā pret euro norāda, ka valūtas kurss ir koridora augšējā (apakšējā) daļā. Dānijas kronai svārstību koridors ir $\pm 2.25\%$. Pārējām valūtām tiek piemērots standarta svārstību koridors $\pm 15\%$. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2012. gada 2. martā.

28. attēls. Norises to ES valstu valūtu kursos attiecībā pret euro, kuras nepiedalās VKM II

(dienas dati; indekss: 2011. gada 3. janvāris = 100)

Avots: ECB.

Piezīmes. Pieaugums (samazinājums) norāda uz valūtas kursa kāpumu (kritumu). Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2012. gada 2. martā.

tā centrālajam kursam, savukārt Latvijas lats attiecībā pret euro svārstījās vienpusēji noteiktā $\pm 1\%$ svārstību koridora robežās.

Runājot par ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu valūtām, kuras 2011. gadā nepiedalījās VKM II, var izdalīt divus valūtas kursu dinamikas posmus. 1. pusgadā Čehijas kronas, Ungārijas forinta un Rumānijas lejas kurss attiecībā pret euro mēreni paaugstinājās, bet Polijas zlots attiecībā pret euro pamatā saglabājās stabils (sk. 28. att.). Šīs norises galvenokārt atspoguļoja labvēlīgas tautsaimniecības attīstības perspektīvas attiecīgajās valstīs, kā arī noskaņojuma uzlabošanu euro zonā, kas ir šo valstu galvenais tirdzniecības partneris. Tomēr 2011. gada 2. pusgadā arvien lielāka izvaiŗšanās no riska pasaulē veicināja minēto valūtu kursa kritumu attiecībā pret euro. Ungārijā forinta kurss samazinājās, atjaunojoties bažām par centrālās bankas neatkarību un pārtraucot sarunas starp SVF, ES un Ungārijas valdību par jaunu piesardzības kredītlīgumu (sk. arī 9. ielikumu).

Pretējas norises bija vērojamas saistībā ar Lielbritānijas sterliņu mārciņas kursa svārstībām attiecībā pret euro – 2011. gada 1. pusgadā tas samazinājās, bet 2. pusgadā būtiski pieauga. Pēc Zviedrijas kronas kursa krasā kāpuma attiecībā pret euro 2009. un 2010. gadā, ko ietekmēja Zviedrijas tautsaimniecības strauja atveseļošanās, 2011. gadā krona pamatā saglabājās stabila. Bulgārijas levas kurss attiecībā pret euro arī nemainījās, atspoguļojot uz euro balstītu valūtas padomes mehānismu.

FINANŠU NORISES

Kopumā 2011. gadā finanšu tirgus apstākļi ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs pasliktinājās. Ilgtermiņa procentu likmes, ko nosaka pēc 10 gadu obligāciju peļņas likmēm, samazinājās vai saglabājās pamatā nemainīgas visās valstīs, izņemot Ungāriju un Lietuvu, un kredītriska prēmijas, ko nosaka kredītriska mijmaiņas darījumi (KMD), palielinājās visās valstīs. KMD apjoms visvairāk palielinājās Ungārijā. Papildus konkrētām

valstīm raksturīgiem faktoriem valstu riska prēmiju vispārēju paaugstināšanu veicināja lielāka investoru nevēlēšanās uzņemties risku saistībā ar finanšu satricinājuma atkārtotu pastiprināšanos euro zonā. Attiecībā uz naudas tirgiem procentu likmes palielinājās visās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs, izņemot Bulgāriju, Čehijas Republiku, Dāniju un Rumāniju, daļēji monetārās politikas procentu likmju paaugstināšanas dēļ.

Situācija akciju tirgos ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs 2011. gadā kopumā būtiski pasliktinājās, vidēji ar euro zonas akciju tirgiem salīdzināmā līmenī (kritums aptuveni par 20%). Mazākais akciju cenu kritums bija Lielbritānijā un Dānijā, turpretī Čehijas Republikas un Bulgārijas tirgū bija vērojams vislielākais sarukums.

MONETĀRĀ POLITIKA

Cenu stabilitāte ir monetārās politikas galvenais mērķis visās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs. Tomēr monetārās politikas stratēģija dažādās valstīs joprojām ievērojami atšķirās (sk. 11. tabulu).

Līdz 2011. gada jūlijam daudzas ārpus euro zonas esošo ES valstu centrālās bankas, t.sk. *Danmarks Nationalbank*, *Magyar Nemzeti Bank*, *Narodowy Bank Polski* un *Sveriges Riksbank*, vairākos posmos paaugstināja galvenās monetārās politikas procentu likmes, neitralizējot gaidāmo inflācijas spiedienu vai, Dānijas gadījumā, reaģējot uz ECB procentu likmju pārmaiņām. Tautsaimniecības perspektīvai 2. pusgadā pasliktinoties, novembrī un decembrī *Danmarks Nationalbank* samazināja galveno monetārās politikas procentu likmi atbilstoši galveno ECB

11. tabula. Ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu oficiālās monetārās politikas stratēģijas

	Monetārās politikas stratēģija	Valūta	Raksturojums
Bulgārija	Valūtas kursa mērķis	Bulgārijas leva	Valūtas kursa mērķis: piesaiste euro, nosakot, ka 1 EUR = 1.95583 BGN valūtas padomes mehānisma ietvaros.
Čehijas Republika	Inflācijas mērķis	Čehijas krona	Inflācijas mērķis: 2% ±1 procentu punkts. Pārvaldīts peldošs valūtas kurss.
Dānija	Valūtas kursa mērķis	Dānijas krona	Dalība VKM II, nosakot ±2.25% pieļaujamo svārstību koridoru ap DKK centrālo kursu attiecībā pret euro (1 EUR = 7.46038 DKK).
Latvija	Valūtas kursa mērķis	Latvijas lats	Dalība VKM II, nosakot ±15% pieļaujamo svārstību koridoru ap lata centrālo kursu attiecībā pret euro (1 EUR = Ls 0.702804). Latvija saglabā ±1% pieļaujamo svārstību koridoru kā vienpusējas saistības.
Lietuva	Valūtas kursa mērķis	Lietuvas lits	Dalība VKM II, nosakot ±15% pieļaujamo svārstību koridoru ap LTL centrālo kursu attiecībā pret euro (1 EUR = 3.45280 LTL). Lietuva saglabā valūtas padomes mehānismu kā vienpusējas saistības.
Ungārija	Inflācijas mērķis	Ungārijas forints	Inflācijas mērķis: 3% ±1 procentu punkts vidējā termiņa mērķis kopš 2007. gada. Brīvi peldošs valūtas kurss.
Polija	Inflācijas mērķis	Polijas zlots	Inflācijas mērķis: 2.5% ±1 procentu punkts (PCI 12 mēnešu kāpuma temps). Brīvi peldošs valūtas kurss.
Rumānija	Inflācijas mērķis	Rumānijas leja	Inflācijas mērķis: 3% ±1 procentu punkts 2011. gada un 2012. gada beigās. 2.5% ±1 procentu punkts no 2013. gada beigām. Pārvaldīts peldošs valūtas kurss.
Zviedrija	Inflācijas mērķis	Zviedrijas krona	Inflācijas mērķis: PCI kāpuma temps – 2%. Brīvi peldošs valūtas kurss.
Lielbritānija	Inflācijas mērķis	Lielbritānijas sterliņu mārciņa	Inflācijas mērķis: 2%, to nosaka pēc PCI 12 mēnešu kāpuma. Ja novirze pārsniedz 1 procentu punktu, <i>Bank of England</i> prezidentam Monetārās politikas komitejas vārdā jāraksta atklāta vēstule finanšu ministram. Brīvi peldošs valūtas kurss.

Avots: ECB.

Piezīme. Lielbritānijai PCI ir identisks SPCI.

procentu likmju pazeminājumam. 2011. gada novembrī un 2012. gada janvārī un februārī *Banca Națională a României* arī samazināja galveno monetārās politikas procentu likmi, ņemot vērā labvēlīgākas inflācijas tendences. Turpretī *Magyar Nemzeti Bank* 2011. gada novembrī un decembrī vēl vairāk paaugstināja bāzes likmi, lai ierobežotu Ungārijas forinta kursa kritumu, kas varēja izraisīt inflācijas mērķa pārsniegšanu un palielināt finanšu sistēmas ievainojamību.

Attiecībā uz citiem monetārās politikas pasākumiem *Danmarks Nationalbank* veica intervences valūtas tirgū un vairākos posmos samazināja norēķinu kontu procentu likmi un noguldījumu sertifikātu procentu likmes, lai saglabātu stabili valūtas kursu attiecībā pret euro pēc tam, kad vasarā pastiprinājās kapitāla ieplūdes. *Banca Națională a României* saistībām ārvalstu valūtās ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem pazemināja obligāto rezervju normu no 25% uz 20%, lai turpinātu pakāpenisku saskaņošanu ar ECB standartiem. 2012. gada janvārī Latvijas Banka saistībām ar termiņu ilgāku par 2 gadiem samazināja rezervju normu no 3% uz 2% un citām saistībām – no 5% uz 4%, tādējādi radot labvēlīgākus kreditēšanas apstākļus. Pasliktinoties tautsaimniecības perspektīvām un pastiprinoties riskam, ka inflācija vidējā termiņā varētu nesasniegt 2% mērķi, *Bank of England* oktobrī palielināja aktīvu pirkšanas programmas apjomu par 75 mljrd. Lielbritānijas sterliņu mārciņām (līdz 275 mljrd. Lielbritānijas sterliņu mārciņu).

Aizsargājamo objektu sarakstā iekļautā Tīrgus halle, kurā agrāk bija Frankfurtes augļu un dārzeņu vairumtirdzniecības tīrgus. Tā celta 1926.–1928. gadā saskaņā ar projektu, ko izstrādājis profesors Martins Elzēssers (*Martin Elsaesser*), kurš tajā laikā bija Frankfurtes pie Mainas pilsētplānošanas vadītājs. Tīrgus halles restaurācijas darbi ietver veco cementa javas savienojumu izņemšanu un aizstāšanu halles abos spārnos izvietoto ēku ķieģeļu fasādēs.

Ķieģeļu fasāžu savienojumu raksts bija viena no Tīrgus halles īpašajām iezīmēm. Sākotnējā projektā ķieģeļu rindu horizontālās līnijas bija akcentētas, variējot ne vien savienojumu platumu, bet arī krāsu. Tāpēc horizontālie savienojumi bija platāki un pildīti ar gaišu javu, savukārt vertikālie – šaurāki un pildīti ar tumšu javu. Veicot savienojumu rūpīgu restaurāciju, paredzēts atdarināt šo fasāžu sākotnējo iezīmi.

Austrumu spārna ēkas restaurācija 2011. gadā tika pabeigta, savukārt rietumu spārna ēkā darbi tika uzsākti 2011. gada pavasarī. Visi restaurācijas darbi veikti ar kultūras pieminekļu aizsardzības iestāžu atļauju.

2. NODAĻA

**CENTRĀLĀS BANKAS
OPERĀCIJAS
UN DARBĪBA**

I. MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJAS, VALŪTAS MAIŅAS DARĪJUMI UN IEGULDĪJUMU AKTIVITĀTES

I.1. MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJAS

2011. gadā izmantotie Eurosistēmas monetārās politikas instrumenti ietver atklātā tirgus operācijas, piemēram, galvenās refinansēšanas operācijas (GRO), ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas (ITRO) un precizējošās operācijas, kā arī pastāvīgās iespējas un obligāto rezervju prasības. Eurosistēma izmantoja arī nestandarta pasākumus, t.sk. otro "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" un "Vērtspapīru tirgu programmu".

2011. gadā Padome četras reizes mainīja galvenās ECB procentu likmes (sk. 29. att.). 2011. gada 13. aprīlī GRO procentu likme, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likme un noguldījumu iespējas procentu likme tika paaugstināta par 25 bāzes punktiem (attiecīgi līdz 1.25%, 2.00% un 0.50%). Pēc tam visas galvenās ECB procentu likmes vēlreiz tika palielinātas par 25 bāzes punktiem ar 13. jūliju. Padome nolēma samazināt visas galvenās

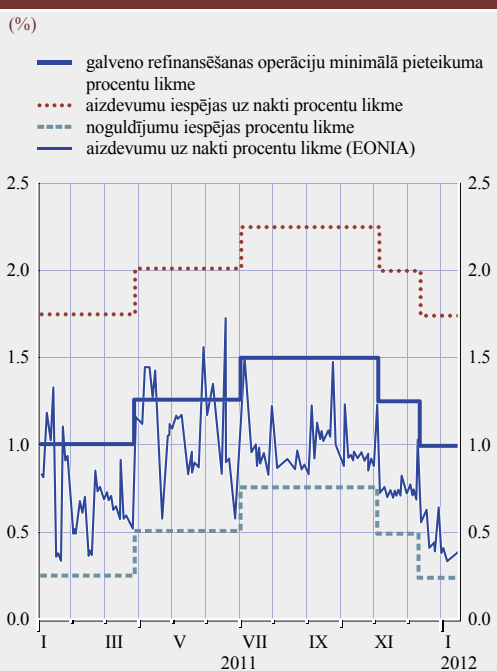
ECB procentu likmes par 25 bāzes punktiem ar 9. novembri. 14. decembrī visas galvenās procentu likmes vēlreiz tika pazeminātas par 25 bāzes punktiem, tādējādi atgriežoties pie gada sākumā esošā līmeņa, t.i., attiecīgi 1.00%, 1.75% un 0.25%. Procentu likmju koridors saglabājās 150 bāzes punktu diapazonā (75 bāzes punkti abos virzienos no GRO fiksētās procentu likmes).

Arī 2011. gadā monetārās politikas īstenošanu noteica Eurosistēmas centieni rast risinājumu spriedzei vairākos finanšu tirgu segmentos un monetārās politikas transmisijas mehānisma pasliktinājumam. GRO un ITRO turpināja piemērot pilna apjoma piešķirumu un fiksētas procentu likmes izsoles procedūras. Tāpēc refinansēšanas operāciju atlikums apgrozībā joprojām bija atkarīgs no darījuma partneru pieprasījuma, tādējādi atspoguļojot to likviditātes izvēli. 2011. gada 1. pusgadā banku sistēmas likviditātes pieprasījums no Eurosistēmas bija samērā stabils (aptuveni 600 mljrd. euro), taču krasi palielinājās 2. pusgadā, līdz gada beigām sasniedzot vairāk nekā 1 trlj. euro (sk 31. att.).

2011. gadā¹ euro zonas banku sistēmas vidējais dienas likviditātes vajadzību apjoms bija 470 mljrd. euro (par 16% mazāks nekā 2010. gadā). Galvenais sarukuma iemesls bija autonomo faktoru samazināšanās² (par 25%; vidēji līdz 260 mljrd. euro; sk. 30. att.). 2011. gadā vidējais obligāto rezervju prasību apjoms nedaudz saruka (līdz 208 mljrd. euro; 2010. gadā – 212 mljrd. euro). 2011. gadā mēneša vidējās virsrezerves bija 2.53 mljrd. euro – lielākas nekā iepriekšējos gados (2010. gadā – 1.26 mljrd. euro; 2009. gadā – 1.03 mljrd. euro).

Liels likviditātes pārpalikums (t.i., starpība starp Eurosistēmas nodrošināto likviditāti un

29. attēls. ECB procentu likmes un aizdevumu uz nakti procentu likme

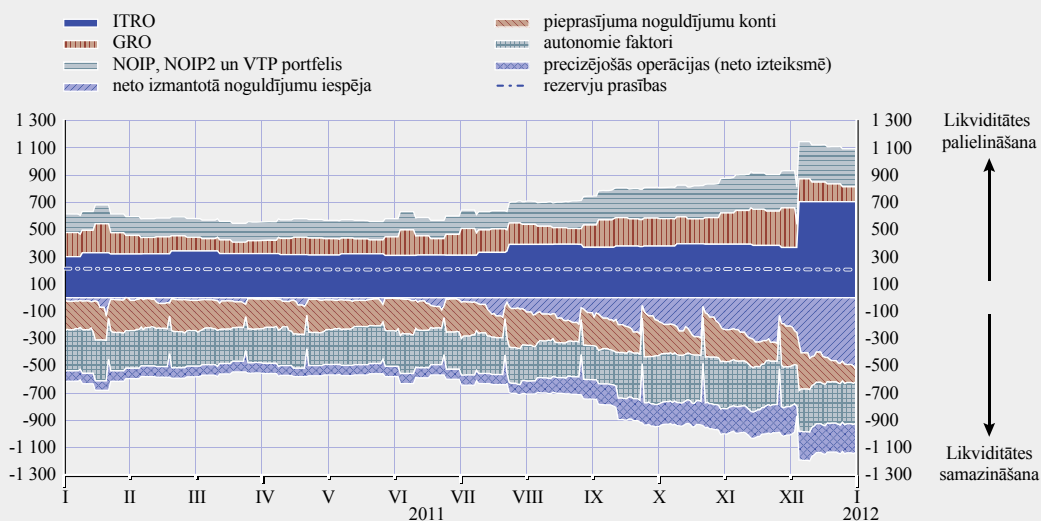
Avots: ECB.

1 Šis periods ietver 12 pilnus 2011. gada obligāto rezervju prasību izpildes periodus – no 2011. gada 19. janvāra līdz 2012. gada 17. janvārim.

2 Autonomie faktori ir tādi Eurosistēmas bilances posteņi (piemēram, banknotes apgrozībā un valdības noguldījumi), kuri ietekmē kredītiestāžu pieprasījuma noguldījumu kontu turējumus, bet nav tiešā ECB likviditātes pārvaldības funkcijas kontrolē.

30. attēls. Euro zonas likviditātes faktori 2011. gadā

(mljrd. euro)

Avots: ECB.

banku sistēmas likviditātes vajadzībām) apjoms izraisīja ievērojamu noguldījumu iespējas izmantošanas kāpumu. Vidējais dienā izmantotais noguldījumu iespējas apjoms 2011. gada 1. pusgadā bija aptuveni 25 mljrd. euro, stabili palielinoties no 87 mljrd. euro 1. augustā līdz 528 mljrd. euro 2011. gada 12. obligāto rezervju prasību izpildes perioda beigās.

ATKLĀTĀ TIRGUS OPERĀCIJAS

Lai pārvaldītu likviditāti naudas tirgū, Eurosistēma pašlaik izmanto GRO, regulāras ITRO, speciāla termiņa refinansēšanas operācijas ar dzēšanas termiņu viens rezervju prasību izpildes periods, papildu ITRO un precizējošās operācijas. Visām likviditāti palielinošām operācijām jābūt pilnībā nodrošinātām ar ķīlu.

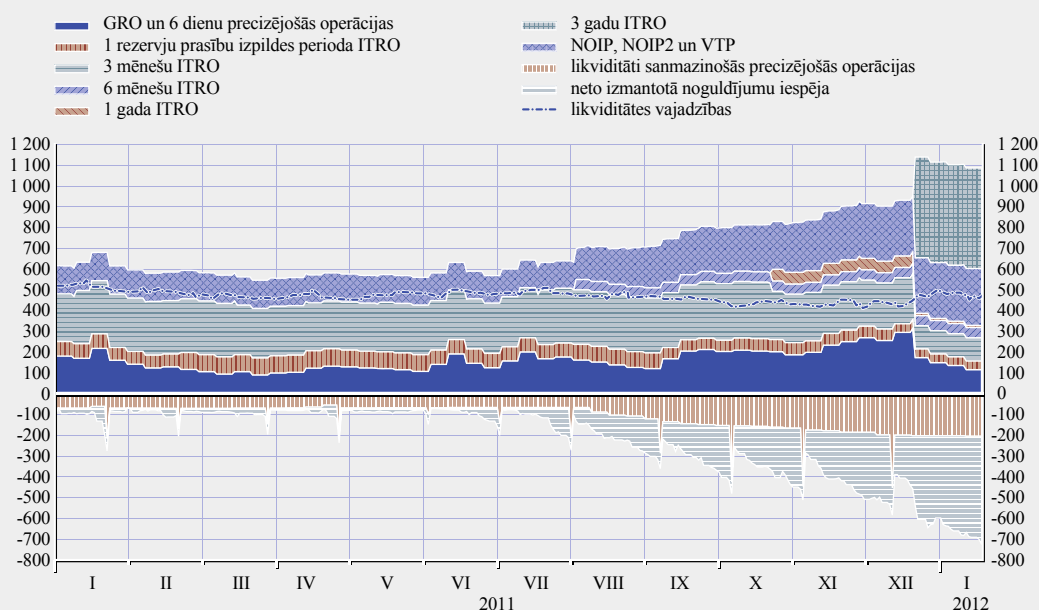
GRO ir regulāras operācijas, kas tiek veiktas katru nedēļu, parasti ar termiņu 1 nedēļa. Tās ir galvenais ECB monetārās politikas nostājas paušanas instruments. 2011. gadā visas 52 GRO veiktas kā fiksētas procentu likmes izsoles procedūras, kurās apmierināti visi pieteikumi. Atbilstošo darījuma partneru skaits 2011. gadā palielinājās līdz 2 319 (2010. gadā – 2 267).

2011. gadā GRO piedalījās vidēji 190 darījuma partneru. Vidējais GRO piešķiruma apjoms bija 156 mljrd. euro (2010. gadā – 133.8 mljrd. euro), savukārt vidējais piešķiruma apjoms 1. pusgadā bija aptuveni par 42% mazāks nekā 2. pusgadā. 2011. gadā vismazākais darījuma partneru – GRO dalībnieku – skaits (126) tika fiksēts operācijā ar norēķinu 7. septembrī un vismazākais GRO apjoms (84.5 mljrd. euro) tika piešķirts operācijā ar norēķinu 6. aprīlī. Visvairāk dalībnieku (371) bija 2. februārī, bet vislielākais piešķiruma apjoms (291.6 mljrd. euro) fiksēts 14. decembrī.

2011. gadā regulārajās 3 mēnešu ITRO, speciāla termiņa refinansēšanas operācijās un papildu ITRO piešķirtās likviditātes dienas vidējais atlikums bija 373 mljrd. euro. Dalība regulārajās 3 mēnešu ITRO bija svārstīga visu 2011. gadu, ar minimālo izsolīto apjomu (29.7 mljrd. euro) decembrī un maksimālo (140.6 mljrd. euro) – septembrī; vidējais apjoms – 72.7 mljrd. euro. Vidējais piešķirtais apjoms 1 mēneša speciāla termiņa refinansēšanas operācijās bija 66.8 mljrd. euro, vidējais darījuma partneru skaits – 47. ITRO ar 6 mēnešu

31. attēls. Monetārās politikas operāciju atlikumi

(mljrd. euro)

Avots: ECB.

termiņu, par kuru norēķins veikts 11. augustā, piedalījās 114 darījuma partneru par kopējo summu 49.8 mljrd. euro. Visbeidzot, 3 gadu papildu ITRO³, par kuru norēķins veikts 22. decembrī, piedalījās 523 darījuma partneri par kopējo summu 489.2 mljrd. euro, kurā ietverti arī 45.7 mljrd. euro, kas tika pārcelti no 12 mēnešu papildu ITRO, kuras izsole notika 2011. gada oktobrī. Kopumā 123 darījuma partneri izmantoja iespēju pārcelt savus līdzekļus uz šo operāciju, savukārt 58 nolēma saglabāt savus aizņēmumus minētajā 12 mēnešu papildu ITRO, kuras atlikums pēc tam bija 11.2 mljrd. euro.

Papildus atklātā tirgus operācijām, ko izmanto monetārās politikas īstenošanai, ECB var arī nodrošināt atbilstošos darījuma partnerus ar likviditāti citās valūtās (sk. 1.2. sadaļu).

"VĒRTSPAPĪRU TIRGU PROGRAMMA"

2010. gada maijā Padome nolēma izveidot "Vērtspapīru tirgu programmu" (VTP). Šīs pagaidu programmas mērķis ir risināt dažos

euro zonas parāda vērtspapīru tirgus segmentos radušās problēmas un atjaunot pienācīgu monetārās politikas transmisijas mehānismu. Programmu īsteno Eurosistēmas portfeļu pārvaldītāji, kas veic konkrētu euro zonas valstu valdības parāda vērtspapīru pirkumus tirgus intervencēs. 2011. gadā VTP ietvaros kopā tika nopirkti vērtspapīri 144.6 mljrd. euro apjomā, un lielākā daļa pirkumu tika veikti periodā starp ECB prezidenta 2011. gada 7. augusta paziņojumu par aktīvu VTP izmantošanu un gada beigām. Līdz 2011. gada 30. decembrim Eurosistēma VTP ietvaros bija iegādājusies vērtspapīrus kopā aptuveni 211.4 mljrd. euro apjomā.⁴

3 Šīs ITRO procentu likme ir vienāda ar šīs operācijas termiņa laikā veikto GRO vidējo procentu likmi. Pēc 1 gada (t.i., sākot ar 2012. gada 26. decembri) darījuma partneriem būs iespēja atmaksāt katru nedēļu (t.i., katru trešdienu) aizņemtus līdzekļus (vai daļu no tiem).

4 Sīkāku informāciju par VTP sniedz ECB 2010. gada 10. maija paziņojums preseī, ECB 2010. gada 14. maija lēmums, ar ko izveido "Vērtspapīru tirgu programmu", un dati, ko publicē kā daļu no Eurosistēmas nedēļas finanšu pārskata.

OTRĀ "NODROŠINĀTO OBLIGĀCIJU IEGĀDES PROGRAMMA"

2011. gada 6. oktobrī ECB Padome nolēma uzsākt jaunu "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" (NOIP2). Šo programmu ieviesa, lai atvieglotu finansējuma apstākļus bankām un uzņēmumiem un rosinātu bankas saglabāt vai palielināt savu klientu kredītēšanu. Programma ļauj Eurosistēmai iegādāties atbilstošas euro denominētas euro zonā emitētas nodrošinātās obligācijas ar paredzamo nominālvērtību 40 mljrd. euro. Pirkumi tiek veikti gan sākotnējos, gan otrreizējos tirgos, balstoties uz noteiktiem kvalificējošiem kritērijiem. Paredzams, ka programma tiks pilnībā ieviesta ne vēlāk kā līdz 2012. gada oktobra beigām. Līdz 2011. gada 30. decembrim bija nopirkta nodrošinātās obligācijas 3.1 mljrd. euro apjomā. Padome arī nolēma ļaut izmantot NOIP2 portfeli vērtspapīru aizdevumiem. Aizdevumi ir brīvprātīgi, un tos veic, izmantojot vērtspapīru aizdevumu iespējas, ko piedāvā centrālie vērtspapīru depozitāriji, vai arī saskaņotu *repo* darījumu veidā ar atbilstošiem darījuma partneriem.

Iepriekšējā "Nodrošināto obligāciju iegādes programma" (NOIP) tika pabeigta 2010. gadā. Minētās programmas ietvaros 1 gada laikā (no 2009. gada 1. jūlija līdz 2010. gada 30. jūnijam) tika veikta obligāciju iegāde ar nominālo vērtību 60 mljrd. euro. Kopš 2010. gada marta vērtspapīru turējumi šīs programmas ietvaros var tikt izmantoti vērtspapīru aizdevumiem atbilstošiem darījuma partneriem pēc pieprasījuma pret atbilstošu nodrošinājumu. Lai gan šī kredītēšanas aktivitāte apjoma ziņā joprojām bija neliela, tiek uzskatīts par lietderīgu, ka tirgus pienācīgai funkcionēšanai vērtspapīru turējumi šīs programmas ietvaros principā ir pieejami aizdevumiem.

PRECIZĒJOŠĀS OPERĀCIJAS

Lai absorbētu ar VTP palīdzību piešķirto likviditāti, ECB katru nedēļu veica likviditāti samazinošas precizējošās operācijas, piesaistot termiņnoguldījumus ar termiņu 1 nedēļa, un to nedēļas apjoms atbilda VTP operāciju apjomam,

par kurām veikts norēķins līdz iepriekšējai piektdienai. Šīs precizējošās operācijas tika organizētas kā mainīgas procentu likmes izsoles procedūras ar maksimālo pieteikuma procentu likmi, kas vienāda ar attiecīgās GRO procentu likmi. Turklāt ECB veica precizējošās operācijas, lai novērstu likviditātes nesabalansētību rezervju prasību izpildes perioda pēdējā dienā. Notika 12 likviditāti samazinošas operācijas ar termiņu 1 diena, ko veica kā mainīgas procentu likmes izsoles procedūras ar maksimālo pieteikuma procentu likmi, kas vienāda ar GRO fiksēto procentu likmi. Ar šo operāciju palīdzību vidēji tika absorbēti 154 mljrd. euro, piedaloties 136 darījuma partneriem. Kopš 2011. gada 14. decembra precizējošās operācijas rezervju prasību izpildes perioda pēdējā dienā ir uz laiku pārtrauktas. Saistībā ar 3 gadu ITRO 141.9 mljrd. euro tika piešķirti 1 dienas likviditāti palielinošā precizējošā operācijā, par kuru norēķins veikts 2011. gada 21. decembrī.

PASTĀVĪGĀS IESPĒJAS

Darījuma partneri pēc savas iniciatīvas var izmantot abas pastāvīgās iespējas, lai saņemtu likviditāti darījumos uz nakti pret atbilstošu nodrošinājumu vai arī lai Eurosistēmā veiktu noguldījumus uz nakti. 2011. gada beigās 2 605 darījuma partneriem bija pieeja aizdevumu iespējai uz nakti, bet 2 976 darījuma partneriem – noguldījumu iespējai. Noguldījumu iespēja tika ļoti plaši izmantota, īpaši 2011. gada 2. pusgadā, augstāko līmeni (452 mljrd. euro) sasniedzot 2011. gada 27. decembrī (vēl augstāks līmenis sasniegts 2012. gada 17. janvārī – 528 mljrd. euro). Vidējais dienā izmantotais noguldījumu iespējas apjoms bija 120 mljrd. euro (2010. gadā – 145.9 mljrd. euro un 2009. gadā – 109 mljrd. euro). 2011. gadā noguldījumu iespējas izmantošanas tendence visos rezervju prasību izpildes periodos kopumā bija līdzīga: katra perioda sākumā apjoms bija mazāks, bet pēc tam pieauga, jo arvien vairāk darījuma partneru izpildīja savas rezervju prasības. Vidējais dienā izmantotais aizdevumu iespējas uz nakti apjoms bija 2.1 mljrd. euro (2010. gadā – 0.62 mljrd. euro).

OBLIGĀTO REZERVJU SISTĒMA

Euro zonas kredītiestādēm obligātās rezerves jātur Eurosistēmas pieprasījuma noguldījumu kontos. Tāpat kā līdz šim (kopš 1999. gada), obligāto rezervju prasību apjoms 2011. gadā bija 2% no kredītiestāžu rezervju bāzes (vidēji 208 mljrd. euro; par 2% zemāks nekā 2010. gada vidējais rādītājs). Eurosistēma atlīdzina rezervju turējumus atbilstoši GRO procentu likmei, tāpēc obligāto rezervju sistēma banku sektoram neuzliek nodokli. Ņemot vērā pilna apjoma piešķiruma politiku, ko 2011. gadā piemēroja GRO, Padome atzina, ka naudas tirgus nosacījumu ietekmēšanai obligāto rezervju sistēmu nav nepieciešams izmantot tādā pašā apjomā kā normālos apstākļos. Tāpēc Padome 8. decembrī nolēma samazināt rezervju normu līdz 1%, sākot ar rezervju prasību izpildes periodu, kas sākas 2012. gada 18. janvārī, lai veicinātu banku aizdevumus un likviditāti euro zonas naudas tirgū.

KREDĪTOOPERĀCIJU ATBILSTOŠIE AKTĪVI

Saskaņā ar ECBS Statūtu 18.1. pantu un centrālo banku praksi visā pasaulē visām Eurosistēmas kredītooperācijām jābūt pietiekamam nodrošinājumam. Pietiekamības jēdziens nozīmē to, ka Eurosistēma lielā mērā pasargāta no zaudējumiem savās kredītooperācijās (detalizētu riska pārvaldības jautājumu izklāstu sk. tālāk).

Eurosistēma visās savās kredītooperācijās kā nodrošinājumu pieņem plašu aktīvu klāstu. Šī Eurosistēmas nodrošinājuma sistēmas iezīme vienlaikus ar to, ka pieeja Eurosistēmas atklātā tirgus operācijām nodrošināta plašam darījuma partneru lokam, bijusi būtiska, veicinot monetārās politikas īstenošanu finanšu spriedzes laikā. Darbības principiem piemērotais elastīgums ļāvis finanšu krīzes laikā Eurosistēmai nodrošināt nepieciešamo likviditāti, lai uzlabotu naudas tirgus pavājināto darbību, darījuma partneriem neizjūtot lielu nodrošinājuma trūkumu.

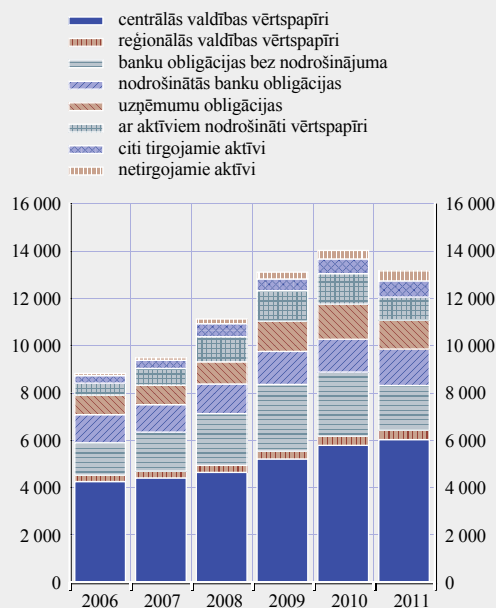
Kopš 2011. gada 1. janvāra noguldījumi ar noteiktu termiņu tiek pieņemti kā atbilstošs nodrošinājums Eurosistēmas standarta

sistēmā. Taču šos instrumentus kā atbilstošu nodrošinājumu jau pieņēma pēc tam, kad 2008. gadā atbilstošā nodrošinājuma saraksts tika uz laiku paplašināts. Turklāt Padome 2011. gada 8. decembra sanāksmē saistībā ar citiem nestandarta monetārās politikas pasākumiem nolēma palielināt nodrošinājuma pieejamību.

2011. gadā vidējais atbilstošā nodrošinājuma apjoms bija 13.2 trlj. euro (par 6% mazāk nekā 2010. gadā; sk. 32. att.). Šī norise bija īpaši saistīta ar būtisku nenodrošināto banku obligāciju samazinājumu (galvenokārt sakarā ar dažu valsts garantiju izbeigšanos šīm obligācijām), kā arī ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru (ABS) sarukumu, kas lielā mērā saistīts ar stingrākām kredītreitingu prasībām, ko ieviesa ar 2011. gada 1. martu. Centrālās valdības vērtspapīri, kas sasniedza 6 trlj. euro apjomu, veidoja 46% no atbilstošā nodrošinājuma kopapjoma; apjoma ziņā nākamās bija nenodrošinātās banku obligācijas (1.9 trlj. euro jeb 14%) un nodrošinātās

32. attēls. Atbilstošais nodrošinājums aktīvu veidu dalījumā

(mljrd. euro; gada vidējie rādītāji)

Avots: ECB.

banku obligācijas (1.5 trlj. euro jeb 12%). Atbilstošā nodrošinājuma sarakstā ietilpst gan tirgojamie aktīvi, gan netirgojamie aktīvi, galvenokārt kredītprasības (t.i., banku aizdevumi). Atšķirībā no tirgojamiem aktīviem potenciāli atbilstošo netirgojamo aktīvu apjoms nevar viegli izmērīt. Netirgojamo aktīvu apjoms, kas izmantots kā nodrošinājums, 2011. gadā sasniedza 0.4 trlj. euro.

2011. gadā vidējais darījuma partneru izmantotā nodrošinājuma apjoms samazinājās līdz 1 790 mljrd. euro (2010. gadā – 2 010 mljrd. euro; sk. 33. att.). Vienlaikus vidējais kredītu atlikums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu kritās aptuveni par 137 mljrd. euro, daļēji sakarā ar 1 gada ITRO termiņa beigām 2010. gada nogalē. Tādējādi noguldītā nodrošinājuma daļa, kas netika izmantota, lai segtu monetārās politikas operācijās izsniegtos kredītus, 2011. gadā palielinājās, savukārt absolūtais

apjoms nedaudz saruka. Tas liecina, ka vismaz kopumā Eurosistēmas darījuma partneri neizjuta nodrošinājuma trūkumu.

Attiecībā uz izmantotā nodrošinājuma struktūru (sk. 34. att.) netirgojamie aktīvi (galvenokārt kredītprasības un noguldījumi ar noteiktu termiņu) 2011. gadā kļuva par lielāko aktīvu kategoriju (23% no kopējuma; 2010. gadā – 18%). Atspoguļojot kopējā atbilstošā nodrošinājuma norises, ABS un nenodrošināto banku obligāciju īpatsvars samazinājās. Savukārt arī sakarā ar valsts parāda krīzi dažās euro zonas valstīs centrālās valdības obligāciju vidējais īpatsvars nedaudz pieauga (no 13% 2010. gadā līdz 14% 2011. gadā).

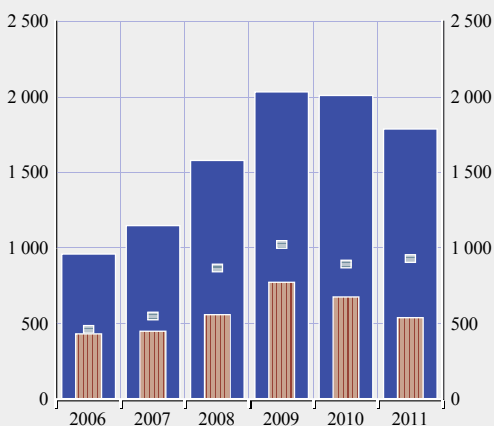
AR KREDĪTOPERĀCIJĀM SAISTĪTIE RISKA PĀRVALDĪBAS JAUTĀJUMI

Veicot monetārās politikas operācijas, Eurosistēma pakļauta darījuma partneru

33. attēls. Eurosistēmas kredītoperācijās izmantotā nodrošinājuma un monetārās politikas operāciju kredītu atlikuma attiecība

(mljrd. euro)

- izmantotais nodrošinājums kopā
- kredītu atlikums
- lielākais kredītu atlikums

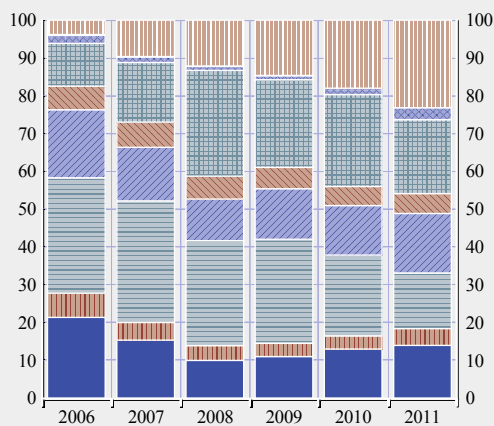
Avots: ECB.

Piezīme. Izmantotais nodrošinājums nozīmē aktīvus, kas noguldīti kā nodrošinājums valstīs, kur darbojas pūla sistēma, un aktīvus, kas izmantoti kā nodrošinājums valstīs, kur darbojas iezīmēšanas sistēma.

34. attēls. Nodrošinājumam izmantotie aktīvi (t.sk. kredītprasības) veidu dalījumā

(%; gada vidējie rādītāji)

- centrālās valdības vērtspapīri
- reģionālās valdības vērtspapīri
- nenodrošinātās banku obligācijas
- nodrošinātās banku obligācijas
- uzņēmumu obligācijas
- ar aktīviem nodrošināti vērtspapīri
- citi tirgojamie aktīvi
- netirgojamie aktīvi

Avots: ECB.

saistību neizpildes riskam. Šo risku mazina, pieprasot darījuma partneriem sniegt atbilstošu nodrošinājumu. Taču darījuma partnera saistību neizpildes gadījumā Eurosistēma būtu pakļauta arī kredītriskam un tirgus un likviditātes riskam, kas saistīti ar noregulējuma pasākumiem, kuri vērsti pret nodrošinājuma aktīviem. Turklāt likviditāti palielinošas operācijas ārvalstu valūtās pret euro denominētu nodrošinājumu ietver arī valūtas risku. Lai samazinātu visus šos riskus līdz pieņemamam līmenim, Eurosistēma par nodrošinājumu pieņemtajiem aktīviem nosaka augstus kredītstandartus, katru dienu novērtē nodrošinājumu un piemēro atbilstošus riska kontroles pasākumus. Riska vadības biroja kā neatkarīgas darbības jomas izveide kopā ar Riska vadības komitejas nepārtrauktu darbu ir vēl vairāk veicinājusi riska pārvaldības prakses uzlabošanu ECB un Eurosistēmā (sk. arī 7. nodaļas 1.6. sadaļu).

Eurosistēma kā piesardzības pasākumu izveidojusi drošības rezervi potenciāla deficīta gadījumiem, ko varētu izraisīt pret nodrošinājuma aktīviem, kas saņemti no saistības izpildīt nespējošiem darījuma partneriem, vērsti noregulējuma pasākumi. Drošības rezerves apjoms katru gadu tiek pārskatīts atkarībā no iespējamās saņemtā nodrošinājuma atsavināšanas un atbilstoši atgūšanas izredzēm. Kopumā kredītooperāciju finanšu riski tiek kvantitatīvi novērtēti Eurosistēmas līmenī, un par tiem regulāri tiek ziņots ECB lēmēj institūcijām.

2011. gadā ECB veica vairākas savu atbilstības kritēriju un riska kontroles sistēmas korekcijas.

Saskaņā ar Padomes 2010. gada 28. jūlija lēmumu jaunais diskontu saraksts, kas tika izveidots pēc reizi divos gados veiktās Eurosistēmas riska kontroles pasākumu pārskatīšanas, stājās spēkā 2011. gada 1. janvārī.

2011. gada 28. februārī Padome apstiprināja *Coface Serviços Portugal, S. A.* izveidoto kredītreitingu instrumentu izmantošanai Eurosistēmas kredītnovērtējuma sistēmā (ECAF).

2011. gada 31. martā Padome nolēma apturēt nodrošinājuma atbilstības prasībās noteiktā minimālā kredītreitinga piemērošanu attiecībā uz Īrijas valdības emitētajiem vai garantētajiem tirgojamiem parāda instrumentiem. 2011. gada 7. jūlijā Padome nolēma attiecināt tādas pašus noteikumus arī uz Portugāles valdības emitētajiem vai garantētajiem tirgojamiem parāda instrumentiem. Lēmumi tika pieņemti pēc pozitīvā novērtējuma Īrijas un Portugāles valdību pieņemtajām ekonomisko un finanšu korekciju programmām, ko apsprieda ar Eiropas Komisiju sadarbībā ar ECB un SVF, un pamatojoties uz attiecīgo valdību ciešo apņemšanos programmas pilnībā izpildīt.

Pēc Padomes 2010. gada 16. decembra lēmuma Eurosistēmas nodrošinājuma sistēmas ietvaros noteikt prasības sniegt informāciju par katru individuālu aizdevumu attiecībā uz ABS, sākot ar mājokļa hipotēku nodrošinātiem vērtspapīriem, ECB 2011. gada 29. aprīlī paziņoja par savu plānu nākamo 18 mēnešu laikā ieviest šādas prasības arī attiecībā uz vērtspapīriem, kas nodrošināti ar komercīpašuma hipotēku, un mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) darījumiem, kas akceptēti Eurosistēmas nodrošinājumu sistēmā. Noteikums par informācijas sniegšanu par katru individuālu aizdevumu kļūs par nodrošinājuma atbilstības prasību tad, kad stāsies spēkā pienākums nodrošināt kredītu līmeņa datus.

2011. gada 8. decembrī izziņoto banku aizdevumu un naudas tirgu aktivitātes veicināšanas pasākumu kontekstā Padome nolēma palielināt nodrošinājuma pieejamību šādi: 1) samazinot kredītreitinga sliekšni – divi "AAA" kredītreitingi emitēšanas brīdī dažiem ABS un 2) kā pagaidu risinājumu ļaujot NCB pieņemt kā nodrošinājumu papildu standarta kredītpasības (t.i., banku aizdevumus), kas atbilst konkrētiem atbilstības kritērijiem. Aktīvos, kurus drīkst izmantot par nodrošinājumu Eurosistēmas kredītooperācijās, Eurosistēma iekļāva tādas ABS, kuriem arī otrais labākais kredītreitings pēc Eurosistēmas saskaņotās kredītreitingu skalas ir vismaz "A"

emisijas brīdī un turpmāk un kuru pamatā esošie aktīvi ietver vai nu tikai dzīvojamo ēku hipotēkas, vai arī tikai aizdevumus MVU. ABS jāatbilst arī visām pārējām īpašajām atbilstības prasībām, izņemot kredītreitinga prasību.

Padome arī paziņoja par atbalstu kredītprasību kā nodrošinājuma plašākai izmantošanai Eurosistēmas kredītooperācijās atbilstoši saskaņotajiem kritērijiem kopā ar mērķi veicināt Eurosistēmas iekšējā kredītnovērtējuma iespējas. Turklāt potenciālie ārējie kredītnovērtējuma nodrošinātāji (kredītreitingu aģentūras un kredītreitingu instrumentu nodrošinātāji) kopā ar komercbankām, kas izmanto iekšējo uz kredītreitingiem balstītu sistēmu, tika mudināti meklēt Eurosistēmas atbalstu ECAF ietvaros.

1.2. VALŪTAS MAIŅAS DARĪJUMI UN DARĪJUMI AR CITĀM CENTRĀLAJĀM BANKĀM

Eurosistēma 2011. gadā veica vienu intervenci valūtas tirgos. Reaģējot uz Japānas jenas valūtas kursa pārmaiņām saistībā ar Japānas dabas katastrofu un pēc Japānas iestāžu lūguma ASV, Lielbritānijas un Kanādas iestādes, kā arī ECB 18. martā pievienojās Japānai saskaņotā intervencē valūtas tirgos. ECB neveica valūtas maiņas darījumus ar tām valūtām, kuras piedalās VKM II. Pastāvīgā vienošanās starp ECB un SVF par SVF Speciālo aizņēmuma tiesību (SDR) darījumu veikšanas ECB vārdā veicināšanu ar citiem SDR turētājiem 2011. gadā tika izmantota piecos gadījumos.

ECB ar Federālo rezervju sistēmu 2007. gadā noslēdza pagaidu likviditātes mijmaiņas darījumu līniju, kas tika atjaunota 2010. gada maijā, lai novērstu spriedzi Eiropas ASV dolāru finansējuma tirgos. 2011. gadā tās termiņš tika pagarināts divas reizes, pēdējo reizi – līdz 2013. gada 1. februārim. Eurosistēma ciešā sadarbībā ar citām centrālajām bankām pret atbilstošu nodrošinājumu darījuma partneriem nodrošināja ASV dolāru finansējumu operācijās, kas tika veiktas *repo* darījumu veidā kā fiksētas procentu likmes izsoles procedūras ar pilna

apjoma piešķirumu. Papildus šīm regulārajām katru nedēļu veiktajām operācijām ar termiņu 7 dienas Padome sadarbībā ar Federālo rezervju sistēmu, *Bank of England*, Japānas Banku un Šveices Nacionālo banku 2011. gada 15. septembrī nolēma līdz gada beigām veikt trīs likviditāti nodrošinošas operācijas ASV dolāros ar termiņu aptuveni 3 mēneši. Eurosistēma 2011. gadā veica 50 operācijas ar termiņu 7 dienas, kā arī vienu operāciju ar termiņu 14 dienas (gada beigās) un četras operācijas ar termiņu 84 dienas. 27 operāciju gadījumos darījuma partneri neiesniedza nevienu pieteikumu. ECB, *Bank of England*, Japānas Banka un Šveices Nacionālā banka 30. novembrī nolēma turpināt piedāvāt izsoles ar termiņu 3 mēneši līdz turpmākam paziņojumam. Saskaņotas rīcības ietvaros šo lēmumu pieņēma četras minētās bankas, Federālo rezervju sistēma un Kanādas Banka, lai uzlabotu savu spēju pasaules finanšu sistēmai nodrošināt likviditātes atbalstu. Šo pasākumu mērķis bija mazināt šo saspīlējumu finanšu tirgos un tādejādi mazināt šo saspīlējumu ietekmi uz kredītu piedāvājumu mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kas savukārt palīdzētu veicināt tautsaimniecības aktivitāti. Viens no šiem pasākumiem bija ECB un pārējo centrālo banku kopīgais lēmums par savstarpēju mijmaiņas darījumu līniju pagaidu tīkla izveidi. Šāda rīcība Eurosistēmai ļauj minētajām centrālajām bankām nepieciešamības gadījumā nodrošināt euro, kā arī likviditāti, ja tā nepieciešama, Japānas jenas, Lielbritānijas sterliņu mārciņās, Šveices frankos un Kanādas dolāros (papildus esošajām operācijām ASV dolāros). Centrālās bankas vienojās par pagaidu divpusējiem likviditātes mijmaiņas darījumiem kā ārkārtas pasākumu, lai likviditāti varētu nodrošināt katrā jurisdikcijā jebkurā no to valūtām atbilstoši tirgus apstākļiem. Šīs darījumu līnijas ir spēkā līdz 2013. gada 1. februārim.

Padome, vienojoties ar *Bank of England*, 2011. gada 25. augustā nolēma pagarināt likviditātes mijmaiņas darījuma ar *Bank of England* termiņu līdz 2012. gada 28. septembrim. 2010. gada 17. decembra vienošanās par mijmaiņas darījumu iespēju

bija spēkā līdz 2011. gada septembra beigām. Šīs iespējas ietvaros *Bank of England* nepieciešamības gadījumā ECB var nodrošināt līdz 10 mljrd. Lielbritānijas sterliņu mārciņu apmaiņā pret euro. Saskaņā ar vienošanos *Bank Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland* būs pieejamas Lielbritānijas sterliņu mārciņas kā piesardzības pasākums, lai šajā valūtā nodrošinātu banku sistēmas īslaicīgas likviditātes vajadzības.

Nedēļā, kas beidzās 2011. gada 30. decembrī, likviditāti palielinošo *repo* darījumu atlikums apgrozībā bija 1.5 mljrd. euro. Šos darījumus veica ECB saistībā ar ārpus euro zonas esošo valstu centrālo banku likviditātes pasākumiem.

1.3. IEGULDĪJUMU AKTIVITĀTES

ECB iegulda ar tās ārējo rezervju portfeli saistītos līdzekļus, kā arī pašu līdzekļus. Šīs ieguldījumu aktivitātes, kas nav saistītas ar monetārās politikas programmām (tādām kā VTP un NOIP2), tiek organizētas, lai nodrošinātu, ka ieguldījumu lēmumu pieņemšanā nevarētu izmantot nekādu iekšējo informāciju par centrālās bankas politikas īstenošanas pasākumiem (t.s. Ķīnas mūris). Ja iekšējā informācija tīši vai netīši nonāk pie citiem, ECB ieguldījumu aktivitātes var tikt pilnībā vai daļēji apturētas – tas nozīmē, ka ECB ieguldījumu portfeļu sastāvā salīdzinājumā ar to attiecīgajiem etaloniem nedrīkst būt nekādu pārmaiņu.

ĀRĒJO REZERVJU PĀRVALDĪŠANA

Sākotnēji ECB ārējo rezervju portfelis tika veidots, izmantojot euro zonas NCB ārējo rezervju aktīvu pārvedumus. Laika gaitā portfeļa sastāvs atspoguļo ieguldīto aktīvu tirgus vērtības pārmaiņas, kā arī ECB valūtas maiņas un zelta operācijas. ECB ārējo rezervju galvenais mērķis ir nodrošināt, lai Eurosistēmai nepieciešamības gadījumā būtu pietiekami daudz likvīdu resursu valūtas politikas operāciju veikšanai to valstu valūtās, kuras nav ES dalībvalstis. ECB ārējo rezervju pārvaldīšanas mērķi to svarīguma secībā ir likviditāte, drošība un atdeve.

ECB ārējo rezervju portfeli veido ASV dolāri, Japānas jenas, zelts un SDR. ECB un tās euro zonas NCB, kuras vēlas darboties kā ECB aģenti, aktīvi pārvalda ASV dolāra un Japānas jenas rezerves. Lai palielinātu ECB ieguldījumu operāciju efektivitāti, kopš 2006. gada janvāra darbojas t.s. valūtu specializācijas modelis. Saskaņā ar šo modeli katrai NCB, kas vēlas piedalīties ECB ārējo rezervju pārvaldīšanā, vai NCB grupai, kas apvienojusies šim mērķim, iedalīta ASV dolāru vai Japānas jenu portfeļa daļa.⁵

ECB tīro ārējo rezervju aktīvu⁶ vērtība saskaņā ar pašreizējiem valūtu kursiem un tirgus cenām palielinājās no 60.6 mljrd. euro 2010. gada beigās līdz 65.6 mljrd. euro 2011. gada beigās (t.sk. 45.3 mljrd. euro bija ārvalstu valūtās, bet 20.3 mljrd. euro – zeltā un SDR). Ārējo rezervju portfeļa vērtības pieaugums atspoguļoja Japānas jenas kursa kāpumu par 8% attiecībā pret euro, kā arī pozitīvo ieguldījumu no portfeļa pārvaldīšanas rezultātā gūtā kapitāla pieauguma un procentu ienākumiem, taču martā šo pieaugumu lielā mērā kompensēja valūtas intervence (sk. 1.2. sadaļu). Piemērojot 2011. gada beigu valūtas kursus, ASV dolāros denominēto aktīvu īpatsvars ārvalstu valūtas rezervēs bija 76%, savukārt Japānas jenās denominēto aktīvu – 24%. Zelta un SDR turējumu vērtība palielinājās aptuveni par 16%. Šo pieaugumu galvenokārt noteica zelta kursa paaugstināšanās 2011. gadā aptuveni par 11% (euro izteiksmē). ECB zelta turējumu vērtība palielinājās 2011. gada sākumā, kad *Eesti Pank*, nododot ārējo rezervju aktīvus ECB, nodeva arī savu zelta daļu.

2011. gadā to atbilstošo instrumentu saraksts, kuros var ieguldīt ECB ārējo rezervju portfeļa aktīvus, nemainījās.

5 Sīkāku informāciju sk. ECB 2006. gada aprīļa "Mēneša Biļetena" rakstā *Portfolio management at the ECB* ("Portfeļu pārvaldība ECB").

6 Tīrie ārējo rezervju aktīvi tiek aprēķināti kā oficiālie rezervju aktīvi mīnus valūtas mijmaiņas darījumu tīrā faktiskā tirgus vērtība plus rezidentu piesaistītie noguldījumi ārvalstu valūtā mīnus nākotnē paredzētās neto pārmaiņas ārvalstu valūtas turējumos saistībā ar *repo* un nākotnes darījumiem. Sīkāku informāciju par datu avotiem sk. ECB interneta vietnē.

PAŠU LĪDZEKĻU PĀRVALDĪBA

ECB pašu kapitāla portfeli veido ECB apmaksātā kapitāla ieguldītās daļas, kā arī vispārējo rezervju fondā turētās summas un uzkrājumi valūtas kursa riskam, procentu likmes riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam. Šā portfeļa mērķis ir nodrošināt ECB ar ienākumiem savu darbības izdevumu segšanai. Pašu kapitāla pārvaldīšanas mērķis ir palielināt gaidāmos ienākumus saskaņā ar bezzaudējumu nosacījumu noteiktā konfidences līmenī. Portfeļa līdzekļi tiek ieguldīti euro denominētos aktīvos ar fiksētu ienākumu.

Portfeļa vērtība faktiskajās tirgus cenās pieauga no 13.3 mljrd. euro 2010. gada beigās līdz 15.9 mljrd. euro 2011. gada beigās. Tirgus vērtības kāpumu noteica ECB apmaksātā kapitāla pieaugums, kas stājās spēkā 2011. gada 28. decembrī, uzkrājuma pieaugums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam un, mazākā mērā, ieguldījumu ienākumi.

2011. gadā to atbilstošo instrumentu saraksts, kuros var ieguldīt ECB pašu kapitāla portfeļa aktīvus, nemainījās.

Lai izpildītu ECB esošās t.s. Ķīnas mūra stingrās prasības, NOIP2 un VTP ieviešanas dēļ 2011. gadā daļēji tika iesaldētas ieguldījumu aktivitātes, kas saistītas ar ECB pašu kapitāla portfeli.

AR IEGULDĪJUMU AKTIVITĀTĒM UN MONETĀRĀS POLITIKAS PORTFEĻIEM SAISTĪTIE RISKĀ PĀRVALDĪBAS JAUTĀJUMI

Finanšu riski, kam ECB pakļauta saistībā ar ieguldījumu aktivitātēm un monetārās politikas portfeļiem (VTP, NOIP un NOIP2), tiek stingri kontrolēti un vērtēti. Šādam nolūkam pastāv detalizēta ierobežojumu struktūra. Katru dienu tiek veikta šo ierobežojumu izpildes kontrole. Turklāt regulāra pārskatu sniegšana nodrošina to, ka visas ieinteresētās puses saņem pietiekamu informāciju par šo risku līmeni.

2011. gadā ECB turpināja pilnveidot informācijas tehnoloģiju infrastruktūru, kas atbalsta ieguldījumu operāciju un monetārās

politikas portfeļu riska vadības sistēmu. Tagad šī sistēma ietver arī ECB NOIP2 ietvaros iegādāto nodrošināto obligāciju portfeli.

Viens no rādītājiem, ko izmanto tirgus riska kontrolei, ir valūtas riska kvantitatīvais rādītājs (*Value-at-Risk*; VaR), kas nosaka aktīvu portfeļa maksimālos zaudējumus noteiktā periodā ar noteiktu varbūtību. Šā rādītāja vērtība atkarīga no vairākiem aprēķinā izmantotajiem parametriem, konkrēti, konfidences līmeņa, laika posma ilguma un aplūkotā perioda, kas izmantots, lai noteiktu aktīvu cenu svārstīgumu. Piemēram, aprēķinot šo rādītāju ECB ieguldījumu portfelim 2011. gada 30. decembrī, par parametriem izmantojot 95% konfidences līmeni, viena gada laika periodu un viena gada aplūkoto periodu aktīvu cenu svārstīgumam, rezultātā iegūst VaR 13.08 mljrd. euro.⁷ Aprēķinot šo pašu rādītāju, viena gada perioda vietā aplūkojot piecu gadu periodu, iegūtu VaR 12.16 mljrd. euro. Lielāko daļu tirgus riska nosaka valūtas kursa un zelta cenas risks.

Zemais ECB ieguldījumu portfeļu procentu likmes riska līmenis atspoguļo to, ka 2011. gadā šo portfeļu koriģētais procentu likmju riska indekss (*modified duration*) joprojām bija samērā zems.

⁷ Saskaņā ar Padomes lēmumiem, ka NOIP, NOIP2 un VTP portfeļu aktīvi tiks turēti līdz termiņa beigām, šos turējumus novērtē pēc amortizētām izmaksām, ņemot vērā vērtības samazināšanos. Tāpēc šo portfeļu tirgus risks netiek ietverts aplēsēs.

2. MAKSĀJUMU UN VĒRTSPAPĪRU NORĒĶINU SISTĒMAS

Statūtos Eurosistēmai noteikts uzdevums veicināt maksājumu sistēmu raitu darbību. Maksājumu sistēmas un vērtspapīru klīringa un norēķinu sistēmas ir svarīgākās tirgus ekonomikas atbilstoši funkcionēšanai nepieciešamās infrastruktūras. Tās vajadzīgas, lai nodrošinātu efektīvu par precēm, pakalpojumiem un finanšu aktīviem veikto maksājumu plūsmu, un šo sistēmu raita funkcionēšana ir ļoti būtiska, lai īstenotu centrālās bankas monetāro politiku un saglabātu stabilitāti un uzticēšanos valūtai, finanšu sistēmai un tautsaimniecībai kopumā. Lai veiktu šo uzdevumu, Eurosistēma izmanto trīs pieejas. Tā uzņemas operatīvo lomu, veic pārraudzības pasākumus un darbojas kā katalizators (sīkāku informāciju par otro un trešo pieeju sk. 3. nodaļa 4. un 5. sadaļā). Attiecībā uz operatīvo lomu Eurosistēma saskaņā ar ECBS Statūtiem var radīt mehānismus efektīvu un drošu klīringa un maksājumu sistēmu nodrošināšanai.

2.1. TARGET2 SISTĒMA

Eurosistēma nodrošina TARGET2 sistēmas darbību liela apjoma un steidzamiem maksājumiem euro. TARGET2 ir svarīga nozīme vienotas monetārās politikas īstenošanā un euro naudas tirgus darbībā. Tā sniedz norēķinu pakalpojumus reālajā laikā, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus, un nodrošina plašu tirgus segumu. Tajā tiek apstrādāti liela apjoma un steidzami darījumi, nenosakot maksājumu apjoma maksimālo vai minimālo limitu, un piesaistīti arī dažādi citi maksājumi. Sistēmas darbība pamatojas uz vienotu tehnisko infrastruktūru – vienoto platformu (SSP). Trīs Eurosistēmas centrālās bankas – *Deutsche Bundesbank*, *Banque de France* un *Banca d'Italia* – kopīgi nodrošina SSP un Eurosistēmas vārdā organizē tās darbību.

Līdz 2011. gada decembrim TARGET2 bija 987 tiešie dalībnieki. Kopējais to banku (t.sk. filiāļu un meitasuzņēmumu) skaits, pie kurām visā pasaulē var vērsties, izmantojot TARGET2, sasniedza 54 000. Turklāt TARGET2 veikti 72 papildsistēmu skaidrās naudas operāciju norēķini.

TARGET2 DARBĪBA

2011. gadā TARGET2 sistēma darbojās raiti un veica lielu skaitu euro maksājumu norēķinu. Sistēmas tirgus daļa bija stabila. TARGET2 apstrādāts 91% no liela apjoma euro maksājumu sistēmās veikto maksājumu kopapjoma. 2011. gadā sistēmā kopumā tika apstrādāti 89 565 697 darījumi. Vidēji dienā tika apstrādāti 348 505 darījumi. Kopējais TARGET2 plūsmas apjoms 2011. gadā bija 612 936 mljrd. euro, dienas vidējais apjoms – 2 385 mljrd. euro. 12. tabulā sniegts pārskats par maksājumu plūsmu TARGET2 sistēmā 2011. gadā salīdzinājumā ar plūsmu iepriekšējā gadā.

TARGET2 SSP kopējā pieejamība⁸ 2011. gadā bija 99.89%, jo viena darbības traucējuma dēļ 25. jūlijā sistēma dienas sākumā nebija pieejama trīs stundas. Šajā gadījumā tika veiktas atbilstošas ārkārtas apstākļu procedūras, ļaujot veikt viskritiskāko darījumu norēķinus. Dienas beigās bija apstrādāti visi maksājumi, un TARGET2 slēdza parastajā laikā – plkst. 18.00.

8 Pieejamības līmenis ir apjoms, kādā dalībnieki savā darba laikā varēja bez traucējumiem izmantot TARGET2 sistēmu.

12. tabula. Maksājumu plūsma TARGET2

Apjoms (mljrd. euro)	2010	2011	Pārmaiņas (%)
TARGET2 veikto maksājumu kopapjoms			
Kopā	593 194	612 936	3.3
Dienas vidējais rādītājs	2 299	2 385	
Darījumu skaits	2010	2011	Pārmaiņas (%)
TARGET2 veikto maksājumu kopskaits			
Kopā	88 591 926	89 565 697	1.1
Dienas vidējais rādītājs	343 380	348 505	

Avots: ECB.
Piezīme. 2010. gadā bija 258 darbadienas un 2011. gadā – 257 darbadienas.

Gada laikā 99.85% maksājumu apstrādes ilgums SSP nepārsniedza piecas minūtes. Kopumā dalībnieki pauduši apmierinātību ar sistēmas darbības labo sniegumu.

SADARBĪBA AR TARGET2 LIETOTĀJIEM

Eurosistēma uztur ciešu saikni ar TARGET2 lietotājiem. 2011. gadā notika regulāras NCB un nacionālo TARGET2 lietotāju grupu tikšanās. Turklāt TARGET2 darbības jautājumu apspriešanai visas Eiropas līmenī katru ceturksni notika Eurosistēmas TARGET2 darba grupas un Eiropas kreditēšanas sektora asociāciju TARGET2 darba grupas kopīgās sēdes. Tika izveidota īpaša šo divu grupu pārstāvju darba grupa, kas nodarbojās ar galvenajām pārmaiņām, kuras ietekmēja TARGET2 (piemēram, TARGET2 vērtspapīriem (T2S) sistēmas pieslēgums). Stratēģiskos jautājumus turpināja risināt Euro maksājumu stratēģijas kontaktgrupa. Tas ir forums, ko veido komercbanku un centrālo banku augstākie pārstāvji.

JAUNO SISTĒMAS VERSIJU IZSTRĀDES VADĪBA

Eurosistēma piešķir vislielāko nozīmi TARGET2 attīstībai, lai turpmāk uzlabotu sniegto pakalpojumu līmeni un nodrošinātu tās dalībnieku vajadzības. Gatavojoties T2S pieslēgumam TARGET2, 2011. gada septembrī Eurosistēma uzsāka apspriešanos ar lietotājiem par nepieciešamajiem TARGET2 pielāgojumiem. Eurosistēmas īstenotā stratēģija ietvers šādus pielāgojumus, lai uzlabotu TARGET2 atbilstību ISO 20022 standartam.

2011. gada 21. novembrī tika ieviesta SSP piektā versija.⁹ Tā ietvēra ierobežotu skaitu TARGET2 sistēmas uzlabojumu un tīkla, kas savieno iesaistītās centrālās bankas un nodrošina tām tiešo piekļuvi galvenajiem TARGET2 pakalpojumiem globāla vai reģionāla SWIFT darbības pārtraukuma gadījumā, tehnisko ieviešanu.

2011. gada novembrī Eurosistēma pabeidza arī sestās versijas satura izstrādi. Šī versija ietvers ierobežotu skaitu funkcionālu pārmaiņu, kam būs neliela ietekme uz TARGET2. Tāpēc ar TARGET2 dalībniekiem panākta vienbalsīga

vienošanās par šīs versijas ieviešanu 2013. gadā, nevis 2012. gadā.

VALSTIS, KAS PIEDALĀS TARGET2

TARGET2 piedalās visas euro zonas valstis, jo šīs sistēmas lietošana ir obligāta, veicot visu maksājuma uzdevumu norēķinus saistībā ar Eurosistēmas monetārās politikas operācijām. Ārpus euro zonas esošo ES valstu centrālās bankas var brīvprātīgi pievienoties TARGET2 sistēmai, lai šajās valstīs veicinātu euro denominētu darījumu norēķinus. No juridiskā un uzņēmējdarbības viedokļa katra centrālā banka atbild par sava sistēmas komponenta pārvaldību un attiecību ar dalībniekiem uzturēšanu. Turklāt dažas finanšu iestādes, kuras atrodas citās EEZ valstīs, piedalās TARGET2, izmantojot attālinātu piekļuvi.

Pašlaik TARGET2 pievienojušās 24 ES valstu centrālās bankas un to attiecīgie lietotāji – 17 euro zonas valstu centrālās bankas, ECB un sešas ārpus euro zonas esošo valstu¹⁰ centrālās bankas. 2011. gada jūlijā TARGET2 veiksmīgi pievienojās *Banca Națională a României* un šīs valsts lietotāji.

2.2. TARGET2 VĒRTSPAPĪRIEM

TARGET2 vērtspapīriem (T2S) ir pakalpojums, ko Eurosistēma nākotnē piedāvās Eiropā vērtspapīru norēķiniem, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus. Pašlaik projekts ir izstrādes posmā, un 2015. gada jūnijā paredzēts uzsākt norēķinu platformas darbību. Patlaban projektā iesaistīti 30 centrālie vērtspapīru depozitāriji (CVD). Gaidāms, ka norēķini par visvairāk Eiropā tirgotajiem vērtspapīriem tiks veikti T2S, tādējādi sasniedzot būtisku apjomradītu ekonomiju un ļoti zemas norēķinu izmaksas. Novēršot atšķirības starp pārrobežu un iekšzemes norēķiniem, T2S būs svarīgs sasniegums ceļā uz integrēta kapitāla

9 Piektajā versijā ieviestie sistēmas atjauninājumi atspoguļoti ECB 2011. gada 14. oktobra Pamatnostādnē (ECB/2011/15), ar ko groza Pamatnostādni ECB/2007/2 par Eiropas automatizēto reālā laika bruto norēķinu sistēmu (TARGET2).

10 Bulgārija, Dānija, Latvija, Lietuva, Polija un Rumānija.

tirgus izveidi Eiropā, radot drošu pamatu efektivitātes un konkurences uzlabošanai visā pēc tirdzniecības darījumu slēgšanas sniegto pakalpojumu sektorā. Lai gan T2S ir Eurosistēmas iniciatīva, tajā tiks veikti norēķini arī par vērtspapīru darījumiem, kuri slēgti valūtās, kas nav euro, ja attiecīgā centrālā banka ar attiecīgās valsts tirgus atbalstu tam piekritīs.

2011. gadā nozīmīgas pūles prasīja T2S Pamatlīguma (līguma, kas jāparaksta Eurosistēmai un katram CVD, kurš plāno piedalīties T2S) pabeigšana. Pēc vairāk nekā divus gadus ilgām sarunām ar CVD Padome 2011. gada novembrī apstiprināja līguma galīgo versiju. Gaidāms, ka šo līgumu, vēlākais, līdz 2012. gada jūnijam parakstīs tie CVD, kuri pieņems lēmumu piedalīties T2S. Eurosistēma piedāvā vairākus stimulus, lai mudinātu CVD laikus parakstīt līgumu un iespējami agrāk migrēt uz T2S.

Līdztekus sarunām ar CVD Eurosistēma arī turpināja diskusijas par Valūtas dalības līgumu ar ārpus euro zonas esošo valstu centrālajām bankām, kuras bija izteikušas interesi par iespēju veikt vērtspapīru norēķinus T2S savās nacionālajās valūtās. Darba grupa, kurā bija iekļauti speciālisti no visām ieinteresētajām ārpus euro zonas esošo valstu centrālajām bankām, aktīvi atbalstīja T2S programmas padomi ar šo līgumu saistīto jautājumu precizēšanā, analizēšanā un risināšanā. Diskusijas pabeidza 2012. gada janvārī, un ārpus euro zonas esošo valstu centrālās bankas tika aicinātas parakstīt līgumu līdz 2012. gada marta beigām, lai CVD, pirms tie pieņem lēmumu par T2S Pamatlīguma parakstīšanu, būtu informēti par to, kādās valūtās veicami norēķini T2S.

Līdz šim vairāki CVD – *Monte Titoli* (Itālijas CVD), *BOGS* (Grieķijas valdības vērtspapīru CVD), *Depozitarul Central S.A.* (Rumānijas CVD) un *SIX Securities Services* (Šveices CVD) – paziņojuši par savu nodomu pievienoties T2S migrācijas pirmajā posmā. Tādējādi no paša T2S darbības sākuma tiks nodrošināts pilns funkcionāls aptvērums, piedaloties euro zonas valstu un ārpus euro zonas esošo valstu CVD.

2011. gadā tika pabeigta T2S cenrāža pēdējo aspektu precizēšana, konkrēti, maksa par informācijas pakalpojumiem un attieksme pret tirgiem, kuros galainvestoriem atvērti konti CVD. Kopumā T2S cenrādī ietvertie tarifi joprojām ir mēreni un caurredzami, vienlaikus arī nodrošinot, ka T2S noteiktā maksa par norēķiniem un informatīvajiem pakalpojumiem precīzi atspoguļo šo pakalpojumu izmaksas. Galvenos izmaksu ietaupījumus norēķinu nozarē radīs zemā maksa, mazāka nodrošinājuma un likviditātes nepieciešamība un T2S piedāvātās saskaņotās ar klientu apkalpošanu nesaistītās procedūras.

Ar visām iesaistītajām pusēm 2011. gadā tika saskaņota T2S pārvaldības kārtība, kas nosaka, kā nākotnē tiks pieņemti lēmumi par T2S. Jauno kārtību ieviešīs pēc Pamatlīguma un Valūtu dalības līguma parakstīšanas.

Eurosistēma 2011. gadā panāca arī nozīmīgu progresu "savienojumos" ar T2S, t.i., to tīklu izvēlē, ar kuru palīdzību tirgus dalībnieki un CVD varēs sūtīt rīkojumus uz T2S un saņemt ziņojumus no tās. T2S nodrošinās iespēju pieslēgties platformai, izmantojot divus tīkla pakalpojumu ar pievienoto vērtību sniedzējus, kā arī šim nolūkam paredzēto līniju, kas nodrošina tikai savienojuma pamatpakalpojumus. 2011. gada jūlijā izsludināja konkursu par tīkla pakalpojumu ar pievienoto vērtību sniegšanu. Līdz septembra beigām tika saņemti vairāki piedāvājumi, un 2012. gada janvārī parakstīja līgumus ar diviem izraudzītajiem pakalpojumu sniedzējiem. Eurosistēma nolēmusi šim nolūkam paredzētās līnijas ieviešanai izmantot esošo Eurosistēmas tīklu, ko piemēros T2S.

Eurosistēma pabeidza lietotāju detalizēto funkcionālo specifikāciju izstrādi, maijā publicējot projektu sabiedriskajai apspriešanai. 2011. gada oktobrī tika publicēta pamatversija, kurā ņemtas vērā saņemtās atsauksmes. Šo versiju var uzskatīt par pamatu CVD un centrālo banku sistēmu pielāgošanai T2S, un, projektējot un izstrādājot savas saskarnes ar T2S, to var izmantot visi dalībnieki, kuriem ir tiešais pieslēgums.

Visbeidzot, T2S programmas Padome joprojām apliecina savu apņemšanos saskaņot pēc tirdzniecības darījumu slēgšanas sniegtos pakalpojumus. Lai būtu pārliecība, ka saskaņošanas prasības tiek izpildītas līdz T2S darbības uzsākšanai, 2011. gadā tika izveidota Saskaņošanas koordinācijas grupa, ko veido nozares un valsts sektora augstākie pārstāvji. Sīkāku informāciju par saskaņošanas darbībām, kas saistītas ar T2S, un to ietekmi uz Eiropas finanšu integrāciju sk. 4. nodaļas 3. sadaļā.

2.3. NODROŠINĀTU DARĪJUMU NORĒĶINU PROCEDŪRAS

Vienotu atbilstošu aktīvu kopumu var izmantot, lai nodrošinātu visu veidu Eurosistēmas kredītooperācijas ne tikai iekšzemes, bet arī pārrobežu darījumos. Euro zonā nodrošinājuma pārrobežu mobilizāciju galvenokārt veic, izmantojot centrālo banku korespondentattiecību modeli (CCBM) un atbilstošās saiknes starp euro zonas vērtspapīru norēķinu sistēmām (VNS). Pirmo risinājumu nodrošina Eurosistēma, savukārt otrais ir tirgus virzīta iniciatīva. Turklāt izņēmuma kārtā nodrošinājuma pārrobežu mobilizāciju var veikt NCB kontos citas valsts (starptautiskajā) CVD.

2011. gada beigās Eurosistēmas turējumā esošā pārrobežu nodrošinājuma (gan tirgojamo, gan netirgojamo aktīvu) apjoms bija 731 mljrd. euro (2010. gada decembra beigās – 762 mljrd. euro). Pārrobežu nodrošinājums 2011. gada beigās kopumā veidoja 29.9% no kopējā Eurosistēmā sniegtā nodrošinājuma.

NODROŠINĀJUMA PĀRVALDĪBAS PAKALPOJUMI

2011. gadā CCBM joprojām bija galvenais pārrobežu nodrošinājuma pārvedumu kanāls Eurosistēmas monetārajā politikā un dienas ietvaros izsniegtā kredīta operācijās. 2011. gada beigās to aktīvu apjoms, kuri atrodas glabāšanā, izmantojot CCBM, samazinājās līdz 434 mljrd. euro (2010. gada beigās – 507 mljrd. euro). Pārrobežu nodrošinājums, kas tiek turēts NCB kontos citas valsts

(starptautiskajā) CVD izņēmuma gadījumam, 2011. gada beigās sasniedza 122 mljrd. euro.

CCBM sākotnēji tika izveidots 1999. gadā kā starprisinājums, un, tā kā tas pamatojas uz minimālas saskaņošanas principu, tirgus dalībnieki aicinājuši veikt dažus uzlabojumus. Tie īpaši lūguši, lai (tirgojamos) aktīvus vairs nevajadzētu repatriēt no investora CVD uz emitenta CVD, pirms tie tiek mobilizēti kā nodrošinājums, izmantojot CCBM, un lai triju pušu nodrošinājuma pārvaldības pakalpojumus, ko pašlaik izmanto tikai iekšzemē, varētu izmantot arī pārrobežu darījumos. Eurosistēma atbalsta šo uzlabojumu ietveršanu CCBM un pašlaik strādā pie to iekļaušanas minētajā struktūrā.

Euro vērtspapīru infrastruktūru kontaktgrupā, kas ir tirgus infrastruktūru pārstāvju, tirgus dalībnieku un centrālo banku forums, tiek apspriesti jautājumi par vērtspapīru norēķiniem euro un nodrošinājuma mobilizāciju Eurosistēmas kredītooperācijās.

ATBILSTOŠĀS SAIKNES STARP VALSTU VĒRTSPAPĪRU NORĒĶINU SISTĒMĀM

Pārrobežu nodrošinājums var tikt mobilizēts, arī izmantojot saiknes starp valstu VNS. Taču šādas saiknes ir atbilstošas Eurosistēmas kredītooperācijām tikai tad, ja tās atbilst Eurosistēmas lietotāju standartiem. Kad, izmantojot atbilstošās saiknes, vērtspapīri pārvesti uz citu VNS, tos ar iekšējo procedūru palīdzību var izmantot tāpat kā jebkuru iekšzemes nodrošinājumu. Ar tiešo un daudzpusējo saikņu palīdzību mobilizētā nodrošinājuma apjoms 2011. gada beigās pieauga līdz 175 mljrd. euro (2010. gada beigās – 109 mljrd. euro).

2011. gadā atbilstošu saikņu sarakstam tika pievienotas trīs jaunas atbilstošās saiknes (divas tiešās saiknes un viena daudzpusējā saikne). Pašlaik darījuma partneriem pieejamas 54 tiešās un 8 daudzpusējās saiknes, no kurām aktīvi izmantots tiek tikai ierobežots skaits.

3. BANKNOTES UN MONĒTAS

Saskaņā ar Līguma 128. pantu ECB Padomei ir ekskluzīvas tiesības atļaut emitēt euro banknotes ES. Šīs banknotes drīkst emitēt ECB un NCB.

3.1. BANKNOŠU UN MONĒTU APROZĪBA

EURO BANKNOŠU UN MONĒTU PIEPRASĪJUMS

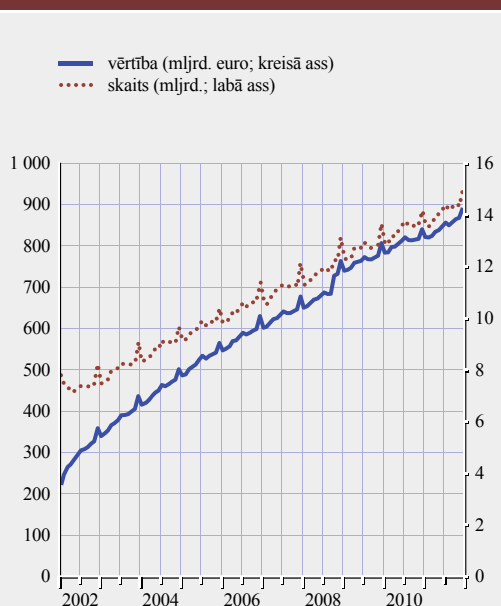
2011. gada beigās apgrozībā atradās 14.9 mljrd. euro banknošu, kuru kopējā vērtība bija 888.6 mljrd. euro. Salīdzinājumam – 2010. gada beigās apgrozībā atradās 14.2 mljrd. banknošu, kuru kopējā vērtība bija 839.7 mljrd. euro (sk. 35. att.). 2011. gadā 5, 10 un 20 euro banknošu gada pieauguma temps vērtības izteiksmē bija 3.0%. Vislielākais vidējais gada pieauguma temps bija 50 euro banknotēm (8.9%), savukārt nākamais lielākais – 100 euro banknotēm (6.4%). Kopš 2010. gada sākuma 500 euro banknošu, kuras lielākoties izmanto vērtību uzkrāšanai, gada pieauguma temps bija diezgan stabils, taču 2011. gada 2. pusgadā pieprasījums pēc 500 euro banknotēm pieauga, gada kāpuma tempam sasniedzot 4.1% (sk. 36. att.). Visbiežāk tika lietotas banknotes

ar 50 euro nominālvērtību (41% no kopējā apgrozībā esošo banknošu skaita). Vērtības izteiksmē lielākais bija 50 un 500 euro banknošu īpatsvars (34% katrai).

Dati liecina, ka lielas nominālvērtības banknošu būtiska daļa tiek turēta ārpus euro zonas. Finanšu satricinājuma dēļ kopš 2008. gada rudens palielinājās ārējais un vietējais pieprasījums, 2010. gadā nedaudz samazinoties, bet 2011. gadā – atkal pieaugot. Tiek lēsts, ka vērtības izteiksmē 20–25% apgrozībā esošo euro banknošu tiek turēti ārpus euro zonas, īpaši euro zonas kaimiņvalstīs. Tās tiek turētas galvenokārt vērtību uzkrāšanas nolūkā, bet tiek izmantotas arī darījumu veikšanai starptautiskajos tirgos.

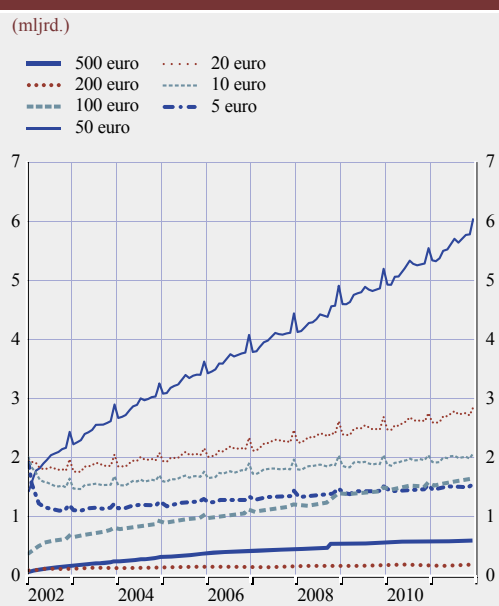
2011. gadā valsts parāda krīzes dēļ Grieķijā no bankomātiem izņemto euro banknošu skaits palielinājās. Īpaši tas attiecas uz 50 euro banknotēm, kas ir banknotes ar lielāko nominālvērtību, kuras Grieķijā var izņemt no bankomātiem. Tomēr šie apjomi tikai nedaudz ietekmēja banknošu kopējo apgrozību.

35. attēls. Apgrozībā esošo euro banknošu skaits un vērtība

Avots: ECB.

36. attēls. Apgrozībā esošo euro banknošu skaits nominālvērtību dalījumā

Avots: ECB.

2011. gadā kopējais euro monētu skaits apgrozībā (t.i., kopējais apgrozījums, neietverot euro zonas NCB krājumus) palielinājās par 5.2% (līdz 97.8 mljrd.). Mazas nominālvērtības – 1 centa, 2 centu un 5 centu – monētas veidoja 61% no kopējā apgrozībā esošo monētu skaita. 2011. gada beigās apgrozībā esošo monētu vērtība bija 23.1 mljrd. euro (par 3.6% vairāk nekā 2010. gada beigās).

DARBĪBAS AR BANKNOTĒM EUROSISTĒMĀ

2011. gadā euro zonas NCB emitēja 34.0 mljrd. banknošu 1.1 trlj. euro vērtībā, bet tajās atpakaļ nonāca 33.2 mljrd. banknošu 1.0 trlj. euro vērtībā. 34.3 mljrd. banknošu autentiskumu un derīgumu apgrozībai pārbaudīja, izmantojot pilnībā automatizētas banknošu apstrādes iekārtas, lai nodrošinātu apgrozībā esošo banknošu kvalitāti un integritāti atbilstoši Eurosistēmas noteiktajiem minimālajiem šķirošanas standartiem. Šajā procesā aptuveni 5.7 mljrd. banknošu tika atzītas par apgrozībai nederīgām un iznīcinātas. Nederīguma rādītājs (aptuveni 16.5%)¹¹ bija mazliet zemāks nekā 2010. gadā. Apgrozībā esošo banknošu atpakaļ nonākšanas biežums¹² turpināja samazināties (2010. gada beigās – 2.46; 2011. gada beigās – 2.30). Tas nozīmē, ka banknote nonāca atpakaļ euro zonas NCB vidēji reizi piecos mēnešos. Šo samazināšanos lielā mērā var saistīt ar lielas nominālvērtības banknošu lielo īpatsvaru. Šīs banknotes lielākoties izmanto vērtību uzkrāšanai, tāpēc tās retāk nonāk atpakaļ bankās. Mazāks atpakaļ nonākšanas biežums zināmā mērā var arī atspoguļot tendenci NCB operatīvo darbību izpildei piesaistīt trešās puses kā ārpalpojumu sniedzējus, kā arī to, ka arvien biežāk skaidrās naudas atkārtotu laišanu apgrozībā veic trešās puses. Lielas nominālvērtības – 500, 200 un 100 – euro banknošu atpakaļ nonākšanas biežums bija attiecīgi 0.34, 0.47 un 0.73. Savukārt to nominālvērtību banknotēm, kuras parasti izmanto darījumos, atpakaļ nonākšanas biežums bija augstāks: 50 euro banknotēm – 1.73, 20 euro banknotēm – 3.63, 10 euro banknotēm – 4.32 un 5 euro banknotēm – 2.42.

3.2. BANKNOŠU VILTOŠANA UN VILTOJUMU NOVĒRŠANA

VILTOTAS EURO BANKNOTES

2011. gadā nacionālajos analīzes centros¹³ nonāca aptuveni 606 000 viltotu euro banknošu. Salīdzinājumā ar apgrozībā esošo īsto banknošu skaitu viltoto banknošu īpatsvars joprojām ir ļoti neliels. 37. attēlā atspoguļota no apgrozības izņemto viltoto banknošu skaita ilgtermiņa dinamika. Viltošana parasti izraudzītas 50 euro un 20 euro banknotes (attiecīgi 47.5% un 32.5% no kopējā viltojumu skaita 2011. gadā). Viltojumi nominālvērtību dalījumā sīkāk atspoguļoti 38. attēlā.

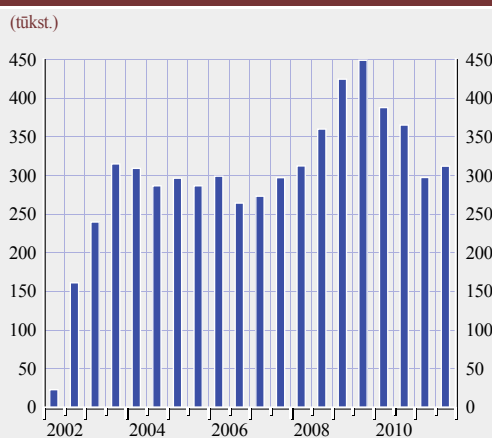
Eiropas un starptautisko institūciju pastāvīgie pretviltošanas pasākumi pilnībā attaisno uzticēšanos euro drošībai, tomēr tam nevajadzētu radīt bezrūpību. ECB joprojām iesaka sabiedrībai rēķināties ar viltojumu iespēju, neaizmirst par naudas pārbaudi, to aptaustot,

11 Aprēķina, dalot attiecīgajā periodā par apgrozībai nederīgām atzīto banknošu skaitu ar kopējo šajā periodā šķiroto banknošu skaitu.

12 Aprēķina, dalot attiecīgajā periodā euro zonas NCB atpakaļ nonākušo banknošu kopējo skaitu ar banknošu vidējo skaitu apgrozībā šajā periodā.

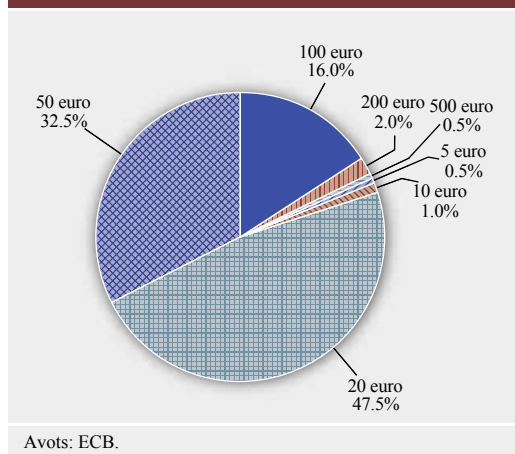
13 Centri, kas izveidoti katrā ES dalībvalstī sākotnējam viltojumu euro banknošu analīzei valsts līmenī.

37. attēls. No apgrozības izņemto viltoto euro banknošu skaits

Avots: ECB.

38. attēls. 2011. gadā izplatītās viltotās euro banknotes nominālvērtību dalījumā

13. tabula. 2011. gadā iedalītais euro banknošu izgatavošanas apjoms

	Apjoms (milj. banknošu)	Izgatavošanas pasūtītāja NCB
5 euro	1 714.8	DE, IE, ES, FR, CY, LU, MT, NL, SI, SK, FI
10 euro	1 541.2	DE, GR, FR, AT, PT
20 euro	536.6	FR, CY, LU, MT, NL, SI, SK, FI
50 euro	2 169.1	BE, DE, ES, IT
100 euro	0	–
200 euro	0	–
500 euro	56.2	AT
Kopā	6 017.9	

Avots: ECB.

apskatot un pagrozot¹⁴, un nekad nepaļauties tikai uz vienu pretviltotā elementu. Turklāt profesionālajiem skaidrās naudas apstrādātājiem gan Eiropā, gan ārpus tās robežām pastāvīgi tiek piedāvātas mācības, kā arī tiek izstrādāti un aktualizēti informatīvie materiāli, lai atbalstītu Eurosistēmas cīņu pret naudas viltošanu. Šim mērķim kalpo arī labi izveidotā ECB ciešā sadarbība ar Eiropu un Eiropas Komisiju.

VILTOJUMU NOVĒRŠANA PASAULĒ

Sadarbība viltojumu novēršanā notiek ne tikai Eiropas līmenī. Eurosistēma aktīvi piedalās Centrālo banku viltojumu novēršanas grupas¹⁵ darbā. Starptautiskais Viltojumu novēršanas centrs (*International Counterfeit Deterrence Centre*; ICDC), kas darbojas kā šīs grupas tehniskais centrs, izvietots ECB telpās. ICDC uztur interneta vietni¹⁶, kurā atrodama informācija un norādes par banknošu attēlu reproducēšanu, kā arī saites uz attiecīgajām valstu interneta vietnēm.

3.3. BANKNOŠU RAŽOŠANA UN EMISIJA

BANKNOŠU IZGATAVOŠANAS KĀRTĪBA

2011. gadā kopumā 6.0 mljrd. euro banknošu 171.3 mljrd. euro vērtībā izgatavošana tika uzticēta euro zonas NCB. Euro banknotes joprojām tika izgatavotas pēc decentralizētās

izgatavošanas scenārija ar 2002. gadā apstiprināto kopīgo fondu. Saskaņā ar šo kārtību katra euro zonas NCB atbild par tai iedalītās noteiktas nominālvērtības banknošu kopīgā pieprasījuma daļas izgatavošanu (sk. 13. tabulu).

PLĀNS NCB SKAIDRĀS NAUDAS PAKALPOJUMU LIELĀKAI KONVERĢENCEI

Padome 2007. gadā pieņēma procesuālo pasākumu plānu, lai vidējā termiņā veicinātu NCB skaidrās naudas pakalpojumu lielāku konverģenci. Pašlaik vairākums plānā ietvertos pasākumu jau īstenoti. Tie ir šādi: 1) attālināta piekļuve ārpus attiecīgās valsts esošās NCB skaidrās naudas pakalpojumiem; 2) monētu krājumu pieņemšana NCB kasēs; 3) minimālais NCB darba laiks, kurā tiek sniegti skaidrās naudas pakalpojumi (vismaz vienā NCB birojā); un 4) banknošu pieņemšana un izmaksa, nešķirot virzienus, kā parasts bezmaksas NCB pakalpojums.

Divi atlikušie plānā ietvertie pasākumi – elektroniska ziņojumapmaiņa par skaidrās naudas darījumiem starp NCB un vietējiem un ārvalstu profesionālajiem klientiem un vienots banknošu paciņu iepakojuma standarts NCB

¹⁴ Sk. ECB interneta vietni.

¹⁵ Grupā pārstāvētas 32 centrālās bankas un banknošu spiestuves, kas sadarbojas G10 valstu pārraudzībā.

¹⁶ Sīkāku informāciju sk. <http://www.rulesforuse.org>.

pakalpojums – tiks īstenoti vidējā termiņā. Plāna īstenošana NCB līmenī noris saskaņā ar individuāliem laika plāniem, kas paziņoti Eiropas Maksājumu padomei un Eiropas Apsardzes transporta asociācijai kā Eiropas līmenī galvenajām skaidrās naudas apstrādē iesaistītajām pusēm. Abi pasākumi paredzēti skaidrās naudas pārrobežu darījumu sekmēšanai, tādējādi papildinot Regulu (ES) Nr. 1214/2011 par euro skaidrās naudas profesionāliem pārrobežu autopārvadājumiem starp euro zonas dalībvalstīm, kas stāsies spēkā 2012. gada novembra beigās.

BANKNOŠU ATKĀRTOTA LAIŠANA APGROZĪBĀ

Kārtība, kādā skaidrās naudas apstrādes iestādes atkārtoti laiž apgrozībā euro banknotes, kopš 2011. gada 1. janvāra noteikta Lēmumā ECB/2010/14 par euro banknošu autentiskuma un derīguma pārbaudi, kā arī to atkārtotu laišanu apgrozībā. Līdztekus kredītiestādēm un citām profesionālajām skaidrās naudas apstrādes iestādēm arī citiem tautsaimniecības dalībniekiem, piemēram, mazumtirgotājiem un kazino, kas izplata sabiedrībai euro banknotes, izmantojot skaidrās naudas izsniegšanas iekārtas, jāievēro ECB procedūras. Tas nozīmē, ka jāpārbauda visu to euro banknošu autentiskums un derīgums, kuras euro zonā atkārtoti laistas apgrozībā skaidrās naudas izsniegšanas iekārtās. Tas ir svarīgi apgrozībā esošo banknošu integritātes nodrošināšanai.

PAPLAŠINĀTO PĀRRAUDZĪTO KRĀJUMU PILOTPROGRAMMA ĀZIJĀ

Padome pozitīvi novērtēja paplašināto pārraudzīto krājumu (PPK) euro banknošu triju gadu pilotprogrammu. Tās ietvaros 2011. gadā PPK biroju darbību nodrošināja *Bank of America Merrill Lynch* (Honkongā) un *Bank of Ireland First Currency Services* sadarbībā ar *United Overseas Bank* (Singapūrā).¹⁷ PPK programma tiks paplašināta, līdztekus Āzijai aptverot arī Ziemeļameriku un Tuvos Austrumus, rīkojot atklātu konkursu, kas tika uzsākts 2012. gada 1. ceturksnī. Lai nepieļautu pašreizējās PPK programmas ietvaros saistībā ar banknošu izplatīšanu starptautiskajā tirgū izveidoto procedūru pārtraukšanu, Padome nolēma

pagarināt pašreizējo programmu arī pēc 2012. gada 1. februāra, līdz brīdim, kad tiks noslēgti līgumi ar konkursa uzvarētājiem.

EURO BANKNOŠU OTRAIS IZLAIDUMS

Eurosistēma 2011. gadā turpināja jaunā euro banknošu izlaiduma sagatavošanu, galveno uzmanību veltot banknošu izgatavošanā izmantojamo tehnisko materiālu izstrādei, un veica izmēģinājumus, lai izvērtētu, vai iespējama jauno banknošu izgatavošana liela mēroga iespēšanas procesā. Jaunais izlaidums saglabās svarīgākos banknošu pirmā izlaiduma dizaina elementus. Precīzs emisijas laiks un secība tiks noteikta vēlāk. Eurosistēma laikus informēs sabiedrību, skaidrās naudas profesionālos apstrādātājus un banknošu iekārtu ražotājus par jauno banknošu ieviešanas kārtību. Euro zonas NCB pirmā izlaiduma euro banknotes pieņems atpakaļ neierobežotu laiku.

¹⁷ Otrais PPK birojs Honkongā, kura darbību nodrošināja HSBC, tika slēgts 2010. gada oktobrī pēc tam, kad HSBC pārtrauca darbību starptautiskajā banknošu liela apjoma darījumu tirgū.

4. STATISTIKA

Ar NCB atbalstu ECB veido, vāc, apkopo un izplata plašu statistisko datu klāstu, kas uzlabo euro zonas monetāro politiku un dažādu ECBS un (kopš izveides 2011. gada 1. janvārī) Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas (ESRK) uzdevumu izpildi. Šos statistiskos datus plaši izmanto arī valsts iestādes, piemēram, Eiropas Komisijas makroekonomiskās nesabalansētības uzraudzības rezultātu apkopojumā, finanšu tirgus dalībnieki, plašsaziņas līdzekļi un sabiedrība. 2011. gadā kārtējo euro zonas statistisko datu sniegšana notika raiti un laikus, tomēr ECBS statistikas ietvara tālāka uzlabošana saskaņā ar katru gadu pārskatīto darba programmu prasīja nozīmīgas pūles. 2011. gadā galvenais pārbaudījums bija finanšu stabilitātes funkcijai piemērotas statistikas datu pieprasījums, kam var būt nepieciešams izmantot mikrodatu bāzes un reģistrus.

4.1. JAUNA UN PILNVEIDOTA EURO ZONAS STATISTIKA

ECB 2011. gada jūnijā publicēja jaunu un pilnveidotu statistiku, kura pamatojas uz MFI, vērtspapīrošanas darījumos iesaistītu finanšu instrumentsabiedrību, kā arī apdrošināšanas sabiedrību un pensiju fondu sniegtajiem datiem, tādējādi paplašinot euro zonas finanšu sektora un finanšu instrumentu statistisko datu apjomu. MFI bilanču posteņu un mājsaimniecību un nefinanšu sabiedrību MFI aizdevumu un noguldījumu procentu likmju mēneša statistisko datu jaunie daļījumi uzlabo divas statistisko datu kopas, kas ir svarīgas naudas emisijas sektora analīzē. Turklāt divas jaunās finanšu instrumentsabiedrību atlikumu un darījumu un apdrošināšanas sabiedrību un pensiju fondu atlikumu un atsevišķu darījumu ceturkšņa datu kopas un jaunā kopš 2010. gada publicētā ieguldījumu fondu statistika samazina euro zonas nebanku finanšu starpnieku – makroekonomiskajā un finanšu analīzē arvien nozīmīgāka sektora – saskaņotās datu sniegšanas nepilnības.

Eurosistēmas vienoto informācijas izplatīšanas sistēmu papildinājusi jauna tabula par

apdrošināšanas sabiedrībām un pensiju fondiem, kas sniedz euro zonas apkopotos rādītājus un visus atbilstošos valstu datus ECB un attiecīgo NCB interneta vietnēs. Statistikai veltīts izglītojošs videomateriāls arī uzlaboja statistisko datu izplatīšanu.

2011. gada maijā ECB ieviesa jaunu vizualizēšanas instrumentu valdības finanšu statistikas jomā euro zonai un atsevišķām dalībvalstīm. Ņemot vērā kopš finanšu un valstu parāda krīzes sākuma arvien augošo fiskālās statistikas datu pieprasījumu, tika publicēts detalizētāks valdības parāda daļījums atbilstoši finanšu instrumentiem, atlikušajam un sākotnējam termiņam, valūtai un turētājiem.

4.2. CITAS STATISTIKAS NORISES

Pamatojoties uz Centralizēto vērtspapīru datubāzi kā nozīmīgu paraugu, kas ietver atsauces datus, cenas un uzņēmumu informāciju par visiem ECBS statistiski svarīgiem atsevišķiem vērtspapīriem, Padome 2011. gadā apstiprināja vērtspapīru turējumu statistikas sistēmātisku vākšanu un apkopšanu, pamatojoties uz informāciju par atsevišķiem vērtspapīriem. Šādi centieni, kas ļaus sīkāk analizēt institucionālo sektoru vērtspapīru turējumus, prasīs izstrādāt tiesību aktu un veidot datubāzi, lai iegūtu saskaņotāku un augstākas kvalitātes statistiku.

2011. gada novembrī ECB sadarbībā ar Eiropas Komisiju publicēja apsekojuma par finanšu pieejamību maziem un vidējiem uzņēmumiem rezultātus; tas tiek veikts ik pēc diviem gadiem un ietver visas ES27 valstis un vēl 10 valstis kaimiņu reģionā, t.sk. ES kandidātvalstis. ECB euro zonas uzņēmumiem veic daļu apsekojuma ik pēc sešiem mēnešiem, lai novērtētu to finanšu situācijas jaunākās norises.

Turpinājās Eurosistēmas mājsaimniecību finanšu un patēriņa apsekojuma īstenošanas pilnveide. Šis apsekojums paredz iegūt mikrolīmeņa datus par mājsaimniecību reālajiem un finanšu aktīviem, saistībām, patēriņu un

uzkrājumiem, ienākumiem un nodarbinātību, pensionēšanās tiesībām, kopīgas mantas un dāvinājumu starppaaudžu sadali, kā arī attieksmi pret risku. 2010. gada nogalē un 2011. gada sākumā vairākuma euro zonas valstu NCB (dažos gadījumos sadarbībā ar valsts statistikas iestādēm) veica pirmā apsekojuma izpēti darbus.

2011. gada janvārī tika publicēts ECB lēmums par konfidencialu datu nosūtīšanu kopējai uzņēmumu reģistru sistēmai statistikas vajadzībām. Šis lēmums nosaka formātu un drošības un konfidencialitātes pasākumus savstarpējai informācijas apmaiņai ar Eiropas Komisiju un valstu statistikas iestādēm. Saistībā ar šo projektu ECBS turpināja visu Eiropas finanšu iestāžu, t.sk. lielu banku un apdrošināšanas iestāžu grupu, reģistra veidošanu. Turklāt ECBS atbalsta pasākumus, kas tiek veikti, lai radītu globālu juridisko personu identificēšanas sistēmu precīzai finanšu darījumu pušu noteikšanai, un tas ir ļoti svarīgs projekts finanšu regulatoriem un finanšu industrijai.

ECB turpināja ciešu sadarbību ar *Eurostat* un citām starptautiskajām organizācijām – SNB, SVF, OECD un Apvienoto Nāciju Organizāciju. Attiecībā uz jaunu starptautisku statistikas standartu ieviešanu ECB sadarbībā ar *Eurostat* pievērsās EKS 95 pārskatīšanai, lai to saskaņotu ar Nacionālo kontu sistēmu 2008 un SVF Maksājumu bilances un starptautisko investīciju bilances rokasgrāmatas 6. izdevumu. Vienlaikus tiek pārskatīti ECB un ES tiesību akti, lai nodrošinātu jauno standartu ieviešanu 2014. gadā un pakāpeniski uzlabotu euro zonas kontu sagatavošanas savlaicīgumu. Padome 2011. gada martā atbalstīja saskaņā ar EKS datu pārsūtīšanas programmu sniedzamo valdības kontu ceturkšņa datu un pārmērīga valsts budžeta deficīta novēršanas procedūras datu sniegšanas termiņa saīsināšanu, lai veicinātu pilnu integrēto euro zonas ceturkšņa kontu apkopošanu laikā $t + 90$. Turklāt Padome 2011. gada decembrī apstiprināja pārstrādātu Pamatnostādni un Ieteikumu par ECB ārējās statistikas pārskatu sniegšanas prasībām, kas

pilnveido maksājumu bilances un starptautisko investīciju bilances statistiku (t.sk., piemēram, prasības euro banknošu pārrobežu pārvadājumiem) un uzlabo euro zonas ārējās statistikas sniegšanas savlaicīgumu.

Statistikas savlaicīguma, kvalitātes un aptvēruma uzlabojumi ir svarīgi ne tikai ECB monetārās politikas funkcijas veikšanā, bet arī finanšu stabilitātes analīzes vajadzībām. Šādā kontekstā ECB sniedza statistisku atbalstu ESRK, nodrošinot konsolidētus banku datus katru pusgadu un sagatavojot citas datu kopas saskaņā ar ESRK 2011. gada septembra lēmuma par informācijas sniegšanu un vākšanu prasībām. ECB arī turpināja cieši sadarboties ar jaunizveidotajām Eiropas uzraudzības iestādēm, īpaši ar EBI un EIOPA. Galvenais darbības virziens bija atļaut atbilstošas un ticamas informācijas apmaiņu saskaņā ar Eiropas tiesību aktiem un ievērojot konfidencialas informācijas aizsardzību. Turklāt turpinājās statistikas un uzraudzības datu sniegšanas prasību saskaņošana. Panākot efektīvu datu plūsmu, tiks samazināts to iestāžu datu sniegšanas slogs, kurām noteikta prasība sniegt datus gan Eurosistēmai, gan uzraudzības iestādēm.

Globāla līmeņa sadarbības kontekstā ECB piedalās G20 valstu atbalstītajās statistikas iniciatīvās, lai novērstu galvenās tautsaimniecības un finanšu statistikas informācijas trūkuma problēmas. Kā Ekonomikas un finanšu statistikas starpagentūru grupas locekle ECB aktīvi iesaistās G20 valstu rīcības plāna īstenošanā, lai risinātu finanšu sektora risku novērtēšanas, starptautisko finanšu saikņu un tautsaimniecības neaizsargātības pret šokiem problēmas. ECB arī palīdzēja pilnveidot Galveno globālo rādītāju interneta vietni.

5. EKONOMISKIE PĒTĪJUMI

Saskaņā ar visā Eurosistēmā apstiprinātu pieeju ECB pētnieciskās darbības mērķis ir: 1) nodrošināt pētījumu rezultātus, kas svarīgi monetārās politikas un citu Eurosistēmas uzdevumu ieteikumu formulēšanā, 2) saglabāt un izmantot ekonometriskos modeļus, lai veidotu ekonomiskās prognozes un iespēju aplēses un salīdzinātu alternatīvas politikas izvēles ietekmi un 3) uzturēt sakarus ar akadēmiskajām un zinātnieku aprindām, piemēram, publicējot pētījumu rezultātus recenzētajos zinātniskajos žurnālos un organizējot zinātniskās konferences un piedaloties tajās. Turpmāk divās sadaļās aplūkotas svarīgākās pētniecības jomas un aktivitātes 2011. gadā.

5.1. PĒTĪJUMU PRIORITĀTES UN SASNIEGUMI

Ekonomiskie pētījumi ECB noris decentralizēti vairākās uzņēmējdarbības jomās atbilstoši to vajadzībām un pieredzei. Pētniecības ģenerāldirektorāts ir atbildīgs par pētniecības darba koordinēšanu, un tā darbinieki arī paši veic augstas kvalitātes pētījumus. Pētniecības ģenerāldirektors vada Pētniecības koordinēšanas komiteju (PKK), kura saskaņo ECB pētniecisko darbību ar iestādes prasībām un tās politikas procesu vajadzībām. PKK nosaka prioritārās jomas katram gadam un virza pētniecisko darbību uz šīm jomām. 2011. gadā tika noteiktas šādas augstas prioritātes pētījumu jomas: finanšu stabilitāte, makrouzraudzība un vadība; naudas tirgi "jaunā normālā" situācijā un darbības principu pēckrīzes ietvars; monetārās un fiskālās politikas mijiedarbība, zemu procentu likmju un monetārās politikas nestandarta pasākumu ietekme; valstu uzraudzība.

Finanšu stabilitātei, makrouzraudzībai un vadībai veltīto pētījumu īpašas uzmanības centrā bija makrofinansiālās saiknes un sistēmisko risku politika. ECBS Makrouzraudzības pētījumu struktūra šajā jomā guva ievērojamus panākumus, veidojot makrofinansiālus modeļus, kas saista finanšu stabilitāti ar tautsaimniecības darbības rezultātiem (sk. 3. nodaļas 2.2. sadaļu).

Šīs struktūras pirmā publiskā konference, kurā tika prezentēti vairāki pētījumi, notika 2011. gada oktobrī.

Runājot par pētniecības prioritātēm naudas tirgu un to darbības principu jomā, tika gūti panākumi, veidojot modeļus, lai uzlabotu izpratni par spēcīgas tirgus spriedzes ietekmi uz centrālo banku finansējuma pieprasījumu un naudas tirgu darbību kopumā. Tika veikta arī darbības principu optimālā ietvara un likviditātes vadības ietekmes analīze.

Monetārās politikas stratēģijas aspektā tika veikta fiskālās un monetārās politikas mijiedarbības, kā arī monetārās politikas nestandarta pasākumu analīze. Panākumi tika gūti, padziļināti analizējot alternatīvus gaidu veidošanas mehānismus un to ietekmi uz ekonomiskās attīstības cikla dinamiku. Fiskālās politikas analīzes jomā galvenā uzmanība tika pievērsta dažādiem valdības parāda un fiskālās ilgtspējas aspektiem.

Valstu uzraudzības jomā turpināja attīstīt jauno vairāku valstu modeli, ko arvien biežāk izmantoja starpvalstu un euro zonas scenāriju sagatavošanā. Euro zonas un globālās tautsaimniecības modeli paplašināja, tajā iekļaujot vēl divas valstis, un izmantoja arī fiskālo un strukturālo korekciju analīzē. Tika veikti pirmie pasākumi, lai izveidotu visas ECBS konkurētspējas izpētes struktūru.

5.2. PĒTĪJUMU REZULTĀTU IZPLATĪŠANA: PUBLIKĀCIJAS UN KONFERENCES

Tāpat kā iepriekšējos gados, ECB speciālistu pētījumi tika publicēti ECB pētījumu sērijā un speciālo pētījumu sērijā. 2011. gadā publicēti 127 pētījumi un 11 speciālo pētījumu. Kopumā 116 pētījumu izstrādāja atsevišķi ECB speciālisti vai tie tapuši sadarbībā ar viņiem, un daudz pētījumu veikts sadarbībā ar citiem Eurosistēmas ekonomistiem, bet citus sagatavojuši viesi – konferenču un darbsemināru dalībnieki, kas darbojas pētnieciskajās struktūrās vai ilgāku

laiku uzturējās ECB, lai pabeigtu kādu zinātnisku projektu.¹⁸ Atbilstoši pašlaik iedibinātajai praksei gaidāms, ka vairākums pētījumu tiks publicēts vadošajos recenzētajos akadēmiskajos žurnālos. 2011. gadā ECB speciālisti akadēmiskajos žurnālos publicēja vairāk nekā 124 rakstus. *Research Bulletin*¹⁹ ("Zinātniskais Biļetens") ir regulārs ECB izdevums, kas plašai auditorijai piedāvā vispārēja rakstura pētījumus. 2011. gadā izdoti trīs biļetena numuri, un tajos aplūkoti temati ietver euro zonas monetārās politikas īstenošanas analīzi, izmantojot darba tirgus līdzdalības ierobežojumu modeli (Daiemonda (*Diamond*), Mortensena (*Mortensen*) un Pissaridesa (*Pissarides*) modelis), sistēmisko risku noteikšanas jauno metodoloģiju, valūtas kursa noviržu un tekošā konta nesabalansētības vadību, netiešas un kaitīgas ietekmes kontroli un pamatinflācijas informatīvo saturu.

2011. gadā ECB organizēja vai piedalījās 15 pētījumu tematiem veltītu konferenču un darbsemināru rīkošanā. Konferenču kopīgajā organizēšanā piedalījās Ekonomiskās politikas pētījumu centrs, SNB un citas Eurosistēmas vai ārpus tās esošas centrālās bankas. Tāpat kā iepriekšējos gados, vairākums konferenču un darbsemināru bija saistīts ar specifiskajām pētījumu prioritātēm. Šo pasākumu norises programmas un tajos sniegtie ziņojumi pieejami ECB interneta vietnē.

Semināru sēriju organizēšana kļuvusi par vēl vienu stabilu pētījumu rezultātu publiskošanas mehānismu. Divas semināru sērijas – *Joint Lunchtime Seminars* (Kopīgie pusdienlaiku semināri), kas tika rīkoti kopā ar *Deutsche Bundesbank* un Finanšu studiju centru, un *Invited Speaker Seminars* (Pieaicināto referentu semināri) – kļuvušas īpaši nozīmīgas. Abās sērijās katru nedēļu notiek semināri, pieaicinot ārvalstu pētniekus jaunāko ECB veikto darbu prezentēšanai. ECB organizē arī *ad hoc* zinātniskus seminārus ārpus šo divu sēriju ietvariem.

18 Ārvalstu pētnieku ECB apmeklējumiem ir gadījuma raksturs vai tie notiek oficiālu programmu, piemēram, *Lamfalussy Research Fellowship* ietvaros.

19 Visi *Research Bulletin* numuri pieejami ECB interneta vietnes sadaļā *Publications*.

6. CITI UZDEVUMI UN AKTIVITĀTES

6.1. MONETĀRĀS FINANSĒŠANAS UN PRIVILEĢĒTĀS PIEKĻUVES AIZLIEGUMA IEVĒROŠANA

Saskaņā ar Līguma 271. panta d) punktu ECB uzticēts uzdevums uzraudzīt, kā 27 ES NCB un ECB ievēro Līguma 123. un 124. pantā, kā arī Padomes Regulās (EK) Nr. 3603/93 un Nr. 3604/93 noteiktos aizliegumus. 123. pants aizliedz ECB un NCB nodrošināt konta pārtēriņa vai jebkāda cita veida kredīta iespējas valdībām un ES institūcijām vai struktūrām, kā arī tieši iegādāties no tām parāda instrumentus. 124. pants aizliedz jebkurus pasākumus (ja vien to pamatā nav piesardzības apsvērumu), kuri nodrošina valdībām un ES institūcijām vai struktūrām privileģētu piekļuvi finanšu iestādēm. Vienlaikus ar Padomi minēto nosacījumu ievērošanu dalībvalstīs uzrauga Eiropas Komisija.

ECB uzrauga arī ES centrālo banku veiktās tādu parāda instrumentu iegādes otrreizējā tirgū, kurus izlaiž iekšzemes valsts sektors, citu dalībvalstu valsts sektors un ES institūcijas un struktūras. Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 3603/93 apsvērumu daļu valsts sektora parāda instrumentu iegādi otrreizējā tirgū nedrīkst izmantot, lai apietu Līguma 123. pantā noteikto mērķi. Šādas iegādes nedrīkst kļūt par valsts sektora netiešas monetārās finansēšanas veidu.

Par 2011. gadu veiktais uzraudzības pasākums liecina, ka par Līguma 123. un 124. panta un attiecīgo Padomes Regulu prasību neizpildi varētu uzskatīt šādus gadījumus.

Pirmkārt, *Národná banka Slovenska* aktīvu pārvaldības mērķiem sākotnējā tirgū iegādājās euro denominētu valsts sektora vienības emitētu vērtspapīru. Tas notika darbības kļūdas dēļ, un pēc kļūdas konstatēšanas vērtspapīrs tika nekavējoties pārdots. Otrkārt, Nīderlandes noguldījumu apdrošināšanas shēmas ietvaros *De Nederlandsche Bank* turpināja veikt avansa maksājumus. Nekavējoties jāsaģatavo Nīderlandes tiesību aktu nepieciešamo

grozījumu galīgā versija saskaņā ar ECB atzinumu, lai nodrošinātu tiesību aktu atbilstību Līguma noteikumiem attiecībā uz monetārās finansēšanas aizliegumu.

Kopumā ir vērts atgādināt, ka Līguma 123. un 124. pantā noteiktie aizliegumi stingri jāievēro arī finanšu krīzes apstākļos.

6.2. PADOMDEVĒJA FUNKCIJAS

Saskaņā ar Līguma 127. panta 4. punktu un 282. panta 5. punktu ar ECB jākonsultējas par katru ierosināto ES vai nacionālo tiesību akta projektu, kas ir ECB kompetencē.²⁰ Visi ECB atzinumi tiek publicēti ECB interneta vietnē. ECB atzinumus par ierosinātajiem ES tiesību aktiem publicē arī Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī.

Pēc Lisabonas Līguma stāšanās spēkā 2009. gada decembrī un sakarā ar jauno Eiropas uzraudzības iestāžu izveidošanu 2011. gada sākumā ECB izstrādāja nostāju par savas padomdevēja funkcijas izpildi attiecībā uz deleģētajiem un īstenošanas aktiem attiecīgi saskaņā ar Līguma 290. un 291. pantu.²¹ ECB norādīja, ka šādi tiesību aktu projekti uzskatāmi par ierosinātiem Savienības aktiem Līguma 127. panta 4. punkta pirmā ievilkuma un 282. panta 5. punkta izpratnē. Ar ECB laikus jākonsultējas par katru Savienības akta, t.sk. deleģētā un īstenošanas akta, projektu, kas ir ECB kompetencē.

ECB 2011. gadā pieņēma 19 atzinumu par ierosinātajiem ES tiesību aktiem un 88 atzinumus par nacionālo tiesību aktu projektiem, kas ir ECB kompetencē. Šā gada pārskata pielikumā pievienots 2011. gadā un 2012. gada sākumā pieņemto atzinumu saraksts.

²⁰ Saskaņā ar Protokolu par dažiem noteikumiem Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotajai Karalistei (pievienots Līgumam) pienākums konsultēties ar ECB neattiecas uz Apvienoto Karalisti (OV C 83, 30.03.2010., 284. lpp.).

²¹ Sk., piemēram, CON/2011/42, CON/2011/44 un CON/2012/5.

ATZINUMI PAR IEROSINĀTAJEM ES TIESĪBU AKTIEM

Pēc Eiropas Savienības Padomes, Eiropas Parlamenta un Eiropas Komisijas lūguma izdotie ECB atzinumi attiecās arī uz Līguma 136. panta grozījumu, ierosinājumu par direktīvu un regulu, ar ko aizstāj Kapitāla prasību direktīvu, un īsās pozīcijas pārdošanas darījumiem piemērojamiem noteikumiem.

Atzinumā par ierosinātajiem Līguma 136. panta grozījumiem²² (sk. 4. nodaļu) atkārtots ECB aicinājums veikt kvantitatīvas pārmaiņas EMS ekonomiskajā vadībā un uzsvērtā nepieciešamība izveidot pastāvīgu krīzes vadības sistēmu, kas kā *ultima ratio* (pēdējā iespēja) nodrošina pagaidu finansiālu atbalstu tām euro zonas valstīm, kuru piekļuve tirgus finansējumam ir ierobežota. ECB uzsvēra, ka, lai nodrošinātos pret morālā kaitējuma risku, topošais Eiropas Stabilitātes mehānisms (*European Stability Mechanism*; ESM) jāveido rūpīgi. Atzīstot iespēju būt par ESM fiskālo aģentu, ECB secināja, ka Līguma 123. pantā noteiktais monetārās finansēšanas aizliegums neļaus ESM kļūt par Eurosistēmas darījuma partneri saskaņā ar ECBS Statūtu 18. pantu.

Atzinumā par priekšlikumiem direktīvai un regulai, ar ko aizstāj Kapitāla prasību direktīvu²³, ECB izteica stingru atbalstu savlaicīgai un efektīvai Bāzeles III līgumu un likviditātes standartu ieviešanai (sk. 3. nodaļas 3. sadaļu). ECB pilnībā atbalstīja mērķi risināt paredzamu pakļautību riskam, izmantojot deleģētu tiesību aktu, kas ļauj Eiropas Komisijai, ja nepieciešams, piemērot stingrākas piesardzības prasības, risinot tirgus norišu radītu mikrouzraudzības un makrouzraudzības risku intensitātes pārmaiņu jautājumus. ECB ieteica arī atļaut nacionālajām iestādēm piemērot stingrākas piesardzības prasības, lai attiecīgajās dalībvalstīs risinātu tām specifiskas finanšu stabilitātes problēmas.

Atzinumā par priekšlikumu regulai par īsās pozīcijas pārdošanas darījumiem un atsevišķiem kredītriska mijmaiņas darījumu aspektiem²⁴ ECB puda atbalstu jaunajam caurredzamības režīmam attiecībā uz akciju īsās pozīcijas

pārdošanas darījumiem un obligāto informācijas sniegšanu par nozīmīgām neto īsajām pozīcijām saistībā ar valsts parāda vērtspapīru emitentiem ES vai atbilstošām nenodrošinātām pozīcijām kredītriska mijmaiņas darījumos (sk. 3. nodaļas 3. sadaļu). Šajā atzinumā arī ietvertas rekomendācijas attiecībā uz pārskatu un informācijas sniegšanas standartiem un informācijas apmaiņas kārtību.

ATZINUMI PAR VALSTU TIESĪBU AKTU PROJEKTIEM

Valstu pārvaldes iestādēm tika sniegts liels skaits konsultāciju, un daudzas attiecās uz pasākumiem finanšu tirgus stabilitātes nodrošināšanai, t.sk. saistībā ar finanšu krīzi.²⁵

Vairākas dalībvalstis konsultējās ar ECB par kredītiestāžu un finanšu iestāžu intervences un risinājuma pasākumiem, t.sk. dažiem atbilstoši ES un SVF atbalsta programmu strukturālajiem etaloniem. Priekšlikumu mērķis bija palielināt uzraudzības pilnvaras, risinot grūtībās nonākušu finanšu iestāžu situācijas, t.sk. iespēju nodot šādu iestāžu aktīvus un pasīvus citai iestādei, piemēram, pagaidu bankai (*bridge bank*). Tie arī noteica shēmu veidošanu, lai finansētu risinājuma pasākumus. Attiecībā uz Grieķiju²⁶ ECB atbalstīja pagaidu kredītiestādes kā risinājuma instrumenta izveidošanu, kuras finansējums pilnībā jānodrošina Grieķijas Finanšu stabilitātes fondam. ECB arī atbalstīja banku sektora atbildību par finansējumu risinājuma vienībai, ko atsevišķi veido Grieķijas Noguldījumu un ieguldījumu garantiju fonda sastāvā, izmantojot speciālus maksājumus. Citā atzinumā ECB puda atbalstu kompensāciju plāna izveidei grūtībās nonākušām Dānijas bankām.²⁷ Nīderlandes piedāvāto krīzes intervences pasākumu²⁸ kontekstā ECB sniedza komentārus par īpašo atsavināšanas režīmu finanšu sistēmas stabilitātes garantēšanai,

22 CON/2011/24.

23 CON/2012/5.

24 CON/2011/17.

25 Sk., piemēram, CON/2011/21, CON/2011/39, CON/2011/45, CON/2011/72, CON/2011/76, CON/2011/79, CON/2011/82, CON/2011/83, CON/2011/86, CON/2011/95 un CON/2011/103.

26 CON/2011/72.

27 CON/2011/45. Saistītās norises aplūkotas arī CON/2011/90.

28 CON/2011/60.

norādot, ka valsts veiktu atsavināšanu attiecībā uz grūtībās nonākušām iestādēm vajadzētu izmantot tikai skaidri definētos un izņēmuma gadījumos. Atzinumā par Portugāles banku risinājuma ietvariem²⁹ aplūkota ietekme, kāda būtu priekšrocību piešķiršanai garantēto noguldījumu prasībām. Atzinumos par valsts garantijām *Dexia* restrukturizācijas plāna atbalstam³⁰ uzsvērtā dalībvalstu reakcijas attiecībā uz pašreizējo finanšu situāciju koordinēšanas un konsekvences nepieciešamība un kritēriji valdības garantijām banku parādiem.

Vairākās konsultācijās tika aplūkota noguldījumu garantiju plānu finansēšana un uzdevumi.³¹ ECB atbalstīja Nīderlandes noguldījumu garantiju plāna *ex ante* finansēšanas pasākumus, tomēr atzīmēja, ka piedāvātais ietvars iekļauj centrālās bankas veiktu avansa maksājumu veidus, kas nav savienojami ar monetārās finansēšanas aizliegumu.

ECB arī sniedza komentārus par svarīgām norisēm finanšu tirgus uzraudzības struktūrās.³² Tā atbalstīja priekšlikumu par finanšu tirgus uzraudzības integrēšanu *Lietuvos bankas*. Vērtējot uzraudzības uzdevumu nodošanu *Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique* un *Lietuvos bankas* saskaņā ar

attiecīgajiem likumprojektiem, ECB atzina jauno uzdevumu finansēšanas kārtību, atsaucoties uz finansiālās neatkarības principu.

ECB pieņēma vairākus atzinumus par NCB, t.sk. par Grieķijas, Austrijas, Slovēnijas, Maltas, Lietuvas un Ungārijas NCB, statūtu grozījumiem.³³ ECB pauda bažas par centrālās bankas neatkarību saistībā ar Grieķijas Bankas Sociālā nodrošinājuma padomes iecelšanu, sastāvu un uzdevumiem. Komentējot likuma "Par *Oesterreichische Nationalbank*" grozījumu projektu, ECB rekomendēja pilnībā saskaņot padomes locekļu atlaišanas pamatprincipus ar ECBS Statūtiem. Attiecībā uz Lietuvu ECB analizēja *Lietuvos bankas* peļņas sadales noteikumu grozījumus finansiālās neatkarības un monetārās finansēšanas aspektā. Atzinumā par *Magyar Nemzeti Bank*³⁴ ECB izteica nopietnas bažas attiecībā uz centrālās bankas neatkarību.

29 CON/2011/83.

30 CON/2011/79, CON/2011/82 un CON/2011/85.

31 CON/2011/15, CON/2011/76 un CON/2011/86.

32 CON/2011/5 un CON/2011/46.

33 CON/2011/36, CON/2011/38, CON/2011/40, CON/2011/43, CON/2011/46, CON/2011/91, CON/2011/99, CON/2011/104 un CON/2011/106.

34 CON/2011/104 un CON/2011/106.

9. ielikums

CENTRĀLĀS BANKAS NEATKARĪBA UNGĀRIJĀ

Kopš 2010. gada notiek daudz nozīmīgu *Magyar Nemzeti Bank* tiesisko un darbības ietvaru pārmaiņu, kas radījušas bažas par to atbilstību Līgumā ietvertajiem neatkarības principiem, t.sk.:

- pašreizējā bankas prezidenta un citu par lēmumu pieņemšanu atbildīgu personu atalgojuma pārmaiņas (CON/2010/56 un CON/2010/91);
- Monetārās padomes iecelšanas noteikumu un sastāva pārmaiņas (CON/2010/91 un CON/2011/104);
- pilnīga pārvaldības struktūras pārskatīšana, atjaunojot valdi un palielinot prezidenta vietnieku skaitu (CON/2011/104 un CON/2011/106);

– centrālās bankas un finanšu uzrauga iestādes apvienošanas konstitucionālo pamatu izveidošana (CON/2011/106).

Jaunākajos atzinumos attiecībā uz *Magyar Nemzeti Bank* (CON/2011/104 un CON/2011/106) ECB pauda nopietnas bažas par centrālās bankas neatkarību. *Magyar Nemzeti Bank* lēmējstruktūru sastāva nepārtrauktās pārmaiņas, Monetārās padomes locekļu skaita palielināšana un prezidenta vietnieku skaita palielināšanas varbūtība, pienācīgi neattaisnojot nepieciešamību grozīt institucionālo ietvaru, uzskatāmas par iespējamu līdzekli lēmumu pieņemšanas procesa ietekmēšanai. Nesen atkārtoti veiktie tiesību aktu par lēmējstruktūru darbinieku atalgojumu grozījumi īstenoti, neņemot vērā *Magyar Nemzeti Bank* viedokli saistībā ar bažām par finansiālo neatkarību. ECB arī komentēja konstitucionālos grozījumus, kas paredz *Magyar Nemzeti Bank* un Ungārijas Finanšu uzraudzības iestādes apvienošanu, izveidojot jaunu institūciju, un īpaši pašreizējā prezidenta pazemināšanu amatā, paredzot viņa darbību apvienotās iestādes prezidenta pakļautībā. ECB uzskata, ka šāda tiesību norma ir drauds prezidenta personīgajai neatkarībai.

Turklāt Ungārijas likumdevēji jau vairākas reizes nav pildījuši pienākumu konsultēties ar ECB vai ievērot tās norādījumus, pieņemot tiesību aktus attiecībā uz NCB.

Centrālās bankas neatkarības principa neievērošanas un prasības konsultēties ar ECB neizpildes dēļ 2012. gada janvārī Eiropas Komisija pret Ungāriju uzsāka pārkāpumu procedūru.

Atzinumā par SVF kvotas palielināšanu Rumānijai³⁵ ECB atsaucās uz centrālās bankas neatkarības principu, saskaņā ar kuru NCB, kurai uzticētas visas ar valsts dalību SVF saistītās tiesības un pienākumi, pilnīgi patstāvīgi pieņem lēmumus par Speciālo aizņēmuma tiesību pārvaldīšanu.

Novērtējot Polijas konstitūcijas grozījumus saistībā ar turpmāk gaidāmo pāreju uz euro, ECB izskatīja tiesiskās konverģences jautājumus.³⁶ ECB sniedza komentārus par centrālās bankas neatkarības funkcionālajiem, institucionālajiem un cilvēkresursu aspektiem, kā arī par jautājumiem saistībā ar *Narodowy Bank Polski* tiesisko integrāciju Eurosistēmā.

ECB publicēja vairākus atzinumus par skaidro naudu apgrozībā un tās aizsardzību pret viltošanu.³⁷ Komentējot priekšlikumus par nacionālo noteikumu pielāgošanu saskaņotajam tiesiskajam ietvaram, kas noteikts Lēmumā ECB/2010/14³⁸, ECB uzskatīja, ka nacionālajos tiesību aktos, ar kuriem šis Lēmums tiek īstenots, svarīgi nenovirzīties no tā kopējiem noteikumiem, ja tas nav tieši noteikts Lēmumā.

KONSULTĒŠANĀS PRASĪBAS NEIZPILDES GADĪJUMI

2011. gadā ECB reģistrēja 20 gadījumu, kad netika izpildīta prasība konsultēties ar ECB par nacionālo tiesību aktu projektiem³⁹, t.sk. divus gadījumus, kad ECB sniedza atzinumu pēc savas iniciatīvas. Turpmāk aplūkotie 10 gadījumi tika uzskatīti par skaidriem un nopietniem.⁴⁰

Grieķijas Finanšu ministrija nekonsultējās ar ECB trijos gadījumos. Pirmais attiecās uz 2010. gadā valsts sektora uzņēmumos, t.sk. Grieķijas Bankā, ieviestās darbinieku darbā pieņemšanas kvotas darbības laika

35 CON/2011/102.

36 CON/2011/9.

37 Piemēram, CON/2011/19, CON/2011/51, CON/2011/59, CON/2011/64 un CON/2011/92.

38 Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 16. septembra Lēmums ECB/2010/14 par euro banknošu autentiskuma un derīguma pārbaudi, kā arī to atkārtotu laišanu apgrozībā (OV L 267, 09.10.2010., 1. lpp.).

39 2011. gadā netika reģistrēts neviens prasības neizpildes gadījums attiecībā uz konsultācijām ar ECB par ES likumprojektiem.

40 Ar vārdu "skaidri" ECB saprot gadījumus, kad nerodas tiesiskas šaubas par to, ka ar ECB bija nepieciešams konsultēties, bet vārds "nopietni" attiecināms uz gadījumiem 1) kad, ja konsultācijas būtu notikušas, ECB būtu sniegusi svarīgus kritiskus komentārus par ierosinātā tiesiskā akta saturu, un/vai 2) ar vispārēju nozīmi ECBS.

pagarinājumu. Šis gadījums saistīts ar NCB neatkarību, kas ir ECBS vispārējas nozīmes jautājums. Turklāt ar ECB nenotika konsultācijas par būtiskiem tiesību aktu grozījumiem attiecībā uz tautsaimniecības likviditātes paaugstināšanu pēc starptautiskās finanšu krīzes un kredītiestāžu uzraudzības un risinājuma pasākumiem. Šie gadījumi bija saistīti ar valsts parāda krīzi un taupības pasākumiem – ECBS ļoti nozīmīgiem jautājumiem.

Ungārija četras reizes neizpildīja prasību konsultēties ar ECB. Divi gadījumi attiecās uz likumprojektiem par aizdevumiem ārvalstu valūtās, un tie bija ECBS vispārējas nozīmes jautājumi, jo saistīti ar finanšu stabilitāti un aizdevumu ārvalstu valūtās risku. Trešais gadījums saistīts ar likuma "Par *Magyar Nemzeti Bank*" grozījumiem: konsultācijas notika par sākotnējo projektu, bet pēc tam tas tika būtiski mainīts. Ar ECB nenotika pienācīgas konsultācijas par termiņiem un grozījumu apmēriem. Visbeidzot, Ungārijas pārvaldes iestādes nekonsultējās ar ECB par konstitucionālu grozījumu, ar kuru tiek atļauta *Magyar Nemzeti Bank* apvienošana ar finanšu uzraudzības iestādi (sk. 9. ielikumu). Šie pēdējie gadījumi bija ECBS vispārējas nozīmes jautājumi, jo attiecās uz centrālās bankas neatkarību.

Vēl trīs saistību neizpildes gadījumi attiecās uz Lietuvu, Nīderlandi un Spāniju. Lietuvas varas iestādes nekonsultējās ar ECB par vairākiem finanšu tiesību aktu grozījumiem, ar kuriem *Lietuvos bankas* tiek piešķirtas papildu tiesības risināt grūtībās nonākušu banku problēmas un nodrošināt pagaidu bankas izveidi. Šis gadījums bija ECBS vispārējas nozīmes jautājums, jo attiecās uz banku grūtību risinājumu. Nīderlandes Finanšu ministrija nekonsultējās ar ECB par noteikumu projektu, ar kuru Nīderlandes noguldījumu garantiju plāna *ex post* finansējums tiek pārveidots par *ex ante* finansējumu. Tas bija skaidrs un nopietns gadījums, jo saistīts ar monetāro finansēšanu – ECBS vispārējas nozīmes jautājumu. Visbeidzot, ar ECB nenotika konsultācijas par Spānijas noguldījumu garantiju tiesību aktu grozījumiem, īpaši

saistībā ar finanšu iestāžu *ex ante* maksājumu palielināšanu. Tas bija skaidrs un nopietns gadījums, jo saistīts ar noguldījumu garantiju sistēmu un tās finansēšanu, kas ir ECBS vispārējas nozīmes jautājums.

Tiek uzskatīts, ka 2011. gadā bija skaidri un atkārtoti gadījumi, kad Grieķija un Ungārija nekonsultējās ar ECB. Par atkārtotiem uzskata gadījumus, kad viena un tā pati dalībvalsts divu gadu periodā vismaz trīs reizes neveic konsultācijas ar ECB, katrā aplūkotajā gadā vismaz vienu reizi nekonsultējoties ar ECB.

6.3. AIZŅĒMUMA UN AIZDEVUMA OPERĀCIJU ADMINISTRĒŠANA

Saskaņā ar iepriekšējiem lūgumiem ECB 2011. gadā turpināja administrēt un/vai veikt vairāku aizņēmuma un aizdevuma operāciju apstrādi.

ECB joprojām ir atbildīga par ES aizņēmuma un aizdevuma operāciju administrēšanu vidēja termiņa finansiālās palīdzības iespējas ietvaros saskaņā ar 2003. gada 7. novembra Lēmumu ECB/2003/14.⁴¹ 2011. gadā ECB ES vārdā saņēma divus maksājumus izmaksu veikšanai un pārskaitīja šīs summas aizņēmējvalstij (Rumānijai). ECB veica 10 kredītu procentu maksājumu un viena aizdevuma atmaksātās pamatsummas apstrādi. ES aizdevuma operāciju kopējais atlikums vidēja termiņa finansiālās palīdzības iespējas ietvaros 2011. gada 31. decembrī bija 11.4 mljrd. euro.

ECB aizdevēju un aizņēmēja vārdā joprojām ir atbildīga par visu to maksājumu apstrādi, kuri saistīti ar aizdevuma iespējas līgumu Grieķijai.⁴²

41 Saskaņā ar Līguma 141. panta 2. punktu, ECBS Statūtu 17., 21.2., 43.1. un 46.1. pantu un Padomes 2002. gada 18. februāra Regulas (EK) Nr. 332/2002 9. pantu.

42 Saskaņā ar aizdevumu fonda vienošanos starp dalībvalstīm, kuru valūta ir euro (izņemot Grieķiju un Vāciju), un *Kreditanstalt für Wiederaufbau* (darbojas valsts interesēs, pakļauta Vācijas Federatīvās Republikas valdības rīkojumiem un izmanto valdības garantijas) kā aizdevēju un Grieķijas Republiku kā kredītņēmēju, un Grieķijas Banku kā kredītņēmēja aģentu saskaņā ar ECBS Statūtu 17. un 21.2. pantu un 2010. gada 10. maija Lēmuma ECB/2010/4 2. pantu.

2011. gadā ECB no aizdevējiem saņēma četrus maksājumus izmaksu veikšanai un pārskaitīja šīs summas kredītņēmēja aģentam Grieķijas Bankai. ECB veica piecu aizdevumu procentu maksājumu apstrādi. Apkopoto divpusējo aizdevumu Grieķijai atlikums 2011. gada 31. decembrī bija 52.9 mljrd. euro.

ECB joprojām ir atbildīga par ES aizņēmuma un aizdevuma operāciju administrēšanu Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānisma (EFSM) ietvaros.⁴³ 2011. gadā ECB ES vārdā saņēma 10 maksājumu izmaksu veikšanai un pārskaitīja šīs summas aizņēmējvalstīm (Īrijai un Portugālei). ECB veica viena aizdevuma procentu maksājumu apstrādi. ES aizdevuma operāciju kopējais atlikums EFSM ietvaros 2011. gada 31. decembrī bija 28 mljrd. euro.

ECB joprojām ir atbildīga par to aizdevumu administrēšanu, ko Eiropas Finanšu stabilitātes fonds (EFSF) izsniedz dalībvalstīm, kuru valūta ir euro.⁴⁴ 2011. gadā ECB EFSF vārdā saņēma sešus maksājumus izmaksu veikšanai un pārskaitīja šīs summas aizņēmējvalstīm (Īrijai un Portugālei). ECB veica divu aizdevumu procentu maksājumu apstrādi. EFSF aizdevumu atlikums 2011. gada 31. decembrī bija 16.3 mljrd. euro.

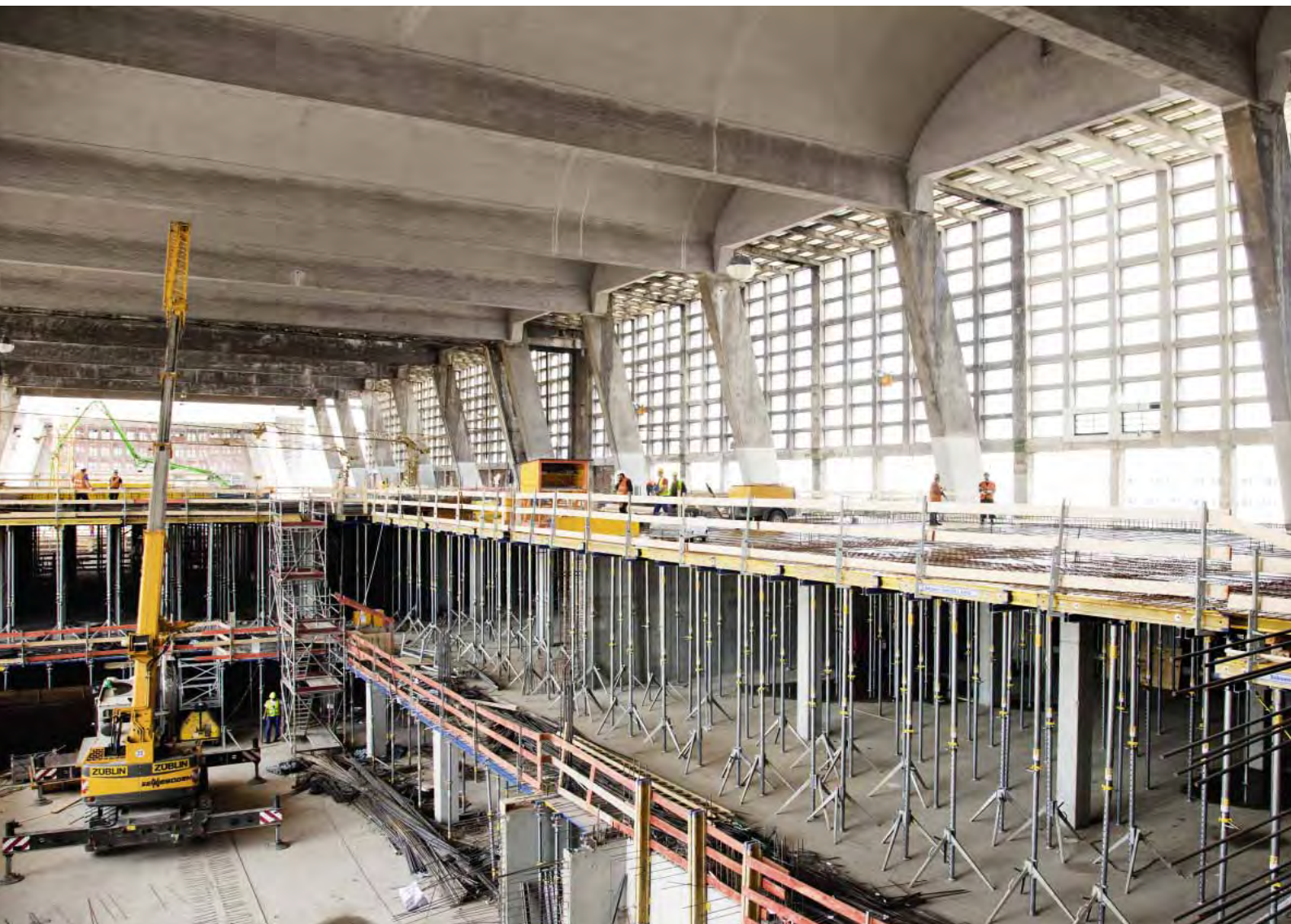
6.4. EUROSISTĒMAS REZERVJU PĀRVALDĪŠANAS PAKALPOJUMI

2005. gadā izveidotās Eurosistēmas klientu euro denominēto rezerves aktīvu pārvaldīšanas sistēmas ietvaros 2011. gadā joprojām tika piedāvāts daudzpusīgs pakalpojumu klāsts. Atsevišķas Eurosistēmas centrālās bankas (Eurosistēmas pakalpojumu sniedzējas) piedāvā ārpus euro zonas esošajām centrālajām bankām, monetārajām iestādēm un valdības aģentūrām, kā arī starptautiskajām organizācijām pilnu pakalpojumu kopumu, kas pamatojas uz saskaņotiem noteikumiem un nosacījumiem atbilstoši vispārējiem tirgus standartiem. ECB veic kopējās koordinācijas funkciju, nodrošinot sistēmas raitu darbību. 2011. gadā saglabājās stabils to klientu skaits, kuriem bija darījuma

attiecības ar Eurosistēmu. Attiecībā uz pašiem pakalpojumiem 2011. gadā novērots klientu kopējo naudas līdzekļu (t.sk. noguldījumu) atlikumu un vērtspapīru turējumu būtisks kāpums (8%).

43 Saskaņā ar Līguma 122. panta 2. punktu un 132. panta 1. punktu, ECBS Statūtu 17. un 21. pantu un Padomes 2010. gada 11. maija Regulas (ES) Nr. 407/2010 8. pantu.

44 Saskaņā ar ECBS Statūtu 17. un 21. pantu (kopā ar EFSF Ietvaru vienošanās 3. panta 5. punktu).

Tirgus hallē tiks izvietots apmeklētāju centrs, darbinieku restorāns, kafetērija un konferenču telpas. Šīs telpas tiek integrētas agrākajā tirgus hallē vienotā sistēmā kā atsevišķas ēkas ēkā.

Tirgus halles pamati aizstāti ar jauniem, ūdensnecaurlaidīgiem pamatiem, kas spēj balstīt pašlaik hallē veidojamo jauno ēkas elementu svaru.

Turpinās arī betona režģa fasādes un jumta karkasa restaurācijas darbi.

3. NODAĻA

FINANŠU STABILITĀTE, UZDEVUMI SAISTĪBĀ AR ESRK UN FINANŠU INTEGRĀCIJA

I. FINANŠU STABILITĀTE

Eurosistēma veicina kompetento nacionālo iestāžu īstenotās ar kredītiestāžu uzraudzību un finanšu sistēmas stabilitāti saistītās politikas raitu izpildi. Tā sniedz šīm iestādēm un Eiropas Komisijai arī konsultācijas par ES tiesību aktu darbību un īstenošanu šajās jomās.

Pēc Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas (ESRK) nodibināšanas 2010. gada 16. decembrī (sk. šīs nodaļas 2. sadaļu), izveidojot trīs Eiropas uzraudzības iestādes (EUI), kas aptver banku darbību (Eiropas Banku iestāde; EBI), vērtspapīrus un tirgus (Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde; ESMA) un apdrošināšanas un pensiju fondus (Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestāde; EIOPA), 2011. gada 1. janvārī spēkā stājās jaunais Eiropas regulējums uzraudzības jomā. Šis regulējums nodrošinājis Eiropas uzraudzības struktūras būtisku uzlabošanu gan mikrouzraudzības līmenī, gan arī (pirmo reizi) makrouzraudzības līmenī.

I.1. FINANŠU STABILITĀTES UZRAUDZĪBA

EURO ZONAS BANKU SEKTORS

Sadarbojoties ar ECBS Finanšu stabilitātes komiteju (FSK), ECB veic finanšu stabilitātes risku uzraudzību un novērtē euro zonas finanšu sistēmas šoku absorbēšanas spējas.¹ Galvenā uzmanība, veicot šo svarīgo uzdevumu, tiek pievērsta bankām, jo tās joprojām ir nozīmīgākie finanšu starpnieki Eiropā. Tomēr, pieaugot finanšu tirgu, finanšu infrastruktūras un citu finanšu iestāžu nozīmei un to saiknēm ar bankām, ECBS jāveic arī šo finanšu sistēmas komponentu vājo pušu uzraudzība.

2011. gadā, pastiprinoties valsts parāda krīzei un tās kaitīgajai mijiedarbībai ar banku sektoru, būtiski pieauga euro zonas finanšu stabilitātes riski. Neaizsargātība palielinājās īpaši 2. pusgadā, kad valsts parāda krīze izplatījās no atsevišķām mazākām uz atsevišķām lielākām euro zonas valstīm. Svarīgi, ka vienlaikus ar ietekmes izplatīšanos bija vērojama makroekonomiskās izaugsmes perspektīvu pasliktināšanās, īpaši tuvojoties gada nogalei. Vislielākā neaizsargātība

pret turpmāku ietekmes izplatību bija tajās valstīs, par kurām valdība uzskats, ka tajās vienlaikus pastāv neaizsargātas vai pasliktinošas fiskālās pozīcijas, vāji makrofinansiālie apstākļi, politisko centienu trūkums veikt nepieciešamās institucionālās reformas un turpmāku būtisku zaudējumu iespēja banku sektorā.

Šajos krīzes izplatīšanās apstākļos euro zonas bankām radās ievērojamas finansējuma grūtības. Lai gan tās mazināja laikus un bagātīgā apjomā nodrošinātā centrālo banku likviditāte, gada laikā parādījās vidēja un ilgāka termiņa finansējuma grūtības, kas dažos gadījumos bija būtiskas. Euro zonas bankas saskārās ar tirgus uzticēšanās mazināšanos, kas izraisīja strauju finansējuma izmaksu kāpumu un termiņfinansējuma pieejamības ierobežojumus, īpaši tām bankām, kas atradās valsts parāda krīzes skartajās euro zonas valstīs. Finansējuma grūtības īpaši skāra bankas, kas galvenokārt bija stipri atkarīgas no starpbanku beznodrošinājuma termiņfinansējuma, t.sk. svārstīgā ASV dolāru finansējuma. Turklāt finansējuma ar nodrošinājumu tirgos parādījās atsevišķas sadrumstalotības pazīmes, piemēram, *repo* darījumu tirgū, kur krīzē nonākušo valstu valdības obligāciju cenas tika noteiktas zemākā līmenī par citu obligāciju cenām, tādējādi nelabvēlīgi ietekmējot to banku finansējuma izmaksas, kuras izmantoja šādas "krīzes skartās" obligācijas par nodrošinājumu *repo* darījumos. Finansējuma pieejamība lielā mērā bija atkarīga arī no bažām par atsevišķu banku aktīvu kvalitāti, īpaši saistībā ar riska darījumiem iepriekš tik rosīgajos mājokļu tirgos. Kopumā valstu un banku savstarpējā spriedzes transmisija pastiprinājās, izraisot sistēmisku krīzi.

2011. gada pirmajos trijos ceturkšņos finanšu stāvokļa dinamika euro zonā kopumā un lielajās un sarežģītajās banku grupās (LSBG) bija neviennozīmīgi vērtējama. Pēc pārsvarā spēcīgiem peļņas rādītājiem 2011. gada

¹ Kopš 2004. gada beigām ECB reizi pusgadā publicē ziņojumu par euro zonas finanšu sistēmas stabilitāti *Financial Stability Review*. Šajās publikācijās sniegti veiktās banku sektora struktūras un stabilitātes uzraudzības galvenie konstatējumi. Tās pieejamas ECB interneta vietnē.

1. ceturksnī 2. ceturkšņa rezultāti liecināja par vispārēju pasliktināšanos. Tas atspoguļoja to, ka bankas saskārās ar sarežģītākiem apstākļiem, kurus raksturoja nelabvēlīgas norises finansējuma un darījumu tirgos, Grieķijas valdības parāda vērtspapīru vērtības samazināšanas pirmais vilnis un vājāka, nekā gaidīts, pasaules ekonomiskā vide. Vienlaikus banku pūles piesaistīt kapitālu un samazināt riska svērtos aktīvus, kuras ietekmēja arī EBI veiktais 2011. gada ES mēroga stresa tests, veicināja regulatīvo kapitāla rādītāju palielināšanos.² 3. ceturkšņa rezultāti sniedza turpmāku apliecinājumu, ka peļņas izaugsmes tendence ir lejupejoša. Daudzas euro zonas LSBG ziņoja par tīro ienākumu sarukumu, ko noteica zaudējumi no Grieķijas valdības parāda vērtspapīru vērtības turpmākas samazināšanās un nelielie tirdzniecības ienākumi. Vairākas bankas samazināja grūtību skarto euro zonas valstu parāda vērtspapīru īpatsvaru savos aktīvos, šos aktīvus pārdodot vai arī neatjaunojot tos aktīvus, kuriem pienācis termiņš. Pozitīvi ir tas, ka tīrie procentu ienākumi un (mazākā mērā) arī komisijas maksas ienākumi 2011. gada pirmajos trijos ceturkšņos kopumā saglabājās stabili. Darbības dažādošana, to izvēršot atšķirīgos ģeogrāfiskajos reģionos, palīdzēja dažām LSBG saglabāt peļņitispēju, neraugoties uz grūtībām, ar kurām tās saskārās iekšzemes tirgos.

2011. gadā atjaunojās spiediens saistībā ar finansējumu un parādattiecības samazināšanu, lai iegūtu kapitālu. Tas noteica risku, ka varētu tikt nelabvēlīgi ietekmēta kredītu pieejamība, īpaši valsts parāda krīzes skartajās valstīs, kurās bija vērojama visnelabvēlīgākā ietekme uz vidēja un ilgāka termiņa finansējuma izmaksām un pieejamību. Svarīgi atzīmēt, ka 2011. gadā neaizsargātības pakāpe euro zonas banku sektorā dažādās valstīs un dažādās bankās bija stipri atšķirīga, ņemot vērā ģeogrāfiskā un sektoru kredītriska darījumu, uzņēmējdarbības modeļu un īpaši banku atrašanās valstu fiskālās situācijas atšķirības. Tirgus rādītāji liecināja par būtisku euro zonas LSBG peļņas gaidu pasliktināšanos. Banku sektora kapitāla vērtspapīru indeksi euro zonā, kā arī pasaulē bija ievērojami zemāki

par vispārējiem etalonindeksiem, bet attiecīgie euro zonas banku sektora svārstīguma rādītāji sasniedza tādu rekordlīmeni, kāds nebija pieredzēts kopš *Lehman Brothers* bankrota 2008. gada septembrī.

Plaši vērojamā finanšu stabilitātes risku pastiprināšanās atklāja būtisku drošas un izlēmīgas rīcības nepieciešamību gan euro zonā, gan ārpus tās. Vienlaikus ar valstu līmenī pieņemtajiem lēmumiem paātrināt fiskālo konsolidāciju un stiprināt valstu fiskālos noteikumus Eiropas Savienības Padomes un euro zonas valstu vai valdību vadītāju sanāksmēs 2011. gada jūlijā, oktobrī un decembrī pieņemtie pasākumi arī pievērsās vairākām svarīgām jomām, lai atjaunotu euro zonas finanšu stabilitāti. Viens no galvenajiem pasākumiem bija Eiropas Finanšu stabilitātes fonda kreditēšanas kapacitātes palielināšana un tā pilnvaru paplašināšana. Lai pamatos pārveidotu euro zonas pārvaldību, ES samita laikā 2011. gada 8. un 9. decembrī tika panākta vienošanās virzīties uz ciešāku ekonomisko savienību un izveidot jaunu fiskālo paktu, ko 2012. gada 30. janvārī noslēdza 25 no 27 ES dalībvalstīm. Pilnīgai paziņoto pasākumu īstenošanai un Eiropas Stabilitātes mehānisma ieviešanas uzsākšanai vajadzētu mazināt negatīvo atgriezeniskās saiknes ietekmi, kāda pastāv starp neaizsargātām valsts finansēm, finanšu sektoru un ekonomisko izaugsmi. Papildinot jau minēto, tika atklāta informācija par visaptverošu stratēģiju, kas vērsta uz ES banku kapitāla un finansēšanas kapacitātes stiprināšanu. Saskaņā ar to lielām bankām jāveido pagaidu kapitāla rezerve un līdz 2012. gada jūnijam jānodrošina, ka 1. līmeņa pamatkapitāla attiecība ir 9%. Tā rezultātā ES banku sektora kopējās lēstās kapitāla vajadzības pieauga līdz 114.7 mljrd. euro. Lai izvairītos no pārmērīgas aktīvu pārdošanas, cenšoties iegūt trūkstošo kapitālu, tādējādi, iespējams, kaitējot reālajai tautsaimniecībai, banku bilanču korigēšanas plāni tiks cieši uzraudzīti gan

2 ES mēroga stresa testus koordinēja EBI ciešā sadarbībā ar ECB un Eiropas Komisiju. Detalizēts metodoloģijas apraksts, kā arī jūlija vidū publicētie rezultāti pieejami EBI un dalību ņemušo valsts iestāžu interneta vietnēs.

valstu, gan Eiropas līmenī. Turklāt tika risināta nepieciešamība atvieglot termiņfinansējuma pieejamību, ES mērogā koordinēti atjaunojot valsts finansējuma garantiju shēmas. Visbeidzot, Eurosistēmas pastiprinātie kreditēšanas atbalsta pasākumi, t.sk. divas ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas ar termiņu 3 gadi, nodrošināja to, ka euro zonas bankām joprojām bija pieejams stabils finansējums. Tādējādi spriedze finansējuma tirgos 2012. gada sākumā nedaudz mazinājās.

CITAS FINANŠU IESTĀDES

Bažas par citu finanšu iestāžu stabilitāti 2011. gadā nebija tik spēcīgas kā bažas par euro zonas banku sektora stabilitāti. Tomēr nebanku finanšu sektoru ietekmēja arī uzticēšanās zudums finanšu tirgos finanšu sektoru, kā arī tirgus segmentu spēcīgo savstarpējo saikņu dēļ. Lielo tiešo apdrošinātāju finanšu stabilitāte euro zonā 2011. gada pirmajos trijos ceturkšņos kopumā nemainījās. Euro zonas lielo pārāpdrošinātāju pelnītspēja uzlabojās salīdzinājumā ar 1. ceturksnī reģistrēto zemo līmeni, ko noteica dabas katastrofu izraisītais prasījumu sloga pieaugums. Kopumā šķiet, ka nozares kapitāla rezerve bijusi pietiekama, lai izturētu grūto 1. pusgadu. To daļēji noteica tas, ka apdrošinātāji labprātāk izvēlējās turēt rezerves kapitālu, lai saglabātu vēlamo kredītreitingu, kā arī notikumus apsteidzoša papildu rezervju veidošana noteiktos ekonomiskajos apstākļos. Liels risks, ar kuru jāsaskaras euro zonas apdrošinātājiem, ir tas, ka ieilgušais zemu procentu likmju periods (īpaši attiecībā uz AAA reitinga valdības obligācijām) mazina garantēto dzīvības apdrošināšanas produktu pelnītspēju un vājina investīciju ienākumus, kā arī maksātspējas stāvokli kopumā. Turklāt pašreizējās krīzes visvairāk ietekmēto valstu un sektoru emitēto obligāciju tirgus novērtējums ir zems, tādējādi izraisot negatīvas ietekmes risku attiecībā uz apdrošinātājiem, kas veikuši ieguldījumus šādos portfeļos.

Riska ieguldījumu fondu sektors 2011. gadā cieta būtiskus investīciju zaudējumus, lai gan tie nebija tik lieli kā pēc *Lehman Brothers* bankrota. Turklāt salīdzinājumā ar šo iepriekšējo

periodu sektorā bija mazāks aizņemto līdzekļu īpatsvars, un tas palīdzēja mazināt finansējuma likviditātes spiedienu, ko izraisīja visaugstākā reitinga brokeru veiktie papildu nodrošinājuma pieprasījumi. Ja ieguldītāji izņem savus ieguldījumus lielākā apjomā nekā parasti, tas joprojām var izraisīt finansējuma likviditātes risku, lai gan ieguldītāju vēlme ieguldīt riska ieguldījumu fondos zemu nominālo procentu likmju apstākļos kopumā ir spēcīga. Neraugoties uz riska ieguldījumu fondu kopumā šķietami samērā ierobežoto lomu euro zonā (2011. gada 3. ceturkšņa beigās euro zonas riska ieguldījumu fondu turējumā bija aktīvi 119 mljrd. euro apjomā), tie ir daļa no t.s. paralēlā banku sektora sarežģītā tīkla, jo iesaistīti vērtspapīrošanas darbībās vai arī *repo* darījumu tirgū. Paralēlais banku sektors veic tādas darbības, kas saistītas ar kredītu starpniecību, piemēram, likviditātes un termiņu maiņu, kuras notiek ārpus parastās banku sistēmas. Euro zonā paralēlo ar banku darbību saistīto sektoru turējumā esošie aktīvi 2011. gada 3. ceturksnī sasniedza 11.0 trlj. euro. Salīdzinoši šie aktīvi veidoja 27.7% no apvienotā banku un paralēlā banku sektora aktīvu kopapjoma³, tādējādi apliecinot, ka paralēlajam banku sektoram ir ievērojama loma gan finanšu starpniecībā vispār, gan īpaši banku finansēšanas darbībās.

1.2. FINANŠU STABILITĀTI VEICINOŠIE PASĀKUMI

Visu 2011. gadu turpinājās darbs krīzes pārvarēšanas un noregulējuma jomā, pieliekot pūles, lai uzlabotu noteikumus un standartus ES un starptautiskajā līmenī.

ES Eiropas Komisijas Iekšējā tirgus un pakalpojumu ģenerāldirektorāts 2011. gada janvārī sāka sabiedrisko apspriešanu par jauno ES krīzes pārvarēšanas regulējumu finanšu sektorā, izklāstot regulējuma tehniskās detaļas, kas jau iepriekš bija norādītas Komisijas 2010. gada oktobra paziņojumā.⁴ Piedaloties

³ Saskaņā ar ECB un *Eurostat* statistiku.

⁴ Sīkāku informāciju par apspriešanu sk. Eiropas Komisijas interneta vietnē (<http://ec.europa.eu>).

šajā apspriešanā⁵, ECBS pilnībā atbalsta Komisijas priekšlikuma kopējo mērķi attīstīt krīzes pārvarēšanas un noregulējuma satvaru ES finanšu iestādēm. Īpaši ECBS atbalsta viedokli, ka jaunā ES režīma primārajam politiskajam mērķim jābūt panākt to, lai jebkura iestāde varētu bankrotēt veidā, kas pasargā kopējo ES finanšu sistēmas stabilitāti un samazina valsts izmaksas un traucējumus tautsaimniecībā. Komisijas priekšlikums par jaunā noregulējuma satvara direktīvu gaidāms 2012. gada pavasarī.

Šajā jaunajā ES krīzes pārvarēšanas un risinājuma satvarā pārņemtas arī vairākas pašlaik notiekošas ES dalībvalstu iniciatīvas, kuras veic grozījumus attiecīgo valstu finanšu sektora noregulējuma satvarā. ECB sagatavoja atzinumus par šīm iniciatīvām, kā arī sniedza tiešu ieguldījumu jaunā noregulējuma režīma sagatavošanas darbā valstīs, kuras piedalās ES un SVF programmās (Īrijā, Grieķijā un Portugālē).⁶

2011. gadā ECB aktīvi atbalstīja gan Ekonomikas un finanšu komitejas krīzes pārvarēšanas speciālo darba grupu, gan ESRK Konsultatīvās speciālistu komitejas veikto darbu saistībā ar dalībvalstu pieņemamiem korektīvajiem un aizsardzības pasākumiem, lai novērstu finanšu stabilitātes riskus, uz kuriem, iespējams, norāda EBI publicētie stresa testu (vai uz tirgus datiem balstīta testa) rezultāti.

Starptautiskā līmenī G20 valstu līderi tikšanās laikā 2011. gada 3. un 4. novembrī Kannās apstiprināja integrēta politikas pasākumu kopuma īstenošanu, lai novērstu sistēmiski svarīgu finanšu iestāžu (SSFI) radītos riskus pasaules finanšu sistēmai, t.sk. jaunu starptautisko standartu noregulējuma režīmiem. Finanšu stabilitātes padome (FSP) izstrādājusi šo jauno standartu (*Key Attributes of Effective Resolution Regimes for Financial Institutions*;⁷ "Finanšu iestāžu efektīva noregulējuma režīma galvenās īpašības") kā palīgīdzekli, veicot valsts noregulējuma režīma reformas, lai stiprinātu valsts iestāžu pilnvaras organizēti un nepakļaujot nodokļu maksātājus zaudējumu riskam panākt grūtībās nonākušu finanšu uzņēmumu

noregulējumu.⁸ Attiecībā uz sākotnējo 29 pasaules SSFI grupu ar sanāciju un noregulējumu saistītās prasības būs jāizpilda līdz 2012. gada beigām. ECB kā FSP dalībniece aktīvi veicinājusi un atbalstījusi šo iniciatīvu, īpaši pilnībā iesaistoties FSP Noregulējuma koordinācijas grupas (*Resolution Steering Group*), Pārrobežu krīzes noregulējuma darba grupas (*Cross-Border Crisis Management Working Group*) un Kredītprasību norakstīšanas vai pārstrukturēšanas darba grupas (*Bail-in Working Group*) darbībās.

5 Sīkāku informāciju par šo ieguldījumu sk. ECB interneta vietnē.

6 Sk., piemēram, CON/2011/39, CON/2011/45, CON/2011/60, CON/2011/72 un CON/2011/84. Visi ECB atzinumi tiek publicēti ECB interneta vietnē.

7 Pieejams FSP interneta vietnē (www.financialstabilityboard.org).

8 Standarts nosaka 12 būtiskas noregulējuma režīmu īpašības, kuras veido noregulējuma režīmiem izpildāmo prasību minimumu visās jurisdikcijās: 1) darbības joma; 2) noregulējuma iestāde; 3) noregulējuma pilnvaras; 4) klienta aktīvu savstarpējā kompensēšana, mijieskaits, nodrošinājums, nodalīšana; 5) drošības mehānismi; 6) noregulējumā esošu uzņēmumu finansēšana; 7) pārrobežu sadarbības tiesiskā regulējuma nosacījumi; 8) krīzes pārvaldības grupas; 9) iestādēm specifiskas pārrobežu sadarbības vienošanās; 10) noregulējuma iespējamības novērtējums; 11) sanācijas un noregulējuma plānošana un 12) informācijas pieejamība un tās apmaiņa.

2. AR EIROPAS SISTĒMISKO RISKU KOLĒĢIJAS DARBĪBU SAISTĪTIE UZDEVUMI

2.1. INSTITUCIONĀLAIS REGULĒJUMS

2011. gads bija pirmais Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas (ESRK) darbības gads. ESRK atbild par ES finanšu sistēmas makrouzraudzību, ECB nodrošinot ESRK Sekretariāta funkcijas, kā arī analītisko, statistikas, loģistikas un administratīvo atbalstu. ESRK tika izveidota, pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Eiropas Savienības Padomes 2010. gada 24. novembra Regulu (ES) Nr. 1092/2010 par Eiropas Savienības finanšu sistēmas makrouzraudzību un Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas izveidošanu.⁹ Turklāt Padomes 2010. gada 17. novembra Regula (ES) Nr. 1096/2010¹⁰ noteica ECB konkrētus uzdevumus saistībā ar ESRK darbību.

Pirmajos piecos pastāvēšanas gados ESRK priekšsēdētājs ir ECB prezidents. Tāpēc 2011. gadā līdz 31. oktobrim ESRK priekšsēdētājs bija Žans Klods Trišē, bet kopš 1. novembra – Mario Dragi.

Līdz 2011. gada jūnija beigām ESRK bija beigusi savu institucionālo struktūru izveidi. ESRK Valde pieņēma: 1) savu reglamentu¹¹, 2) ESRK Konsultatīvās zinātniskās komitejas dalībnieku atlases noteikumus¹², 3) ESRK Ētikas kodeksu¹³ un 4) ESRK dokumentu piekļuves noteikumus.¹⁴ Turklāt ESRK pieņēma lēmumu par informācijas nodrošināšanu un vākšanu makrouzraudzības mērķiem¹⁵ un vienojās ar EU par konfidenciālas informācijas nosūtīšanas kārtību.

ESRK Sekretariāts nodarbina 25 ekspertus un sniedz atbalstu ESRK ikdienas darbā, t.sk. nodrošinot administratīvo atbalstu institucionālajām struktūrām, nodrošinot analītisko darbu, sniedzot ieguldījumu makrouzraudzības stratēģijas regulējuma definēšanā un tās īstenošanā, kā arī sadarbojoties ar uzraudzības iestādēm.

Lai nodrošinātu ESRK kā jaunas publiskas Eiropas iestādes atbildību, ESRK izmantoja dažādos Regulā Nr. 1092/2010 paredzētos kanālus. Šeit ietilpa sākotnējās uzklaušanas Eiropas Parlamentā, kur priekšsēdētājs skaidroja, kā iecerējis pildīt savus pienākumus

(Žans Klods Trišē – 2011. gada 7. februārī; Mario Dragi – 2012. gada 16. janvārī), citas regulāras uzklaušanas, kā arī konfidenciālas pārrunas par ESRK notiekošo darbību ar Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komitejas priekšsēdētāju un priekšsēdētāja vietniekiem, par kurām abas struktūras noslēdza vienošanos 2011. gada septembrī. ESRK sniedza arī vairāku veidu ziņojumus Eiropadomei par brīdinājumiem un ieteikumiem un to izpildes pārbaudi. Gaidāms, ka ESRK publicēs savu pirmo – 2011. gada – pārskatu 2012. gada maijā.

2.2. ANALĪTISKAIS, STATISTIKAS, LOĢISTIKAS UN ORGANIZATORISKAIS ATBALSTS ESRK

ECB ir aicināta nodrošināt ESRK Sekretariāta funkciju izpildi, tādējādi sniedzot analītisko, statistikas, loģistikas un organizatorisko atbalstu ESRK. 2011. gadā, kas bija pirmais ESRK darbības gads, ECB atbalsts galvenokārt bija vērsts uz ES mēroga sistēmisko risku regulāru uzraudzību, konstatēšanu un novērtēšanu. Papildus regulārajai finanšu stabilitātes uzraudzības un novērtēšanas darbībai šis atbalsts ietvēra arī analītisko instrumentu un metodikas izstrādi un uzlabošanu, ko atbalstīja ECBS Makrouzraudzības pētniecības tīkls, kā arī darbu statistikas jomā, lai novērstu konstatēto makrouzraudzības analīzes veikšanai nepieciešamo datu trūkumu.

9 OV L 331, 15.12.2010., 1. lpp.

10 OV L 331, 15.12.2010., 162. lpp.

11 Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas 2011. gada 20. janvāra lēmums, ar ko pieņem Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas Reglamentu (ESRB/2011/1), OV C 58, 24.02.2011., 4. lpp.

12 Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas 2011. gada 20. janvāra lēmums par Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas Konsultatīvās zinātniskās komitejas locekļu atlases, iecelšanas un aizstāšanas procedūrām un prasībām (ESRB/2011/2), OV C 39, 08.02.2011., 10. lpp.

13 Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas 2011. gada 25. marta lēmums, ar ko pieņem Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas Ētikas kodeksu (ESRB/2011/3), OV C 140, 11.05.2011., 18. lpp.

14 Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas 2011. gada 3. jūnija lēmums par publisku piekļuvi Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas dokumentiem (ESRB/2011/5), OV C 176, 16.06.2011., 3. lpp.

15 Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas 2011. gada 21. septembra lēmums par informācijas sniegšanu un vākšanu finanšu sistēmas makrouzraudzībā Savienībā (ESRB/2011/6), OV C 302, 13.10.2011., 3. lpp.

ANALĪTISKAIS ATBALSTS

2011. gadā ECB nodrošināja analītisko atbalstu ESRK, sniedzot regulārus ziņojumus par ES finanšu sistēmu apdraudošo sistēmisko risku uzraudzību un konstatēšanu, t.sk. šo risku potenciālās ietekmes novērtējumu. Turklāt pēc ESRK iniciatīvas ECB darbinieki pēc vajadzības piedalījās konkrētos pētījumos par sistēmisko risku un makrouzraudzības jautājumiem.

Visa šā ieguldījuma pamatā bija ECB zināšanas, un darbs tika izpildīts, par pamatu izmantojot ECB finanšu stabilitātes uzdevumu īstenošanai izveidoto organizāciju un infrastruktūru. Informatīvā bāze analīzes veikšanai ietver arī informāciju, kas gūta, vērojot tirgus situāciju, īpaši, lai veicinātu sistēmisko risku konstatēšanas procesu. Regulārā sistēmiskā riska uzraudzības un novērtēšanas darba pamatā ir arī no ESRK dalībniekiem saņemtā informācija. Svarīgi analītiskie instrumenti, kas palīdz ESRK riska uzraudzības darbā, ir sistēmiskā riska rādītāji un agrīnās brīdināšanas sistēmas. Sistēmiskā riska novērtēšanā īpaši palīdz

makrolīmeņa stresa testēšanas rīki un izplatības kanālu analīze, lai novērtētu un klasificētu konkrētu risku iespējamo smaguma pakāpi. Sadarbībā ar NCB un valstu un Eiropas uzraudzības iestādēm, ar ESRK Konsultatīvās speciālistu komitejas un tās apakšstruktūru starpniecību ECB regulāri pārskata pieejamos instrumentus, lai nepārtraukti uzlabotu analītisko regulējumu, un izstrādā jaunus analītiskos instrumentus konstatēto analītisko trūkumu novēršanai. Šajā ziņā liela nozīme ir ECBS Makrouzraudzības pētniecības tīklam (sk. 10. ielikumu).

Pēc ESRK pieprasījuma ECB var sniegt ieguldījumu ESRK ieteikumu sagatavošanā par regulatīviem jautājumiem vai likumdošanas iniciatīvām. Šajā sakarā ECB 2011. gadā piedalījās ESRK darbā, nosakot un analizējot riskus, kas saistīti ar ārvalstu valūtu aizdevumiem ES. Turklāt ECB sniedza ieguldījumu iespējamo politikas ieteikumu sagatavošanā, pamatojoties uz ECB un Eurosistēmas iepriekš veikto analītisko darbu.

10. ielikums

ECBS MAKROUZRAUDZĪBAS PĒTNIECĪBAS TĪKLS

Ģenerālpadome 2010. gadā apstiprināja ECBS Makrouzraudzības pētniecības tīkla izveidi. Šis tīkls veidots, lai sniegtu atbalstu ES jaunajai makrouzraudzības politikas funkcijai, kas tika izveidota finanšu krīzes rezultātā, īpaši Eiropas Sistēmisko risku kolēģijai. Konkrēti šā tīkla ietvaros pētnieki veic pētījumus un apmaiņu ar pētījumu rezultātiem par makrouzraudzības konceptuālo regulējumu, modeļiem un instrumentiem.

Pirmais tīkla organizētais publiskais pasākums bija konference Frankfurtē 2011. gada 5. un 6. oktobrī, kur savu darbu prezentēja atsevišķi tīkla pētnieki.¹ Bija uzaicināti arī daži tīklā neiesaistījušies pētnieki, un pārrunas par pētījumiem vadīja atzīti nozares speciālisti. Konference spēja aptvert tikai tīkla ietvaros veikto pētniecisko darbu izlasi, bet laika gaitā ECB pētījumu sērijā tiks publicēts plašāks pētījumu klāsts.

Tīkla pirmā darba joma ir makrofinansiālo modeļu izstrāde, saistot finanšu nestabilitāti ar tautsaimniecības darbības rezultātiem. Šā darba virziena galvenais mērķis ir vairāk nodrošināt fundamentālos pētījumus, nevis izstrādāt nekavējoties izmantojamus politikas instrumentus. Šajā jomā pētījumi notiek dažādos papildu virzienos. Daži pētnieki pievērš galveno uzmanību finanšu problēmu un faktoru iekļaušanai standarta makromodeļos. Citi koncentrējas uz galvenajiem aspektiem, kas nepieciešami, lai integrētu finanšu nestabilitātes reālas pazīmes kopējās

1 Informācija par konferenci pieejama ECB interneta vietnē.

tautsaimniecības modeļos. Konkrēti uzmanība tiek pievērsta banku bankrotu modelēšanai, t.sk. aplūkojot finanšu starpnieku kredītriska, parāda un aizņemto līdzekļu attiecības savstarpējo saistību ekonomiskās attīstības ciklā, nelineāro faktoru iekļaušanai un paralēlā banku sektora lomai, īpaši saistībā ar regulatīvās vides atšķirībām. Vēl viens šīs darba jomas pētījumu virziens pievēršas dažādu makrouzraudzības regulatīvo politiku (piemēram, kapitāla regulēšanas vai kredīta attiecības pret nodrošinājuma vērtību) attīstībai un sekām, kādas rada to mijiedarbība ar citām politikām (piemēram, monetāro politiku). Starpvalstu komanda izstrādā šādu politiku kanonisko modeli, kurš ietver sistēmiskās nestabilitātes attiecīgās formas un kura mērķis ir noteikt un novērtēt regulatīvo politiku, kas ierobežo sistēmiskos riskus.

Pētījumu otrā joma saistīta ar agrīnās brīdināšanas modeļiem un sistēmiskā riska rādītājiem, un tā vairāk saistīta ar darbību. Pētījumi par šīm tēmām liecina, ka uzlabotās metodikas ietekmē, kā arī lietojot pagaidām mazāk izmantotus datu avotus, agrīnās brīdināšanas rādītāji ir kopumā uzlabojušies. Jauno agrīnās brīdināšanas instrumentu lielāku efektivitāti nodrošinājusi arī zināma analīzes galvenā uzsvāra maiņa no krīžu prognozēšanas uz nesabalansētības pieauguma prognozēšanu. Kopumā tīkla pētnieku paveiktais darbs otrajā jomā parāda, kā iespējams uzlabot agrīnās brīdināšanas modeļu prognozēšanas spējas, izmantojot finanšu uzņēmumu atsevišķo bilancu datus kombinācijā ar tradicionālajiem makrofinanšu mainīgajiem rādītājiem. Turklāt šāda kombinācija nodrošina politikas veidotājiem ļoti vērtīgu informāciju, novērtējot sistēmiskā finanšu stresa pašreizējo līmeni.

Trešā joma, kurā tīkls cenšas panākt progresu, ir problēmu izplatīšanās risku novērtējums. Ņemot vērā datu ierobežojumus, intensīvi pētījumi par riskiem, ko izraisa pārrobežu banku problēmu izplatīšanās Eiropā, ir diezgan grūts uzdevums. Tomēr ir uzsākts liels projekts, lai novērtētu pārrobežu finanšu saiknes, izmantojot TARGET2 sistēmas darījumu datus un iesaistot pētniekus no vairākām NCB.

Galvenais tīkla darbības rezultāts ir pētījumi, darbsemināri un konferences (otrā konference plānota 2012. gadā), t.sk. sadarbība ar pētniekiem ārpus ECBS. Tīkls ziņos par darba rezultātiem pēc diviem gadiem, 2012. gada 2. pusgadā.

STATISTIKAS ATBALSTS

Pēc 2010. gadā veiktā sagatavošanās darba ECB ar NCB palīdzību nodrošināja statistikas atbalstu ESRK, vajadzības gadījumā strādājot ciešā sadarbībā ar EUI.

Galveno ieguldījumu ESRK statistisko datu vajadzību risināšanā no 2010. gada oktobra līdz 2011. gada jūnijam veica apvienotā grupa, kurā ietilpa ESRK Sekretariāta, ECB un EUI pārstāvji. Šīs apvienotās grupas noslēguma ziņojums tika daļēji iestrādāts ESRK lēmumā par apkopotās informācijas sniegšanu un vākšanu finanšu sistēmas makrouzraudzībai Savienībā (ESRB/2011/6).¹⁶ Šis lēmums īpaši aplūko tās regulārās apkopotās informācijas noteikšanu, kas vajadzīga, lai sniegtu atbalstu

ESRK uzdevumu izpildei īstermiņā (t.i., līdz 2013. gada sākumam). Lēmums prasa ECB un EUI regulāri nodrošināt apkopotu informāciju un aplūko datus, kas jau pašlaik tiek vākti. Turklāt lēmums skar to procedūru definējumu, kuras jāievēro, ja ESRK uzdevumu izpildei nepieciešami papildu neregulāri sniegti apkopotie dati, kurus nenodrošina regulāri sniegtie dati.

Apvienotā grupa apsprieda arī uzraudzības datu ilgtermiņa prasības un publiskošanu, galvenokārt pamatojoties uz pārskatu sniegšanas prasībām, ko pašlaik izstrādā EUI un Eiropas Komisija. Šīs prasības sniegs tiešu ieguldījumu ECBS statistikas

¹⁶ OV C 302, 13.10.2011., 1. lpp.

darbā, novērsīs informācijas atkārtošanos pārskatos un nodrošinās ekonomiskās un finanšu stabilitātes analīzes un ar to saistītā pētniecības darba sakarā sniegto datu konsekveni. Turklāt ECB pati iesaistījies vairākās darba plūsmās, lai pilnveidotu statistiku (piemēram, konsolidētos banku datus un vērtspapīru turējumu statistiku), kas arī varētu palīdzēt ESRK darbā (sk. 2. nodaļas 4. sadaļu).

ECB sniedz svarīgu ieguldījumu ESRK riska uzraudzības un riska analīzes darbā, sagatavojot ceturkšņa makrouzraudzības pārskatu, kas sniedz statistisko informāciju (tabulu un attēlu veidā) un rādītājus riska kategoriju dalījumā (proti – makroekonomiskais risks, kredītrisks, tirgus risks, likviditātes un finansējuma risks, savstarpējās saiknes un nesabalansētība, peļņitspēja un maksātspēja). Šā ceturkšņa pārskata pamatā ir dati no vairākiem atšķirīgiem avotiem, t.sk. ECBS, EUI un komerciālajiem datu sniedzējiem. Turklāt ESRK Regulas 3. panta g) punkts nosaka, ka ESRK, "sadarbojoties ar EUI, izstrādā kvantitatīvu un kvalitatīvu rādītāju vienotu kopumu (risku paneli), lai apzinātu un novērtētu sistēmisko risku". Tāpēc šāda riska paneļa izveides darbs sadalīts tādās pašās riska kategorijās.

3. FINANŠU REGULĒŠANA UN UZRAUDZĪBA

3.1. BANKU DARBĪBA

Bāzeles Banku uzraudzības komiteja (BCBS) 2010. gada decembrī publicēja tās jaunus kapitāla un likviditātes standartus (Bāzele III). ECB aktīvi piedalījās jaunā Bāzeles III regulējuma izstrādē un sniedza būtisku ieguldījumu dažādos ietekmes novērtējumos, kuru mērķis bija kvantificēt normatīvās paketes iespējamo ietekmi uz finanšu tirgiem un reālo tautsaimniecību. Saskaņā ar G20 valstu vadītāju 2010. gada novembrī izteikto apņemšanos pašlaik valstu un starptautiskie centieni šajā jomā vērsti uz Bāzeles III standartu savlaicīgu un konsekventu īstenošanu. ECB turpina piedalīties darbā, kas pašlaik tiek veikts Bāzeles komitejas dažādajos darba virzienos, t.sk. reformu paketes noteiktu elementu pārskatīšanā un galīgās versijas sagatavošanā nākamajos gados. ECB arī turpina sniegt ieguldījumu Bāzeles standartu īstenošanā Eiropā. Šādos apstākļos ECB atzinīgi novērtē Eiropas Komisijas 2011. gada 20. jūlija priekšlikumus direktīvai un regulai, kas transponēs Bāzeles III regulējumu Eiropas mēroga tiesību aktos. Šie priekšlikumi ir svarīgs solis, lai stiprinātu banku un investīciju uzņēmumu nozares regulējumu un radītu stabilāku un drošāku finanšu sistēmu Eiropā.

ECB 2012. gada 27. janvārī publicēja atzinumu par ierosināto direktīvu un regulu.¹⁷ Savā atzinumā ECB atbalsta ES ciešo apņemšanos īstenot starptautiskos standartus un vienošanās finanšu regulēšanas jomā, vienlaikus vajadzības gadījumā ņemot vērā konkrētas ES juridiskās un finanšu sistēmas īpatnības. Šā atzinuma galvenie elementi ir šādi.

Pirmkārt, attiecībā uz ierosināto regulu, kas būs tieši piemērojama visās dalībvalstīs, ECB izsaka pārliecinošu atbalstu vienotu noteikumu pieejai, kas nodrošinās to, ka visas finanšu iestādes, kuras sniedz finanšu pakalpojumus vienotajā tirgū, ievēro vienu uzraudzības noteikumu kopumu. Gaidāms, ka papildus citām lietām šī pieeja vēl vairāk veicinās finanšu integrāciju Eiropā. Tāpēc ECB pilnībā atbalsta nolūku noteikt riska darījumu mērķrādītājus, t.sk.

attiecībā pret noteiktiem sektoriem, reģioniem vai dalībvalstīm, izmantojot deleģētos aktus, kas pilnvaro Komisiju vajadzības gadījumā noteikt stingrākas uzraudzības prasības, lai ņemtu vērā tirgus norišu radītas mikrouzraudzības vai makrouzraudzības risku intensitātes pārmaiņas. Tomēr ECB uzskata, ka ir svarīgi, lai ierosinātā regula ļautu dalībvalstīm piemērot stingrākas uzraudzības prasības, ja rodas finanšu stabilitāti apdraudoši sistēmiski riski. Šādā regulējumā vajadzētu pieļaut tikai noteikto lielumu augšupvērsta korekcijas, bet definīcijas jāsauglabā, tādējādi ievērojot ES noteikumu kopuma principu. Turklāt šajā regulējumā, koordinējot ar ESRK, jāparedz stingri drošības mehānismi, lai novērstu iespējamās neparedzētas sekas, nelabvēlīgās ietekmes izplatīšanos un nepareizas izmantošanas gadījumus. Otrkārt, ir būtiski nodrošināt, ka ES bankas saglabā tādu pašu pretestības līmeni un zaudējumu absorbēšanas spēju attiecībā uz regulatīvo kapitālu kā salīdzināmās starptautiskās bankas. Tāpēc būtu jānodrošina, lai ES atbilstības kritēriji attiecībā uz akciju sabiedrību 1. līmeņa pamatkapitālu (un tādējādi arī 1. līmeņa pamatkapitāla definīcija) atbilstu Bāzeles starptautiskajam standartam. Treškārt, ECB nelokāmi atbalsta skaidri formulēta precīziska elementa ieviešanu finanšu regulā, kas saskaņā ar ECB viedokli ir svarīgs plašāka makrouzraudzības instrumentu klāsta elements. Visbeidzot, ECB stingri atbalsta likviditātes riska prasību un aizņemto līdzekļu īpatsvara rādītāja ieviešanu ES regulējumā, paredzot atbilstošu pārskatīšanu un lielumu koriģēšanu. Likviditātes prasībās ietilpst īstermiņa likviditātes seguma rādītāja ieviešana ar mērķi nodrošināt, ka banku rīcībā būtu pietiekami daudz augstas kvalitātes likvidu aktīvu, lai ārkārtēja stresa scenārija apstākļos spētu vienu mēnesi turpināt darbību, kā arī ilgāka termiņa stabila finansējuma neto rādītāja ieviešana, kas palielina stimulu bankām nodrošināt savu finansējumu, strukturēti izmantojot stabilākus finansējuma avotus.

Lai gan paredzams, ka jaunie likviditātes standarti nodrošinās būtiskas priekšrocības

¹⁷ CON/2012/5.

mikrouzraudzības un makrouzraudzības jomā, jānovērtē iespējamās neparedzētas jauno standartu sekas. Tāpēc ECBS veic darbu, lai analizētu jaunās likviditātes regulas mijiedarbību ar monetārās politikas operācijām, izmantojot 2011. gada maijā izveidotu speciālo darba grupu, kas apvieno finanšu stabilitātes un monetārās politikas ekspertus.

Atbilstoši G20 valstu pilnvarojumam Finanšu stabilitātes padome (FSP) 2011. gadā galveno uzmanību pievērta kritiski svarīgu pasākumu izstrādei, lai novērstu ar sistēmiski svarīgām finanšu iestādēm saistītos riskus. FSP izstrādāto starptautisko regulējumu veido šādi elementi: 1) efektīva neregulējuma starptautiskie standarti un prasības, 2) intensīvāka un efektīvāka uzraudzība un 3) papildu prasības zaudējumu absorbēšanas spējas uzlabošanai. Konkrēts BCBS un FSP kopdarba rezultāts ir paaugstinātu kapitāla pietiekamības prasību noteikšana sistēmiski nozīmīgām pasaules mēroga bankām (G-SIB)¹⁸ papildus Bāzeles III prasībām. Kvantitatīvā izteiksmē G-SIB piemēros progresīvu paaugstinātu kapitāla pietiekamības prasību (1–2.5% no riska svērtajiem aktīviem)¹⁹ atkarībā no bankas sistēmiskā nozīmīguma.²⁰ Papildu prasības izpilde pilnībā jānodrošina, izmantojot pamatkapitālu. 2011. gada novembrī BCBS un FSP noteica sākotnējo to 29 banku grupu, kuras uzskatāmas par G-SIB. Sākotnēji papildu zaudējumu absorbēšanas prasības tiks piemērotas bankām, kuras 2014. gada novembrī tiks atzītas par G-SIB. Paaugstinātās kapitāla pietiekamības prasības tiks ieviestas pakāpeniski no 2016. gada janvāra un pilnībā stāsies spēkā ar 2019. gada janvāri. Paredzams, ka šāds periods nodrošinās bankām pietiekami daudz laika, lai pielāgotos jaunajiem noteikumiem, vienlaikus samazinot īstermiņa traucējumus attiecībā uz banku stratēģijām, uzņēmējdarbības modeļiem un kapitāla plānošanu. ECB apsveic un aktīvi atbalstījis BCBS un FSP darbu šajā svarīgajā jomā. ECB pilnībā atbalsta šos jaunus starptautiskos standartus, kas īpaši izveidoti, lai novērstu G-SIB radīto negatīvo ārējo ietekmi un bezrūpīgas rīcības risku. Standarti nepieciešami, lai mazinātu finanšu nestabilitātes iespējamību un nopietnību, kā arī valdības veiktu glābšanas

pasākumu nepieciešamību, ko nosaka sistēmiski nozīmīgu pasaules mēroga finanšu iestāžu nespēja pildīt saistības. Lai regulējumam būtu paredzētā ietekme, būtiska šo pasākumu savlaicīga un starptautiski koordinēta īstenošana.

3.2. VĒRTSPAPĪRI

2011. gadā tika plašāk izvērstā vērtspapīru regulā paredzētā ES regulējuma visaptveroša reforma, kurā cieši iesaistījās ECB.

Eiropas Komisija 2010. gada decembrī ierosināja pārskatīt Finanšu instrumentu tirgu direktīvu (FITD), kas ir finanšu tirgu regulējuma pamats ES. Pārskatīšanas kopējais mērķis ir pielāgot ES regulējumu jaunākajām tehnoloģijām un finanšu norisēm, vienlaikus atsaucoties uz G20 valstu aicinājumu²¹ valsts iestādēm pievērsties mazāk regulētajām un neskaidrākajām finanšu sistēmas jomām. Eiropas Komisija 2011. gada 20. oktobrī publicēja priekšlikumu FITD pārskatīšanai un ierosinātās pārmaiņas Tirgus ļaunprātīgas izmantošanas novēršanas direktīvā.

Turklāt Eiropas Komisija nāca klajā ar priekšlikumu direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2004/109/EK par atklātības prasību saskaņošanu attiecībā uz informāciju par emitentiem, kuru vērtspapīrus atļauts tirgot regulētā tirgū (Caurredzamības direktīva).

Īsās pozīcijas pārdošanas jomā ECB 2011. gada 3. martā publicēja atzinumu²² par Eiropas Komisijas priekšlikumu attiecīgajai regulai. Tā atzīmēja, ka ierosinātā regula ietver daudzus ieteikumus, kurus Eurosistēma 2010. gadā

18 Sk. *Global systemically important banks: Assessment methodology and the additional loss absorbency requirement* ("Sistēmiski nozīmīgas pasaules mēroga bankas: novērtēšanas metodika un papildu zaudējumu absorbēšanas prasība"), Bāzeles Banku uzraudzības komiteja, 2011. gada novembris.

19 Lai stimulētu bankas izvairīties no turpmākas to sistēmiskā nozīmīguma palielināšanas laika gaitā, paredzēta vēl viena (pagaidām tukša) riska grupa, kurā iekļūstot jānodrošina papildu prasība 3.5% apmērā.

20 Sistēmisko nozīmīgumu mēra atbilstoši BCBS izstrādātai uz rādītājiem balstītai metodikai.

21 Sk. G20 valstu paziņojumus Pitsburgas samītā (2009. gada septembrī) un Seulas samītā (2010. gada novembrī).

22 CON/2011/17.

sagatavoja, piedaloties Komisijas rīkotajā apspriešanas procesā par īsās pozīcijas pārdošanu. Paredzams, ka minētā regula stāsies spēkā 2012. gada novembrī.

Eiropas Komisija 2011. gada 15. novembrī iesniedza arī priekšlikumu kredītreitingu aģentūru regulai un direktīvai. Priekšlikuma mērķis ir veicināt finanšu stabilitāti apdraudošo risku mazināšanos un atjaunot investoru un citu tirgus dalībnieku uzticēšanos finanšu tirgiem un reitingu kvalitātei. Pašlaik ECB gatavo atzinumu par šo priekšlikumu.

ECB arī ļoti cieši sekoja un atbalstīja darbu, ko FSP un citas starptautiskās struktūras uzsāka pēc G20 valstu vadītāju pieprasījuma 2010. gada novembrī, lai izstrādātu ieteikumus paralēlās banku sistēmas regulējuma un pārraudzības stiprināšanai. ECB sagatavoja un izsniedza FSP dalībniekiem apskatu par paralēlo banku darbību euro zonā.

3.3. GRĀMATVEDĪBA

Eurosistēma 2011. gada martā iesniedza komentārus Starptautiskajai grāmatvedības standartu padomei (SGSP) par standartu veidotāju priekšlikumu par riska ierobežošanas uzskaiti. Eurosistēma vēstulē SGSP kopumā puda atbalstu ierosinātajam principu modelim, kura mērķis ir panākt lielāku saskaņu starp finanšu pārskatu sniegšanu un uzņēmuma riska pārvaldības darbībām. Tomēr Eurosistēma atzīmēja, ka šis priekšlikums neaptver svarīgas riska ierobežošanas darbības, piemēram, riska ierobežošanu makrolīmenī. Turklāt Eurosistēma uzsvēra savstarpējās saiknes starp riska ierobežošanu un citām finanšu instrumentu projekta daļām, piemēram, klasifikāciju un novērtēšanu, kā arī iespējamus guvumus, veicot visaptverošu ietekmes novērtējumu (ņemot vērā visu šo finanšu instrumentu projekta daļu mijiedarbību), un ieinteresēto pušu informēšanas programmu.

Visu gadu SGSP un Finanšu grāmatvedības standartu padome turpināja darbu konverģences

jomā, saskaņojot attiecīgos grāmatvedības regulējumus. Neraugoties uz 2011. gadā panākto progresu, joprojām pastāv būtiskas atšķirības galvenajās grāmatvedības jomās, piemēram, finanšu instrumentu grāmatvedībā (klasifikācijas un mijieskaita jautājumos).

4. FINANŠU INTEGRĀCIJA

Eurosistēma un ECBS piedalās Eiropas finanšu integrācijas veicināšanā: 1) vairojot izpratni par finanšu integrāciju un to uzraugot; 2) darbojoties kā privātā sektora aktivitāšu stimulators, kas veicina kolektīvu rīcību; 3) konsultējot jautājumos par finanšu sistēmas un tiešās lēmumu pieņemšanas tiesisko un regulatīvo bāzi un 4) nodrošinot finanšu integrāciju veicinošus centrālo banku pakalpojumus.

IZPRATNES VAIROŠANA PAR FINANŠU INTEGRĀCIJU UN TĀS UZRAUDZĪBA

2011. gada maijā ECB publicēja piekto gada ziņojumu *Financial integration in Europe* ("Finanšu integrācija Eiropā").²³ Ziņojuma galvenais mērķis ir sniegt ieguldījumu Eiropas finanšu integrācijā panāktā progresa analīzē un vairojot sabiedrības izpratni par Eurosistēmas lomu šā procesa atbalstīšanā, informējot par situāciju integrācijā un tādējādi arī nodrošinot empīrisko bāzi turpmākiem finanšu integrācijas veicināšanas politikas pasākumiem. Šā konkrētā ziņojuma centrā ir valsts parāda krīze euro zonā un tās ietekme uz obligāciju un naudas tirgiem. Ziņojumā sniegta arī detalizētāka šādu tēmu analīze: 1) krīzes pārvarēšana un noregulējums finanšu integrācijas aspektā; 2) euro zonas apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondi un 3) norises euro zonas obligāciju tirgos finanšu krīzes laikā. Ziņojumu noslēdz pārskats par Eurosistēmas 2010. gada ieguldījumu, lai panāktu Eiropas finanšu tirgu dziļāku integrāciju un augstāku attīstības pakāpi.

ECB turpina darboties Eiropas Kapitāla tirgu un finanšu integrācijas pētniecības tīklā. Šis tīkls pulcina akadēmiskās aprindas, tirgus dalībniekus, politikas veidotājus un centrālo banku speciālistus, un tas tiek vadīts sadarbībā ar Frankfurtes Universitātes Finanšu studiju centru. Tīkls organizēja darbsemināru *The structure of the euro area market for banks' debt financing and implications for monetary transmission and financial integration* ("Euro zonas banku parāda finansējuma tirgus struktūra un ietekme uz monetāro transmisiju un finanšu integrāciju"), kas notika 2011. gada 17. un 18. maijā Frankfurtē un ko rīkoja ECB. Tāpat kā iepriekšējos gados, pētniecības tīkla ietvaros

ECB piešķir piecas *Lamfalussy Fellowships* stipendijas jaunajiem pētniekiem. Pašreizējās tīkla prioritātes ir: 1) finanšu sistēmas kā riska pārvaldītājas, riska sadalītājas un riska radītājas; 2) neliela apjoma finanšu pakalpojumu integrācija un attīstība un jauninājumus izmantojošo uzņēmumu stimulēšana un 3) finanšu modernizācija un pārvaldība un Eiropas finanšu sistēmas integrācija pasaules kapitāla tirgos.

PRIVĀTĀ SEKTORA AKTIVITĀŠU VEICINĀŠANA

SEPA

Vienotā euro maksājumu telpa (SEPA) ir iniciatīva, kuras mērķis ir panākt pilnībā integrētu tirgu neliela apjoma maksājumu pakalpojumiem euro, novēršot visas atšķirības starp pārrobežu un nacionālajiem maksājumiem. 2011. gadā Eurosistēma turpināja uzraudzīt un atbalstīt šajā jomā veikto darbu.²⁴ Īpaša uzmanība tika veltīta migrācijai uz jaunajiem SEPA instrumentiem. Saskaņā ar SEPA rādītājiem 2011. gada decembrī migrācija no iekšzemes kredīta pārvedumiem uz SEPA kredīta pārvedumiem euro zonā sasniedza 23.7%. SEPA tiešā debeta jomā migrācija 2011. gada decembrī sasniedza tikai 0.5%. Eiropas Komisija ierosināja noteikt beigu datumu regulējumam, lai veicinātu migrāciju uz SEPA kredīta pārvedumu un tiešā debeta shēmām. Savā atzinumā ECB atzinīgi novērtēja Komisijas priekšlikumu, kas veicina saistošu migrācijas beigu datumu noteikšanu, uzskatot, ka tie ir svarīgi projekta veiksmīgai īstenošanai. ECB arī uzsvēra tiešā debeta savienojuma maksu ilgtermiņa risinājuma nozīmīgumu.²⁵

Nepieciešamību steidzami pieņemt beigu datumu regulējumu uzsvēra arī SEPA Padome (ieinteresēto pušu forums, kuru vada vienlaikus ECB un Eiropas Komisija), kuras mērķis ir veicināt integrētu euro neliela apjoma maksājumu tirgu, nodrošinot pienācīgu visu

²³ Šis ziņojums pieejams ECB interneta vietnē.

²⁴ Tā vērtēja arī progresu salīdzinājumā ar septītajā SEPA progresa ziņojumā noteiktajiem robežpunktiem. Ziņojums publicēts 2010. gada oktobrī un pieejams ECB interneta vietnē.

²⁵ Sk. CON/2011/32, OV C 155, 25.05.2011.

pušu iesaistīšanos un veicinot vienprātību par nākamajiem SEPA ieviešanas soļiem. Papildus banku nozarei pārstāvētas valsts pārvaldes iestādes un galalietotāji (piemēram, patērētāji un tādas korporatīvās vienības kā mazie un vidējie uzņēmumi un mazumtirgotāji). Pēc rotācijas principa piedalās arī četras Eurosistēmas centrālās bankas.

Pastāv vairākas jomas, kurās nepieciešams turpmāks progress, lai nodrošinātu SEPA panākumus. Īpaša uzmanība jāvelta SEPA maksājumu karšu jomai. Pirmkārt, lai palielinātu karšu darījumu drošības līmeni, mazinātu krāpšanos ar maksājumu kartēm, nelikumīgi nolasot magnētiskās joslas datus²⁶, Eurosistēma mudināja tirgu pāriet uz EMV mikroshēmu tehnoloģiju un atteikties no magnētiskās joslas. Tā arī aicināja dažādas iesaistītās puses izstrādāt risinājumus, lai mazinātu ar magnētisko joslu izmantošanu saistītos krāpšanās gadījumus, kamēr nav pabeigta globālā migrācija uz EMV mikroshēmu tehnoloģiju (piemēram, automātiski bloķējot darījumus ar magnētiskās joslas kartēm). Otrkārt, lai radītu integrētu un konkurētspējīgu maksājuma karšu tirgu, tika sāktas pārrunas ar ieinteresētajām pusēm par saskaņotu darbības praksi. Turklāt funkcionālās standartizācijas jomā Eurosistēma 2011. gada martā organizēja īpašu forumu par karšu standartizāciju. Tāpat tā arī aktīvi veicināja darbu, izveidojot saskaņotu SEPA drošības sertifikācijas sistēmu.

Jāvelta uzmanība arī jauninājumiem. Eiropas mērogā piedāvātu novatorisku pakalpojumu pamatā ir pilnīga migrācija uz SEPA shēmām un integrēta un konkurētspējīga maksājumu karšu tirgus izveidošana, pamatojoties uz kopīgu darbības praksi, tehniskajiem standartiem un drošības prasībām. Šajā kontekstā Eurosistēma uzsvēra, ka SEPA jāpiedāvā droši un efektīvi tiešsaistes maksājumu risinājumi. Lai gan nepārprotami pastāv tirgus pieprasījums pēc šāda veida pakalpojumiem, progress šajā jomā, šķiet, līdz 2011. gada beigām ir apsīcis. Tirgus dalībnieki, iespējams, gaida, kad tiks pabeigta Eiropas Komisijas 2011. gada septembrī uzsāktā

izmeklēšana par Eiropas Maksājumu padomes interneta maksājumu standartizācijas procesu.

Lai veicinātu brīvprātīgu sadarbību starp EEZ attiecīgajām iestādēm neliela apjoma maksājumu drošības jautājumā, 2011. gadā pēc ECB iniciatīvas tika izveidots Neliela apjoma maksājumu drošības Eiropas forums (sk. šīs sadaļas 5.2. sadaļu).

VĒRTSPAPĪRU TIRGI

Kopš 2001. gada īstermiņa parāda vērtspapīru tirgus integrāciju euro zonā veicinājusi Eiropas īstermiņa vērtspapīru (STEP) iniciatīva, ko Eiropas Banku federācijas (EBF) un Finanšu tirgu asociācijas (ACI) aizbildnībā un STEP Tirgus komitejas vadībā īsteno tirgus dalībnieki. Tas tiek darīts, brīvprātīgi ievērojot tirgus standartu un prakses pamatkopumu, ko iespējams piemērot emisijas programmām esošajos tirgos, piemēram, Euro komercvērtspapīru (ECP) tirgū vai Francijas komercvērtspapīru (TCN) tirgū.

STEP apzīmējumu ieviesa 2006. gadā, un 2011. gada decembrī bija 166 aktīvas programmas ar STEP apzīmējumu. STEP parāda vērtspapīrus samērā maz skāra finanšu tirgu satricinājums, un to kopējais apjoms 2011. gada decembrī bija 415 mljrd. euro – nedaudz vairāk nekā iepriekšējā gadā, pieaugumam kopš finanšu satricinājuma sākuma 2007. gada augustā sasniedzot aptuveni 55%. Turklāt 2011. gada 3. ceturksnī nevalstiskā sektora STEP vērtspapīru apjoms veidoja aptuveni 40% no īstermiņa parāda etalona vērtspapīriem (2007. gada atbilstošajā ceturksnī – mazāk par 30%). Stabils tirgus attīstību noteica tas, ka STEP kritērijus iespējams piemērot citām esošām tirgus programmām un ka Eurosistēma nodrošinājuma mērķiem atzīst STEP par neregulētu tirgu. Padomes 2008. gada oktobra lēmums uz laiku paplašināt to aktīvu sarakstu, kuri var būt par nodrošinājumu Eurosistēmas kredītooperācijās, iekļaujot kredītiestāžu

²⁶ Neatļauta magnētiskās joslas datu kopēšana, izmantojot pārveidotu vai viltotu termināli vai rokās turamu nolasīšanas ierīci, lai zagtos datus izmantotu krāpniecisku darījumu veikšanai bez kartes turētāja piekrišanas.

emitētos STEP vērtspapīrus, t.i., noguldījuma sertifikātus, no 2011. gada 1. janvāra tika atcelts. Neraugoties uz apgrozībā esošā apjoma nelielu svārstīgumu 2011. gadā, STEP tirgus šā lēmuma atcelšanas dēļ īpaši necieta un turpināja augt. No 2012. gada 1. janvāra kredītiestāžu emitētos vērtspapīrus ar STEP apzīmējumu Eurosistēma atkal pieņēma kā nodrošinājumu, jo tika atcelta atbilstības prasība, ka kredītiestāžu emitētajiem parāda instrumentiem (izņemot banku obligācijas ar nodrošinājumu) jābūt tādiem, ko pieņem tirdzniecībai regulētā tirgū.

Lai palielinātu caurredzamību ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru (ABS) jomā, 2010. gada decembrī Padome pieņēma lēmumu Eurosistēmas nodrošinājuma sistēmas ietvaros noteikt prasības sniegt informāciju par ABS aizdevumu dalījumā. Tā nolēma sākt ar mājokļa hipotēku nodrošinātiem vērtspapīriem, kas nepārprotami ir lielākā atbilstošo aktīvu grupa, un attiecībā uz šādiem vērtspapīriem noteica aptuveni 18 mēnešu sagatavošanās laiku. Tas nozīmē, ka informācijas atbilstība tajā pašā laikā publicētajai aizdevumu līmeņa paraugformai jānodrošina līdz 2012. gada vasarai. 2011. gada aprīlī Padome pieņēma līdzīgu lēmumu par vērtspapīriem, kas nodrošināti ar komercīpašuma hipotēku, un mazo un vidējo uzņēmumu emitētiem ABS ar tādu pašu ieviešanas laika plānu.

Vērtspapīrošanas tirgus, kurš veiksmīgi darbojas un kura darbību veicina standartizācija un pastiprināta caurredzamība, sniedzot investoriem piekļuvi visaptverošai un standartizētai informācijai par Eiropas ABS tirgu, veicinās Eiropas finanšu sistēmas pilnveidi un sekmēs integrāciju, uzlabojot dažādu valstu instrumentu salīdzināmību.

KONSULTĀCIJAS PAR FINANŠU SISTĒMAS UN TIESĀS LĒMUMU PIEŅĒMŠANAS TIESISKO UN REGULATĪVO BĀZI

Lai veicinātu finanšu integrāciju, ECB un Eurosistēma atbilstoši savām padomdevēja un regulatora funkcijām veic uzraudzību un aktīvi veicina ES tiesiskās un regulatīvās bāzes attīstību. 2011. gadā veiktās darbības aplūkotas šīs nodaļas 3. sadaļā.

Turklāt ECB novērotājas statusā piedalījās Eiropas Komisijas Tirgus infrastruktūru ekspertu grupas darbā un bija pilnvarota veicināt efektīva, droša un stabila pēctirdzniecības pakalpojumu tirgus attīstību ES. Šī grupa beidza darbu un 2011. gada 10. oktobrī publicēja ziņojumu²⁷, kuru Eiropas Komisija izmanto pašlaik veiktajā politikas analīzē saistībā ar pēctirdzniecības pakalpojumiem un tirgus infrastruktūru ES. Šis darbs cieši saistīts ar TARGET2 vērtspapīriem (T2S) ieviešanu.

FINANŠU INTEGRĀCIJU VEICINOŠU CENTRĀLO BANKU PAKALPOJUMU NODROŠINĀŠANA

Eurosistēmas liela apjoma maksājumu otrās paaudzes sistēma TARGET2 ir pirmā tirgus infrastruktūra, kas pilnībā integrēta un saskaņota Eiropas līmenī. Eurosistēma ir turpinājusi nostiprināt TARGET2, un 2011. gada novembrī tā ieviesa jaunu sistēmas versiju (sk. 2. nodaļas 2.1. sadaļu).

T2S, Eurosistēmas nākotnes vērtspapīru norēķinu pakalpojums, būtiski ietekmēs pēctirdzniecības vides saskaņošanu un integrāciju Eiropā. T2S automātiski novērsīs daudzas pārrobežu klīringu un norēķinus traucējošās Džovanīni barjeras, t.sk.: 1) nodrošinot vienotu IT platformu ar kopīgu saskarni un vienotu ziņojumu pārraides protokolu; 2) visos saistītajos tirgos ieviešot saskaņotu laika plānu un 3) piemērojot vienotu saskaņotu norēķinu modeli, kurā ietilpst piegāde pret samaksu, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus, visiem iekšzemes un pārrobežu darījumiem. Tomēr pat ar šo vienoto tehnisko platformu saglabāsies būtiski šķēršļi pārrobežu norēķinu veikšanā, kuri jānovērš, lai maksājumu tirgus varētu pilnībā baudīt T2S sniegtās priekšrocības. Lai panāktu turpmāku progresu, 2011. gadā tika izveidota Saskaņošanas koordinācijas grupa, ko veido maksājumu pakalpojumu nozares un valsts sektora vadošā līmeņa pārstāvji. Grupas galvenais uzdevums ir noteikt, kurās jomās nozares grupas vai tirgi atpaliiek no pārējās Eiropas kopīgu

27 Šis ziņojums pieejams Eiropas Komisijas interneta vietnē.

saskaņošanas standartu ieviešanas ziņā, un, ja nepieciešams, izdarīt spiedienu uz valstu tirgiem un attiecīgajiem dalībniekiem. Saskaņošanas koordinācijas grupa būs T2S saskaņošanas darba pamatkodols, sadarbībā ar Eiropas Komisiju un citiem attiecīgajiem dalībniekiem nodrošinot ievērojamu atbalstu T2S un plašākam pēctirdzniecības pakalpojumu saskaņošanas darbam Eiropā (sk. 2. nodaļas 2.2. sadaļu).

Visbeidzot, nodrošinājuma pārvaldības jomā centrālo banku korespondentattiecību modelis (CCBM) veicinājis finanšu integrāciju kopš tā ieviešanas 1999. gadā, ļaujot visiem euro zonas darījuma partneriem pārrobežu darījumos izmantot atbilstošos aktīvus kā nodrošinājumu Eurosistēmas kredītoperācijās neatkarīgi no valsts, kurā aktīvs ir emitēts. Eurosistēma pašlaik veic CCBM uzlabojumus (sk. 2. nodaļas 2.3. sadaļu).

5. MAKSĀJUMU SISTĒMU UN TIRGUS INFRASTRUKTŪRAS PĀRRAUDZĪBA

Pildot pārraudzības funkciju, Eurosistēmas mērķis ir nodrošināt maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu, centrālo darījuma partneru, kas apstrādā darījumus euro, maksāšanas līdzekļu, galveno pakalpojumu sniedzēju un citu kritisku infrastruktūru drošību un efektivitāti, tās uzraugot un novērtējot un, ja nepieciešams, ieviešot pārmaiņas.²⁸

5.1. LIELA APJOMA MAKSĀJUMU SISTĒMAS UN INFRASTRUKTŪRAS PAKALPOJUMU SNIEDZĒJI

Liela apjoma maksājumu sistēmas veido euro zonas tirgus infrastruktūras pamatu, un tām ir būtiska nozīme finanšu sektora un visas tautsaimniecības stabilitātes un efektivitātes nodrošināšanā. Eurosistēma skaidri definējusi pārraudzības politikas pamatprincipus, ko tā piemēro visām liela apjoma maksājumu sistēmām (gan savām, gan privātā sektora sistēmām), kas veic euro denominētu darījumu norēķinus. Šie pamatprincipi balstās uz starptautiski atzītajiem *Core Principles for Systemically Important Payment Systems* (CPSIPS; "Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pamatprincipi"), ko izstrādāja Maksājumu un norēķinu sistēmu komiteja (*Committee on Payment and Settlement Systems*; CPSS) un 2001. gadā pieņēma ECB Padome. "Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pamatprincipus" papildina "Darbības nepārtrauktības pārraudzības gaidas" (*Business Continuity Oversight Expectations*; BCOE) sistēmiski nozīmīgām maksājumu sistēmām, ko Padome pieņēma 2006. gadā.

TARGET2

ECB vada un koordinē TARGET2 pārraudzības pasākumus, cieši sadarbojoties ar iesaistītajām NCB. Eurosistēmas TARGET2 pārraugi 2011. gadā īpašu uzmanību pievērsa darbības riska aspektiem un paveiktajam saistībā ar TARGET2 novērtējumu atbilstoši "Darbības nepārtrauktības pārraudzības gaidām". Lai gan novērtēts, ka TARGET2 darbības nepārtrauktības pamatprincipi kopumā ir veiksmīgi ieviesti un ļauj sasniegt pietiekami augstu un noturīgu elastības līmeni, tika rekomendēts veikt uzlabojumus dažās pamatprincipu jomās. Pārraugi 2011. gadā

sekoja līdzīgo uzlabojumu ieviešanai. 2011. gada beigās vēl nebija ieviesta viena rekomendācija (saistībā ar TARGET2 vienotās platformas nodrošinātāju pienākuma sniegt pietiekamu informāciju TARGET2 pārvaldības institūcijām dokumentēšanu). Regulāro pārraudzības pasākumu kontekstā TARGET2 darbības traucējumi arī tika rūpīgi analizēti un apspriesti ar sistēmas operatoriem.

Turklāt 2011. gada 21. novembrī tika ieviesta piektā TARGET2 programmatūras versija. Pirms tās ieviešanas pārraugi atbilstoši attiecīgajiem "Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pamatprincipiem" novērtēja šīs versijas jaunās funkcionalitātes. Pārraugi secināja, ka kopumā jaunā versija neradīs nelabvēlīgu ietekmi uz TARGET2 atbilstību "Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pamatprincipiem" un vairākas pārmaiņas nodrošinās labākus pakalpojumus TARGET2 klientiem.

2011. gadā turpināja uzlabot TARGET2 *Simulator* – uz maksājumu datiem balstītu analītisku rīku. Šis rīks ļauj pārraugiem un īpaši operatoriem precīzi reproducēt TARGET2 norēķinu procesu un veikt tā stresa testus, izmantojot TARGET2 darbības Eiropas mēroga datu kopumu, t.sk. datus par darījumiem, likviditāti un dalībniekiem. Uzsākti vairāki no TARGET2 *Simulator* neatkarīgi analītiski projekti, kuru pamatā ir saistīts transakciju datu kopums, un pētījums par dienas ietvaros veikto maksājumu plūsmām un tīkla teorijas piemērošanu, galveno uzmanību pievēršot TARGET2 dalībnieku apakštīkliem ("kopienām").

EURO1

EURO1 ir liela apjoma maksājumu sistēma pārrobežu un iekšzemes euro darījumiem starp bankām, kas veic operācijas ES. Tās darbību nodrošina EBA CLEARING. EURO1 darbojas saskaņā ar daudzpusēju neto norēķinu principu. Galarezultātā EURO1 dalībnieku dienas beigu pozīciju norēķini tiek veikti TARGET2 sistēmā,

²⁸ Sīkāka informācija par Eurosistēmas pārraudzības funkciju un darbībām sniegta arī ECB interneta vietnē un konkrētos Eurosistēmas pārraudzības ziņojumos.

izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus un ECB pildot norēķinu aģenta funkcijas.

ECB (ciešā sadarbībā ar visām Eurosistēmas NCB) uzticēts galvenā pārrauga pienākums. 2011. gadā saistībā ar EURO1 tika veikti trīs galvenie pārraudzības pasākumi. ECB ciešā sadarbībā ar *Deutsche Bundesbank*, *Banco de España*, *Banque de France*, *Banca d'Italia* un *De Nederlandsche Bank* pabeidza visaptverošu EURO1 novērtējumu atbilstoši "Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pamatprincipiem". Novērtējumā secināts, ka EURO1 sistēma atbilst I–IX pamatprincipam un tikai pamatā atbilst X pamatprincipam (pārvaldība), jo uzņēmumā nav ieviesta paredzētā riska pārvaldības funkcija. Turklāt ziņojumā sniegti sistēmas uzlabošanas ieteikumi operatoram, tomēr uzsverot, ka neviens no aspektiem, kas būtu jāuzlabo, nerada būtisku risku efektīvai EURO1 funkcionēšanai. ECB arī papildus novērtēja, kāds statuss ir rekomendācijām, kas sniegtas saistībā ar sistēmas novērtējumu atbilstoši "Darbības nepārtrauktības pārraudzības gaidām". Sistēmas operators bija ieviesis visas rekomendācijas. Visbeidzot, ECB un brīvprātīgi iesaistījušās euro zonas valstu NCB novērtēja darbības funkcionalitātes pārmaiņas (piemēram, divu papildu likviditātes sadales iespēju ieviešanu EURO1 darbalaikā). Eurosistēma secināja, ka šīs pārmaiņas neradīs nelabvēlīgu ietekmi uz EURO1 atbilstību "Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pamatprincipiem". Kopumā EURO1 sistēma 2011. gadā darbojās raiti un neradās neviens darbības traucējums.

PASTĀVĪGA PIESLĒGUMA NORĒĶINU SISTĒMA

Pastāvīga pieslēguma norēķinu (*Continuous Linked Settlement*; CLS) sistēma sāka darbību 2002. gadā, un tās darbību nodrošina *CLS Bank International* (CLS banka). Šī sistēma sniedz pakalpojumu vairākās valūtās vienlaicīgiem norēķiniem (t.i., maksājums pret maksājumu; Pvp), nodrošinot maksājuma rīkojumu norēķinu saistībā ar valūtas maiņas darījumiem. Izmantojot Pvp mehānismu, CLS sistēma faktiski novērš ar valūtas maiņas darījumu norēķiniem saistīto

pamatsummas risku. CLS sistēma pašlaik veic norēķinus 17 pasaulē visvairāk tirgotajās valūtās, t.sk. euro. Ņemot vērā, ka CLS banka reģistrēta ASV, Federālo rezervju sistēma uzņēmusies galvenā CLS sistēmas pārrauga pienākumu uz sadarbību balstītas pārraudzības mehānismā, kurā iesaistītas G10 valstu centrālās bankas un centrālās bankas, kas emitē CLS sistēmas norēķinu valūtas. ECB (ciešā sadarbībā ar euro zonas valstu NCB) ietilpst šajā uz sadarbību balstītas pārraudzības mehānismā un ir galvenais CLS sistēmā veikto euro norēķinu pārraugis.

Uz sadarbību balstītās CLS sistēmas pārraudzības darbības 2011. gadā galvenokārt bija vērstas uz jaunu CLS uzņēmējdarbības norišu un iniciatīvu uzraudzību.

SWIFT

SWIFT ir nozīmīga finanšu stabilitātes aspektā, jo tā sniedz drošus ziņojumu pārraides pakalpojumus finanšu nozarei vairāk nekā 210 valstīs pasaulē. SWIFT ir Beļģijā izveidota kooperatīva sabiedrība ar ierobežotu atbildību. Piedaloties G10 valstu uz sadarbību balstītā SWIFT pārraudzībā, ECB un dažas citas Eurosistēmas NCB sniedz savu ieguldījumu dažādās pārraudzības darbībās, kuras īsteno uz sadarbību balstītās pārraudzības grupa, kurā galvenā pārrauga pienākumus veic *Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique*.

2011. gadā pārraudzības darbības joprojām bija vērstas uz Dalītās arhitektūras programmas ieviešanu, galvenokārt izveidojot papildu operāciju centru Eiropā. Pārraugi turklāt rūpīgi kontrolēja 2011. gadā uzsāktā FIN lietojumprogrammas projekta pārveidi. 2011. gadā veiktas arī citas svarīgas darbības, piemēram, pārskatīti SWIFT pakalpojumu darbības rezultāti un pieejamība, uzraudzīti jaunie projekti, kuri potenciāli varētu ietekmēt SWIFT kritisko pakalpojumu konfidencialitāti, integritāti un pieejamību, un pārskatīta SWIFT uzsāktās izmaksu optimizācijas programmas iespējamā ietekme uz ziņojumu pārraides pakalpojumu elastību un pieejamību. *SWIFTNet FIN* tīkla pieejamības līmenis 2011. gadā bija 99.999%.

5.2. NELIELA APJOMA MAKSĀJUMU SISTĒMAS UN MAKSĀŠANAS LĪDZEKĻI

Eurosistēmas pienākumos ietilpst arī neliela apjoma maksājumu sistēmu un maksāšanas līdzekļu pārraudzība. Padome 2003. gadā pieņēma neliela apjoma maksājumu sistēmu pārraudzības standartus, kuru pamatā ir "Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pamatprincipi". Šie standarti pašlaik tiek pārskatīti, un turklāt tiek izstrādātas neliela apjoma maksājumu sistēmu saikņu pārraudzības prognozes.

ECB ir vadošais STEP2 sistēmas (visas Eiropas automatizētā klīringa centrs neliela apjoma maksājumiem euro; EBA CLEARING to pārvalda un nodrošina tā darbību) pārraug. STEP2 veic dažādu neliela apjoma maksājumu apstrādi, piemēram, apstrādā SEPA atbilstīgus darījumus (SEPA kredīta pārvedumus un SEPA tiešā debeta maksājumus) un iekšzemes tehniskajiem standartiem atbilstošus darījumus, kad pakalpojumi aprobežojas ar attiecīgās valsts banku sektoru (piemēram, Itālijā).

Īrijas bankās 2011. gada oktobrī ieviests jauns norēķinu pakalpojums (STEP2 Īrijas pakalpojums). STEP2 nodrošina tādu maksājuma darījumu apjomu norēķinu, ko Īrijas bankas divpusēji pārskaitījušas, izmantojot iekšzemes neliela apjoma maksājumu sistēmu, kuras darbību nodrošina *Irish Retail Electronic Clearing Company Ltd.* Norēķins notiek TARGET2 sistēmā iesaistīto Īrijas banku priekšfinansētos TARGET subkontos. ECB saskaņā ar piemērojamiem pārraudzības standartiem novērtēja jauno pakalpojumu pirms tā ieviešanas un secināja, ka jaunais pakalpojums neietekmē negatīvi STEP2 sistēmas atbilstību pārraudzības standartiem.

Eurosistēma 2011. gadā pabeidza atsevišķus euro zonā esošo karšu maksājumu shēmu pārraudzības novērtējumus un turpināja veikt starptautisko karšu maksājumu shēmu pārraudzības novērtējumus.

Turklāt Padome 2011. gada maijā apstiprināja Neliela apjoma maksājumu drošības Eiropas

foruma pilnvaras. Forums ir īpaši maksājumu pakalpojumu sniedzēju pārraugu un uzraugu brīvprātīga, uz sadarbību balstīta iniciatīva, kuras mērķis ir dalīties zināšanās un veicināt izpratni par jautājumiem, kas saistīti ar neliela apjoma maksājumu drošību. 2011. gadā foruma uzmanības centrā bija interneta maksājumu, izmantojot maksājumu kartes, kredīta pārvedumu un tiešā debeta maksājumu drošība, lai šajā jomā sniegtu rekomendācijas par drošību.

5.3. VĒRTSPAPĪRU UN ATVASINĀTO FINANŠU INSTRUMENTU KLĪRINGS UN NORĒĶINI

Eurosistēma ir īpaši ieinteresēta vērtspapīru klīringa un norēķinu sistēmu raitā darbībā, jo ar vērtspapīru klīringu, norēķiniem un glabāšanu saistītie trūkumi var apdraudēt monetārās politikas īstenošanu, maksājumu sistēmu raitu darbību un finanšu stabilitātes nodrošināšanu.

ATVASINĀTO FINANŠU INSTRUMENTU ĀRPUSBIRŽAS DARĪJUMU TIRGUS INFRASTRUKTŪRA

Pitsburgas samitā 2009. gadā²⁹ G20 valstīm piešķirto pilnvaru pārskatīšanas ietvaros ES galvenā likumdošanas iniciatīva 2011. gadā attiecās uz priekšlikumu regulai par atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumiem, centrālajiem darījuma partneriem (CDP) un darījumu datu reģistriem (tā zināma arī kā Eiropas Tirgus infrastruktūras regula (EMIR), kas pirmo reizi apstiprināta 2010. gadā). Ar ierosināto regulu paredzēts kontrolēt G20 valstīm piešķirtās pilnvaras saistībā ar obligāto pienākumu nodrošināt klīringu un pārskatu par atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumiem sniegšanu darījumu reģistriem un arī pirmo reizi ES izveidot vienotus finanšu produktu pamatprincipus CDP.

29 Pitsburgas samitā 2009. gadā G20 valstis pieņēma šādu lēmumu: "Visi standartizētie atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumu līgumi tirgojami biržās vai, ja iespējams, izmantojot elektroniskās tirdzniecības platformas un veicot klīringu caur CDP sistēmām, vēlākais, līdz 2012. gada beigām. Darījumu reģistriem jāsniedz pārskati par atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumu līgumiem. Stingrākas kapitāla prasības jāpiemēro līgumiem, kad klīringu veic ar vairāku darījuma partneru starpniecību."

ECB 2011. gada 13. janvāra atzinumā puda bažas par to, ka ierosinātie pamatprincipi pietiekami neatspoguļos centrālo banku kompetences un nepieciešamo iesaistīšanos saistībā ar CDP un darījumu reģistriem. Būtu jāpastiprina arī regulatoru, pārraudzības iestāžu un centrālo banku, kas emitē valūtas, sadarbības prasības. Turklāt ES Finanšu instrumentu tirgus direktīvas (FITD) plašākas pārskatīšanas ietvaros pārbaudīja G20 valstu pilnvaras saistībā ar atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumu elektronisko tirdzniecību. Eiropas Komisija 2011. gada 20. oktobrī publicēja tiesību aktu priekšlikumus FITD pārskatīšanai, un ECB sniedza to novērtējumu.

Standartu noteikšanā galvenā iniciatīva ietver starptautisko finanšu tirgu infrastruktūras principu pārskatīšanu ar mērķi saskaņot un, ja nepieciešams, pastiprināt esošos starptautiskos standartus sistēmiski nozīmīgām maksājumu sistēmām, centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem (CVD), vērtspapīru norēķinu sistēmām un CDP. Ņemot vērā arvien plašāku CDP izmantošanu un sistēmisko nozīmīgumu atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumu jomā un sistēmiski nozīmīgu infrastruktūru un institūciju lielāku palāvību to funkciju izpildē uz darījumu reģistru sniegto datu precizitāti un pieejamību, pārstrādātie standarti arī ietver papildu vadlīnijas atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumiem, CDP un darījumu reģistriem. CPSS un Starptautiskā Vērtspapīru komisiju organizācija (IOSCO) 2011. gada martā publicēja konsultatīvo ziņojumu par finanšu tirgu infrastruktūras principu projektu, kas jāpabeidz 2012. gada 1. ceturksnī.

2011. gada 11. oktobrī FSP otrajā progresa ziņojumā par atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumu tirgus reformas īstenošanu norādīja uz nepieciešamību paātrināt tiesisko un regulatīvo pārmaiņu tempu, kā arī intensificēt daudzpusēju un divpusēju dialogu, lai pievērstos jautājumiem par pārklāšanos, nepilnībām un konfliktiem atšķirīgas iestāžu pieejas dēļ. Šos secinājumus pilnībā atbalstīja ECB, kas iesaistījās gan CPSS-IOSCO, gan FSP darbā.

ECB arī uzskata, ka konsekventa starptautisko standartu ieviešana dažādās jurisdikcijās būs izšķirošs aspekts saskaņotas regulatīvās bāzes un pārraudzības pamatprincipu izstrādē, kas nepieciešami atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumu globālo tirgu drošības un efektivitātes nodrošināšanai.

TARGET2 VĒRTSPAPĪRIEM

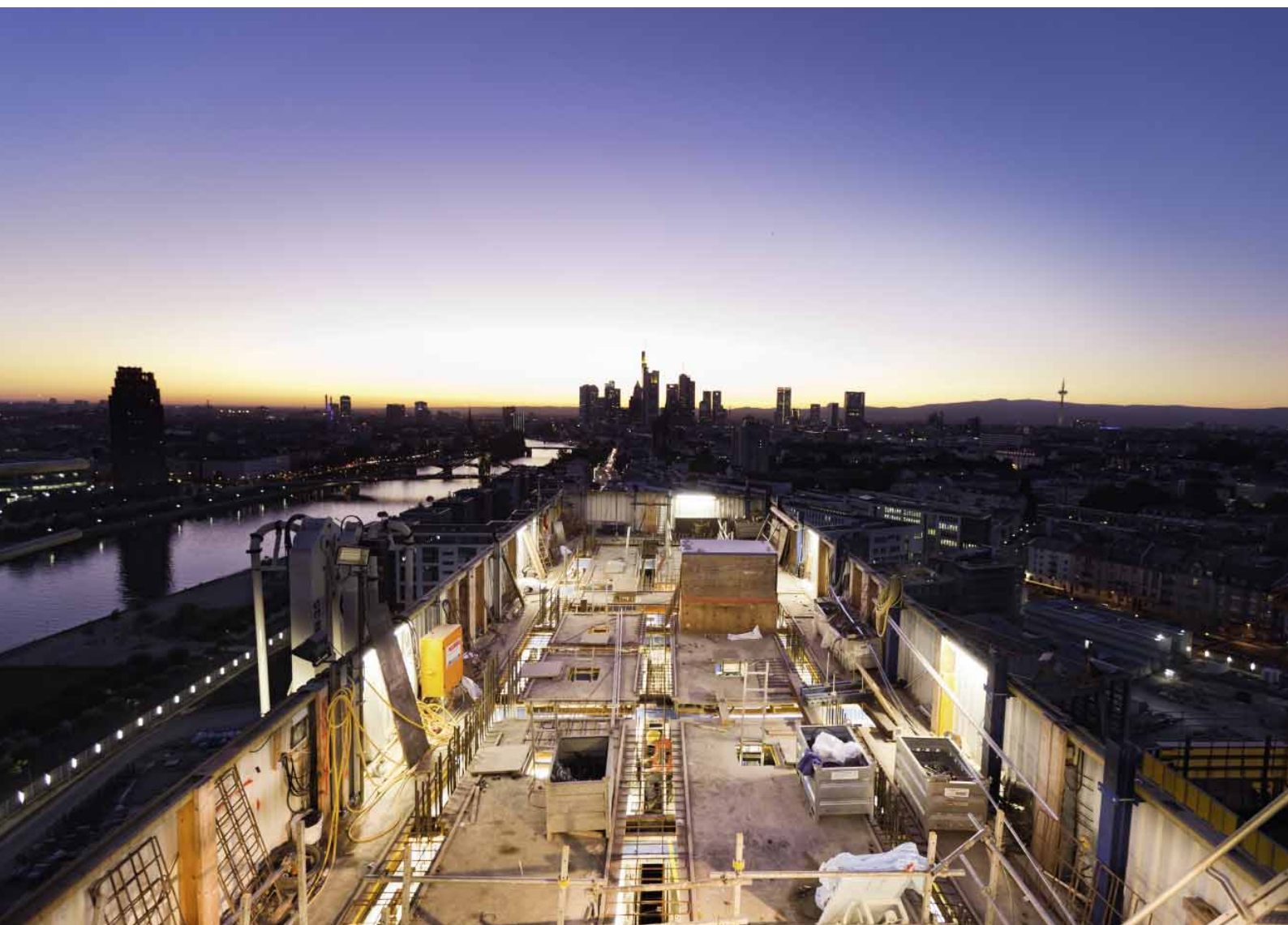
TARGET2 vērtspapīriem (T2S) ir norēķinu pakalpojums, kas vērsts uz vienota, neierobežota vērtspapīru pūļa un neitrāla norēķinu pamata procesa nodrošināšanu. ECOFIN 2007. gadā uzsvēra, ka CVD piemērojamiem uzraudzības pasākumiem jābūt drošiem un efektīviem un tāpēc jāanalizē T2S ietekme uz šiem pasākumiem.

Visas kompetentās iestādes, kuras likumīgi interesējas par T2S raitu darbību, piedalās grupā, kas koordinē informācijas apmaiņu un izstrādes posmā veic ar T2S pakalpojumu pārraudzību un uzraudzību saistītos pasākumus, t.i., T2S pakalpojumus izmantojošo CVD un maksājumu infrastruktūru pārraugi, par kritiskām infrastruktūrām atbildīgie pārraugi, uzraugi, kuru kompetencē ir CVD pievienošanās T2S, un ārpus euro zonas esošo valstu centrālās bankas, kas emitē norēķinu veikšanai T2S atbilstošu valūtu. Visas kompetentās institūcijas tādejādi turpina atbalstīt uz sadarbību balstītas T2S pakalpojumu uzraudzības un pārraudzības sistēmas izveidošanas ideju. Tomēr šajā posmā to nevar pabeigt, jo T2S un CVD pienākumi joprojām tiek precizēti.

2011. gadā visas kompetentās iestādes iesaistījās plašā sākotnējā ar T2S projektu saistītā pieejamās dokumentācijas pārskatīšanā. T2S projektu īpaši pārskatīja saskaņā ar ECBS un Eiropas Vērtspapīru regulatoru komitejas (CESR) 2009. gada "Rekomendācijām vērtspapīru norēķinu sistēmām un rekomendācijām centrālajiem darījuma partneriem Eiropas Savienībā" (*Recommendations for Securities Settlement Systems*), ņemot vērā dažus T2S projekta pielāgojumus tā raksturīgo iezīmju dēļ. Lai veicinātu atbilstību rekomendācijām, Padome

un Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde arī sniedza dažus ieteikumus T2S programmas padomei. Tā kā T2S projekta izstrāde turpinās, T2S projekta pārskata secinājumi tiks aktualizēti, tiklīdz būs pabeigta visas atbilstošās dokumentācijas izstrāde.

Kopš 2011. gada jūlija pāri Tirgus hallei slejas augstceltnes karkass. Līdz 2011. gada decembra beigām abiem torņiem bija uzbūvēts 21. stāvs.

4. NODAĻA

EIROPAS JAUTĀJUMI

I. POLITIKAS UN INSTITUCIONĀLIE JAUTĀJUMI

Ilgstošās finanšu un ekonomiskās krīzes dēļ 2011. gadā arvien biežāk tika rīkotas sanāksmes ES un euro zonas līmenī un kopumā pastiprinājās sadarbība starp Eiropas politikas reakcijas formulēšanā iesaistītajām Eiropas institūcijām un forumiem, īpaši Eiropadomi, ECOFIN, Eurogrupu, Eiropas Komisiju, Eiropas Parlamentu un ECB.

ECB prezidents regulāri piedalījās Eurogrupas sanāksmēs un ECOFIN sanāksmēs, kad tajās tika apspriesti ar ECBS mērķiem un uzdevumiem saistīti jautājumi. Turklāt ECB prezidents tika aicināts piedalīties Eiropadomes sanāksmēs un neformālās sanāksmēs euro zonas valstu vai valdību vadītāju līmenī, kad tajās tika apspriesti jautājumi, kas saistīti ar ES politikas reakciju uz ekonomisko un finanšu krīzi. Eurogrupas prezidents un Ekonomikas un monetāro lietu komisārs apmeklēja ECB Padomes sanāksmes, kad uzskatīja to par nepieciešamu.

KRĪZES PĀRVARĒŠANAS PILNVEIDE EIROPAS LĪMENĪ

To pasākumu kopuma ietvaros, kuri veikti, reaģējot uz krīzi, Eiropadome 2011. gada 24. un 25. martā nolēma izveidot pastāvīgu krīžu pārvarēšanas mehānismu – Eiropas Stabilitātes mehānismu (ESM). Tas sniegs atbalstu euro zonas valstīm, pamatojoties uz stingriem nosacījumiem, ja tiks konstatēts, ka jānodrošina finanšu stabilitāte euro zonā kopumā. Pēc nelielu Līguma (136. panta) grozījumu izdarīšanas un ņemot vērā euro zonas valstu vai valdību vadītāju lēmumu paātrināt to stāšanos spēkā, paredzēts, ka ESM stāsies spēkā 2012. gada jūlijā. Turpmāk ESM aizstās gan Eiropas Finanšu stabilitātes fondu (EFSF), gan Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānismu (EFSM), kas 2010. gadā tika izveidoti kā palīdzību instrumenti.

2011. gada 11. marta sanāksmē euro zonas valstu vai valdību vadītāji nolēma palielināt EFSF efektīvo aizdevumu kapacitāti līdz 440 mljrd. euro un nodrošināt ESM efektīvo aizdevumu kapacitāti 500 mljrd. euro. Pēc tam, 2011. gada 21. jūlijā, viņi vienojās par EFSF un turpmākā ESM elastības palielināšanu, ļaujot tiem darboties

saskaņā ar piesardzības programmu, finansēt finanšu institūciju rekapitalizāciju, izsniedzot aizdevumus iesaistītajām dalībvalstīm, un veikt intervences sākotnējā un otrreizējā valdības obligāciju tirgū. 2011. gada 9. decembrī tika panāktas citas svarīgas vienošanās, t.sk. par ārkārtas procedūras ieviešanu ESM balsošanas noteikumos. Turklāt attiecībā uz privātā sektora iesaistīšanos vēlreiz tika apstiprināts, ka būtu strikti jāievēro vispārārstītie SVF principi un prakse.

Kas attiecas uz ECB iesaistīšanos, tās prezidents kā novērotājs piedalīsies EFSF un turpmākā ESM valdes sanāksmēs. Turklāt Eiropas Komisija sadarbosies ar ECB un SVF, lai noteiktu finanšu stabilitātes riskus euro zonā kopumā. ECB speciālisti sadarbībā ar Komisiju un SVF veiks stingru tādas valsts, kura lūdz atbalstu finanšu stabilitātes veicināšanai, parāda atmaksas spējas analīzi. Komisija ar ECB un SVF atbalstu būs atbildīga par programmas izstrādi un uzraudzību. ECB regulāri piedalās kopīgās misijās ar Komisiju un SVF programmā iesaistītajās valstīs, lai novērtētu to progresu, ievērojot noteiktos nosacījumus, un veicinātu regulāru programmas pārskatu sniegšanu. EFSF un ESM intervences obligāciju otrreizējā tirgū būs iespējams veikt, pamatojoties uz ECB analīzi, kurā tiks konstatēti ārkārtas finanšu tirgus apstākļi un finanšu stabilitātes riski.

ES EKONOMISKĀS PĀRVALDĪBAS PILNVEIDOŠANA

Reaģējot uz finanšu un ekonomisko krīzi, Eiropas Savienības Padome (ES Padome) un Eiropas Parlaments 2011. gadā pieņēma tiesību aktu paketi, lai Līguma ietvaros uzlabotu ES ekonomisko pārvaldību.¹ ECB uzskata, ka šie tiesību akti paredz vairāku pareizajā virzienā vērstu pasākumu īstenošanu fiskālās uzraudzības nostiprināšanai un fiskālās disciplīnas veicināšanai. Konkrēti, zināmā mērā uzlabots Stabilitātes un izaugsmes pakts (SIP), nosakot pastiprinātu uzraudzību un lielāku automatiskumu lēmumu pieņemšanas procedūru īstenošanā, ieviešot apgriezta kvalificēta vairākuma balsojuma mehānismu; noteikti

¹ ECB sniedza Komisijas priekšlikumu novērtējumu 2011. gada 16. februāra atzinumā par Eiropas Savienības ekonomiskās pārvaldības reformu (CON/2011/13).

Komisijas ieteikumi tiks uzskatīti par pieņemtiem, ja ES Padome ar kvalificētu balsu vairākumu tos noteiktā laika posmā nebūs noraidījusi. Turklāt vairāk uzsvērtā valdības parāda kritēriju un valsts finanšu ilgtermiņa stabilitāte. Reformas rezultātā ieviesti arī izdevumu kritēriji un minimālās prasības attiecībā uz valsts budžeta struktūrām. Turklāt, lai veicinātu to, ka dalībvalstis ievēro SIP, ieviestas agrākas un pakāpeniskākas finansiālas un nefinansiālas sankcijas. Turklāt būtisku uzraudzības struktūras nepilnību novēršanas procesā ieviesta jauna makroekonomiskās uzraudzības procedūra, kas ietver preventīvo un korektīvo daļu. Papildinot stratēģiju "Eiropa 2020" (sk. turpmāk), šīs jaunās procedūras konkrētais mērķis ir novērst makroekonomisko nesabalansētību un konkurētspējas mazināšanos.

Turklāt euro zonas valstu vai valdību vadītāji 2011. gada 26. oktobrī nolēma rīkot Eurosamitu ne retāk kā reizi pusgadā, lai nodrošinātu stratēģiskās vadlīnijas ekonomiskās un fiskālās politikas īstenošanai euro zonā un precīzāk noteiktu iekšpolitikas lēmumu euro zonas dimensiju. Tika arī nolemts, ka Eurosamita, Komisijas un Eurogrupas prezidenti rīkos tikšanās vismaz reizi mēnesī, un ECB prezidents var tikt aicināts tajās piedalīties.²

Euro zonas valstu vai valdību vadītāji 2011. gada 9. decembrī vienojās par EMS arhitektūras nostiprināšanu, ietverot jaunu fiskālo paktu "Līguma par stabilitāti, koordināciju un pārvaldību Ekonomikas un monetārajā savienībā" veidā. Paredzēts, ka šis ES tiesību aktiem atbilstošais Līgums būs nozīmīgs solis ceļā uz ciešāku un neatsaucamu fiskālo un ekonomisko integrāciju, kā arī stingrāku pārvaldību euro zonā. Līgumam var pievienoties ārpus euro zonas esošās dalībvalstis, un 2012. gada martā to parakstīja visu ES valstu vai valdību vadītāji, izņemot Lielbritāniju un Čehijas Republiku. Tas stāsies spēkā pēc tam, kad to būs ratificējušas vismaz 12 euro zonas valstis.

Neraugoties uz ekonomiskās pārvaldības pilnveidošanā sasniegto progresu, ECB uzskata,

ka reformas joprojām jāturpina. Konkrēti, viens no šāda būtiska uzlabojuma pamataspekciem – lielāks automatiskums lēmumu pieņemšanā, maksimāli izmantojot apgrieztā kvalificētā vairākuma balsojuma mehānismu, – līdz šim sasniegts tikai daļēji. Turklāt, kas attiecas uz jauno makroekonomiskās uzraudzības struktūru, joprojām svarīgi, lai jaunā mehānisma plašais darbības spektrs nemazinātu tā efektivitāti arī izmantoto rādītāju ziņā, tā, lai tas varētu novērst neatbilstības un neaizsargātību jau agrīnā stadijā.

EIROPAS SEMESTRIS UN STRATĒĢIJA "EIROPA 2020"

Pamatojoties uz stratēģiju "Eiropa 2020: nodarbinātības un gudras, ilgtspējīgas un ietverošas izaugsmes stratēģija", ES tagad organizē tās dalībvalstu ekonomiskās politikas uzraudzību gada cikla veidā, ietverot Eiropas un nacionālo semestri. Šajā jaunajā procesā, lai gan juridiski joprojām atdalītas, ekonomiskā uzraudzība tiek saskaņota ar fiskālo, lai veicinātu dalībvalstīm sniegto politikas ieteikumu vispārējo konsekveni. Pirmais Eiropas semestris sākās 2011. gada janvārī, publicējot Komisijas Gada izaugsmes apsekojumu, kurā noteikti dalībvalstu, kā arī ES un euro zonas galvenie politikas uzdevumi. Eiropadome 2011. gada 24. un 25. marta sanāksmē sniedza stratēģiskus ieteikumus, kas dalībvalstīm jāņem vērā, gatavojot savas stabilitātes un konverģences programmas un nacionālās reformu programmas. Pēc šo programmu pārskatīšanas ECOFIN 2011. gada jūnijā katrai dalībvalstij sniedza politikas ieteikumus pirms valstu budžeta pieņemšanas un citu politikas pasākumu īstenošanas 2. pusgadā. 2011. gada novembrī publicētajā Gada izaugsmes apsekojumā Komisija novērtēja atbilstību politikas ieteikumiem ES līmenī un noteica politikas uzdevumus 2012. gadam, īpaši norādot uz izaugsmei labvēlīgu fiskālo konsolidāciju, normālas tautsaimniecības kredītēšanas atjaunošanu, izaugsmes un konkurētspējas veicināšanu, ar bezdarbu un krīzes

² Eiropas uzraudzības iestāžu prezidenti un EFSF izpilddirektors/ESM rīkotājdirektors arī *ad hoc* var tikt aicināti piedalīties.

sociālajām sekām saistīto problēmu risināšanu un valsts pārvaldes modernizēšanu.

ECB uzskata – lai gan ir pārāgri pilnībā novērtēt Eiropas semestra efektivitāti dalībvalstu fiskālās un strukturālās politikas īstenošanas uzlabošanā, šī struktūra var nodrošināt integrētāku un atbilstošāku pieeju ekonomiskajai politikai un uzraudzībai. Kopumā joprojām ir svarīgi saglabāt konkurenci un nodrošināt, lai dalībvalstīm sniegtie politikas ieteikumi uzraudzības procesā netiktu noklusēti.

Pēc tam, lai pilnveidotu ekonomisko pārvaldību euro zonā, Komisija 2011. gada novembrī iepazīstināja ar diviem regulu projektiem to euro zonas valstu budžeta uzraudzības nostiprināšanai, kuras skārušas nopietnas finanšu stabilitātes grūtības vai kuras tās apdraud, un valstu budžeta plānu projektu kontrolei un izvērtēšanai, lai izvairītos no pārmērīga budžeta deficīta un veicinātu tā savlaicīgu novēršanu. ES Padome un Eiropas Parlaments pašlaik izskata šos priekšlikumus.

EURO PLUS PAKTS

Euro zonas valstu vai valdību vadītāji 2011. gada 11. marta sanāksmē pieņēma Euro paktu. Tā mērķis ir turpināt nostiprināt EMS ekonomisko pīlāru un sasniegt jaunu politikas koordinācijas kvalitāti, koncentrējoties uz tām valstu kompetencē esošajām jomām, kuras ir būtiskas, lai uzlabotu konkurētspēju un izvairītos no kaitīgas nesabalansētības. Progresu uzraudzīšana jāveic Eiropas semestra ietvaros. Paktam var pievienoties arī ārpus euro zonas esošās dalībvalstis, un, tā kā to parakstījušas Bulgārija, Dānija, Latvija, Lietuva, Polija un Rumānija, Pakts tika pārdēvēts par Euro plus paktu. ECB atbalstīja iesaistīto dalībvalstu konkrēto apņemšanos papildus tam, par ko jau panākta vienošanās, veikt īpaši vērienīgas darbības tādās jomās kā konkurētspēja, nodarbinātība un valsts finanšu ilgtermiņa stabilitāte.

STABILITĀTES UN IZAUGSMES PAKTS

Visas dalībvalstis, izņemot Igauniju, Luksemburgu, Somiju un Zviedriju, 2011. gadā tika pakļautas pārmērīga budžeta

deficīta novēršanas procedūrai (PDP). Somijai PDP tika atcelta ar ECOFIN 2011. gada 12. jūlija lēmumu pēc tam, kad *Eurostat* dati bija atspoguļojuši to, ka valsts budžeta deficīts 2010. gadā joprojām saglabājies zem 3% no IKP. Bulgārijas, Ungārijas un Maltas valdības budžeta deficīta samazināšanas (zem 3% no IKP atsaucēs vērtības) termiņš bija 2011. gada beigās, savukārt Beļģijai, Itālijai, Kiprai, Latvijai, Lietuvai, Polijai un Rumānijai tas ir 2012. gads, bet pārējām valstīm, kuras pakļautas PDP, t.sk. tām, kuras pakļautas ES un SVF programmai, – 2013. gads un vēlāk.

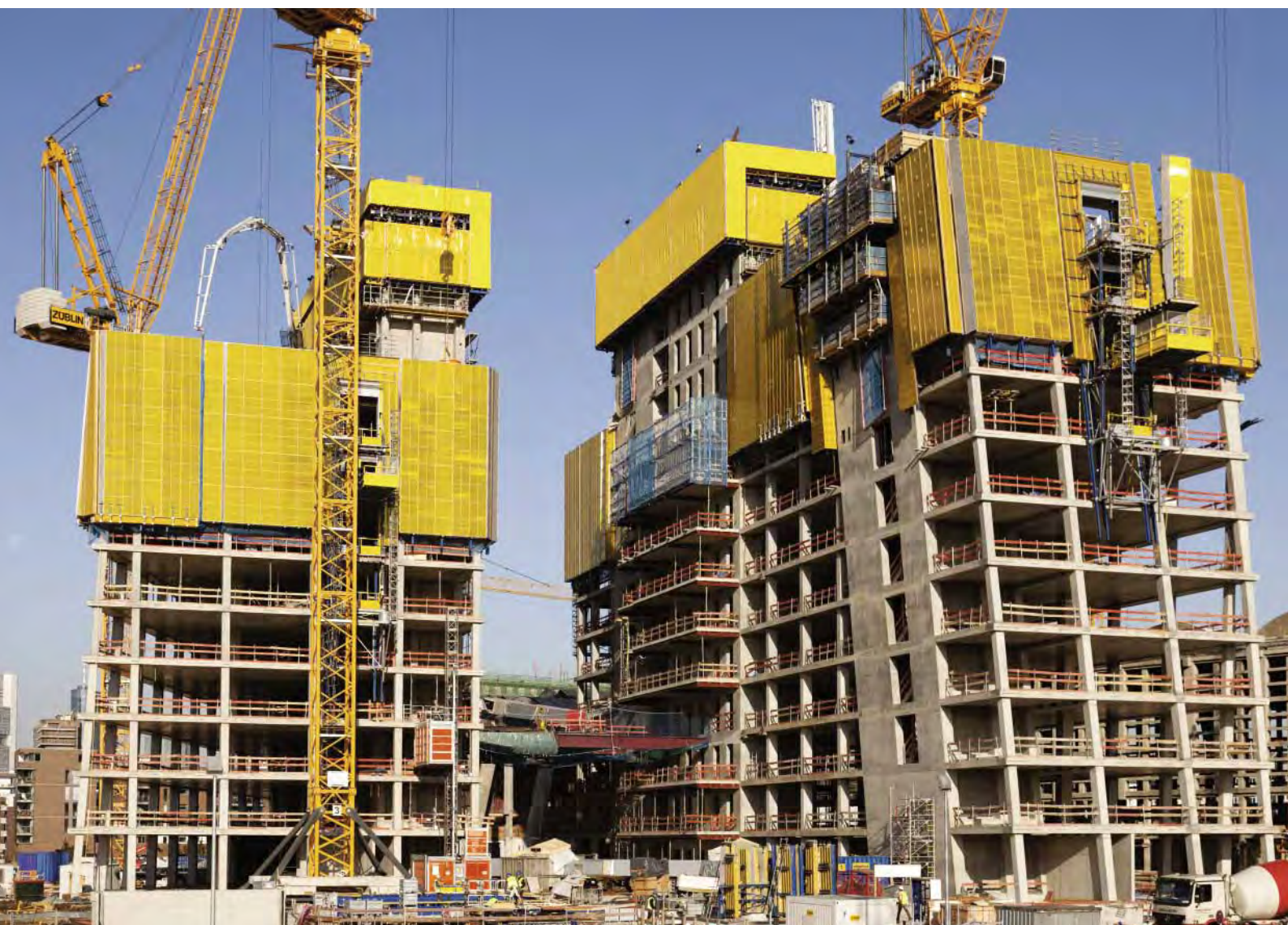
ECB novērtē euro zonas valstu konsolidācijas centienus, kuriem ir būtiska nozīme, lai atgūtu stabilu fiskālo pozīciju. Tomēr vairāku to euro zonas valstu strukturālā korekcija, kuras pakļautas PDP, 2011. gadā bija mazāka, nekā noteikts. Ņemot vērā riskus, kas apdraud savlaicīgu un ilgtspējīgu PDP korekciju, ECB atbalsta pastiprinātu PDP piemērošanu un tūlītēju uzlaboto SIP procedūru, kas stājas spēkā 2012. gada janvārī, īstenošanu.

2. NORISES ES KANDIDĀTVALSTĪS UN ATTIECĪBAS AR TĀM

2011. gadā turpinājās ES paplašināšanās programmas īstenošana, īpaši Horvātijā. ES dalībvalstis 2011. gada jūnijā noslēdza pievienošanās sarunas ar Horvātiju. Pievienošanās līgums tika parakstīts 2011. gada 9. decembrī Briselē, un pievienošanās paredzēta 2013. gada 1. jūlijā. Tāpēc *Hrvatska narodna banka* (Horvātijas centrālās bankas) pārstāvji kā novērotāji tiek aicināti piedalīties ECB Padomes un ECBS komiteju sanāksmēs. Attiecībā uz pārējām kandidātvalstīm, t.i., valstīm, no kurām ES pieņēmusi pieteikumu dalībai ES, pievienošanās sarunas turpinājās ar Turciju (uzsāktas 2005. gada oktobrī) un Islandi (uzsāktas 2010. gada jūlijā). Pēc tam, kad Melnkalnei 2010. gada decembrī tika piešķirts kandidātvalsts statuss, Eiropadome 2011. gada decembrī uzsāka šīs valsts pievienošanās procesu, lai 2012. gada jūnijā uzsāktu pievienošanās sarunas. 2012. gada martā Eiropadome arī nolēma piešķirt Serbijai kandidātvalsts statusu. Eiropas Komisija atkārtoti ieteica uzsākt pievienošanās sarunas ar Bijušo Dienvidslāvijas Maķedonijas Republiku, kam kandidātvalsts statuss ir kopš 2005. gada, taču datums vēl nav noteikts.

ECB 2011. gadā turpināja politisko dialogu ar ES kandidātvalstu centrālajām bankām, organizējot divpusējās sanāksmes un sanāksmes ES paplašināšanās procesam izveidotās vispārējās institucionālās struktūras ietvaros. ECB organizēja gadskārtējo augsta līmeņa politisko dialogu ar Turcijas Republikas Centrālo banku un *Hrvatska narodna banka*. Nostiprinājās ECB un Islandes Centrālās bankas attiecības, un Islandes Centrālās bankas delegācija, ko vadīja prezidents Mars Gudmundsons (*Már Guðmundsson*), 2011. gada septembrī viesojās Frankfurtē. Turklāt, īstenojot tehniskās sadarbības programmas, tiek uzturētas ciešas attiecības ar kandidātvalstu un citu valstu centrālajām bankām (sk. 5. nodaļas 2. sadaļu).

Pašlaik abu biroju torņu būvniecības darbi noris vienādā tempā, katru nedēļu uzbūvējot vienu stāvu, bet kopumā viens no torņiem būs augstāks nekā otrs. Kad ēka būs pabeigta, ziemeļu tornim būs 45 stāvi un dienvidu tornim – 43 stāvi. Pati augstceltne (neskaitot antenu) augstākajā punktā sasniegs aptuveni 185 metru augstumu.

Kopš pagājušās vasaras augstceltnes karkasa augšējo daļu aptver dzeltens aizsargsiets. Tas kalpo kā aizsargnožogojums un ļauj nelabvēlīgos laika apstākļos un spēcīga vēja laikā pat lielā augstumā veikt dzelzsbetona veidņu un konstrukciju izbūvi, neapdraudot strādnieku drošību.

5. NODAĻA

STARPTAUTISKIE JAUTĀJUMI

I. GALVENĀS NORISES STARPTAUTISKAJĀ MONETĀRAJĀ UN FINANŠU SISTĒMĀ

MAKROEKONOMISKĀS POLITIKAS PĀRRAUDZĪBA PASAULES TAUSAIMNIECĪBĀ

Ņemot vērā augsto ekonomiskās un finanšu integrācijas pakāpi, pasaules ekonomiskās vides norišu kontrole un analīze ir ārkārtīgi būtiska ekonomiskās politikas īstenošanā euro zonā. ECB ir svarīga nozīme arī makroekonomiskās politikas starptautiskā daudzpusējā pārraudzībā, ko centrālo banku līmenī galvenokārt koordinē SNB. ECB piedalās arī attiecīgajās citu starptautisko organizāciju, piemēram, SVF un OECD, sanāsmēs, kā arī G20 un G7 valstu finanšu ministru un centrālo banku prezidentu forumos.

2011. gadā starptautiskajai ekonomiskajai videi bija raksturīga lēnāka tautsaimniecības atveseļošanās, un saskaņā ar SVF sniegto informāciju attīstīto valstu tautsaimniecības izaugsme saruka līdz 1.6% (2010. gadā – 3.2%) un jauno un attīstības valstu tautsaimniecības izaugsme – līdz 6.2% (2010. gadā – 7.3%). Vienlaikus vairs nesamazinājās ārējā nesabalansētība, kas 2009. gadā pasaules finanšu krīzes kontekstā bija sarukusi, un 2011. gadā tā joprojām bija liela. Galvenās valstis ar tekošā konta pozitīvo un negatīvo saldo būtībā joprojām bija tās pašas. Tāpat kā pēdējos gados, euro zonas tekošais konts 2011. gadā kopumā bija sabalansēts. ECB 2011. gadā vairākkārt uzsvēra riskus un nenoteiktību, kas būtu vērojama, ja saglabātos nenoturīga globālā nesabalansētība, un puda atbalstu globālā pieprasījuma tendenču līdzsvara atjaunošanai. Runājot par strukturālajiem faktoriem, kas būtiski veicinātu globālās nesabalansētības samazināšanos, valstīm ar tekošā konta negatīvo saldo jāpalielina iekšzemes uzkrājumi, jāsamazina fiskālais deficīts un jāpabeidz strukturālo reformu programma. Līdzīgi arī valstis ar tekošā konta pozitīvo saldo varētu sniegt būtisku ieguldījumu, palielinot iekšzemes patēriņu, attiecīgi nosakot lielākas sociālās drošības garantijas, uzņemoties finanšu tirgus reformas un palielinot valūtas kursa elastību.

Tāpēc ECB piedalījās G20 valstu finanšu ministru un centrālo banku prezidentu diskusijās, kurās 2011. gada aprīlī tika panākta vienošanās

par "Indikatīvo vadlīniju ilgstoši lielas nesabalansētības novērtēšanai" ieviešanu. ECB finanšu ministru un centrālo banku prezidentu līmenī iesaistījās arī G20 valstu vadītāju 2011. gada novembrī pieņemtā rīcības plāna izstrādē. Tā mērķis ir mazināt gan īstermiņa neaizsargātību, gan finanšu nestabilitāti, gan arī noteikt G20 valstu politiskās saistības, kas palīdzēs veidot pamatu ilgtspējīgai un sabalansētai izaugsmei vidējā termiņā.

Visbeidzot, SVF un OECD veic starptautisko politikas pārraudzību arī pašā euro zonā. Papildus atsevišķu euro zonas valstu pārbaudēm SVF 2011. gadā veica regulāro euro zonas monetārās, finanšu un ekonomiskās politikas pārbaudi. Tas sagatavoja divus ziņojumus, kuros ietverts euro zonas politikas, t.sk. ES finanšu stabilitātes nodrošināšanas sistēmas, novērtējums.¹ SVF veicot jaunu uzraudzības pasākumu, euro zona (papildus ASV, Lielbritānijai, Ķīnai un Japānai) piedalījās diskusijās par pārrobežu politikas ietekmi.²

STARPTAUTISKĀS INSTITUCIONĀLĀS STRUKTŪRAS REFORMAS

Starptautiskās monetārās sistēmas izveide un darbība joprojām ir svarīgs starptautiskās sabiedrības diskusiju jautājums. Sistēmiski svarīgu attīstīto un attīstības valstu, t.sk. ES, G20 forums 2011. gadā turpināja veicināt starptautisko sadarbību ar mērķi risināt globālās ekonomiskās un finanšu problēmas un nodrošināt spēcīgāku, ilgtspējīgāku un līdzsvarotāku izaugsmi.

Sestajā sanāsmē Kannās 2011. gada novembrī G20 valstu vadītāji tālāk attīstīja apņemšanos, ko bija paiduši 2009. gada septembra sanāsmē Pitsburgā, pieņemot spēcīgas, ilgtspējīgas un līdzsvarotas izaugsmes pamatprincipus. To mērķis ir palīdzēt pārvaldīt pāreju no reakcijas

1 *Euro area policies: 2011 Article IV consultation – staff report*, SVF Valstu ziņojums Nr. 11/184, 2011. gada jūlijs, un *Euro area policies: 2011 Article IV consultation – lessons from the European financial stability framework exercise*, SVF Valstu ziņojums Nr. 11/186, 2011. gada jūlijs.

2 *Euro area policies: spillover report for the 2011 Article IV consultation and selected issues*, SVF Valstu ziņojums Nr. 11/185, 2011. gada jūlijs.

krīzes situācijā uz spēcīgas, ilgtspējīgas un līdzsvarotas pasaules izaugsmes modeli. Pamatprincipi paredz savstarpēji izvērtēt G20 valstu nacionālās un reģionālās politikas un politikas struktūras saderību un atbilstību pamatprincipu mērķim. G20 valstu vadītāji arī nolēma izstrādāt secinājumu kopumu kapitāla plūsmu vadībai un rīcības plānu vietējās valūtas obligāciju tirgu attīstīšanai. Turklāt, atzīstot reģionālās finansēšanas mehānisma augošo nozīmi, G20 valstis vienojās par SVF un reģionālās finansēšanas mehānisma sadarbību, balstoties uz vienotiem principiem. Šo pasākumu mērķis bija palīdzēt nodrošināt stabilitāku un noturīgāku starptautisko monetāro sistēmu. Tāpēc diskusijās uzmanība tika pievērsta jautājumiem saistībā ar SVF uzraudzību, SVF kredītēšanas instrumentiem, SVF resursiem un Speciālo aizņēmuma tiesību (SDR)³ grozu, kā arī globālās likviditātes tendenču izvērtēšanas un rezervju uzkrāšanas virzītājspēku analīzei.

Tālāk attīstot apņemšanos palielināt starptautiskajām finanšu institūcijām pieejamos resursus, ko G20 valstu vadītāji puda Londonas sanāksmē 2009. gada aprīlī, 2011. gada martā stājās spēkā reformētā un paplašinātā Jaunā aizņemšanās kārtība (JAK)⁴. Tās dalībvalstu skaits tika palielināts no 26 līdz 40, un kopējais šo SVF piešķirto kredītliniju apjoms palielinājās no 34 mljrd. SDR līdz 370 mljrd. SDR. Vairākums divpusējo aizņēmumu un pirkuma līgumu, kas kopš 2009. gada parakstīti starp SVF un tā dalībvalstīm, laika gaitā aptuveni 180 mljrd. SDR apmērā jāietver JAK. 2011. gada novembrī SVF nolēma turpināt veikt pārmaiņas aizdevumu izsniegšanas instrumentos, lai apmierinātu to valstu likviditātes vajadzības, kurām ir spēcīgi tautsaimniecības pamatrādītāji, ko ietekmē kaitīgās ietekmes izplatīšanās. Tāpēc tika nolemts palielināt 2010. gada augustā izveidotās piesardzības kredītlinijas (PKL) elastību, ļaujot to izmantot dalībvalstīm ar *faktiskām* maksājumu bilances vajadzībām un nodrošinot sešu mēnešu iespēju papildus pastāvošajām viena gada un divu gadu iespējām. Ņemot vērā šīs pārmaiņas, piesardzības kredītlinija tika pārdēvēta par piesardzības un likviditātes līniju.⁵

2011. gadā G20 valstis un SVF Valde arī puda viedokļus par valūtu groza struktūru, kas nosaka SDR vērtību. Tika apstiprināts, ka groza struktūrai joprojām jāatspoguļo relatīvā valūtu loma pasaules tirdzniecības un finanšu sistēmā un ka SDR vērtēšanas, t.sk. stabilitātes (nozīmīgāko valūtu ziņā), pamatprincipi joprojām ir spēkā, lai gan nepieciešams sīkāk skaidrot kritērijus, lai pievienotos grozam. Euro noteiktā ietekme pašreizējā četru SDR valūtu grozā 2011. gada 1. janvārī bija 42.3 euro centi jeb 37.4% no groza šajā datumā.

2011. gadā notika vienas SVF pamatdarbības jomas – uzraudzības – regulārā pārbaude, kas tiek veikta reizi trijos gados. Pārbaudē tika izvērtētas pasaules finanšu krīzes laikā gūtās uzraudzības mācības un kopš 2008. gada sasniegtais progress (t.sk. minētie jaunie blakusefektu ziņojumi). Tika nolemts, ka uzraudzības struktūrai jābūt integrētākai, objektīvākai un efektīvākai, lai labāk varētu identificēt un novērst riskus, t.sk. blakusefektu ietekmes riskus, kas apdraud ekonomisko un finanšu stabilitāti.

3 Speciālās aizņēmuma tiesības (SDR) ir norēķinu vienība, ko izmanto SVF un dažas citas starptautiskās institūcijas, un potenciāla prasība pēc SVF dalībvalstu brīvi izmantojamām valūtām.

4 JAK ir aizņēmumu izsniegšanas kārtība starp SVF un vairākām tā dalībvalstīm un institūcijām, lai nodrošinātu SVF papildu resursus.

5 Pārējie piesardzības kredītlinijas kvalifikācijas kritēriji joprojām tiks piemēroti.

2. SADARBĪBA AR ĀRPUS ES ESOŠAJĀM VALSTĪM

Tāpat kā iepriekšējos gados, Eurosistēma organizēja seminārus un darbseminārus ar ārpus ES esošo valstu centrālajām bankām, lai veicinātu politisko dialogu. ECB un Eiropas Komisija arī aktīvi piedalījās ES makroekonomiskajā dialogā ar svarīgākajām attīstības valstīm un ES kaimiņvalstīm. Turklāt Eurosistēmas sniegtā tehniskā palīdzība joprojām bija svarīgs instruments, lai stiprinātu ārpus ES esošo valstu, īpaši ES kaimiņu reģionu, centrālo banku administratīvo kapacitāti un veicinātu atbilstību Eiropas un starptautiskajiem standartiem.

POLITISKĀ DIALOGA VEICINĀŠANA

ECB turpināja padziļināt attiecības ar dažādu valstu centrālajām bankām un monetārajām iestādēm. ECB, piemēram, piedalījās ES makroekonomiskajos dialogos ar Brazīliju, Krieviju, Indiju un Ķīnu.

ECB divpusējo attiecību ar Ķīnas Tautas banku (ĶTB) ietvaros ECB un ĶTB darba grupa aplūkoja plašu tēmu loku (piemēram, globālās izaugsmes līdzsvara atjaunošana, monetārās politikas uzdevumi, aktīvu cenu burbuļi un ar tiem saistītie riski, finanšu tirgu reforma un liberalizācija un valūtu starptautiskā loma).

2011. gada 3. un 4. februārī Frankfurtē notika sestais Eurosistēmas un Krievijas Bankas augsta līmeņa seminārs. Diskusijās uzmanība tika pievērsta Krievijas tautsaimniecībai, naudas un kredītu nozīmei monetārās politikas īstenošanā, kā arī jaunajai uzraudzības arhitektūrai ES un Krievijā.

Sestais augsta līmeņa seminārs, kurā piedalījās Austrumāzijas un Klusā okeāna reģiona un euro zonas valstu centrālās bankas un kuru kopīgi organizēja ECB, *De Nederlandsche Bank* un Korejas Banka (Austrumāzijas un Klusā okeāna reģiona valstu centrālo banku vadītāju sanāksmes vadītāja 2011. gadā), notika Amsterdamā 2011. gada 27. un 28. jūnijā. Semināra mērķis bija izteikt viedokļus par galvenajiem politikas jautājumiem, kas interesē dalībniekus, un padziļināt abu reģionu monetāro iestāžu attiecības.

ECB 2011. gada 5. un 6. jūlijā organizēja tautsaimniecības konferenci par Eiropas attīstības valstīm. Frankfurtē notikušajā konferencē galvenā uzmanība tika pievērsta politikas reakcijas uz krīzi efektivitātei, ilgtspējīgai izaugsmei un konverģencei, kā arī finanšu stabilitātes problēmām Centrālās Eiropas, Austrumeiropas un Dienvidaustrumu Eiropas valstīs.

2012. gada 19. janvārī Abū Dabī notika trešais Eurosistēmas augsta līmeņa seminārs ar Persijas līča Sadarbības padomes dalībvalstu centrālajām bankām un monetārajām aģentūrām, kuru kopīgi organizēja ECB un Apvienoto Arābu Emirātu Centrālā banka. Seminārā tika aplūkotas šādas tēmas: pašreizējās ekonomiskās, finanšu un fiskālās problēmas euro zonā, sistēmisko risku analīze un finanšu krīžu novēršana, kā arī starptautiskā monetārā un finanšu arhitektūra.

TEHNISKĀ SADARBĪBA

ECB kopā ar NCB kopš 2003. gada ieviesusi vairākas ES finansētas tehniskās sadarbības programmas, lai atbalstītu ES kaimiņvalstis. Šī aktivitāte sasniedza augstāko punktu 2011. gada sākumā, kad ECB koordinēja lielāko vienlaikus īstenoto programmu skaitu tās vēsturē.

2011. gada 1. februārī ECB un 21 NCB⁶ uzsāka īstenot ES finansēto divu gadu Serbijas Nacionālās bankas atbalsta programmu. Tās mērķis ir tuvināt centrālās bankas praksi ES standartiem 11 dažādās jomās, t.sk. finanšu sektora uzraudzības, tiesiskās bāzes saskaņošanas, monetāro un valūtas operāciju, ekonomiskās analīzes un izpētes, statistikas, maksājumu sistēmu un finanšu stabilitātes jomā.

2011. gada 31. martā noslēdzās ES finansētā triju gadu tehniskās sadarbības programma ar Krievijas Banku. ECB kopā ar astoņām euro zonas NCB⁷ un sadarbībā ar Somijas Finanšu uzraudzības iestādi atbalstīja Krievijas Banku banku uzraudzības un iekšējā audita jomā. Programmas mērķis bija

6 Beļģijas, Bulgārijas, Čehijas Republikas, Vācijas, Igaunijas, Īrijas, Grieķijas, Spānijas, Francijas, Kipras, Luksemburgas, Ungārijas, Nīderlandes, Austrijas, Polijas, Portugāles, Rumānijas, Slovēnijas, Slovākijas, Somijas un Lielbritānijas NCB.

7 Vācijas, Grieķijas, Spānijas, Francijas, Itālijas, Nīderlandes, Austrijas un Somijas NCB.

sniegt atbalstu pakāpeniskai Bāzeles II principu ieviešanai Krievijā un nodrošināt mācības un sniegt informāciju par Eurosistēmas iekšējā audita praksi.

2011. gada 30. septembrī noslēdzās 18 mēnešu tehniskās sadarbības programma starp ECB, septiņām sadarbības NCB⁸ un Bosnijas un Hercegovinas Centrālo banku. ES finansētā programma atbalstīja Bosnijas un Hercegovinas Centrālo banku ES centrālo banku standartu ieviešanā statistikas, ekonomiskās analīzes un izpētes, finanšu stabilitātes, tiesiskās bāzes saskaņošanas, informācijas tehnoloģiju un ES integrācijas jomā.

Runājot par Rietumbalkānu valstīm un Turciju, 2012. gada 16. janvārī noslēdzās ES finansētā divu gadu makrolīmeņa un mikrolīmeņa uzraudzības programma. To īstenoja ECB kopā ar 14 sadarbības NCB⁹ un sadarbībā ar starptautiskajām un Eiropas institūcijām¹⁰. Programmas ietvaros Eurosistēma organizēja intensīvu reģionālo mācību programmu makrolīmeņa un mikrolīmeņa uzraudzības jomā un atbalstīja īpašu nacionālo pasākumu īstenošanu atbalsta saņēmējās institūcijās.¹¹ Turklāt tika veiktas reģiona mēroga piederības valsts un mītnes valsts sadarbības tehniskās simulācijas.

2011. gadā turpinājās sadarbība ar Ēģiptes Centrālo banku, īstenojot ES finansēto programmu, kuras mērķis ir stiprināt banku uzraudzību Ēģiptē, lai nodrošinātu pamatatbilstību Bāzeles II principu sistēmai. Programmā piedalās ECB un septiņu NCB eksperti, un paredzams, ka tā noslēgsies 2012. gada 31. martā.¹²

8 Vācijas, Grieķijas, Spānijas, Itālijas, Nīderlandes, Austrijas un Slovēnijas NCB.

9 Beļģijas, Grieķijas, Spānijas, Francijas, Itālijas, Kipras, Luksemburgas, Maltas, Nīderlandes, Austrijas, Portugāles, Slovēnijas, Slovākijas un Somijas NCB.

10 Bāzeles Banku uzraudzības komiteja, Eiropas Banku uzraugu komiteja (pēc tam Eiropas Banku iestāde), Finanšu stabilitātes institūts, SVF un Pasaules Banka.

11 Horvātijas, Bijušās Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikas, Melnkalnes, Turcijas, Albānijas, Bosnijas un Hercegovinas, Serbijas un Kosovas centrālās bankas un uzraudzības iestādes saskaņā ar ANO Drošības padomes lēmumu Nr. 1244.

12 Bulgārijas, Čehijas Republikas, Vācijas, Grieķijas, Francijas, Itālijas un Rumānijas NCB.

Ieejas ēka radīs funkcionālu un vizuālu saikni starp Tīrgus halli un dubulto biroju torni. Tā šķērsos Tīrgus halli, veidojot skaidri pamanāmu ieeju no ziemeļu puses ielas (*Sonnemannstrasse*). Tajā atradīsies preses konferenču telpas.

Ieejas ēkas betona centrālā konstrukcija, kas jau paceļas halles vaļējā daļā, tagad iezīmē ieejas ēkas atrašanās vietu un tās izvietojumu starp dubulto biroju torni un ieeju no *Sonnemannstrasse* puses.

6. NODAĻA

ĀRĒJĀ KOMUNIKĀCIJA UN ATBILDĪBA

I. ATBILDĪBA UN KOMUNIKĀCIJAS POLITIKA

Pēdējos gadu desmitos centrālo banku neatkarība kļuvusi par attīstīto un attīstības valstu monetārās politikas pamatnostādņu visai būtisku sastāvdaļu. Lēmums centrālajām bankām piešķirt neatkarību jau ilgu laiku cieši sakņojas ekonomikas teorijā un pamatots ar empīriskiem datiem, kas liecina, ka šāda struktūra veicina cenu stabilitātes saglabāšanu. Vienlaikus demokrātiskas sabiedrības pamatprincips ir tas, ka jebkura neatkarīga institūcija, kas pilda valsts funkcijas, par savām darbībām ir atbildīga pret pilsoņiem un viņu pārstāvjiem. Tāpēc atbildība ir centrālās bankas neatkarības svarīga sastāvdaļa.

ECB uzticību atbildības un caurredzamības principam atspoguļo tās sniegtie pārskati Eiropas iedzīvotājiem un viņu ievēlētajiem pārstāvjiem – Eiropas Parlamentam. Līgumā ECB noteiktas precīzas pārskatu sniegšanas prasības, kas ietver ceturkšņa pārskata, nedēļas finanšu pārskata un gada pārskata publicēšanu. Regulāro pārskatu sniegšanā ECB neaprobežojas ar tiesību aktos noteiktajām prasībām, piemēram, publicējot "Mēneša Biļetenu", nevis tikai prasīto ceturkšņa pārskatu. ECB uzticību atbildības un caurredzamības principam atspoguļo arī lielais skaits Padomes locekļu teikto runu par dažādiem nozīmīgiem tematiem saistībā ar ECB uzdevumiem.

ECB ārējās komunikācijas mērķis ir veicināt sabiedrības izpratni par ECB politiku un lēmumiem. Tādējādi tā ir ECB monetārās politikas un pārējo uzdevumu neatņemama sastāvdaļa. ECB komunikācijas darbības nosaka divi pamatelementi – atklātība un caurredzamība. Abi pamatelementi veicina ECB monetārās politikas un citu likumisko uzdevumu efektivitāti, optimālu īstenošanu un ticamību. Tie arī palīdz ECB centienos sniegt pilnīgu pārskatu par tās darbību.

1999. gadā ieviestā ECB monetārās politikas novērtējuma un lēmumu reālā laika, regulāras un detalizētas skaidrošanas koncepcija ir vienreizēji atklāta un caurredzama pieeja centrālās bankas komunikācijai. Monetārās politikas lēmumi tiek skaidroti preses konferencē tūlīt pēc tam,

kad Padome tos pieņemusi. Preses konferencē prezidents nolasa detalizētu ievadpaziņojumu, skaidrojot Padomes lēmumus. Pēc tam prezidents un viceprezidents atbild uz plašsaziņas līdzekļu pārstāvju jautājumiem. Kopš 2004. gada decembra arī tie Padomes lēmumi, kuri neattiecas uz procentu likmju noteikšanu, katru mēnesi tiek publicēti Eurosistēmas centrālo banku interneta vietnēs.

ECB tiesību akti, kā arī Padomes monetārās politikas lēmumi, citi Padomes lēmumi (papildus lēmumiem, ar ko nosaka procentu likmes) un Eurosistēmas konsolidētie finanšu pārskati pieejami visās ES oficiālajās valodās¹. Arī ECB gada pārskats pilnā apjomā pieejams visās oficiālajās ES valodās². Konverģences ziņojums un ECB "Mēneša Biļetena" ceturkšņa izdevumi pieejami visās oficiālajās ES valodās vai nu pilnā apjomā, vai kopsavilkuma veidā³. Lai nodrošinātu pārskata sniegšanu sabiedrībai un caurredzamību, ECB dažās vai visās oficiālajās valodās publicē arī citus dokumentus (papildus likumā noteiktajiem), īpaši paziņojumus preseī par speciālistu makroekonomiskajām iespēju aplēsēm, politikas skaidrojumu un informāciju, kas skar plašu sabiedrību. ECB galveno publikāciju sagatavošana, publicēšana nacionālajās valodās un izplatīšana notiek ciešā sadarbībā ar NCB.

1 Izņemot īru valodu, uz kuru ES līmenī attiecas izņēmums.

2 Izņemot īru (izņēmums ES līmenī) un maltiešu (vienošanās ar *Bank Centrali ta' Malta/Central Bank of Malta* pēc pagaidu izņēmuma statusa atcelšanas 2007. gada maijā) valodu.

3 Sk. 2. zemsvītras piezīmi.

2. ATBILDĪBA PRET EIROPAS PARLAMENTU

Eiropas Parlamentam kā institūcijai, kuras likumību tieši nosaka ES pilsoņi, joprojām ir galvenā institucionālā nozīme, prasot atbildību no ECB. Jau kopš dibināšanas ECB uzturējusi ciešu un auglīgu dialogu ar Eiropas Parlamentu.

2011. gadā ECB prezidents, katru ceturksni uzstājoties Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komitejā (ECON), turpināja sniegt pārskatus par ECB monetāro politiku un citiem uzdevumiem. Turklāt 2011. gada februārī viņš tikās ar Eiropas Parlamenta Prezidentu konferences pārstāvjiem. Augustā ECB prezidents arī apmeklēja ECON ārkārtas sēdi, lai ar Eiropas Parlamenta pārstāvjiem apmainītos viedokļiem par finanšu un ekonomisko krīzi. 2011. gada decembrī viņš uzstājās Parlamenta plenārsēdē, lai iesniegtu ECB 2010. gada pārskatu.

Arī citi ECB Valdes locekļi daudzkārt uzstājās Eiropas Parlamentā. Viceprezidents iepazīstināja ECON ar ECB 2010. gada pārskatu. Ģertrūde Tumpela-Gugerela (*Getrude Tumpel-Gugerell*) 2011. gada janvārī uzstājās ECON sēdē, lai informētu tās locekļus par maksājumu jautājumiem. 2011. gada aprīlī viņa arī piedalījās ECON organizētajā atklātajā sēdē par Vienoto euro maksājumu telpu. Jirgens Štarks (*Jürgen Stark*) 2011. gada oktobrī piedalījās ECON organizētajā atklātajā sēdē par ekonomisko pārvaldību. Saskaņā ar iedibināto praksi ECON delegācija 2011. gada decembrī apmeklēja ECB, lai apmainītos viedokļiem ar Valdes locekļiem.

2011. gada laikā dažādās viedokļu apmaiņās starp Eiropas Parlamenta un ECB pārstāvjiem tika apspriests plašs jautājumu loks. Eiropas Parlaments izteica atbalstu ECB un tās īstenotajai politikai daudzās jomās. Parlaments atzina ECB panākumus, izpildot tai uzticētos uzdevumus sarežģītos apstākļos, īstenojot mērķtiecīgu politiku krīzes laikā, kā arī atzina ECB sniegto pastāvīgo un apņēmīgo līdzdalību ekonomiskās pārvaldības stiprināšanā. Papildus makroekonomiskajām norisēm un ECB monetārajai politikai galvenie apspriestie jautājumi attiecās uz finanšu krīzes

cēloņiem, ietekmi un noregulējumu. Turklāt izvērtās ļoti rezultatīvs dialogs par jautājumiem saistībā ar ekonomisko pārvaldību, un tika pārrunāts arī finanšu regulēšanas un uzraudzības jautājums.

FINANŠU UN EKONOMISKĀS KRĪZES NOREGULĒJUMS

Ļoti svarīga ECB un Eiropas Parlamenta diskusiju tēma 2011. gadā bija pašreizējās ekonomiskās un finanšu krīzes pārvarēšana (sk. 4. nodaļas 1. sadaļu). Eiropas Parlaments atkārtoti atbalstīja ECB stingro nostāju krīzes laikā. Tas norādīja, ka, neraugoties uz nelabvēlīgajiem makroekonomiskajiem apstākļiem, ECB veiksmīgi saglabājusi cenu stabilitāti, kā arī atzina monetārās politikas nestandarta pasākumu nepieciešamību. Parlaments arī uzsvēra stabilu valsts finanšu nozīmi ceļā uz ilgtspējīgu atveseļošanu no krīzes. Parlaments atbalstīja pastāvīga krīžu pārvarēšanas mehānisma – Eiropas Stabilitātes mehānisma – izveidi, uzsverot, ka to nepieciešams ciešāk iekļaut ES struktūrā.

Uzstājoties Eiropas Parlamentā, ECB prezidents atgādināja par krīzes nopietnību un uzsvēra, ka ECB pieņemtie lēmumi bijuši absolūti nepieciešami, lai novērstu krīzes turpmāku padziļināšanos. Prezidents arī vēlreiz apstiprināja, ka ECB turpinās darīt visu nepieciešamo, lai saglabātu cenu stabilitāti euro zonā, tādējādi pildot tās galveno uzdevumu. Viņš pauda atzinību par konstruktīvo dialogu ar Finanšu, ekonomiskās un sociālās krīzes speciālo komiteju, uzsverot ECB pienākumu dalīties pieredzē parlamentārajās debatēs, lai veicinātu veiksmīgu to jautājumu risināšanu, kuri būtiski EMS raitai darbībai.

ES UN EURO ZONAS EKONOMISKĀS PĀRVALDĪBAS REFORMA

ES un euro zonas ekonomiskās pārvaldības sistēmas reforma arī bija būtiska ECB un Eiropas Parlamenta diskusiju tēma. Gada laikā Eiropas Parlaments apsprieda Eiropas Komisijas 2010. gada septembrī ierosināto sešu tiesību aktu priekšlikumu kopumu. Turklāt Eiropas Parlaments piedalās lemtānā par diviem tiesību aktu

priekšlikumiem budžeta uzraudzības turpmākai stiprināšanai euro zonā⁴, kurus Komisija prezentēja 2011. gada novembrī. Novērotāja statusā Eiropas Parlaments piedalījās arī Fiskālās stabilitātes savienības darba grupā, kas apsprieda ierosināto Līgumu par stabilitāti, koordinēšanu un vadību Ekonomikas un monetārajā savienībā (sīkāku informāciju par šiem jautājumiem sk. 4. nodaļas 1. sadaļā).

Uzstājoties Eiropas Parlamentā, ECB prezidents iesaistījās jauno tiesību aktu padziļinātā apspriešanā un mudināja Parlamenta locekļus apņēmīgi risināt šos jautājumus. Viņš uzsvēra lēmumu pieņemšanas procedūru lielāka automatiskuma nozīmi saskaņā ar Stabilitātes un izaugsmes pakta. Šāda nostāja sekoja agrāk, 2010. gadā, ECB izteiktajiem aicinājumiem panākt būtisku uzlabojumu EMS ekonomiskās vadības institucionālo pamatu stiprināšanā. ECB prezidents arī atzinīgi novērtēja likumdošanas procedūras ietvaros sniegto Parlamenta ieguldījumu Stabilitātes un izaugsmes pakta noteikumu turpmākā stiprināšanā, īpaši ar apgrieztā kvalificētā vairākuma balsojuma palīdzību padarot efektīvāku gan Stabilitātes un izaugsmes pakta, gan nesen izstrādātās makroekonomiskās nesabalansētības pamatnostādnes. Turklāt Eiropas Parlaments pievienoja noteikumu par soda naudas piemērošanu nepareizu statistisko datu sniegšanas gadījumā. Visbeidzot, Eiropas Parlaments pievērsa īpašu uzmanību jaunas pārvaldības struktūras demokrātiskā pamatojuma aspektiem, ieviešot valstu un ES politikas veidotāju un Eiropas Parlamenta ekonomiskā dialoga jēdzienu.

ES FINANŠU SEKTORA REFORMA

Eiropas Parlaments un ECB turpināja intensīvu dialogu par finanšu uzraudzības un regulēšanas jautājumiem (sk. 3. nodaļas 3. sadaļu). ECON darba kārtībā īpaša uzmanība tika pievērsta Regulai par Eiropas tirgus infrastruktūru un Regulai par īsās pozīcijas pārdošanu un dažiem kredītsaistību nepildīšanas mijmaiņas līgumu aspektiem. Sākušās arī likumdevēju apspriedes par Kapitāla prasību direktīvas trešo pārskatīšanu, kā arī normatīvo aktu pārskatīšanu

kredītreitingu aģentūru jomā. Vairākos gadījumos tika apspriesti iespējamie guvumi un nepilnības saistībā ar finanšu darījumu aplikšanu ar nodokli.

Uzstājoties Eiropas Parlamentā, ECB prezidents atzinīgi vērtēja Eiropas Parlamenta būtisko lomu, īstenojot vērienīgu finanšu uzraudzības reformu patiesi eiropeiskā perspektīvā. Prezidents arī uzsvēra to, cik nozīmīgi ir saglabāt politisko impulsu, lai turpinātu īstenot finanšu regulējuma programmu. Attiecībā uz Regulu par Eiropas tirgus infrastruktūru viņš norādīja, ka dod priekšroku mehānismam, kurā sadarbība un informācijas apmaiņa starp uzraudzības iestādēm notiek kolēģiju, nevis divpusēju procedūru formā. Viņš uzsvēra stabila banku noregulējuma mehānismu nozīmību, kas ierobežotu ar banku maksātspējas problēmām saistītās izmaksas pārrobežu banku grupas gadījumā. Attiecībā uz visiem šiem jautājumiem ECB prezidents uzsvēra to, cik būtiski ieviest vienlīdzīgus darbības nosacījumus un novērst regulējuma arbitražu.

ECB atzinumi par tās kompetencē esošajiem ES tiesību aktu priekšlikumiem (sk. 2. nodaļas 6.2. sadaļu) tika izmantoti arī kā tehniskās palīdzības avots Eiropas Parlamenta locekļiem.

4 Priekšlikums Regulai par kopīgiem noteikumiem budžeta plānu projektu pārraudzībai un novērtēšanai, un pārmērīga budžeta deficīta novēršanai euro zonas dalībvalstīs, un Regulai par to euro zonas dalībvalstu ekonomiskās un budžeta uzraudzības pastiprināšanu, kurās ir vai kuras apdraud finansiālās stabilitātes grūtības.

3. KOMUNIKĀCIJAS PASĀKUMI

ECB uzrunā dažādas auditorijas ar atšķirīgu finanšu un ekonomikas zināšanu līmeni – finanšu ekspertus, plašsaziņas līdzekļus, valdības, parlamentus un plašu sabiedrību. Tāpēc tās pilnvaras un lēmumi skaidroti, izmantojot dažādus saziņas līdzekļus un pasākumus, kas pastāvīgi tiek uzlaboti, lai, ņemot vērā dažādās auditorijas un attiecīgo komunikācijas vidi un vajadzības, padarītu tos pēc iespējas efektīvākus.

2011. gadā ECB komunikācijas pasākumi galvenokārt bija vērsti uz pasaules finanšu un ekonomiskās krīzes notikumu un seku skaidrošanu, īpaši pievēršoties valsts parāda krīzei Eiropā, kā arī Padomes apstiprinātajiem un Eurosistēmas īstenotajiem pasākumiem. Vairākums Valdes locekļu publiski teikto runu attiecās uz šiem jautājumiem. Šie temati dominēja arī no plašsaziņas līdzekļiem, sabiedrības un ECB apmeklētājiem saņemtajos jautājumos un informācijas pieprasījumos. Būtiska un regulāra ECB komunikācijas pasākumu tēma bija arī Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas aktivitātes pirmajā tās pastāvēšanas gadā un īpaši ECB loma to atbalstīšanā.

ECB publicē vairākus regulārus un periodiskus pētījumus un ziņojumus. Tie ir šādi: gada pārskats, kas sniedz ECB iepriekšējā gada aktivitāšu apskatu; "Mēneša Biļetens", kas regulāri sniedz aktualizētu ECB vērtējumu par ekonomiskajām un monetārajām norisēm un detalizētu tās lēmumu pamatojumu; un "Finanšu Stabilitātes Pārskats", kurš tiek publicēts divas reizes gadā un kurā novērtēta euro zonas finanšu sistēmas stabilitāte attiecībā uz tās spēju absorbēt nelabvēlīgus šokus. ECB nodrošina arī plašu statistisko datu klāstu, galvenokārt izmantojot Statistisko datu noliktavu un interaktīvās diagrammas ECB interneta vietnē, bet katru mēnesi tiek iespiesta arī "Statistikas kabatgrāmata".

Visi ECB Padomes locekļi tieši piedalās sabiedrības zināšanu un izpratnes par Eurosistēmas uzdevumiem un politiku veicināšanā, sniedzot komentārus Eiropas Parlamentā un valstu parlamentos, uzstājoties ar publiskām runām un sniedzot intervijas plašsaziņas līdzekļiem. 2011. gadā Valdes locekļi

aptuveni 150 reizu uzstājās dažādās auditorijās un sniedza aptuveni 240 interviju dažādiem plašsaziņas līdzekļiem. Viņi arī publicēja daudzus rakstus žurnālos un laikrakstos.

Nozīmīga loma, nodrošinot informācijas par Eurosistēmu un paziņojumu izplatīšanu nacionālajā līmenī plašai sabiedrībai un ieinteresētajām pusēm, ir arī euro zonas NCB. Tās uzrunā dažādas nacionālās un reģionālās auditorijas to dzimtajā valodā un vidē.

2011. gadā ECB organizēja 16 semināru žurnālistiem, lai papildinātu nacionālo un starptautisko plašsaziņas līdzekļu pārstāvju zināšanas un izpratni par ECB pilnvarām, uzdevumiem un darbību. Šos seminārus ECB organizēja patstāvīgi un sadarbībā ar NCB, Eiropas Komisiju, Eiropas Žurnālistikas centru un citām valsts institūcijām un nodibinājumiem. ECB 2011. gadā savā mītnē Frankfurtē uzņēma aptuveni 13 500 apmeklētāju. Apmeklētāji saņēma informāciju no pirmavota ECB darbinieku sagatavotu prezentāciju veidā.

Visi ECB publicētie dokumenti un pārējā informācija par dažādiem tās veiktajiem pasākumiem pieejama ECB interneta vietnē. To 2011. gadā apmeklēja 27 milj. interesentu, aplūkojot 224 milj. lapu un lejupielādējot 57 milj. dokumentu. 2011. gadā ECB sniegusi atbildes uz aptuveni 100 000 sabiedrības informācijas pieprasījumu par daudziem jautājumiem saistībā ar ECB darbību, politiku un lēmumiem. Tiesšaistes izglītojošā spēle "€CONOMIA", kas publiskota 2010. gadā, tika pielāgota mobilajām ierīcēm un saņēma pirmo godalgu *Deutscher Preis für Onlinekommunikation* korporatīvo spēļu kategorijā.

2011. gadā tika organizētas vairākas augsta līmeņa starptautiskas konferences un pasākumi, t.sk. ECB kolokvijs "Eiropas integrācija un stabilitāte" 2011. gada 19. maijā par godu Ģertrūdei Tumpelai-Gugerelai, kā arī pasākums 2011. gada 19. oktobrī sakarā ar ECB prezidenta Žana Kloda Trišē pilnvaru termiņa beigām.

2011. gada 1. oktobrī tika uzsākts Euro paaudzes skolēnu konkurss euro zonas vidusskolu skolēniem. Šis konkurss tiks rīkots katru gadu, un tā ilgtermiņa mērķis ir uzlabot skolas vecuma jauniešu zināšanas ekonomikā un palīdzēt viņiem labāk izprast centrālās bankas lomu tautsaimniecībā. Pirmais konkurss tiek rīkots 2011./2012. mācību gadā, un tas tiks noslēgts ar Eiropas balvas pasniegšanas pasākumu 2012. gada vidū.

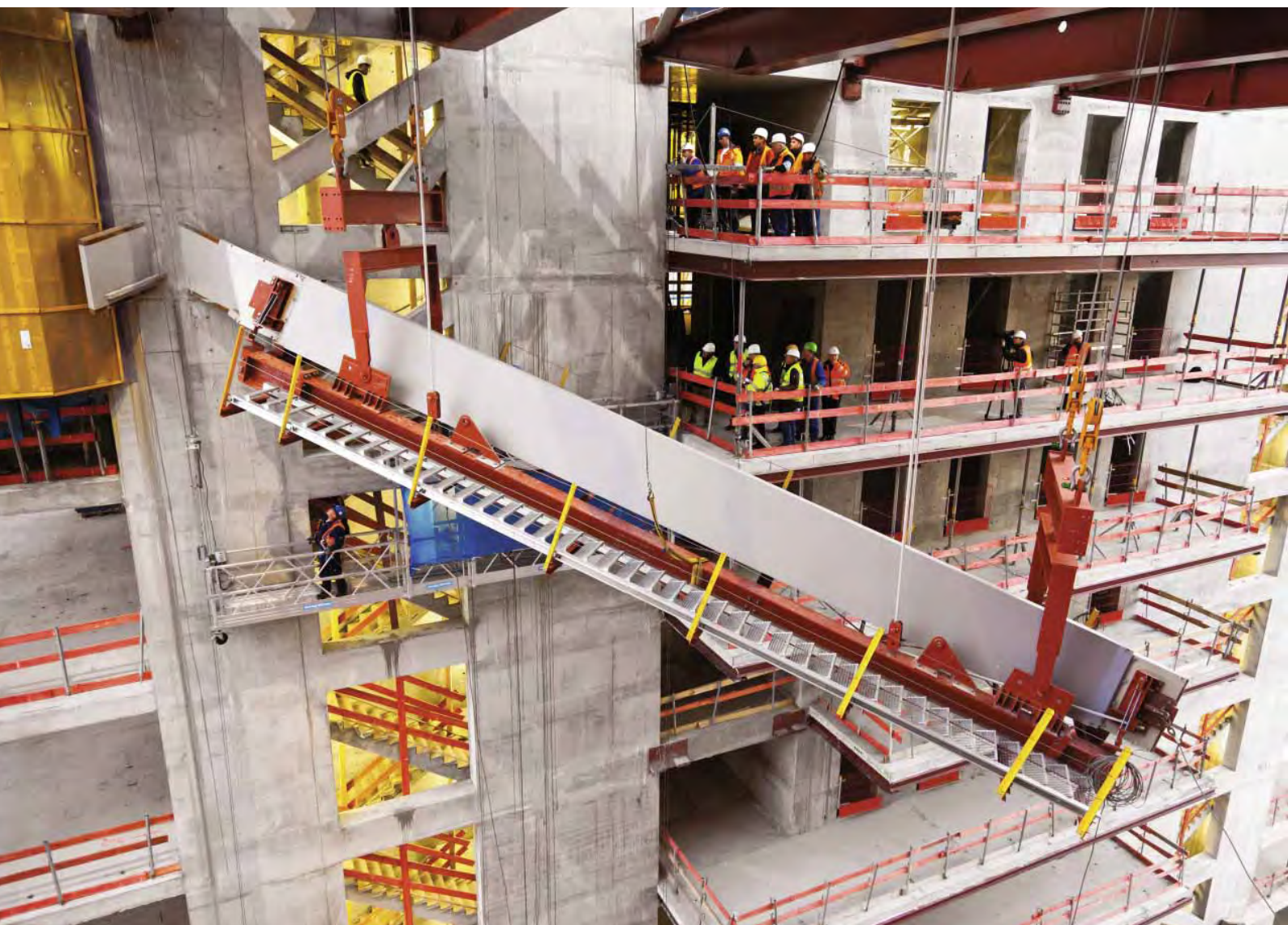
2011. gada novembrī ECB interneta vietnē tika publicēts kalendārs ar finanšu krīzes svarīgākajiem datumiem un notikumiem. Šis kalendārs paredzēts, lai apmierinātu plašsaziņas līdzekļu un sabiedrības būtisko vajadzību pēc informācijas par krīzes attīstību. Tajā sniegts ECB skatījumā svarīgāko finanšu un valsts parāda krīzes notikumu kopsavilkums lietotājam draudzīgā un kompaktā veidā.

Gatavojoties euro banknošu un monētu ieviešanas 10. gadadienai 2012. gada 1. janvārī, tika sagatavota šim notikumam veltīta filma, komplekts presei, videomateriāli par euro banknošu un monētu izgatavošanu, izglītojoši materiāli, kā arī rīkots konkurss bērniem vecumā no 9 līdz 12 gadiem. Turklāt ar banknotēm saistīto komunikācijas pasākumu ietvaros ECB sadarbībā ar NCB un citām institūcijām, piemēram, muzejiem, Bukarestē, Parīzē un Sofijā organizēja Euro izstādi ar dažādiem interaktīviem elementiem un spēlēm. No Euro izstādes atklāšanas 2008. gadā līdz 2011. gada beigām to apmeklējuši aptuveni 226 000 cilvēku.

ECB 2011. gada kultūras dienas bija veltītas Itālijai un tika organizētas sadarbībā ar *Banca d'Italia*. Laikā no 19. oktobra līdz 17. novembrim plaši pazīstamās Frankfurtes kultūras norišu vietās tika rīkoti dažādi pasākumi saistībā ar Itālijas mākslu un kultūru, ietverot gan klasiskās mūzikas koncertus, džeza vakaru, literārus pasākumus un filmas, gan deju priekšnesumus, lekcijas par mākslu un izstādes, kā arī pasākumus bērniem. Kultūras dienu programmas aizsākās 2003. gadā, lai katru gadu vairotu kultūras izpratni un iepazīstinātu Frankfurtes iedzīvotājus un pilsētas viesus ar kādas ES valsts kultūras īpatnībām.

2011. gada novembrī ātriņā starp abiem biroju torņiem jau tika samontētas pirmās no 14 kopnēm. Šīs kopnes kopā ar savienošām platformām sastiprinās abus biroju torņus.

7. NODAĻA

**INSTITUCIONĀLĀ
STRUKTŪRA UN
ORGANIZĀCIJA**

I. ECB LĒMĒJINSTITŪCIJAS UN KORPORATĪVĀ VADĪBA

I.1. EUROSISTĒMA UN EIROPAS CENTRĀLO BANKU SISTĒMA

Eurosistēma ir euro zonas valstu centrālo banku sistēma. Tajā ietilpst ECB un to ES dalībvalstu NCB, kuru valūta ir euro (kopš 2011. gada 1. janvāra – 17). Lisabonas līgumā nostiprināto terminu "Eurosistēma" Padome bija pieņēmusi, lai veicinātu izpratni par euro zonas valstu centrālo banku darbības struktūru. Termins uzsvēr visu tās dalībnieku kopīgo identitāti, komandas darbu un sadarbību.

ECBS ietilpst ECB un visu 27 ES dalībvalstu NCB, t.i., arī to dalībvalstu NCB, kuras vēl nav ieviesušas euro.

ECB ir Eurosistēmas un ECBS kodols un nodrošina ECBS uzdevumos ietilpstošo operāciju izpildi vai nu pašas ECB darbības

rezultātā, vai ar NCB palīdzību, ECB pie tām vēršoties, ja uzskata par iespējamu un piemērotu. Saskaņā ar starptautiskajām publiskajām tiesībām ECB ir juridiskā persona. Lisabonas līgums noteica, ka ECB ir ES iestāde, taču ECB institucionālās iezīmes nav mainījušās.

Saskaņā ar attiecīgās valsts likumiem visas NCB ir juridiskās personas. Euro zonas NCB, kas veido neatņemamu Eurosistēmas daļu, veic Eurosistēmai uzticētos uzdevumus saskaņā ar ECB lēmējinstītūciju izstrādātajiem noteikumiem. NCB sniedz savu ieguldījumu arī Eurosistēmas un ECBS darbā, piedaloties Eurosistēmas/ECBS komitejās (sk. šīs nodaļas 1.5. sadaļu). Tās pēc pašu ierosmes var veikt ar Eurosistēmu nesaistītas funkcijas, ja vien Padome neuzskata, ka šādas funkcijas traucē Eurosistēmas mērķiem un uzdevumiem.

Eurosistēmu un ECBS vada ECB lēmējinstītūcijas – Padome un Valde. Ģenerālpadome izveidota kā trešā ECB lēmējinstītūcija, kas pastāvēs, kamēr būs ES dalībvalstis, kuras vēl nav ieviesušas euro. Lēmējinstītūciju darbību nosaka Līgums, ECBS Statūti un attiecīgais reglaments.¹ Eurosistēmā un ECBS lēmumu pieņemšana notiek centralizēti. Tomēr gan stratēģijas izstrādē, gan darbībā ECB un euro zonas NCB vienoti veicina Eurosistēmas kopīgo mērķu sasniegšanu, ievērojot decentralizācijas principu saskaņā ar ECBS Statūtiem.

I.2. PADOME

Padomi veido ECB Valdes locekļi un euro ieviešušo dalībvalstu NCB vadītāji. Saskaņā ar Līgumu tās galvenie pienākumi ir:

- apstiprināt pamatnostādnes un pieņemt Eurosistēmai uzticēto uzdevumu izpildes nodrošināšanai nepieciešamos lēmumus;
- formulēt euro zonas monetāro politiku, iekļaujot lēmumus, kas attiecas uz Eurosistēmas vidēja termiņa monetārajiem mērķiem, galvenajām procentu likmēm un rezervju nodrošinājumu, un izstrādāt šo lēmumu īstenošanai nepieciešamās pamatnostādnes.

Padome parasti tiekas divas reizes mēnesī ECB telpās Frankfurtē pie Mainas, Vācijā. Tā veic arī padziļinātu monetāro un ekonomisko norišu novērtējumu un mēneša pirmajā sēdē pieņem attiecīgus lēmumus, savukārt otrajā sēdē parasti tiek izskatīti jautājumi, kas attiecas uz citiem ECB un Eurosistēmas uzdevumiem un pienākumiem. 2011. gadā divas sēdes nenotika Frankfurtē – vienu reizi Padome viesojās *Suomen Pankki – Finlands Bank* Helsinkos, bet otru – *Deutsche Bundesbank* Berlīnē. Turklāt papildus šīm sanāksmēm Padome var arī rīkot sanāksmes telekonferences veidā vai pieņemt lēmumus saskaņā ar rakstisku procedūru.

Pieņemot lēmumus par monetāro politiku un citiem ECB un Eurosistēmas uzdevumiem, Padomes locekļi nepārstāv savu valsti, bet darbojas kā pilnīgi neatkarīgas personas. To atspoguļo Padomē piemērotais princips "viens loceklis – viena balsis". 2008. gadā Padome pieņēma lēmumu saglabāt pašreizējo balsošanas režīmu saskaņā ar ECBS Statūtu 10.2. pantu un ieviest rotācijas sistēmu tikai tad, kad prezidentu skaits Padomē pārsniegs 18.

I.3. VALDE

Valdi veido ECB prezidents, viceprezidents un vēl četri locekļi, kurus ieceļ Eiropas Padome, konsultējoties ar Eiropas Parlamentu un ECB un ievērojot kvalificētu balsu vairākumu. Valdes sēdes parasti notiek reizi nedēļā. Valdes galvenie pienākumi ir:

- sagatavot Padomes sēdes;
- īstenot euro zonas monetāro politiku saskaņā ar Padomes apstiprinātajām pamatnostādņēm un lēmumiem un, to darot, sniegt nepieciešamās norādes euro zonas NCB;
- vadīt ECB ikdienas darbu;
- īstenot konkrētas pilnvaras, ko tai deleģējusi Padome. Dažas pilnvaras ir regulatīvas.

ECB vadības, darbības plānošanas un gada budžeta sagatavošanas procesā Valdei palīdz Vadības komiteja. Vadības komiteju veido viens Valdes loceklis, kas ir priekšsēdētājs, un vairāki augstākā līmeņa vadītāji.

¹ Par ECB Reglamentu sk. 2004. gada 19. februāra Lēmumu ECB/2004/2, ar kuru pieņemts Eiropas Centrālās bankas Reglaments (OV L 80, 18.03.2004., 33. lpp.), 2004. gada 17. jūnija Lēmumu ECB/2004/12, ar kuru pieņemts ECB Ģenerālpadomes Reglaments (OV L 230, 30.06.2004., 61. lpp.), un 1999. gada 12. oktobra Lēmumu ECB/1999/7 par ECB Valdes Reglamentu (OV L 314, 08.12.1999., 34. lpp.). Šie reglamenti pieejami arī ECB interneta vietnē.

PADOME

Pirmajā rindā (no kreisās uz labo):

Karlušs Kosta, Ivs Meršs,
Vitors Konstansiu, Mario Dragi,
Hosē Manuels Gonsaless-Paramo,
Benuā Kerē,
Marko Kranjecs un Jergs Asmusens

Vidējā rindā (no kreisās uz labo):

Erki Līkanens, Ignacio Visko,
Ēvalds Novotnijs,
Migels Fernandess Ordoņess,
Džozefs Bonniči,
Patriks Honohans,
Jozefs Makūhs un Kristiāns Nojē

Pēdējā rindā (no kreisās uz labo):

Liks Kūne, Georgijs A. Provopuls,
Atanasijs Orfanidis, Klāss Knots,
Jenss Veidmanis,
Peters Prāts un Andress Lipstoks

Mario Dragi

ECB prezidents
(no 01.11.2011.)
Banca d'Italia prezidents

(līdz 31.10.2011.)

Žans Klods Trišē

ECB prezidents
(līdz 31.10.2011.)

Vitors Konstansiu

ECB viceprezidents

Jergs Asmusens

ECB Valdes loceklis
(no 01.01.2012.)

Lorenzo Bini Smagi

ECB Valdes loceklis
(līdz 31.12.2011.)

Maiķls K. Bonello

Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta
prezidents
(līdz 30.06.2011.)

Džozefs Bonniči

Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta
prezidents
(no 01.07.2011.)

Liks Kūne

*Nationale Bank van België/Banque Nationale
de Belgique* prezidents
(no 01.04.2011.)

Benuā Kerē

ECB Valdes loceklis
(no 01.01.2012.)

Karlušs Kosta

Banco de Portugal prezidents

Migels Fernandess Ordoņess

Banco de España prezidents

Hosē Manuels Gonsaless-Paramo

ECB Valdes loceklis

Patriks Honohans

Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland
prezidents

Klāss Knots

De Nederlandsche Bank prezidents
(no 01.07.2011.)

Marko Kranjecs

Banka Slovenije prezidents

Erki Līkanens

Suomen Pankki – Finlands Bank prezidents

Andress Lipstoks

Eesti Pank prezidents

Jozefs Makūhs

Národná banka Slovenska prezidents

Īvs Meršs

Banque centrale du Luxembourg prezidents

Ēvalds Novotnijs

Oesterreichische Nationalbank prezidents

Kristiāns Nojē

Griekijas Bankas prezidents

Atanasijs Orfanidis

Central Bank of Cyprus prezidents

Peters Prāts

ECB Valdes loceklis
(no 01.06.2011.)

Georgijs A. Provopuls

Griekijas Bankas prezidents

Gijs Kveidens

*Nationale Bank van België/Banque Nationale de
Belgique* prezidents
(līdz 31.03.2011.)

Jirgens Štarks

ECB Valdes loceklis
(līdz 31.12.2011.)

Ģertrūde Tumpela-Gugerela

ECB Valdes locekle
(līdz 31.05.2011.)

Ignacio Visko

Banca d'Italia prezidents
(no 01.11.2011.)

Aksels A. Vēbers

Deutsche Bundesbank prezidents
(līdz 30.04.2011.)

Jenss Veidmanis

Deutsche Bundesbank prezidents
(no 01.05.2011.)

Nouts Velinks

De Nederlandsche Bank prezidents
(līdz 30.06.2011.)

I.4. ĢENERĀLPADOME

Ģenerālpadomi veido ECB prezidents, viceprezidents un visu 27 ES dalībvalstu NCB vadītāji. Tā galvenokārt īsteno no Eiropas Monetārā institūta pārņemtos uzdevumus, kas joprojām jāveic tāpēc, ka visas ES dalībvalstis vēl nav ieviesušas euro. Šie uzdevumi ietver sadarbības stiprināšanu starp NCB, dalībvalstu monetārās politikas koordinēšanas veicināšanu

ar mērķi nodrošināt cenu stabilitāti, kā arī VKM II funkcionēšanas kontroli. Turklāt tā sniedz pārskatu ECB Konverģences ziņojuma veidā Eiropas Savienības Padomei (ES Padomei) par dalībvalstu, kuras vēl nav ieviesušas euro, sasniegto, pildot saistības, kuras attiecas uz pilntiesīgu dalību Ekonomikas un monetārajā savienībā. Tā arī palīdz pildīt ECB padomdevēja funkcijas. 2011. gadā notika četras Ģenerālpadomes sēdes (reizi ceturksnī).

VALDE

Pēdējā rindā (no kreisās uz labo):
Jergs Asmusens, Peters Prāts un
Benuā Kerē

Pirmajā rindā (no kreisās uz labo):
Vitors Konstansiu (viceprezidents),
Mario Dragi (prezidents) un
Hosē Manuels Gonsaless-Paramo

Mario Dragi

ECB prezidents
(no 01.11.2011.)

Žans Klods Trišē

ECB prezidents
(līdz 31.10.2011.)

Vitors Konstansiu

ECB viceprezidents

Jergs Asmusens

Valdes loceklis
(no 01.01.2012.)

Lorenzo Bini Smagi

Valdes loceklis
(līdz 31.12.2011.)

Benuā Kerē

Valdes loceklis
(no 01.01.2012.)

Hosē Manuels Gonsaless-Paramo

Valdes loceklis

Peters Prāts

Valdes loceklis
(no 01.06.2011.)

Jirgens Štarks

Valdes loceklis
(līdz 31.12.2011.)

Ģertrūde Tumpela-Gugerela

Valdes locekle
(līdz 31.05.2011.)

ĢENERĀLPADOME

Pirmajā rindā (no kreisās uz labo):

Ēvalds Novotnijs, Ilmārs Rimšēvičs,
Atanasijs Orfanidis, Vitors Konstansiu,
Mario Dragi,
Migels Fernandess Ordoņess
un Liks Kūne

Vidējā rindā (no kreisās uz labo):

Erki Likanens,
Karlušs Kosta, Īvs Meršs,
Kristiāns Nojē, Jozefs Makūhs,
Marko Kranjecs, Stefāns Ingves un
Mugurs Konstantins Isaresku

Pēdējā rindā (no kreisās uz labo):

Mareks Belka, Ignacio Visko,
Nils Bernšteins, Klāss Knots,
Miroslavs Zingers, Andress Lipstoks,
Andrāšs Šimors un Patriks Honohans

Piezīme. Fotografēšanās brīdī nebija
klāt Džozefa Bonniči, Ivana Iskrova,
Mērvina Kinga, Georgija A. Provopula,
Vita Vasiļauska un Jensa Veidmaņa.

Mario Dragi

ECB prezidents

(no 01.11.2011.)

Banca d'Italia prezidents

(līdz 31.10.2011.)

Žans Klods Trišē

ECB prezidents

(līdz 31.10.2011.)

Vitors Konstansiu

ECB viceprezidents

Mareks Belka

Narodowy Bank Polski

prezidents

Nils Bernšteins

Danmarks Nationalbank prezidents

Maikls K. Bonello

Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta

prezidents

(līdz 30.06.2011.)

Džozefs Bonniči

Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta

prezidents

(no 01.07.2011.)

Liks Kūne

Nationale Bank van België/Banque Nationale de

Belgique prezidents

(no 01.04.2011.)

Karlušs Kosta

Banco de Portugal prezidents

Migels Fernandess Ordoņess

Banco de España prezidents

Patriks Honohans

Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland

prezidents

Stefāns Ingves

Sveriges Riksbank prezidents

Mugurs Konstantins Isaresku

Banca Națională a României prezidents

Ivans Iskrovs

Българска народна банка

(Bulgārijas Nacionālās bankas) prezidents

Mērvins Kings

Bank of England prezidents

Klāss Knots

De Nederlandsche Bank prezidents

(no 01.07.2011.)

Marko Kranjecs

Banka Slovenije prezidents

Erki Likanens

Suomen Pankki – Finlands Bank prezidents

Andress Lipstoks

Eesti Pank prezidents

Jozefs Makūhs

Národná banka Slovenska prezidents

Īvs Meršs

Banque centrale du Luxembourg prezidents

Ēvalds Novotnijs

Oesterreichische Nationalbank prezidents

Kristiāns Nojē

Banque de France prezidents

Atanasijs Orfanidis

Central Bank of Cyprus prezidents

Georgijs A. Provopuls

Griekijas Bankas prezidents

Gijs Kveidens

Nationale Bank van België/Banque Nationale de

Belgique prezidents

(līdz 31.03.2011.)

Ilmārs Rimšēvičs

Latvijas Bankas prezidents

Reinoldijs Šarkins

Lietuvos bankas valdes priekšsēdētājs

(līdz 15.04.2011.)

Andrāšs Šimors

Magyar Nemzeti Bank prezidents

Miroslavs Zingers

Česká národní banka prezidents

Vits Vasiļausks

Lietuvos bankas valdes priekšsēdētājs

(no 16.04.2011.)

Ignacio Visko

Banca d'Italia prezidents

(no 01.11.2011.)

Aksels A. Vēbers

Deutsche Bundesbank prezidents

(līdz 30.04.2011.)

Jenss Veidmanis

Deutsche Bundesbank prezidents

(no 01.05.2011.)

Nouts Velinks

De Nederlandsche Bank prezidents

(līdz 30.06.2011.)

I.5. EUROSISTĒMAS/ECBS KOMITEJAS, BUDŽETA KOMITEJA, CILVĒKRESURSU KONFERENCE UN EUROSISTĒMAS IT KOORDINĀCIJAS KOMITEJA

Eurosistēmas/ECBS komitejas turpināja sniegt nozīmīgu palīdzību ECB lēmējinstīcijām to uzdevumu īstenošanā. Pēc Padomes un Valdes lūguma komitejas nodrošināja ekspertu palīdzību savas kompetences jomās un veicināja lēmumu pieņemšanas procesu. Komiteju sastāvā parasti ir tikai Eurosistēmas centrālo banku darbinieki. Tomēr to dalībvalstu NCB, kuras vēl nav ieviesušas euro, piedalās komiteju sēdēs, ja tajās tiek izskatīti Ģenerālpadomes kompetencē esošie jautājumi. Ja nepieciešams, var tikt pieaicinātas arī citas kompetentas institūcijas (piemēram, nacionālās uzraudzības institūcijas – uz Banku uzraudzības komiteju). 2011. gada 13. janvārī tika nodibināta Finanšu

stabilitātes komiteja, lai palīdzētu Padomei pildīt ar finanšu stabilitāti saistītos ECB uzdevumus. 2011. gada 31. decembrī saskaņā ar ECB Reglamenta 9. panta 1. punktu bija izveidotas 14 Eurosistēmas/ECBS komitejas.

Turklāt ir vēl trīs komitejas. Budžeta komiteja, kas tika izveidota saskaņā ar Reglamenta 15. pantu, palīdz Padomei ar ECB budžetu saistītos jautājumos. 2005. gadā saskaņā ar Reglamenta 9.a pantu tika izveidota Cilvēkresursu konference kā pieredzes, profesionālo zināšanu un informācijas apmaiņas forums starp Eurosistēmas/ECBS centrālajām bankām cilvēkresursu vadības jomā. Padome 2007. gadā izveidoja Eurosistēmas IT koordinācijas komiteju, kuras uzdevums ir koordinēt IT izmantošanas pastāvīgu pilnveidošanu Eurosistēmā.

EUROSISTĒMAS/ECBS KOMITEJAS, EUROSISTĒMAS IT KOORDINĀCIJAS KOMITEJA BUDŽETA KOMITEJA, CILVĒKRESURSU KONFERENCE UN TO PRIEKŠSĒDĒTĀJI	
Grāmatvedības un monetāro ienākumu komiteja (AMICO) Verners Študeners	Starptautisko attiecību komiteja (IRC) Volfgangs Duhačeks
Banknošu komiteja (BANCO) Tons Ross	Juridiskā komiteja (LEGCO) Antonio Saines de Vikunja
Izmaksu metodoloģijas komiteja (COMCO) –	Tirgus operāciju komiteja (MOC) Frančesko Papadia
Eurosistēmas/ECBS komunikācijas komiteja (ECCO) Elizabete Ardajona-Puarjē	Monetārās politikas komiteja (MPC) Volfgangs Šils
Finanšu stabilitātes komiteja (FSC) Mauro Grande	Maksājumu un norēķinu sistēmu komiteja (PSSC) Daniela Ruso
Informācijas tehnoloģiju komiteja (ITC) Kunrāds de Gēsts	Risku vadības komiteja (RMC) Karloss Bernadeljs
Iekšējo auditoru komiteja (IAC) Klauss Gresenbauers	Statistikas komiteja (STC) Aurels Šūberts
Budžeta komiteja (BUCOM) Žosē Malo de Molina	Cilvēkresursu konference (HRC) Stevens Kēnings
Eurosistēmas IT koordinācijas komiteja (EISC) Benuā Kerē	

2012. gada 17. februārī.

I.6. KORPORATĪVĀ VADĪBA

ECB korporatīvā vadība bez lēmējinstītūcijām ietver arī vairākus ārējās un iekšējās kontroles līmeņus, divus ētikas kodeksus, Ētikas regulējumu un noteikumus par ECB dokumentu publisko pieejamību.

ĀRĒJĀS KONTROLES LĪMEŅI

ECBS Statūtos paredzēti divi kontroles līmeņi, t.i., ārējais revidents, kas tiek iecelts ECB finanšu pārskatu revīzijas veikšanai (ECBS Statūtu 27.1. pants), un Eiropas Revīzijas palāta, kas pārbauda ECB vadības darbības efektivitāti (27.2. pants). Eiropas Revīzijas palātas gada ziņojums kopā ar ECB atbildi tiek publicēts ECB interneta vietnē un Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī. Lai sabiedrībai būtu pilnīga pārlicība par ECB ārējā revidenta neatkarību, tiek piemērots auditorsabiedrību rotācijas princips.² ECB interneta vietnē publicētā "Ārējo revidentu izvēles un pilnvarojuma labākā prakse" nodrošina augsta līmeņa norādījumus katrai Eurosistēmas centrālajai bankai, izvēloties ārējos revidentus un nosakot to pilnvaras. Šī labākā prakse ļauj Padomei formulēt rekomendācijas ES Padomei, balstoties uz saskaņotiem, konsekventiem un caurredzamiem izvēles kritērijiem.

IEKŠĒJĀS KONTROLES LĪMEŅI

ECB iekšējās kontroles sistēmas pamatā ir pieeja, ka katrai struktūrvienībai (daļai, nodaļai, direktorātam vai ģenerāldirektorātam) ir galvenā atbildība par savu risku pārvaldību, kā arī par tās darbības produktivitātes un efektivitātes nodrošināšanu. Katra struktūrvienība īsteno darbības kontroles procedūras jomā, par kuru tā ir atbildīga, saskaņā ar pieņemamo riska līmeni, ko *ex ante* nosaka Valde.

2011. gadā ECB kopā ar NCB turpināja ieviest Eurosistēmas uzdevumu un procesu darbības risku pārvaldības sistēmu. Arī visās ECB darbības jomās tika aktualizēti to darbības risku novērtējumi. ECB turpināja regulāri pārbaudīt un pārskatīt kritisko operāciju darbības nepārtrauktības nodrošināšanas mehānismus. Turklāt ECB 2011. gadā pārskatīja savu krīzes

novēršanas regulējumu un īstenoja krīzes novēršanas komandas mācību programmu. Sadarbībā ar NCB ECB uzsāka darbības ietekmes analīzi, lai identificētu Eurosistēmas funkciju kritiski svarīgo laiku.

Riska vadības komiteja (RMC) palīdz lēmējinstītūcijām nodrošināt Eurosistēmai pienācīgu aizsardzību, pārvaldot un kontrolējot tirgus operāciju izraisītos riskus. 2011. gadā RMC apsprieda ar monetārās politikas operācijām un ECB ārējo rezervju pārvaldību saistīto risku izvērtējumu. Tā arī aplūkoja šādu jautājumu dažādu risinājuma variantu riska aspektus: banku likviditātes pasliktināšanās valstīs, kurās ir stresa situācija, Eurosistēmas darījuma partneru finanšu stabilitātes kontrole un stratēģisko etalonu un ECB ārējo rezervju valūtas dalījuma noteikšana.

2011. gada jūlijā ECB pārveidoja savu Riska vadības nodaļu par Riska vadības biroju, izveidojot to par neatkarīgu darbības struktūrvienību. Tā ir atbildīga par visu ECB finanšu tirgus operāciju riska pārvaldības sistēmu un par Eurosistēmas monetārās politikas un valūtas politikas darbības principu kontroli, izvērtēšanu un uzlabojumu ieteikšanu no riska pārvaldības viedokļa. Organizācijas pārmaiņas notika tāpēc, ka centrālajās bankās kopumā (īpaši ECB) nozīmīgi palielinājās riska pārvaldības funkcijas loma. Tās atspoguļoja arī Padomes sniegtos norādījumus visām Eurosistēmas centrālajām bankām, ka jānodrošina tieša pakļautība tiem valdes locekļiem, kuri ir atbildīgi par tirgus operāciju funkciju un riska pārvaldības funkciju. Šī organizācijas norise atbilst vadības labākajai praksei, kas atbalsta riska pārvaldības funkcijas neatkarīgu veikšanu finanšu organizācijās.

Neatkarīgi no ECB iekšējās kontroles struktūras un risku uzraudzības Iekšējā audīta direktorāts veic revīzijas, par kurām tieši atbildīga ir

² Pēc konkursa procedūras pabeigšanas un atbilstoši saskaņotajai praksei par auditorsabiedrību rotāciju *PricewaterhouseCoopers Aktiengesellschaft Wirtschaftsprüfungsgesellschaft* tika iecelta par ECB ārējo revidentu 2008.–2012. finanšu gadam.

Valde. Saskaņā ar ECB Revīzijas hartā³ noteiktajām pilnvarām ECB iekšējie auditori sniedz neatkarīgu un objektīvu vērtējumu un konsultācijas, nodrošinot sistēmisku pieeju risku pārvaldības, kontroles un vadības procesu efektivitātes novērtēšanai un uzlabošanai. ECB iekšējie auditori stingri ievēro Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskos standartus".

Iekšējā audita komiteja, kas ir viena no Eurosistēmas/ECBS komitejām un ko veido ECB un NCB iekšējā audita vadītāji, ir atbildīga par Eurosistēmas/ECBS kopīgo projektu un operacionālo sistēmu audita koordināciju.

ECB Audita komiteja turpina uzlabot gan ECB, gan visas Eurosistēmas korporatīvo vadību. To veido trīs Padomes locekļi, un tās priekšsēdētājs ir Erki Likanens (*Suomen Pankki – Finlands Bank* prezidents).

ĒTIKAS KODEKSI

Uz ECB lēmēj institūciju locekļiem attiecas divi ētikas kodeksi. Pirmais ētikas kodekss sniedz norādījumus Padomes locekļiem un viņu vietniekiem un nosaka ētiskos standartus, pildot Padomes locekļu funkcijas.⁴ Tas atspoguļo viņu atbildību sargāt Eurosistēmas integritāti un reputāciju un nodrošināt tās darbības efektivitāti. Padome ir iecēlusi ētikas padomnieku, kura uzdevums ir tās locekļiem sniegt norādījumus par atsevišķiem profesionālās ētikas aspektiem. Otrais ir Valdes locekļu Ētikas kritēriju papildkodekss.⁵ Tas papildina otru kodeksu, detalizētāk nosakot uz Valdes locekļiem attiecināmo ētisko režīmu.

Ētikas regulējums ECB darbiniekiem⁶ sniedz norādījumus un nosaka ētikas principus, standartus un etalonus. No visiem darbiniekiem tiek gaidīta atbilstība augstiem profesionālās ētikas standartiem, veicot darba pienākumus, kā arī viņu attiecībās ar NCB, valsts iestādēm, tirgus dalībniekiem, plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem un sabiedrību kopumā. Valdes iecelts ētikas padomnieks nodrošina šo Valdes locekļiem un darbiniekiem piemērojamo noteikumu konsekventu interpretāciju.

KRĀPŠANAS APKAROŠANAS PASĀKUMI

1999. gadā Eiropas Parlaments un ES Padome pieņēma Regulu⁷, lai pastiprinātu cīņu pret krāpšanu, korupciju un visām citām nelikumīgām darbībām, kas kaitē Kopienas finanšu interesēm. Saskaņā ar šo Regulu Eiropas Krāpšanas apkarošanas birojs (*European Anti-Fraud Office; OLAF*) veic iekšējo izmeklēšanu ES iestādēs, institūcijās, birojos un aģentūrās, ja radušās aizdomas par krāpšanu. Saskaņā ar OLAF Regulu visām minētajām institūcijām jāpieņem lēmumi, lai OLAF katrā no tām varētu veikt izmeklēšanu. 2004. gadā Padome pieņēma lēmumu⁸ par OLAF izmeklēšanas noteikumiem ECB, kas stājās spēkā 2004. gada 1. jūlijā.

NOZIEDZĪGI IEGŪTU LĪDZEKĻU LEGALIZĒŠANAS UN TERORISMA FINANSĒŠANAS NOVĒRŠANAS PROGRAMMA

2007. gadā ECB izveidoja iekšējo plānu pret noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu (AML) un pret terorisma finansēšanu (CTF). AML un CTF noteikumi saskaņoti ar Finanšu darbības operatīvās grupas cīņai pret naudas atmazgāšanu (FATF) 40 ieteikumiem un deviņiem īpašajiem ieteikumiem, ciktāl tie attiecas uz ECB operācijām. Darbības atbilstības kontroles funkcija ECB ietvaros identificē, analizē un mazina ar naudas atmazgāšanu un terorisma finansēšanu saistītos riskus attiecībā uz visām būtiskajām ECB aktivitātēm. Nodrošināt atbilstību attiecīgajiem AML un CTF tiesību aktiem ir daļa no ECB darījuma

3 Harta publicēta ECB interneta vietnē, lai veicinātu ECB ieviestu audita procedūru caurredzamību.

4 Sk. Padomes locekļu Ētikas kodeksu (OV C 123, 24.05.2002., 9. lpp.), tā grozījumus (OV C 10, 16.01.2007., 6. lpp.) un ECB interneta vietni.

5 Sk. ECB Valdes locekļu Ētikas kritēriju papildkodeksu (OV C 104, 23.04.2010., 8. lpp.) un ECB interneta vietni.

6 Sk. ECB Personāla reglamenta 0 daļu, kurā ietverts Ētikas regulējums (OV C 104, 23.04.2010., 3. lpp.), un ECB interneta vietni.

7 Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 25. maija Regula (EK) Nr. 1073/1999 par izmeklēšanu, ko veic Eiropas Krāpšanas apkarošanas birojs (OLAF; OV L 136, 31.05.1999., 1. lpp.).

8 2004. gada 3. jūnija Lēmums ECB/2004/11 par Eiropas Krāpšanas apkarošanas biroja izmeklēšanas nosacījumiem Eiropas Centrālajā bankā saistībā ar krāpšanas, korupcijas un visu citu nelikumīgu darbību, kas kaitē Eiropas Kopienas finanšu interesēm, apkarošanu, un par grozījumiem Eiropas Centrālās bankas personāla nodarbinātības noteikumos (OV L 230, 30.06.2004., 56. lpp.).

partneru atbilstības novērtējuma un kontroles procesa. Tāpēc īpaša uzmanība tiek pievērsta ES veiktajiem ierobežojošajiem pasākumiem un FATF publiskajiem paziņojumiem. 2011. gada septembrī "Vispārējā dokumentācijā"⁹ tika ieviests noteikums, paredzot, ka tiek uzskatīts, ka darījuma partneri zina un viņiem ir jāpilda visas saistības, ko tiem nosaka AML un CTF tiesību akti. Iekšēja pārskatu sniegšanas sistēma papildina ECB AML un CTF ietvaru, lai nodrošinātu visas attiecīgās informācijas sistemātisku savākšanu un savlaicīgu iesniegšanu Valdei.

ECB DOKUMENTU PUBLISKA PIEEJAMĪBA

2004. gadā pieņemtais ECB Lēmums par publisku piekļuvi ECB dokumentiem¹⁰ atbilst citu ES iestāžu un institūciju mērķiem un standartiem attiecībā uz to dokumentu publisku pieejamību. Tas veicina caurredzamību, vienlaikus ņemot vērā ECB un NCB neatkarību un nodrošinot konkrētu ar ECB uzdevumiem saistītu specifisku jautājumu konfidencialitāti.¹¹ 2011. gadā ECB grozīja savu Lēmumu par publisku piekļuvi ECB dokumentiem, ņemot vērā ECB jaunās, ar ESRK saistītās aktivitātes.¹²

2011. gadā bija maz pieprasījumu nodrošināt dokumentu publisku pieejamību.

9 *The implementation of monetary policy in the euro area – general documentation on Eurosystem monetary policy instruments and procedures* ("Monetārās politikas īstenošana euro zonā – Eurosistēmas monetārās politikas instrumentu un procedūru vispārējā dokumentācija"), ECB, 2011. gada septembris.

10 2004. gada 4. marta Lēmums ECB/2004/3 par publisku piekļuvi Eiropas Centrālās bankas dokumentiem (OV L 80, 18.03.2004., 42. lpp.).

11 Saskaņā ar ECB saistībām nodrošināt atklātību un caurredzamību ECB interneta vietnes sadaļa "Arhīvs" nodrošina piekļuvi vēsturiskiem dokumentiem.

12 2011. gada 9. maija Lēmums ECB/2011/6, ar ko groza Lēmumu ECB/2004/3 par publisku piekļuvi Eiropas Centrālās bankas dokumentiem (OV L 158, 16.06.2011., 37. lpp.).

2. ORGANIZĀCIJAS AKTUALITĀTES

2.1. CILVĒKRESURSU VADĪBA

2011. gadā ECB turpināja izstrādāt un ieviest cilvēkresursu vadības politikas četrās jomās – darba kultūrā, personāla atlasē, profesionālajā izaugsmē un nodarbinātības nosacījumos.

DARBA KULTŪRA

2011. gadā ar ECB darba kultūru saistītās norises bija vērstas uz dažādību un profesionālo ētiku. ECB 2011. gada martā organizēja augsta līmeņa dažādības forumu, un uzlabota regulārā dzimumu dažādības datu kontrole. Profesionālās ētikas jomā centieni tika vērsti uz turpmāku Ētikas regulējuma ECB darbiniekiem iekļaušanu ECB darba kultūrā.

PERSONĀLA ATLASE

2011. gada 31. decembrī reālais pilna darba laika ekvivalenta darbinieku skaits ar ECB darba līgumiem bija 1 609 (2010. gada 31. decembrī – 1 607).¹³ 2011. gadā kopumā noslēgti 55 jauni fiksēta termiņa darba līgumi (ar ierobežojumiem vai nomaināmi ar pastāvīgajiem darba līgumiem). Savukārt 38 darbinieki ar fiksēta termiņa vai pastāvīgu darba līgumu 2011. gadā beidza darbu ECB, iesniedzot atlūgumu vai aizejot pensijā (2010. gadā – 28 darbinieki). Turklāt 2011. gadā noslēgti 147 īstermiņa līgumi (papildus dažiem pagarinātiem iepriekš noslēgtajiem līgumiem), lai aizstātu darbiniekus par gadu īsākas prombūtnes laikā, bet gada laikā beidzās 123 īstermiņa līgumu termiņš.

ECB turpināja piedāvāt īstermiņa līgumus NCB un starptautisko organizāciju darbiniekiem, tādējādi stiprinot ECBS komandas garu un sadarbību ar starptautiskajām organizācijām. 2011. gada 31. decembrī 152 NCB un starptautisko organizāciju speciālisti veica dažādus uzdevumus ECB (par 4% mazāk nekā 2010. gada decembrī).

2011. gada septembrī darbu ECB uzsāka Absolventu programmas sestā gada dalībnieki. Viņi nesen beiguši vadošās universitātes, ieguvuši daudzpusīgu izglītību, un katrs strādās divās darbības jomās rotācijas kārtībā kopumā divus gadus.

Tāpat kā iepriekšējos gados, ECB visu gadu piedāvāja arī stažēšanās iespējas studentiem un augstskolu absolventiem ar ekonomisko, statistikas, uzņēmējdarbības vadības, juridisko vai tulka izglītību. 2011. gada 31. decembrī ECB bija 108 stažieri (par 17% vairāk nekā 2010. gada decembrī). ECB piešķīra arī sešas vadošajiem ekonomistiem paredzētas stipendijas *Wim Duisenberg Research Fellowship* programmas ietvaros un četras *Lamfalussy Fellowship* programmas stipendijas jaunajiem pētniekiem.

PROFESIONĀLĀ IZAUGSME

Mobilitāte un darbinieku izaugsmes pasākumi joprojām bija galvenie profesionālās izaugsmes instrumenti ECB. ECB iekšējās mobilitātes politika ļauj ECB paplašināt darbinieku izpratni un palielināt darbības jomu sinerģiju. ECB personāla iekšējās atlases politika paredz arī turpmāku darbinieku iekšējās mobilitātes veicināšanu, novērtējot plašas kompetences lomu. 2011. gadā 237 darbinieki, t.sk. 64 vadītāji un konsultanti, īslaicīgi vai uz ilgāku laiku tika pārcelti citā amatā organizācijas ietvaros.

Tāpat kā visas ECBS centrālās bankas, arī ECB aktīvi piedalās ārējās mobilitātes programmā, ko veicina Cilvēkresursu konference un kas ļauj ECB darbiniekus nosūtīt komandējumā uz ES27 NCB vai attiecīgām starptautiskajām organizācijām (piemēram, SVF un SNB) uz 2–12 mēnešiem. 2011. gadā šīs programmas ietvaros kopumā komandējumos devās seši darbinieki (jauni gadījumi). Turklāt ECB 27 darbiniekiem piešķīra bezalgas atvaļinājumu uz laiku līdz trim gadiem (jauni gadījumi) mācībām vai darba uzsākšanai citā organizācijā. 2011. gada decembra beigās bezalgas atvaļinājumu kopumā izmantoja 55 darbinieki (2010. gada decembra beigās – 45 darbinieki).

ECB turpināja atbalstīt vadības un darbinieku prasmju apgūšanu un attīstību un veicināt viņu kompetences. Papildus dažādām

¹³ Šis skaitlis papildus līgumiem, kas noslēgti par pilna darba laika ekvivalenta amata vietām, ietver arī ar NCB un starptautisko organizāciju darbiniekiem un Absolventu programmas dalībniekiem noslēgtos īstermiņa līgumus.

iespējām paaugstināt kvalifikāciju darbvietā darbiniekiem tika piedāvātas individuālās mācības, un vadība un darbinieki turpināja izmantot ārējās mācību iespējas, lai īstenotu individuālās specializētāku mācību vajadzības. Viņi izmantoja arī tādu mācību iespējas, kas organizētas kā ECBS programmu sastāvdaļa vai ko piedāvāja NCB. Pirmā līmeņa vadītāji (59 daļas vadītāja vietnieki vai nodaļas vadītāji) 2011. gadā piedalījās arī strukturētā novērtējumā, kura ietvaros kolēģi (darbinieki un līdzīga darba veicēji) un ārējie partneri aizpildīja anketu par vadītāja organizatoriskajām un vadības prasmēm. Kopumā novērtējums bija ļoti pozitīvs. Pēc tam ar ārējo pasniedzēju atbalstu tika analizēti rezultāti un, lai turpmāk uzlabotu vadītāju individuālo sniegumu, tika izstrādāti individuāli plāni.

CILVĒKRESURSU KONFERENCE

2011. gadā Cilvēkresursu konferences un tās Mācību un attīstības speciālās darba grupas darbība aptvēra vairākus personālvadības aspektus, t.sk. vairāku ECBS mācību sesiju organizēšanu un ECBS mobilitāti. Lai turpmāk veicinātu sadarbību ECBS ietvaros, 2011. gada aprīlī tika izveidota ECBS Mācību un attīstības apvienība – elektroniska platforma ECBS mācību un mobilitātes iespēju izvērtēšanai. 2012. gada mācību kalendārā kopumā paredzētas 46 ECBS mācību sesijas, kuras tiks organizētas 23 centrālajās bankās. 2012. gadā tiks organizēti trīs jauni ECBS mācību kursi.

NODARBINĀTĪBAS NOSACĪJUMI

ECB nodarbinātības nosacījumi veidoti tā, lai būtu pievilcīgi un līdzsvaroti darbinieku un organizācijas vajadzības. 2011. gadā ECB pārskatīja atvaļinājuma nosacījumus. Tā ieviesa ilgāku paternitātes atvaļinājumu pēc bērna piedzimšanas vai adopcijas. Turklāt tika paildzināts paternitātes periods adopcijas gadījumā un saīsināts minimālais periods, kad var iesniegt pieprasījumu piešķirt bezalgas atvaļinājumu bērna kopšanai un bezalgas atvaļinājumu. Tika izveidota arī Darba drošības un veselības komiteja, lai iesaistītu darbinieku pārstāvjus diskusijās par drošības un veselības jautājumiem ECB.

Runājot par darba laika politiku, 2011. gada beigās 193 darbinieki strādāja nepilnu darba laiku (nedaudz vairāk nekā 2010. gada beigās). 2011. gada 31. decembrī bērna kopšanas bezalgas atvaļinājumā atradās 33 darbinieki (2010. gada decembrī – 24 darbinieki). 2008. gadā uzsāktais tāldarba (*teleworking*) pilotprojekts 2011. gadā turpinājās. Vienlaikus notika konsultācijas par pastāvīgu politiku. Jaunā politika stājās spēkā 2012. gada 1. februārī. 2011. gadā katru mēnesi tāldarba iespēju vidēji izmantoja aptuveni 309 darbinieki. 2011. gadā vismaz reizi to bija izmantojuši kopumā 826 darbinieki.

2.2. DARBINIEKU SAVSTARPĒJĀS ATTIECĪBAS UN SOCIĀLAIS DIALOGS

ECB pilnībā atzīst konstruktīva dialoga ar darbiniekiem nozīmi. ECB 2011. gadā konsultējās ar darbinieku pārstāvjiem un apmainījās ar informāciju par pārmaiņām, kas saistītas ar atlīdzības, nodarbinātības, darba apstākļu, veselības un drošības nosacījumu un pensiju jautājumiem. Saistībā ar to tika nosūtīts 219 vēstuļu. Turklāt ECB turpināja bieži rīkot diskusijas ar darbinieku pārstāvjiem par nodarbinātības un sociālajiem jautājumiem.

Apspriešanās ar atzīto arodbiedrību IPSO¹⁴ rezultātā tika parakstīts 2008. gadā starp ECB un IPSO noslēgtā saprašanās memoranda pielikums, kas ietver vairākus nosacījumus, lai vēl vairāk uzlabotu sociālo dialogu ECB.

2.3. ECBS SOCIĀLAIS DIALOGS

ECBS Sociālais dialogs ir konsultatīvs forums, kurā iesaistīta ECB un darbinieku pārstāvji no ECBS centrālajām bankām un Eiropas arodbiedrību federācijām.¹⁵ Tā mērķis ir sniegt

¹⁴ IPSO – Starptautisko un Eiropas sabiedrisko pakalpojumu organizācija (*International and European Public Services Organisation*).

¹⁵ Eiropas Centrālo banku arodbiedrību Pastāvīgā komiteja (*The Standing Committee of European Central Bank Unions; SCECBU*), *Union Network International – Europa (UNI-Europa Finance)* un Eiropas Valsts pārvaldes arodbiedrību federācija (*The European Federation of Public Service Unions; EPSU*).

informāciju un veicināt viedokļu apmaiņu par jautājumiem, kas varētu būtiski ietekmēt nodarbinātības nosacījumus ECBS centrālajās bankās. Šī informācija tiek sniegta informatīvajā izdevumā, ko publicē divas reizes gadā, un Frankfurtē notiekošajās sanāksmēs.

2011. gadā ECBS Sociālā dialoga sanāksmē galvenokārt tika apspriesti ar ECBS/Eurosistēmas mācībām un attīstību, finanšu stabilitāti, IT projektu pārvaldību un riska vadību saistīti jautājumi. Tika apspriesti arī jautājumi saistībā ar banknošu izgatavošanu un apgrozību, tirgus operācijām un maksājumu sistēmām.

Īpašā darba grupa banknošu izgatavošanai un laišanai apgrozībā turpināja risināt tehniskus jautājumus, kas papildina ECBS Sociālā dialoga plenārsēdēs apspriestos jautājumus. ECBS Sociālā dialoga darba grupas sanāksmes notika 2011. gada martā un novembrī, un, risinot citus jautājumus, tika noteikti arī iespējamie ECBS Sociālā dialoga sanāksmju darba kārtībā iekļaujамie punkti.

2.4. EUROSISTĒMAS IEPIRKUMU KOORDINĒŠANAS BIROJS

Eurosistēmas Iepirkumu koordinēšanas biroja (EPCO) uzdevums ir nodrošināt to ECBS centrālo banku preču un pakalpojumu kopīgu iepirkumu efektīvu koordināciju, kuras apņēmums piedalīties EPCO aktivitātēs pirmajā pilnvaru periodā (2008–2012)¹⁶, kā arī turpināt pilnveidot šo centrālo banku labāko praksi iepirkumu jomā. Tika izveidots centrālo banku iepirkumu speciālistu tīkls, kuru koordinēja EPCO, un 2011. gadā notika sešas sanāksmes.

2011. gadā tika īstenots EPCO trešais kopīgu iepirkumu plāns. Tika atjaunotas kopīgās procedūras (gaisa transports ECBS sanāksmēm un globālie viesnīcu līgumi) un pabeigts IT sistēmu konsultācijas pakalpojumu kopīgs iepirkums. Turklāt astoņi kopīgie iepirkumi (saistībā ar tirgus datiem, reitingiem un informācijas tehnoloģijām) tuvojās

noslēgumam. EPCO 2011. gadā sniedza atbalstu ar iepirkumu saistītās aktivitātēs arī Eurosistēmas centrālajām bankām, kuras vada divus ECBS projektus (Vienotais Eurosistēmas cenu noteikšanas centrs un TARGET2 vērtspapīriem).

2.5. ECB JAUNĀS TELPAS

2011. gadā redzamu virzību guva ECB jauno telpu dažādu būvelementu būvdarbi, un kopš 2011. gada februāra tika veikti augstceltnes virszemes darbi. Tika pabeigta tirgus halles (agrākās vairumtirdzniecības tirgus halles) jaunās pamata plates betonēšana un infrastruktūras darbi tirgus halles pagrabstāvā un pirmajā stāvā. Tika uzsākti infrastruktūras darbi nākotnes "ēka ēkā" koncepcijas īstenošanai, un turpinājās jumta karkasa un betona režģa fasādes renovācija. Pavasarī sākās rietumu spārna ēkas fasādes renovācijas darbi, savukārt rudenī tika pabeigta austrumu spārma ēkas fasādes renovācija. Vasaras beigās tika uzsākta jaunu stikla loga rūšu ievietošana renovētajos oriģinālajos tērauda rāmjos ziemeļu puses kāpņutelpā. Vasarā tika pabeigti darbinieku pazemes autostāvvietas būvdarbi, savukārt rudenī – galvenie loģistikas centra būvdarbi. Turpinājās arī abu ieejas kontrolpunktu izbūve. 2011. gada beigās tika uzsākta jaunās ieejas ēkas tērauda konstrukcijas veidošana agrākās tirgus halles savienošanai ar augstceltni.

2011. gada februārī par augstceltnes pārējiem būvdarbiem tika noslēgts līgums ar *Ed. Züblin AG*. Sākot ar rudeni, nedēļā tika izbūvēts viens stāvs, līdz gada beigām abiem torņiem izbūvējot 21. stāvu. 2011. gada novembrī tika uzstādītas ātrija pirmās lielās tērauda kopnes, kas savieno biroju torņa abas daļas.

2010. gada vasarā tika izsludināts konkurss par pārējo būvdarbu, kas veido aptuveni 20% no būvniecības izmaksām, veikšanu. Tie galvenokārt saistīti ar aprīkojumu un teritorijas

¹⁶ 2011. gadā papildus Eurosistēmas centrālajām bankām EPCO aktivitātēs piedalījās *Magyar Nemzeti Bank*, *Narodowy Bank Polski* un *Banca Națională a României*.

iekārtošanas darbiem. 2011. gada maijā–decembrī tika noslēgti dažādi līgumi. Tāpat kā iepriekšējie posmi, arī šis izsoles posms atbilda noteiktajam budžetam un laika plānam. Jauno telpu pabeigšanas datums nav mainīts un plānots 2013. gada beigās, bet ECB turp pārcelsies pēc tam, t.i., 2014. gadā.

2.6. VIDES AIZSARDZĪBAS JAUTĀJUMI

ECB mērķis ir apdomīgi izmantot dabas resursus, lai saglabātu vides kvalitāti un nodrošinātu cilvēku veselības aizsardzību. Tā ir noteikusi vides aizsardzības politiku un apņēmusies nepārtraukti uzlabot savu veikumu vides aizsardzības jomā un samazināt ekoloģisko pēdas nospiedumu. Lai sistemātiski nodrošinātu vides stabilitāti, ECB izveidojusi Vides aizsardzības vadības sistēmu, kas atbilst starptautiskajam standartam EN ISO 14001 un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā. 2011. gadā Vides aizsardzības vadības sistēma veiksmīgi izturēja pirmo pārraudzības auditu. Salīdzinājumā ar 2009. un 2010. gada datiem oglekļa emisija šajā periodā saruka vēl par 7.8%. Tā kā oglekļa emisiju galvenokārt rada elektroenerģijas ražošana, apkure un dzesēšana, ECB sāka izmantot 100% elektroenerģiju no atjaunojamiem vietējiem enerģijas avotiem (hidroenerģija no Mainas upes), un tās galvenajās telpās tika uzsākti tehniskās infrastruktūras uzlabojumi. No 2008. gada līdz 2011. gada beigām ECB oglekļa emisija saruka aptuveni par trešdaļu.

Turklāt, lai pastāvīgi uzlabotu veikumu vides aizsardzības jomā, joprojām tika veikti pasākumi ECB īstenotās vides aizsardzības programmas ietvaros. Tika izstrādāta drošu iepirkumu rokasgrāmata un uzsākts tās ieviešanas pilotposms. Lai informētu darbiniekus par ECB politiku un mudinātu aktīvi piedalīties, 2011. gada oktobrī tika organizēts "zaļās dienas" pasākums. ECB jauno telpu darbības un uzturēšanas plānos īpaša uzmanība pievērsta moderna ilgtspējīguma iezīmju izveidei.

2.7. INFORMĀCIJAS TEHNOLOĢIJU PAKALPOJUMU VADĪBA

IT projekta portfeļa pārvaldīšanā Informācijas sistēmu ģenerāldirektorāts koncentrējās uz tehnisko risinājumu pabeigšanu, lai atbalstītu ESRK Sekretariāta funkciju izpildi un veiktu steidzamas vairāku IT sistēmu pārmaiņas, lai veicinātu finanšu krīzes kontekstā pieņemto lēmumu īstenošanu. Tika veikts papildu darbs, lai sniegtu labāku atbalstu ECB ārējo rezervju aktīvu, pašu kapitāla, monetārās politikas operāciju un nodrošinājuma pārvaldības jomā. Tika turpināts arī darbs, lai nostiprinātu statistisko lietojumprogrammu un uzņēmuma darbību veicinošu lietojumprogrammu atbalstu un uzturēšanu, kā arī dokumentu un ierakstu pārvaldību. Vienlaikus ECB ieguldīja līdzekļus darbības drošības nostiprināšanā un sadarbojās ar citām centrālajām bankām uzņēmējdarbības lietojumprogrammu nodrošināšanas vai uzturēšanas jomā.

Visbeidzot, ārējie auditori pārvērtēja iekšējos procesus, un tika apstiprināti ISO 9001:2008 un ISO/IEC 20000 sertifikāti, savukārt ISO/IEC 27001 sertifikācijas process turpinās.

Kad ECB jaunā ēka būs pabeigta, tā skaisti iekļausies Frankfurtes panorāmā.

Augstceltnes augšējā daļa tiks pabeigta 2012. gadā, un 2012. gada otrajā pusē tiks svinēti spāru svētki. Turpināsies fasādes un tehniskās infrastruktūras izbūve. Energoefektīvā fasāde būs veidota pelēkā tonī ar gaišzaļu spīdumu bez spoguļefekta. Šāda apdare tika izvēlēta, lai panāktu harmoniju ar apkārtējo vidi. Tehniskās infrastruktūras izbūve ietver apsildīšanas un dzesēšanas sistēmu un elektroinstalācijas montāžu, bet pēc tam tiks veikti iekšējās apdares darbi.

FINANŠU PĀRSKATI

VADĪBAS ZIŅOJUMS PAR 2011. GADU

1. DARBĪBAS RAKSTURS

ECB darbība 2011. gadā detalizēti aprakstīta attiecīgajās gada pārskata nodaļās.

2. MĒRĶI UN UZDEVUMI

ECB mērķi un uzdevumi aprakstīti ECBS Statūtos (2. un 3. pants). Pārskats par šo mērķu īstenošanu sniegts prezidenta ievadvārdos gada pārskatā.

3. GALVENIE RESURSI, RISKI UN PROCESI

ECB PĀRVALDĪBA

ECB lēmēj institūcijas ir Valde, Padome un Ģenerālpadome.

ECB pārvaldības struktūra ietver dažādus iekšējās un ārējās kontroles pasākumus. Ārējās kontroles pasākumu ietvaros Eiropas Revīzijas palāta pārbauda ECB vadības darbības efektivitāti, savukārt ārējais revidents tiek iecelts ECB finanšu pārskatu revīzijas veikšanai. Lai stiprinātu ECB ārējā revidenta neatkarību, ECB reizi piecos gados ieceļ citu ārējās revīzijas firmu.

ECB iekšējās kontroles struktūras kontekstā katra struktūrvienība atbild par savu risku vadību un kontroles pasākumu īstenošanu, kā arī par savas darbības lietderību un efektivitāti. Turklāt Iekšējā audita direktorāts veic neatkarīgas revīzijas, par kurām tieši atbildīga Valde. Lai turpmāk nostiprinātu ECB korporatīvo pārvaldību, Padome 2007. gadā izveidoja ECB Audita komiteju. Komiteja palīdz Padomei pildīt tās pienākumus saistībā ar finanšu informācijas integritāti, iekšējās kontroles pasākumu pārraudzību un ECB un Eurosistēmas revīzijas funkciju īstenošanu.

Lai atspoguļotu riska vadības funkcijas lomas būtisko palielināšanos un atbilstoši labākajai praksei ECB 2011. gada jūlijā reorganizēja

Riska vadības daļu, izveidojot Riska vadības biroju (RVB), kas kļuva par neatkarīgu darbības jomu. RVB ir atbildīgs par riska vadības pamatprincipiem, kas regulē visas ECB finanšu tirgus operācijas, un par Eurosistēmas darbības principu monetārās politikas un valūtas politikas jomā uzraudzību, izvērtēšanu un to uzlabojumu ierosināšanu riska vadības aspektā.

Visaptverošie ECB darbinieku ētikas principi, kas tiek regulāri aktualizēti, sniedz norādījumus un ētikas normas, standartus un vērtējuma kritērijus. No visiem darbiniekiem tiek gaidīta atbilstība augstiem profesionālās ētikas standartiem, gan veicot darba pienākumus ECB, gan arī saskarē ar NCB, valsts pārvaldes iestādēm, tirgus dalībniekiem, plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem un plašu sabiedrību. Divi papildu ētikas kodeksi nosaka tikai uz ECB lēmēj institūcijām attiecināmo ētisko režīmu. Valdes iecelts pilnvarotais ētikas jomā nodrošina, lai Valdes locekļiem un darbiniekiem piemērojamie noteikumi tiktu interpretēti konsekventi. Padome ir iecēlusi ētikas padomnieku, kura uzdevums ir tās locekļiem sniegt norādījumus par atsevišķiem profesionālās ētikas aspektiem.

Sīkāka informācija saistībā ar ECB pārvaldību izklāstīta gada pārskata 7. nodaļas 1. sadaļā.

VALDES LOCEKĻI

Par Valdes locekļiem Eiropadome ieceļ personas ar nevainojamu reputāciju un profesionālo pieredzi saistībā ar monetārajiem vai banku jautājumiem, pamatojoties uz ES Padomes ieteikumu pēc tās apspriedēm ar Eiropas Parlamentu un Padomi.

Lēmumus par Valdes locekļu darba noteikumiem un nosacījumiem pieņem Padome, pamatojoties uz priekšlikumu, ko sniedz komiteja, kuras sastāvā ir trīs Padomes iecelti locekļi un trīs ES Padomes iecelti locekļi.

Valdes locekļu atalgojums raksturots finanšu pārskatu 30. skaidrojumā "Personāla izmaksas".

DARBINIEKI

ECB pilnībā apzinās konstruktīva dialoga ar darbiniekiem nozīmību. 2011. gadā ECB turpināja izstrādāt un ieviest cilvēkresursu vadības politiku četrās jomās – darba kultūrā, personāla atlasē, profesionālajā izaugsmē un nodarbinātības nosacījumos. Ar ECB darba kultūru saistītās norises joprojām vērstas uz dažādību un profesionālo ētiku. 2011. gada martā ECB organizēja augsta līmeņa dažādības forumu un pilnveidoja regulāro dzimumu dažādības datu uzraudzību.

Galvenie profesionālās izaugsmes instrumenti joprojām bija mobilitāte un darbinieku izaugsmes pasākumi. Turklāt ECB turpināja palīdzēt darbiniekiem bērnu aprūpes, kā arī darba un ģimenes dzīves saistību saskaņošanas jomā.

2011. gadā ECB darbinieku ar pilna darba laika ekvivalenta darba līgumiem¹ vidējais skaits pieauga līdz 1 601 (2010. gadā – 1 565). 2011. gada beigās bija 1 609 darbinieki. Sīkāka informācija atrodama finanšu pārskatu 30. skaidrojumā "Personāla izmaksas" un gada pārskata 7. nodaļas 2. sadaļā, kurā arī sīkāk aprakstītas cilvēkresursu vadības norises.

RISKA VADĪBAS PRAKSE SAISTĪBĀ AR ECB IEGULDĪJUMU AKTIVITĀTĒM UN MONETĀRĀS POLITIKAS PORTEĻIEM

ECB turējumā ir divu veidu ieguldījumu portfeļi, t.i., ārējo rezervju portfelis un pašu kapitāla portfelis. Turklāt ECB turējumā ir arī "Vērtspapīru tirgu programmas" un divu "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" ietvaros iegādātie vērtspapīri, kas paredzēti monetārās politikas mērķiem. ECB ieguldījumu un monetārās politikas portfeļu atšķirīgie nolūki un mērķi, kā arī ar tiem saistītā riska vadības prakse detalizēti aprakstīta gada pārskata 2. nodaļas 1. sadaļā.

Saistībā ar ECB ieguldījumu portfeļiem un monetārās politikas mērķiem iegādāto

vērtspapīru turējumiem ECB ir pakļauta finanšu riskiem. Tie ietver kredītrisku, tirgus risku un likviditātes risku. ECB regulāri cieši uzrauga un novērtē šādus riskus un vajadzības gadījumā mazina tos, īstenojot riska vadības pamatprincipus. Šajos pamatprincipos ņemti vērā dažādo vērtspapīru turējumu mērķi un izmantošanas veidi, kā arī ECB lēmējinstiuciju noteiktās risku prioritātes. Tie ietver arī atbilstības kritērijus un risku limitu sistēmu.

BUDŽETA SAGATAVOŠANAS PROCESS

Izdevumu atbilstību apstiprinātajam budžetam regulāri uzrauga Valde, ņemot vērā ECB iekšējās kontroles funkcijas ieteikumus, un Padome ar Budžeta komitejas (BUCOM) palīdzību. BUCOM, kurā iekļauti ECB un euro zonas NCB eksperti, ir galvenais ECB finanšu pārvaldības procesa dalībnieks. Saskaņā ar ECB Reglamenta 15. pantu BUCOM palīdz Padomei, sniedzot detalizētu novērtējumu par ECB gada budžeta priekšlikumiem un Valdes iesniegtajiem papildu budžeta finansējuma pieprasījumiem, pirms tie tiek iesniegti Padomei apstiprināšanai.

4. FINANŠU RESURSI

KAPITĀLS

ECB 2010. gada decembrī nolēma palielināt parakstīto kapitālu par 5 mljrd. euro (no 5.8 mljrd. euro līdz 10.8 mljrd. euro). Šā lēmuma pamatā bija 2009. gadā veiktais statūtkapitāla pietiekamības novērtējums. Šāda kapitāla palielināšana tika uzskatīta par nepieciešamu, ņemot vērā augošo valūtas kursu, procentu likmju un zelta cenu svārstīgumu, kā arī ECB pakļautību kredītriskam. Lai nodrošinātu raitu kapitāla pārskaitīšanu ECB,

1 Nav ietverti bezalgas atvaļinājumā esošie darbinieki. Šajā skaitā ietverti darbinieki ar pastāvīgiem, noteikta termiņa vai īstermiņa līgumiem un ECB Absolventu programmas dalībnieki. Ietverti arī darbinieki, kas atrodas dzemdību un bērna kopšanas vai ilgstošā slimības atvaļinājumā.

Padome nolēma, ka euro zonas NCB jāiemaksā papildu kapitāla daļas, 2010., 2011. un 2012. gada decembrī veicot trīs vienādus gada maksājumus.

Sakarā ar vienotās valūtas ieviešanu Igaunijā 2011. gada 1. janvārī *Eesti Pank* šajā datumā veica maksājumu 13 milj. euro apmērā. Šī summa bija *Eesti Pank* pirmais maksājums, lai segtu tās daļu no ECB parakstītā kapitāla pieauguma 2010. gada beigās.

2011. gada 28. decembrī euro zonas NCB, t.sk. *Eesti Pank*, veica otro maksājumu 1 166 milj. euro apmērā, lai segtu to daļu no ECB parakstītā kapitāla pieauguma.

Minēto 2011. gadā veikto maksājumu rezultātā ECB apmaksātais kapitāls 2011. gada 31. decembrī bija 6 484 milj. euro. Šīs pārmaiņas detalizēti aprakstītas finanšu pārskatu 17. skaidrojumā "Kapitāls un rezerves".

UZKRĀJUMS VALŪTAS KURSA RISKAM, PROCENTU LIKMJU RISKAM, KREDĪTRISKAM UN ZELTA CENAS RISKAM

Lielākā daļa ECB aktīvu un saistību periodiski tiek pārvērtēta pēc aktuālajiem valūtas tirgus kursiem un vērtspapīru cenām, tāpēc ECB pelnītspēja stipri pakļauta valūtas kursa riskam un – mazāk – procentu likmju riskam. Šī pakļautība galvenokārt rodas saistībā ar tās zelta un ārējo rezervju aktīvu turējumiem ASV dolāros un Japānas jenās, kas galvenokārt ieguldīti procentus pelnošos instrumentos.

Ņemot vērā ECB lielo pakļautību minētajiem riskiem un tās pārvērtēšanas kontu apjomu, 2005. gadā Padome pieņēma lēmumu izveidot uzkrājumu valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam un zelta cenas riskam. 2009. gadā pēc "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" izveides (sk. finanšu pārskatu 5. skaidrojumu "Euro zonas rezidentu euro denominētie vērtspapīri") Padome pieņēma lēmumu paplašināt uzkrājumu riskiem, lai segtu arī kredītrisku.

Šā uzkrājuma apjomu un turpmāko palielināšanas nepieciešamību katru gadu pārskata, ņemot vērā vairākus faktorus, t.sk. risku ietverošu aktīvu turējumu apjomu, risku īstenošanās gadījumus kārtējā finanšu gadā, paredzamos nākamā gada rezultātus un risku novērtējumu, kas ietver riskam pakļauto vērtību (VaR) aprēķināšanu risku ietverošajiem aktīviem un tiek konsekventi piemērots ilgstošā laika periodā. Šis riska uzkrājums kopā ar jebkuru ECB vispārējo rezervju fondā turēto summu nedrīkst pārsniegt euro zonas valstu NCB apmaksātā ECB kapitāla vērtību.

2010. gada 31. decembrī uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam sasniedza 5 184 milj. euro. Saskaņā ar ECBS Statūtu 48.2. pantu *Eesti Pank* 2011. gada 1. janvārī iemaksāja uzkrājumā 13 milj. euro. Turklāt, ņemot vērā tās veiktā riska novērtējuma rezultātus, Padome nolēma 2011. gada 31. decembrī palielināt risku uzkrājuma apjomu līdz 6 363 milj. euro. Šī summa atbilst pašlaik pieļaujamai maksimālajai summai.

5. FINANŠU REZULTĀTI

FINANŠU PĀRSKATI

Saskaņā ar ECBS Statūtu 26.2. pantu ECB finanšu pārskatus sagatavo Valde atbilstoši Padomes noteiktajiem principiem. Tad finanšu pārskatus apstiprina Padome, un pēc tam tie tiek publicēti.

2011. GADA FINANŠU REZULTĀTI

2011. gadā ECB tīrie ienākumi pirms pārveduma risku uzkrājumā 1 166 milj. euro apmērā bija 1 894 milj. euro (2010. gadā – 1 334 milj. euro). Pēc šā pārveduma veikšanas tīrā peļņa (728 milj. euro) tika sadalīta starp euro zonas valstu NCB.

2011. gadā tīrie procentu ienākumi sasniedza 1 999 milj. euro (2010. gadā – 1 422 milj. euro). Tīro procentu ienākumu pieaugums galvenokārt

skaidrojams ar papildu ienākumiem, kas iegūti no "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem, un ar lielākiem procentu ienākumiem no ECB daļas no kopējā apgrozībā esošo euro banknošu apjoma sakarā ar to, ka 2011. gadā bija augstāka Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsoļu vidējā procentu likme.

Tīrie realizētie guvumi no finanšu operācijām 2011. gadā nedaudz samazinājās (līdz 472 milj. euro; 2010. gadā – 474 milj. euro). Lielākus neto guvumus no valūtas kursiem ārvalstu valūtas aizplūdes rezultātā, kas galvenokārt skaidrojami ar Japānas jenu aizplūdi saistībā ar ECB dalību 2011. gada martā notikušajā saskaņotajā starptautiskajā intervencē valūtas tirgos, kompensēja zemāki neto realizētie guvumi no vērtspapīru cenas to pārdošanas rezultātā.

Norakstītā vērtība galvenokārt sakarā ar nerealizētajiem zaudējumiem no vērtspapīru turējumu cenas, kas 2011. gada beigās uzrādīti bilancē pēc to tirgus vērtības, 2011. gadā sasniedza 157 milj. euro (2010. gadā – 195 milj. euro).

2010. gada beigu nerealizētie ārvalstu valūtas maiņas guvumi, kas galvenokārt radušies saistībā ar ASV dolāru portfeli un Japānas jenu portfeli, sasniedza 6 271 milj. euro un nerealizētie guvumi no zelta cenas – 13 079 milj. euro. 2011. gadā sakarā ar euro kursa samazināšanos attiecībā pret Japānas jenu un ASV dolāru nerealizētie ārvalstu valūtas maiņas guvumi palielinājās (līdz 7 976 milj. euro), savukārt sakarā ar zelta cenas pieaugumu 2011. gadā nerealizētie guvumi no zelta cenas sasniedza 15 718 milj. euro. Saskaņā ar Eurosistēmas grāmatvedības politiku šie guvumi uzrādīti pārvērtēšanas kontos.

Gada beigās netika atzīts zaudējums no vērtības samazināšanās. Attiecībā uz ECB "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādāto Grieķijas valdības obligāciju turējumiem nebija gaidāms, ka 2011. gadā izziņotās privātā sektora iesaistes (PSI) iniciatīvas rezultātā varētu mainīties

līgumos noteiktās nākotnes naudas plūsmas saistībā ar šiem turējumiem, jo tā bija vērsta uz brīvprātīgu privātā sektora turējumā esošā parāda restrukturizāciju.

ECB kopējās administratīvās izmaksas, ieskaitot nolietojumu, 2011. gadā sasniedza 442 milj. euro (2010. gadā – 415 milj. euro). Lielākā daļa izdevumu saistībā ar ECB jaunās ēkas būvniecību ir kapitalizēta un netiek iekļauta šajā postenī.

BILANCE 2011. GADA 31. DECEMBRĪ

AKTĪVI	SKAID-ROJUMI	2011 (euro)	2010 (euro)
Zelts un zeltā izteiktie debitoru parādi	1.	19 643 678 205	17 015 600 109
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	2.		
SVF debitoru parādi	2.1.	664 189 254	414 722 811
Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	2.2.	40 763 380 487	39 298 995 950
		41 427 569 741	39 713 718 761
Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	2.2.	4 827 713 607	4 326 557 549
Prasības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	3.		
Atlikumi bankās, ieguldījumi vērtspapīros un aizdevumi	3.1.	1 456 000 000	1 800 000 000
Pārējās prasības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm	4.	204 931 400	33 368 000
Euro zonas rezidentu euro denominētie vērtspapīri	5.		
Vērtspapīri, kas tiek turēti monetārās politikas mērķiem	5.1.	22 819 128 768	17 925 976 508
Eurosistēmas iekšējās prasības	6.		
Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā	6.1.	71 090 081 710	67 176 191 390
Pārējās prasības Eurosistēmā (neto)	6.2.	49 393 103 654	0
		120 483 185 364	67 176 191 390
Pārējie aktīvi	7.		
Materiālie un nemateriālie pamatlīdzekļi	7.1.	441 349 493	281 925 625
Pārējie finanšu aktīvi	7.2.	16 040 825 454	13 249 960 731
Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība	7.3.	264 245 011	147 260 366
Uzkrājumi un nākamo periodu izdevumi	7.4.	1 861 875 764	1 319 491 653
Dažādi	7.5.	1 400 781 867	532 963 278
		20 009 077 589	15 531 601 653
Kopā aktīvi		230 871 284 674	163 523 013 970

SAISTĪBAS	SKAID-ROJUMI	2011 (euro)	2010 (euro)
Banknotes apgrozībā	8.	71 090 081 710	67 176 191 390
Pārējās saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm	9.	204 926 300	33 363 000
Saistības euro pret citiem euro zonas valstu rezidentiem	10.		
Pārējās saistības	10.1.	1 056 000 000	1 072 000 000
Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	11.	77 116 620 293	1 201 602 021
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	12.		
Noguldījumi, kontu atlikumi un citas saistības	12.1.	406 665 121	478 028 926
Eurosistēmas iekšējās saistības	13.		
Saistības par nodotajām ārējām rezervēm	13.1.	40 307 572 893	40 204 457 215
Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)	6.2.	0	21 225 255 926
		40 307 572 893	61 429 713 141
Pārējās saistības	14.		
Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība	14.1.	869 160 478	568 235 002
Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi	14.2.	1 251 205 972	749 630 881
Dažādi	14.3.	623 759 817	494 466 366
		2 744 126 267	1 812 332 249
Uzkrājumi	15.	6 407 941 415	5 216 716 613
Pārvērtēšanas konti	16.	24 324 930 772	19 626 699 159
Kapitāls un rezerves	17.		
Kapitāls	17.1.	6 484 283 669	5 305 536 076
Gada peļņa		728 136 234	170 831 395
Kopā pasīvi		230 871 284 674	163 523 013 970

PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINS 2011. GADA 31. DECEMBRĪ

	SKAID- ROJUMI	2011 (euro)	2010 (euro)
Procentu ienākumi no ārējo rezervju aktīviem	24.1.	290 220 291	366 179 478
Procentu ienākumi, kas gūti no euro banknošu sadales Eurosistēmā	24.2.	856 392 005	653 509 659
Pārējie procentu ienākumi	24.4.	8 331 260 026	4 796 498 245
<i>Procentu ienākumi</i>		<i>9 477 872 322</i>	<i>5 816 187 382</i>
Atlīdzība par NCB prasībām par nodotajām ārējām rezervēm	24.3.	(433 970 898)	(346 484 251)
Pārējie procentu izdevumi	24.4.	(7 044 498 398)	(4 047 227 079)
<i>Procentu izdevumi</i>		<i>(7 478 469 296)</i>	<i>(4 393 711 330)</i>
Tīrie procentu ienākumi	24.	1 999 403 026	1 422 476 052
Realizētie finanšu operāciju guvumi/ zaudējumi	25.	472 219 229	474 313 327
Finanšu aktīvu un pozīciju norakstīšana	26.	(157 457 283)	(195 213 437)
Pārvedumi uz/no uzkrājumiem valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam		(1 166 175 000)	(1 163 191 667)
Finanšu operāciju, vērtības norakstīšanas un riska uzkrājumu neto rezultāts		(851 413 054)	(884 091 777)
Tīrie komisijas maksas izdevumi	27.	(1 980 780)	(1 409 017)
Ienākumi no kapitāla akcijām un līdzdalības kapitālā	28.	1 048 891	2 612 858
Pārējie ienākumi	29.	23 122 157	46 537 026
Kopā tīrie ienākumi		1 170 180 240	586 125 142
Personāla izmaksas	30.	(216 065 185)	(196 470 934)
Administratīvie izdevumi	31.	(208 017 979)	(196 636 534)
Materiālo un nemateriālo pamatlīdzekļu nolietojums		(11 488 672)	(13 601 111)
Banknošu ražošanas pakalpojumi	32.	(6 472 170)	(8 585 168)
Gada peļņa		728 136 234	170 831 395

Frankfurtē pie Mainas 2011. gada 22. februārī

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

Mario Dragi (*Mario Draghi*)
Prezidents

GRĀMATVEDĪBAS POLITIKA¹

FINANŠU PĀRSKATU FORMA UN SNIEGŠANA

ECB finanšu pārskati sagatavoti, lai patiesi atspoguļotu ECB finansiālo stāvokli un darbības rezultātus. Tie sagatavoti saskaņā ar šādu grāmatvedības politiku², ko ECB Padome uzskata par atbilstošu centrālās bankas darbības būtībai.

GRĀMATVEDĪBAS PRINCIPI

Ievēroti šādi grāmatvedības principi: ekonomiskā būtība un caurredzamība, piesardzība, notikumu pēc bilances datuma atzīšana, būtiskums, darbības turpināšanas pieņēmums, uzkrāšanas princips, konsekvence un salīdzināmība.

AKTĪVU UN SAISTĪBU ATZĪŠANA

Aktīvu vai saistības atzīst bilancē tikai tad, ja ir ticams, ka jebkurš ar to saistīts nākotnes saimnieciskais labums plūds uz ECB vai no tās, visi ar to saistītie riski un atbildība būtībā ir nodoti ECB un aktīva izmaksas vai vērtību vai saistību apjomu var ticami novērtēt.

UZSKAITES PAMATS

Šie pārskati sagatavoti saskaņā ar sākotnējo izmaksu principu, kas atbilstoši pielāgots, lai iekļautu tirgojamo vērtspapīru (kas netiek klasificēti kā līdz termiņa beigām turētie vērtspapīri), zelta un visu pārējo bilances un ārpusbilances aktīvu un saistību ārvalstu valūtās novērtējumu tirgus vērtībā. Darījumi ar finanšu aktīviem un saistībām pārskatos atspoguļoti, ievērojot datumu, kad veikti norēķini.

Darījumus ar ārvalstu valūtā denominētiem finanšu instrumentiem, izņemot tagadnes darījumus ar vērtspapīriem, grāmato ārpusbilances kontos darījuma datumā. Norēķinu datumā ārpusbilances grāmatojumus reversē un darījumus uzrāda bilancē. Ārvalstu valūtas pirkšana un pārdošana ietekmē ārvalstu valūtas tīro pozīciju darījuma datumā. Pārdošanas realizētie guvumi vai zaudējumi arī tiek aprēķināti šajā datumā. Uzkrātos procentus, prēmijas un diskonta summas, kas saistītas ar ārvalstu valūtā denominētiem finanšu

instrumentiem, aprēķina un grāmato katru dienu. Šie uzkrājumi arī katru dienu ietekmē ārvalstu valūtas pozīciju.

ZELTS UN ĀRVALSTU VALŪTU AKTĪVI UN SAISTĪBAS

Aktīvi un saistības ārvalstu valūtā izteikti euro pēc valūtas kursa bilances datumā. Ienākumi un izdevumi noteikti saskaņā ar valūtas kursu uzskaites dienā. Ārvalstu valūtu aktīvu un saistību pārvērtēšanu veic katrai valūtai atsevišķi, iekļaujot bilances un ārpusbilances instrumentus.

Aktīvu un saistību ārvalstu valūtās pārvērtēšanu pēc tirgus cenām veic atsevišķi no pārvērtēšanas pēc valūtas kursa.

Zeltu novērtē pēc tirgus cenas gada beigās. Zelta gadījumā cenas pārvērtēšana netiek nodalīta no valūtas pārvērtēšanas. Tā vietā uzrāda vienu zelta vērtību, pamatojoties uz zelta cenu euro par vienu Trojas unci, ko gadam, kas noslēdzās 2011. gada 31. decembrī, aprēķināja pēc euro kursa attiecībā pret ASV dolāru 2011. gada 30. decembrī.

Speciālās aizņēmuma tiesības (SDR) definē kā valūtu grozu. Lai pārvērtētu ECB SDR turējumus, SDR vērtību noteica kā četru galveno valūtu (ASV dolāra, euro, Japānas jenas un Lielbritānijas sterliņu mārciņas) kursu svērto summu, pārrēķinot tās euro saskaņā ar stāvokli 2011. gada 30. decembrī.

VĒRTSPAPĪRI

Tirgojamus vērtspapīrus (kas netiek klasificēti kā līdz termiņa beigām turētie vērtspapīri) un līdzīgus aktīvus novērtē pēc vidējās tirgus cenas

2006. gada 10. novembra Lēmums ECB/2006/17 (OV L 348, 11.12.2006., 38. lpp.; ar grozījumiem), kurā detalizēti izklāstīta ECB grāmatvedības politika, ar 2010. gada 31. decembri atzīts par spēku zaudējušu un aizstāts ar 2010. gada 11. novembra Lēmumu ECB/2010/21 (spēkā ar 2010. gada 31. decembri; OV L 35, 09.02.2011., 1. lpp.).
- Šī politika atbilst ECBS Statūtu 26.4. panta noteikumiem. Tie paredz saskaņotu pieeju noteikumiem, kas regulē Eurosistēmas operāciju grāmatvedību un finanšu pārskatu sniegšanu.

vai pamatojoties uz attiecīgo ienesīguma līkni bilances datumā. Katru vērtspapīru novērtē atsevišķi. Gadam, kas noslēdzās 2011. gada 31. decembrī, izmantotas vidējās tirgus cenas 2011. gada 30. decembrī.

Tirgojamos vērtspapīrus, kas klasificēti kā līdz termiņa beigām turētie vērtspapīri, un nelikvidās kapitāla daļas novērtē pēc izmaksām, ņemot vērā vērtības samazināšanos.

IEŅĀKUMU ATZĪŠANA

Ieņēmumi un izdevumi atzīti periodā, kurā tie nopelnīti vai radušies. Ārvalstu valūtas, zelta un vērtspapīru pārdošanas realizētos guvumus un zaudējumus uzrāda peļņas un zaudējumu aprēķinā. Šādus realizētos guvumus un zaudējumus aprēķina atbilstoši attiecīgā aktīva vidējām izmaksām.

Nerealizētos guvumus neatzīst kā ieņēmumus, bet pārved tieši uz pārvērtēšanas kontu.

Nerealizētos zaudējumus uzrāda peļņas un zaudējumu aprēķinā, ja tie gada beigās pārsniedz iepriekšējos pārvērtēšanas guvumus, kas uzrādīti atbilstošajā pārvērtēšanas kontā. Nerealizētos zaudējumus no kāda vērtspapīra, valūtas vai zelta neieskaita ar nerealizētajiem guvumiem no cita vērtspapīra, valūtas vai zelta. Ja peļņas un zaudējumu aprēķinā uzrādīti kāda posteņa nerealizētie zaudējumi, šā posteņa vidējās izmaksas samazina līdz valūtas kursam vai tirgus cenai gada beigās.

Zaudējumi no vērtības samazināšanās tiek uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķinā un nākamajos gados netiek reversēti, izņemot, ja vērtība atkal pieaug un šis pieaugums ir attiecināms uz novērojamu notikumu, kas norisinājies pēc tam, kad pirmo reizi uzrādīta vērtības samazināšanās.

Iegādāto vērtspapīru, t.sk. vērtspapīru, kas klasificēti kā līdz termiņa beigām turētie vērtspapīri, prēmijas vai diskonta summas aprēķinātas un uzrādītas kā daļa no procentu

ieņēmumiem un tiek amortizētas šo vērtspapīru atlikušajā termiņā.

REVERSIE DARĪJUMI

Reversie darījumi ir operācijas, kurās ECB pārē vai pārdod aktīvus saskaņā ar *repo* līgumu vai veic kredītooperācijas pret nodrošinājumu.

Repo darījumos vērtspapīri tiek pārdoti par naudu, vienlaikus slēdzot līgumu par to atpirkšanu no darījuma partnera par noteiktu cenu konkrētā nākotnes datumā. *Repo* darījumi uzskaitīti kā nodrošināti noguldījumi bilances saistību pusē un rada procentu izdevumus peļņas un zaudējumu aprēķinā. Vērtspapīri, kas pārdoti šāda līguma ietvaros, paliek ECB bilancē.

Reversajos *repo* darījumos vērtspapīri tiek pirkti par naudu, vienlaikus slēdzot līgumu par to atpārdošanu darījuma partnerim par noteiktu cenu konkrētā nākotnes datumā. Reversie *repo* darījumi uzrādīti kā nodrošināti aizdevumi bilances aktīvu pusē, bet netiek iekļauti ECB vērtspapīru turējumā. Tie rada procentu ieņēmumus peļņas un zaudējumu aprēķinā.

Reversos darījumus (t.sk. vērtspapīru aizdevumu darījumus), ko veic automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas ietvaros, uzrāda bilancē tikai gadījumos, kad tiek sniegts nodrošinājums naudā, ko nogulda ECB kontā. 2011. gadā ECB nesaņēma nodrošinājumu naudā saistībā ar šādiem darījumiem.

ĀRPUSBILANCES INSTRUMENTI

Valūtas instrumenti, t.i., biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi, ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumu nākotnes puse un citi valūtas instrumenti, kas ietver vienas valūtas apmaiņu pret citu kādā nākotnes datumā, ārvalstu valūtas maiņas guvumu un zaudējumu aprēķināšanai iekļauti ārvalstu valūtas tūrajā pozīcijā.

Katru procentu likmju instrumentu pārvērtē atsevišķi. Atklāto biržā tirgoto procentu likmju nākotnes darījumu līgumu mainīgās rezerves

dienas pārmaiņas uzrādītas peļņas un zaudējumu aprēķinā. Biržā netirgoto nākotnes darījumu ar vērtspapīriem un procentu likmju mijmaiņas darījumu vērtēšanas pamatā ir vispārpieņemtas vērtēšanas metodes, izmantojot novērojāmās tirgus cenas un procentu likmes, kā arī diskonta faktorus no norēķina datumiem līdz novērtējuma datumam.

NOTIKUMI PĒC BILANCES DATUMA

Aktīvu un pasīvu vērtība principā koriģēta, atspoguļojot notikumus laikā no gada beigu bilances datuma līdz datumam, kad finanšu pārskatus apstiprina Padome, ja šādi notikumi būtiski ietekmē aktīvu un pasīvu stāvokli bilances datumā.

Svarīgi notikumi pēc bilances datuma, kas neietekmē aktīvu un pasīvu stāvokli bilances datumā, atspoguļoti skaidrojumos.

ECBS IEKŠĒJIE ATLIKUMI/EUROSISTĒMAS IEKŠĒJIE ATLIKUMI

ECBS iekšējie atlikumi veidojas saistībā ar ES veiktajiem pārrobežu maksājumiem, par kuriem norēķini tiek veikti euro, izmantojot centrālo banku naudas līdzekļus. Šos darījumus galvenokārt iniciē privātā sektora pārstāvji (t.i., kredītiestādes, sabiedrības un privātpersonas). Norēķini par šiem darījumiem tiek veikti TARGET2 (*Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system*; sk. gada pārskata 2. nodaļu), un to rezultātā veidojas divpusēji atlikumi ES valstu centrālo banku TARGET2 kontos. Katru dienu tiek aprēķinātas šo divpusējo atlikumu neto pozīcijas, ko attiecina uz ECB, un tādējādi katrai NCB paliek tikai viena divpusējā tīrā pozīcija attiecībā pret ECB. ECB uzskaitē šī pozīcija atspoguļo katras NCB neto prasības vai saistības pret pārējo ECBS. Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas ir euro zonas valstu NCB atlikumi attiecībā pret ECB saistībā ar TARGET2, kā arī citi euro denominētie Eurosistēmas iekšējie atlikumi (piemēram, starpperioda peļņas sadales NCB), uzrādīti ECB bilanciē kā viena neto aktīvu vai saistību pozīcija un atspoguļoti postenī "Pārējās

prasības Eurosistēmā (neto)" vai postenī "Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)". ECBS iekšējie atlikumi, kas ir ārpus euro zonas esošo valstu NCB atlikumi attiecībā pret ECB saistībā ar to dalību TARGET2³, atspoguļoti postenī "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem".

Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas saistīti ar euro banknošu sadali Eurosistēmā, uzrādīti kā viens neto aktīvs postenī "Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā" (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas radušies, NCB, kuras pievienojas Eurosistēmai, nododot ārējo rezervju aktīvus ECB, denominēti euro un uzrādīti postenī "Saistības par nodotajām ārējām rezervēm".

PAMATLĪDZEKĻI

Pamatlīdzekļi, izņemot zemi un mākslas darbus, tiek novērtēti pēc izmaksām, atņemot nolietojumu. Zeme un mākslas darbi tiek novērtēti pēc izmaksām. Nolietojumu aprēķina pēc lineārās metodes, sākot ar ceturksni pēc pamatlīdzekļa iegādes un turpinot visu paredzamo aktīva izmantošanas laiku, kas ir šāds.

Datori, ar tiem saistītā datoraparātūra un programmatūra, transportlīdzekļi	4 gadi
Tehniskais aprīkojums	4 gadi vai 10 gadu
Mēbeles un iekārtas telpās	10 gadu
Pamatlīdzekļi, kuru cena mazāka par 10 000 euro	Noraksta iegādes gadā

Nolietojuma perioda ilgums kapitalizētajiem būvniecības un remonta izdevumiem, kas saistīti ar ECB pašreizējām īrētajām telpām, koriģēts, lai nodrošinātu šo aktīvu pilnīgu norakstīšanu pirms ECB pārceļšanās uz jaunajām telpām.

3 2011. gada 31. decembrī TARGET2 piedalījās šādas ārpus euro zonas esošo valstu NCB: *Българска народна банка* (Bulgārijas Nacionālā banka), *Danmarks Nationalbank*, Latvijas Banka, *Lietuvos bankas*, *Narodowy Bank Polski* un *Banca Națională a României*.

Izmaksas, kas radušās saistībā ar ECB jaunajām ēkām, uzrādītas postenī "Pamatlīdzekļi būvniecības stadijā", ja tās atbilst kapitalizācijas kritērijiem. Pēc šo aktīvu lietošanas uzsākšanas šīs izmaksas tiks pārvestas uz attiecīgajiem pamatlīdzekļu posteņiem. Lai uzrādītu ECB jauno telpu nolietojumu, izmaksas tiks attiecinātas uz atbilstošajām sastāvdaļām un nolietojums aprēķināts saskaņā ar šo aktīvu novērtēto lietderīgās lietošanas laiku.

ECB PENSĪJU PLĀNS, CITI PĒCNODARBINĀTĪBAS PABALSTI UN CITI ILGTERMIŅA PABALSTI

ECB nodrošina saviem darbiniekiem noteiktu pabalstu plānu. To finansē, izmantojot aktīvus, kas tiek turēti darbinieku ilgtermiņa pabalstu fondā.

ECB un darbinieku obligātās iemaksas ir attiecīgi 18% un 6% no pamatalgas. Darbinieki var brīvprātīgi veikt papildu iemaksas noteikto iemaksu pilnībā, ko var izmantot, lai nodrošinātu papildu pabalstu apjomu.⁴

Bilance

Saistības, kuras bilancē tiek atzītas attiecībā uz noteikto pabalstu plānu, veido noteikto pabalstu pienākuma pašreizējā vērtība bilances datumā, *no kuras atņemta* šā pienākuma finansēšanai izmantoto plāna aktīvu patiesā vērtība, kas koriģēta, ņemot vērā neatzītos aktuāros guvumus vai zaudējumus.

Noteikto pabalstu pienākumu katru gadu aprēķina neatkarīgi aktuāri, izmantojot plānotās vienības kredītmēteri. Noteikto pabalstu pienākuma pašreizējo vērtību aprēķina, diskontējot aplēsto nākotnes naudas plūsmu, izmantojot procentu likmi, ko nosaka pēc euro nominētu augstas kvalitātes uzņēmumu obligāciju, kuru dzēšanas termiņš atbilst pensiju pienākuma termiņam, tirgus ienesīguma bilances datumā.

Aktuārie guvumi un zaudējumi var rasties uz pieredzi pamatoto korekciju rezultātā (kur faktiskie rezultāti atšķiras no iepriekšējiem

aktuārajiem pieņēmumiem) un no aktuāro pieņēmumu pārmaiņām.

Peļņas un zaudējumu aprēķins

Peļņas un zaudējumu aprēķinā iekļauj neto summu, kas ietver:

- a) kārtējās apkalpošanas izmaksas noteiktajiem pabalstiem, kas uzkrājas gada laikā;
- b) procentus no noteikto pabalstu pienākuma pēc diskonta likmes;
- c) paredzamo atdevi no plāna aktīviem, kas tiek turēti saistībā ar noteikto pabalstu pienākumu;
- d) jebkurus aktuāros guvumus un zaudējumus, kas radušies saistībā ar pēcnodarbinātības pabalstiem, izmantojot "10% koridora" pieeju; un
- e) pilnībā jebkurus aktuāros guvumus un zaudējumus, kas radušies saistībā ar citiem ilgtermiņa pabalstiem.

"10% koridora" pieeja

Tīros kumulatīvos neatzītos aktuāros guvumus un zaudējumus no pēcnodarbinātības pabalstiem, kuri pārsniedz lielāko no a) 10% no noteikto pabalstu pienākuma pašreizējās vērtības vai b) 10% no plāna aktīvu, kas tiek turēti saistībā ar noteikto pabalstu pienākumu, patiesās vērtības, amortizē plānā iesaistīto darbinieku paredzamā vidējā atlikušā darba stāža laikā.

Nefondētie pabalsti

Ir nefondētas vienošanās par ECB Valdes locekļu pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa pabalstiem. Ir nefondētas vienošanās par darbinieku pēcnodarbinātības pabalstiem, kas nav pensijas, un citiem ilgtermiņa pabalstiem. Šo pabalstu paredzamās izmaksas tiek uzkrātas Valdes locekļu/darbinieku pilnvaru

⁴ Šos līdzekļus, kas uzkrājušies brīvprātīgo iemaksu veidā, darbinieki pensionēšanās brīdī var izmantot papildu pensijas iegādei. Šī pensija no attiecīgā brīža tiek iekļauta noteikto pabalstu saistībās.

termiņa vai nodarbinātības laikā, lietojot līdzīgu grāmatvedības metodi kā noteikto pabalstu pensiju plāniem. Aktuārie guvumi un zaudējumi tiek atzīti, kā aprakstīts sadaļā "Peļņas un zaudējumu aprēķins".

Lai noteiktu atbilstošās saistības finanšu pārskatos, šos atlikumus katru gadu vērtē neatkarīgi aktuāri.

BANKNOTES APGROZĪBĀ

ECB un euro zonas valstu NCB, kas kopā veido Eurosistēmu, emitē euro banknotes.⁵ Apgrozībā esošo banknošu kopējā vērtība katra mēneša pēdējā darbadienā saskaņā ar banknošu pārdales atslēgu⁶ tiek sadalīta starp Eurosistēmas centrālajām bankām.

ECB piešķirtā daļa ir 8% no apgrozībā esošo euro banknošu kopējās vērtības, un to atspoguļo bilances pasīvu postenī "Banknotes apgrozībā". ECB daļa kopējā euro banknošu emisijā nodrošināta ar prasībām pret NCB. Šīs prasības, par kurām tiek maksāti procenti⁷, uzrādītas apakšpostenī "Eurosistēmas iekšējās prasības: prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā" (sk. "ECBS iekšējie atlikumi/ Eurosistēmas iekšējie atlikumi" grāmatvedības politikas skaidrojumos). Procentu ienākumi no šīm prasībām ietverti postenī "Tīrie procentu ienākumi".

STARPPERIODA PEĻŅAS SADALE

ECB ienākumi no euro banknotēm apgrozībā un ienākumi, kas radušies no "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem, pienākas euro zonas valstu NCB finanšu gadā, kad tie radušies. ECB sadala šos ienākumus nākamā gada janvārī starpperioda ienākumu sadales veidā.⁸ Tos sadala pilnībā, izņemot gadījumus, kad ECB tīrā peļņa attiecīgajā gadā ir mazāka par tās ienākumiem no euro banknotēm apgrozībā un "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem, un atkarībā no Padomes lēmumiem pārved līdzekļus uzkrājumā valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam.

Ienākumus no euro banknotēm apgrozībā Padome var nolemt izmantot arī, lai segtu izmaksas, kas radušās ECB saistībā ar euro banknošu emisiju un apstrādi.

CITI JAUTĀJUMI

Ņemot vērā ECB kā centrālās bankas lomu, Valde uzskata, ka naudas plūsmas pārskata publicēšana nesniegtu finanšu pārskatu lasītājiem nekādu svarīgu papildu informāciju.

Saskaņā ar ECBS Statūtu 27. pantu un pamatojoties uz Padomes rekomendāciju, ES Padome uz pieciem gadiem – līdz 2012. finanšu gada beigām – apstiprinājusi *PricewaterhouseCoopers Aktiengesellschaft Wirtschaftsprüfungsgesellschaft* par ECB ārējiem revidentiem.

5 2010. gada 13. decembra Lēmums ECB/2010/29 par euro banknošu emisiju (pārstrādāta versija; OV L 35, 09.02.2011., 26. lpp.).

6 Banknošu pārdales atslēga ir procentuālās daļas, ko iegūst, ņemot vērā ECB daļu kopējā euro banknošu emisijā un piemērojot parakstītā kapitāla atslēgu NCB daļai šajā kopumā.

7 2010. gada 25. novembra Lēmums ECB/2010/23 par dalībvalstu, kuru valūta ir euro, nacionālo centrālo banku monetāro ienākumu sadali (pārstrādāta versija; OV L 35, 09.02.2011., 17. lpp.).

8 2010. gada 25. novembra Lēmums ECB/2010/24 par to, kā pagaidām sadala Eiropas Centrālās bankas ienākumus no apgrozībā esošajām euro banknotēm un vērtspapīru tirgu programmas ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem (pārstrādāta versija; OV L 6, 11.01.2011., 35. lpp.).

BILANCES SKAIDROJUMI

I. ZELTS UN ZELTĀ IZTEIKTIE DEBITORU PARĀDI

ECB 2011. gada 31. decembrī piederēja 16 142 871 Trojas unces⁹ tīra zelta (2010. gadā – 16 122 143 Trojas unces). Šo pieaugumu galvenokārt radīja 20 728 Trojas unces tīra zelta¹⁰, ko *Eesti Pank* saskaņā ar ECBS Statūtu 30.1. pantu nodeva ECB, Igaunijā ieviešot vienoto valūtu. Turklāt nelielas svēruma atšķirības radās sakarā ar aizstāšanas programmu, ko ECB uzsāka 2010. gadā. Taču ECB tīra zelta turējumu vērtības euro ekvivalents pieauga galvenokārt sakarā ar būtisku zelta cenas kāpumu 2011. gadā (sk. "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos un 16. skaidrojumu "Pārvērtēšanas konti").

2. PRASĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠO VALSTU UN EURO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

2.1. SVF DEBITORU PARĀDI

Šis aktīvs atspoguļo SDR ECB turējumā 2011. gada 31. decembrī. Tas saistīts ar divvirzienu vienošanos ar Starptautisko Valūtas fondu (SVF) par SDR pirkšanu un pārdošanu, saskaņā ar kuru SVF ir pilnvarots ECB vārdā organizēt SDR pirkšanu vai pārdošanu par euro minimālā un maksimālā turējumu apjoma robežās. Grāmatvedības vajadzībām SDR uzskata par ārvalstu valūtu (sk. "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

2.2. ATLIKUMI BANKĀS UN IEGULDĪJUMI VĒRTSPAPĪROS, ĀRĒJIE AIZDEVUMI UN CITI ĀRĒJIE AKTĪVI UN PRASĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET EURO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

Šos divus posteņus veido atlikumi bankās, aizdevumi ārvalstu valūtās un ieguldījumi ASV dolāros un Japānas jenās denominētos vērtspapīros.

<i>Prasības pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem</i>	2011 (euro)	2010 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pieprasījuma noguldījumu konti	967 861 820	1 415 134 235	(447 272 415)
Naudas tirgus noguldījumi	598 657 080	881 467 443	(282 810 363)
Reversie <i>repo</i> darījumi	623 065 152	54 632 540	568 432 612
Ieguldījumi vērtspapīros	38 573 796 435	36 947 761 732	1 626 034 703
Kopā	40 763 380 487	39 298 995 950	1 464 384 537

<i>Prasības pret euro zonas valstu rezidentiem</i>	2011 (euro)	2010 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pieprasījuma noguldījumu konti	1 439 838	3 522 840	(2 083 002)
Naudas tirgus noguldījumi	4 826 273 769	4 254 182 741	572 091 028
Reversie <i>repo</i> darījumi	0	68 851 968	(68 851 968)
Kopā	4 827 713 607	4 326 557 549	501 156 058

Šo posteņu pieaugums 2011. gadā galvenokārt skaidrojams ar ASV dolāra un Japānas jenas kursa kāpumu attiecībā pret euro, ko daļēji kompensēja Japānas jenas turējumu samazināšanās sakarā ar ECB dalību 2011. gada 18. martā notikušajā saskaņotajā starptautiskajā intervencē ārvalstu valūtas tirgos. Šo posteņu kopējā vērtība pieauga arī sakarā ar 2011. gadā saņemtajiem ienākumiem (galvenokārt no ASV dolāru portfeļa) un vērtspapīru pārvērtēšanas rezultātā gūtās nerealizētās peļņas palielināšanos (sk. 16. skaidrojumu "Pārvērtēšanas konti").

Turklāt, ar 2011. gada 1. janvāri Igaunijā ieviešot vienoto valūtu, *Eesti Pank* saskaņā ar ECBS Statūtu 48.1. un 30.1. pantu nodeva ECB Japānas jenās denominētos ārējo rezervju aktīvus, kuru kopējā vērtība bija 124 milj. euro.

⁹ Tas atbilst 502.1 tonnai.

¹⁰ Pārvedums 21.9 milj. euro vērtībā tika veikts 2011. gada 1. janvārī.

2011. gada 31. decembrī ECB bija šādi neto ārvalstu valūtu turējumi ASV dolāros un Japānas jenās.¹¹

	2011 Valūta (milj.)	2010 Valūta (milj.)
ASV dolāri	44 614	43 952
Japānas jenas	1 041 238	1 101 816

3. PRASĪBAS EURO PRET ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

3.1. ATLIKUMI BANKĀS, IEGULDĪJUMI VĒRTSPAPĪROS UN AIZDEVUMI

2011. gada 31. decembrī šo posteni veidoja prasība pret ārpus euro zonas esošas valsts centrālo banku saistībā ar līgumu par *repo* darījumiem, ko tā noslēgusi ar ECB. Saskaņā ar šo līgumu ārpus euro zonas esošās valsts centrālā banka var pret atbilstošu nodrošinājumu aizņemties euro, lai veicinātu iekšzemes likviditāti palielinošas operācijas.

4. PĀRĒJĀS PRASĪBAS EURO PRET EURO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM

Šo posteni galvenokārt veidoja prasības, kas radās saistībā ar nodrošināto obligāciju aizdevumu operāciju kontekstā veiktajiem reversajiem *repo* darījumiem (sk. 9. skaidrojumu "Pārējās saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm").

5. EURO ZONAS REZIDENTU EURO DENOMINĒTIE VĒRTSPAPĪRI

5.1. VĒRTSPAPĪRI, KAS TIEK TURĒTI MONETĀRĀS POLITIKAS MĒRĶIEM

2011. gada 31. decembrī šo posteni veidoja vērtspapīri, ko ECB iegādājusies divu "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu"¹² un "Vērtspapīru tirgu programmas"¹³ ietvaros.

	2011 (euro)	2010 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pirmā "Nodrošināto obligāciju iegādes programma"	4 814 370 827	4 823 413 246	(9 042 419)
Otrā "Nodrošināto obligāciju iegādes programma"	212 604 879	–	212 604 879
"Vērtspapīru tirgu programma"	17 792 153 062	13 102 563 262	4 689 589 800
Kopā	22 819 128 768	17 925 976 508	4 893 152 260

Pirmās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" ietvaros iegāde tika pilnībā īstenota līdz 2010. gada jūnija beigām. Ar šiem turējumiem saistīto prēmiju un diskontu amortizācija 2011. gadā noteica šā posteņa neto samazinājumu (sk. "Ienākumu atzīšana" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

2011. gada 6. oktobrī Padome izziņoja otro "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu". Šīs programmas ietvaros ECB un NCB uzsāka euro zonā emitētu euro denominētu nodrošināto obligāciju iegādi ar mērķi atvieglot finansēšanas nosacījumus kredītiestādēm un uzņēmumiem, kā arī mudināt kredītiestādes saglabāt un paplašināt klientu kredītēšanu. Gaidāms, ka iegāde tiks pilnībā īstenota līdz 2012. gada oktobra beigām.

11 Šajos turējumos ietilpst attiecīgajā ārvalstu valūtā denominēti aktīvi mīnus pasīvi, uz kuriem attiecas ārvalstu valūtas pārvērtēšana. Tie ietverti posteņos "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem", "Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem", "Uzkrājumi un nākamo periodu izdevumi", "Saisības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem", "Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība" (pasīvu pusē) un "Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi", ņemot vērā arī biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes darījumus un ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumus ārpusbilances posteņos. Tie guvumi no ārvalstu valūtā denominēto finanšu instrumentu cenas, kuri radušies pārvērtēšanas rezultātā, nav ietverti.

12 Kā ziņots ECB 2009. gada 4. jūnija un 2011. gada 6. oktobra paziņojumos presei.

13 Kā ziņots ECB 2010. gada 10. maija paziņojumā presei par pasākumiem, lai novērstu nopietno spriedzi finanšu tirgos.

2010. gada maijā apstiprinātās "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros ECB un NCB var iegādāties euro zonas valsts un privātos parāda vērtspapīrus, lai novērstu traucējumus dažu euro zonas parāda vērtspapīru tirgus segmentu darbībā un atjaunotu monetārās politikas transmisijas mehānisma pienācīgu funkcionēšanu. Šā posteņa neto pieaugums 2011. gadā skaidrojams ar turpmākām iegādēm, kas pilnībā kompensēja un pārsniedza 2011. gadā dzēstos apjomus.

"Vērtspapīru tirgu programmas" un "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" ietvaros iegādātos vērtspapīrus klasificē kā līdz termiņa beigām turētus vērtspapīrus un novērtē saskaņā ar amortizēto izmaksu principu, ņemot vērā vērtības samazināšanos (sk. "Vērtspapīri" grāmatvedības politikas skaidrojumos). Tika veikti gadskārtējie vērtības krituma testi, pamatojoties uz 2011. gada beigās pieejamo informāciju un atgūstamās vērtības aplēsēm.

Šajā kontekstā Padome apsvēra, kāda ietekme bijusi 2011. gadā izziņotajai privātā sektora iesaistes (PSI) iniciatīvai, kas paredzēja pārstrukturēt daļu no Grieķijas Republikas emitētā parāda, lai ilgtermiņā nodrošinātu parāda ilgtspēju. Ar "Vērtspapīru tirgu programmu" saistītie ECB turējumi ietver arī Grieķijas Republikas emitētus parāda vērtspapīrus. Taču, tā kā iniciatīva bija vērsta uz brīvprātīgu privātā sektora turējumā esošā parāda pārstrukturēšanu, nebija gaidāms, ka tās rezultātā varētu mainīties līgumos noteiktās nākotnes naudas plūsmas saistībā ar šiem vērtspapīriem ECB turējumā. 2011. gada 31. decembrī Padome atzina, ka nekas neliecina, ka iniciatīva netiks veiksmīgi īstenota, tāpēc gada beigās netika atzīts zaudējums no vērtības samazināšanās.

Turklāt netika uzrādīta arī citu "Vērtspapīru tirgu programmas" un divu "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" ietvaros iegādāto vērtspapīru vērtības samazināšanās.

Padome regulāri novērtē ar "Vērtspapīru tirgu programmas" un divu "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" ietvaros turētajiem vērtspapīriem saistītos finanšu riskus.

NOTIKUMI PĒC BILANCES DATUMA

2012. gada februārī Eurosistēmas centrālās bankas apmainīja savus "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādāto Grieķijas valdības obligāciju turējumus pret jauniem Grieķijas Republikas emitētiem vērtspapīriem. Iegādātajiem vērtspapīriem ir tādi paši raksturlielumi, t.i., nominālvērtības, kupona likmes, procentu maksājumu datumi un dzēšanas datumi, kā "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem. Jaunie vērtspapīri nebija iekļauti atbilstošo vērtspapīru sarakstā, kas tika restrukturēti PSI iniciatīvas ietvaros.

6. EUROSISTĒMAS IEKŠĒJĀS PRASĪBAS

6.1. PRASĪBAS SAISTĪBĀ AR EURO BANKNOŠU SADALI EUROSISTĒMĀ

Šo posteni veido ECB prasības pret euro zonas valstu NCB saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos). Atlīdzība par šīm prasībām tiek aprēķināta katru dienu saskaņā ar pēdējo pieejamo Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantoto robežlikmi (sk. 24.2. skaidrojumu "Procentu ienākumi, kas gūti no euro banknošu sadales Eurosistēmā").

6.2. PĀRĒJĀS PRASĪBAS/SAISTĪBAS EUROSISTĒMĀ (NETO)

2011. gadā šo posteni veidoja galvenokārt euro zonas valstu NCB TARGET2 atlikumi attiecībā pret ECB (sk. "ECBS iekšējie atlikumi/Eurosistēmas iekšējie atlikumi" grāmatvedības politikas skaidrojumos). 2010. gada beigās ECB bija neto saistības pret euro zonas valstu NCB, bet 2011. gada beigās – neto prasība. Šo pārmaiņu galvenokārt noteica kompensējošo mijmaiņas darījumu, kas veikti ar NCB saistībā ar ASV dolāru likviditāti palielinošajām operācijām, atlikuma pieaugums (sk. 11. skaidrojumu "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem"). Atlīdzība par TARGET2 pozīcijām, izņemot atlikumus, kas veidojušies saistībā ar šiem

kompensējošajiem mijmaiņas darījumiem, tiek aprēķināta katru dienu saskaņā ar pēdējo pieejamo Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantoto robežlikmi.

2011. gadā šis postenis ietvēra arī summu, kas pienākas euro zonas valstu NCB saistībā ar ECB ienākumu no banknotēm apgrozībā starpperioda sadali (sk. "Starpperioda peļņas sadale" grāmatvedības politikas skaidrojumos). 2010. gadā Padome nolēma pilnībā paturēt šos ienākumus, kā arī ienākumus, kas gūti no "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem, un 2010. gada beigās ar šādiem ienākumiem saistītu maksājumu summu nebija.

	2011 (euro)	2010 (euro)
Prasības pret euro zonas valstu NCB saistībā ar TARGET2	842 032 488 071	435 850 611 581
Saistības pret euro zonas valstu NCB saistībā ar TARGET2	(791 987 384 417)	(457 075 867 507)
Saistības pret euro zonas valstu NCB saistībā ar ECB ienākumu no banknotēm apgrozībā starpperioda sadali	(652 000 000)	0
Pārējās prasības/ (saistības) Eurosistēmā (neto)	49 393 103 654	(21 225 255 926)

7. PĀRĒJIE AKTĪVI

7.1. MATERIĀLIE UN NEMATERIĀLIE PAMATLĪDZEKĻI

Šie aktīvi 2011. gada 31. decembrī aptvēra šādus posteņus.

	2011 (euro)	2010 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Izmaksas			
Zeme un ēkas	168 916 034	168 714 234	201 800
Datoraparātūra un programmatūra	187 324 734	188 781 597	(1 456 863)
Aprīkojums, mēbeles, iekārtas telpās un transportlīdzekļi	30 891 846	30 325 142	566 704
Pamatlīdzekļi būvniecības stadijā	339 020 767	174 386 237	164 634 530

	2011 (euro)	2010 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pārējie pamatlīdzekļi	1 656 957	1 525 084	131 873
Kopā izmaksas	727 810 338	563 732 294	164 078 044
Uzkrātais nolietojums			
Zeme un ēkas	(79 214 734)	(74 965 599)	(4 249 135)
Datoraparātūra un programmatūra	(177 313 517)	(177 760 956)	447 439
Aprīkojums, mēbeles, iekārtas telpās un transportlīdzekļi	(29 730 082)	(28 878 352)	(851 730)
Pārējie pamatlīdzekļi	(202 512)	(201 762)	(750)
Kopā uzkrātais nolietojums	(286 460 845)	(281 806 669)	(4 654 176)
Atlikusī bilances vērtība	441 349 493	281 925 625	159 423 868

Pieaugums kategorijā "Pamatlīdzekļi būvniecības stadijā" galvenokārt skaidrojams ar darbiem saistībā ar ECB jauno ēku.

7.2. PĀRĒJIE FINANŠU AKTĪVI

Šo posteni veido ECB pašu līdzekļu ieguldījums¹⁴, kas tiek turēts kā ECB kapitāla un rezervju tiešs atbilstošais postenis, kā arī citi finanšu aktīvi, kas ietver 3 211 Starptautisko norēķinu bankas (SNB) akciju pēc to iegādes izmaksām (41.8 milj. euro).

Šā posteņa galvenie komponenti ir šādi.

	2011 (euro)	2010 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pieprasījuma noguldījumu konti euro	4 934 974	4 377 086	557 888
Euro denominētie vērtspapīri	13 285 988 281	11 534 194 166	1 751 794 115
Reversie <i>repo</i> darījumi euro	2 707 978 069	1 669 436 200	1 038 541 869
Pārējie finanšu aktīvi	41 924 130	41 953 279	(29 149)
Kopā	16 040 825 454	13 249 960 731	2 790 864 723

Šā posteņa neto pieaugumu galvenokārt noteica šādas pašu līdzekļu portfeli ieguldītās summas: a) summas, kas 2011. gadā saņemtas no euro zonas NCB kā otrais maksājums, lai segtu to

¹⁴ Pašu kapitāla portfeļa pārvaldīšanas kontekstā veiktie *repo* darījumi uzrādīti posteņa "Dažādi" saistību pusē (sk. 14.3. skaidrojumu "Dažādi").

daļu no 2010. gadā palielinātā ECB parakstītā kapitāla (sk. 17. skaidrojumu "Kapitāls un rezerves"); b) 2010. gadā veiktajam pārvedumam ECB uzkrājumā valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam atbilstošā summa un c) 2011. gadā saņemtie ienākumi.

7.3. ĀRPUSBILANCES INSTRUMENTU PĀRVĒRTĒŠANAS STARPĪBA

Šo posteni veido galvenokārt 2011. gada 31. decembrī nepabeigto mijmaiņas un biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu ārvalstu valūtā pārvērtēšanas pārmaiņas (sk. 21. skaidrojumu "Valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi"). Šīs pārvērtēšanas pārmaiņas radījusi šādu darījumu konvertēšana to euro ekvivalentā saskaņā ar valūtas kursu bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, šos darījumus konvertējot atbilstoši attiecīgās valūtas vidējai cenai šajā datumā (sk. "Ārpusbilances instrumenti" un "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumus).

Šajā postenī ietverti arī pārvērtēšanas guvumi no nepabeigtajiem procentu likmju mijmaiņas darījumiem (sk. 20. skaidrojumu "Procentu likmju mijmaiņas darījumi").

7.4. UZKRĀJUMI UN NĀKAMO PERIODU IZDEVUMI

2011. gadā šis postenis ietvēra uzkrātos procentus no TARGET2 atlikumiem 752.6 milj. euro apjomā, kas saņemami no euro zonas valstu NCB par 2011. gada pēdējo mēnesi (2010. gadā – 364.7 milj. euro) un uzkrātos saņemamos procentus no ECB prasībām saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā gada pēdējā ceturksnī (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumus) 230.6 milj. euro apjomā (2010. gadā – 166.7 milj. euro).

Šajā postenī iekļauti arī uzkrātie kuponu procenti no vērtspapīriem (sk. 2.2. skaidrojumu

"Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi un prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem", 5. skaidrojumu "Euro zonas rezidentu euro denominētie vērtspapīri" un 7.2. skaidrojumu "Pārējie finanšu aktīvi"), kā arī uzkrātie procenti no citiem finanšu aktīviem.

7.5. DAŽĀDI

Šajā postenī ietverti pozitīvie atlikumi saistībā ar nepabeigtajiem mijmaiņas un biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes darījumiem ārvalstu valūtā 2011. gada 31. decembrī (sk. 21. skaidrojumu "Valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi"). Šos atlikumus radījusi šādu darījumu konvertēšana to euro ekvivalentā atbilstoši attiecīgās valūtas vidējai cenai bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, kādā šie darījumi sākotnēji uzrādīti (sk. "Ārpusbilances instrumenti" grāmatvedības politikas skaidrojumus).

Šajā postenī iekļautas arī uzkrātās summas saistībā ar ECB ienākumu no banknotēm apgrozībā starpperioda sadali (sk. "Starpperioda peļņas sadale" grāmatvedības politikas skaidrojumus un 6.2. skaidrojumu "Pārējās prasības/saistības Eurosistēmā (neto)").

Šajā postenī iekļauta arī prasība pret Vācijas Federālo finanšu ministriju saistībā ar pievienotās vērtības un citu samaksāto netiešo nodokļu atmaksu. Šādi nodokļi atmaksājami saskaņā ar Protokola par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā 3. panta noteikumiem, kas attiecas uz ECB atbilstoši ECBS Statūtu 39. pantam.

8. BANKNOTES APGROZĪBĀ

Šis postenis ietver ECB daļu (8%) no kopējā euro banknošu apgrozībā apjoma (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumus).

9. PĀRĒJĀS SAISTĪBAS EURO PRET EURO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM

2010. gadā Padome nolēma, ka euro zonas valstu centrālās bankas piedāvās iespēju aizņemt obligācijas, kas iegādātas "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" ietvaros. ECB īstenoja šīs aizdevumu operācijas saskaņotu *repo* darījumu veidā, kur *repo* darījuma ietvaros saņemto summu tas pats darījuma partneris vienlaikus pilnībā reinvestē, slēdzot reverso *repo* līgumu ar to pašu darījuma partneri (sk. 4. skaidrojumu "Pārējās prasības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm"). 2011. gadā Padome nolēma paplašināt šādu aizdevumu operāciju iespējas, ietverot arī obligācijas, kas iegādātas otrās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" ietvaros.

2011. gada 31. decembrī atlikumu šajā postenī veidoja nodrošināto obligāciju aizdevumu operāciju kontekstā veiktie *repo* darījumi, kuru vērtība bija 204.9 milj. euro (2010. gadā – 33.4 milj. euro). Tie bija saistīti tikai ar pirmās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" ietvaros iegādātajām obligācijām.

10. SAISTĪBAS EURO PRET CITIEM EURO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

10.1. PĀRĒJĀS SAISTĪBAS

Šis postenis ietver Euro banku asociācijas (EBA) locekļu noguldījumus, ko ECB izmanto kā nodrošinājumu EBA maksājumiem, kuri tiek veikti TARGET2 sistēmā.

11. SAISTĪBAS EURO PRET ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

2011. gada 31. decembrī šo posteni veidoja galvenokārt saistības 64.2 mljrd. euro apjomā (2010. gadā – 0.1 mljrd. euro), kas radušās sakarā ar pagaidu savstarpējo vienošanos par valūtas darījumiem ar Federālo rezervju sistēmu. Šīs

vienošanās ietvaros Federālo rezervju sistēma pagaidu mijmaiņas darījumu līnijas veidā nodrošināja ECB ASV dolārus, lai piedāvātu Eurosistēmas darījuma partneriem īstermiņa finansējumu ASV dolāros. Vienlaikus ECB noslēdza kompensējošus mijmaiņas darījumus ar euro zonas valstu NCB, kas izmantoja iegūtos līdzekļus, lai reverso darījumu veidā veiktu likviditāti palielinošas operācijas ASV dolāros ar Eurosistēmas darījuma partneriem. Šo kompensējošo mijmaiņas darījumu rezultātā veidojās Eurosistēmas iekšējie atlikumi starp ECB un NCB.

Šajā postenī atspoguļoti arī citu ārpus euro zonas esošo valstu centrālo banku atlikumi ECB, t.sk. ārpus euro zonas esošo valstu NCB atlikumi, kas radušies saistībā ar darījumiem, ko apstrādā TARGET2 sistēmā (sk. "ECBS iekšējie atlikumi/ Eurosistēmas iekšējie atlikumi" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

12. SAISTĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

12.1. NOGULDĪJUMI, KONTU ATLIKUMI UN CITAS SAISTĪBAS

Šajā postenī ietilpst saistības, kas radušās sakarā ar *repo* darījumiem ar ārpus euro zonas esošo valstu rezidenti saistībā ar ECB ārvalstu valūtas rezervju pārvaldību.

13. EUROSISTĒMAS IEKŠĒJĀS SAISTĪBAS

13.1. SAISTĪBAS PAR NODOTAJĀM ĀRĒJĀM REZERVĒM

Tās ir saistības pret euro zonas valstu NCB, kas radās, nododot ārējo rezervju aktīvus ECB, tām pievienojoties Eurosistēmai. Atlīdzība par šīm saistībām tiek aprēķināta katru dienu pēc pēdējās pieejamās Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izolēs izmantotās robežlikmes, kas koriģēta, lai atspoguļotu to,

ka no zelta sastāvdaļas peļņa netiek gūta (sk. 24.3. skaidrojumu "Atlīdzība par NCB prasībām par nodotajām ārējām rezervēm").

Sakarā ar ārējo rezervju aktīviem, ko *Eesti Pank* nodeva ECB, Igaunijai ieviešot vienoto valūtu, šis postenis pieauga par 103 115 678 euro.

	Kopš 2011. gada 1. janvāra (euro)	2010. gada 31. decembrī (euro)
<i>Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique</i>	1 397 303 847	1 397 303 847
<i>Deutsche Bundesbank</i>	10 909 120 274	10 909 120 274
<i>Eesti Pank</i>	103 115 678	–
<i>Bank Ceannais na hÉireann/ Central Bank of Ireland</i>	639 835 662	639 835 662
Griekijas Banka	1 131 910 591	1 131 910 591
<i>Banco de España</i>	4 783 645 755	4 783 645 755
<i>Banque de France</i>	8 192 338 995	8 192 338 995
<i>Banca d'Italia</i>	7 198 856 881	7 198 856 881
<i>Central Bank of Cyprus</i>	78 863 331	78 863 331
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	100 638 597	100 638 597
<i>Bank Centrali ta' Malta/ Central Bank of Malta</i>	36 407 323	36 407 323
<i>De Nederlandsche Bank</i>	2 297 463 391	2 297 463 391
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	1 118 545 877	1 118 545 877
<i>Banco de Portugal</i>	1 008 344 597	1 008 344 597
<i>Banka Slovenije</i>	189 410 251	189 410 251
<i>Národná banka Slovenska</i>	399 443 638	399 443 638
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	722 328 205	722 328 205
Kopā	40 307 572 893	40 204 457 215

Eesti Pank prasību noteica 103 115 678 euro apjomā, lai nodrošinātu, ka attiecība starp šo prasību un citu valstu, kuras ieviesušas euro, NCB kreditētajām kopējām prasībām pret ECB ir vienāda ar attiecību starp *Eesti Pank* svērumu ECB kapitāla atslēgā un citu euro zonas valstu NCB kopējo svērumu šajā atslēgā. Starpība starp šo prasību un nodoto aktīvu vērtību (sk. 1. skaidrojumu "Zelts un zeltā izteiktie debitoru parādi" un 2.2. skaidrojumu "Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi un prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem") tika uzskatīta par daļu

no *Eesti Pank* iemaksām, kas tai saskaņā ar ECBS Statūtu 48.2. pantu jāveic rezervēs un uzkrājumos, kuru apjoms ir ekvivalents ECB rezervēm 2010. gada 31. decembrī (sk. 15. skaidrojumu "Uzkrājumi" un 16. skaidrojumu "Pārvērtēšanas konti").

14. PĀRĒJĀS SAISTĪBAS

14.1. ĀRPUSBILANCES INSTRUMENTU PĀRVĒRTĒŠANAS STARPĪBA

Šo posteni veido galvenokārt 2011. gada 31. decembrī nepabeigto mijmaiņas un biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu ārvalstu valūtā pārvērtēšanas pārmaiņas (sk. 21. skaidrojumu "Valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi"). Šīs pārvērtēšanas pārmaiņas radījusi šādu darījumu konvertēšana to euro ekvivalentā saskaņā ar valūtas kursu bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, šos darījumus konvertējot atbilstoši attiecīgās valūtas vidējai cenai šajā datumā (sk. "Ārpusbilances instrumenti" un "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

Šajā postenī ietverti arī pārvērtēšanas zaudējumi no nepabeigtajiem procentu likmju mijmaiņas darījumiem (sk. 20. skaidrojumu "Procentu likmju mijmaiņas darījumi").

14.2. UZKRĀJUMI UN NĀKAMO PERIODU IENĀKUMI

2011. gada 31. decembrī divi galvenie atlikumi šajā postenī bija uzkrātie procenti no TARGET2 atlikumiem 770.1 milj. euro apjomā, kas maksājami euro zonas valstu NCB par 2011. gada pēdējo mēnesi (2010. gadā – 381.8 milj. euro) un NCB maksājami uzkrātie procenti, kas attiecas uz to prasībām par ECB nodotajiem ārējo rezervju aktīviem, par visu 2011. gadu (sk. 13. skaidrojumu "Eurosistēmas iekšējās saistības") 434.0 milj. euro apjomā

(2010. gadā – 346.5 milj. euro). Šajā postenī uzrādīti arī uzkrājumi saistībā ar finanšu instrumentiem un citi uzkrājumi.

Šajā postenī iekļauts arī Frankfurtes pilsētas maksājums ECB 15.3 milj. apjomā par aizsargājamo ēku sarakstā ietvertās Turgus halles (*Grossmarkthalle*) ēkas saglabāšanu saistībā ar ECB jauno telpu būvniecību. Šī summa tiks savstarpēji ieskaitīta ar ēkas izmaksām, kad tiks uzsākta tās izmantošana (sk. 7.1. skaidrojumu "Materiālie un nemateriālie pamatlīdzekļi").

14.3. DAŽĀDI

Šajā postenī ietverts saistībā ar ECB pašu līdzekļu pārvaldību veikto *repo* darījumu atlikums 360.0 milj. euro (2010. gadā – 235.4 milj. euro; sk. 7.2. skaidrojumu "Pārējie finanšu aktīvi").

Šajā postenī ietverti arī negatīvie atlikumi saistībā ar 2011. gada 31. decembrī nepabeigtajiem mijmaiņas un biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes darījumiem ārvalstu valūtā (sk. 21. skaidrojumu "Valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi"). Šos atlikumus radījusi šādu darījumu konvertēšana to euro ekvivalentā atbilstoši attiecīgās valūtas vidējai cenai bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, kādā šie darījumi sākotnēji uzrādīti (sk. "Ārpusbilances instrumenti" grāmatvedības politikas skaidrojumus).

Papildus tas ietver neto saistības, kas attiecas uz ECB pensiju pienākumu 112.5 milj. euro apjomā, kā aprakstīts tālāk.

ECB PENSIJU PLĀNS, CITI PĒCNODARBINĀTĪBAS PABALSTI UN CITI ILGTERMIŅA PABALSTI

Bilancē atzītās summas saistībā ar pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa pabalstiem (sk. "ECB pensiju plāns, citi pēcnodarbinātības pabalsti un citi ilgtermiņa pabalsti" grāmatvedības politikas skaidrojumus) ir šādas.

	2011 Personāls (milj. euro)	2011 Valde (milj. euro)	2011 Kopā (milj. euro)
Pienākuma pašreizējā vērtība	549.1	17.9	567.0
Plāna aktīvu patiesā vērtība	(418.4)	–	(418.4)
Neatzītie aktuārie guvumi/(zaudējumi)	(35.6)	(0.5)	(36.1)
Bilancē atzītās saistības	95.1	17.4	112.5

	2010 Personāls (milj. euro)	2010 Valde (milj. euro)	2010 Kopā (milj. euro)
Pienākuma pašreizējā vērtība	539.6	15.9	555.5
Plāna aktīvu patiesā vērtība	(391.6)	–	(391.6)
Neatzītie aktuārie guvumi/(zaudējumi)	(71.6)	0.5	(71.1)
Bilancē atzītās saistības	76.4	16.4	92.8

Pienākuma pret darbiniekiem pašreizējā vērtība ietver nefondētos pabalstus 86.6 milj. euro apjomā (2010. gadā – 86.9 milj. euro) saistībā ar pēcnodarbinātības pabalstiem, kas nav pensijas, un citiem ilgtermiņa pabalstiem. Ir nefondētas vienošanās arī par Valdes locekļu pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa pabalstiem (sk. "ECB pensiju plāns, citi pēcnodarbinātības pabalsti un citi ilgtermiņa pabalsti" grāmatvedības politikas skaidrojumus).

Summas, kas 2011. gadā atzītas peļņas un zaudējumu aprēķinā saistībā ar kategorijām "Kārtējās apkalpošanas izmaksas", "Procenti no pienākuma", "Plāna aktīvu paredzamā atdeve" un "Gadā atzītie neto aktuārie (guvumi)/zaudējumi", ir šādas.

	2011 Personāls (milj. euro)	2011 Valde (milj. euro)	2011 Kopā (milj. euro)
Kārtējās apkalpošanas izmaksas	31.1	1.4	32.5
Procenti no pienākuma	24.2	0.8	25.0
Plāna aktīvu paredzamā atdeve	(20.1)	–	(20.1)
Gadā atzītie neto aktuārie (guvumi)/zaudējumi	6.2	(0.6)	5.6
Kopā kategorijā "Personāla izmaksas"	41.4	1.6	43.0

	2010 Personāls (milj. euro)	2010 Valde (milj. euro)	2010 Kopā (milj. euro)
Kārtējās apkalpošanas izmaksas	25.4	1.2	26.6
Procenti no pienākuma	21.1	0.8	21.9
Plāna aktīvu paredzamā atdeve	(18.4)	–	(18.4)
Gadā atzītie neto aktuārie (guvumi)/ zaudējumi	(1.0)	(0.3)	(1.3)
Kopā kategorijā "Personāla izmaksas"	27.1	1.7	28.8

Saskaņā ar "10% koridora" pieeju (sk. "ECB pensiju plāns, citi pēcnodarbinātības pabalsti un citi ilgtermiņa pabalsti" grāmatvedības politikas skaidrojumos) neto kumulatīvos neatzītos aktuāros guvumus un zaudējumus no pēcnodarbinātības pabalstiem, kuri pārsniedz lielāko no a) 10% no noteikto pabalstu pienākuma pašreizējās vērtības un b) 10% no plāna aktīvu patiesās vērtības, amortizē plānā iesaistīto darbinieku paredzamā vidējā atlikušā darba stāža laikā.

Pienākuma pašreizējās vērtības pārmaiņas ir šādas.

	2011 Personāls (milj. euro)	2011 Valde (milj. euro)	2011 Kopā (milj. euro)
Sākuma pienākums	539.6	15.9	555.5
Apkalpošanas izmaksas	31.1	1.4	32.5
Procentu izmaksas	24.2	0.8	25.0
Plāna dalībnieku iemaksas	16.3	0.2	16.5
Pārējās neto pārmaiņas saistībās, kas atspoguļo plāna dalībnieku iemaksas	(1.9)	0	(1.9)
Samaksātie pabalsti	(5.4)	(0.8)	(6.2)
Aktuārie (guvumi)/ zaudējumi	(54.8)	0.4	(54.4)
Beigu pienākums	549.1	17.9	567.0

	2010 Personāls (milj. euro)	2010 Valde (milj. euro)	2010 Kopā (milj. euro)
Sākuma pienākums	430.5	13.4	443.9
Apkalpošanas izmaksas	25.4	1.2	26.6
Procentu izmaksas	21.1	0.8	21.9
Plāna dalībnieku iemaksas	17.4	0.1	17.5

	2010 Personāls (milj. euro)	2010 Valde (milj. euro)	2010 Kopā (milj. euro)
Pārējās neto pārmaiņas saistībās, kas atspoguļo plāna dalībnieku iemaksas	4.5	0	4.5
Samaksātie pabalsti	(4.8)	(0.4)	(5.2)
Aktuārie (guvumi)/ zaudējumi	45.5	0.8	46.3
Beigu pienākums	539.6	15.9	555.5

Aktuārie zaudējumi 46.3 milj. euro apjomā, kas 2010. gadā radās no noteikto pabalstu pienākuma, pamatā skaidrojami ar diskonta likmes samazināšanos no 5.50% līdz 5.00% un garantēto pabalstu vērtības pieaugumu. Šos faktorus tikai daļēji kompensēja pieņēmums par mazāku pensiju palielinājumu nākotnē (par 1.65% iepriekš paredzēto 2.00% vietā).

2011. gadā aktuārie ieguvumi no noteikto pabalstu pienākuma saistībā ar darbiniekiem bija 54.8 milj. euro. Šīs summas pamatā ir šādas pārmaiņas: a) mazāks, nekā gaidīts, minimālo garantēto pabalstu vērtības pieaugums; b) paredzamās kreditētās atdeves no fondu daļām ar pamatā esošā kapitāla garantiju, ko izmanto nākotnes pensiju apjoma aprēķinam, un attiecīgi noteikto pabalstu pienākuma pašreizējās vērtības lejupvērsta koriģēšana un c) mazāks veselības apdrošināšanas plāna prēmiju paredzamais pieaugums.

Ar darbiniekiem saistīto plāna aktīvu patiesās vērtības pārmaiņas, t.sk. pārmaiņas, kas radušās saistībā ar plāna dalībnieku brīvprātīgajām iemaksām, ir šādas.

	2011 (milj. euro)	2010 (milj. euro)
Plāna aktīvu sākuma patiesā vērtība	391.6	333.2
Paredzamā atdeve	20.1	18.4
Aktuārie guvumi/(zaudējumi)	(25.0)	0.6
Darba devēja iemaksas	22.7	22.4
Plāna dalībnieku iemaksas	16.3	17.3
Samaksātie pabalsti	(5.4)	(4.8)
Pārējās neto pārmaiņas aktīvos, kas atspoguļo plāna dalībnieku iemaksas	(1.9)	4.5
Plāna aktīvu beigu patiesā vērtība	418.4	391.6

Gatavojot šajā skaidrojumā minētos novērtējumus, aktuāri izmantojuši pieņēmumus, kurus uzskaites un informācijas atklāšanas nolūkiem akceptējusi Valde. Lai aprēķinātu pabalstu shēmas saistības, izmantoti šādi galvenie pieņēmumi.

	2011 (%)	2010 (%)
Diskonta likme	5.00	5.00
Plāna aktīvu paredzamā atdeve	6.00	6.00
Vispārējais algu pieaugums nākotnē ¹⁾	2.00	2.00
Pensiju palielinājums nākotnē	1.65	1.65

1) Papildus tiek ņemts vērā iespējamais atsevišķu darbinieku algu pieaugums līdz 1.8% gadā atkarībā no plāna dalībnieku vecuma.

15. UZKRĀJUMI

Šo posteni veido uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam un citi uzkrājumi.

Uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam tiks izmantots tādā apmērā, kādu Padome uzskatīs par nepieciešamu, lai finansētu nākotnes realizētos un nerealizētos zaudējumus, īpaši pārvērtēšanas zaudējumus, kurus nesedz pārvērtēšanas konti. Šā uzkrājuma apjomu un turpmāko nepieciešamību pārskata katru gadu, pamatojoties uz ECB novērtējumu par tās pakļautību minētajiem riskiem. Veicot šo novērtējumu, tiek ņemti vērā vairāki faktori, t.sk. risku ietverošu aktīvu turējumu apjoms, risku īstenošanās apjoms kārtējā finanšu gadā, paredzamie nākamā gada rezultāti un risku novērtējums, kas ietver riskam pakļauto vērtību (VaR) aprēķināšanu risku ietverošajiem aktīviem un tiek konsekventi piemērots ilgstošā laika periodā.¹⁵ Šis uzkrājums kopā ar jebkuru vispārējo rezervju fondā turēto summu nedrīkst pārsniegt euro zonas valstu NCB apmaksātā ECB kapitāla vērtību.

2010. gada 31. decembrī uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam sasniedza

5 183 637 388 euro. *Eesti Pank* 2011. gada 1. janvārī iemaksāja uzkrājumā 13 294 901 euro.¹⁶ Padome, ņemot vērā veiktā novērtējuma rezultātus, nolēma 2011. gada 31. decembrī uz uzkrājumu pārvest 1 166 175 000 euro no ienākumiem, kas radušies saistībā ar "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem (sk. 24.4. skaidrojumu "Pārējie procentu ienākumi un pārējie procentu izdevumi"), kā arī daļu ienākumu no apgrozībā esošajām euro banknotēm (sk. 24.2. skaidrojumu "Procentu ienākumi, kas gūti no euro banknošu sadales Eurosistēmā"). Sakarā ar šo pārvedumu ECB 2011. gada tīrā peļņa samazinājās līdz 728 136 234 euro un uzkrājuma apjoms kopā ar *Eesti Pank* ieskaitīto summu palielinājās līdz 6 363 107 289 euro. Pēc ECB apmaksātā kapitāla palielināšanas 2011. gadā (sk. 17. skaidrojumu "Kapitāls un rezerves") šī summa atbilst euro zonas valstu NCB apmaksātā ECB kapitāla vērtībai 2011. gada 31. decembrī.

16. PĀRVĒRTĒŠANAS KONTI

Šie konti ietver pārvērtēšanas atlikumus, kas rodas saistībā ar aktīvu, saistību un ārpusbilances instrumentu nerealizētajiem guvumiem (sk. "Ienākumu atzīšana", "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības", "Vērtspapīri" un "Ārpusbilances instrumenti" grāmatvedības politikas skaidrojumos). Saskaņā ar ECBS Statūtu 48.2. pantu *Eesti Pank* 2011. gada 1. janvārī iemaksāja šajos atlikumos 50.3 milj. euro.

	2011 (euro)	2010 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Zelts	15 718 491 496	13 078 746 071	2 639 745 425
Ārvalstu valūtas	7 975 683 173	6 271 078 092	1 704 605 081
Vērtspapīri un citi instrumenti	630 756 103	276 874 996	353 881 107
Kopā	24 324 930 772	19 626 699 159	4 698 231 613

¹⁵ Sk. arī gada pārskata 2. nodaļu.

¹⁶ Saskaņā ar ECBS Statūtu 48.2. pantu.

Gada beigu pārvērtēšanā izmantotie valūtu kursi bija šādi.

Valūtu kursi	2011	2010
ASV dolāri par euro	1.2939	1.3362
Japānas jenas par euro	100.20	108.65
Euro par SDR	1.1867	1.1572
Euro par Trojas unci zelta	1 216.864	1 055.418

17. KAPITĀLS UN REZERVES

17.1. KAPITĀLS

ECB ar 2010. gada 29. decembri palielināja parakstīto kapitālu par 5 mljrd. euro (līdz 10 760 652 403 euro).¹⁷ Turklāt Padome nolēma, ka euro zonas valstu NCB jāiemaksā papildu kapitāla daļas, kas veidojās šā palielinājuma rezultātā, veicot trīs vienādus gada maksājumus.¹⁸ Tādējādi 2010. gada 29. decembrī euro zonas (atbilstoši tās sastāvam attiecīgajā datumā) valstu NCB veica pirmo maksājumu 1 163 191 667 euro apjomā.

Eesti Pank 2011. gada 1. janvārī veica maksājumu 12 572 592 euro apmērā.¹⁹ Šo summu veidoja *Eesti Pank* pirmais maksājums, lai segtu tās daļu no ECB parakstītā kapitāla

pieauguma 2010. gada beigās (2 983 333 euro), un atlikusī summa no *Eesti Pank* daļas ECB apmaksātajā kapitālā pirms tā palielināšanas (9 589 259 euro).

2011. gada 28. decembrī euro zonas NCB, t.sk. *Eesti Pank*, veica otro maksājumu 1 166 175 000 euro apjomā, lai segtu to daļu no ECB parakstītā kapitāla pieauguma. Trešais maksājums tiks veikts 2012. gada beigās.

Minēto maksājumu rezultātā ECB apmaksātais kapitāls 2011. gadā kopumā pieauga par 1 178 747 592 euro²⁰, kā redzams tabulā.²¹

17 2010. gada 13. decembra Lēmums ECB/2010/26 par Eiropas Centrālās bankas kapitāla palielināšanu (OV L 11, 15.01.2011., 53. lpp.).

18 2010. gada 13. decembra Lēmums ECB/2010/27 par to, kā dalībvalstu, kuru valūta ir euro, nacionālās centrālās bankas apmaksā Eiropas Centrālās bankas kapitāla palielināšanu (OV L 11, 15.01.2011., 54. lpp.).

19 Saskaņā ar ECBS Statūtu 48.1. pantu un 2010. gada 31. decembra Lēmumu ECB/2010/34 par to, kā *Eesti Pank* apmaksā kapitālu, nodod ārējo rezervju aktīvus un veic iemaksas Eiropas Centrālās bankas rezervēs un uzkrājumos (OV L 11, 15.01.2011., 58. lpp.).

20 Skaitļu noapaļošanas rezultātā šo pieaugumu nevar precīzi aprēķināt, saskaitot tabulā norādītās summas.

21 Atsevišķās summas noapaļotas līdz tuvākajam euro. Tāpēc skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa šīs sadaļas tabulās var atšķirties no kopsummām.

	Apmaksātais kapitāls kopš 2011. gada 28. decembra (euro)	Apmaksātais kapitāls no 2011. gada 1. janvāra līdz 27. decembrim (euro)	Apmaksātais kapitāls 2010. gada 31. decembrī (euro)
<i>Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique</i>	220 583 718	180 157 051	180 157 051
<i>Deutsche Bundesbank</i>	1 722 155 361	1 406 533 694	1 406 533 694
<i>Eesti Pank</i>	16 278 234	13 294 901	–
<i>Bank Ceannais na hÉireann/ Central Bank of Ireland</i>	101 006 900	82 495 233	82 495 233
Griekijas Banka	178 687 726	145 939 392	145 939 392
<i>Banco de España</i>	755 164 576	616 764 576	616 764 576
<i>Banque de France</i>	1 293 273 899	1 056 253 899	1 056 253 899
<i>Banca d'Italia</i>	1 136 439 021	928 162 355	928 162 355
<i>Central Bank of Cyprus</i>	12 449 666	10 168 000	10 168 000
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	15 887 193	12 975 526	12 975 526
<i>Bank Ċentrali ta' Malta/ Central Bank of Malta</i>	5 747 399	4 694 066	4 694 066
<i>De Nederlandsche Bank</i>	362 686 339	296 216 339	296 216 339
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	176 577 921	144 216 254	144 216 254
<i>Banco de Portugal</i>	159 181 126	130 007 793	130 007 793
<i>Banka Slovenije</i>	29 901 025	24 421 025	24 421 025
<i>Národná banka Slovenska</i>	63 057 697	51 501 030	51 501 030
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	114 029 487	93 131 154	93 131 154
Euro zonas NCB starpsuma	6 363 107 289	5 196 932 289	5 183 637 388

	Apmaksātais kapitāls kopš 2011. gada 28. decembra (euro)	Apmaksātais kapitāls no 2011. gada 1. janvāra līdz 27. decembrim (euro)	Apmaksātais kapitāls 2010. gada 31. decembrī (euro)
<i>Българска народна банка</i> (Bulgārijas Nacionālā banka)	3 505 014	3 505 014	3 505 014
<i>Česká národní banka</i>	5 839 806	5 839 806	5 839 806
<i>Danmarks Nationalbank</i>	5 986 285	5 986 285	5 986 285
<i>Eesti Pank</i>	–	–	722 309
<i>Latvijas Banka</i>	1 144 799	1 144 799	1 144 799
<i>Lietuvos bankas</i>	1 717 400	1 717 400	1 717 400
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	5 591 235	5 591 235	5 591 235
<i>Narodowy Bank Polski</i>	19 754 137	19 754 137	19 754 137
<i>Banca Națională a României</i>	9 944 860	9 944 860	9 944 860
<i>Sveriges Riksbank</i>	9 112 389	9 112 389	9 112 389
<i>Bank of England</i>	58 580 454	58 580 454	58 580 454
Ārpus euro zonas esošo valstu NCB starpsumma	121 176 379	121 176 379	121 898 688
Kopā	6 484 283 669	5 318 108 669	5 305 536 076

Ārpus euro zonas esošo valstu NCB jāapmaksā 3.75% no savas parakstītā ECB kapitāla daļas, piedaloties ECB darbības izmaksu segšanā. Šīs iemaksas apjoms 2011. gada beigās bija 121 176 379 euro. Ārpus euro zonas esošo valstu NCB nav tiesīgas saņemt daļu no ECB sadalāmās peļņas, tās arī neuzņemas saistības finansēt jebkādus ECB zaudējumus.

kapitāla atslēgas un parakstītā kapitāla sadalījums starp euro zonas un ārpus euro zonas esošo valstu NCB mainījās šādi.²²

ECB kapitāla atslēga un parakstītais kapitāls 2011. gadā nemainījās. Sakarā ar vienotās valūtas ieviešanu Igaunijā 2011. gada 1. janvārī

²² Atsevišķās summas noapaļotas līdz tuvākajam euro. Tāpēc skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa šīs sadaļas tabulās var atšķirties no kopsummas.

	Kapitāla atslēga kopš 2011. gada 1. janvāra (%)	Parakstītais kapitāls kopš 2011. gada 1. janvāra (euro)	Kapitāla atslēga 2010. gada 31. decembrī (%)	Parakstītais kapitāls 2010. gada 31. decembrī (euro)
<i>Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique</i>	2.4256	261 010 385	2.4256	261 010 385
<i>Deutsche Bundesbank</i>	18.9373	2 037 777 027	18.9373	2 037 777 027
<i>Eesti Pank</i>	0.1790	19 261 568	–	–
<i>Central Bank of Ireland</i>	1.1107	119 518 566	1.1107	119 518 566
<i>Griekijas Banka</i>	1.9649	211 436 059	1.9649	211 436 059
<i>Banco de España</i>	8.3040	893 564 576	8.3040	893 564 576
<i>Banque de France</i>	14.2212	1 530 293 899	14.2212	1 530 293 899
<i>Banca d'Italia</i>	12.4966	1 344 715 688	12.4966	1 344 715 688
<i>Central Bank of Cyprus</i>	0.1369	14 731 333	0.1369	14 731 333
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	0.1747	18 798 860	0.1747	18 798 860
<i>Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta</i>	0.0632	6 800 732	0.0632	6 800 732
<i>De Nederlandsche Bank</i>	3.9882	429 156 339	3.9882	429 156 339
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	1.9417	208 939 588	1.9417	208 939 588
<i>Banco de Portugal</i>	1.7504	188 354 460	1.7504	188 354 460
<i>Banka Slovenije</i>	0.3288	35 381 025	0.3288	35 381 025
<i>Národná banka Slovenska</i>	0.6934	74 614 364	0.6934	74 614 364
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	1.2539	134 927 820	1.2539	134 927 820
Euro zonas NCB starpsumma	69.9705	7 529 282 289	69.7915	7 510 020 722

	Kapitāla atslēga kopš 2011. gada 1. janvāra (%)	Parakstītais kapitāls kopš 2011. gada 1. janvāra (euro)	Kapitāla atslēga 2010. gada 31. decembrī (%)	Parakstītais kapitāls 2010. gada 31. decembrī (euro)
<i>Българска народна банка</i> (Bulgārijas Nacionālā banka)	0.8686	93 467 027	0.8686	93 467 027
<i>Česká národní banka</i>	1.4472	155 728 162	1.4472	155 728 162
<i>Danmarks Nationalbank</i>	1.4835	159 634 278	1.4835	159 634 278
<i>Eesti Pank</i>	–	–	0.1790	19 261 568
Latvijas Banka	0.2837	30 527 971	0.2837	30 527 971
<i>Lietuvos bankas</i>	0.4256	45 797 337	0.4256	45 797 337
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	1.3856	149 099 600	1.3856	149 099 600
<i>Narodowy Bank Polski</i>	4.8954	526 776 978	4.8954	526 776 978
<i>Banca Națională a României</i>	2.4645	265 196 278	2.4645	265 196 278
<i>Sveriges Riksbank</i>	2.2582	242 997 053	2.2582	242 997 053
<i>Bank of England</i>	14.5172	1 562 145 431	14.5172	1 562 145 431
Ārpus euro zonas esošo valstu NCB starpsūma	30.0295	3 231 370 113	30.2085	3 250 631 681
Kopā	100.0000	10 760 652 403	100.0000	10 760 652 403

ĀRPUSBILANCES INSTRUMENTI

18. AUTOMĀTISKĀ VĒRTSPAPĪRU AIZDEVUMU PROGRAMMA

ECB pašu līdzekļu pārvaldības ietvaros ECB noslēgusi automātisko vērtspapīru aizdevumu līgumu. Saskaņā ar to norīkots aģents ECB vārdā veic vērtspapīru aizdevuma darījumus ar vairākiem darījuma partneriem, ko ECB noteikusi kā atbilstošus darījuma partnerus. Šā līguma ietvaros reverso darījumu atlikums 2011. gada 31. decembrī bija 1.2 mljrd. euro (2010. gadā – 1.5 mljrd. euro).

19. BIRŽĀ TIRGOTIE PROCENTU LIKMJU NĀKOTNES LĪGUMI

Noslēgto ārvalstu valūtu darījumu atlikumi, kas uzrādīti atbilstoši gada beigu tirgus kursiem, 2011. gada 31. decembrī bija šādi.

<i>Biržā tirgotie ārvalstu valūtu procentu likmju nākotnes līgumi</i>	2011 Līguma vērtība (euro)	2010 Līguma vērtība (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pirkšanas līgumi	1 651 132 236	458 539 141	1 192 593 095
Pārdošanas līgumi	1 728 229 838	1 251 682 536	476 547 302

Šie darījumi noslēgti ECB ārējo rezervju pārvaldības ietvaros.

20. PROCENTU LIKMJU MIJMAIŅAS DARĪJUMI

2011. gada 31. decembrī procentu likmju mijmaiņas darījumu līgumu vērtības atlikums bija 225.7 milj. euro (2010. gadā – 742.4 milj. euro; abi atlikumi uzrādīti atbilstoši gada beigu procentu likmēm). Šie darījumi noslēgti ECB ārējo rezervju pārvaldības ietvaros.

21. ĀRVALSTU VALŪTAS MIJMAIŅAS DARĪJUMI UN BIRŽĀ NETIRGOTIE VALŪTAS MAIŅAS NĀKOTNES DARĪJUMI

ĀRĒJO REZERVJU PĀRVALDĪBA

Ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi 2011. gadā noslēgti ECB ārējo rezervju pārvaldības ietvaros. 2011. gada 31. decembrī šo darījumu rezultātā veidojušos biržā netirgotos nākotnes prasību un saistību atlikumi, kas uzrādīti atbilstoši gada beigu tirgus procentu likmēm, bija šādi.

<i>Ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi</i>	2011 (euro)	2010 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Prasības	2 304 007 744	1 697 483 530	606 524 214
Saistības	2 309 882 385	1 740 464 038	569 418 347

LIKVIDITĀTI PALIELINOŠĀS OPERĀCIJAS

2011. gada 31. decembrī bija biržā netirgots nākotnes darījumu prasību pret NCB un saistību pret Federālo rezervju sistēmu atlikumi, kas radušies sakarā ar likviditātes nodrošināšanu ASV dolāros Eurosistēmas darījuma partneriem (sk. 11. skaidrojumu "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem").

22. AIZŅĒMUMU UN AIZDEVUMU OPERĀCIJU ADMINISTRĒŠANA²³

ECB vidēja termiņa finansiālās palīdzības mehānisma ietvaros joprojām ir atbildīga par ES aizņēmumu un aizdevumu operāciju administrēšanu. Latvijai, Ungārijai un Rumānijai saskaņā ar šo shēmu ES izsniegto aizdevumu kopējais atlikums 2011. gada 31. decembrī bija 11.4 mljrd. euro.

Saistībā ar vienošanos par aizdevumu iespēju starp dalībvalstīm, kuru valūta ir euro²⁴, un *Kreditanstalt für Wiederaufbau*²⁵ kā aizdevējiem, Grieķijas Republiku kā aizņēmēju un Grieķijas Banku kā aizņēmēja aģentu ECB ir atbildīga par visu saistīto maksājumu apstrādi aizdevēju un aizņēmēja vārdā. Šīs shēmas ietvaros apkopoto divpusējo aizdevumu Grieķijas Republikai atlikums 2011. gada 31. decembrī bija 52.9 mljrd. euro.

Turklāt ECB ir operatīva loma Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānisma (EFSM) un Eiropas Finanšu stabilizācijas fonda (EFSF) ietvaros izsniegto aizdevumu administrēšanā. 2011. gada 31. decembrī Īrijai un Portugālei EFSM ietvaros izsniegto aizdevumu atlikums bija 28 mljrd. euro un EFSF ietvaros izsniegto aizdevumu atlikums – 16.3 mljrd. euro.

23. NEPABEIGTIE TIESAS PROCESI

Document Security Systems Inc. (DSSI) iesniedza zaudējumu atlīdzināšanas prasību pret ECB Eiropas Kopienu pirmās instances tiesā²⁶, apgalvojot, ka, izgatavojot euro banknotes, ECB

pārkāpusi DSSI patenta tiesības²⁷. Pirmās instances tiesa noraidīja DSSI prasību pret ECB par zaudējumu atlīdzināšanu.²⁸ ECB pašlaik ceļ prasības, lai šo patentu anulētu vairākās nacionālajās jurisdikcijās, un dažās jurisdikcijās jau panākusi tā anulēšanu. Turklāt ECB stingri uzsver, ka nav nekādā veidā pārkāpusi patenta tiesības, un attiecīgi aizstāvēsies pret jebkurām apsūdzībām, kuras DSSI cels kompetentās valstu tiesās.

Tā kā pirmās instances tiesa noraidīja DSSI prasību pret ECB par zaudējumu atlīdzināšanu un ECB celtās prasības, lai dažās nacionālajās jurisdikcijās anulētu DSSI patenta nacionālās daļas, līdz šim tikušas apmierinātas, ECB joprojām ir pārliecināta, ka zaudējumu atlīdzības maksājumi DSSI ir maz iespējami. ECB aktīvi seko turpmākajai prāvas norisei.

23 Sk. arī gada pārskata 2. nodaļu.

24 Izņemot Grieķijas Republiku un Vācijas Federatīvo Republiku.

25 Tā darbojas valsts interesēs atbilstoši Vācijas Federatīvās Republikas norādījumiem un izmantojot Vācijas Federatīvās Republikas izsniegtu garantiju.

26 Pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā 2009. gada 1. decembrī Eiropas Kopienu pirmās instances tiesas nosaukums tika mainīts, un tagad tās nosaukums ir Vispārējā tiesa.

27 DSSI Eiropas patents Nr. 0455 750 B1.

28 Pirmās instances tiesas 2007. gada 5. septembra rīkojums, lieta T-295/05. Lieta pieejama interneta vietnē www.curia.europa.eu.

PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINA SKAIDROJUMI

24. TĪRIE PROCENTU IENĀKUMI

24.1. PROCENTU IENĀKUMI NO ĀRĒJO REZERVJU AKTĪVIEM

Šo posteni veido šādi procentu ienākumi (atņemot procentu izdevumus), kas saistīti ar ECB tīrajiem ārējo rezervju aktīviem.

	2011 (euro)	2010 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Procentu ienākumi no pieprasījuma noguldījumu kontiem	2 088 888	1 328 753	760 135
Procentu ienākumi no naudas tirgus noguldījumiem	18 279 491	15 865 666	2 413 825
Procentu ienākumi no reversajiem <i>repo</i> darījumiem	1 479 020	2 712 798	(1 233 778)
Tīrie ienākumi no vērtspapīriem	254 699 342	335 790 909	(81 091 567)
Tīrie procentu ienākumi no procentu likmju mijmaiņas darījumiem	6 284 214	4 611 662	1 672 552
Tīrie procentu ienākumi no valūtas mijmaiņas darījumiem un biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes darījumiem	7 686 740	6 523 343	1 163 397
Kopā procentu ienākumi no ārējo rezervju aktīviem	290 517 695	366 833 131	(76 315 436)
Procentu izdevumi par pieprasījuma noguldījumu kontiem	(6 126)	(8 795)	2 669
Tīrie procentu izdevumi par <i>repo</i> darījumiem	(291 278)	(644 858)	353 580
Procentu ienākumi no ārējo rezervju aktīviem (neto)	290 220 291	366 179 478	(75 959 187)

Tīrie procentu ienākumi 2011. gadā kopumā samazinājās, un tas galvenokārt skaidrojams ar ASV dolāru portfeļa procentu ienākumu samazināšanos.

24.2. PROCENTU IENĀKUMI, KAS GŪTI NO EURO BANKNOŠU SADALES EUROSISTĒMĀ

Šis postenis ietver procentu ienākumus saistībā ar ECB daļu kopējā euro banknošu

emisijas apjomā (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos un 6.1. skaidrojumu "Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā"). Ienākumu pieaugums 2011. gadā galvenokārt atspoguļoja augstāku galveno refinansēšanas operāciju vidējo procentu likmi nekā 2010. gadā.

24.3. ATLĪDZĪBA PAR NCB PRASĪBĀM PAR NODOTAJĀM ĀRĒJĀM REZERVĒM

Šajā postenī uzrādīta atlīdzība, ko izmaksā euro zonas valstu NCB par to prasībām pret ECB saistībā ar ārējo rezervju aktīviem, kas nodoti saskaņā ar ECBS Statūtu 30.1. pantu (sk. 13. skaidrojumu "Eurosistēmas iekšējās saistības"). Šīs atlīdzības pieaugums 2011. gadā galvenokārt atspoguļoja augstāku galveno refinansēšanas operāciju vidējo procentu likmi nekā 2010. gadā.

24.4. PĀRĒJIE PROCENTU IENĀKUMI UN PĀRĒJIE PROCENTU IZDEVUMI

Šajos posteņos ietverti procentu ienākumi (6.6 mljrd. euro; 2010. gadā – 3.8 mljrd. euro) un procentu izdevumi (6.9 mljrd. euro; 2010. gadā – 3.9 mljrd. euro) par atlikumiem saistībā ar TARGET2 (sk. 6.2. skaidrojumu "Pārējās prasības/saistības Eurosistēmā (neto)" un 11. skaidrojumu "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem").

Šajos posteņos ietverti arī tīrie ienākumi 165.7 milj. euro (2010. gadā – 140.4 milj. euro) apjomā no vērtspapīriem, ko ECB iegādājusies "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" ietvaros, t.sk. tīrie ienākumi no attiecīgajiem vērtspapīru aizdevumu darījumiem, un tīrie ienākumi 1 002.8 milj. euro (2010. gadā – 438.0 milj. euro) apjomā no vērtspapīriem, ko ECB iegādājusies "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros. Šeit uzrādīti arī procentu ienākumi un izdevumi saistībā ar citiem euro denominētiem aktīviem un saistībām, kā arī procentu ienākumi un procentu izdevumi saistībā ar likviditāti palielinošajām operācijām ASV dolāros.

25. REALIZĒTIE FINANŠU OPERĀCIJU GUVUMI/ ZAUDĒJUMI

Neto realizēto guvumu no finanšu operācijām sadalījums 2011. gadā bija šāds.

	2011 (euro)	2010 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Neto realizētie guvumi no vērtspapīru cenas, biržā tirgotajiem procentu likmju nākotnes darījumiem un procentu likmju mijmaiņas darījumiem	260 059 727	460 588 711	(200 528 984)
Neto realizētie guvumi no valūtas kursiem un zelta cenas	212 159 502	13 724 616	198 434 886
Neto realizētie guvumi no finanšu operācijām	472 219 229	474 313 327	(2 094 098)

2011. gadā šajā postenī ietilpa neto realizētie guvumi no cenas vērtspapīru pārdošanas darījumu rezultātā un neto guvumi no valūtas kursiem ārvalstu valūtas aizplūdes rezultātā, kas skaidrojama galvenokārt ar Japānas jenu aizplūdi saistībā ar ECB dalību 2011. gada 18. martā notikušajā saskaņotajā starptautiskajā intervencē valūtas tirgos (sk. 2.2. skaidrojumu "Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi un prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem").

26. FINANŠU AKTĪVU UN POZĪCIJU NORAKSTĪŠANA

	2011 (euro)	2010 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Nerealizētie zaudējumi no vērtspapīru cenas	(155 240 641)	(184 247 603)	29 006 962
Nerealizētie zaudējumi no procentu likmju mijmaiņas darījumu cenas	(2 216 642)	(10 963 861)	8 747 219
Nerealizētie zaudējumi no valūtas kursiem	0	(1 973)	1 973
Kopā vērtības samazinājums	(157 457 283)	(195 213 437)	37 756 154

2011. gadā šos izdevumus veidoja galvenokārt vairāku bilancē uzrādīto vērtspapīru iegādes izmaksu vērtības samazinājums līdz to tirgus cenai 2011. gada 30. decembrī.

27. TĪRIE KOMISIJAS MAKSAS IZDEVUMI

	2011 (euro)	2010 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Ienākumi no komisijas maksas	77 858	110 661	(32 803)
Izdevumi saistībā ar komisijas maksu	(2 058 638)	(1 519 678)	(538 960)
Tīrie komisijas maksas izdevumi	(1 980 780)	(1 409 017)	(571 763)

2011. gadā šajā kategorijā ienākumus veidoja soda naudas, kas kredītiestādēm tika uzliktas par obligāto rezervju prasību neizpildi. Izdevumi saistīti ar maksu par pieprasījuma noguldījumu kontiem un saistībā ar biržā tirgotajiem procentu likmju nākotnes līgumiem (sk. 19. skaidrojumu "Biržā tirgotie procentu likmju nākotnes līgumi").

28. IENĀKUMI NO KAPITĀLA AKCIJĀM UN LĪZDZALĪBAS KAPITĀLĀ

Šajā postenī iekļautas dividendes, kas saņemtas par ECB piederošajām SNB akcijām (sk. 7.2. skaidrojumu "Pārējie finanšu aktīvi").

29. PĀRĒJIE IENĀKUMI

Dažādos pārējos ienākumus šajā gadā radīja galvenokārt euro zonas valstu NCB uzkrātās iemaksas, piedaloties ECB izdevumos saistībā ar lielu tirgus infrastruktūras projektu.

30. PERSONĀLA IZMAKSAS

Šajā postenī ietvertas algas, pabalsti, darbinieku apdrošināšana un dažādas pārējās izmaksas (173.1 milj. euro; 2010. gadā – 167.7 milj. euro). Šajā postenī iekļauti arī 43.0 milj. euro (2010. gadā – 28.8 milj. euro), kas atzīti saistībā ar ECB pensiju plānu, citiem pēcnodarbinātības

pabalstiem un ilgtermiņa pabalstiem (sk. 14.3. skaidrojumu "Dažādi"). Personāla izmaksas 1.3 milj. euro apjomā (2010. gadā – 1.3 milj. euro) saistībā ar ECB jauno telpu būvniecību ir kapitalizētas un netiek iekļautas šajā postenī.

Algas un pabalsti, t.sk. augstākās vadības atalgojums, pamatā veidoti atbilstoši Eiropas Savienības atalgojuma shēmai un ir ar to salīdzināmi.

Valdes locekļi saņem pamatalgu un papildu pabalstus mājokļa īrei un reprezentācijas izdevumiem. Prezidentam mājokļa īres pabalsta vietā tiek nodrošināta oficiāla rezidence, kas pieder ECB. Saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas personāla nodarbinātības noteikumiem Valdes locekļiem ir tiesības saņemt mājokļa, bērna kopšanas un izglītības pabalstu (atbilstoši personiskajiem apstākļiem). Pamatalgu apliek ar nodokli, ko iekasē Eiropas Savienība, kā arī no tās atvelk iemaksas pensiju, veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmās. Pabalstus neapliek ar nodokļiem un neiekļauj pensiju aprēķinā.

Valdes locekļiem izmaksātās pamatalgas 2011. gadā bija šādas.

	2011 (euro)	2010 (euro)
Žans Klods Trišē (<i>Jean-Claude Trichet</i> ; prezidents līdz 2011. gada oktobrim)	309 290	367 863
Mario Dragi (<i>Mario Draghi</i> ; prezidents kopš 2011. gada novembra)	61 858	–
Lukass D. Papademos (<i>Lucas D. Papademos</i> ; viceprezidents līdz 2010. gada maijam)	–	131 370
Vitors Konstansiu (<i>Vitor Constancio</i> ; viceprezidents kopš 2010. gada jūnija)	318 132	183 918
Ģertrūde Tumpela-Gugerela (<i>Gertrude Tumpel-Gugerell</i> ; Valdes locekle līdz 2011. gada maijam)	110 460	262 728
Peters Prāts (<i>Peter Praet</i> ; Valdes loceklis kopš 2011. gada jūnija)	154 644	–
Hosē Manuels Gonsaless-Paramo (<i>José Manuel González-Paramo</i> ; Valdes loceklis)	265 104	262 728
Lorenzo Bini Smagi (<i>Lorenzo Bini Smaghi</i> ; Valdes loceklis)	265 104	262 728
Jirgens Štarks (<i>Jürgen Stark</i> ; Valdes loceklis)	265 104	262 728
Kopā	1 749 696	1 734 063

Kopā Valdes locekļiem izmaksātie pabalsti un iemaksas, ko ECB veica veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmā par Valdes locekļiem, bija 646 154 euro (2010. gadā – 660 731 euro).

Turklāt Valdes locekļiem sakarā ar iecelšanu amatā vai amata termiņa beigšanos izmaksātie pabalsti, stājoties amatā vai aizejot no ECB, bija 159 594 euro (2010. gadā – 52 548 euro). Tie uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķinā postenī "Administratīvie izdevumi" (sk. 31. skaidrojumu "Administratīvie izdevumi").

Bijušajiem Valdes locekļiem noteiktu laiku pēc viņu amata pilnvaru termiņa beigām tiek veikti pārejas laika maksājumi. 2011. gadā šie maksājumi, ar tiem saistītie ģimenes pabalsti un ECB iemaksas bijušo Valdes locekļu veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmās bija 479 665 euro (2010. gadā – 34 868 euro). Pensijas, ieskaitot ar tām saistītos pabalstus, bijušajiem Valdes locekļiem vai viņu apgādājamiem un iemaksas veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmās bija 321 929 euro (2010. gadā – 354 349 euro). Kopējais bijušajiem Valdes locekļiem veikto maksājumu apjoms uzrādīts postenī "Samaksātie pabalsti", un tas samazina ECB noteikto pabalstu pienākumu attiecībā uz Valdes locekļu pēcnodarbinātības pabalstiem (sk. 14.3. skaidrojumu "Dažādi").

2011. gada beigās faktiskais pilna darba laika ekvivalenta darbinieku skaits, kam bija darba līgumi ar ECB, bija 1 609²⁹ (t.sk. 158 – vadošos amatos). 2011. gadā notika šādas darbinieku skaita pārmaiņas.

29 Nav ietverti bezalgas atvaļinājumā esošie darbinieki. Šajā skaitā ietverti darbinieki ar pastāvīgiem, noteikta termiņa vai īstermiņa līgumiem un ECB Absolventu programmas dalībnieki. Ietverti arī darbinieki, kas atrodas dzemdību un bērna kopšanas vai ilgstošā slimības atvaļinājumā.

	2011	2010
Kopējais darbinieku skaits 1. janvārī	1 607	1 563
Jaunie darbinieki/līguma statusa maiņa	313	328
Aizgājušie darbinieki/darbinieki, kuriem beidzies līguma termiņš	(299)	(302)
Neto palielinājums/(samazinājums) sakarā ar nepilna laika nodarbinātības tendenču maiņu	(12)	18
Kopējais darbinieku skaits 31. decembrī	1 609	1 607
Vidējais darbinieku skaits	1 601	1 565

31. ADMINISTRATĪVIE IZDEVUMI

Tie ietver visus pārējos kārtējos izdevumus saistībā ar telpu īri un uzturēšanu, precēm un aprīkojumu, kas nav kapitālieguldījumi, profesionālajiem pakalpojumiem un pārējiem pakalpojumiem un piegādēm, kā arī izdevumus, kas saistīti ar personālu, t.sk. darbinieku pieņemšanas, pārceļšanās, iekārtošanās, mācību un pārvietošanas izdevumus.

32. BANKNOŠU RAŽOŠANAS PAKALPOJUMI

Šie izdevumi galvenokārt veidojušies sakarā ar euro banknošu pārrobežu pārvadājumiem starp banknošu spiestuvēm un NCB saistībā ar jaunu banknošu piegādi un starp NCB saistībā ar banknošu trūkuma novēršanu, izmantojot banknošu pārpalikumu. Šīs izmaksas centralizēti sedz ECB.

PricewaterhouseCoopers Aktiengesellschaft Wirtschaftsprüfungsgesellschaft
Olof-Palme-Straße 35, 60439 Frankfurt am Main

President and Governing Council
of the European Central Bank
Frankfurt am Main

PricewaterhouseCoopers
Aktiengesellschaft
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Olof-Palme-Straße 35
60439 Frankfurt am Main
Postfach 50 03 64
60394 Frankfurt am Main
www.pwc.de

Tel.: +49 69 9585-3691
Fax: +49 69 9585 913023
muriel.atton@de.pwc.com

29 February 2012

Independent auditor's report

We have audited the accompanying annual accounts of the European Central Bank, which comprise the balance sheet as at 31 December 2011, the profit and loss account for the year then ended, and a summary of significant accounting policies and other explanatory notes (the "Annual Accounts").

The responsibility of the European Central Bank's Executive Board for the Annual Accounts

The Executive Board is responsible for the preparation and fair presentation of these Annual Accounts in accordance with the principles established by the Governing Council, which are set out in Decision ECB/2010/21 on the annual accounts of the European Central Bank, and for such internal control as the Executive Board determines is necessary to enable the preparation of the Annual Accounts that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

Auditor's responsibility

Our responsibility is to express an opinion on these Annual Accounts based on our audit. We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing. Those standards require that we comply with ethical requirements and plan and perform the audit to obtain reasonable assurance about whether the Annual Accounts are free from material misstatement.

An audit involves performing procedures to obtain audit evidence about the amounts and disclosures in the Annual Accounts. The procedures selected depend on the auditor's judgement, including the assessment of the risks of material misstatement of the Annual Accounts, whether due to fraud or error. In making those risk assessments, the auditor considers internal control relevant to the entity's preparation and fair presentation of the Annual Accounts in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the entity's internal control. An audit also includes evaluating the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates made by the Executive Board, as well as evaluating the overall presentation of the Annual Accounts.

We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our audit opinion.

Opinion

In our opinion, the Annual Accounts give a true and fair view of the financial position of the European Central Bank as of 31 December 2011, and of the results of its operations for the year then ended in accordance with the principles established by the Governing Council, which are set out in Decision ECB/2010/21 on the annual accounts of the European Central Bank.

Frankfurt am Main, 29 February 2012

PricewaterhouseCoopers
Aktiengesellschaft
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Jens Roennberg
Wirtschaftsprüfer

ppa. Muriel Atton
Wirtschaftsprüfer

**Šo ECB ārējā revidenta ziņojuma neoficiālo tulkojumu nodrošinājusi ECB.
Neatbilstības gadījumā noteicošais ir PWC parakstītais teksts angļu valodā**

Eiropas Centrālās bankas
prezidentam un Padomei
Frankfurtē pie Mainas

2012. gada 29. februārī

Neatkarīga revidenta ziņojums

Mēs esam veikuši pievienoto Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskatu, kas ietver 2011. gada 31. decembra bilanci, peļņas un zaudējumu aprēķinu par gadu, kas noslēdzās šajā datumā, un nozīmīgāko grāmatvedības principu un citu skaidrojumu kopsavilkumu (finanšu pārskatu), revīziju.

Eiropas Centrālās bankas Valdes atbildība par finanšu pārskatiem

Valde ir atbildīga par šo finanšu pārskatu sagatavošanu un patiesu atspoguļojumu saskaņā ar Padomes noteiktajiem principiem, kas izklāstīti Lēmumā ECB/2010/21 par Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskatiem, un par tādu iekšējās kontroles sistēmu, kāda saskaņā ar Valdes lēmumu ir nepieciešama, lai būtu iespējams sagatavot finanšu pārskatus, kuros nav krāpšanas vai kļūdu dēļ radušos būtisku neatbilstību.

Revidenta atbildība

Mēs esam atbildīgi par atzinumu, ko izsakām par šiem finanšu pārskatiem, pamatojoties uz mūsu veikto revīziju. Revīzija tika veikta saskaņā ar Starptautiskajiem revīzijas standartiem. Šie standarti nosaka, ka mums jāievēro ētiskās prasības un jāplāno un jāveic revīzija tā, lai iegūtu pietiekamu pārliecību par to, ka finanšu pārskatos nav būtisku neatbilstību.

Revīzija ietver procedūras, kas tiek veiktas, lai iegūtu revīzijas pierādījumus par finanšu pārskatos norādītajām summām un citu informāciju. Procedūru izvēle balstās uz revidenta spriedumu, t.sk. risku, ka krāpšanas vai kļūdu dēļ finanšu pārskatos varētu rasties būtiskas neatbilstības, novērtējumu. Novērtējot šos riskus, revidents ņem vērā iekšējo kontroles sistēmu, kas svarīga institūcijas finanšu pārskatu sagatavošanai un patiesai atspoguļošanai, lai izstrādātu attiecīgajiem apstākļiem atbilstošas revīzijas procedūras, taču ne lai izteiktu atzinumu par institūcijas iekšējās kontroles sistēmas efektivitāti. Revīzija ietver arī lietotās grāmatvedības politikas piemērotības un Valdes izdarīto grāmatvedības aplēšu pamatotības novērtējumu, kā arī vispārēju finanšu pārskatu satura izvērtējumu.

Mēs uzskatām, ka esam ieguvuši pietiekamus un atbilstošus revīzijas pierādījumus, kas dod pamatu mūsu revīzijas atzinumam.

Atzinums

Mūsaprāt, finanšu pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par Eiropas Centrālās bankas finansiālo stāvokli 2011. gada 31. decembrī un tās darbības rezultātiem gadā, kas noslēdzās šajā datumā, saskaņā ar Padomes noteiktajiem principiem, kas izklāstīti Lēmumā ECB/2010/21 par Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskatiem.

Frankfurtē pie Mainas 2012. gada 29. februārī

*PricewaterhouseCoopers
Aktiengesellschaft
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft*

*Jens Roennberg
Wirtschaftsprüfer*

*ppa. Muriel Atton
Wirtschaftsprüfer*

PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU SADALES SKAIDROJUMS

Šis skaidrojums nav ECB 2011. gada finanšu pārskatu sastāvdaļa.

IEŅĀKUMI SAISTĪBĀ AR ECB KOPĒJĀ APGROZĪBĀ ESOŠO BANKNOŠU APJOMA DAĻU UN EUROSISTĒMAS "VĒRTSPAPĪRU TIRGU PROGRAMMAS" IETVAROS IEGĀDĀTO VĒRTSPAPĪRU TURĒJUMIEM

2010. gadā saskaņā ar Padomes lēmumu visus ienākumus no ECB kopējā apgrozībā esošo banknošu apjoma daļas un "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem (attiecīgi 654 milj. euro un 438 milj. euro) pārveda uzkrājumā valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam, tāpēc starpperioda peļņas sadale netika veikta.

2011. gadā saskaņā ar Padomes lēmumu visi ienākumi, kas radušies saistībā ar "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem, un daļa ienākumu, kas gūti no ECB kopējā apgrozībā esošo banknošu apjoma daļas (attiecīgi 1 002.8 milj. euro un 163.4 milj. euro), tika pārvesti uzkrājumā valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam. ECB starpperioda peļņas sadales ietvaros ienākumus, kas gūti no ECB kopējā apgrozībā esošo banknošu apjoma daļas (652 milj. euro), 2012. gada 3. janvārī sadalīja starp euro zonas valstu NCB atbilstoši to apmaksātajām daļām ECB parakstītajā kapitālā.

PEĻNAS SADALE/ZAUDĒJUMU SEGŠANA

Saskaņā ar ECBS Statūtu 33. pantu ECB tīro peļņu pārskaita šādi:

- Padomes noteiktu summu, kas nepārsniedz 20% no tīrās peļņas, pārskaita vispārējo rezervju fondā, kas nepārsniedz 100% no kapitāla; un
- pārējo tīro peļņu sadala ECB akcionāriem proporcionāli to apmaksātajām daļām.

Ja ECB radušies zaudējumi, tos var kompensēt no ECB vispārējo rezervju fonda un, ja nepieciešams, saskaņā ar Padomes lēmumu – no attiecīgā finanšu gada monetārajiem ienākumiem proporcionāli un nepārsniedzot apjomu, kādā tas sadalīts starp NCB saskaņā ar ECBS Statūtu 32.5. pantu¹.

Padome 2012. gada 8. martā pieņēma lēmumu neveikt pārskaitījumu vispārējo rezervju fondā un sadalīt atlikušo 2011. gada tīro peļņu (76 milj. euro) euro zonas NCB proporcionāli to apmaksātajām kapitāla daļām.

Ārpus euro zonas esošo valstu NCB nav tiesīgas saņemt daļu no ECB peļņas, tās neuzņemas arī nekādas saistības finansēt ECB zaudējumus.

	2011 (euro)	2010 (euro)
Gada peļņa	728 136 234	170 831 395
Ienākumu no ECB kopējā apgrozībā esošo euro banknošu apjoma daļas un "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem starpperioda sadale ¹⁾	(652 000 000)	(0)
Gada peļņa pēc ienākumu no ECB kopējā apgrozībā esošo euro banknošu apjoma daļas un "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem starpperioda sadales	76 136 234	170 831 395
Peļņas sadale NCB	(76 136 234)	(170 831 395)
Kopā	0	0

1) "Vērtspapīru tirgu programma" uzsākta 2010. gada maijā.

¹ Saskaņā ar ECBS Statūtu 32.5. pantu NCB monetāro ienākumu summa jāsadala NCB proporcionāli to apmaksātajām daļām ECB kapitālā.

EUROSISTĒMAS KONSOLIDĒTĀ BILANCE 2011. GADA 31. DECEMBRĪ

(MILJ. EURO)

AKTĪVI	2011. GADA 31. DECEMBRĪ	2010. GADA 31. DECEMBRĪ
1. Zelts un zeltā izteiktie debitoru parādi	423 458	367 402
2. Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	244 623	224 001
2.1. SVF debitoru parādi	85 655	71 319
2.2. Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	158 968	152 681
3. Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	98 226	26 940
4. Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	25 355	22 603
4.1. Atlikumi bankās, ieguldījumi vērtspapīros un aizdevumi	25 355	22 603
4.2. Kredīta iespēju prasības VKM II ietvaros	0	0
5. Aizdevumi, kas izsniegti euro euro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	863 568	546 747
5.1. Galvenās refinansēšanas operācijas	144 755	227 865
5.2. Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas	703 894	298 217
5.3. Precizējošās reversās operācijas	0	20 623
5.4. Strukturālās reversās operācijas	0	0
5.5. Aizdevumu iespēja uz nakti	14 823	25
5.6. Papildu nodrošinājuma pieprasījumu kredīti	97	17
6. Pārējās prasības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm	78 653	45 655
7. Euro zonas rezidentu euro denominētie vērtspapīri	618 764	457 415
7.1. Vērtspapīri, kas tiek turēti monetārās politikas mērķiem	273 854	134 829
7.2. Pārējie vērtspapīri	344 910	322 586
8. Valdības parāds euro	33 926	34 954
9. Pārējie aktīvi	346 694	276 493
Kopā aktīvi	2 733 267	2 002 210

Dažos gadījumos skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa var atšķirties no kopsummas.

PASĪVI	2011. GADA 31. DECEMBRĪ	2010. GADA 31. DECEMBRĪ
1. Banknotes apgrozībā	888 676	839 702
2. Saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	849 477	378 008
2.1. Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	223 539	212 739
2.2. Noguldījumu iespēja	413 882	104 458
2.3. Terminnoguldījumi	211 000	60 784
2.4. Precizējošās reversās operācijas	0	0
2.5. Papildu nodrošinājuma pieprasījumu noguldījumi	1 056	27
3. Pārējās saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm	2 423	2 808
4. Emitētie parāda vērtspapīri	0	0
5. Saistības euro pret citiem euro zonas valstu rezidentiem	79 726	79 792
5.1. Saistības pret valdību	65 590	71 685
5.2. Pārējās saistības	14 137	8 107
6. Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	156 876	47 703
7. Saistības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	4 546	1 995
8. Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	9 027	14 346
8.1. Noguldījumi, kontu atlikumi un citas saistības	9 027	14 346
8.2. Kredīta iespēju saistības VKM II ietvaros	0	0
9. Saistības pret SVF Speciālo aizņēmuma tiesību ietvaros	55 942	54 480
10. Pārējās saistības	209 582	172 388
11. Pārvērtēšanas konti	394 013	331 510
12. Kapitāls un rezerves	82 978	79 479
Kopā pasīvi	2 733 267	2 002 210

PIELIKUMI

ECB APSTIPRINĀTIE JURIDISKIE INSTRUMENTI

Tabulā sniegts to juridisko instrumentu saraksts, kuras ECB apstiprinājusi 2011. gadā. Visu ECB sarakstu sk. ECB interneta vietnes sadaļā kopš tās dibināšanas apstiprināto un Oficiālajā Vēstnesī publicēto juridisko instrumentu "Tiesiskais regulējums".

Nr.	Nosaukums	OV atsauce
ECB/2011/1	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 25. februāra Ieteikums Eiropas Savienības Padomei par <i>Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique</i> ārējo revidentu	OV C 67, 02.03.2011., 1. lpp.
ECB/2011/2	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 17. marta Pamatnostādne, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2007/2 par Eiropas automatizēto reālā laika bruto norēķinu sistēmu (TARGET2)	OV L 86, 01.04.2011., 75. lpp.
ECB/2011/3	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 18. marta Pamatnostādne, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2004/18 par euro banknošu iepirkumu	OV L 86, 01.04.2011., 77. lpp.
ECB/2011/4	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 31. marta Lēmums par pagaidu pasākumiem, kas saistīti ar Īrijas valdības emitētu vai garantētu tirgojamu parāda instrumentu atbilstību	OV L 94, 08.04.2011., 33. lpp.
ECB/2011/5	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 20. aprīļa Lēmums par TARGET2 vērtspapīriem tīkla pakalpojumu sniedzēju atlasī	OV L 134, 21.05.2011., 22. lpp.
ECB/2011/6	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 9. maija lēmums, ar ko groza Lēmumu ECB/2004/3 par publisku piekļuvi Eiropas Centrālās bankas dokumentiem	OV L 158, 16.06.2011., 37. lpp.
ECB/2011/7	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 9. jūnija Ieteikums Eiropas Savienības Padomei par <i>Oesterreichische Nationalbank</i> ārējo revidentu	OV C 174, 15.06.2011., 6. lpp.
ECB/2011/8	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 21. jūnija Lēmums par vides akreditācijas un veselības un drošības akreditācijas procedūrām euro banknošu ražošanai	OV L 176, 05.07.2011., 52. lpp.
ECB/2011/9	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 30. jūnija Pamatnostādne, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2008/8 par datu vākšanu saistībā ar euro un Valūtas informācijas sistēmas 2 darbību	OV L 217, 23.08.2011., 1. lpp.
ECB/2011/10	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 7. jūlija Lēmums par pagaidu pasākumiem, kas saistīti ar Portugāles valdības emitētu vai garantētu tirgojamu parāda instrumentu atbilstību	OV L 182, 12.07.2011., 31. lpp.
ECB/2011/11	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 25. augusta Ieteikums Eiropas Savienības Padomei par <i>Banco de Portugal</i> ārējo revidentu	OV C 258, 02.09.2011., 1. lpp.

Nr.	Nosaukums	OV atsauce
ECB/2011/12	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 25. augusta Regula, ar ko groza Regulu ECB/2008/32 par monetāro finanšu iestāžu nozares bilanci	OV L 228, 03.09.2011., 13. lpp.
ECB/2011/13	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 25. augusta Pamatnostādne, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2007/9 par monetāro, finanšu iestāžu un tirgu statistiku	OV L 228, 03.09.2011., 37. lpp.
ECB/2011/14	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 20. septembra Pamatnostādne par Eurosistēmas monetārās politikas instrumentiem un procedūrām (pārstrādāta versija)	OV L 331, 14.12.2011., 1. lpp.
ECB/2011/15	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 14. oktobra Pamatnostādne, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2007/2 par Eiropas automatizēto reālā laika bruto norēķinu sistēmu (TARGET2)	OV L 279, 26.10.2011., 5. lpp.
ECB/2011/16	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 31. oktobra Lēmums, ar ko groza Lēmumu ECB/2010/15 par EFSF aizdevumu dalībvalstīm, kuru valūta ir euro, pārvaldīšanu, kā arī Lēmumu ECB/2010/31 par kontu atvēršanu tādu maksājumu apstrādei, kas saistīti ar EFSF aizdevumiem dalībvalstīm, kuru valūta ir euro	OV L 289, 08.11.2011., 35. lpp.
ECB/2011/17	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 3. novembra Lēmums par nodrošināto obligāciju pirkšanas otrās programmas īstenošanu	OV L 297, 16.11.2011., 70. lpp.
ECB/2011/18	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 3. novembra Lēmums, ar ko groza Lēmumu ECB/2010/23 par dalībvalstu, kuru valūta ir euro, nacionālo centrālo banku monetāro ienākumu sadali	OV L 319, 02.12.2011., 116. lpp.
ECB/2011/19	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 15. novembra Lēmums, ar ko groza Lēmumu ECB/2007/7 par TARGET2-ECB noteikumiem un nosacījumiem	OV L 303, 22.11.2011., 44. lpp.
ECB/2011/20	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 16. novembra Lēmums, ar ko nosaka detalizētus noteikumus un procedūras atbilstības kritēriju ieviešanai attiecībā uz centrālo vērtspapīru depozitāriju piekļuvi TARGET2 vērtspapīriem pakalpojumiem	OV L 319, 02.12.2011., 117. lpp.
ECB/2011/21	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 1. decembra Lēmums par 2012. gadā emitējamo monētu daudzuma apstiprināšanu	OV L 324, 07.12.2011., 37. lpp.
ECB/2011/22	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 9. decembra Ieteikums Eiropas Savienības Padomei par <i>De Nederlandsche Bank</i> ārējo revidentu	OV C 367, 16.12.2011., 1. lpp.

Nr.	Nosaukums	OV atsauce
ECB/2011/23	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 9. decembra Pamatnostādne par Eiropas Centrālās bankas statistikas pārskatu sniegšanas prasībām ārējās statistikas jomā (pārstrādāta versija)	OV L 65, 03.03.2012., 1. lpp.
ECB/2011/24	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 9. decembra Ieteikums par Eiropas Centrālās bankas statistikas pārskatu sniegšanas prasībām ārējās statistikas jomā	OV C 64, 03.03.2012., 1. lpp.
ECB/2011/25	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 14. decembra Lēmums par papildu pagaidu pasākumiem attiecībā uz Eurosistēmas refinansēšanas operācijām un nodrošinājuma atbilstību	OV L 341, 22.12.2011., 65. lpp.
ECB/2011/26	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 14. decembra Regula, ar ko groza Regulu ECB/2003/9 par obligāto rezervju piemērošanu	OV L 338, 21.12.2011., 51. lpp.
ECB/2011/27	Eiropas Centrālās bankas 2011. gada 21. decembra Pamatnostādne, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2010/20 par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā	OV L 19, 24.01.2012., 37. lpp.

ECB APSTIPRINĀTIE ATZINUMI

Tabulā sniegts to atzinumu saraksts, kurus ECB apstiprinājusi 2011. gadā un 2012. gada sākumā saskaņā ar Līguma 127. panta 4. punktu un 282. panta 5. punktu, kā arī ECBS Statūtu 4. pantu. Visu ECB kopš tās dibināšanas apstiprināto atzinumu sarakstu sk. ECB interneta vietnes sadaļā "Tiesiskais regulējums".

a) ECB atzinumi pēc Eiropas institūcijas pieprasījuma

Nr. ¹	Iniciators un tēma	OV atsauce
CON/2011/1	Padome. Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumiem, centrālajiem darījuma partneriem un darījumu reģistriem	OV C 57, 23.02.2011., 1. lpp.
CON/2011/6	Padome. Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvas 98/78/EK, 2002/87/EK un 2006/48/EK attiecībā uz finanšu konglomerātā esošo finanšu vienību papildu uzraudzību	OV C 62, 26.02.2011., 1. lpp.
CON/2011/8	Padome. Ieteikums Padomes lēmumam par kārtību atkārtotām sarunām par Monetāro nolīgumu ar Monako Firstisti	OV C 60, 25.02.2011., 1. lpp.
CON/2011/12	Padome. Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par noguldījumu garantiju sistēmām (pārstrādāta versija) un priekšlikums direktīvai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 97/9/EK par ieguldītāju kompensācijas sistēmām	OV C 99, 31.03.2011., 1. lpp.
CON/2011/13	Padome. Eiropas Savienības ekonomikas pārvaldības reforma	OV C 150, 20.05.2011., 1. lpp.
CON/2011/16	Eiropadome. Padomes ieteikums par Eiropas Centrālās bankas Valdes locekļa iecelšanu amatā	OV C 74, 08.03.2011., 1. lpp.
CON/2011/17	Padome. Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par īsās pozīcijas pārdošanu un dažiem kredītriska mijmaiņas darījumu aspektiem	OV C 91, 23.03.2011., 1. lpp.
CON/2011/18	Padome. Priekšlikums Padomes regulai par apgrozībai paredzēto euro monētu nominālvērtībām un tehniskajiem datiem (kodificēta redakcija)	OV C 114, 12.04.2011., 1. lpp.
CON/2011/22	Padome. Ieteikums Padomes lēmumam par kārtību sarunām par monetāru nolīgumu ar Francijas Republiku, kas rīkojas Francijas Senbartelmī aizjūras kopienas vārdā	OV C 213, 20.07.2011., 16. lpp.
CON/2011/24	Eiropadome. Projekts Eiropadomes lēmumam, ar ko Līguma par Eiropas Savienības darbību 136. pantu groza attiecībā uz stabilitātes mehānismu dalībvalstīm, kuru naudas vienība ir euro	OV C 140, 11.05.2011., 8. lpp.

1 Pieprasījumi numurēti tādā secībā, kādā Padome tos apstiprinājusi.

Nr. ¹	Iniciators un tēma	OV atsauce
CON/2011/32	Padome. Priekšlikums regulai, ar ko nosaka tehniskās prasības kredīta pārvedumiem un tiešajiem debetiem euro	OV C 155, 25.05.2011., 1. lpp.
CON/2011/42	Padome. Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvas 2003/71/EK un 2009/138/EK attiecībā uz Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādes un Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes pilnvarām	OV C 159, 28.05.2011., 10. lpp.
CON/2011/44	Padome. Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas nacionālo un reģionālo kontu sistēmu Eiropas Savienībā	OV C 203, 09.07.2011., 3. lpp.
CON/2011/48	Eiropadome. Padomes ieteikums par Eiropas Centrālās bankas prezidenta iecelšanu amatā	OV C 182, 23.06.2011., 6. lpp.
CON/2011/56	Padome. Priekšlikums Padomes lēmumam par to, lai parakstītu un noslēgtu Eiropas Savienības un Francijas Republikas monetāro nolīgumu par euro saglabāšanu Senbartelmī pēc tās statusa maiņas attiecībā pret Eiropas Savienību	OV C 213, 20.07.2011., 21. lpp.
CON/2011/58	Padome. Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par kredītlīgumiem saistībā ar mājokļa īpašumu	OV C 240, 18.08.2011., 3. lpp.
CON/2011/65	Eiropas Parlaments un Padome. Priekšlikums regulai par euro monētu emisiju un priekšlikums regulai par apgrozībai paredzēto euro monētu nominālvērtībām un tehniskajām specifikācijām	OV C 273, 16.09.2011., 2. lpp.
CON/2011/77	Eiropadome. Padomes ieteikums par Eiropas Centrālās bankas Valdes locekļa iecelšanu amatā	OV C 301, 12.10.2011., 2. lpp.
CON/2011/100	Eiropadome. Padomes ieteikums par Eiropas Centrālās bankas Valdes locekļa iecelšanu amatā	OV C 364, 14.12.2011., 7. lpp.
CON/2012/5	Padome. Priekšlikums direktīvai par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu sabiedrību uzraudzību un priekšlikums regulai par uzraudzības prasībām kredītiestādēm un ieguldījumu sabiedrībām	Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēts

b) ECB atzinumi pēc dalībvalsts pieprasījuma un pēc pašu iniciatīvas par dalībvalsts tiesību aktiem²

Nr. ¹	Iniciators un tēma
CON/2011/2	Kipra. Kipras Biržas pilnvaras noteikt sankcijas
CON/2011/3	Slovēnija. Grozījumi Likumā par banku darbību
CON/2011/4	Polija. Slēgti ieguldījumu fondi, kas emitē ieguldījumu sertifikātus, kurus nelaiž publiskā apgrozībā
CON/2011/5	Beļģija. Beļģijas finanšu uzraudzības struktūru attīstības principu īstenošana
CON/2011/7	Lietuva. Grozījumi nacionālajā monetārās politikas operāciju regulējumā, lai turpinātu tā saskaņošanu ar Eurosistēmas regulējumu
CON/2011/9	Polija. Grozījumi Polijas Konstitūcijā saistībā ar euro ieviešanu
CON/2011/10	Itālija. Itālijas dalība Starptautiskā Valūtas fonda programmās, reaģējot uz finanšu krīzi
CON/2011/11	Polija. Krājaizdevu sabiedrību iekļaušana Valsts kases atbalsta programmā finanšu iestādēm
CON/2011/14	Lietuva. Grozījumi tiesību aktos par norēķinu galīgumu un finanšu nodrošinājuma līgumiem
CON/2011/15	Rumānija. Grozījumi tiesību aktos par noguldījumu garantiju fondu
CON/2011/19	Francija. Euro banknošu atkārtota laišana apgrozībā
CON/2011/20	Beļģija. Centrālais uzņēmumu kredītreģistrs
CON/2011/21	Spānija. Finanšu sistēmas nostiprināšana
CON/2011/23	Polija. Maksājumu pakalpojumi
CON/2011/25	Slovēnija. Maksājumu kavējumu novēršana
CON/2011/26	Rumānija. Grozījumi tiesību aktos par norēķinu galīgumu un finanšu nodrošinājuma līgumiem
CON/2011/27	Kipra. Tiesību akti saistībā ar nodrošinātajām obligācijām
CON/2011/28	Beļģija. <i>Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique</i> uzdevuma būt par brīdinājuma apliecinājumu centrālajam depozitārijam atcelšana
CON/2011/29	Kipra. Īpašs banku nodoklis un neatkarīga finanšu stabilitātes fonda izveide
CON/2011/30	Beļģija. Banku kontu numuru centrālā reģistra finansēšana
CON/2011/31	Slovēnija. Nodoklis par bankas bilances kopējo vērtību
CON/2011/33	Ungārija. Konstitūcijas projekts attiecībā uz <i>Magyar Nemzeti Bank</i>
CON/2011/34	Grieķija. Kredīta un konosamenta fonda (<i>Loan and Consignment Fund</i>) tiesiskais regulējums un grozījumi Grieķijas tautsaimniecības likviditātes veicināšanas programmā pēc starptautiskās finanšu krīzes

² Padome 2004. gada decembrī nolēma, ka ECB atzinumi, kas sniegti pēc nacionālo institūciju pieprasījuma, vienmēr jāpublicē uzreiz pēc to apstiprināšanas un nosūtīšanas institūcijai, kura lūgusi konsultāciju.

Nr.1	Iniciators un tēma
CON/2011/35	Rumānija. Norēķinu riska pārvaldības procedūra neto norēķinu sistēmām
CON/2011/36	Griekija. Grozījumi <i>Griekijas Bankas</i> statūtos
CON/2011/37	Nīderlande. <i>De Nederlandsche Bank</i> un Finanšu tirgu iestādes pārvaldības nostiprināšana
CON/2011/38	Austrija. Grozījumi <i>Oesterreichische Nationalbank</i> pārvaldības struktūrā
CON/2011/39	Īrija. Kredītiestāžu sanācības un neregulējuma pasākumi
CON/2011/40	Slovēnija. Grozījumi finanšu aktīvu reģistra noteikumos
CON/2011/41	Beļģija. Grozījumi tiesību aktos par norēķinu galīgumu un finanšu nodrošinājuma līgumiem
CON/2011/43	Malta. Grozījumi Bank <i>Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta</i> likumā
CON/2011/45	Dānija. Kompensāciju sistēmas ieviešana grūtībās nonākušām banku iestādēm
CON/2011/46	Lietuva. Finanšu tirgus uzraudzības reforma Lietuvā
CON/2011/47	Latvija. Jauns tiesību akts attiecībā uz Kredītu reģistru
CON/2011/49	Slovākija. <i>Národná banka Slovenska</i> loma saistībā ar finanšu uzraudzību un patēriņa kredītiem
CON/2011/50	Bulgārija. Centrālā depozitārija kapitāla un vadības struktūra
CON/2011/51	Čehijas Republika. Banknošu un monētu apgrozība
CON/2011/52	Bulgārija. Informācijas apmaiņas un sadarbības saistības starp valsts uzraudzības iestādēm
CON/2011/53	Ungārija. Ungārijas Valsts kontrole saistībā ar tās veikto <i>Magyar Nemzeti Bank</i> revīziju
CON/2011/54	Spānija. Pārrobežu darījumi
CON/2011/55	Slovēnija. Ar TARGET2 vērtspapīriem saistīto tiesību aktu saskaņošana un <i>Banka Slovenije</i> pilnvaras noteikt sankcijas ieguldījumu pakalpojumu jomā
CON/2011/57	Polija. Ārvalstu kredītiestāžu filiāļu pārveidošana par meitasuzņēmumiem
CON/2011/59	Ungārija. Skaidrās naudas apstrāde un nacionālo un ārvalstu likumīgo maksāšanas līdzekļu aizsardzība pret viltošanu
CON/2011/60	Nīderlande. Krīzes intervences pasākumi grūtībās nonākušām finanšu iestādēm
CON/2011/61	Slovēnija. Grozījumi Likumā par maksājumu kavējumu novēršanu
CON/2011/62	Polija. Maksājuma sistēmu un klīringa un norēķinu sistēmu tiesiskā regulējuma grozījumi
CON/2011/63	Polija. Kopējo (<i>omnibus</i>) kontu ieviešana klīringa un norēķinu sistēmu tiesiskajā regulējumā

Nr. ¹	Iniciators un tēma
CON/2011/64	Beļģija. Aizsardzība pret viltošanu un skaidrās naudas aprites kvalitātes saglabāšana
CON/2011/66	Slovākija. Īpaša nodeva finanšu iestādēm, kas darbojas Slovākijā
CON/2011/67	Lietuva. Atbildīgas kredītēšanas prasības kredītiestādēm
CON/2011/68	Itālija. Itālijas veiktā Starptautiskā Valūtas fonda Līguma grozījuma ratificēšana un tās kvotas palielināšana
CON/2011/69	Īrija. Jauni pasākumi uzraudzības un finanšu regulējuma ieviešanas nostiprināšanai
CON/2011/70	Slovēnija. Atļauja darboties banku uzraudzības padomēs
CON/2011/71	Beļģija. Starpnieku, kuriem ļauts uzturēt ārvalstu valūtās vai norēķina vienībās denominētu dematerializētu vērtspapīru kontus, kategorijas
CON/2011/72	Grieķija. Grozījumi Grieķijas kredītiestāžu noregulējuma režīmā
CON/2011/73	Rumānija. Statistika un <i>Banca Națională a României</i> pārvaldītie starpbanku naudas un valdības vērtspapīru tirgi, un valūtas maiņas un obligāto rezervju režīms
CON/2011/74	Rumānija. Fizisko personu kredītēšana
CON/2011/75	Čehijas Republika. Obligātās rezerves
CON/2011/76	Pašu iniciatīva. Nīderlandes noguldījumu garantijas sistēmas reforma
CON/2011/78	Slovēnija. Ar euro aizsardzību pret viltošanu saistītās sankcijas
CON/2011/79	Beļģija. Valsts garantija, kas nodrošina dažus kredītus, kas piešķirti <i>Dexia SA</i> un <i>Dexia Crédit Local SA</i>
CON/2011/80	Slovākija. Finanšu pārskatu reģistrs
CON/2011/81	Slovēnija. Pārmaiņas tiesību aktos, kas piemērojami ar hipotēku nodrošinātajām un pašvaldību obligācijām
CON/2011/82	Luksemburga. Valsts garantija, kas nodrošina dažus kredītus, kas piešķirti <i>Dexia SA</i> un <i>Dexia Crédit Local SA</i>
CON/2011/83	Portugāle. Agri intervences pasākumi un grozījumi noregulējuma un likvidācijas režīmā kredītiestādēm un finanšu iestādēm, kas pakļautas <i>Banco de Portugal</i> uzraudzībai
CON/2011/84	Īrija. Kredītiestāžu sanācības un noregulējuma pasākumi
CON/2011/85	Francija. Valsts garantija, kas nodrošina dažus kredītus, kas piešķirti <i>Dexia SA</i> un <i>Dexia Crédit Local SA</i>
CON/2011/86	Rumānija. Stabilizācijas pasākumi un pagaidu bankas (<i>bridge banks</i>)
CON/2011/87	Ungārija. Hipotēkas ārvalstu valūtā un mājokļu kredītņēmumi

Nr. ¹	Iniciators un tēma
CON/2011/88	Īrija. Īrijas valsts garantijas pagarināšana kredītiestāžu atbilstošajām saistībām
CON/2011/89	Portugāle. <i>Banco de Portugal</i> maksājums par Portugāles kvotas palielināšanu Starptautiskajā Valūtas fondā
CON/2011/90	Dānija. Zaudējumu garantija saistībā ar paplašināto kompensācijas sistēmu
CON/2011/91	Lietuva. Grozījumi <i>Lietuvos bankas</i> peļņas sadales noteikumos
CON/2011/92	Vācija. Aizsardzība pret viltošanu un skaidrās naudas aprites kvalitātes saglabāšana
CON/2011/93	Kipra. Finanšu krīžu pārvarēšana un neatkarīga finanšu stabilitātes fonda izveidošana
CON/2011/94	Itālija. Aizsardzība pret viltošanu un skaidrās naudas aprites kvalitātes saglabāšana
CON/2011/95	Portugāle. Valsts veiktā kredītiestāžu rekapitalizācija
CON/2011/96	Slovākija. Fiskālā atbildība
CON/2011/97	Igaunija. Pārstāvība un akciju kvotas samaksa Starptautiskajā Valūtas fondā
CON/2011/98	Beļģija. Banku kontu numuru centrālā reģistra finansēšanu regulējošie tiesību akti
CON/2011/99	Lietuva. Pārskatītie grozījumi <i>Lietuvos bankas</i> peļņas sadales noteikumos
CON/2011/101	Somija. Vērtspapīru tirgu tiesību akti
CON/2011/102	Rumānija. Rumānijas kvotas palielinājuma samaksa Starptautiskajā Valūtas fondā
CON/2011/103	Beļģija. Noregulējuma fonda izveide un finansēšana un grozījumi noguldījumu garantiju fonda iemaksu aprēķināšanā
CON/2011/104	Ungārija. <i>Magyar Nemzeti Bank</i>
CON/2011/105	Malta. Euro monētu autentifikācija un darbības ar apgrozībai nederīgām euro monētām un administratīvu pasākumu un sodu piemērošana
CON/2011/106	Ungārija/pašu iniciatīva. <i>Magyar Nemzeti Bank</i> neatkarība
CON/2011/107	Grieķija. Grozījumi kredītiestāžu noregulējuma režīmā
CON/2012/1	Kipra. Ierēdņu algas
CON/2012/2	Vācija. Finanšu tirgus stabilizēšanas pasākumi
CON/2012/3	Luksemburga. Dematerializēti vērtspapīri
CON/2012/4	Itālija. Garantiju sistēma Itālijas banku saistībām un liru banknošu apmaiņa
CON/2012/6	Īrija. Pensiju reformas valsts sektorā

EUROSISTĒMAS MONETĀRĀS POLITIKAS PASĀKUMU HRONOLOĢIJA¹

2010. GADA 2. SEPTEMBRIS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.00%, 1.75% un 0.25%). Tā arī pieņem lēmumu par detalizētu izsoles procedūras norisi un nosacījumiem, kas līdz 2011. gada 18. janvārim jāpiemēro refinansēšanas operācijām, īpaši, lai veiktu ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas ar termiņu 3 mēneši, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu.

2010. GADA 7. OKTOBRIS UN 4. NOVEMBRIS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.00%, 1.75% un 0.25%).

2010. GADA 2. DECEMBRIS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.00%, 1.75% un 0.25%). Tā arī pieņem lēmumu par detalizētu izsoles procedūras norisi un nosacījumiem, kas līdz 2011. gada 12. aprīlim jāpiemēro refinansēšanas operācijām, īpaši, turpinot izmantot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu.

2011. GADA 13. JANVĀRIS UN 3. FEBRUĀRIS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.00%, 1.75% un 0.25%).

2011. GADA 3. MARTS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.00%, 1.75% un 0.25%). Tā arī pieņem lēmumu par detalizētu izsoles procedūras norisi un nosacījumiem, kas līdz 2011. gada 12. jūlijam jāpiemēro refinansēšanas operācijām, īpaši, turpinot izmantot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu.

2011. GADA 7. APRĪLIS

ECB Padome nolemj palielināt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi par 25 bāzes punktiem (līdz 1.25%), sākot ar operāciju, par kuru norēķins veicams 2011. gada 13. aprīlī. Turklāt tā nolemj palielināt aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi par 25 bāzes punktiem (attiecīgi līdz 2.00% un 0.50%; spēkā ar 2011. gada 13. aprīli).

2011. GADA 5. MAIJS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.25%, 2.00% un 0.50%).

2011. GADA 9. JŪNIJS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.25%, 2.00% un 0.50%). Tā arī pieņem lēmumu par detalizētu izsoles procedūras

¹ Eurosistēmas monetārās politikas pasākumu 1999.–2010. gada hronoloģija sniegta attiecīgajos ECB gada pārskatos.

norisi un nosacījumiem, kas līdz 2011. gada 11. oktobrim jāpiemēro refinansēšanas operācijām, īpaši, turpinot izmantot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu.

2011. GADA 7. JŪLIJS

ECB Padome nolemj palielināt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi par 25 bāzes punktiem (līdz 1.50%), sākot ar operāciju, par kuru norēķins veicams 2011. gada 13. jūlijā. Turklāt tā nolemj palielināt aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi par 25 bāzes punktiem (attiecīgi līdz 2.25% un 0.75%; spēkā ar 2011. gada 13. jūliju).

2011. GADA 4. AUGUSTS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.50%, 2.25% un 0.75%). Tā arī nolemj veikt vairākus pasākumus, lai novērstu dažos finanšu tirgos atjaunojušos spriedzi. Īpaši tā nolemj, ka Eurosistēma veiks likviditāti palielinošu papildu ilgāka termiņa refinansēšanas operāciju ar termiņu aptuveni 6 mēneši, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu. Tā arī pieņem lēmumu par detalizētu izsoles procedūru norisi un nosacījumiem, kas līdz 2012. gada 17. janvārim jāpiemēro refinansēšanas operācijām, īpaši, turpinot izmantot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu.

2011. GADA 8. SEPTEMBRIS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un

noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.50%, 2.25% un 0.75%).

2011. GADA 6. OKTOBRIS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.50%, 2.25% un 0.75%). Tā arī pieņem detalizētu lēmumu par 2011. gada oktobrī–2012. gada 10. jūlijā veicamajām refinansēšanas operācijām, īpaši par divām ilgāka termiņa refinansēšanas operācijām – vienu 2011. gada oktobrī (ar termiņu aptuveni 12 mēnešu) un otru 2011. gada decembrī (ar termiņu aptuveni 13 mēnešu), visās refinansēšanas operācijās turpinot izmantot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilnu piešķirumu. Turklāt Padome nolemj 2011. gada novembrī uzsākt jaunu nodrošināto obligāciju iegādes programmu.

2011. GADA 3. NOVEMBRIS

ECB Padome nolemj samazināt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi par 25 bāzes punktiem (līdz 1.25%), sākot ar operāciju, par kuru norēķins veicams 2011. gada 9. novembrī. Tā arī nolemj samazināt aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi par 25 bāzes punktiem (attiecīgi līdz 2.00% un 0.50%; spēkā ar 2011. gada 9. novembri).

2011. GADA 8. DECEMBRIS

ECB Padome nolemj samazināt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi par 25 bāzes punktiem (līdz 1.00%), sākot ar operāciju, par kuru norēķins veicams 2011. gada 14. decembrī. Turklāt tā nolemj samazināt aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi par 25 bāzes punktiem (attiecīgi līdz 1.75% un

0.25%; spēkā ar 2011. gada 14. decembri). Tā arī nolemj apstiprināt šādus papildu nestandarta pasākumus: 1) veikt divas ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas ar termiņu aptuveni 3 gadi; 2) palielināt nodrošinājuma pieejamību; 3) samazināt rezervju normu līdz 1%; un 4) pagaidām pārtraukt precizējošās operācijas, kas tiek veiktas katra rezervju prasību izpildes perioda pēdējā dienā.

2012. GADA 12. JANVĀRIS, 9. FEBRUĀRIS UN 8. MARTS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 1.00%, 1.75% un 0.25%).

PĀRSKATS PAR ECB AR LIKVIDITĀTES NODROŠINĀŠANU SAISTĪTO KOMUNIKĀCIJU¹

Sīkāku informāciju par Eurosistēmas 2011. gadā veiktajām likviditāti palielinošajām operācijām sk. ECB interneta vietnes sadaļā "Atklātā tirgus operācijas".

EURO LIKVIDITĀTES NODROŠINĀŠANA

2011. GADA 3. MARTS

ECB sniedz sīkāku informāciju par refinansēšanas operācijām, par kurām norēķins veicams no 2011. gada 13. aprīļa līdz 12. jūlijam.

2011. GADA 31. MARTS

ECB paziņo par Īrijas valdības parāda instrumentu kreditreitinga sliekšņa atcelšanu.

2011. GADA 9. JŪNIJS

ECB sniedz sīkāku informāciju par refinansēšanas operācijām, par kurām norēķins veicams no 2011. gada 13. jūlija līdz 11. oktobrim.

2011. GADA 7. JŪLIJS

ECB paziņo par Portugāles valdības emitētu vai garantētu parāda instrumentu atbilstības pārmaiņām.

2011. GADA 4. AUGUSTS

ECB sniedz sīkāku informāciju par refinansēšanas operācijām, par kurām norēķins veicams no 2011. gada 12. oktobra līdz 2012. gada 17. janvārim.

2011. GADA 6. OKTOBRIS

ECB paziņo par jaunu nodrošināto obligāciju pirkšanas programmu un sniedz sīkāku informāciju par refinansēšanas operācijām, kas veicamas no 2011. gada oktobra līdz 2012. gada 10. jūlijam.

2011. GADA 3. NOVEMBRIS

ECB sniedz sīkāku informāciju par tās jauno nodrošināto obligāciju pirkšanas programmu.

2011. GADA 8. DECEMBRIS

ECB paziņo par pasākumiem banku veiktās kredītēšanas un naudas tirgus aktivitātes veicināšanai.

2011. GADA 16. DECEMBRIS

ECB paziņo par divām vienas dienas likviditāti palielinošām precizējošām operācijām.

CITU VALŪTU LIKVIDITĀTES NODROŠINĀŠANA UN VIENOŠANĀS AR CITĀM CENTRĀLAJĀM BANKĀM

2011. GADA 29. JŪNIJS

ECB paziņo par ASV dolāros veikto likviditāti palielinošo operāciju termiņa pagarināšanu.

2011. GADA 25. AUGUSTS

ECB paziņo, ka pagarināts ar *Bank of England* noslēgtā līguma par mijmaiņas darījumu iespēju termiņš.

2011. GADA 15. SEPTEMBRIS

ECB paziņo par papildu ASV dolāros gada beigās veicamām likviditāti palielinošām operācijām.

2011. GADA 30. NOVEMBRIS

Centrālās bankas veic saskaņotus pasākumus spiediena mazināšanai pasaules naudas tirgos.

¹ Datumi attiecas uz paziņojuma publicēšanas datumu.

EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS SAGATAVOTĀS PUBLIKĀCIJAS

ECB sagatavo vairākas publikācijas, kas sniedz informāciju par tās pamatdarbību – monetāro politiku, statistiku, maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmām, finanšu stabilitāti un uzraudzību, starptautisko un Eiropas līmeņa sadarbību un juridiskajiem jautājumiem. To skaitā ir šādas publikācijas.

AR LIKUMU NOTEIKTĀS PUBLIKĀCIJAS

- Gada pārskats
- Konverģences ziņojums
- Mēneša Biļetens

PĒTĪJUMI

- Juridisko pētījumu sērija
- Speciālo pētījumu sērija
- Pētījumu biļeteni
- Pētījumu sērija

CITAS/AR UZDEVUMU IZPILDI SAISTĪTĀS PUBLIKĀCIJAS

- Paplašināta monetārā analīze
- Finanšu integrācija Eiropā
- Finanšu Stabilitātes Pārskats
- Statistikas kabatgrāmata
- Eiropas Centrālā banka: vēsture, loma un funkcijas
- Euro starptautiskā loma
- Monetārās politikas īstenošana euro zonā ("Vispārējā dokumentācija")
- ECB monetārā politika
- Maksājumu sistēma

ECB publicē arī brošūras un informatīvos materiālus par dažādiem jautājumiem, piemēram, par euro banknotēm un monētām, kā arī semināru un konferenču materiālus.

Eiropas Centrālās bankas un Eiropas Monetārā institūta, ECB priekšteča no 1994. gada līdz 1998. gadam, publicēto dokumentu pilns saraksts PDF formātā pieejams ECB interneta vietnē (<http://www.ecb.europa.eu/pub/>). Valodas kods norāda, kurās valodās attiecīgā publikācija pieejama.

Izdevumus iespējā veidā, ja nav norādīts citādi, var bez maksas saņemt vai pasūtīt, ja tie ir krājumā (kontaktadrese: info@ecb.europa.eu).

TERMINU SKAIDROJUMS

Šajā terminu skaidrojumā ietverti atsevišķi ECB gada pārskatā atrodami termini. Pilnīgāku un detalizētāku terminu skaidrojumu sk. ECB interneta lapā.

Aizdevumu iespēja uz nakti (*marginal lending facility*) – Eurosistēmas pastāvīgā iespēja, kuru **darījuma partneri** var izmantot, lai saņemtu no NCB kredītu uz nakti ar iepriekš noteiktu procentu likmi pret atbilstošajiem aktīviem (sk. arī **galvenās ECB procentu likmes**).

Ārpusbiržas tirdzniecība (*over-the-counter (OTC) trading*) – tirdzniecības metode, kurā netiek izmantots regulēts tirgus. Ārpusbiržas darījumu tirgos (piemēram, tādus, kuros tirgo ārpusbiržas atvasinātos finanšu instrumentus) dalībnieki veic tiešu tirdzniecību viens ar otru, parasti pa tālruni vai elektroniski.

Atklātā tirgus operācija (*open market operation*) – operācija, ko finanšu tirgū veic pēc centrālās bankas iniciatīvas. Atkarībā no to mērķa, regularitātes un procedūrām **Eurosistēmas** atklātā tirgus operācijas var iedalīt četrās kategorijās: **galvenās refinansēšanas operācijas, ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas, precizējošās operācijas** un strukturālās operācijas. Attiecībā uz izmantotajiem instrumentiem Eurosistēmas galvenie atklātā tirgus instrumenti ir **reversie darījumi**, un tos var izmantot visās četrās operāciju kategorijās. Turklāt strukturālajām operācijām pieejamas parāda vērtspapīru emisijas un tiešie darījumi, savukārt precizējošo operāciju veikšanai pieejami tiešie darījumi, valūtas mijmaiņas darījumi un noguldījumu ar noteiktu termiņu piesaiste.

Atpirkšanas līgums (*repurchase agreement*) – naudas aizņemšanās process, apvienojot aktīva (parasti fiksēta ienākuma vērtspapīra) pārdošanu un vēlāku tā paša aktīva atpirkšanu kādā konkrētā datumā par nedaudz augstāku konkrētu cenu, kas atspoguļo aizņemšanās procentu likmi.

Centrālā valdība (*central government*) – valdība saskaņā ar **Eiropas Kontu sistēmas 1995** definīciju, neietverot reģionālā un vietējā līmeņa valdību (sk. arī **valdība**).

Centrālais darījuma partneris (CDP) (*central counterparty (CCP)*) – persona, kas vienā vai vairākos tirgos darbojas kā starpnieks starp tirgotu līgumu **darījuma partneriem**, t.i., kā pircējs attiecībā pret visiem pārdevējiem un kā pārdevējs attiecībā pret visiem pircējiem, tādējādi garantējot apgrozībā esošu līgumu (*open contract*) izpildi.

Centrālais vērtspapīru deponitārijs (CVD) (*central securities depository (CSD)*) – iestāde 1) vērtspapīru darījumu apstrādes un to norēķinu nodrošināšanai dematerializētā veidā, 2) turēšanas pakalpojumu nodrošināšanai (piemēram, korporatīvo darbību un vērtspapīru dzēšanas administrēšanai) un 3) ar aktīvu lomu vērtspapīru emisiju integritātes nodrošināšanā. Vērtspapīrus var turēt materializētā (bet imobilizētā) veidā vai dematerializētā (t.i., tikai elektronisku ierakstu) veidā.

Centrālo banku korespondentattiecību modelis (CCBM) (*correspondent central banking model (CCBM)*) – mehānisms, ko radījusi **Eiropas Centrālo banku sistēma**, lai **darījuma partneri** varētu izmantot atbilstošo **nodrošinājumu** pārrobežu darījumos. CCBM NCB savstarpēji darbojas kā vērtspapīru kontu turētājas. Tas nozīmē, ka katra NCB savā vērtspapīru pārvaldes struktūrā atvērusi vērtspapīru kontus visām pārējām NCB un ECB.

Cenu stabilitāte (*price stability*) – cenu stabilitātes saglabāšana ir **Eurosistēmas** galvenais mērķis. **Padome** definējusi cenu stabilitāti kā **euro zonas saskaņotā patēriņa cenu indeksa** pieaugumu

salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu mazāku par 2%. Padome arī darījusi zināmu, ka, lai nodrošinātu cenu stabilitāti, tā cenšas saglabāt inflāciju zemāku par 2%, bet tuvu 2% vidējā termiņā.

CFS (citi finanšu starpnieki) (OFIs (other financial intermediaries)) – sabiedrības vai kvazisabiedrības (izņemot apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondus), kuras galvenokārt nodarbojas ar finanšu starpniecību, uzņemoties saistības veidos, kas nav nauda, noguldījumi un/vai tuvi noguldījumu aizstājēji, pret institucionālām struktūrām, kas nav **MFI**. CFS ietver sabiedrības, kas galvenokārt nodarbojas ar ilgtermiņa finansējuma nodrošināšanu (piemēram, sabiedrības, kas nodarbojas ar finanšu līzingu pakalpojumiem), sabiedrības, kas izveidotas vērtspapīrotu aktīvu turēšanai, citas finanšu pārvaldītājsabiedrības, vērtspapīru un atvasināto finanšu instrumentu dāļi, ja tie darbojas savā vārdā, riska kapitālsabiedrības un attīstības kapitālsabiedrības.

Darījuma partneris (counterparty) – finanšu darījuma (piemēram, jebkura darījuma ar centrālo banku) otra puse.

Deficīta-parāda korekcija (valdības) (deficit-debt adjustment (general government)) – starpība starp valdības budžeta bilanci (**deficītu** vai pārpalikumu) un **parāda** pārmaiņām.

Deficīta rādītājs (valdības) (deficit ratio (general government)) – **deficīta** attiecība pret **iekšzemes kopproduktu** pašreizējās tirgus cenās. Tas ir viens no fiskālajiem kritērijiem, kas izklāstīti **Līguma** 126. panta 2. punktā un kas nosaka pārmērīga budžeta deficīta esamību (sk. arī **pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra**). To sauc arī par budžeta deficīta rādītāju vai fiskālā deficīta rādītāju.

Deficīts (valdības) (deficit (general government)) – valdības neto aizņēmumi, t.i., starpība starp valdības kopējiem ieņēmumiem un izdevumiem.

ECOFIN (ECOFIN Council) – termins, ko bieži lieto, atsaucoties uz **Eiropas Savienības Padomes** sanāksmi, kurā piedalās ekonomikas un finanšu ministri.

Eiropadome (European Council) – ES iestāde, kuru veido ES dalībvalstu vai to valdību vadītāji un – kā dalībnieki bez balsstiesībām – Eiropas Komisijas priekšsēdētājs un Eiropadomes priekšsēdētājs. Tā nodrošina ES nepieciešamo stimulu tās attīstībai un nosaka tās vispārējās politikas vadlīnijas un prioritātes. Eiropadomei nav likumdevēja funkcijas.

Eiropas Centrālo banku sistēma (ECBS) (European System of Central Banks (ESCB)) – sistēmā ietilpst ECB un visu 27 ES dalībvalstu NCB, t.i., tajā ietilpst ne tikai **Eurosistēmas** dalībnieki, bet arī to dalībvalstu NCB, kuru valūta nav euro. ECBS pārvalda ECB **Padome**, **Valde** un – kā ECB trešā lēmējinstītūcija – **Ģenerālpadome**.

Eiropas Finanšu stabilitātes fonds (EFSF) (European Financial Stability Facility (EFSF)) – sabiedrība ar ierobežotu atbildību, ko uz starpvaldību pamatiem nodibinājušas **euro zonas** valstis, lai izsniegtu aizdevumus finanšu grūtībās nonākušām euro zonas valstīm. Šādam finanšu atbalstam piemēro stingrus nosacījumus saistībā ar ES un SVF kopīgajām programmām. EFSF faktiskais iespējamais aizdevumu kopējums ir 440 mljrd. euro, un tā aizdevumus finansē, emitējot **parāda vērtspapīrus**, ko proporcionālā apjomā garantē euro zonas valstis.

Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānisms (EFSM) (European Financial Stabilisation Mechanism (EFSM)) – ES instruments, kas, pamatojoties uz **Līguma** 122. panta 2. punktu, ļauj

Komisijai ES vārdā piesaistīt līdz 60 mljrd. euro, lai izsniegtu aizdevumus ES dalībvalstīm, kuras saskaras vai kurām draud saskarsme ar ārpus to kontroles esošiem ārkārtas apstākļiem. EFSM aizdevumiem piemēro stingrus nosacījumus saistībā ar ES un SVF kopīgajām programmām.

Eiropas Finanšu uzraudzības sistēma (EFUS) (European System of Financial Supervision (ESFS)) – iestāžu grupa, kas atbild par ES finanšu sistēmas uzraudzību. Tajā ietilpst **Eiropas Sistēmisko risku kolēģija**, trīs Eiropas uzraudzības iestādes, Eiropas Uzraudzības iestāžu apvienotā komiteja un ES dalībvalstu uzraudzības iestādes.

Eiropas Kontu sistēma 1995 (EKS 95) (European System of Accounts 1995 (ESA 95)) – visaptveroša un integrēta makroekonomikas kontu sistēma, kuras pamatā ir starptautiski saskaņotu statistikas jēdzienu, definīciju un grāmatvedības noteikumu kopums un kuras mērķis ir nodrošināt saskaņotu ES dalībvalstu tautsaimniecību kvantitatīvo aprakstu. EKS 95 ir pasaules Nacionālo kontu sistēmas 1993 (NKS 93) ES versija.

Eiropas Monetārais institūts (EMI) (European Monetary Institute (EMI)) – pagaidu institūcija, kas tika izveidota 1994. gada 1. janvārī, uzsākot **Ekonomikas un monetārās savienības** otro posmu. Pēc ECB nodibināšanas 1998. gada 1. jūnijā tas tika likvidēts.

Eiropas Savienības Padome (ES Padome) (Council of the European Union (EU Council)) – ES iestāde, kuru veido ES dalībvalstu valdību pārstāvji (parasti – par izskatāmajiem jautājumiem atbildīgie ministri) un attiecīgais Eiropas komisārs (sk. arī **ECOFIN**).

Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (ESRK) (European Systemic Risk Board (ESRB)) – neatkarīga ES struktūra, kas atbild par finanšu sistēmas makrouzraudzību ES. Tā veicina to **finanšu stabilitāti** apdraudošo **sistēmisko risku** novēršanu vai mazināšanu, kurus izraisa norises finanšu sistēmā, ņemot vērā makroekonomiskās norises, lai izvairītos no plaši izplatītu finanšu grūtību periodiem.

Eiropas Stabilitātes mehānisms (ESM) (European Stability Mechanism (ESM)) – starpvaldību organizācija, ko, pamatojoties uz Līgumu par Eiropas Stabilitātes mehānisma izveidi, izveidoja **euro zonas** valstis. Tas ir pastāvīgs krīzes pārvarēšanas mehānisms, kas sniegs finanšu atbalstu euro zonas valstīm, ja tiks konstatēts, ka jānodrošina **finanšu stabilitātes** aizsardzība visā euro zonā. Paredzams, ka ESM sāks darboties 2012. gada 1. jūlijā. Tas aizstās gan **Eiropas Finanšu stabilitātes fondu**, gan **Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānismu**, un tā sākotnējais faktiskais iespējamais aizdevumu kopapjoms būs 500 mljrd. euro. ESM aizdevumiem tiks piemēroti stingri nosacījumi.

Ekonomikas un finanšu komiteja (EFK) (Economic and Financial Committee (EFC)) – komiteja, kas piedalās **ECOFIN** un Eiropas Komisijas darba sagatavošanā. Tās uzdevumi ietver gan dalībvalstu, gan ES ekonomiskā un finanšu stāvokļa vērtēšanu un piedalīšanos budžeta pārraudzībā.

Ekonomikas un monetārā savienība (EMS) (Economic and Monetary Union (EMU)) – process, kura rezultātā ieviesta vienotā valūta – euro – un **euro zonas** vienotā monetārā politika, kā arī veikta ES dalībvalstu ekonomiskās politikas koordinācija. Šis **Līgumā** aprakstītais process notika trijos posmos. Pēdējais, trešais, posms sākās 1999. gada 1. janvārī, kad pilnvaras monetārajā jomā tika nodotas ECB un tika ieviests euro. EMS izveides procesu noslēdza euro ieviešana skaidrās naudas apritē 2002. gada 1. janvārī.

EONIA (euro uz nakti izsniegto kredītu vidējais indekss) (EONIA (euro overnight index average)) – efektīvās procentu likmes rādītājs, kas dominē euro starpbanku darījumu uz nakti tirgū. To aprēķina kā euro denominēto beznodrošinājuma aizdevumu darījumu uz nakti procentu likmju vidējo svērto rādītāju saskaņā ar sarakstā iekļauto banku sniegtajiem datiem.

EURIBOR (euro starpbanku kredītu procentu likmju indekss) (EURIBOR (euro interbank offered rate)) – procentu likme, ar kādu saskaņā ar sarakstā iekļauto banku sniegtajiem datiem visaugstākā reitinga banka vēlas aizdot naudas līdzekļus euro citai visaugstākā reitinga bankai un ko katru dienu aprēķina starpbanku noguldījumiem ar dažādiem termiņiem līdz 12 mēnešiem.

Euro efektīvais kurss (EEK; nominālais/reālais) (effective exchange rate (EER) of the euro (nominal/real)) – vidējie svērtie divpusējie euro kursi attiecībā pret **euro zonas** galveno tirdzniecības partnervalstu valūtām. ECB publicē nominālā EEK indeksus attiecībā pret divām tirdzniecības partnervalstu grupām, EEK20 (ietilpst 10 ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis un 10 galvenās tirdzniecības partnervalstis ārpus ES) un EEK40 (ietilpst EEK20 un 20 papildu valstis). Izmantotie svāri atspoguļo katras partnervalsts daļu euro zonas rūpniecības preču tirdzniecībā, ņemot vērā konkurenci trešo valstu tirgos. Reālie EEK ir nominālie EEK, kas deflēti ar ārvalstu un iekšzemes cenu vai izmaksu attiecības vidējo svērto vērtību. Tādējādi tie ir cenu un izmaksu konkurētspējas rādītāji.

Euro zona (euro area) – zona, ko veido tās ES dalībvalstis, kuru valūta ir euro un kurās tiek īstenota vienotā monetārā politika, par ko atbild ECB **Padome**. Euro zonā pašlaik ietilpst Beļģija, Vācija, Igaunija, Īrija, Grieķija, Spānija, Francija, Itālija, Kipra, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Austrija, Portugāle, Slovēnija, Slovākija un Somija.

Eurogrupa (Eurogroup) – neformāla to ES dalībvalstu ekonomikas un finanšu ministru sanāksme, kuru valūta ir euro. Tās statuss atzīts **Līguma** 137. pantā un 14. protokolā. Šajās sanāksmēs tiek regulāri aicinātas piedalīties Eiropas Komisija un ECB.

Eurosistēma (Eurosystem) – **euro zonas** centrālo banku sistēma. Tajā ietilpst ECB un to ES dalībvalstu NCB, kuru valūta ir euro.

Finanšu stabilitāte (financial stability) – stāvoklis, kādā finanšu sistēma, kurā ietilpst finanšu starpnieki, tirgi un tirgus infrastruktūras, ir spējīga izturēt šokus un panākt finanšu nelīdzsvarotības izlīdzināšanos, tādējādi mazinot varbūtību, ka finanšu starpniecības procesā varētu izveidoties pārrāvumi, kas ir pietiekami nopietni, lai būtiski kavētu uzkrājumu novirzīšanu uz ienesīgām ieguldījumu iespējām.

Galvenā refinansēšanas operācija (main refinancing operation) – regulāra **atklātā tirgus operācija**, ko **Eurosistēma** veic **reverso darījumu** veidā. Šādas operācijas veic katru nedēļu ar standartizozļu procedūras palīdzību, un to termiņš parasti ir 1 nedēļa.

Galvenās ECB procentu likmes (key ECB interest rates) – **Padomes** noteiktās procentu likmes. Tās ir **galveno refinansēšanas operāciju, aizdevumu iespējas uz nakti un noguldījumu iespējas** procentu likmes.

Ģenerālpadome (General Council) – viena no **ECB** lēmējinstītūcijām. Tajā ietilpst ECB prezidents un viceprezidents un visu **Eiropas Centrālo banku sistēmas** NCB vadītāji.

Iekšzemes kopprodukts (IKP) (*gross domestic product (GDP)*) – ekonomiskās aktivitātes rādītājs, t.i., tautsaimniecībā saražoto preču un pakalpojumu kopapjoma vērtība noteiktā periodā, atskaitot starppatēriņu un pieskaitot produktu un importa tīros nodokļu ieņēmumus. IKP var sadalīt ražošanas, izdevumu un ienākumu sastāvdaļās. Galvenie IKP veidojošie izdevumu posteņi ir mājsaimniecību galapatēriņš, valdības galapatēriņš, kopējā pamatkapitāla veidošana, krājumu pārmaiņas, kā arī preču un pakalpojumu eksports un imports (t.sk. tirdzniecība euro zonā).

Iespēju aplēses (*projections*) – četrreiz gadā veiktu pasākumu rezultāti, kuru mērķis ir prognozēt iespējamās nākotnes makroekonomiskās norises **euro zonā**. **Eurosistēmas** speciālistu iespēju aplēses tiek publicētas jūnijā un decembrī, bet ECB speciālistu iespēju aplēses – martā un septembrī. Tās ietilpst ECB monetārās politikas stratēģijas **tautsaimniecības analīzes** pīlārā un tādējādi ir viens no vairākiem ieguldījumiem **Padomes** veiktajā **cenu stabilitātes** risku novērtējumā.

IKP deflators (*GDP deflator*) – **iekšzemes kopprodukts** (IKP), kas izteikts faktiskajās cenās (nominālais IKP), dalīts ar IKP apjomu (reālo IKP). To sauc arī par IKP implicēto cenu deflatoru.

Ilgāka termiņa refinansēšanas operācija (*longer term refinancing operation*) – kredītooperācija ar termiņu ilgāku par 1 nedēļu, ko **Eurosistēma** veic **reverso darījumu** veidā. Regulāro mēneša operāciju termiņš ir 3 mēneši. Finanšu tirgus satricinājuma laikā, kas sākās 2007. gada augustā, ar atšķirīgu biežumu tika veiktas papildu operācijas ar termiņu no viena **izpildes perioda** līdz 36 mēnešiem.

Implicētais svārstīgums (*implied volatility*) – gaidāmais aktīva (piemēram, akcijas vai obligācijas) cenas pārmaiņu tempa svārstīgums (t.i., standartnovirze). To var iegūt no aktīva cenas, tā iespējas līgumu termiņa beigu datuma un izmantošanas cenas, kā arī no bezriskā ienesīguma likmes, izmantojot iespējas līgumu cenu noteikšanas modeli (piemēram, Bleka–Skoulza (*Black-Scholes*) modeli).

Izpildes periods (*maintenance period*) – periods, uz kādu aprēķina **kredītiestāžu** atbilstību **rezervju prasībām**. Izpildes periods sākas dienā, kad veicams norēķins par pirmo **galveno refinansēšanas operāciju**, kas tiek veikta pēc **Padomes** sēdes, kurā paredzēts sniegt monetārās politikas nostājas kārtējā mēneša novērtējumu. Vismaz trīs mēnešus pirms katra gada sākuma ECB publicē rezervju prasību izpildes periodu kalendāru.

Kapitāla vērtspapīri (*equities*) – vērtspapīri, kas atspoguļo īpašumtiesības uz akciju sabiedrības daļu. Tie ietver biržās tirgotas akcijas (kotētās akcijas), nekotētās akcijas un citus kapitāla vērtspapīru veidus. Kapitāla vērtspapīri parasti nodrošina ienākumus dividenžu veidā.

Kredītiestāde (*credit institution*) – uzņēmums, kas nodarbojas ar noguldījumu vai citu atmaksājamu līdzekļu pieņemšanu no sabiedrības un kredītu piešķiršanu savā vārdā.

Kredītrisks (*credit risk*) – risks, ka **darījuma partneris** pilnā apjomā nenokārtos savas saistības, vai nu pienākot termiņam, vai arī jebkurā laikā pēc tam. Kredītrisks ietver aizstāšanas izmaksu risku un pamatsummas risku, kā arī risku, ka norēķinu neveiks norēķinu veicošā banka.

Līgumi (*Treaties*) – ja nav noteikts citādi, šajā pārskatā visas atsaucēs uz Līgumiem attiecas gan uz **Līgumu** par Eiropas Savienības darbību, gan Līgumu par Eiropas Savienību.

Līgums (Treaty) – ja nav noteikts citādi, šajā pārskatā visas atsauces uz Līgumu attiecas uz Līgumu par Eiropas Savienības darbību un atsauces uz pantu numerāciju atspoguļo numerāciju, kas ir spēkā kopš 2009. gada 1. decembra.

Lisabonas līgums (Treaty of Lisbon; Lisbon Treaty) – groza divus ES pamatlīgumus – Līgumu par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu. Pēdējais pārdēvēts par **Līgumu** par Eiropas Savienības darbību. Lisabonas līgumu parakstīja 2007. gada 13. decembrī Lisabonā, un tas stājās spēkā 2009. gada 1. decembrī.

M1 – šaurās naudas rādītājs, kas ietver skaidro naudu apgrozībā un noguldījumus uz nakti **MFI** un **centrālajā valdībā** (piemēram, pastā vai Valsts kasē).

M2 – vidējās naudas rādītājs, kas ietver **M1**, noguldījumus ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem ieskaitot (t.i., īstermiņa krājnoguldījumus) un noguldījumus ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem ieskaitot (t.i., īstermiņa noguldījumus) **MFI** un **centrālajā valdībā**.

M3 – plašās naudas rādītājs, kas ietver **M2** un tirgojamus instrumentus, īpaši **atpirkšanas līgumus**, **naudas tirgus** fondu akcijas un daļas, kā arī **MFI** emitētus **parāda vērtspapīrus** ar termiņu līdz 2 gadiem ieskaitot.

M3 pieauguma atsauces vērtība (reference value for M3 growth) – **M3** gada kāpuma temps vidējā termiņā atbilstoši **cenu stabilitātes** saglabāšanas mērķim. Pašlaik **M3** gada pieauguma atsauces vērtība ir 4.5%.

Maksājumu apstrādes automatizācija (STP) (straight-through processing (STP)) – pilnībā automatizēta darījumu/maksājumu pārvedumu apstrāde, t.sk., kur nepieciešams, automatizēta rīkojumu apstiprināšana, salīdzināšana, ģenerēšana, klīringa (tīrvērtes) un norēķina veikšana.

Maksājumu bilance (balance of payments (b.o.p.)) – statistikas pārskats, kas apkopo kādas valsts saimnieciskos darījumus ar pārējām valstīm konkrētā periodā. Šeit ietilpst darījumi, kas saistīti ar precēm, pakalpojumiem un ienākumiem, tādi darījumi, kas saistīti ar finanšu prasībām un saistībām pret pārējām valstīm, un darījumi (piemēram, valstu parāda atlaišana), kas klasificējami kā pārvedumi.

MFI (monētārās finanšu iestādes) (MFIs (monetary financial institutions)) – finanšu iestādes, kas kopā veido **euro zonas** naudas emisijas sektoru. Šeit ietilpst **Eurosistēma**, rezidentu **kreditīestādes** saskaņā ar ES tiesību aktu definīciju un visas pārējās rezidentu finanšu iestādes, kas nodarbojas ar noguldījumu un/vai tiem tuvu aizstājēju piesaisti no ne-MFI, kā arī kredītu izsniegšanu un/vai ieguldījumu veikšanu vērtspapīros savā vārdā (vismaz ekonomiskā nozīmē). Pēdējā grupā galvenokārt ietilpst **naudas tirgus** fondi, t.i., fondi, kas veic ieguldījumus īstermiņa un zema riska instrumentos, kuru termiņš parasti ir līdz 1 gadam ieskaitot.

Minimālā pieteikuma procentu likme (minimum bid rate) – zemākā procentu likme, ar kuru **darījuma partneri** var iesniegt pieteikumus mainīgas procentu likmes izsolēs.

Monētārā analīze (monetary analysis) – viens no ECB principu sistēmas pilāriem visaptverošas **cenu stabilitātes** risku analīzes veikšanai, kas ir **Padomes** monētārās politikas lēmumu pamats. Monetārā analīze palīdz novērtēt vidējā termiņa un ilgtermiņa inflācijas tendences, ņemot vērā ciešo saistību starp naudu un cenām ilgākos periodos. Monetārajā analīzē tiek ievērotas norises

plašā monetāro rādītāju spektrā, t.sk. **M3**, tā sastāvdaļās un M3 neietilpstošajos bilances posteņos, īpaši kredītos, un dažādos likviditātes pārpalikuma rādītājos (sk. arī **tautsaimniecības analīze**).

Monetārie ienākumi (*monetary income*) – **Eurosistēmas** monetārās politikas funkcijas veikšanas procesā uzkrātie NCB ienākumi, ko iegūst no saskaņā ar **Padomes** vadlīnijām iezīmētiem aktīviem, kurus tur apmaiņā pret apgrozībā esošām banknotēm un noguldījumu saistībām pret **kredītiestādēm**.

Naudas tirgus (*money market*) – tirgus, kurā tiek piesaistīti, ieguldīti un tirgoti īstermiņa līdzekļi, izmantojot instrumentus, kuru sākotnējais termiņš parasti nepārsniedz 1 gadu.

Nestandarta pasākumi (*non-standard measures*) – ECB veiktie pagaidu pasākumi, lai veicinātu procentu likmju lēmumu efektivitāti un to transmisiju uz plašāku **euro zonas** tautsaimniecību, ņemot vērā darbības traucējumus dažos finanšu tirgus segmentos un plašāk – finanšu sistēmā.

Nodrošinājums (*collateral*) – iekārtoti vai kā citādi nodoti aktīvi (piemēram, **kredītiestādes** ķīla, kas sniegta centrālajai bankai), kas garantē aizdevumu atmaksu, kā arī aktīvi, kas tiek pārdoti (piemēram, aktīvi, ko kredītiestādes pārdod centrālajām bankām) saskaņā ar **atpirkšanas līgumu**.

"Nodrošināto obligāciju iegādes programma" (NOIP) (*Covered Bond Purchase Programme (CBPP)*) – pamatojoties uz ECB **Padomes** 2009. gada 7. maija lēmumu izveidota ECB programma euro denominētu **euro zonā** emitētu nodrošinātu obligāciju iegādei, lai atbalstītu konkrētu finanšu tirgus segmentu, kas svarīgs banku finansējumam un ko bija īpaši ietekmējusi finanšu krīze. Programmas ietvaros veikto iegāžu nominālvērtība bija 60 mljrd. euro, un tās pilnībā tika pabeigtas līdz 2010. gada 30. jūnijam. 2011. gada 6. oktobrī ECB Padome nolēma uzsākt otro "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu (NOIP2)". Šī programma ļauj **Eurosistēmai** iegādāties euro denominētas euro zonā emitētas nodrošinātās obligācijas ar paredzamo nominālo vērtību 40 mljrd. euro. Pirkumi tiek veikti gan sākotnējos, gan otrreizējos tirgos.

Noguldījumu iespēja (*deposit facility*) – **Eurosistēmas pastāvīgā iespēja**, kuru **darījuma partneri** var izmantot, lai NCB veiktu noguldījumus uz nakti. Šādiem noguldījumiem ir iepriekš noteikta procentu likme (sk. arī **galvenās ECB procentu likmes**).

Norēķinu risks (*settlement risk*) – risks, ka norēķins pārvedumu sistēmā nenotiks tā, kā plānots, parasti tāpēc, ka kāda puse neizpilda vienas vai vairākas norēķinu saistības. Šāds risks konkrēti ietver darbības riskus, **kredītriskus** un likviditātes riskus.

Padome (*Governing Council*) – augstākā **ECB** lēmējinstācija. Padomi veido visi **ECB Valdes** locekļi un to ES dalībvalstu NCB vadītāji, kuru valūta ir euro.

Parāda attiecība pret IKP (valdības) (*debt-to-GDP ratio (general government)*) – **parāda** attiecība pret **iekšzemes kopproduktu** pašreizējās tirgus cenās. Tas ir viens no fiskālajiem kritērijiem, kas izklāstīti **Līguma** 126. panta 2. punktā un kas nosaka pārmērīga budžeta deficīta esamību.

Parāda vērtspapīrs (*debt security*) – emitenta (t.i., aizņēmēja) apņemšanās veikt vienu vai vairākus maksājumus vērtspapīru turētājam (aizdevējam) noteiktā datumā vai datumos nākotnē. Šādiem vērtspapīriem parasti ir noteikta procentu likme (kupons), un/vai tie tiek pārdoti ar diskontu no summas, kas tiks atmaksāta noteiktajā dzēšanas termiņā.

Parāds (valdības) (*debt (general government)*) – kopējais bruto parāds (nauda, noguldījumi, aizdevumi un **parāda vērtspapīri**) nominālvērtībā gada beigās, konsolidēts starp **valdības** sektoriem un to ietvaros.

Pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra (*excessive deficit procedure*) – Līguma 126. pantā noteiktā un 12. protokolā sīkāk izklāstītā pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras norma prasa ES dalībvalstīm nodrošināt budžeta disciplīnu, definē kritērijus, saskaņā ar kuriem kāds budžeta stāvoklis uzskatāms par pārmērīgu budžeta deficītu, un nosaka, kādi pasākumi jāveic pēc tam, kad konstatēta budžeta deficīta vai valsts **parāda** prasību neizpilde. 126. pantu papildina Padomes 1997. gada 7. jūlija Regula (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu, kas ir viens no **Stabilitātes un izaugsmes pakta** elementiem.

Pastāvīgā iespēja (*standing facility*) – centrālās bankas nodrošināta kredītiespēja, kas pieejama **darījuma partneriem** pēc pašu iniciatīvas. **Eurosistēma** piedāvā divas pastāvīgās iespējas uz nakti: **aizdevumu iespēju uz nakti un noguldījumu iespēju**.

Precizējošā operācija (*fine tuning operation*) – **atklātā tirgus operācija**, ko **Eurosistēma** veic, lai novērstu neparedzētas likviditātes svārstības tirgū. Precizējošo operāciju biežums un termiņi nav standartizēti.

Reālā laika bruto norēķinu (RTGS) sistēma (*real-time gross settlement (RTGS) system*) – norēķinu sistēma, kurā maksājumu apstrāde un norēķins notiek, pamatojoties uz katru atsevišķu darījumu reālajā laikā (sk. arī **TARGET**).

Reversais darījums (*reverse transaction*) – operācija, kurā centrālā banka pērk vai pārdod aktīvus saskaņā ar **atpirkšanas līgumu** vai veic kredītooperācijas pret **nodrošinājumu**.

Rezervju bāze (*reserve base*) – to atbilstošo bilances posteņu (īpaši saistību) summa, kuri veido **kredītiestādes rezervju prasību** aprēķināšanas bāzi.

Rezervju prasības (*reserve requirement*) – minimālais rezervju apjoms, kas **kredītiestādei** jāglabā **Eurosistēmā** iepriekš noteiktā rezervju prasību **izpildes periodā**. Atbilstība prasībām tiek noteikta, pamatojoties uz rezervju kontu dienas atlikumu vidējo rādītāju izpildes periodā.

Saskaņotais patēriņa cenu indekss (SPCI) (*Harmonised Index of Consumer Prices (HICP)*) – **Eurostat** aprēķināts patēriņa cenu dinamikas rādītājs, kas saskaņots visām ES dalībvalstīm.

Sistēmiskais risks (*systemic risk*) – risks, ka, vienam dalībniekam nespējot nokārtot savas saistības sistēmā, arī citi dalībnieki nespēs nokārtot savas saistības noteiktajā termiņā, kam var būt tālāka ietekme (piemēram, ievērojamas likviditātes vai kredītu problēmas), kura apdraud finanšu sistēmas stabilitāti vai tās uzticamību. Šādu nespēju pildīt saistības var radīt darbības vai finanšu problēmas.

Stabilitātes un izaugsmes pakts (*Stability and Growth Pact*) – tā mērķis ir nodrošināt stabilas valdības finanses ES dalībvalstīs, lai stiprinātu **cenu stabilitātes** un spēcīgas, ilgtspējīgas, nodarbinātību veicinošas izaugsmes nosacījumus. Lai sasniegtu šo mērķi, pakts paredz, ka dalībvalstīm jānosaka vidēja termiņa budžeta mērķi. Tas ietver arī **pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras** konkrētas specifikācijas. Pakta ietīlpst Amsterdamas **Eiropadomes** 2011. gada 17. jūnija Rezolūcija par Stabilitātes un izaugsmes paktu un trīs

Padomes Regulas: 1) 1997. gada 7. jūlija Regula (EK) Nr. 1466/97 par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu, 2) 1997. gada 7. jūlija Regula (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu, un 3) 2011. gada 16. novembra Regula (ES) Nr. 1173/2011 par efektīvu budžeta uzraudzības īstenošanu eurozonā. Stabilitātes un izaugsmes pakta papildina **ECOFIN** ziņojums "Stabilitātes un izaugsmes pakta ieviešanas uzlabošana", ko apstiprināja Briseles Eiropadome 2005. gada 22. un 23. martā. To papildina arī Ētikas kodekss "Stabilitātes un izaugsmes pakta īstenošanas specifiskācijas un vadlīnijas par stabilitātes un konverģences programmu formu un saturu", ko 2005. gada 11. oktobrī apstiprināja ECOFIN.

Stratēģija "Eiropa 2020" (Europe 2020 strategy) – nodarbinātības un gudras, ilgtspējīgas un ietverošas izaugsmes ES stratēģija. **Eiropadome** to pieņēma 2010. gada jūnijā. Tās pamatā ir Lisabonas stratēģija, un tās mērķis ir nodrošināt ES dalībvalstīm saskaņotu regulējumu strukturālo reformu īstenošanai, lai palielinātu potenciālo izaugsmi, un mobilizēt ES politikas un instrumentus.

TARGET (Eiropas Vienotā automatizētā reālā laika bruto norēķinu) sistēma (TARGET (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer) system) – Eurosistēmas reālā laika bruto norēķinu sistēma euro. Pirmās paaudzes TARGET sistēmu 2008. gada maijā nomainīja **TARGET2**.

TARGET2 – otrās paaudzes **TARGET** sistēma. Tā veic maksājumu norēķinus euro, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus, un tās darbības pamatā ir vienota kopēja IT platforma, kurā visi maksājuma uzdevumi tiek iesniegti apstrādei.

TARGET2 vērtspapīriem (T2S) (TARGET2-Securities (T2S)) – Eurosistēmas vienotā tehniskā platforma, kas ļauj **centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem** un NCB nodrošināt neitrālus pārrobežu vērtspapīru norēķinu pamatpakalpojumus Eiropā, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus.

Tautsaimniecības analīze (economic analysis) – viens no ECB principu sistēmas pīlāriem visaptverošas **cenu stabilitātes** risku analīzes veikšanai, kas ir **Padomes** monetārās politikas lēmumu pamats. Tautsaimniecības analīze galvenokārt tiek veikta pašreizējo ekonomisko un finanšu norišu un implicēto īstermiņa un vidēja termiņa cenu stabilitātes risku novērtējumam preču, pakalpojumu un faktoru tirgu piedāvājuma un pieprasījuma mijiedarbības skatījumā minētajos termiņos. Šajā ziņā vajadzīgā uzmanība tiek pievērsta nepieciešamībai noteikt tautsaimniecību ietekmējošo šoku raksturu, to ietekmi uz izmaksu un cenu noteikšanu un to īstermiņa un vidēja termiņa izplatīšanās perspektīvas tautsaimniecībā (sk. arī **monetārā analīze**).

Tiešās investīcijas (direct investment) – pārrobežu investīcijas, ko veic, lai iegūtu ilgstošu līdzdalību kādā uzņēmumā, kas ir rezidents citā valstī (parasti, lai nodrošinātu īpašumtiesības, kas atbilst vismaz 10% no parastajām akcijām vai balsstiesībām). Tiešās investīcijas ietver pašu kapitālu, reinvestēto peļņu un citu kapitālu, kas saistīts ar uzņēmumu savstarpējiem darījumiem.

Tirgus risks (market risk) – risks, ka tirgus cenu pārmaiņu rezultātā radīsies zaudējumi (gan bilances, gan ārpusbilances posteņos).

Valde (Executive Board) – viena no ECB lēmēj institūcijām. Valdē ir ECB prezidents, viceprezidents un vēl četri locekļi, kurus saskaņā ar **Eiropas Savienības Padomes** ieteikumu pēc tās konsultēšanās ar Eiropas Parlamentu un ECB, ievērojot kvalificētu balsu vairākumu, ieceļ **Eiropadome**.

Valdība (general government) – Eiropas Kontu sistēmā 1995 definēts sektors, kurā ietilpst rezidentu iestādes, kas galvenokārt nodarbojas ar privātam un kolektīvam patēriņam paredzētu netirgus preču un pakalpojumu ražošanu un/vai nacionālā ienākuma un līdzekļu pārdali. Šeit ietilpst centrālās, reģionālās un vietējās valdības iestādes, kā arī sociālās nodrošināšanas fondi. Šeit neietilpst valsts īpašumā esošas iestādes, kas veic komercdarbību (piemēram, valsts uzņēmumi).

Vērtspapīrošana (securitisation) – finanšu aktīvu (piemēram, mājokļa hipotekāro aizdevumu) pūļa veidošana un to turpmāka pārdošana specifiskiem mērķiem dibinātiem uzņēmumiem (*special purpose vehicles*), kas pēc tam emitē vērtspapīrus ar fiksētu ienākumu un pārdod tos ieguldītājiem. Šādu vērtspapīru pamatsumma un procentu likme atkarīga no pamatā esošo finanšu aktīvu pūļa radītajām naudas plūsmām.

Vērtspapīru norēķinu sistēma (VNS) (securities settlement system (SSS)) – sistēma, kas ļauj veikt vērtspapīru pārvedumus vai nu bez samaksas, vai par samaksu (piegāde pret samaksu).

"Vērtspapīru tirgu programma" (VTP) (Securities Markets Programme (SMP)) – programma intervenču veikšanai euro zonas publisko un privāto parāda vērtspapīru tirgos, lai nodrošinātu dziļumu un likviditāti tirgus segmentos, kuros traucēta darbība. Tās mērķis ir atjaunot monetārās politikas transmisijas mehānisma pareizu darbību.

VKM II (Valūtas kursa mehānisms II) (ERM II (exchange rate mechanism II)) – valūtas kursa mehānisms, kas nodrošina pamatprincipus sadarbībai valūtas kursa politikas jomā starp euro zonas valstīm un ārpus euro zonas esošajām ES dalībvalstīm. VKM II ir daudzpusēja vienošanās par fiksētiem, bet koriģējamiem centrālajiem kursiem un $\pm 15\%$ standarta pieļaujamo svārstību koridoru. Lēmumi par centrālajiem kursiem un, iespējams, šaurākiem svārstību koridoriem tiek pieņemti, savstarpēji vienojoties attiecīgajai ES dalībvalstij, euro zonas valstīm, ECB un citām ES dalībvalstīm, kuras piedalās šajā mehānismā. Visiem VKM II dalībniekiem, t.sk. ECB, ir tiesības uzsākt konfidencialu procedūru, lai pārskatītu centrālos kursus (veiktu korekciju).

